ព្រះ
ត្រៃបិដកបាលី
និង
សេចក្តីប្រែជាភាសាខ្មែរ
សុត្តន្តបិដក
មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសក
បឋមភាគ
២០

បោះពុម្ពលើកទី២

ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ភ្នំពេញ

៣.ស ២៥០២

ឯកសារគម្ពីរព្រះត្រៃបិដកស្កានេះ
ត្រូវទាបថតចេញពី ច្បាប់គម្ពីរព្រះត្រៃបិដកដប៉ុន ។

ឯកសារគម្ពីរព្រះត្រៃបិដកនេះ ចាប់ពីភាគ១ ដល់ ភាគ៥០
គឺជាទបស់ ឧបាសិកា កាំង ហ្គិចណៃ និងស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រធីតា,
ធ្វើជូនលោកគ្រូអគ្គបណ្ឌិត ប៊ុត-សាវង្ស ។ និងទុកក្នុង
គេហទំព័រ៥០០០ឆ្នាំ សម្រាប់ជាធម្មទាន ។

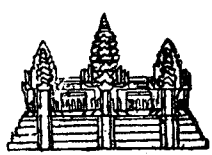
កែសម្រួលតាមកុំព្យូទ័រ តម្រូវឲ្យបកវណ៌អានអេឡិត្រូនិច
ដោយខ្ញុំព្រះករុណាខ្ញុំបាទ ស្រុង-ចាន់ណា ។

www.5000-years.org

ព្រះ
វិន័យបិដកភាសាលី
និង
សេចក្តីប្រៀបធៀបភាសាខ្មែរ

សុត្តន្តបិដក
មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសក
បឋម ភាគ

២០

ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ភ្នំពេញ

៣. ស. ២៥០២

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស

មូលបណ្ណាសកំ

បឋមោ ភាគោ

នមោ តស្ស ភគវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស ។

មូលបរិយាយវគ្គោ

បឋមំ មូលបរិយាយសុត្តំ

(១) ឯវម្មេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ ភគវា ឧក្កដ្ឋាយំ វិហរតិ សុភគវនេ សាលរាជមូលេ ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ ភិក្ខវោតិ ។ ភទន្តេតិ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ ។ ភគវា ឯតទវោច សព្ពធម្មមូលបរិយាយំ វោ ភិក្ខវេ ទេសិស្សាមិ[1] តំ សុណាថ សាធុកំ មនសិករោថ ភាសិស្សាមីតិ ។ ឯវម្ភន្តេតិ ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ ។

---

១ ម. វេសេស្សាមិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ

មូលបណ្ណាសក

ភាគទី ១

សូមនមស្ការព្រះមានព្រះភាគអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធព្រះអង្គនោះ ។

មូលបរិយាយវគ្គ

មូលបរិយាយសូត្រ ទី ១

(១) ខ្ញុំបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយព្រះមានព្រះភាគទ្រង់គង់ក្រោមម្លប់សាលពជព្រឹក្ស[1] ក្នុងសុភគវ័ន (ព្រៃជាទីត្រេកអរនៃជនច្រើន) ជិតក្រុងទុក្ខដ្ឋា ។ ក្នុងសម័យនោះឯង ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ហៅភិក្ខុទាំងឡាយថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូច្នេះ ។ ភិក្ខុទាំងនោះទទួលព្រះពុទ្ធដីកា នៃព្រះមានព្រះភាគថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ដូច្នេះថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតនឹងសំដែងបរិយាយ ដែលជាឫសគល់នៃធម៌ទាំងពួង ត្រូវប់អ្នកទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយចូរស្តាប់នូវធម៌នោះ ចូរយកចិត្តទុកដាក់ដោយប្រពៃ តថាគតនឹងសំដែង ។ ភិក្ខុទាំងនោះទទួលព្រះពុទ្ធដីកានៃព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណាព្រះអង្គ ។

---

១ ដើមរាំងភ្នំដាំផ្ទះស្តេចរាំងភ្នំ ។ អដ្ឋកថា ។

(๒) ភគវា ឯតទវោច តំ តុណ្ហីភូតំ អសុត្តកំ

ឧជុកាយោ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ អរិយធម្មស្ស អកោវិទោ

អរិយធម្មេ អវិនីតោ សប្បុរិសានំ អដ្ឋង្គិកោ សប្បុ-

រិសធម្មស្ស អកោវិទោ សប្បុរិសធម្មេ អវិនីតោ

បឋវឹ បឋវិតោ សញ្ញាគតំ បឋវឹ បឋវិតោ សញ្ញត្វា

(๒) ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ដូច្នេះថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុថុជ្ជនក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកមិនបានស្តាប់ មិនបានឃើញ នូវព្រះអរិយៈទាំងឡាយ (មានព្រះពុទ្ធជាដើម) មិនឈ្លាស ក្នុងអរិយធម៌[1] មិនបានទូន្មានខ្លួន ក្នុងអរិយធម៌ គឺមិនមានអរិយធម៌[2] មិនឃើញនូវពួកសប្បុរស មានព្រះពុទ្ធជាដើម មិនឈ្លាស ក្នុងសប្បុរិសធម៌ មិនបានទូន្មានខ្លួន ក្នុងសប្បុរិសធម៌ រមែងសំគាល់នូវផែនដីថាជាផែនដីពិត លុះ

---

๑ អរិយធម៌ក្នុងទីនេះ បានដល់សតិប្បដ្ឋាន ๔ ជាដើម ។ ๒ មិនល្អតណាស់ក្នុងអរិយធម៌ក្នុងទីនេះបានដល់វិន័យ ๒ យ៉ាងគឺ សំវរវិន័យ ๑ បហានវិន័យ ๑ សំវរវិន័យមាន ๕ ប្រការគឺ (ក) សីលសំវរៈ សង្រួមក្នុងជាតិមោឃៈ (ខ) សតិសំវរៈ សង្រួមក្នុងឥន្ទ្រិយ (គ) ញាណសំវរៈ សង្រួមក្នុងខ្សែតណ្ហាដោយបញ្ញា (ឃ) ខន្តិសំវរៈ សង្រួមក្នុងខន្តិ ពឹអត់ធន់នូវសេចក្តី មានត្រជាក់ខ្លឹងក្តៅជាដើម (ង) វីរិយសំវរៈ សង្រួមក្នុងវីរិយៈ ពឹកំចាត់បង់នូវតែក្តៈ ៣ យ៉ាង មានកាមវិតក្កៈជាដើម មួយទៀតសង្រួមក្នុងទុច្ចរិតទាំង ៣ មានកាយទុច្ចរិតជាដើម ពាំឈ្មោះថាសំវរវិន័យដែរ ។ បហានវិន័យ មាន ៥ ប្រការគឺ (ក) តទង្គប្បហានៈ លះកិលេសដោយអង្គនោះ ។ មានកិរិយាកំណត់នូវនាមនឹងរូបដោយវិបស្សនាញាណជាដើម (ខ) វិក្ខម្ភនប្បហានៈ លះកិលេសមានឥន្ទ្រិយធម៌ជាដើមដោយសមាធិ (គ) សមុច្ឆេទប្បហានៈ លះកិលេសជាចំស្រេចក្នុងខណៈដែលបានដល់អរិយមគ្គទាំង ๔ ប្រការ (ឃ) បដិបស្សទ្ធិប្បហានៈ លះកិលេសជាចំស្រេចក្នុងខណៈដែលបានដល់អរិយផល (ង) និស្សរណប្បហានៈ លះកិលេសជ្រះស្រឡះ ពឹបានដល់នូវព្រះនិព្វាន ។ អដ្ឋកថា ។

ปปญฺจสูทนิยา มชฺฌิมปณฺณาสฏีกาย มูลปริยายสุตฺตวณฺณนา

សំគាល់នូវផែនដីថាជាផែនដីពិតហើយ ក៏ពប់អាននូវផែនដី ពប់អានក្តីផែនដី ពប់អានថាផែនដីពិត ពប់អានថាផែនដីជារបស់អញ ត្រេកអរនឹងផែនដី ។ ដំណើរនោះព្រោះហេតុអ្វី ។ តថាគតពោលថា ព្រោះ បុថុជ្ជននោះ កំណត់នូវដំណើរនៃផែនដីនោះមិនបាន ។ បុថុជ្ជនតែងសំគាល់នូវទឹកថាជាទឹកពិត លុះសំគាល់នូវទឹកថាជាទឹកពិតហើយ ក៏ពប់អាននូវទឹក ពប់អានក្តីទឹក ពប់អានថាទឹកពិត ពប់អានថាទឹកជារបស់អញ ត្រេកអរនឹងទឹក ។ ដំណើរនោះព្រោះហេតុអ្វី ។ តថាគតពោលថា ព្រោះបុថុជ្ជននោះ កំណត់នូវដំណើរទឹកនោះមិនបាន ។ បុថុជ្ជនសំគាល់នូវភ្លើងថាជាភ្លើងពិត លុះសំគាល់នូវភ្លើងថាជាភ្លើងពិតហើយ ក៏ពប់អាននូវភ្លើង ពប់អានក្តីភ្លើង ពប់អានថាភ្លើងពិត ពប់អានថាភ្លើងជារបស់អញ ត្រេកអរនឹងភ្លើង ។ ដំណើរនោះព្រោះហេតុអ្វី ។ តថាគតពោលថា ព្រោះ បុថុជ្ជននោះកំណត់នូវដំណើរភ្លើងនោះមិនបាន ។ បុថុជ្ជនសំគាល់នូវខ្យល់ថាជាខ្យល់ពិត លុះសំគាល់នូវខ្យល់ថាជាខ្យល់ពិតហើយ ក៏ពប់អាននូវខ្យល់ ពប់អានក្តីខ្យល់ ពប់អានថា ខ្យល់ពិត ពប់អានថា ខ្យល់ជារបស់អញ ត្រេកអរនឹងខ្យល់ ។ ដំណើរនោះព្រោះហេតុអ្វី ។

អបរិញ្ញាតំ តស្សាតំ វទាមិ ។ ភូតេ ភូតតោ សញ្ញាតំ ភូតេ ភូតតោ សញ្ញត្វា ភូតេ មញ្ញតំ ភូតេសុ មញ្ញតំ ភូតតោ មញ្ញតំ ភូតេ មេតំ មញ្ញតំ ភូតេ អភិនន្ទតំ ។ តំ កិស្ស ហេតុ ។ អបរិញ្ញាតំ តស្សាតំ វទាមិ ។ ខេវេ ខេវតោ សញ្ញាតំ ខេវេ ខេវតោ សញ្ញត្វា ខេវេ មញ្ញតំ ខេវេសុ មញ្ញតំ ខេវតោ មញ្ញតំ ខេវេ មេតំ មញ្ញតំ ខេវេ អភិនន្ទតំ ។ តំ កិស្ស ហេតុ ។ អបរិញ្ញាតំ តស្សាតំ វទាមិ ។ បជាបតឹ បជាបតិតោ សញ្ញាតំ បជាបតឹ បជាបតិតោ សញ្ញត្វា បជាបតឹ មញ្ញតំ បជាបតិស្មឹ មញ្ញតំ បជាបតិតោ មញ្ញតំ បជាបតិម្ហេតំ មញ្ញតំ បជាបតឹ អភិនន្ទតំ ។ តំ កិស្ស ហេតុ ។ អបរិញ្ញាតំ តស្សាតំ វទាមិ ។ ព្រហ្មំ ព្រហ្មតោ សញ្ញាតំ ព្រហ្មំ ព្រហ្មតោ សញ្ញត្វា ព្រហ្មំ មញ្ញតំ ព្រហ្មឹ[1] មញ្ញតំ ព្រហ្មតោ មញ្ញតំ

๑ ម. ព្រហ្មស្មឹ ។

តថាគតពោលថា ព្រោះបុថុជ្ជននោះកំណត់នូវដំណើរឲ្យល់នោះមិនបាន។ បុថុជ្ជនសំគាល់នូវពួកសត្វថាជាសត្វពិត លុះសំគាល់នូវពួកសត្វថាជាសត្វពិតហើយ ក៏ពាប់អាននូវពួកសត្វ ពាប់អានក្នុងពួកសត្វ ពាប់អានថាសត្វពិត ពាប់អានថាពួកសត្វជារបស់អញ ត្រេកអរនឹងពួកសត្វ។ ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុអ្វី។ តថាគតពោលថា ព្រោះបុថុជ្ជននោះ កំណត់នូវដំណើរសត្វនោះមិនបាន។ បុថុជ្ជនសំគាល់នូវពួកទេវតាថាជាទេវតាពិត លុះសំគាល់នូវពួកទេវតាថាជាទេវតាពិតហើយ ក៏ពាប់អាននូវពួកទេវតា ពាប់អានក្នុងពួកទេវតា ពាប់អានថាទេវតាពិត ពាប់អានថាពួកទេវតាជារបស់អញ ត្រេកអរនឹងពួកទេវតា។ ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុអ្វី។ តថាគតពោលថា ព្រោះបុថុជ្ជននោះ កំណត់នូវដំណើរទេវតានោះមិនបាន។ បុថុជ្ជនសំគាល់នូវមារថាជាមារពិត លុះសំគាល់នូវមារថាជាមារពិតហើយ ក៏ពាប់អាននូវមារ ពាប់អានក្នុងមារ ពាប់អានថាមារពិត ពាប់អានថាមារជារបស់អញ ត្រេកអរនឹងមារ។ ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុអ្វី។ តថាគតពោលថា ព្រោះបុថុជ្ជននោះ កំណត់នូវដំណើរមារនោះមិនបាន។ បុថុជ្ជនសំគាល់នូវព្រហ្មថាជាព្រហ្មពិត លុះសំគាល់នូវព្រហ្មថាព្រហ្មពិតហើយ ក៏ពាប់អាននូវព្រហ្ម ពាប់អានក្នុងព្រហ្ម ពាប់អានថាព្រហ្មពិត

ព្រហ្មំ មេតំ[1] មញ្ញតំ ព្រហ្មំ អកិនន្ទតំ ។ តំ កិស្ស ហេតុ ។ អបរិញ្ញាតំ តស្សាតំ វចាមិ ។ អាកស្សរេ អាកស្សរតោ សញ្ញាតំ អាកស្សរេ អាកស្សរតោ សញ្ញត្វា អាកស្សរេ មញ្ញតំ អាកស្សរេសុ មញ្ញតំ អាកស្សរតោ មញ្ញតំ អាកស្សរេ មេតំ មញ្ញតំ អាកស្សរេ អកិនន្ទតំ ។ តំ កិស្ស ហេតុ ។ អបរិញ្ញាតំ តស្សាតំ វចាមិ ។ សុភកិណ្ហា សុភកិណ្ហាតោ[2] សញ្ញាតំ សុភកិណ្ហា សុភកិណ្ហាតោ សញ្ញត្វា សុភកិណ្ហេ មញ្ញតំ សុភកិណ្ហេសុ មញ្ញតំ សុភកិណ្ហាតោ មញ្ញតំ សុភកិណ្ហេ មេតំ មញ្ញតំ សុភកិណ្ហេ អកិនន្ទតំ ។ តំ កិស្ស ហេតុ ។ អបរិញ្ញាតំ តស្សាតំ វចាមិ ។ វេហប្ផលេ វេហប្ផលេ លតោ សញ្ញាតំ វេហប្ផលេ វេហប្ផលេ លតោ សញ្ញត្វា

---

๑ ម. ព្រហ្មមេតំ ។ ๒ ម. សុភកិណ្ណេ សុភកិណ្ណតោ ។

ว่าอานว่าพราหมณ์ของเรา เพราะอรรถว่าพราหมณ์ ๆ ข้อนั้นเพราะเหตุไร ๆ ตถาคตกล่าวว่า เพราะบุถุชนนั้น กำจัดธรรมข้อนั้นไม่ได้ ๆ บุถุชนสำคัญธรรมของพวกอรหันต์ขีณาสพพราหมณ์ ว่าเป็นอรหันต์ขีณาสพพราหมณ์จริง ก็สำคัญธรรมของพวกอรหันต์ขีณาสพพราหมณ์ ว่าเป็นอรหันต์ขีณาสพพราหมณ์แล้ว ก็ว่าอานธรรมของพวกอรหันต์ขีณาสพพราหมณ์ ว่าอานในพวกอรหันต์ขีณาสพพราหมณ์ ว่าอานว่าพวกอรหันต์ขีณาสพพราหมณ์จริง ว่าอานว่าพวกอรหันต์ขีณาสพพราหมณ์ของเรา เพราะอรรถว่าพราหมณ์ ๆ ข้อนั้นเพราะเหตุไร ๆ ตถาคตกล่าวว่า เพราะบุถุชนนั้น กำจัดธรรมข้อนั้นไม่ได้ ๆ บุถุชนสำคัญธรรมของพวกเสกขพราหมณ์ ว่าเป็นเสกขพราหมณ์จริง ก็สำคัญธรรมของพวกเสกขพราหมณ์ ว่าเป็นเสกขพราหมณ์แล้ว ก็ว่าอานธรรมของพวกเสกขพราหมณ์ ว่าอานในพวกเสกขพราหมณ์ ว่าอานว่าพวกเสกขพราหมณ์จริง ว่าอานว่าพวกเสกขพราหมณ์ของเรา เพราะอรรถว่าพราหมณ์ ๆ ข้อนั้นเพราะเหตุไร ๆ ตถาคตกล่าวว่า เพราะบุถุชนนั้น กำจัดธรรมข้อนั้นไม่ได้ ๆ บุถุชนสำคัญธรรมของพวกเวทคูพราหมณ์ ว่าเป็นเวทคูพราหมณ์จริง ก็สำคัญธรรมของพวกเวทคูพราหมณ์ ว่าเป็นเวทคู-

វេទនាបច្ចយេ ភវោ វេទនាបច្ចយេសុ ភវេសុ វេទនា-
បច្ចយេន ភវេន វេទនាបច្ចយេ មេតំ ភវេតំ វេទនាបច្ច-
យេនេតេ ។ តំ កិស្ស ហេតុ ។ អបរិញ្ញាតំ
តស្សាតំ វទាមិ ។ អកិតុំ អកិតូតោ សញ្ជាយតេតំ
អកិតុំ អកិតូតោ សញ្ជាតា អកិតុំ ភវេតំ អកិតុស្មឹ
ភវេតំ អកិតូតោ ភវេតំ អកិតុម្ហេតំ ភវេតំ អកិតុំ
អកិនន្ទនំ ។ តំ កិស្ស ហេតុ ។ អបរិញ្ញាតំ
តស្សាតំ វទាមិ ។ អាការសារម្ភាយតនំ អាការ-
សារម្ភាយតនតោ សញ្ជាយតេតំ អាការសារម្ភាយតនំ
អាការសារម្ភាយតនតោ សញ្ជាតា អាការសារម្ភា-
យតនំ ភវេតំ អាការសារម្ភាយតនស្មឹ ភវេតំ
អាការសារម្ភាយតនតោ ភវេតំ អាការសារម្ភាយ-
តនម្ហេតំ ភវេតំ អាការសារម្ភាយតនំ អកិនន្ទនំ ។
តំ កិស្ស ហេតុ ។ អបរិញ្ញាតំ តស្សាតំ វទាមិ ។

ប្ញលព្រហ្មពិតហើយ កំពប់អានន្ទូវពួកវេហប្ញលព្រហ្ម ពប់រាន្ទកង៏ពួក
វេហប្ញលព្រហ្ម ពប់អានថា វេហប្ញលព្រហ្មពិត ពប់អានថា វេហប្ញល-
ព្រហ្មជារបស់អញ ត្រែកអរនឹង៏ពួកវេហប្ញលព្រហ្ម ។ ដំណើរនោះ
ព្រោះហេតុអ្វី ។ តថាគតពោលថា ព្រោះបុថុជ្ជននោះ កំណត់ន្ទូវ
ដំណើរវេហប្ញលព្រហ្មនោះមិនបាន ។ បុថុជ្ជនសំគាល់ន្ទូវអស្សញ្ញិសត្ត
ថាជាអស្សញ្ញិសត្តពិត លុះសំគាល់ន្ទូវអស្សញ្ញិសត្ត ថាជាអស្សញ្ញិសត្តពិត
ហើយ កំពប់អានន្ទូវអស្សញ្ញិសត្ត ពប់អានក្នុង៏អស្សញ្ញិសត្ត ពប់អានថាអ-
ស្សញ្ញិសត្តពិត ពប់អានថាអស្សញ្ញិសត្តជារបស់អញ ត្រែកអរនឹង៏អស្សញ្ញិ-
សត្ត ។ ដំណើរនោះព្រោះហេតុអ្វី ។ តថាគតពោលថា ព្រោះបុថុជ្ជន
នោះ កំណត់ន្ទូវដំណើរអស្សញ្ញិសត្តមិនបាន ។ បុថុជ្ជនសំគាល់ន្ទូវ
អាកាសានញ្ចាយតនព្រហ្ម ថាជាអាកាសានញ្ចាយតនព្រហ្មពិត លុះ
សំគាល់ន្ទូវអាកាសានញ្ចាយតនព្រហ្ម ថាជាអាកាសានញ្ចាយតនព្រហ្ម
ពិតហើយ ពប់អានន្ទូវអាកាសានញ្ចាយតនព្រហ្ម ពប់អានក្នុង៏អាកាសា-
នញ្ចាយតនព្រហ្ម ពប់អានថា អាកាសានញ្ចាយតនព្រហ្មពិត ពប់អាន
ថាអាកាសានញ្ចាយតនព្រហ្មជារបស់អញ ត្រែកអរនឹង៏អាកាសានញ្ចា-
យតនព្រហ្ម ។ ដំណើរនោះព្រោះហេតុអ្វី ។ តថាគតពោលថា ព្រោះ
បុថុជ្ជននោះ កំណត់ន្ទូវដំណើរអាកាសានញ្ចាយតនព្រហ្មនោះមិនបាន ។

วิญฺญาณญฺจายตนํ วิญฺญาณญฺจายตนเตา สญฺญาภาโต
วิญฺญาณญฺจายตนํ วิญฺญาณญฺจายตนเตา สญฺญาสฺมา
วิญฺญาณญฺจายตนํ มญฺญติ วิญฺญาณญฺจายตนสฺมึ มญฺญติ
วิญฺญาณญฺจายตนเตา มญฺญติ วิญฺญาณญฺจายตนมฺหิ
มญฺญติ วิญฺญาณญฺจายตนํ อภินนฺทติ ฯ ตํ กิสฺส
เหตุ ฯ อปริญฺญาตํ ตสฺสาติ วทามิ ฯ อากิญฺจญฺญา-
ยตนํ อากิญฺจญฺญายตนเตา สญฺญาภาโต อากิญฺจญฺญา-
ยตนํ อากิญฺจญฺญายตนเตา สญฺญาสฺมา อากิญฺจญฺญา-
ยตนํ มญฺญติ อากิญฺจญฺญายตนสฺมึ มญฺญติ อา-
กิญฺจญฺญายตนเตา มญฺญติ อากิญฺจญฺญายตนมฺหิ
มญฺญติ อากิญฺจญฺญายตนํ อภินนฺทติ ฯ ตํ กิสฺส
เหตุ ฯ อปริญฺญาตํ ตสฺสาติ วทามิ ฯ เนวสญฺญา-
สญฺญายตนํ เนวสญฺญาสญฺญายตนเตา สญฺญา-
ภาโต เนวสญฺญาสญฺญายตนํ เนวสญฺญา-
สญฺญายตนเตา สญฺญาสฺมา เนวสญฺญาสญฺญา-
ยตนํ มญฺญติ เนวสญฺญาสญฺญายตนสฺมึ มญฺญติ

ปุถุชนสำคัญว่าวิญญาณญายตนพรหม ว่าเป็นวิญญาณญายตนพรหม
แท้ ส่วนสำคัญว่าวิญญาณญายตนพรหม ว่าเป็นวิญญาณญายตน-
พรหมแท้เทียว ก็กบ่อานว่าวิญญาณญายตนพรหม กบ่อานกล่าว
วิญญาณญายตนพรหม กบ่อานว่าวิญญาณญายตนพรหมแท้ กบ่
อานว่าวิญญาณญายตนพรหมเป็นของเรา ตรัสอรรถว่าวิญญาณญา-
ยตนพรหม ฯ ข้อนั้นเพราะเหตุไร ฯ ตว่าตรัสว่า
เพราะ ปุถุชนนั้น กำหนดว่าข้อนั้นวิญญาณญายตนพรหมนั้นมิน
ได้ ฯ ปุถุชนสำคัญว่าอากิญญายตนพรหม ว่าเป็นอากิญ-
ญายตนพรหมแท้ ส่วนสำคัญว่าอากิญญายตนพรหม ว่าเป็นอา-
กิญญายตนพรหมแท้เทียว ก็กบ่อานว่าอากิญญายตนพรหม กบ่
อานกล่าวอากิญญายตนพรหม กบ่อานว่าอากิญญายตนพรหมแท้
กบ่อานว่าอากิญญายตนพรหมเป็นของเรา ตรัสอรรถว่าอากิญญา-
ยตนพรหม ฯ ข้อนั้นเพราะเหตุไร ฯ ตว่าตรัสว่า
เพราะ ปุถุชนนั้น กำหนดว่าอากิญญายตนพรหมมิได้ ฯ ปุถุชน
สำคัญว่านัตถิภาวสัญญายตนพรหม ว่าเป็นนัตถิภาวสัญญา-
ยตนพรหมแท้ ส่วนสำคัญว่านัตถิภาวสัญญายตนพรหมแท้เทียว
ก็กบ่อานว่านัตถิภาวสัญญา กบ่อานกล่าวนัตถิภาวสัญญา-

នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនតោ មញ្ញតិ នេវសញ្ញានា-
សញ្ញាយតនម្ហេតិ មញ្ញតិ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ
អភិនន្ទតិ ។ តំ កិស្ស ហេតុ ។ អបរិញ្ញាតំ តស្សាតិ
វទាមិ ។ ឥដ្ឋំ ឥដ្ឋតោ សញ្ញោតិ ឥដ្ឋំ ឥដ្ឋតោ សញ្ញា
ឥដ្ឋំ មញ្ញតិ ឥដ្ឋស្មឹ មញ្ញតិ ឥដ្ឋតោ មញ្ញតិ ឥដ្ឋម្ហេតិ
មញ្ញតិ ឥដ្ឋំ អភិនន្ទតិ ។ តំ កិស្ស ហេតុ ។ អប-
រិញ្ញាតំ តស្សាតិ វទាមិ ។ សុតំ សុតតោ សញ្ញោតិ
សុតំ សុតតោ សញ្ញា សុតំ មញ្ញតិ សុតស្មឹ មញ្ញតិ
សុតតោ មញ្ញតិ សុតម្ហេតិ មញ្ញតិ សុតំ អភិនន្ទតិ ។
តំ កិស្ស ហេតុ ។ អបរិញ្ញាតំ តស្សាតិ វទាមិ ។
មុតំ មុតតោ សញ្ញោតិ មុតំ មុតតោ សញ្ញា

សញ្ញាយតនព្រហ្ម រាប់អានថានេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនព្រហ្មពិត រាប់អានថានេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនព្រហ្មជារបស់អញ ត្រេកអានឹងនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនព្រហ្ម ។ ដំណើរនោះព្រោះហេតុអ្វី ។ តថាគតពោលថា ព្រោះបុថុជ្ជននោះ កំណត់ឮនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនព្រហ្មនោះមិនបាន ។ បុថុជ្ជនសំគាល់ឮរូបាយតនៈថាជារូបាយតនៈពិត លុះសំគាល់ឮរូបាយតនៈថាជារូបាយតនៈពិតហើយ ក៏រាប់អានឮរូបាយតនៈ រាប់អានក្នុងរូបាយតនៈ រាប់អានថារូបាយតនៈពិត រាប់អានថារូបាយតនៈជារបស់អញ ត្រេកអានឹងរូបាយតនៈ ។ ដំណើរនោះព្រោះហេតុអ្វី ។ តថាគតពោលថា ព្រោះបុថុជ្ជននោះ កំណត់ឮដំណើររូបាយតនៈនោះមិនបាន ។ បុថុជ្ជនសំគាល់ឮសទ្ទាយតនៈថាជាសទ្ទាយតនៈពិត លុះសំគាល់ឮសទ្ទាយតនៈថាជាសទ្ទាយតនៈពិតហើយ ក៏រាប់អានថាសទ្ទាយតនៈ រាប់អានក្នុងសទ្ទាយតនៈ រាប់អានថាសទ្ទាយតនៈពិត រាប់អានថាសទ្ទាយតនៈជារបស់អញ ត្រេកអានឹងសទ្ទាយតនៈ ។ ដំណើរនោះព្រោះហេតុអ្វី ។ តថាគតពោលថាព្រោះបុថុជ្ជននោះ កំណត់ឮដំណើរសទ្ទាយតនៈនោះមិនបាន ។ បុថុជ្ជនសំគាល់ឮមុតៈ[1] ថាជាមុតៈពិត លុះសំគាល់ឮមុតៈថាជាមុតៈពិតហើយ

---

๑ មុតសព្ទក្នុងទីនេះ ជាឈ្មោះអាយតនៈទាំង ៣ គឺ គន្ធៈ រសៈ ផោដ្ឋព្វៈ ។

មូតំ មញ្ញតិ មូតស្មឹ មញ្ញតិ មូតតោ មញ្ញតិ មូតម្ហតិ
មញ្ញតិ មូតំ អភិនន្ទតិ ។ តំ កិស្ស ហេតុ ។
អបរិញ្ញាតំ តស្សាតិ វទាមិ ។ វិញ្ញាតំ វិញ្ញាតតោ
សញ្ញោជនតិ វិញ្ញាតំ វិញ្ញាតតោ សញ្ញត្វា វិញ្ញាតំ
មញ្ញតិ វិញ្ញាតស្មឹ មញ្ញតិ វិញ្ញាតតោ មញ្ញតិ វិញ្ញា-
តម្ហតិ មញ្ញតិ វិញ្ញាតំ អភិនន្ទតិ ។ តំ កិស្ស ហេតុ ។
អបរិញ្ញាតំ តស្សាតិ វទាមិ ។ ឯកត្តំ ឯកត្តតោ
សញ្ញោជនតិ ឯកត្តំ ឯកត្តតោ សញ្ញត្វា ឯកត្តំ-
មញ្ញតិ ឯកត្តស្មឹ មញ្ញតិ ឯកត្តតោ មញ្ញតិ ឯកត្ត-
ម្ហតិ មញ្ញតិ ឯកត្តំ អភិនន្ទតិ ។ តំ កិស្ស ហេតុ ។

កំរាប់អានន្ទូវមុតៈ រាប់អានកង់មុតៈ រាប់អានថាមុតៈពិត រាប់អាន
ថាមុតៈជារបស់អញ ត្រេកអរនឹងមុតៈ ។ ដំណើរនោះព្រោះហេតុ
អ្វី ។ តថាគតពោលថា ព្រោះបុថុជ្ជននោះ កំណត់ន្ទូវដំណើរមុតៈ
នោះមិនបាន ។ បុថុជ្ជនសំគាល់ន្ទូវវិញ្ញាតៈ[1] ថាជាវិញ្ញាតៈពិត លុះ
សំគាល់ន្ទូវវិញ្ញាតៈ ថាជាវិញ្ញាតៈពិតហើយ ក៏រាប់អានន្ទូវវិញ្ញាតៈ រាប់
អានកង់វិញ្ញាតៈ រាប់អានថាវិញ្ញាតៈពិត រាប់អានថាវិញ្ញាតៈជារបស់អញ
ត្រេកអរនឹងវិញ្ញាតៈ ។ ដំណើរនោះព្រោះហេតុអ្វី ។ តថាគតពោល-
ថា ព្រោះបុថុជ្ជននោះ កំណត់ន្ទូវដំណើរវិញ្ញាតៈនោះមិនបាន ។ បុថុជ្ជន
សំគាល់ន្ទូវរបស់ដូចគ្នា[2] ថាជារបស់ដូចគ្នាពិត លុះសំគាល់ន្ទូវរបស់
ដូចគ្នា ថាជារបស់ដូចគ្នាពិតហើយ ក៏រាប់អានន្ទូវរបស់ដូចគ្នា រាប់
អានកង់របស់ដូចគ្នា រាប់អានថារបស់ដូចគ្នាពិត រាប់អានថារបស់ដូចគ្នា
ជារបស់អញ ត្រេកអរនឹងរបស់ដូចគ្នា ។ ដំណើរនោះព្រោះហេតុអ្វី ។

---

១ វិញ្ញាតសព្វបុគ្គលទាំងនេះ ជាឈ្មោះអាយតនៈទាំង ៧ គឺ ចក្ខុ-សោត-ឃាន-ជិវ្ហា-កាយ-
មន នឹងធម្មាយតនៈ ។ ២ របស់ដូចគ្នា បានដល់ខន្ធទាំង ៤ គឺ វេទនា-សញ្ញា-សង្ខារ-
វិញ្ញាណ ។ អដ្ឋកថា ។

អបរិញ្ញាតំ តស្សាតំ វទាមិ ។ ជានតំ ជានតោ

សញ្ញោជនំ ជានតំ ជានតោ សញ្ញត្តា ជានតំ មញ្ញតំ

ជានតស្មឹ មញ្ញតំ ជានតោ មញ្ញតំ ជានតម្ហតំ

មញ្ញតំ ជានតំ អភិនន្ទតំ ។ តំ កិស្ស ហេតុ ។ អប-

រិញ្ញាតំ តស្សាតំ វទាមិ ។ សព្ពំ សព្ពតោ សញ្ញោជនំ

សព្ពំ សព្ពតោ សញ្ញត្តា សព្ពំ មញ្ញតំ សព្ពស្មឹ មញ្ញតំ

សព្ពតោ មញ្ញតំ សព្ពម្ហតំ មញ្ញតំ សព្ពំ អភិនន្ទតំ ។

តថាគតពោលថា ព្រោះបុថុជ្ជននោះ កំណត់នូវដំណើរបស់ដូចគ្នា មិនបាន ។ បុថុជ្ជនសំគាល់នូវរបស់ផ្សេងគ្នា[1] ថាជារបស់ផ្សេងគ្នាពិត លុះសំគាល់នូវរបស់ផ្សេងគ្នា ថាជារបស់ផ្សេងគ្នាពិតហើយ ក៏រាប់អាន នូវរបស់ផ្សេងគ្នា រាប់អានក្នុងរបស់ផ្សេងគ្នា រាប់អានថារបស់ផ្សេង គ្នាពិត រាប់អានថារបស់ផ្សេងគ្នាជារបស់អញ ត្រេកអរនឹងរបស់ ផ្សេងគ្នា ។ ដំណើរនោះព្រោះហេតុអ្វី ។ តថាគតពោលថាព្រោះ បុថុជ្ជននោះ កំណត់នូវដំណើរបស់ផ្សេងគ្នានោះ មិនបាន ។ បុថុជ្ជន សំគាល់នូវវត្តុទាំងពួង[2] ថាជាវត្តុទាំងពួងពិត គឺសំដៅនូវទិដ្ឋិដែលមាន សភាពប្រហែលគ្នា លុះសំគាល់នូវវត្តុទាំងពួង ថាជាវត្តុទាំងពួងពិត ហើយក៏រាប់អាននូវវត្តុទាំងពួង រាប់អានក្នុងវត្តុទាំងពួង រាប់អានថាវត្តុទាំង ពួងពិត រាប់អានថាវត្តុទាំងពួងជារបស់អញ ត្រេកអរនឹងវត្តុទាំងពួង ។

---

១ របស់ផ្សេងគ្នា បានដល់ខន្ធទាំង ៥ មានរូបក្ខន្ធជាដើម មានវិញ្ញាណក្ខន្ធជាទីបំផុត ។ ២ វត្តុទាំងពួងក្នុងទីនេះ បានដល់ប្រជុំរបស់ទាំង ២ គឺរបស់ដូចគ្នា ១ (ខន្ធទាំង ៤) របស់ ផ្សេងគ្នា ១ (ខន្ធទាំង ៥) លោកហៅថារបស់ទាំងពួងឬវត្តុទាំងពួងដូច្នេះ ។ ឯសេចក្តីសំគាល់ នេះមាន ៣ យ៉ាង គឺត្រេកអរភ្លើតភ្លើនចំពោះរបស់ទាំងអស់នោះ ហៅថាសំគាល់ដោយតណ្ហា ។ សំគាល់ថារបស់ទាំងអស់គឺអាត្មាអញនិម្មិតដោយខ្លួនឯងហៅថាសំគាល់ដោយមានះ ។ សំគាល់ ថារបស់ទាំងអស់មានកម្មដែលខ្លួនធ្វើអំពីមុនមកជាហេតុ របស់ទាំងអស់មិនមានហេតុ មិនមាន បច្ច័យឡើយ របស់ទាំងអស់មានខ្លះ មិនមានខ្លះ ហៅថាសំគាល់ដោយទិដ្ឋិ ។ អដ្ឋកថា ។

តំ កិស្ស เหตุ ฯ อปริญฺญาตំ ตสฺสาตี วทามิ ฯ
ฉนฺทราคំ ฉนฺทราคោ สญฺญោតី ฉนฺทំ ฉนฺทราคោ
สญฺญត្វា ฉនฺទំ បញ្ចតី ฉនฺទរស្មឹ បញ្ចតី
ฉនฺទរាគោ បញ្ចតី ฉនฺទរម្ហតិ បញ្ចតី ฉនฺទំ
អភិនន្ទតី ฯ តំ កិស្ស เหตุ ฯ อปริญฺญាតំ
តสฺสาตี วทามิ ฯ

បុថុជ្ជនវសេន បឋមនយភូមិបរិយោគាហា[๑] ฯ

[๓] យោបิ សោ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สេខោ อปฺปตฺต-
มานสោ อนุตฺตรំ โยคกฺเขมំ បตฺถยมានោ วิหรតี ฯ
สោปิ បឋវึ បឋវีតោ អភิชานาតี បឋវึ បឋវីតោ อ-
ภิญฺญาย បឋវึ មាមញฺ[๒] បឋវิយา មាមញฺ[๓] បឋវีតោ
មាមញ្ញ[๔] បឋវិម្ហតិ មាមញ្ញ[๕] បឋវឹ មាភិនន្ទី[๖] ฯ
តំ កិស្ស เหตุ ฯ បរិญฺญេยฺยាំ តสฺสาตี วทามิ

---

๑ ฉ. បទទ្វយមិទំ ន ទិស្សតិ ฯ ม. ឥเต បរំ ឧទ្ធិเตติ សព្ពត្ត ទិស្សតិ ฯ
๒-๓-๔-๕ ฉ.ม. មាមញ្ញិ ฯ ๖ ฉ.ม. អភិនន្ទំ ฯ ม. មាភិនន្ទតិ ฯ

ដំណើរនោះព្រោះហេតុអ្វី ។ តថាគតពោលថា ព្រោះបុថុជ្ជននោះ កំណត់នូវដំណើរតតិយជ្ឈានមិនបាន ។ បុថុជ្ជន សំគាល់នូវនិព្វាន[1] ថាជានិព្វានពិត លុះសំគាល់នូវនិព្វាន ថាជានិព្វានពិតហើយ ក៏រាប់អាននូវនិព្វាន រាប់អានក្នុងនិព្វាន រាប់អានថានិព្វានពិត រាប់អានថានិព្វានជារបស់អញ ត្រេកអរនឹងនិព្វាន ។ ដំណើរនេះព្រោះហេតុអ្វី ។ តថាគតពោលថា ព្រោះបុថុជ្ជននោះ កំណត់នូវដំណើរនិព្វាននោះមិនបាន ។

ចប់ នយភូមិបរិច្ឆេទ ទី ១ ដោយអំណាចបុថុជ្ជន ។

(៣) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុណាជាសេខបុគ្គល មិនទាន់បានសម្រេចអរហត្ត កំពុងប្រាថ្នានូវធម៌ដ៏ក្សេមចាកយោគៈ (អរហត្តដ៏ប្រសើរ) ។ ភិក្ខុនោះឯងដឹងច្បាស់នូវផែនដី ថាជាផែនដីពិត លុះដឹងច្បាស់នូវផែនដី ថាជាផែនដីពិតហើយ ក៏មិនកាប់អាននូវផែនដី មិនកាប់អានក្នុងផែនដី មិនកាប់អានថាជាផែនដីពិត មិនកាប់អានថាផែនដីជារបស់អញ ក៏មិនត្រេកអរនឹងផែនដី ។ ដំណើរនោះព្រោះហេតុអ្វី ។ តថាគតពោលថា ព្រោះភិក្ខុជាសេខៈនោះ គប្បីកំណត់នូវដំណើរនៃផែនដីនោះបាន

---

๑ និព្វានសព្ទក្នុងទីនេះ ជាឈ្មោះសេចក្តីសុខរបស់ អក្ខ(ខ្លួន) ដែលបរិបូណ៌ត្រប់ត្រាន់ដោយកាមគុណ ៥ គឺ រូប–សំឡេង–ក្លិន–រស ន៏ងដោដ្ឋព្វ ហៅថា បរមទិដ្ឋធម្មនិព្វាន ។ អដ្ឋកថា ។

។ បេ ។ អាបំ នេជំ ភវេ ភូតេ វេរេ បជាបតិ ព្រហ្មុំ
អាភស្សរេ សុភកិណ្ហេ វេហប្ផលេ អភិភុំ អាកាសា-
ញ្ចាយតនំ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ
នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ ឥដ្ឋំ សុតំ មុតំ វិញ្ញាតំ
បត្តេ បរិយេសិតេ អនុវិចរិតេ មនសា ។ តត្ថ តត្ថ
បរិញ្ញំ តត្ថ តត្ថ បរិញ្ញាតំ ។

សេខវិសេន ទុតិយនយភូមិបរិច្ឆេទោ(๑) ។

(๔) យោបិ សោ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ អរហំ ខីណាសវោ
វុសិតវា កតករណីយោ ឱហិតភារោ អនុប្បត្តសទត្ថោ
បរិក្ខីណភវសំយោជនោ សម្មទញ្ញាវិមុត្តោ សោបិ

---

๑ ម. ឥទំ បទទ្វយំ ន ទិស្សតិ ។

។ បេ ។ កិកូដារសេ១បុគ្គលដឹងច្បាស់នូវទឹក ភ្លើង ខ្យល់ ពួកសត្វ ពួកទេវតា មារ ព្រហ្ម ពួកអាភស្សរព្រហ្ម ពួកសុភកិណ្ហព្រហ្ម ពួកវេហប្ផលព្រហ្ម អសញ្ញីសត្វ អាកាសានញ្ចាយតនព្រហ្ម វិញ្ញាណញ្ចាយតនព្រហ្ម អាកិញ្ចញ្ញាយតនព្រហ្ម នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនព្រហ្ម រូបាយតនៈ សទ្ទាយតនៈ មុតៈ វិញ្ញាតៈ របស់ដូចគ្នា របស់ផ្សេងគ្នា វត្ថុទាំងពួងនឹងនិព្វាន ថាជានិព្វានពិត លុះដឹងច្បាស់នូវនិព្វាន ថាជានិព្វានពិតហើយ ក៏មិនកប់អាននូវនិព្វាន មិនកប់អានក្នុងនិព្វាន មិនកប់អានថានិព្វានពិត មិនកប់អានថានិព្វានជារបស់អញ មិនត្រេកអរនឹងនិព្វាន ។ ដំណើរនោះព្រោះហេតុអ្វី ។ តថាគតពោលថា ព្រោះកិកូជារសេ១បុគ្គលនោះ គប្បីកំណត់នូវដំណើរនៃផែនដីជាដើមនោះបាន ។

ចប់ នយភូមិបរិច្ឆេទទី ២ ដោយអំណាចរសេ១បុគ្គល ។

(៤) ម្នាលកិកូតាំងឡាយ កិកូណាជាអរហន្តខីណាស្រព មានព្រហ្មចរិយធម៌ប្រព្រឹត្តគ្រប់គ្រាន់ហើយ មានសោឡសកិច្ចបានធ្វើសម្រេចហើយ មានភារៈ[1] ដាក់ចុះហើយ មានប្រយោជន៍របស់ខ្លួនបានសម្រេចតាមលំដាប់ហើយ មានភវសំយោជនៈអស់រលីងហើយ មានចិត្តរួចស្រឡះ ព្រោះដឹងដោយប្រពៃហើយ កិកូជាអរហន្តខីណាស្រពនោះ

---

១ ភារៈមាន ៣ យ៉ាង គឺ ខន្ធភារៈ (ខន្ធទាំង៥ជាភារៈ) ១ កិលេសភារៈ (កិលេសទាំង១៥០ មានលោភៈជាដើមជាភារៈ ១ អភិសង្ខារភារៈ (កុសលាកុសលកម្មជាភារៈ) ១ ។ អដ្ឋកថា ។

ปหาตพฺพา ปหาตพฺพาโต อกิริยาภาวโต ปหาตพฺพา ปหาตพฺพาโต อกิริยา-
ยเต ปหาตพฺพา น ภญฺญเต ปหาตพฺพาย น ภญฺญเต ปหาตพฺพาโต
น ภญฺญเต ปหาตพฺพาหิเต น ภญฺญเต ปหาตพฺพา นาภินฺนเต ฯ
ตา กิริยฺยา เหตุ ฯ ปริญฺญาตา ตสฺสาเต วิภาคา ฯเป ฯ
อาปา เตชา วายา ภูเต เนวา ปชาปตี ฤาหฺมี อาทิสฺสเร
สุภกิณฺหา เวหปฺผเล อกนิฏฺเ อากาสานญฺจายตนา
วิญฺญาณญฺจายตนา อากิญฺจญฺญายตนา เนวสญฺญา-
สญฺญายตนา อิฏฺเ สุตา มุตา วิญฺญาตา ปกตฺตา ฉานฺนา
สพฺเ อิญฺชา อิญฺชา อิญฺชาโต อกิริยาภาวโต อิญฺชา อิญฺชา-
โต อกิริยฺยาย อิญฺชา น ภญฺญเต อิญฺชาย น ภญฺญเต อิญฺชาโต
น ภญฺญเต อิญฺชาหิเต น ภญฺญเต อิญฺชา นาภินฺนเต ฯ ตา กิริยฺยา เหตุ ฯ ปริญฺญาตา
ตสฺสาเต วิภาคา ฯ

ฉฬงฺคสงฺคหเสน ตติยนยภูมิบริโยเสาน[๑] ฯ

---

๑ ม. ตติ ปเทฺวยิ น ทิสฺสติ ฯ

ដឹងច្បាស់នូវផែនដី ថាជាផែនដីពិត លុះបានដឹងច្បាស់នូវផែនដីថាជាផែនដីពិតហើយ ក៏មិនរាប់អាននូវផែនដី មិនរាប់អានក្នុងផែនដី មិនរាប់អានថាផែនដីពិត មិនរាប់អានថាផែនដីជារបស់អញ មិនត្រេកអរនឹងផែនដី ។ ដំណើរនោះព្រោះហេតុអ្វី ។ តថាគតពោលថា ព្រោះកិកូជាអរហន្តខីណាស្រពនោះ កំណត់នូវដំណើរនៃផែនដីនោះបាន ។ បេ ។ កិកូជាអរហន្តខីណាស្រព ដឹងច្បាស់នូវទឹក ភ្លើង ខ្យល់ ពួកសត្វ ពួកទេវតា មារ ព្រហ្ម ពួកអាភស្សរព្រហ្ម ពួកសុភកិណ្ហព្រហ្ម ពួកវេហប្ផលព្រហ្ម អសញ្ញីសត្វ អាកាសានញ្ចាយតនព្រហ្ម វិញ្ញាណញ្ចាយតនព្រហ្ម អាកិញ្ចញ្ញាយតនព្រហ្ម នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនព្រហ្ម រូបាយតនៈ សទ្ទាយតនៈ មុតៈ វិញ្ញាតៈ របស់ដូចគ្នា របស់ផ្សេងគ្នា តែតាំងពួង នឹងនិព្វាន ថាជានិព្វានពិត លុះដឹងច្បាស់នូវនិព្វាន ថាជានិព្វានពិតហើយ ក៏មិនរាប់អាននូវនិព្វាន មិនរាប់អានក្នុងនិព្វាន មិនរាប់អានថានិព្វានពិត មិនរាប់អានថានិព្វានជារបស់អញ មិនត្រេកអរនឹងនិព្វាន ។ ដំណើរនោះព្រោះហេតុអ្វី ។ តថាគតពោលថា ព្រោះកិកូជាអរហន្តខីណាស្រពនោះ កំណត់នូវដំណើរនៃទឹកជាដើមនោះបាន ។

(៤) យោបិ សោ កិក្ខវេ កិក្ខុ អរហំ ខី-
ណាសវោ វុសិតវា កតករណីយោ ឱហិតភារោ
អនុប្បត្តសទត្ថោ បរិក្ខីណភវសំយោជនោ សម្ម-
ទញ្ញាវិមុត្តោ សោបិ បឋវិំ បឋវិតោ អភិជានាតិ
បឋវិំ បឋវិតោ អភិញ្ញាយ បឋវិំ ន មញ្ញតិ បឋវិយា
ន មញ្ញតិ បឋវិតោ ន មញ្ញតិ បឋវិម្ហិ ន
មញ្ញតិ បឋវិំ ឃាតិនន្តិ ។ តំ កិស្ស ហេតុ ។
ឱយា ភគស្ស វីតភគត្តា ។ បេ ។ អាបំ តេជំ
វាយំ ភូតេ នេវ បឋាបតិ ន្ទ្រាបេតិ អភគស្សវេ
សុភគកិណ្ណោ វោហរតិ អភិភុ អាកាសានញ្ចាយតនំ
វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ នេវសញ្ញា-
សញ្ញាយតនំ ឥធ្ឋំ សុតំ មុតំ វិញ្ញាត ឯកត្តំ
ឃានត្តំ សព្ពំ ឥញ្ជនំ ឥញ្ជនតោ អភិជានាតិ

(៩) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុណាជាអរហន្តខីណាស្រព មានព្រហ្មចរិយធម៌ប្រព្រឹត្តគ្រប់គ្រាន់ហើយ មានសោឡសកិច្ច ធ្វើស្រេចហើយ មានភារៈដាក់ចុះហើយ មានប្រយោជន៍របស់ខ្លួនសម្រេចតាមលំដាប់ហើយ មានភវសំយោជនៈអស់រលីងហើយ មានចិត្តរួចស្រឡះព្រោះដឹងដោយប្រពៃហើយ ភិក្ខុនោះឯងដឹងច្បាស់នូវផែនដី ថាជាផែនដីពិត លុះដឹងច្បាស់នូវផែនដី ថាជាផែនដីពិតហើយ ក៏មិនកប់អាននូវផែនដី មិនកប់អានក្នុងផែនដី មិនកប់អានថាផែនដីពិត មិនកប់អានថាផែនដីជារបស់អញ មិនត្រេកអរនឹងផែនដី ។ ដំណើរនោះព្រោះហេតុអ្វី ។ ព្រោះភិក្ខុនោះជាវីតរាគបុគ្គល ជ្រាតអស់រាគៈហើយ ។បេ។ ភិក្ខុជាអរហន្តខីណាស្រព ដឹងច្បាស់នូវទឹក ភ្លើង ខ្យល់ ពួកសត្វ ពួកទេវតា មារ ព្រហ្ម ពួកអាកស្សរព្រហ្ម ពួកសុភកិណ្ហព្រហ្ម ពួកវេហប្ផលព្រហ្ម អសញ្ញីសត្វ អាភាសានញ្ចាយតនព្រហ្ម វិញ្ញាណញ្ចាយតនព្រហ្ម អាកិញ្ចញ្ញាយតនព្រហ្ម នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនព្រហ្ម រូបាយតនៈ សទ្ទាយតនៈ មុតៈ វិញ្ញាតៈ របស់ដូចគ្នា របស់ផ្សេងគ្នា នូវតំាងពួងនឹងនិព្វាន ថាជានិព្វានពិត លុះដឹងច្បាស់

ឯញ្ជនំ ឯញ្ជនោ អភិញ្ញាយ ឯញ្ជនំ ច ម ញ្ញតិ ឯញ្ជនេន ច ម ញ្ញតិ ឯញ្ជនស្មិំ ច ម ញ្ញតិ ឯញ្ជនោ ច ម ញ្ញតិ ឯញ្ជនម្ហិ ច ម ញ្ញតិ ឯញ្ជនំ ភាគិនេយ្យតិ ។ តំ កិស្ស ហេតុ ។ ខយា ភគស្ស វីតភគត្តា ។

ទុណាសវវិសេន ចតុត្ថនយភូមិបរិច្ឆេទោ[1] ។

(៦) យោបិ សោ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ អរហំ ខីណាសវោ វុសិតវា កតករណីយោ ឱហិតភារោ អនុប្បត្តសទត្ថោ បរិក្ខីណភវសំយោជនោ សម្មទញ្ញាវិមុត្តោ សោបិ បឋវិំ បឋវិតោ អភិជានាតិ បឋវិំ បឋវិតោ អភិញ្ញាយ បឋវិំ ច ម ញ្ញតិ បឋវិយា ច ម ញ្ញតិ បឋវិតោ ច ម ញ្ញតិ បឋវិម្ហិ ច ម ញ្ញតិ បឋវិំ ភាគិនេយ្យតិ ។ តំ កិស្ស ហេតុ ។ ខយា នោសស្ស វីតនោសត្តា ។ បេ ។ អាបំ តេជំ វាយុំ ភូតេ ទេវេ បជាបតឹ ព្រហ្មុំ អាភស្សរេ សុភកិណ្ហា

---

១ ឧ. ឥទំ បទទ្វយំ ន ទិស្សតិ ។

នូវនិព្វាន ថាជានិព្វានពិតហើយ ក៏មិនរាប់អាននូវនិព្វាន មិនរាប់អាន
ក្នុងនិព្វាន មិនរាប់អានថានិព្វានពិត មិនរាប់អានថានិព្វានជារបស់អញ
មិនត្រេកអរនឹងនិព្វាន ។ ដំណើរនោះព្រោះហេតុអ្វី ។ ព្រោះកិក្ខុនោះ
ជាវីតរាគបុគ្គល ដ្បិតអស់រាគៈហើយ ។

ចប់ នយភូមិបរិច្ឆេទ ទី ៤ ដោយអំណាចនៃព្រះខីណាស្រព ។

(៦) ម្នាលកិក្ខុទាំងឡាយ កិក្ខុណា ជាអរហន្តខីណាស្រព
មានព្រហ្មចរិយធម៌ប្រព្រឹត្តគ្រប់គ្រាន់ហើយ មានសោឡសកិច្ចធ្វើស្រេច
ហើយ មានភារៈដាក់ចុះហើយ មានប្រយោជន៍របស់ខ្លួន សម្រេចតាម
លំដាប់ហើយ មានភវសំយោជនៈអស់រលីងហើយ មានចិត្តរួចស្រឡះ
ព្រោះដឹងដោយប្រពៃហើយ កិក្ខុនោះដឹងច្បាស់នូវផែនដី ថាជាផែនដី
ពិត លុះដឹងច្បាស់នូវផែនដី ថាជាផែនដីពិតហើយ ក៏មិនរាប់អាន
នូវផែនដី មិនរាប់អានក្នុងផែនដី មិនរាប់អានថាផែនដីពិត មិនរាប់
អានថាផែនដីជារបស់អញ មិនត្រេកអរនឹងផែនដី ។ ដំណើរនោះព្រោះ
ហេតុអ្វី ។ ព្រោះកិក្ខុនោះជាវីតរាគបុគ្គល ដ្បិតអស់រាគៈហើយ ។បេ។
កិក្ខុជាអរហន្តខីណាស្រព ដឹងច្បាស់នូវទឹក ភ្លើង ខ្យល់ ពួកសត្វ
ពួកទេវតា មារ ព្រហ្ម ពួកអាកាសរៀព្រហ្ម ពួកសុភកិណ្ហព្រហ្ម

សុត្តន្តបិដកេ បដ្ឋិមនិកាយស្ស អូលបណ្ណាសកំ

វេយ្យាបច្ចនេ អភិក្កំ វាតិ សារេ ឯយ្យេ ឯតំ វិញ្ញាណ ញ្ញា-
យេតំ អាភិញ្ញាយេតំ ឥវ សញ្ញាយេតំ
ឯជ្ជំ សុតំ មុតំ វិញ្ញាតំ ឯកត្តំ នានត្តំ សព្ពំ
ឯញ្ជំ ឯញ្ជនោ អភិជានាតិ ឯញ្ជំ ឯញ្ជនោ
អភិញ្ញាយ ឯញ្ជំ ន មញ្ញតិ ឯញ្ជស្មឹ ន មញ្ញតិ
ឯញ្ជនោ ន មញ្ញតិ ឯញ្ជម្ហតិ ន មញ្ញតិ ឯញ្ជំ
ភវតិ ឯញ្ជតិ ។ តំ កិស្ស ហេតុ ។ ឥយា ឥមស្ស
វិតិ ឥមោ សត្តា ។

ទីឃាសវវសេន បញ្ចមនយភូមិបរិច្ឆេទោ[1] ។

(៧) យោ ហិ សោ តិក្ខវិ តិក្ខវិ អរហំ ទីឃាសវោ
ឃុសិតវា កតករណីយោ ឱហិតភារោ អនុប្បត្តសទត្ថោ
បរិក្ខីណភវសំយោជនោ សម្មទញ្ញាវិមុត្តោ សោ ហិ

---

១ ម. តំ បទេឃំ ន ទិស្សតិ ។

ព្រួតវៀហប្លួលព្រហ្ម អសញ្ញីសត្ត អាកាសានញ្ចាយតនព្រហ្ម វិញ្ញាណ-
ញ្ចាយតនព្រហ្ម អាកិញ្ចញ្ញាយតនព្រហ្ម នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតន-
ព្រហ្ម រូបាយតនៈ សទ្ទាយតនៈ បុគ្គៈ វិញ្ញាតៈ របស់ដូចគ្នា របស់
ផ្សេងគ្នា វត្ថុពាំងពួង នឹងនិព្វាន ថាជានិព្វានពិត លុះដឹងច្បាស់នូវ
និព្វាន ថាជានិព្វានពិតហើយ ក៏មិនរាប់អាននូវនិព្វាន មិនរាប់អាន
កងនិព្វាន មិនរាប់អានថានិព្វានពិត មិនរាប់អានថានិព្វានជារបស់អញ
មិនត្រេកអរនឹងនិព្វាន ។ ដំណើរនោះព្រោះហេតុអ្វី ។ ព្រោះកិក្ខុនោះ
ជាវីតរាគបុគ្គល ដ្បិតអស់រាគៈហើយ ។

ចប់ នយភូមិបរិច្ឆេទ ទី ៤ ដោយអំណាចនៃព្រះខីណាស្រព ។

(៧) ម្នាលកិក្ខុពាំងពួង កិក្ខុណាជាអរហន្តខីណាស្រព មាន
ព្រហ្មចរិយធម៌ប្រព្រឹត្តគ្រប់គ្រាន់ហើយ មានសោឡសកិច្ច ធ្វើស្រេច
ហើយ មានភារៈដាក់ចុះហើយ មានប្រយោជន៍របស់ខ្លួនបានសម្រេច
តាមលំដាប់ហើយ មានភវសំយោជនៈអស់រលីងហើយ មានចិត្តរួច
ស្រឡះ ព្រោះដឹងដោយប្រពៃហើយ កិក្ខុជាអរហន្តខីណាស្រពនោះឯង

បឋវី បឋវីតោ អភិជាតោតិ បឋវី បឋវីតោ អភិញ្ញាយ
បឋវី ន បញ្ញាតិ បឋវិយោ ន បញ្ញាតិ បឋវីតោ ន
បញ្ញាតិ បឋវីម្ហេតិ ន បញ្ញាតិ បឋវី ភាគិនឌ្ឍតិ ។
តំ តិសច្ច ហោតុ ។ ១យោ មោហសច្ច វីតមោហត្តា
។ បេ ។ អាបំ តេជំ វាយំ ភូតេ នេវ បជាបតឹ ព្រហ្មុំ
អាភស្សរេ សុភកិណ្ហោ វេហប្ផលេ អភិភុំ អាកាសា-
ឧញ្ញាយតនំ វិញ្ញាណញ្ញាយនំ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ នេ-
វសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ ឥដ្ឋំ សុតំ មុតំ វិញ្ញាតំ ឯកត្តំ
នានត្តំ សព្ពំ ឯញ្ជំ ឯញ្ជនតោ អភិជានាតិ ឯញ្ជំ
ឯញ្ជនតោ អភិញ្ញាយ ឯញ្ជំ ន បញ្ញាតិ ឯញ្ជនស្មឹ
ន បញ្ញាតិ ឯញ្ជនតោ ន បញ្ញាតិ ឯញ្ជនម្ហេតិ ន
បញ្ញាតិ ឯញ្ជំ ភាគិនឌ្ឍតិ ។ តំ តិសច្ច ហោតុ ។
១យោ មោហសច្ច វីតមោហត្តា ។

ឥតិ សវិសេសេន ឆដ្ឋនយភូមិបរិច្ឆេទោ(១) ។

---

๑ ឧ. ឥទំ បទទ្វយំ ន ទិស្សតិ ។

ដ៏ធំនូវផែនដី ថាជាផែនដីពិត លុះដឹងច្បាស់នូវផែនដី ថាជាផែនដីពិតហើយ ក៏មិនរាប់អាននូវផែនដី មិនរាប់អានក្នុងផែនដី មិនរាប់អានថាផែនដីពិត មិនរាប់អានថាផែនដីជារបស់អញ មិនត្រេកអរនឹងផែនដី ។ ដំណើរនោះព្រោះហេតុអ្វី ។ ព្រោះកិលេសនោះជាតិតមោហបុគ្គលជ្រិតអស់មោហៈហើយ ។ បេ ។ ភិក្ខុជាអរហន្តខីណាស្រពនោះឯងដឹងច្បាស់នូវទឹក ភ្លើង ខ្យល់ ពួកសត្វ ពួកទេវតា មារ ព្រហ្ម ពួកអាកាសានញ្ចាយតនព្រហ្ម វិញ្ញាណញ្ចាយតនព្រហ្ម អាកិញ្ចញ្ញាយតនព្រហ្ម នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនព្រហ្ម រូបាយតនៈ សទ្ទាយតនៈ មុតៈ វិញ្ញាតៈ របស់ដូចគ្នា របស់ផ្សេងគ្នា រួតទាំងពួងនឹងនិព្វាន ថាជានិព្វានពិត លុះដឹងច្បាស់នូវនិព្វាន ថាជានិព្វានពិតហើយ ក៏មិនរាប់អាននូវនិព្វាន មិនរាប់អានក្នុងនិព្វាន មិនរាប់អានថានិព្វានពិត មិនរាប់អានថានិព្វានជារបស់អញ មិនត្រេកអរនឹងនិព្វាន ។ ដំណើរនោះព្រោះហេតុអ្វី ។ ព្រោះកិលេសនោះជាតិតមោហបុគ្គល ជ្រិតអស់មោហៈហើយ ។

ចប់ ធម្មភូមិបរិច្ឆេទ ទី ៦ ដោយអំណាចនៃព្រះខីណាស្រព ។

[៨] តថាគតោបិ កិក្ខវេ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ បឋវឹ បឋវិតោ អភិជានាតិ បឋវឹ បឋវិតោ អភិញ្ញាយ បឋវឹ ន មញ្ញតិ បឋវិយា ន មញ្ញតិ បឋវិតោ ន មញ្ញតិ បឋវិម្ហិ ន មញ្ញតិ បឋវឹ មេ អយន្តិ ន មញ្ញតិ តំ កិស្ស ហេតុ ។ បរិញ្ញាតន្តំ តថាគតស្សាតិ វទាមិ ។ បេ ។ អាបំ តេជំ វាយំ ភូតេ នេវ បជាបតឹ ព្រហ្មំ អាភស្សរេ សុភកិណ្ហេ វេហប្ផលេ អភិភុំ អាកាសានញ្ចាយតនំ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ ឥដ្ឋំ សុតំ មុតំ វិញ្ញាតំ ឯកត្តំ នានត្តំ សព្ពំ ឥញ្ជនំ ឥញ្ជនតោ អភិជានាតិ ឥញ្ជនំ ឥញ្ជនតោ អភិញ្ញាយ ឥញ្ជនំ ន មញ្ញតិ ឥញ្ជនស្មឹ ន មញ្ញតិ ឥញ្ជនតោ ន មញ្ញតិ ឥញ្ជនម្ហេតិ ន មញ្ញតិ ឥញ្ជនំ មេ អយន្តិ ន មញ្ញតិ តំ កិស្ស ហេតុ ។ បរិញ្ញាតន្តំ តថាគតស្សាតិ វទាមិ ។

សត្តវិសេន សត្តមនយភូមិបរិច្ឆេទោ(១) ។

---

១ ម. ឥទំ បទទ្វយំ ន ទិស្សតិ ។

(៨) ម្នាលកិកូទាំងឡាយ ចំណែកព្រះតថាគត អរហន្តសម្ម-
សម្ពុទ្ធ រមែងជ្រាបច្បាស់នូវផែនដី ថាជាផែនដីពិត លុះជ្រាបច្បាស់នូវផែន
ដីថាជាផែនដីពិតហើយ ក៏មិនរាប់អាននូវផែនដី មិនរាប់អានក្នុងផែនដី
មិនរាប់អានថាផែនដីពិត មិនរាប់អានថាផែនដីជារបស់អញ មិនត្រេក
អរនឹងផែនដី ។ ដំណើរនោះព្រោះហេតុអ្វី ។ តថាគតពោលថា ព្រោះ
ព្រះតថាគតទ្រង់កំណត់នូវដំណើរនៃផែនដីនោះបាន ។ បេ ។ ព្រះតថា-
គត អរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់នូវទឹក ភ្លើង ខ្យល់ ពួកសត្វ
ពួកទេវតា មារ ព្រហ្ម ពួកអាកស្សរព្រហ្ម ពួកសុភកិណ្ហព្រហ្ម ពួក
វេហប្ផលព្រហ្ម អសញ្ញីសត្វ អាការសានញ្ចាយតនព្រហ្ម វិញ្ញាណញ្ច-
យតនព្រហ្ម អាកិញ្ចញ្ញាយតនព្រហ្ម នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនព្រហ្ម
រូបាយតនៈ សទ្ទាយតនៈ មុតៈ វិញ្ញាតៈ របស់ដូចគ្នា របស់ផ្សេងគ្នា
តថាំងពួងនឹងនិព្វានថាជានិព្វានពិត លុះទ្រង់ជ្រាបច្បាស់នូវនិព្វាន ថាជា
និព្វានពិតហើយ ក៏មិនរាប់អាននូវនិព្វាន មិនរាប់អានក្នុងនិព្វាន មិន
រាប់អានថាជានិព្វានពិត មិនរាប់អានថានិព្វានជារបស់អញ មិនត្រេកអរ
នឹងនិព្វាន ។ ដំណើរនោះព្រោះហេតុអ្វី ។ តថាគតពោលថា ព្រោះ
ព្រះតថាគតទ្រង់កំណត់នូវដំណើរនៃទឹកជាដើមនោះបាន ។

(៩) តថាគតោបិ កិត្តកវេ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ បឋវី បឋវីតោ អភិជានាតិ បឋវី បឋវីតោ អភិញ្ញាយ បឋវី ន មញ្ញតិ បឋវិយា ន មញ្ញតិ បឋវីតោ ន មញ្ញតិ បឋវិម្ហិ ន មញ្ញតិ បឋវី មេ ន ភវិស្សតិ ។ តំ កិស្ស ហេតុ ។ ន ហិ[1] ទុក្ខស្ស មូលន្តិ ឥតិ វិទិត្វា ភវ ជាតិ ភូតស្ស ជរាមរណន្តិ ។ តស្មាតិហ កិត្តកវេ តថាគតោ សព្ពសោ តណ្ហានំ ខយា វិរាគា និរោធា ចាគា បដិនិស្សគ្គា អនុត្តរំ សម្មាសម្ពោធិំ អភិសម្ពុទ្ធោតិ វទាមិ ។ បេ ។ អាបំ តេជំ វាយំ ភូតេ នេវ បឋវីតិ ទ្រឰ្ហំ អាកាសន្តវេ សុកតំ ណ្ហោ វេហាយលេ អភិកុំ អាកាសានញ្ចាយតនំ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ និដ្ឋំ សុតំ មុតំ

---

(១) ម.ម. ឥដ្ឋ ។

(៨) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រះតថាគតអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ជ្រាបនូវផែនដី ថាជាផែនដីពិត លុះទ្រង់ជ្រាបនូវផែនដី ថាជាផែនដីពិតហើយ ក៏មិនរាប់អាននូវផែនដី មិនរាប់អានក្នុងផែនដី មិនរាប់អានថាជាផែនដីពិត មិនរាប់អានថាផែនដីជារបស់អញ មិនត្រេកអរនឹងផែនដីដំណើរនោះព្រោះហេតុអ្វី ។ ព្រោះព្រះតថាគត ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ថា សេចក្តីប្រាថ្នាដែលមានហើយ (អំពីមុន) ជាឫសគល់នៃសេចក្តីទុក្ខ ទាំងជ្រាបច្បាស់ថា ជាតិ ដូច មរណៈរបស់សត្វដែលកើតអំពីកម្មកត គឺកុសលាកុសលចេតនា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងសាសនានេះ តថាគតពោលថា ព្រះតថាគត ជានគ្រាស់ដឹងនូវសម្មាសម្ពោធិញ្ញាណដ៏ប្រសើរ ព្រោះអស់តណ្ហា ព្រោះប្រាសចាកតណ្ហា ព្រោះរលត់តណ្ហា ព្រោះលះចោលនូវតណ្ហា ព្រោះរលាស់ចោលនូវតណ្ហា ដោយប្រការទាំងពួង ។ បេ ។ ព្រះតថាគតអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់នូវចិត្ត ក្នុងសត្វ ៧ពួក ពួកសត្វ ពួកទេវតា មារ ព្រហ្ម ពួកអាកាសព្រហ្ម ពួកសុភកិណ្ហព្រហ្ម ពួកវេហប្ផលព្រហ្ម អសញ្ញីសត្វ អាកាសានញ្ចាយតនព្រហ្ម វិញ្ញាណញ្ចាយតនព្រហ្ម អាកិញ្ចញ្ញាយតនព្រហ្ម នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនព្រហ្ម រូបាយតនៈ សទ្ទាយតនៈ មុតៈ

សុត្តន្តបិដកេ បដ្ឋានមហាវគ្គស្ស អុទ្ទេសបាឡិ

វិញ្ញាតំ ឯកគ្គំ នានត្តំ សព្ពំ ឯញ្ជំ ឯញ្ជនតោ អភិសង្ខារោតិ ឯញ្ជំ ឯញ្ជនតោ អភិញ្ញាយ ឯញ្ជំ ន មញ្ញតិ ឯញ្ជនស្មឹ ន មញ្ញតិ ឯញ្ជនតោ ន មញ្ញតិ ឯញ្ជនេន ន មញ្ញតិ ឯញ្ជំ ឱភិនន្ទតិ ។ តំ កិស្ស ហេតុ ។ នន្ទិ ទុក្ខស្ស មូលន្តិ ឥតិ វិទិត្វា ភវា ជាតិ ភូតស្ស ជរាមរណន្តិ ។ ឥស្មា-ធម្មា អភិក្កមេ តជ្ជាតតោ សព្ពេសោ ឥត្ថម្ភាវំ ឧយោ វិរាគា ឯកេជា ឋានា បដិនិស្សគ្គា អនុត្តរំ សម្មា-សម្ពោធិំ អភិសម្ពុជ្ឈតិ វទាមីតិ ។

សត្តវិសេន អដ្ឋមនយភូមិបរិច្ឆេទោ(១) ។

ឥមេភេទ ភគវា ន អត្ថមញ្ញា តេ ភិក្ខូ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទុន្តិ ។

អុលបរិយាយសុត្តំ បឋមំ និដ្ឋិតំ(២) ។

---

๑ ខ. ឥទំ បទទ្វយំ ន ទិស្សតិ ។ ๒ ខ.ម. អុលបរិយាយសុត្តន្តំ បឋមំ ។

វិញ្ញាតៈ របស់ដូចគ្នា របស់ផ្សេងគ្នា វត្ថុទាំងពួងនឹងនិព្វាន ថាជានិព្វាន ពិត លុះទ្រង់ជ្រាបច្បាស់នូវនិព្វាន ថាជានិព្វានពិតហើយ ក៏មិនរាប់អាន នូវនិព្វាន មិនរាប់អានក្នុងនិព្វាន មិនរាប់អានថាជានិព្វានពិត មិនរាប់អាន ថានិព្វានជារបស់អញ មិនត្រេកអរនឹងនិព្វាន ។ ដំណើរនោះ ព្រោះ ហេតុអ្វី ។ ព្រោះព្រះតថាគត អរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ថា សេចក្តីប្រាថ្នាដែលមានហើយ (អំពីមុន) ជាឫសគល់នៃសេចក្តីទុក្ខ ទាំង ជ្រាបច្បាស់ថា ជាតិ ជរា មរណៈ របស់សត្វដែលកើតអំពីកម្មកត គឺកុសលាកុសលចេតនា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះហេតុ នោះ ក្នុងសាសនានេះ តថាគតពោលថា ព្រះតថាគតឃ្លាតស្រឡះដាច់ នូវសម្មាសម្ពោធិញ្ញាណដ៏ប្រសើរ ព្រោះអស់តណ្ហា ព្រោះប្រាសចាក តណ្ហា ព្រោះរលត់តណ្ហា ព្រោះលះចោលនូវតណ្ហា ព្រោះរលាស់ ចោលនូវតណ្ហា ដោយប្រការទាំងពួង ។

ចប់ ទឃភូមិបរិច្ឆេទទី ៨ ដោយអំណាចនៃព្រះសាស្តា ។

លុះព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងសូត្រនេះចប់ហើយ ភិក្ខុទាំងឡាយ នោះក៏គ្មានចិត្តត្រេកអរតែងយ ចំពោះភាសិតនៃព្រះមានព្រះភាគឡើយ ។

ចប់ មូលបរិយាយសូត្រ ទី ១ ។

ទុតិយំ សញ្ញាសវិសំវាសុត្តំ

(១០) ឯវម្មេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ ភិក្ខវោតិ ។ ភទន្តេតិ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ ។ ភគវា ឯតទវោច សញ្ញាសវសំវរវិនយាយំ ភោ ភិក្ខវេ ធម្មិយា កថាយ សុណាថ សាធុកំ មនសិករោថ ភាសិស្សាមីតិ ។ ឯវំភន្តេតិ ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ ។

(១១) ភគវា ឯតទវោច ជានតោ អហំ ភិក្ខវេ បស្សតោ អាសវានំ ខយំ វទាមិ នោ អជានតោ នោ អបស្សតោ ។ កិញ្ចុ[1] ភិក្ខវេ

---

១ កិញ្ចីតិ កត្ថចិ បោត្ថកេ ទិស្សតិ ។

សញ្ញសវិស័រសូត្រទី ២

(១០) ខ្ញុំបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងវត្តជេតពន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ទៀបក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងសម័យនោះឯង ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហៅភិក្ខុទាំងឡាយថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ។ ពួកភិក្ខុទាំងនោះ ទទួលព្រះពុទ្ធដីកានៃព្រះមានព្រះភាគថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ដូច្នេះ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ដូច្នេះថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតនឹងសំដែងនូវហេតុ នៃសេចក្តីសង្រ្គមក្នុងអាសវៈទាំងពួង ដល់អ្នកទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយចូរប្រុងស្តាប់នូវហេតុនោះ ចូរធ្វើទុកក្នុងចិត្តឲ្យប្រពៃ តថាគតនឹងសំដែង ។ ពួកភិក្ខុទាំងនោះ ទទួលព្រះពុទ្ធដីកា នៃព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណាព្រះអង្គ ។

(១១) ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ដូច្នេះថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតពោលនូវការអស់ទៅនៃអាសវធម៌[1] ទាំងឡាយ របស់បុគ្គលអ្នកដឹង អ្នកឃើញ មិនមែនពោលនូវការអស់ទៅ នៃអាសវៈទាំងឡាយ របស់បុគ្គលអ្នកមិនដឹង មិនឃើញទេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ

---

១ អាសវធម៌ ប្រែថាសេចក្តីរាលដែលព្រាំឬហូរទៅអំពីភ្នែក ត្រចៀក ច្រមុះ អណ្តាត កាយ នឹងចិត្ត ហៅថា អាសវៈ ។ ក្នុងអដ្ឋកថា ថា អាសវៈមាន ៣ ក៏មាន មាន ៤ ក៏មាន ដែលមាន ៣ គឺកាមាសវៈ ១ ភវាសវៈ ១ អវិជ្ជាសវៈ ១ ។ ដែលមាន ៤ គឺថែមទិដ្ឋាសវៈចូលមកផង ។

ฌานเตา กาโ ปสฺสเตา อาสวานํ ขโย ญาตพฺโ ฯ

โยนิโสา จ มนสิกาโร อโยนิโสา จ มน-

สิกาโร ฯ อโยนิโสา กิตฺตาวา มนสิกาเร-

เตา อนุปฺปนฺนา เจว อาสวา อุปฺปชฺชนฺติ อุปฺปนฺนา

จ อาสวา ปวฑฺฒนฺติ ฯ โยนิโสา จ กิตฺตาวา

มนสิกาเรเตา อนุปฺปนฺนา เจว อาสวา น อุปฺป-

ชฺชนฺติ อุปฺปนฺนา จ อาสวา ปหียนฺติ ฯ อตฺถิ

กิตฺตาวา อาสวา ทสฺสนา ปหาตพฺพา อตฺถิ อาสวา

สวรา ปหาตพฺพา อตฺถิ อาสวา ปฏิเสวนา ปหาตพฺพา

បុគ្គលដ៏ឆ្ងីរ ឃើញអ្វី ទើបអស់ទៅនៃអាសវៈធម៌គាំងឡាយ ។ បុគ្គលឃើញនូវយោនិសោមនសិការ[1]នឹងអយោនិសោមនសិការ[2] (ទើបអស់ទៅនៃអាសវៈធម៌គាំងឡាយ) ។ ម្នាលភិក្ខុគាំងឡាយ កាលបើបុគ្គលធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយខុសទំនង អាសវៈគាំងឡាយ ដែលមិនទាន់កើតឡើង រមែងកើតឡើងបានផង អាសវៈគាំងឡាយដែលកើតឡើងហើយ រឹងតែតែចំរើនឡើងផង ។ ម្នាលភិក្ខុគាំងឡាយ កាលបើបុគ្គលធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយត្រូវទំនង អាសវៈគាំងឡាយ ដែលមិនទាន់កើតឡើង រមែងកើតឡើងមិនបានផង អាសវៈគាំងឡាយដែលកើតឡើងហើយ រមែងសាបសូន្យទៅវិញផង ។ ម្នាលភិក្ខុគាំងឡាយ បុគ្គលត្រូវលះបង់អាសវៈដោយការឃើញគឺសោតាបត្តិមគ្គក៏មាន ត្រូវលះបង់អាសវៈដោយសេចក្តីសង្រួមឥន្ទ្រិយក៏មាន ត្រូវលះបង់អាសវៈដោយការសេពក៏មាន

---

๑ ដែលថាយោនិសោមនសិការៈនោះ គឺតាំងចិត្ត បងចិត្តប្រមូលអារម្មណ៍មកពិចារណាតាមសភាវធម៌ដោយន័យថា សេចក្តីមិនទៀងក្នុងរបស់ដែលមិនទៀង ។ ๒ ដែលថាអយោនិសោមនសិការៈនោះ ពិឈរ៉ាប្បាឡាស សំតាល់ថាទៀងក្នុងរបស់ដែលមិនទៀង ថាសុខក្នុងរបស់ដែលជាទុក្ខ សំតាល់ថាមានខ្លឹមក្នុងរបស់ដែលមិនមានខ្លឹម សំតាល់ថាស្អាតក្នុងរបស់ដែលមិនស្អាត ។ អដ្ឋកថា ។

อตฺถิ อากาสา อนนฺตากาสนฺติ ปหาตพฺพา อตฺถิ อากาสา ปริตฺตนฺติ ปหาตพฺพา อตฺถิ อากาสา วิญฺญาณนฺติ ปหาตพฺพา อตฺถิ อากาสา ภาวนฺติ ปหาตพฺพา ฯ

(๑๒) กตเม จ ภิกฺขเว อากาสา ธาตุยา ปหาตพฺพา ฯ ๔๓ ภิกฺขเว อสฺสุตวา ปุถุชฺชโน อริยานํ อทสฺสาวี อริยธมฺมสฺส อโกวิโท อริยธมฺเม อวินีโต สปฺปุริสานํ อทสฺสาวี สปฺปุริสธมฺมสฺส อโกวิโท สปฺปุริสธมฺเม อวินีโต มนสิกรณีเย ธมฺเม ธมฺมชาตนฺติ อมนสิกรณีเย ธมฺเม ธมฺมชาตนฺติ ฯ โส มนสิกรณีเย ธมฺเม อมฺมชาตนฺติ อมนสิกรณีเย ธมฺเม อมฺมชาตนฺติ ยเมว ธมฺมา มนสิกรณียา เตว ธมฺมา มนสิกเรตพฺพา ยเมว ธมฺมา มนสิกรณียา เตว ธมฺมา น มนสิกเรตพฺพา ฯ กตเม จ ภิกฺขเว ธมฺมา น มนสิกรณียา ยเมว ธมฺมา มนสิกเรตพฺพา ฯ ยสฺส ภิกฺขเว ธมฺเม มนสิกเรโต อนุปฺปนฺนา จ กามาสเว

ต้องละด้วยการสำรวม ต้องละด้วยการเสพ ต้องละด้วยการอดกลั้น ต้องละด้วยการหลีกเลี่ยง ต้องละด้วยการบรรเทา ต้องละด้วยการเจริญ ต้องละด้วยการไม่กระทำให้มาก ฯ

(๑๒) ภิกษุทั้งหลาย อาสวะที่ต้องละด้วยการเห็น เป็นอย่างไร ฯ ภิกษุทั้งหลาย ปุถุชนในโลกนี้ เป็นผู้ไม่ได้สดับ ไม่ได้เห็นพระอริยะทั้งหลาย (พระพุทธเจ้า) ไม่ฉลาดในอริยธรรม ไม่ได้รับการฝึกในอริยธรรม ไม่ได้เห็นสัปบุรุษทั้งหลาย (พระพุทธเจ้า) ไม่ฉลาดในสัปบุรุษธรรม ไม่ได้รับการฝึกในสัปบุรุษธรรม ย่อมไม่รู้จักธรรมที่ควรกระทำในใจ ไม่รู้จักธรรมที่ไม่ควรกระทำในใจ ฯ เมื่อปุถุชนนั้น ไม่รู้จักธรรมที่ควรกระทำในใจ ไม่รู้จักธรรมที่ไม่ควรกระทำในใจ ฯ ธรรมใดที่ไม่ควรกระทำในใจ ก็กระทำธรรมนั้นในใจ ธรรมใดที่ควรกระทำในใจ ก็ไม่กระทำธรรมนั้นในใจ ฯ ภิกษุทั้งหลาย ธรรมทั้งหลาย ที่ไม่ควรกระทำในใจ เป็นอย่างไร ฯ ภิกษุทั้งหลาย ธรรมทั้งหลาย ที่ไม่ควรกระทำในใจ คือ อโยนิโสมนสิการ ณ ที่ใด ที่นั้น อาสวะที่ยังไม่เกิดก็เกิดขึ้น

ปุพฺพณฺหตฺถ ปุพฺพณฺหา ก กามาสเว ปวฏฺฏติ อ-
นุปุพฺพณฺหา ก ภวาสเว ปุพฺพณฺหตฺถ ปุพฺพณฺหา ก ภว-
สเว ปวฏฺฏติ อนุปุพฺพณฺหา ก อวิชฺชาสเว ปุพฺพณฺหตฺถ
ปุพฺพณฺหา ก อวิชฺชาสเว ปวฏฺฏติ ฯเมฯ ฉฏฺฐา ช
มชฺฌนฺหิการณิยา เย ฉฏฺเฐ มชฺฌนฺหิเกติ ฯ ตตฺ-
เมฯ ช ตีหิกฺขเร ฉฏฺฐา มชฺฌนฺหิการณิยา เย ฉฏฺเฐ
ช มชฺฌนฺหิเกติ ฯ ยสฺส ตีหิกฺขเร ฉฏฺเฐ มช-
ฌนฺหิเกเตา อนุปุพฺพณฺหา ก กามาสเว ช ปุพฺพณฺหตฺถ
ปุพฺพณฺหา ก กามาสเว ปหาเยฺยตฺถ อนุปุพฺพณฺหา ก
ภวาสเว ช ปุพฺพณฺหตฺถ ปุพฺพณฺหา ก ภวาสเว
ปหาเยฺยตฺถ อนุปุพฺพณฺหา ก อวิชฺชาสเว ช ปุพฺพณฺหตฺถ
ปุพฺพณฺหา ก อวิชฺชาสเว ปหาเยฺยตฺถ ฯเมฯ ฉฏฺฐา มช-
ฌนฺหิการณิยา เย ฉฏฺเฐ ช มชฺฌนฺหิเกติ ฯ
ตสฺส อมชฺฌนฺหิการณิยานิ ฉฏฺฐานิ มชฺฌนฺหิกา

រមែងកើតឡើងផង កាមាសវៈដែលកើតឡើងហើយ ក៏រីងរឹតតែចំរើនឡើងផង កាមាសវៈដែលមិនទាន់កើតឡើង រមែងកើតឡើងផង កាមាសវៈដែលកើតឡើងហើយ ក៏រីងរឹតតែចំរើនឡើងផង អវិជ្ជាសវៈដែលមិនទាន់កើតឡើង រមែងកើតឡើងផង អវិជ្ជាសវៈដែលកើតឡើងហើយ ក៏រីងរឹតតែចំរើនឡើងផង ធម៌ទាំងនេះឯង ដែលមិនគួរធ្វើទុកក្នុងចិត្ត តែបុថុជ្ជនតែងធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម៌ទាំងឡាយដូចម្តេច ដែលគួរធ្វើទុកក្នុងចិត្ត តែបុថុជ្ជនមិនបានធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបុថុជ្ជនធ្វើទុកក្នុងចិត្ត នូវធម៌គឺយោនិសោមនសិការៈណាហើយ កាមាសវៈដែលមិនទាន់កើតឡើង ក៏រមែងកើតឡើងមិនបានផង កាមាសវៈដែលកើតឡើងហើយ រមែងសាបសូន្យទៅវិញផង ភវាសវៈដែលមិនទាន់កើតឡើងរមែងកើតឡើងមិនបានផង ភវាសវៈដែលកើតឡើងហើយរមែងសាបសូន្យទៅវិញផង អវិជ្ជាសវៈដែលមិនទាន់កើតឡើង រមែងកើតឡើងមិនបានផង អវិជ្ជាសវៈដែលកើតឡើងហើយ រមែងសាបសូន្យទៅវិញផង ធម៌ទាំងនេះឯង ដែលគួរធ្វើទុកក្នុងចិត្ត តែបុថុជ្ជនតែងមិនបានធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ។ ព្រោះតែបុថុជ្ជននោះធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវធម៌ដែលមិនគួរធ្វើទុកក្នុងចិត្ត

ปนสิ์ตาวณฺณิยานิ ฉฬงฺคานิ อปนสิ์ตาย อนุปฺปาทาเวว อาสวา อุปฺปชฺเชยฺยุ อุปฺปชฺชนฺติ จ อาสวา ปวฑฺเฒยฺยุ ฯ เสยฺยถีทํ อเยานิเสา ปนสิ์ตาเกตุ อโยนิโส มนสิกาโร อโยนิโส มนสิกาโรติ อิมานิ ทฺเว อวิชฺชาคตานิ จ ทฺเว อวิชฺชาคตานิ กตมานิ ทฺเว อวิชฺชาคตานิ จกฺขุ อวิชฺชาคตญฺจ รูปา อวิชฺชาคตญฺจ จกฺขุวิญฺญาณา จกฺขุสมฺผสฺโส จกฺขุสมฺผสฺสปจฺจยา อุปฺปชฺชติ เวทยิตา สญฺญา เจตยิตา ปญฺญา ผสฺสา มนสิกาโร จ อิมานิ ทฺเว อวิชฺชาคตานิ โสตญฺจ สทฺทา อวิชฺชาคตานิ ฆานญฺจ คนฺธา อวิชฺชาคตานิ ชิวฺหา จ รสา อวิชฺชาคตานิ กาโย จ โผฏฺฐพฺพา อวิชฺชาคตานิ มโน จ ธมฺมา อวิชฺชาคตานิ มนวิญฺญาณญฺจ มนสิกาโร จ อิมานิ ทฺเว อวิชฺชาคตานิ อิมานิ ทฺเว อวิชฺชาคตานิ กตมานิ ทฺเว อวิชฺชาคตานิ อตีตมทฺธานญฺจ อนุ ทฺเว อวิชฺชาคตานิ อตีตมทฺธานญฺจ อนุ อวิชฺชาคตานิ อตีตมทฺธานญฺจ อนุ อวิชฺชาคตานิ อนาคตมทฺธานญฺจ อนุ ทฺเว อวิชฺชาคตานิ อนาคตมทฺธานญฺจ อนุ อวิชฺชาคตานิ อนาคตมทฺธานญฺจ อนุ อวิชฺชาคตานิ ปจฺจุปฺปนฺนมทฺธานญฺจ อนุ ทฺเว อวิชฺชาคตานิ ปจฺจุปฺปนฺนมทฺธานญฺจ อนุ อวิชฺชาคตานิ ปจฺจุปฺปนฺนมทฺธานญฺจ อนุ อวิชฺชาคตานิ อิมานิ ทฺเว อวิชฺชาคตานิ กตมานิ ทฺเว อวิชฺชาคตานิ อชฺฌตฺตญฺจ อนุ ทฺเว อวิชฺชาคตานิ อชฺฌตฺตญฺจ อนุ อวิชฺชาคตานิ อชฺฌตฺตญฺจ อนุ อวิชฺชาคตานิ พหิทฺธา จ อนุ ทฺเว อวิชฺชาคตานิ พหิทฺธา จ อนุ อวิชฺชาคตานิ พหิทฺธา จ อนุ อวิชฺชาคตานิ อิมานิ ทฺเว อวิชฺชาคตานิ กตมานิ ทฺเว อวิชฺชาคตานิ ปุริมา จ ปจฺฉิมา จ ปุริมา จ ปจฺฉิมา จ อนุ ทฺเว อวิชฺชาคตานิ ปุริมา จ ปจฺฉิมา จ อนุ อวิชฺชาคตานิ ปุริมา จ ปจฺฉิมา จ อนุ อวิชฺชาคตานิ อิมานิ ทฺเว อวิชฺชาคตานิ กตมานิ ทฺเว อวิชฺชาคตานิ ปุริมา จ อนุ ทฺเว อวิชฺชาคตานิ ปุริมา จ อนุ อวิชฺชาคตานิ ปุริมา จ อนุ อวิชฺชาคตานิ ปจฺฉิมา จ อนุ ทฺเว อวิชฺชาคตานิ ปจฺฉิมา จ อนุ อวิชฺชาคตานิ ปจฺฉิมา จ อนุ อวิชฺชาคตานิ อิมานิ ทฺเว อวิชฺชาคตานิ กตมานิ ทฺเว อวิชฺชาคตานิ ปุริมา จ ปจฺฉิมา จ อนุ ทฺเว อวิชฺชาคตานิ ปุริมา จ ปจฺฉิมา จ อนุ อวิชฺชาคตานิ ปุริมา จ ปจฺฉิมา จ อนุ อวิชฺชาคตานิ อิมานิ ทฺเว อวิชฺชาคตานิ กตมานิ ทฺเว อวิชฺชาคตานิ ปุริมา จ อนุ ทฺเว อวิชฺชาคตานิ ปุริมา จ อนุ อวิชฺชาคตานิ ปุริมา จ อนุ อวิชฺชาคตานิ ปจฺฉิมา จ อนุ ทฺเว อวิชฺชาคตานิ ปจฺฉิมา จ อนุ อวิชฺชาคตานิ ปจฺฉิมา จ อนุ อวิชฺชาคตานิ อิมานิ ทฺเว อวิชฺชาคตานิ กตมานิ ทฺเว อวิชฺชาคตานิ อชฺฌตฺตญฺจ อนุ ทฺเว อวิชฺชาคตานิ อชฺฌตฺตญฺจ อนุ อวิชฺชาคตานิ อชฺฌตฺตญฺจ อนุ อวิชฺชาคตานิ พหิทฺธา จ อนุ ทฺเว อวิชฺชาคตานิ พหิทฺธา จ อนุ อวิชฺชาคตานิ พหิทฺธา จ อนุ อวิชฺชาคตานิ อิมานิ ทฺเว อวิชฺชาคตานิ กตมานิ ทฺเว อวิชฺชาคตานิ ปุริมา จ ปจฺฉิมา จ ปุริมา จ ปจฺฉิมา จ อนุ ทฺเว อวิชฺชาคตานิ ปุริมา จ ปจฺฉิมา จ อนุ อวิชฺชาคตานิ ปุริมา จ ปจฺฉิมา จ อนุ อวิชฺชาคตานิ อิมานิ ทฺเว อวิชฺชาคตานิ กตมานิ ทฺเว อวิชฺชาคตานิ ปุริมา จ อนุ ทฺเว อวิชฺชาคตานิ ปุริมา จ อนุ อวิชฺชาคตานิ ปุริมา จ อนุ อวิชฺชาคตานิ ปจฺฉิมา จ อนุ ทฺเว อวิชฺชาคตานิ ปจฺฉิมา จ อนุ อวิชฺชาคตานิ ปจฺฉิมา จ อนุ อวิชฺชาคตานิ อิมานิ ทฺเว อวิชฺชาคตานิ กตมานิ ทฺเว อวิชฺชาคตานิ ปุริมา จ ปจฺฉิมา จ อนุ ทฺเว อวิชฺชาคตานิ ปุริมา จ ปจฺฉิมา จ อนุ อวิชฺชาคตานิ ปุริมา จ ปจฺฉิมา จ อนุ อวิชฺชาคตานิ อิมานิ ทฺเว อวิชฺชาคตานิ กตมานิ ทฺเว อวิชฺชาคตานิ ปุริมา จ อนุ ทฺเว อวิชฺชาคตานิ ปุริมา จ อนุ อวิชฺชาคตานิ ปุริมา จ อนุ อวิชฺชาคตานิ ปจฺฉิมา จ อนุ ทฺเว อวิชฺชาคตานิ ปจฺฉิมา จ อนุ อวิชฺชาคตานิ ปจฺฉิมา จ อนุ อวิชฺชาคตานิ อิมานิ ทฺเว อวิชฺชาคตานิ กตมานิ ทฺเว อวิชฺชาคตานิ อชฺฌตฺตญฺจ อนุ ทฺเว อวิชฺชาคตานิ อชฺฌตฺตญฺจ อนุ อวิชฺชาคตานิ อชฺฌตฺตญฺจ อนุ อวิชฺชาคตานิ พหิทฺธา จ อนุ ทฺเว อวิชฺชาคตานิ พหิทฺธา จ อนุ อวิชฺชาคตานิ พหิทฺธา จ อนุ อวิชฺชาคตานิ อิมานิ ทฺเว อวิชฺชาคตานิ กตมานิ ทฺเว อวิชฺชาคตานิ ปุริมา จ ปจฺฉิมา จ

មិនធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវធម៌ដែលគួរធ្វើទុកក្នុងចិត្ត (យ៉ាងនេះហើយ) ឋានជាអាសវៈទាំងឡាយដែលមិនទាន់កើតទៀត ក៏កើតទៀតផង អាសវៈទាំងឡាយដែលកើតទៀនហើយ ក៏ធ្វើតែចំរើនទៀត ។ បុថុជ្ជននោះ ធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយខុសទំនងយ៉ាងនេះថា អំពីអតីតកាល អាត្មាអញបានកើតដែរឬ ។ អំពីអតីតកាល អាត្មាអញ មិនបានកើតទេ (មួយយ៉ាងទៀត) អំពីអតីតកាល អាត្មាអញមានជាតិជាអ្វី ឬអំពីអតីតកាល អាត្មាអញមានសណ្ឋានទ្រង់ទ្រាយដូចម្តេច អំពីអតីតកាល អាត្មាអញកើតជាជាតិអ្វី ឬមួយអាត្មាអញមានសណ្ឋានទ្រង់ទ្រាយដូចម្តេច ក្នុងអនាគតកាល អាត្មាអញនឹងកើតទៀតដែរឬទេក្នុងអនាគតកាល អាត្មាអញនឹងមិនកើតទៀតទេ (មួយយ៉ាងទៀត) ក្នុងអនាគតកាល អាត្មាអញនឹងកើតជាជាតិអ្វី ឬក្នុងអនាគតកាល អាត្មាអញនឹងមានសណ្ឋានទ្រង់ទ្រាយដូចម្តេច ក្នុងអនាគតកាល អាត្មាអញនឹងមានជាតិជាអ្វី ឬមានសណ្ឋានទ្រង់ទ្រាយដូចម្តេច (មួយយ៉ាងទៀត) បុថុជ្ជននោះ ច្រោកពេទ្ធវបច្ចុប្បន្នកាល ក្នុងកាលឥឡូវនេះ ហើយមានសេចក្តីសង្ស័យក្នុងខ្លួនថា ឥឡូវនេះ អាត្មាអញមានឬមិនមានទេ ឬឥឡូវនេះ អាត្មាអញមានជាតិជាអ្វី មានសណ្ឋានទ្រង់ទ្រាយដូចម្តេច តើសត្វនេះមកអំពីណាហ្ន៎ សត្វនោះនឹងទៅ

ភុម្ហា ភាមី ភវិស្សតីតិ ។ តស្ស ឯវំ អយោនិសោ
មនសិការោ ឧទ្ទំ និដ្ឋំ អញ្ញតរ និដ្ឋ
ឧប្បជ្ជតិ ។ អត្ថិ មេ អត្តាតិ វាស្ស សច្ចតោ
ថេតតោ និដ្ឋ ឧប្បជ្ជតិ ។ នត្ថិ មេ អត្តាតិ
វាស្ស សច្ចតោ ថេតតោ និដ្ឋ ឧប្បជ្ជតិ ។ អត្តញ
ញ អត្តានំ សញ្ជានាមីតិ វាស្ស សច្ចតោ ថេតតោ
និដ្ឋ ឧប្បជ្ជតិ ។ អត្តញ ញ អនត្តានំ សញ្ជានាមីតិ
វាស្ស សច្ចតោ ថេតតោ និដ្ឋ ឧប្បជ្ជតិ ។ អនត្តញ
ញ អត្តានំ សញ្ជានាមីតិ វាស្ស សច្ចតោ ថេតតោ
និដ្ឋ ឧប្បជ្ជតិ ។ អថ វា បនស្ស ឯវំ និដ្ឋ ហោតិ
យោ មេ អយំ អត្តា ញ វេទេយ្យោ តត្រ តត្រ
កល្យាណបាបកានំ កម្មានំ វិបាកំ បដិសំវេទេតិ
សោ ខោ បន មេ អយំ អត្តា និច្ចោ ធុវោ សស្សតោ

កាន់ទិដ្ឋិណាវិញហ្ន៎ ។ កាលបុថុជ្ជននោះធ្វើទុក្ខក្នុងចិត្តដោយខុសទំនងយ៉ាងនេះហើយ បណ្តាទិដ្ឋិទាំង ៦ ទិដ្ឋិណាមួយ តងំកើតឡើងបាន ។ ទិដ្ឋិកើតឡើងដល់បុថុជ្ជននោះ ព្រោះប្រកាន់សេចក្តីឿងចាត់ បិតថេរថា ខ្លួនរបស់អាត្មាអញមាន ១ ។ ទិដ្ឋិកើតឡើងដល់បុថុជ្ជននោះ ព្រោះប្រកាន់សេចក្តីឿងចាត់ បិតថេរថា ខ្លួនរបស់អាត្មាអញមិនមាន ១ ។ ទិដ្ឋិកើតឡើងដល់បុថុជ្ជននោះ ព្រោះប្រកាន់សេចក្តីឿងចាត់ ស្តិតថេរថា អាត្មាអញដឹងច្បាស់នូវខ្លួនដោយសភាវៈថាជាខ្លួនពិត[1] ១ ។ ទិដ្ឋិកើតឡើងដល់បុថុជ្ជននោះព្រោះប្រកាន់សេចក្តីឿងចាត់ បិតថេរថា អាត្មាអញដឹងច្បាស់នូវសភាវៈមិនមែនខ្លួនដោយសភាវៈថាជាខ្លួនពិត[2] ១ ។ ទិដ្ឋិកើតឡើងដល់បុថុជ្ជននោះ ព្រោះប្រកាន់សេចក្តីឿងចាត់ បិតថេរថា អាត្មាអញដឹងច្បាស់នូវខ្លួនឯង ដោយសភាវៈថា មិនមែនខ្លួនពិត[3] ១ ។ ពុំនោះសោត បុថុជ្ជននោះ មានសេចក្តីយកឃើញយ៉ាងនេះថា ខ្លួនរបស់អាត្មាអញដែលត្រូវទទួល រមែងទទួលនូវផលកម្មល្អនិងអាក្រក់ក្នុងកំណើតនោះ។ តែខ្លួនរបស់អាត្មាអញនោះ ជាសភាវៈឿងចាត់ប្រាកដ បិតថេរ

---

๑ សំគាល់ខន្ធទាំង ៥ ថាជាខ្លួន លើកសញ្ញាខន្ធជាធំ ។ ๒ សំគាល់សញ្ញាខន្ធ ๑ ថាជាខ្លួន ឯខន្ធ ๔ មិនមែនជាខ្លួន ។ ๓ សំគាល់សញ្ញាខន្ធ ๑ ថាមិនមែនខ្លួន ឯខន្ធទាំង ๔ ថាជាខ្លួន ។ អដ្ឋកថា ។

อาปาโณ ภนฺเต สสฺสตสมโย ตเถว ปสฺสตีติ ฯ
๘ ทิฏฺฐิคตานิ กตฺถจิ โอตฺถรเต ทิสฺสติ ฯ ๒ ฉ.ม. สเหตุกา ปริเทวเหตุ
ทุกฺเขหิ โทมนสฺเสหิ อุปายาเสหิ ฯ

ทิฏฺฐิวิสูกานิ ทิฏฺฐิวิปฺผนฺทิตานิ ทิฏฺฐิสญฺโญชนานิ ฯ ทิฏฺฐิสญฺโญชนสมฺปยุตฺตา ผสฺสาทโย อสฺสุตวา ปุถุชฺชโน น ปริมุจฺจติ ชาติยา ชราย มรเณน โสกปริเทวทุกฺขโทมนสฺสุปายาเสหิ[๒] น ปริมุจฺจติ ทุกฺขสฺมาติ วทามิ ฯ สุตวา จ โข ภิกฺขเว อริยสาวโก อริยานํ ทสฺสาวี อริยธมฺมสฺส โกวิโท อริยธมฺเม สุวินีโต สปฺปุริสานํ ทสฺสาวี สปฺปุริสธมฺมสฺส โกวิโท สปฺปุริสธมฺเม สุวินีโต มนสิกรณีเย ธมฺเม ปชานาติ อมนสิกรณีเย ธมฺเม ปชานาติ ฯ โส มนสิกรณีเย ธมฺเม ปชานนฺโต อมนสิกรณีเย ธมฺเม ปชานนฺโต เย ธมฺมา น มนสิกรณียา เตปิ ธมฺเม น มนสิกโรติ ฯ เย ธมฺมา มนสิกรณียา

ជាសភាវៈមិនប្រែប្រួល តាំងនៅមាំដូចជាសស្សតិវាទ្ធិ (ព្រះអាទិត្យនឹង
ព្រះចន្ទ្រជាដើម) ដូច្នោះឯង ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះហៅថា
ជំណើរគឺទិដ្ឋិ ញាតស្សាតគឺទិដ្ឋិ ផ្លូវធ្វើឲ្យជាប់ស្រយោលគឺទិដ្ឋិ ចំរូងគឺទិដ្ឋិ
សេចក្តីញាប់ញ័រគឺទិដ្ឋិ ចំណងគឺទិដ្ឋិ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុថុជ្ជន
ដែលជាប់ដោយចំណងគឺទិដ្ឋិ ជាអ្នកមិនចេះដឹង តថាគតហៅថាជាអ្នក
មិនបានរួចស្រឡះពីភព ជាតិទុក្ខ ជរាទុក្ខ មរណៈទុក្ខ សោកៈទុក្ខ បរិ-
ទេវៈទុក្ខ ទុក្ខទុក្ខ ទោមនស្សទុក្ខ និងឧបាយាសទុក្ខ ទាំងមិនរួចពីភទុក្ខ
(ក្នុងវដ្តៈទាំងអស់) ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ឯអរិយសាវ័កដែលជា
អ្នកបានចេះដឹង បានឃើញនូវព្រះអរិយៈទាំងឡាយ មានព្រះពុទ្ធជា
ដើម ឈ្លាសក្នុងអរិយធម៌ បានប្រកាន់ខ្ជួនល្អក្នុងអរិយធម៌ បានឃើញ
នូវសប្បុរសទាំងឡាយ មានព្រះពុទ្ធជាដើម ឈ្លាសក្នុងសប្បុរសធម៌
បានប្រកាន់ខ្ជួនល្អក្នុងសប្បុរសធម៌ រមែងដឹងច្បាស់នូវធម៌ដែលគួរធ្វើទុកក្នុង
ចិត្ត ដឹងច្បាស់នូវធម៌ដែលមិនគួរធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ។ កាលអរិយសាវ័កនោះដឹង
ច្បាស់នូវធម៌ដែលគួរធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ដឹងច្បាស់នូវធម៌ដែលមិនគួរធ្វើទុកក្នុង
ចិត្តហើយ ធម៌ទាំងឡាយណាដែលមិនគួរធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ក៏មិនធ្វើទុក
ក្នុងចិត្តនូវធម៌ទាំងនោះឡើយ ។ ធម៌ទាំងឡាយណា ដែលគួរធ្វើទុក

តេ ឆម្មេ មនសិការេតំ ។ កតមេ ច ភិក្ខវេ ឆម្មា ន មនសិការណីយា យេ ឆម្មេ ន មន-សិការេតំ ។ យេស្ស ភិក្ខវេ ឆម្មេ មនសិការេតា អនុបប្បន្នោ ឯ កាមាសវោ ឧប្បជ្ជតិ ឧប្បន្នោ ឯ កាមាសវោ បវឌ្ឍតិ អនុបប្បន្នោ ឯ ភវាសវោ ឧប្បជ្ជតិ ឧប្បន្នោ ឯ ភវាសវោ បវឌ្ឍតិ អនុបប្បន្នោ ឯ អវិជ្ជាសវោ ឧប្បជ្ជតិ ឧប្បន្នោ ឯ អវិជ្ជាសវោ បវឌ្ឍតិ ឯមេ ឆម្មា ន មនសិការណីយា យេ ឆម្មេ ន មនសិការេតំ ។ កតមេ ច ភិក្ខវេ ឆម្មា មនសិការណីយា យេ ឆម្មេ មនសិការេតំ ។ យេស្ស ភិក្ខវេ ឆម្មេ មនសិការេតា អនុប្ប-ន្នោ ឯ កាមាសវោ ន ឧប្បជ្ជតិ ឧប្បន្នោ ឯ កាមាសវោ បហីយ្យតិ អនុប្បន្នោ ឯ ភវាសវោ ន ឧប្បជ្ជតិ ឧប្បន្នោ ឯ ភវាសវោ

កុដ្ឋចិត្ត កំឡុកកុដ្ឋចិត្តនូវធម៌ទាំងនោះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម៌ទាំង
ឡាយដូចម្តេច ដែលមិនគួរឡុកកុដ្ឋចិត្ត ហើយអរិយសាវ័កមិនឡុក
កុដ្ឋចិត្ត ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលអរិយសាវ័កឡុកកុដ្ឋចិត្តនូវធម៌ គឺ
អយោនិសោមនសិការៈហើយ កាមាសវៈដែលមិនទាន់កើតឡើង រមែង
កើតឡើងផង កាមាសវៈដែលកើតឡើងហើយ ក៏ធ្វើឱ្យតែចំរើនឡើងផង
ភវាសវៈដែលមិនទាន់កើតឡើង រមែងកើតឡើងផង ភវាសវៈដែលកើត
ឡើងហើយ ក៏ធ្វើឱ្យតែចំរើនឡើងផង អវិជ្ជាសវៈដែលមិនទាន់កើតឡើង
រមែងកើតឡើងផង អវិជ្ជាសវៈដែលកើតឡើងហើយ ក៏ធ្វើឱ្យតែចំរើន
ឡើងផង ធម៌ទាំងនេះឯងដែលមិនគួរឡុកកុដ្ឋចិត្ត ហើយអរិយសាវ័ក
មិនឡុកកុដ្ឋចិត្ត ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម៌ទាំងឡាយដូចម្តេច ដែល
គួរឡុកកុដ្ឋចិត្ត ហើយអរិយសាវ័កឡុកកុដ្ឋចិត្ត ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
កាលអរិយសាវ័ក ឡុកកុដ្ឋចិត្តនូវធម៌ គឺយោនិសោមនសិការៈហើយ
កាមាសវៈដែលមិនទាន់កើតឡើង រមែងកើតឡើងមិនបានផង កាមាសវៈ
ដែលកើតឡើងហើយ រមែងសាបសូន្យទៅវិញផង ភវាសវៈដែលមិន
ទាន់កើតឡើង រមែងកើតឡើងមិនបានផង ភវាសវៈដែលកើតឡើងហើយ

ปหายฺยาติ อนุปฺปาทนฺตา ฯ อาชฺฌาสเยติ ฉ อุปฺปฏิปาฏิยา อุปฺปาทนฺตา ฯ อาชฺฌาสเยติ ปหายฺยาติ ฯเปฯ ฉฏฺฐา มนสิกรณียา เย ฉฏฺเฐ มนสิกาเรติ ฯ ตสฺส อมนสิกรณียานํ ฉฏฺฐานํ อมนสิการา มนสิกรณียานํ ฉฏฺฐานํ มนสิกาโร อนุปฺปาทนฺตา เจว อาสวา ฉ อุปฺปชฺชนฺติ อุปฺปาทา จ อาสวา ปหายฺยนฺติ ฯ เสยฺยถีทํ อุกฺกฏฺเฐ เยนาสเวน มนสิกาเรติ อยํ อุกฺกฏฺฐสมุทาจาโร เยนาสเวน มนสิกาเรติ อยํ อุกฺกณฺเฐ เยนาสเวน มนสิกาเรติ อยํ อุกฺกณฺเฐ ปฏิปทาติ เยนาสเวน มนสิกาเรติ ฯ ตสฺส ฌานํ เยนาสเวน[1] มนสิกาเรโต ตีณิ สญฺโญชนานิ ปหายฺยนฺติ สกฺกายทิฏฺฐิ วิจิกิจฺฉา สีลพฺพตปรามาโส ฯ ฯเปฯ ปุถุชฺชนา ภิกฺขเว อาสวา ฉสฺสุ ปหาตพฺพา ฯ

---

๑ ฉ. เยนาสเวติ น ทิสฺสติ ฯ

រមែងសាបសូន្យទៅវិញផង អវិជ្ជាសវៈដែលមិនទាន់កើតឡើង រមែងកើតឡើងមិនបានផង អវិជ្ជាសវៈដែលកើតឡើងហើយ រមែងសាបសូន្យទៅវិញផង ធម៌ទាំងនេះឯងដែលគួរធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ហើយអរិយសាវ័កធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ។ ព្រោះតែអរិយសាវ័កនោះ មិនធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវធម៌ដែលមិនគួរធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវធម៌ដែលគួរធ្វើទុកក្នុងចិត្ត (យ៉ាងនេះហើយ) បានជាអាសវៈទាំងឡាយដែលមិនទាន់កើតឡើង ក៏កើតឡើងមិនបានផង អាសវៈទាំងឡាយដែលកើតឡើងហើយ រមែងសាបសូន្យទៅវិញផង ។ អរិយសាវ័កនោះធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយទុក្ខាយថា នេះកងទុក្ខ ធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយទុក្ខាយថា នេះតណ្ហា ជាដែនឲ្យកើតកងទុក្ខ ធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយទុក្ខាយថា នេះនិព្វានធម៌ ជាទីរំលត់នូវកងទុក្ខ ធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយទុក្ខាយថា នេះសេចក្តីប្រតិបត្តិ ដើម្បីដល់នូវព្រះនិព្វានជាទីរំលត់នូវកងទុក្ខ ។ កាលអរិយសាវ័កនោះ ធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយទុក្ខាយ យ៉ាងនេះហើយ សំយោជនៈទាំងឡាយ ៣ គឺ សក្កាយទិដ្ឋិ វិចិកិច្ឆា នឹងសីលព្វតបរាមាស នឹងសាបសូន្យទៅ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អាសវៈទាំងនេះឯងដែលតថាគតពោលថាត្រូវលះដោយការយើញ គឺសោតាបត្តិមគ្គ ។

(๑๓) ឥទានេ ปี តិក្ខវេ អាសវា សំវរា ปหาตพฺพา ฯ ๕ឧ តិក្ខវេ តិក្ខុ បដិសង្ខា យោនិសោ ចក្ខុន្ទ្រិយសំវរសំវុតោ វិហរតិ ฯ យញ្ហិស្ស តិក្ខវេ ចក្ខុន្ទ្រិយសំវរំ អសំវុតស្ស វិហរតោ ឧប្បជ្ជេយ្យុំ អាសវា វិឃាតបរិឡាហា ចក្ខុន្ទ្រិយសំវរំ សំវុតស្ស វិហរតោ ឯវំស តេ អាសវា វិឃាតបរិឡាហា ន ហោន្តិ ฯ បដិសង្ខា យោនិសោ សោតិន្ទ្រិយសំវរសំវុតោ វិហរតិ ฯ បេ ฯ បដិសង្ខា យោនិសោ ឃានិន្ទ្រិយសំវរសំវុតោ វិហរតិ ฯ បេ ฯ បដិសង្ខា យោនិសោ ជិវ្ហិន្ទ្រិយសំវរសំវុតោ វិហរតិ ฯ បេ ฯ បដិសង្ខា យោនិសោ កាយិន្ទ្រិយសំវរសំវុតោ វិហរតិ ฯ បេ ฯ បដិសង្ខា យោនិសោ មនិន្ទ្រិយសំវរសំវុតោ វិហរតិ ฯ យញ្ហិស្ស តិក្ខវេ អនិន្ទ្រិយសំវរំ អសំវុតស្ស វិហរតោ ឧប្បជ្ជេយ្យុំ អាសវា វិឃាតបរិឡាហា អនិន្ទ្រិយសំវរំ សំវុតស្ស វិហរតោ ឯវំស តេ អាសវា វិឃាតបរិឡាហា

(๑๓) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អាសវៈទាំងឡាយដូចម្តេច ដែលបុគ្គលត្រូវលះបង់ដោយការសង្រួម ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះពិចារណាដោយឧបាយហើយ សង្រួមដោយការសង្រួមនូវចក្ខុន្ទ្រិយគ្រប់គ្រងចក្ខុន្ទ្រិយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលភិក្ខុនោះមិនសង្រួមចក្ខុន្ទ្រិយសំវរៈ អាសវៈទាំងឡាយដែលជាគ្រឿងចងអ្នកចង្អៀតចង្អល់ ក្តៅក្រហាយណាគប្បីកើតឡើងបាន តែកាលបើភិក្ខុនោះសង្រួមចក្ខុន្ទ្រិយសំវរៈយ៉ាងនេះវិញ អាសវៈទាំងឡាយដែលជាគ្រឿងចងអ្នកចង្អៀតចង្អល់ក្តៅក្រហាយនោះរមែងមិនមានឡើយ ។ ភិក្ខុពិចារណាដោយឧបាយហើយ សង្រួមសោតន្ទ្រិយសំវរៈគ្រប់គ្រងសោតន្ទ្រិយ ។ បេ ។ ពិចារណាដោយឧបាយហើយ សង្រួមនូវឃានន្ទ្រិយសំវរៈគ្រប់គ្រងឃានន្ទ្រិយ ។ បេ ។ ពិចារណាដោយឧបាយហើយ សង្រួមនូវជិវ្ហិន្ទ្រិយសំវរៈគ្រប់គ្រងជិវ្ហិន្ទ្រិយ ។ បេ ។ ពិចារណាដោយឧបាយហើយ សង្រួមនូវកាយិន្ទ្រិយសំវរៈគ្រប់គ្រងកាយិន្ទ្រិយ ។ បេ ។ ពិចារណាដោយឧបាយហើយ សង្រួមនូវមនិន្ទ្រិយសំវរៈគ្រប់គ្រងមនិន្ទ្រិយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលភិក្ខុនោះមិនសង្រួមនូវមនិន្ទ្រិយសំវរៈ អាសវៈទាំងឡាយដែលជាគ្រឿងចងអ្នកចង្អៀតចង្អល់ក្តៅក្រហាយណាគប្បីកើតឡើងបាន តែកាលបើភិក្ខុនោះសង្រួមនូវមនិន្ទ្រិយសំវរៈយ៉ាងនេះវិញ អាសវៈទាំងឡាយដែលជាគ្រឿងចងអ្នកចង្អៀតចង្អល់ ក្តៅក្រហាយនោះ

ฉ ขีณาสฺสวสฺส ภิกฺขุโน สีลานิ อสีลานิปิ
วิสทานิ จ ขุปฺปฉิทฺทานิ อาสวา วิชฺชาภาคิยา สีลานิ
อสีลานิปิ วิสทานิ จ ขีณาสฺสวสฺส ภิกฺขุโน ฉ ขีณาสฺ-
สวสฺส ภิกฺขุโน ๆ เอเต ปุคฺคลา ภิกฺขุโน อาสวา
สีลานิ ปหานาย ๆ

(๑๔) กตเม จ ภิกฺขุโน อาสวา ปฏิเสวนา
ปหานาย ๆ เอเต ภิกฺขุโน ภิกฺขู ปฏิสงฺขา โยนิ-
โสปิ จีวรํ ปฏิเสวติ ยาวเทว สีตสฺส ปฏิฆา-
ตาย อุณฺหสฺส ปฏิฆาตาย ฑํสมกสวาตาตป-
สิรึสปสมฺผสฺสานํ ปฏิฆาตาย ยาวเทว หิริโกปีน-
ปฺปฏิจฺฉาทนตฺถํ ๆ ปฏิสงฺขา โยนิโสปิ ปิณฺฑปาตํ ปฏิ-
เสวติ เนว ทวาย น มทาย น มณฺฑนาย น วิภูส-
นาย ยาวเทว อิมสฺส กายสฺส ฐิติยา ยาปนาย

ก็มิได้มีอยู่เลย ฯ ภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุนั้น มิได้สังวรอาสวะทั้งหลาย อาสวะทั้งหลาย ที่จะเกิดขึ้นเพราะไม่สังวรในภายหน้า ก็มิได้มีเลย ฯ ภิกษุทั้งหลาย อาสวะทั้งนี้ ที่เราตถาคตกล่าวว่าสิ้นไปด้วยการเสพ ฯ

(๑๔) ภิกษุทั้งหลาย อาสวะทั้งหลาย ที่จะสิ้นไปด้วยการเสพ ฯ ภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุในศาสนานี้ พิจารณาโดยอุบายโดยแยบคายแล้ว เสพเฉพาะสังวรเพื่อประโยชน์แก่การกำจัดความหนาว เพื่อประโยชน์แก่การกำจัดความร้อน เพื่อประโยชน์แก่การกำจัดสัมผัสแห่งเหลือบ ยุง ลม แดด และสัตว์เลื้อยคลาน เพื่อประโยชน์แก่การกำจัดคำสอนอันเป็นข้าศึกแก่ความสงบ ฯ พิจารณาโดยอุบายโดยแยบคายแล้ว เสพเฉพาะปัจจัยเครื่องบริหารกาย เพื่อประโยชน์แก่การเล่น เพื่อประโยชน์แก่การประดับ เพื่อประโยชน์แก่การตกแต่ง เพื่อประโยชน์แก่ความอิ่มหนำสำราญ เพื่อประโยชน์แก่ความเป็นผู้มีร่างกายสมบูรณ์ เพื่อประโยชน์แก่การเบียดเบียนผู้อื่น เพื่อประโยชน์แก่การอนุเคราะห์ด้วยปัจจัยนี้ เพื่อประโยชน์แก่การกำจัดความลำบากแห่งกายนี้ เพื่อประโยชน์แก่การเกื้อกูลแก่พรหมจรรย์ ด้วยคิดว่า เราจักกำจัดเวทนาเก่าเสียด้วย จักไม่ให้เวทนาใหม่เกิดขึ้นด้วย ความเป็นไปแห่งชีวิตของเราจักมีด้วย ความไม่มีโทษและความอยู่สบายจักมีแก่เราด้วย ดังนี้ ฯ

វិហរតិ សុបវតិយា ព្រហ្មចរិយានុក្កមាយ តតិ បុរា-
ណាញ្ច វេទនំ បដិហង្ខាមិ នវញ្ច វេទនំ ន ឧប្បា-
ទេស្សាមិ យាវតា ច មេ ភវិស្សតិ អនវជ្ជតា
ច ផាសុវិហារោ ចាតិ[1] ។ បដិសង្ខា យោនិសោ
សោតាសនំ បដិសេវតិ យាវទេវ សីតស្ស បដិឃា-
តាយ ឧណ្ហស្ស បដិឃាតាយ ដំសមកសវាតាតប-
សិរិំសបសម្ផស្សានំ បដិឃាតាយ យាវទេវ ឧតុប-
រិស្សយវិនោទនំ បដិសល្លានារាមត្ថំ[2] ។ បដិសង្ខា
យោនិសោ តិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារំ បដិសេវតិ
យាវទេវ ឧប្បន្នានំ វេយ្យាពាធិកានំ វេទនានំ បដិឃា-
តាយ អព្យាបជ្ឈបរមតាយ[3] ។ យញ្ហិស្ស តំ ភក្ខវេ

---

๑ ម. ប ។ ๒ ឧ. បដិសល្លាណារាមត្ថំ ។ ๓ អព្យាបជ្ឈបរមាយាតិ-
ភត្តចិ ភោគ្គវេ ទិស្សតិ ។

ដើម្បីបំបាត់បង់ នូវសេចក្តីលំអាក ដើម្បីអនុគ្រោះដល់ព្រហ្មចរិយ-
ធម៌ អាត្មាអញទើបកំចាត់បង់នូវវេទនាថាស់ គឺសេចក្តីស្រេកឃ្លានដែល
មានហើយផង ទើបញ៉ាំងវេទនាថ្មីគឺការឆ្អែតហួសប្រមាណ មិនឲ្យកើត
ឡើងបានផង ការប្រព្រឹត្តទៅនៃឥរិយាបថទាំង ៤ ក្តី សេចក្តីមិនមាន
ទោស មានមិនប្រមូសកាយ មិនប្រមូសចិត្តជាដើមក្តី ការនៅ
សប្បាយក្នុងឥរិយាបថទាំង ៤ ក្តី នឹងមានដល់អាត្មាអញ ដោយបានបរិ-
កោគនូវបង្ហាន់បិណ្ឌបាតនេះ ។ ពិចារណាដោយឧបាយហើយ អាស្រ័យ
សេព គឺប្រើប្រាស់នូវទីសេនាសនៈ គ្រាន់តែដើម្បីការពារនូវត្រជាក់
ដើម្បីការពារនូវកំដៅ ដើម្បីការពារនូវសម្ផស្ស របាម មូសខ្យល់
កំដៅថ្ងៃ ទើបតស៊ូតបតស៊ូធំទាំងឡាយ គ្រាន់តែដើម្បីបន្ទោបង់នូវ
គ្រោះគ្រាយ ដែលកើតអំពីរដូវ ហើយអភិរម្យសម្រាំនៅក្នុងព្រះកម្ម-
ដ្ឋាន ។ ពិចារណាដោយឧបាយហើយ អាស្រ័យសេពតើបរិភោគនូវ
គ្រឿងបរិក្ខារដោះទីរក្សានូវដើរតែ គឺថ្នាំដាបច្ចយដល់អ្នកជម្ងឺ គ្រាន់តែដើម្បី
ការពារនូវវេទនាទាំងឡាយ ដែលបៀតបៀនផ្សេងៗ ដែលកើតឡើង
ហើយ ដើម្បីប្រាសចាកទុក្ខភ័យជាជម្មតា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ

อปฺปฏิสงฺขาโต ขุปฺปญฺญตฺตึ อาสวา วิยาตยมนฺตฺรยนฺติ
ปฏิสงฺขาโต ฆฏิส เต อาสวา วิยาตยมนฺตฺรยนฺติ
น โหนฺติ ฯ เอเต ขีณฏฺเฐ อาสวา
ปฏิสงฺขาณา ปหานฏฺเฐ ฯ

(๑๕) กตเม จ ภิกฺขเว อาสวา อวิชฺชาสวา
ปหานฏฺเฐ ฯ ๔๔ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ปฏิสงฺขา โยนิโส
อโหสิ โหติ สีตสฺส อุณฺหสฺส ฉาตสฺส ปิปาสาย ปิปา-
สาย ฑสมกสวาตาตปสิรึสปสมฺผสฺสานํ อุปฺปาทานํ
อุปฺปตฺตานํ วจนปถานํ ขุปฺปฏฺฐานํ สารีรกานํ เวทนานํ
อุปฺปาทานํ ตปฺปานํ[๑] อาทานํ ภกฺขุกานํ อสาตานํ
อมนาปานํ ปาณหารกานํ อวิชฺชาสิกฺขาปทานํ[๒]
โหนฺติ ฯ ยญฺหิสฺส ภิกฺขเว อวิชฺชาสยเต
ขุปฺปฏิสงฺขาโต อาสวา วิยาตยมนฺตฺรยนฺติ อวิชฺชาสยเต

๑ ม. ติพฺพานํ ฯ ๒ อวิชฺชาสกฺขาปทานิ ฯ

กาลกิริยานั้นมิได้อาศัยเสพ ซึ่งปัจจัยอย่างหนึ่งอย่างใดด้วย อาสวะทั้งหลายที่เป็นเครื่องเร่าร้อนกระวนกระวาย ที่จะให้เกิดทุกข์ในเบื้องหน้าต่อไปก็ไม่มี แต่กาลกิริยานั้นอาศัยเสพ ซึ่งปัจจัยอย่างหนึ่งอย่างใดด้วย อาสวะทั้งหลายที่เป็นเครื่องเร่าร้อนกระวนกระวาย ที่จะให้เกิดทุกข์ในเบื้องหน้าต่อไปนี้ก็มี ดูกรกัสสปะ ด้วยประการฉะนี้แล ฯ ดูกรกัสสปะ ก็ข้อนี้แลเป็นเหตุ เป็นปัจจัย ที่ทำให้อาสวะทั้งหลายไม่สิ้นไปด้วยการอดอาหาร ฯ

(๑๙) ดูกรกัสสปะ ก็อาสวะทั้งหลายที่สิ้นไปด้วยการบริโภค ของบุคคลผู้ไม่ควรสิ้นไปด้วยการอดอาหาร ฯ ดูกรกัสสปะ ก็ในศาสนานี้ ภิกษุในกาลใดแล ย่อมบริโภคอาหาร ในกาลนั้น ย่อมทราบชัดซึ่งอาหารว่าเป็นของไม่งาม ว่าเป็นของน่าเกลียด ว่าเป็นของเหม็นโดยส่วนเดียว ว่าเป็นของเหม็นยิ่งกว่าเหม็น ว่าเป็นของเหม็นเน่า ว่าเป็นของเหม็นเน่ายิ่งกว่าเหม็นเน่า ว่าเป็นของเหม็นเน่าโดยส่วนเดียว ว่าเป็นของเหม็นเน่ายิ่งกว่าเหม็นเน่าโดยส่วนเดียว ว่าเป็นของเหม็นเน่าโดยส่วนเดียวย

ឱវាទ តេ អាសាកា វិហាតបវាទ្រាហា ន ខោន្តិ ។
នមេ វុត្តន្តិ កិត្តវេ អាសាកា អធិកាសនា បហាតព្វា ។

(๑๖) តាតមេ ច កិត្តវេ អាសាកា បវាវជ្ជោ បហាតព្វា ។ នច កិត្តវេ កិត្តិ បដិសង្ខា យោនិសោ ចណ្ឌំ ហាត្តិ បវាវជ្ជតិ ចណ្ឌំ អស្សំ បវាវជ្ជតិ ចណ្ឌំ គោណំ បវាវជ្ជតិ ចណ្ឌំ កុក្កុរំ បវាវជ្ជតិ អហិំ ខាណុំ កណ្ដកដ្ឋានំ សោព្ភំ បបាតំ ចន្ទនិកំ ឱទិវិតលុំ ។ យថារូបេ អាសនេ និសិន្នំ យថារូបេ អាសោចរេ ចរន្តំ យថារូបេ ភាមតេ មិត្តេ ភជន្តំ វិញ្ញូ សព្រហ្មចារី ភាមតេសុ ហានេសុ ឱកប្បេយ្យុំ ។ សោ តញ្ច អាសនំ តញ្ច អាសោចរំ តេ ច ភាមតេ មិត្តេ បដិសង្ខា យោនិសោ បវាវជ្ជតិ ។ យញ្ហិ សត្ថា កិត្តវេ អបវាវជ្ជយោ តោ ឧបវាវជ្ជយ្យុំ អាសាកា វិហាតបវាទ្រាហា

អាសវៈទាំងឡាយដែលជាគ្រឿងចងឆ្អៀតចង្អល់ក្តៅក្រហាយនោះ រមែងមិនមានឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អាសវៈទាំងនេះឯងដែលតថាគតពោលថាត្រូវលះបង់ដោយការអត់ធន់ ។

(១៦) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អាសវៈទាំងឡាយដូចម្តេចដែលបុគ្គលត្រូវលះបង់ដោយការវៀរ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះពិចារណាដោយឧបាយហើយ វៀរនូវដំរីកាច វៀរសេះកាច វៀរគោកាច វៀរឆ្កែកាច វៀរសត្វពស់ ដង្កូតឈើ បម្រុងបន្ទា អណ្តូងជ្រោះ រណ្តៅទឹកសំអុយ នឹងប្រឡាយទឹកសំអុយ ។ មួយវិញទៀត ភិក្ខុអង្គុយលើអាសនៈ មិនសមគួរមានសភាពយ៉ាងណា ត្រាច់ទៅក្នុងទីមិនគួរមានសភាពយ៉ាងណា សេពគប់នូវបាបមិត្រមានសភាពយ៉ាងណា ពួកសព្រហ្មចារីភិក្ខុ ជាអ្នកប្រាជ្ញ គប្បីដឿង (ថាភិក្ខុនោះជាអ្នកប្រព្រឹត្តទៅ) ក្នុងទីដ៏លាមកទាំងឡាយ ។ ភិក្ខុនោះពិចារណាដោយឧបាយហើយ វៀរនូវអាសនៈដែលមិនសមគួរនោះផង នូវទីគោចរដែលមិនសមគួរនោះផង នូវពួកបាបមិត្រនោះផង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលភិក្ខុនោះ មិនវៀរនូវហេតុដែលគួរវៀរណាមួយ អាសវៈទាំងឡាយដែលជាគ្រឿងចងឆ្អៀតចង្អល់ ក្តៅក្រហាយ គប្បីកើតឡើងបាន

ปริวชฺชยโต ฌานสฺส เต อาสวา วิกฺขมฺภนปฺปหานา น โหนฺติ ฯ สเมน ปุคฺคลสฺส เตสุ อาสวา ปริวชฺชิตา ปหีนา โหนฺติ ฯ

(๑๗) กตเม จ ภิกฺขเว อาสวา วิโนทนา ปหาตพฺพา ฯ อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ปฏิสงฺขา โยนิโส จีวรํ ปฏิเสวติ ยาวเทว สีตสฺส ปฏิฆาตาย อุณฺหสฺส ปฏิฆาตาย ฯเปฯ ปฏิสงฺขา โยนิโส ปิณฺฑปาตํ ปฏิเสวติ ยาวเทว อิมสฺส กายสฺส ฐิติยา ยาปนาย วิหึสูปรติยา พฺรหฺมจริยานุคฺคหาย ฯเปฯ ปฏิสงฺขา โยนิโส เสนาสนํ ปฏิเสวติ ยาวเทว สีตสฺส ปฏิฆาตาย อุณฺหสฺส ปฏิฆาตาย ฯเปฯ ปฏิสงฺขา โยนิโส คิลานปจฺจยภิสฺสขฺขารํ ปฏิเสวติ ยาวเทว อุปฺปนฺนานํ เวยฺยาพาธิกานํ เวทนานํ ปฏิฆาตาย อพฺยาปชฺฌปรมตาย ฯ อยญฺหิ ภิกฺขเว อาทีนวสมฺปสฺสนา วิโนทนา ปหาตพฺพา วิโนทิตา ปหีนา โหนฺติ ฯ สเมน ปุคฺคลสฺส เตสุ อาสวา ปริวชฺชิตา ปหีนา โหนฺติ ฯ

๑–๒ ม. ฌานฺติกเวติ ฯ ม. ฌานฺตีกเวติ ฯ

ได้ก็จริง แต่ก็ยังเวียนมาสู่ความเป็นอย่างนี้อีก อาสวะทั้งหลายที่ละได้ด้วยการเว้นขาดแล้วอย่างนี้ ชื่อว่าไม่มีเหลือ ๆ ภิกษุทั้งหลาย อาสวะทั้งนี้แล ที่ตถาคตกล่าวว่าละได้ด้วยการเว้น ๆ

(๑๗) ภิกษุทั้งหลาย อาสวะทั้งหลายอย่างไรเล่า ที่บุคคลควรละได้ด้วยการบรรเทา ๆ ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ประกอบด้วยโยนิโสมนสิการแล้ว ย่อมแสดงธรรมเพื่อบรรเทาความพอใจในกามทั้งหลายเสียได้ ซึ่งความพอใจในกามทั้งหลายที่เกิดขึ้นแล้ว ๆ ย่อมแสดงธรรมเพื่อบรรเทาความพยาบาทที่เกิดขึ้นแล้ว ๆ ย่อมแสดงธรรมเพื่อบรรเทาวิหิงสาที่เกิดขึ้นแล้ว ๆ ย่อมแสดงธรรมเพื่อบรรเทาความพอใจในกามทั้งหลายเสียได้ ซึ่งความพอใจในกามทั้งหลายที่เกิดขึ้นแล้ว ๆ ภิกษุทั้งหลาย ในกาลใดแล ภิกษุนั้นยังไม่บรรเทาความพอใจในกามทั้งหลายเสียได้ ซึ่งความพอใจในกามทั้งหลายที่เกิดขึ้นแล้ว ในกาลนั้น อาสวะทั้งหลายที่เกิดขึ้นเพราะความพอใจในกามทั้งหลายที่เกิดขึ้นแล้ว ย่อมมีได้ ถึงในกาลใดแล ภิกษุนั้นบรรเทาความพอใจในกามทั้งหลายเสียได้ ซึ่งความพอใจในกามทั้งหลายที่เกิดขึ้นแล้ว ในกาลนั้น อาสวะทั้งหลายที่เกิดขึ้นเพราะความพอใจในกามทั้งหลายที่เกิดขึ้นแล้ว ย่อมไม่มี ภิกษุทั้งหลาย อาสวะทั้งหลายที่ละได้ด้วยการบรรเทาอย่างนี้แล ที่ตถาคตกล่าวว่าละได้ด้วยการบรรเทา ๆ

[๑๘] កតមេ ច ភិក្ខវេ អាសវា ភាវនា បហាតព្វា ។ ឥធ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ បដិសង្ខា យោនិសោ សតិសម្ពោជ្ឈង្គំ ភាវេតិ វិវេកនិស្សិតំ វិរាគនិស្សិតំ និរោធនិស្សិតំ វោស្សគ្គបរិណាមិ[๑] បដិសង្ខា យោនិសោ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គំ ភាវេតិ ។ បេ ។ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គំ ភាវេតិ ។ បេ ។ បីតិសម្ពោជ្ឈង្គំ ភាវេតិ ។ បេ ។ បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គំ ភាវេតិ ។ បេ ។ សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គំ ភាវេតិ ។ បេ ។ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គំ ភាវេតិ វិវេកនិស្សិតំ វិរាគនិស្សិតំ និរោធនិស្សិតំ វោស្សគ្គបរិណាមិំ[๒] ។ យញ្ហិស្ស ភិក្ខវេ អភាវយតោ ឧប្បជ្ជេយ្យុំ អាសវា វិឃាតបរិឡាហា

๑-๒ ម.ម. វោស្សគ្គបរិណាមិំ ។

(๑๘) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អាសវៈទាំងឡាយដូចម្តេច ដែលបុគ្គលត្រូវលះបង់ដោយការចំរើន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះពិចារណាដោយឧបាយហើយ ចំរើននូវសតិសម្ពោជ្ឈង្គ ដែលអាស្រ័យនូវសេចក្តីស្ងប់ស្ងាត់[๑] ដែលអាស្រ័យនូវធម៌ជាគ្រឿងប្រាសចាកពពៀ ដែលអាស្រ័យ នូវធម៌ជាទីរលត់ទុក្ខ ដែលជាធម៌បង្អោនទៅដើម្បីលះកិលេស ពិចារណាដោយឧបាយហើយ ទើបចំរើននូវធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គ ។ បេ ។ ចំរើននូវវីរិយសម្ពោជ្ឈង្គ ។ បេ ។ ចំរើននូវបីតិសម្ពោជ្ឈង្គ ។ បេ ។ ចំរើននូវបស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គ ។ បេ ។ ចំរើននូវសមាធិសម្ពោជ្ឈង្គ ។ បេ ។ ចំរើននូវឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គ ដែលអាស្រ័យនូវសេចក្តីស្ងប់ស្ងាត់ ដែលអាស្រ័យនូវធម៌ ជាទីប្រាសចាកពពៀ ដែលអាស្រ័យនូវធម៌ជាទីរលត់ទុក្ខ ដែលជាធម៌បង្អោនទៅដើម្បីលះកិលេស ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលភិក្ខុនោះមិនចំរើននូវសម្ពោជ្ឈង្គណាមួយហើយ អាសវៈទាំងឡាយដែលជាគ្រឿងចងអ្វីតចង់ល់ ក្តៅក្រហាយ គប្បីកើតឡើងបាន

---

๑ ការស្ងប់ស្ងាត់មាន ๕ ប្រការ មានតទង្គវិវេកជាដើម អធិប្បាយក្នុងបហាន ๕ ប្រការ ក្នុងមូលបរិយាយសូត្រនេះដែរ (ទំព័រលេខ ๑) ។

ภาวเยติ ปาปุเณ ตตฺร อาสวกฺขยาภิญฺญาย ฯ

เปตฺวา ๆ ตตฺเรว ปฏิปชฺชติ ตตฺถาวาติ ปหานฏฺฐาเน ฯ

(๑๙) ยถา จ[๑] โข ตตฺเรว ตตฺถาติ เยน

อาสวา ทสฺสนา ปหาตพฺพา เตน ทสฺสนา ปหีนาติ

เปตฺวา ๆ เยน อาสวา สวิตกฺกา ปหาตพฺพา เตน สวิตกฺกา

ปหีนาติ เปตฺวา ๆ เยน อาสวา ปฏิเสวนา ปหาตพฺพา

เตน ปฏิเสวนา ปหีนาติ เปตฺวา ๆ เยน อาสวา

อธิวาสนา ปหาตพฺพา เตน อธิวาสนา ปหีนาติ

เปตฺวา ๆ เยน อาสวา ปริวชฺชนา ปหาตพฺพา เตน

---

๑ ฉ.ม. จ สทฺเทน ทิสฺสติ ฯ

មូលបរិយាយវគ្គ សញ្ញាសសំរសូត្រ អាសវៈដែលបានលះហើយដោយការយោញ្ជាងដើម

តែកាលបើតិក្ខុនោះចំរើនទូវិសម្ពោជ្ឈង្គណាមួយយ៉ាងនេះវិញ អាសវៈ
ទាំងឡាយដែលជាគ្រឿងចង្អៀតចង្អល់ ក្តៅក្រហាយនោះ រមែងមិនមាន
ឡើយ ។ ម្នាលតិក្ខុទាំងឡាយ អាសវៈទាំងឡាយនេះឯង ដែល
តថាគតពោលថាត្រូវលះបង់ដោយការចំរើន ។

(១៩) ម្នាលតិក្ខុទាំងឡាយ កាលណាដែលតិក្ខុត្រូវលះបង់
អាសវៈទាំងឡាយណា ដោយការយើញគឺសោតាបត្តិមគ្គ អាសវៈ
ទាំងនោះ ក៏ឈ្មោះថាតិក្ខុបានលះបង់ដោយការយើញហើយ ។ អាសវៈ
ទាំងឡាយណា ដែលតិក្ខុត្រូវលះបង់ដោយការសង្រួម អាសវៈទាំងនោះ
ក៏ឈ្មោះថាតិក្ខុបានលះបង់ដោយការសង្រួមហើយ ។ អាសវៈទាំង
ឡាយណា ដែលតិក្ខុត្រូវលះបង់ដោយការសេព (នូវបច្ចយ) អាសវៈ
ទាំងនោះ ក៏ឈ្មោះថាតិក្ខុបានលះបង់ដោយការសេពហើយ ។ អាសវៈ
ទាំងឡាយណា ដែលតិក្ខុត្រូវលះបង់ដោយការអត់ធន់ (នូវត្រជាក់
ខ្ទឹងក្តៅជាដើម) អាសវៈទាំងនោះ ក៏ឈ្មោះថាតិក្ខុបានលះបង់ដោយ
ការអត់ធន់ហើយ ។ អាសវៈទាំងឡាយណា ដែលតិក្ខុត្រូវលះ
បង់ដោយការវៀរ (ចាកទីអង្គុយមិនសមគួរជាដើម) អាសវៈទាំងនោះ

បរិវដ្ដោ បហីនោ ហោន្តិ ។ យេ អាសវា វិនោទេតា បហាតព្ពា តេ វិនោទេតា បហីនា ហោន្តិ ។ យេ អាសវា ភាវេតា បហាតព្ពា តេ ភាវេតា បហីនា ហោន្តិ ។ អយំ វុច្ចតិ កិក្ខវេ កិក្ខុ សព្ពាសវសំ-វរសំវុតោ វិហរតិ អច្ឆេច្ឆិ តណ្ហំ វិវត្តយិ សំយោជ-នំ(១) សម្មាមានកិលមយា អន្តមកាសិ ទុក្ខស្សាតិ ។ ឯតមភេច ភគវា អត្តមនោ តេ កិក្ខូ ភគវតោ ភា-សិតំ អភិនន្ទុន្តិ ។

សព្ពាសវសំវរសុត្តំ ទុតិយំ(២) និដ្ឋិតំ ។

---

១ ឧ. វិវត្តយិ សំយោជនំ ។ ២ ឧ. សព្ពាសវសំវរសុត្តំ ទុតិយំ ។ ម. សព្ព-សវសុត្តន្តំ ទុតិយំ ។

កំឈ្មោះថាកិក្ខុបានលះបង់ដោយការរៀរហើយ ។ អាសវៈទាំងឡាយ
ណា ដែលកិក្ខុត្រូវលះបង់ដោយការបន្ទោបង់ (ន័យកាមវិតក្កៈជាដើម)
អាសវៈទាំងនោះ កំឈ្មោះថាកិក្ខុបានលះបង់ដោយការបន្ទោបង់ហើយ ។
អាសវៈទាំងឡាយណា ដែលកិក្ខុត្រូវលះបង់ដោយការចំរើន (សម្ពោជ្ឈង្គ
ទាំង៧) អាសវៈទាំងនោះ កំឈ្មោះថាកិក្ខុបានលះបង់ ដោយការចំរើន
ហើយ ។ ម្នាលកិក្ខុទាំងឡាយ កិក្ខុនេះតថាគតហៅថាជាអ្នកសង្រួម
ដោយការសង្រួម ក្នុងអាសវៈទាំងអស់ ហើយជាអ្នកផ្តាច់ផ្តិលនូវតណ្ហា
ញ៉ាំងសំយោជនៈ ឲ្យប្រែប្រួលគឺធ្វើមិនឲ្យមានមន្ទិល ធ្វើនូវទីបំផុតកង
ទុក្ខ ដោយហេតុដែលបានលះបង់ នូវមានៈចោលដោយប្រពៃ ។ លុះ
ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់បានសំដែងសូត្រនេះចប់ហើយ កិក្ខុទាំងឡាយ
នោះ ក៏មានចិត្តត្រេកអរវរកាយ ចំពោះភាសិតនៃព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ សព្វាសវសំវរសូត្រ ទី ២ ។

តតិយំ ធម្មទាយាទសុត្តំ

(២០) ឯវម្មេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ ភគវា

សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារា-

មេ ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ ភិក្ខវោ-

តិ ។ ភទន្តេតិ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ ។

(២១) ភគវា ឯតទវោច ធម្មទាយាទា មេ

ភិក្ខវេ ភវថ មា អាមិសទាយាទា អត្ថិ មេ តុម្ហេសុ

អនុកម្បា កិន្តិ មេ សាវកា ធម្មទាយាទា ភវេយ្យុំ

ឱឃុទាយទសូត្រ ទី ៣

(៦០) ខ្ញុំបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅវត្តជេតពន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ទៀបក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងសម័យនោះឯង ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហៅភិក្ខុទាំងឡាយថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ។ ភិក្ខុទាំងនោះ ទទួលព្រះពុទ្ធដីកាព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណាព្រះអង្គ ។

(៦១) ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ដូច្នេះថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយចូរយកធម៌[1] របស់តថាគតជាមគិក កុំយកអាមិស[2]ជាមគិកឡើយ តថាគតមានសេចក្តីអនុគ្រោះបំពោះអ្នកទាំងឡាយដូច្នេះថា ដ្បិតម្ហេចហ្ន៎ ពួកសាវ័ករបស់តថាគត គួរយកធម៌ជាមគិក

---

១ ធម៌ជាមគិកនេះ ជានឈ្មោះធម៌ ២ យ៉ាងគឺ និប្បរិយាយធម៌ ធម៌ជាចំណែកខាងលោកុត្តរធម៌ទាំង ៩ មានសោតាបត្តិមគ្គជាដើម ១ បរិយាយធម៌ ធម៌ជាចំណែកខាងរបស់បុគ្គលដែលកំពុងប្រព្រឹត្តធ្វើនូវសីល-សមាធិ-បញ្ញា ឬឈានសមាបត្តិ ដើម្បីដល់នូវព្រះនិព្វាន ១ ។

២ អាមិសជាមគិក ជានឈ្មោះអាមិស ២ យ៉ាងគឺ និប្បរិយាយាមិស ជានឈ្មោះបច្ច័យទាំង ៤ មានចីវរប្បច្ច័យជាដើម ១ បរិយាយាមិស ជានឈ្មោះទានដ៏សេស មានអន្នទានជាដើម ១ ។ អដ្ឋកថា ។

เหฏฺฐา อาปตฺติสงฺฆาทิสาติ ฯ สุทฺธิกา ๖ เม ภิกฺขเว อาปตฺติสงฺฆาทิสา กเรยฺยาถ เหฏฺฐา ฉมฺมาทิยา สุทฺธิกา-ปิ เตน อาทิสฺสา[๑] กเรยฺยาถ อาปตฺติสงฺฆาทิสา สตฺต สาวเสสา วิหารสฺมิ เหฏฺฐา ฉมฺมาทิยาติ ฯ อปทิสฺสา เตน อาทิเสฺสน[๒] กเรยฺยุ อาปตฺติสงฺฆาทิสา สตฺต สาวเสสา วิหารสฺมิ เหฏฺฐา ฉมฺมาทิยาติ ฯ สุทฺธิกา ๖ เม ภิกฺขเว ฉมฺมาทิยา กเรยฺยาถ เหฏฺฐา อาปตฺติสงฺฆาทิสา สุทฺธิกาปิ เตน น อาทิสฺสา กเรยฺยาถ ฉมฺมาทิยา สตฺต สาวเสสา วิหารสฺมิ เหฏฺฐา อาปตฺติสงฺฆาทิสาติ ฯ อปทิสฺสา เตน น อาทิเสฺสน กเรยฺยุ ฉมฺมาทิยา สตฺต สาวเสสา วิหารสฺมิ เหฏฺฐา อาปตฺติสงฺฆาทิสาติ ฯ ตสฺมาติห เม ภิกฺขเว ฉมฺมาทิยา กาย มา อาปตฺติสงฺฆาทิ อตฺถิ เม สุทฺธิกสฺส อนฺตรมฺปา ภิกฺขุสฺมิ เม สาวเสสา ฉมฺมาทิยา กเรยฺยุ เหฏฺฐา อาปตฺติสงฺฆาทิสาติ ฯ

---

๑ ม. อาทิยา ฯ ๒ ม. อาทิเยน ฯ

កុំយកអាមិសជាមត៌កឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើអ្នកទាំងឡាយ
យកអាមិសជាមត៌ក មិនយកធម៌របស់តថាគតជាមត៌កហើយ គង់មាន
អ្នកផងតិះដៀលអ្នកទាំងឡាយ ដោយហេតុនោះថា ពួកសាវ័ករបស់
ព្រះសាស្តា សុទ្ធតែយកអាមិសជាមត៌ក មិនយកធម៌ជាមត៌កទេ ។ ទាំង
តថាគតក៏ត្រូវអ្នកផងតិះដៀលដោយហេតុនោះថា ពួកសាវ័ករបស់ព្រះ
សាស្តា សុទ្ធតែយកអាមិសជាមត៌ក មិនយកធម៌ជាមត៌កឡើយ ។
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើអ្នកទាំងឡាយយកធម៌របស់តថាគតជាមត៌ក មិន
យកអាមិសជាមត៌កទេ ក៏គង់មានអ្នកផងតិះដៀលអ្នកទាំងឡាយដោយ
ហេតុនោះថា ពួកសាវ័ករបស់ព្រះសាស្តាសុទ្ធតែយកធម៌ជាមត៌ក មិន
មែនយកអាមិសជាមត៌កទេ ។ ទាំងតថាគតក៏គង់មានអ្នកផងតិះដៀល
ដោយហេតុនោះថា ពួកសាវ័ករបស់ព្រះសាស្តា សុទ្ធតែយកធម៌ជា
មត៌ក មិនមែនយកអាមិសជាមត៌កទេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះ
ហេតុនោះ ក្នុងកាលឥឡូវនេះ អ្នកទាំងឡាយចូរយកធម៌របស់តថាគត
ជាមត៌ក កុំយកអាមិសជាមត៌កឡើយ តថាគតមានសេចក្តីអនុគ្រោះចំពោះ
អ្នកទាំងឡាយថា ដ្បើម្តេចហ្ន៎ ពួកសាវ័ករបស់តថាគត គួរយកធម៌ជា
មត៌ក កុំយកអាមិសជាមត៌កឡើយ ។

(๒๒) สฺวาหาหํ ภิกฺขเว กุลฺลาวี อสฺสุ ปกาโร ปริปุณฺณา ปริโยสิโต สุหิโต ยาวเทว สีเยน ปเมว ปิณฺฑปาโต อติเรกตโร จ ปณีตตโร จ ๆ อถ โข ภิกฺขู อาคเตยฺยุ ฯ ตสฺมาติห ภิกฺขเว อปฺปมาโท กรณีโย ฯ อปฺปมาทา ภิกฺขเว กุลฺลาวี ปกาโร ปริปุณฺณา ปริโยสิโต สุหิโต ยาวเทว อตฺถ ปเมว อยํ ปิณฺฑปาโต อติเรกตโร จ ปณีตตโร จ สเจ อากงฺเขยฺย กุฏฺฐึ สเจ ตุมฺเห กุฏฺฐึ สเจ กุฏฺฐิสฺส ภิกฺขาหาหํ อปหาเตน ปาเตน ปฏิคฺคเหตฺวา อปฺปาณเกน ปาเตน ทินฺเนน ปฏิปาเทยฺยนฺติ ฯ ตสฺมาติห ภิกฺขเว[1] ภิกฺขุนา ปาเตน อสฺสาทคธิเตน โข กุลฺลาวี ปกาโร ปริปุณฺณา ปริโยสิโต สุหิโต ยาวเทว อตฺถ ปเมว ปิณฺฑปาโต อติเรกตโร จ ปณีตตโร จ สเจ มยํ จ กุฏฺฐิสฺส ภิกฺขาจ ภิกฺขา

๑ ฉ.ม. ตสฺมาติห ภิกฺขเว ฯ

(៤៦) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងទីនេះ តថាគតបរិភោគស្រេច ឃាត់លែងទទួលទៀត គ្រប់គ្រាន់បរិបូណ៌ ឆ្អែតស្កប់ស្កល់ គួរតាមប្រមាណហើយ ឯបិណ្ឌបាតរបស់តថាគតនៅសល់ច្រើន ជារបស់គួរចាក់ចោលជាធម្មតា ។ គ្រានោះ មានភិក្ខុពីរបួមកដល់ កំពុងមានសេចក្តីស្រែកឃ្វានគ្របសង្កត់ជាខ្លាំង តថាគតក៏ពោលទៅនឹងភិក្ខុទាំងពីរបួនោះ យ៉ាងនេះថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតបរិភោគស្រេច ឃាត់លែងទទួលទៀត គ្រប់គ្រាន់បរិបូណ៌ ឆ្អែតស្កប់ស្កល់ គួរតាមប្រមាណហើយ ឯបិណ្ឌបាតរបស់តថាគតនេះ នៅសល់ច្រើន ជារបស់គួរចាក់ចោលជាធម្មតា បើអ្នកទាំងឡាយចង់ឆាន់ចូរឆាន់ចុះ បើអ្នកទាំងឡាយមិនឆាន់ទេ តថាគតនឹងចាក់ចោល ក្នុងទីដែលគ្មានស្មៅស្រស់ ឬនឹងចាក់ចោលក្នុងទឹកដែលគ្មានសត្វ ឥឡូវនេះ ។ បណ្តាភិក្ខុទាំងពីរបួនោះ ភិក្ខុ១រូបគិតថា ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សោយស្រេច ឃាត់លែងទទួលទៀត គ្រប់គ្រាន់បរិបូណ៌ ឆ្អែតស្កប់ស្កល់ គួរតាមប្រមាណហើយ បិណ្ឌបាតនេះរបស់ព្រះមានព្រះភាគ នៅសល់ច្រើន ជារបស់គួរចាក់ចោលជាធម្មតា បើពួកយើងនឹងមិនឆាន់ ព្រះមានព្រះភាគនឹង

អបហរិតេ ច ឆេទ្ធុស្សតិ អប្បាណកេ ច ខុទកេ ចិបិលិកេបិ ឧទកំ វុដ្ឋំ ខោ បនេតំ ភគវតោ ឆព្ពស្សាភិញ្ញាយ តេ ភិក្ខវេ ភវថ អាមិសន្ទាយាតិ អាមិសញ្ចស្ស ខោ បនេតំ យេនិទំ បិណ្ឌបាតោ យន្នូនាហំ អមុំ បិណ្ឌបាតំ អភុញ្ជិត្វា អមុនា ច[1] ដិយឌ្ឍាខុទ្ទសេន[2] ឋានេន អមុំ រត្តិដ្ឋានំ វីតិនាមេយ្យន្តិ ។ សេយ្យថាបិ តំ បិណ្ឌបាតំ អភុញ្ជិត្វា តេនេវ ដិយឌ្ឍាខុទ្ទសេន[3] ឋានេន តំ រត្តិដ្ឋានំ វីតិនាមេយ្យ ។ អថ ខុតិយស្ស ភិក្ខុនោ ឱវាទេ ភគវា ខោ កុត្តារី បឋវិតោ បរិប្ផុណ្ឌោ បរិយោសិតោ សុហិតោ យាវទត្ថោ អត្ថិ ចាយំ ភគវតោ បិណ្ឌបាតោ អតិរេកឆន្នោ ឆឌ្ឌិយឆន្នោ សេយ្យថាបិ អយំ ឯ កុញ្ជិស្សរេ ឥទានិ ភគវា អមុហរិតេ ច ឆេទ្ធុស្សតិ អប្បាណកេ ច ខុទកេ ចិបិលិកេបិ យន្នូនាហំ អមុំ បិណ្ឌបាតំ ភុញ្ជិត្វា ដិយឌ្ឍាខុទ្ទសំ បដិវិនោទេត្វា[4] ឋានេ អមុំ រត្តិដ្ឋានំ វីតិនាមេយ្យន្តិ ។ សេយ្យថាបិ តំ បិណ្ឌបាតំ ភុញ្ជិត្វា

---

១ ឱ.ម. វសេនេវ ឥត្ថំ ។ ២–៣ ឱ. ដិយឌ្ឍាខុទ្ទសេន ។ ៤ ឱ. បដិវិនេត្វា ។

ចាក់ចោលឥឡូវនេះ ក្នុងទីដែលគ្មានស្មៅស្រស់ ឬទឹងចាក់ចោលក្នុងទឹកដែលគ្មានសត្វ នេះជាព្រះពុទ្ធដីកា ដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហើយថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយចូរយកធម៌របស់តថាគតជាមគិក កុំយកអាមិសជាមគិកឡើយ ឯបិណ្ឌបាតនេះក៏ជាអាមិសមួយដែរ បើដូច្នោះមានតែអាត្មាអញកុំបរិភោគបិណ្ឌបាតនេះឡើយ នឹងទ្រាំអត់សេចក្តីស្រេកឃ្លានេះ ឲ្យអស់មួយយប់មួយថ្ងៃទៅចុះ ។ ភិក្ខុនោះ ក៏មិនឆាន់បិណ្ឌបាតនោះឡើយ ហើយទ្រាំអត់សេចក្តីស្រេកឃ្លានោះអស់មួយយប់មួយថ្ងៃយ៉ាងនេះ ។ គ្រានោះ ភិក្ខុទីពីរគិតយ៉ាងនេះថា ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សោយស្រេច ឃាត់លែងទទួលទៀតគ្រប់គ្រាន់ បរិបូណ៌ ឆ្អែតស្កប់ស្កល់ គួរតាមប្រមាណហើយ ឯបិណ្ឌបាតនេះ របស់ព្រះមានព្រះភាគ ក៏នៅសល់ច្រើន ជារបស់គួរចាក់ចោលជាធម្មតា បើពួកយើងមិនឆាន់ទេ ព្រះមានព្រះភាគនឹងទ្រង់ចាក់ចោលឥឡូវនេះ ក្នុងទីដែលគ្មានស្មៅស្រស់ ឬទឹងចាក់ចោលក្នុងទឹកដែលគ្មានសត្វ បើដូច្នោះមានតែអាត្មាអញ គួរឆាន់បង្ហាន់បិណ្ឌបាតនេះ ឲ្យបាត់សេចក្តីស្រេកឃ្លា នឹងបានប្រព្រឹត្តទៅអស់មួយយប់មួយថ្ងៃនេះឯង ។ ភិក្ខុនោះក៏ឆាន់បង្ហាន់បិណ្ឌបាតនោះ បានបន្ទោបង់សេច-

ฉินฺนปฺปาตุฬฺลานิ ปฉิวีเนาเธตฺวา ฆนํ กตฺวา รตฺตินฺทิวํ วีตินาเมยฺย ฯ ตีณิปิ ปิฏกานิ เสา กิกฺขาเว กิกฺขู กตฺวา ปิฏกสมฺปทาย ฉินฺนปฺปาตุฬฺลานิ ปฉิวีเนาเธตฺวา ฆนํ กตฺวา รตฺตินฺทิวํ วีตินาเมยฺย ฯ อถ โข อสุโก เม ปุริโส กิกฺขุ ปุณฺณโก จ ปาสาทโก จ ฯ ตสฺส กิสฺส เหตุ ฯ ตญฺหิ ตสฺส กิกฺขาเว กิกฺขูนา ธีนรตฺตํ อปฺปิจฺฉตาย สนฺตุฏฺฐิยา สลฺเลขาย สุภรตาย วิริยารมฺภาย สมฺมาปฏิปตฺติยา ฯ ตสฺมาติห เม กิกฺขาเว ธมฺมทายาทา กถา มา อามิสทายาทา อตฺถิ เม สุโตฺตสุ อนุกมฺปา เตสุ เม สาวกา ธมฺมทายาทา กเรยฺยุ โน อามิสทายาทาติ ฯ ฯ อิทมโวจ ภควา ฯ อิทนฺ วตฺวาน[๑] สุคโต อุฏฺฐายาสนา วิหารํ ปาวิสิ ฯ

๑ ฉ. ภาฯ

ក្តីស្រែកឃ្វាន ឃាត់អស់កំឡាំង ប្រព្រឹត្តទៅអស់មួយយប់មួយថ្ងៃនោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុនោះនាន់ចង្ហាន់បិណ្ឌបាតនោះ ឃាន បន្ទោបង់សេចក្តីស្រែកឃ្វាន ឃាត់អស់កំឡាំង ប្រព្រឹត្តទៅអស់មួយយប់ មួយថ្ងៃនោះឯង ក៏មិនដាអ្វី ។ ឯភិក្ខុទីមួយនោះឯង ឆ្លួយជាទីបូជាដោយ វិសេសផង ជាទីសរសើររបស់តថាគតផង ។ ដំណើរនោះព្រោះហេតុ អ្វី ។ ព្រោះថាការមិននាន់ចង្ហាន់បិណ្ឌបាតនោះ អាចធ្វើឲ្យភិក្ខុនោះ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសេចក្តីប្រាថ្នាតិច ដើម្បីសេចក្តីសន្តោស ដើម្បីមានចិត្ត ផ្សុផង់ ដើម្បីជាមនុស្សដែលគេចិញ្ចឹមងាយ ដើម្បីប្រារព្ធនូវព្យាយាម អស់កាលដ៏យូរអែង្វងទៅហ្មង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងឯមរិន័យនេះ អ្នកទាំងឡាយចូរយកធម៌របស់តថាគតជាមត៌ក កុំយក អាមិសជាមត៌កឡើយ តថាគតមានសេចក្តីអនុគ្រោះបំពោះអ្នកទាំងឡាយ ដូច្នេះជា ឆ្លើម្តេចហ្ន៎ ពួកសាវ័កបស់តថាគតឆ្លួជាអ្នកយកធម៌ជាមត៌ក កុំយកអាមិសជាមត៌កឡើយ ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់មានព្រះពុទ្ធដីកានេះ លុះព្រះសុគតមានពុទ្ធដីកានេះចប់ហើយ ក៏ទ្រង់ស្តេចគ្រាកចាកអាសនៈ ទ្រង់ពុទ្ធដំណើរទៅកាន់វិហារ ។

(២.៣) តត្រ ខោ អាយស្មា សារីបុត្តោ អចិរ-
បក្កន្តស្ស ភគវតោ តិក្ខ្ត្តុំ អាមន្តេសិ អាវុសោ
តិក្ខ្ត្តុំកេតិ ។ អាវុសោតិ[1] តេ តិក្ខ្ត្តុំ អាយស្មតោ
សារីបុត្តស្ស បច្ចស្សោសុំ ។ អាយស្មា សារីបុត្តោ
ឯតទវោច តិត្តាវតា នុ ខោ អាវុសោ សត្ថុ
បវិវិត្តស្ស វិហារតោ សាវកោ វិវេកំ ជានុសិក្ខ្ត្តុំ
តិត្តាវតា ច បន សត្ថុ បវិវិត្តស្ស វិហារតោ សាវកោ
វិវេកមនុសិក្ខ្ត្តុំតិ ។ ឧរតោបិ ខោ មយំ អាវុសោ

---

១ ម.ម. អាវុសោតិ ខោ ។

(៤៣) កាលដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ព្រះពុទ្ធដំណើរទៅ
មិនយូរប៉ុន្មាន ព្រះសារីបុត្រដ៏មានអាយុ ក៏ហៅភិក្ខុចាំឆ័ទ្យាយមកក្នុង
វេលានោះថា ម្នាលភិក្ខុចាំឆ័ទ្យដ៏មានអាយុ ។ ភិក្ខុចាំឆ័នោះ
ទទួលថេរវាចាព្រះសារីបុត្រដ៏មានអាយុថា ម្នាលអាវុសោ ។ ព្រះ
សារីបុត្រដ៏មានអាយុ ក៏នាំពាលដូច្នេះថា ម្នាលអាវុសោចាំឆ័ទ្យ ចុះ
ព្រះសាស្តា ទ្រង់មានសេចក្តីស្ងប់ស្ងាត់ហើយ ពួកសាវ័កមិនហាត់ធ្វើនូវ
វិវេក[1] នូវសេចក្តីស្ងប់ស្ងាត់ ដោយហេតុប៉ុន្មានយ៉ាង មួយទៀត ព្រះ
សាស្តា ទ្រង់មានសេចក្តីស្ងប់ស្ងាត់ហើយ ពួកសាវ័កហាត់ធ្វើនូវវិវេក
ដោយហេតុប៉ុន្មានយ៉ាង ។ ពួកភិក្ខុតបថា ម្នាលអាវុសោ យើងខ្ញុំ

---

១ វិវេកមាន ៣ យ៉ាង គឺ កាយវិវេក ស្ងាត់កាយ ជានឆ្ងល់បុគ្គលដែលមានកាយស្ងប់ស្ងាត់ត្រែកអែរក្នុងនេក្ខម្មៈ លះបង់ចោលពួកគណៈ ហើយប្រព្រឹត្តនៅម្នាក់ឯង ១ ចិត្តវិវេក ស្ងាត់ចិត្ត ជានឆ្ងល់បុគ្គលដែលមានចិត្តបរិសុទ្ធផូរផង់ លះបង់ចោលនូវកិលេសដោយអំណាចសមាបត្តិ ប្រាំបី ១ ឧបធិវិវេក ជានឆ្ងល់បុគ្គលដែលមិនមានកិលេស មិនមានសង្ខារ លះបង់ចោលនូវពួកសង្ខារជ្រុះប្រៃឡះ ១ ។ កាយវិវេកជាបច្ច័យនៃចិត្តវិវេក ចិត្តវិវេកជាបច្ច័យនៃឧបធិវិវេក គឺព្រះនិព្វាន (អដ្ឋកថាទីឃនិកាយសីលក្ខន្ធវគ្គ នឹងអដ្ឋកថាធម្មបទ) ។

អាគច្ឆេយ្យាម អាយស្មតោ សារីបុត្តស្ស សន្តិកេ ឯតស្ស ភាសិតស្ស អត្ថមញ្ញាតុំ សាធុ វតាយស្មន្តំ-យេវ សារីបុត្តំ បដិភាតុ ឯតស្ស ភាសិតស្ស អត្ថំ អាយស្មតោ សារីបុត្តស្ស សុត្វា ភិក្ខូ ធារេស្សន្តី-តិ ។ តេនហាវុសោ សុណាថ សាធុកំ មនសិករោថ ភាសិស្សាមីតិ ។ ឯវមាវុសោតិ ខោ តេ ភិក្ខូ អាយស្មតោ សារីបុត្តស្ស បច្ចស្សោសុំ ។

(២៤) អាយស្មា សារីបុត្តោ ឯតទវោច កិត្តាវតា នុ ខោ អាវុសោ សត្ថុ បរិវិត្តស្ស វិហារតោ សាវកោ វិវេកំ ឆាទុសិក្ខិតព្ពំ[1] ឥធាវុសោ សត្ថុ បរិវិត្តស្ស វិហារតោ សាវកោ វិវេកំ ឆាទុសិក្ខិតព្ពំ យេសញ្ច ធម្មានំ សត្ថា បហានមាហ តេ ច ធម្មេ នប្បដិសេវិតព្ពំ ពាហុល្លិកោ[2] ច ហោតព្ពំ សាថលិកោ[3] ឱក្កមនេ បុព្ពង្គមោ បវិវេកេ និក្ខិត្តធុរោ ។ តត្រាវុសោ

---

១ ម. កិត្តាវតា នុ ខោ អាវុសោ សត្ថុ បរិវិត្តស្ស វិហារតោ សាវកោ វិវេកំ ឆាទុ-សិក្ខិតព្ពន្តិ ឥទំ ទិស្សតិ ។ ២ ម. ពហុលិកោ ។ ៣ ម. សាថលិកោ ។

ចាំងឡាយមកពីចម្ងាយ មានប្រាថ្នាដើម្បីដឹង នូវអត្ថនៃភាសិតនុ៎ះ ក្នុងសំណាក់ព្រះសារីបុត្រដ៏មានអាយុ ក៏ឯអត្ថនៃភាសិតនុ៎ះ ប្រាកដជាច្បាស់ចំពោះព្រះសារីបុត្រដ៏មានអាយុហើយ ពួកតភ្នំអ្នកស្តាប់ (នូវភាសិត)របស់ព្រះសារីបុត្រដ៏មានអាយុរួចហើយ នឹងបានចំពោះ ។ ព្រះសារីបុត្រដ៏មានអាយុ ឆ្លើយថា ម្នាលអាវុសោចាំងឡាយ បើដូច្នោះ អ្នកចាំងឡាយ ចូរប្រុងស្តាប់ ចូរធ្វើទុកក្នុងចិត្តឲ្យមែនទែន ខ្ញុំនឹងសំដែងឲ្យស្តាប់ ។ តភ្នំចាំងនោះ ក៏ទទួលថេរវោចារបស់ព្រះសារីបុត្រដ៏មានអាយុថា ព្រះគុណាអាវុសោ ។

(២៤) ព្រះសារីបុត្រដ៏មានអាយុ ឯានពោលដូច្នេះថា ម្នាលអាវុសោចាំងឡាយ ព្រះសាស្តាទ្រង់មានសេចក្តីស្ងប់ស្ងាត់ហើយ ពួកសាវ័កមិនហាត់ធ្វើនូវវិវេក ដោយហេតុប៉ុន្មានយ៉ាង ម្នាលអាវុសោចាំងឡាយ ព្រះសាស្តាទ្រង់មានសេចក្តីស្ងប់ស្ងាត់ហើយ ពួកសាវ័កក្នុងសាសនានេះមិនហាត់ធ្វើនូវវិវេក មិនលះបង់នូវពួកធម៌ដែលព្រះសាស្តាទ្រង់ត្រាស់ឲ្យលះបង់ បែរទៅជាអ្នកប្រព្រឹត្តល្មោភច្រើន ជាអ្នកកាន់សាសនាធូរ ។ នាំអាទិ៍ឲ្យប្រព្រឹត្តខ្ជិលច្រអូស ជាអ្នកដាក់ធុរៈក្នុងវិវេក គឺមិនបំពេញកិច្ចក្នុងព្រះនិព្វាន ។ ម្នាលអាវុសោចាំងឡាយ បណ្តាភិក្ខុចាំងនោះ

ឯវម៑ តំក្ខ៑ តីហំ ហាឯមំ តារយ្ហោ អវដ្ឋំ ។ សត្ត
បរិវិត្តសុត្ត វិមារតោ សាវតោ វិវេតំ
ឯកមុបំក្ខ៑ឆ្ឌីតំ
ឥមិនោ បហមេន ហាឯេន ឯវម៑ តំក្ខ៑ តារយ្ហោ
អវដ្ឋំ ។ យេសញ្ហ ឆម្ហាំ សត្តា បរោឧមាហា
តេ ច ឆម្ហ ឆបជ្ជមហ្ឆីតំ ឥមិនោ ឧុតំយេន
ហាឯេន ឯវម៑ តំក្ខ៑ តារយ្ហោ អវដ្ឋំ ។ ឣាហុល្ហំតោ
ច សាឯិលំតោ ឱក្កមេន បុព្វង្គមោ បរិវេតេ
ឯក្ខ៑តិត្តឆ្ឌុភតំ ឥមិនោ តតំយេន ហាឯេន ឯវម៑ តំក្ខ៑
តារយ្ហោ អវដ្ឋំ ។ ឯវម៑ បរោសោ តំក្ខ៑ ឥមេហំ តីហំ
ហាឯេហំ តារយ្ហោ អវដ្ឋំ ។ ឣត្តារុសេវ បជ្ឈិមោ
តំក្ខ៑ ។ បេ ។ ឯវ តំក្ខ៑ តីហំ ហាឯេហំ តារយ្ហោ
អវដ្ឋំ ។ សត្ត បរិវិត្តសុត្ត វិមារតោ សាវតោ វិវេតំ
ឯកមុបំក្ខ៑ឆ្ឌីតំ ឥមិនោ បហមេន ហាឯេន ឯវ
តំក្ខ៑ តារយ្ហោ អវដ្ឋំ ។ យេសញ្ហ ឆម្ហាំ សត្តា
បរោឧមាហា តេ ច ឆម្ហ ឆបជ្ជមហ្ឆីតំ ឥមិនោ
ឧុតំយេន ហាឯេន ឯវ តំក្ខ៑ តារយ្ហោ អវដ្ឋំ ។

ពួកកថិកថ្មីសាវេរៈនឹងមានគតិរដៀលដោយហេតុ ៣ យ៉ាង ។ គឺកថិកថ្មីសាវេរៈពាំងឡាយ នឹងមានគតិរដៀល ដោយហេតុទី ១ នេះថា ព្រះសាស្តាទ្រង់មានសេចក្តីសូបស្ងាត់ហើយ តែមានពួកសាវ័កមិនហាត់ធ្វើនូវវិវេក ។ កថិកថ្មីសាវេរៈពាំងឡាយនឹងមានគតិរដៀលដោយហេតុទី ២ នេះថា ពួកសាវ័កមិនលះបង់នូវពួកធម៌ដែលព្រះសាស្តាទ្រង់សំដែងប្រាប់ឲ្យលះបង់ ។ កថិកថ្មីសាវេរៈពាំងឡាយនឹងមានគតិរដៀលដោយហេតុទី ៣ នេះថា ពួកសាវ័កជាអ្នកប្រព្រឹត្តល្មោភច្រើន ជាអ្នកកាន់ (សាសនា) ធូរ ។ នាំអាទិ៍ឲ្យប្រព្រឹត្តខ្ជិលច្រអូស ជាអ្នកដាក់ធុរៈក្នុងវិវេក ។ ម្នាលអាវុសោពាំងឡាយ ពួកកថិកថ្មីសាវេរៈ រមែងមានគតិរដៀល ដោយហេតុពាំង ៣ យ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលអាវុសោពាំងឡាយ បណ្តាកថិកថ្មីពាំងនោះពួកមជ្ឈិមកថិកថ្មី ។ បេ ។ ពួកនវកកថិកថ្មី រមែងមានគតិរដៀល ដោយហេតុពាំង ៣ យ៉ាងនេះឯង ។ ពួកនវកកថិកថ្មី នឹងមានគតិរដៀល ដោយហេតុទី ១ នេះថា ព្រះសាស្តាទ្រង់មានសេចក្តីសូបស្ងាត់ហើយ តែពួកសាវ័កមិនហាត់ធ្វើនូវវិវេក ។ ពួកនវកកថិកថ្មី នឹងមានគតិរដៀល ដោយហេតុទី ២ នេះថា ពួកសាវ័ក មិនលះបង់នូវពួកធម៌ ដែលព្រះសាស្តាទ្រង់សំដែងប្រាប់ឲ្យលះបង់ ។

ตาทิสกา จ สาวเกสุ ปวตฺตมาเน ปุพฺพณฺหสมเย นิวาสนปารุปนาทีนิ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย ปิณฺฑาย ปวิสนฺตา นาม โหนฺติ ฯ เอวรูปา ภิกฺขู นาม ปาสาทิกา โหนฺติ ฯ เอวรูปา ภิกฺขู สนฺธาย ภควา เอวมาห ฯ ตตฺถ ปาสาทิกาติ ปสาทาวหา ฯ

(๒๕) กตฺถ จ ปน ภควา สตฺตานุสยาทีนิ[๑] ปกาเสตฺวา ธมฺมทายาทสุตฺตาทีนิ กเถสีติ ? ปุพฺพาราเม มิคารมาตุปาสาเท นิสินฺโน ฯ ตตฺถ หิ ภควา สตฺตานุสยาทีนิ ปกาเสตฺวา ธมฺมทายาทสุตฺตาทีนิ กเถสิ ฯ ตตฺถ ปน ภควา ยสฺมา ตสฺมึ ปาสาเท นิสินฺโน จ ตาทิสกา จ สาวเกสุ ปวตฺตมาเน ปุพฺพณฺหสมเย ปาสาทิกา ภิกฺขู ทิสฺวา เอวมาห ฯ ตสฺมา ปาสาทิกา ภิกฺขู นาม ตตฺถ ตตฺถ ปาสาทิกา ฯ

---

๑ ฉ. ปิ ปน สตฺตุ ฯ

ពួកនវកកិក្ខុនីធ៌មានគេតិះដៀលដោយហេតុទី ៣ នេះថា ពួកកិក្ខុជាអ្នក
ប្រព្រឹត្តល្មោកច្រើនជាអ្នកកាន់(សាសនា)ថយ។ នាំអាថ៌ឲ្យប្រព្រឹត្តខន់ធាប
ជាអ្នកជាក់ធុរៈក្នុងវិវេក ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ពួកនវកកិក្ខុវមែង
មានគេតិះដៀល ដោយហេតុទាំង ៣ យ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលអាវុសោ
ទាំងឡាយ ព្រះសាស្តា ទ្រង់មានសេចក្តីស្អប់ស្អាត់ហើយ តែពួក
សាវ័កមិនហាត់ធ្វើនូវវិវេក ដោយហេតុទាំង ៣ យ៉ាងប៉ុណ្ណោះឯង ។

(๒๕) ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ បុព្រះសាស្តាទ្រង់មាន
សេចក្តីស្អប់ស្អាត់ហើយ ទាំងពួកសាវ័កក៏សិក្សាតាមនូវវិវេក ដោយហេតុ
មានប៉ុន្មានយ៉ាង ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ព្រះសាស្តាទ្រង់មានសេចក្តី
ស្អប់ស្អាត់ហើយ ពួកសាវ័កក៏សិក្សាតាមនូវវិវេកផង លះបង់នូវពួកធម៌
ដែលព្រះដាគ្រទ្រង់សំដែងក្រាប់ទុកលះបង់ផង មិនជាអ្នកប្រព្រឹត្តល្មោក
ច្រើនផង មិនកាន់(សាសនា)ថយផង មិនជាក់ធុរៈក្នុងមារប្រព្រឹត្តខន់ធាបផង
ជាប្រធានក្នុងវិវេកធម៌គឺព្រះនិព្វានផង ។ ម្នាលអាវុសោ បណ្តាកិក្ខុទាំង
នោះ ថេរកិក្ខុទាំងឡាយវមែងមានអ្នកផងសរសើរដោយហេតុ ៣ យ៉ាង ។

សត្ត បរិវត្តសុត្ត វិភង្គតោ សារក្ខា វិវេកមនុសិក្ខន្តីតិ ឥមិនា បឋមេន ឈានេន ថេរក កិក្ខូ ចាសំសា ភវន្តិ ។ យេសញ្ច ឆម្ភាំ សត្ថា បហាឧមាហា តេ ច ឆម្ភេ បដិហន្តីតិ ឥមិនា ទុតិយេន ឈានេន ថេរក កិក្ខូ ចាសំសា ភវន្តិ ។ ឆ ច ពាហុល្លិកា ឆ សាថិលិកា ឱក្កមនេ ឯក្ខិត្តឆុរ បរិវេកេ បុព្វង្គមាតិ ឥមិនា តតិយេន ឈានេន ថេរក កិក្ខូ ចាសំសា ភវន្តិ ។ ថេរក ហារុសោ កិក្ខូ ឥមេហិ តីហិ ឈានេហិ ចាសំសា ភវន្តិ ។ តត្រាវុសោ មជ្ឈិមា កិក្ខូ ។ បេ ។ ឆវ កិក្ខូ តីហិ ឈានេហិ ចាសំសា ភវន្តិ ។ សត្ត បរិវត្តសុត្ត វិភង្គតោ សារក្ខា វិវេកមនុសិក្ខន្តីតិ ឥមិនា បឋមេន ឈានេន ឆវ កិក្ខូ ចាសំសា ភវន្តិ ។ យេសញ្ច ឆម្ភាំ សត្ថា បហាឧមាហា តេ ច ឆម្ភេ បដិហន្តីតិ ឥមិនា ទុតិយេន ឈានេន ឆវ កិក្ខូ ចាសំសា ភវន្តិ ។

គឺពួកកិក្ខុជាថេរៈ រមែងមានអ្នកផងសរសើរ ដោយហេតុទី ១ នេះថា ព្រះសាស្តាទ្រង់មានសេចក្តីស្ងប់ស្ងាត់ហើយ ទាំងពួកសាវ័កក៏សិក្សាតាមនូវវិវេក ។ ពួកកិក្ខុជាថេរៈរមែងមានអ្នកផងសរសើរ ដោយហេតុទី ២ នេះថា ពួកសាវ័កជាអ្នកលះបង់នូវពួកធម៌ ដែលព្រះសាស្តាទ្រង់សំដែងប្រៀបធៀបឲ្យលះបង់ ។ ពួកកិក្ខុជាថេរៈ រមែងមានអ្នកផងសរសើរ ដោយហេតុទី ៣ នេះថា ពួកសាវ័កមិនប្រព្រឹត្តល្មោកច្រើនផង មិនគាន់ (សាសនា) ជូរផង មិនជាក់ដុរៈក្នុងការប្រព្រឹត្តទន់ខាបផង ជាប្រធានក្នុងវិវេកធម៌គឺព្រះនិព្វានផង ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ពួកកិក្ខុជាថេរៈរមែងមានអ្នកផងសរសើរដោយហេតុទាំង ៣ នេះឯង ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ បណ្តាកិក្ខុទាំងនោះ ពួកមជ្ឈិមកិក្ខុ (កិក្ខុកណ្តាល) ។ បេ ។ ពួកនវកកិក្ខុ (កិក្ខុប្តី) រមែងមានអ្នកផងសរសើរដោយហេតុ ៣ យ៉ាង ។ គឺពួកនវកកិក្ខុរមែងមានអ្នកផងសរសើរដោយហេតុទី ១ នេះថា ព្រះសាស្តាទ្រង់មានសេចក្តីស្ងប់ស្ងាត់ហើយ មានពួកសាវ័កសិក្សាតាមនូវវិវេក ។ ពួកនវកកិក្ខុរមែងមានអ្នកផងសរសើរដោយហេតុទី ២ នេះថា ពួកសាវ័កជាអ្នកលះបង់នូវពួកធម៌ ដែលព្រះសាស្តាទ្រង់សំដែងប្រៀបធៀបឲ្យលះបង់ ។

น จ ตาหกฺขณิกา น สาธิลกา ปิณฺฑมตฺเต ฉินฺนปุพฺเพ ปริวตฺเตหิ ปุถุชฺชนมาตาปิตโรปิ ตาทิเสน น หาเปนฺติ กิมงฺคปน ภาวนาย ปฏิปนฺนกา ปุคฺคลา ฯ น หิ ภาวนาย ปฏิปนฺนกสฺส ปุคฺคลสฺส ปาณาติปาตาทีหิ หาเปตพฺพา ภาวนา นาม ฯ ปฏิปกฺขวเสน ปเนสา ลพฺภติ ฯ ตสฺมา ภควา อาทิโต สตฺต ปริวฏฺฏสฺส วิภาเคน สาวเก วิเวกมนุสิกฺขาเปนฺโต ฯ

(๒๖) ตตฺราวุโส โลเก จ ปมาโท โลเก จ ปมาโท โลกสฺส จ ปมาทาย โลกสฺส จ ปมาทาย อตฺถิ มญฺญิมา ปฏิปทา จกฺขุการณี ญาณการณี อุปสมาย อภิญฺญาย สมฺโพธาย นิพฺพานาย สํวตฺตติ ฯ กตมา จ สา อาวุโส มญฺญิมา ปฏิปทา จกฺขุการณี ญาณการณี อุปสมาย อภิญฺญาย สมฺโพธาย นิพฺพานาย สํวตฺตติ ฯ อยเมว

ពួកនវកកិក្ខុរមែងមានអ្នកផងសរសើរដោយហេតុទី ៣ នេះថា ពួកសាវក
មិនប្រព្រឹត្តល្មោភច្រើនផង មិនកាន់ (សាសនា) ធូរៗផង មិនជាក់ជុរៈក្នុង
ការប្រព្រឹត្តទន់ទាបផង ជាប្រធានក្នុងវិវេកធម៌គឺព្រះនិព្វានផង ។ ម្នាល
អាវុសោទាំង៦ឣ ពួកនវកកិក្ខុរមែងមានអ្នកផងសរសើរ ដោយហេតុ
ទាំង ៣ យ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលអាវុសោទាំង៦ឣ ព្រះសាស្តាទ្រង់
មានសេចក្តីស្ងប់ស្ងាត់ហើយ រមែងមានពួកសាវកជាអ្នកសិក្សាតាម នូវ
វិវេក ដោយហេតុទាំង ៣ យ៉ាងប៉ុណ្ណោះឯង ។

(២៦) ម្នាលអាវុសោទាំង៦ឣ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ លោភៈជា
ចាបធម៌ ១ ទោសៈជាចាបធម៌ ១ មជ្ឈិមាបដិបទា គឺសេចក្តីប្រតិបត្តិយ៉ាង
កណ្តាល ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីលះបង់នូវលោភៈផង ដើម្បីលះបង់នូវទោ-
សៈផង ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិធ្វើឲ្យកើតបញ្ញាចក្ខុគឺឃើញនូវសច្ចៈទាំង ៤ ផង
ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិធ្វើឲ្យកើតញាណគឺដឹងនូវសច្ចទាំង ៤ ផង ប្រព្រឹត្តទៅ
ដើម្បីរម្ងាប់កិលេស ដើម្បីដឹងច្បាស់នូវអរិយសច្ច ដើម្បីត្រាស់ដឹងនូវ
មគ្គ ដើម្បីព្រះនិព្វាន ។ ម្នាលអាវុសោទាំង៦ឣ ក៏មជ្ឈិមាបដិបទា
នោះ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិធ្វើឲ្យកើតបញ្ញាចក្ខុ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិធ្វើឲ្យ
កើតញាណ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីរម្ងាប់កិលេស ដើម្បីដឹងច្បាស់នូវអរិយ-
សច្ច ដើម្បីត្រាស់ដឹងនូវមគ្គ ដើម្បីព្រះនិព្វាន តើដូចម្តេច ។ (មជ្ឈិមា-

អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ សេយ្យថីទំ សម្មាទិដ្ឋិ
សម្មាសង្កប្បោ សម្មាវាចា សម្មាកម្មន្តោ សម្មាអាជីវោ
សម្មាវាយាមោ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ ។ អយំ ខោ
សោ អាវុសោ មជ្ឈិមា បដិបទា ចក្ខុករណី ញាណ-
ករណី ឧបសមាយ អភិញ្ញាយ សម្ពោធាយ និព្ពាន-
យ សំវត្តតីតិ ។ តត្រាវុសោ កោធោ ច ឆាបកោ
ឧបនេហោ ច ឆាបកោ.. ។ មក្ខោ ច ឆាបកោ
បឡាសោ ច ឆាបកោ... ។ ឥស្សា ច ឆាបិកា មច្ឆ-
រិញ្ច ឆាបកំ... ។ មាយោ ច ឆាបិកា សាឋេយ្យំ ច
ឆាបកំ... ។ ថម្ភោ ច ឆាបកោ សារម្ភោ ច ឆាប-
កោ... ។ មានោ ច ឆាបកោ អតិមានោ ច ឆាប-
កោ... ។ មទោ ច ឆាបកោ បមាទោ ច ឆាបកោ
មទស្ស ច បហានាយ បមាទស្ស ច បហានាយ
អយំ មជ្ឈិមា បដិបទា ចក្ខុករណី ញាណករណី

មាបដិបទានោះ) គឺអរិយមគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ ប្រការនេះឯង ឯអរិយមគ្គ
ប្រកបដោយអង្គ ៨ ប្រការគឺ សេចក្តីឃើញត្រូវ ១ សេចក្តីត្រិះរិះត្រូវ ១
សំដីត្រូវ ១ ការងារត្រូវ ១ ការចិញ្ចឹមជីវិតត្រូវ ១ សេចក្តីព្យាយាមត្រូវ ១
ការរលឹកត្រូវ ១ ការតំកល់ចិត្តត្រូវ ១ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មជ្ឈិ-
មាបដិបទានេះឯង ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិធ្វើឲ្យកើតបញ្ញាចក្ខុ ជាសេចក្តី
ប្រតិបត្តិធ្វើឲ្យកើតញាណ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីរម្ងាប់កិលេស ដើម្បីដឹងច្បាស់
នូវអរិយសច្ច ដើម្បីត្រាស់ដឹងនូវមគ្គ ដើម្បីព្រះនិព្វាន ។ ម្នាលអាវុសោ
ទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីក្រោធជាបាបធម៌ ១ ការចងនូវ
សេចក្តីក្រោធទុកជាបាបធម៌ ១... ។ លុបគុណគេជាបាបធម៌ ១ រ៉ាប់ក្ស
ស្មើជាបាបធម៌ ១... ។ សេចក្តីឈ្នានីសជាបាបធម៌ ១ សេចក្តីកំណាញ់ជា
បាបធម៌ ១... ។ ការបិទបាំងទោសខ្លួនជាបាបធម៌ ១ សេចក្តីអួតអាងជា
បាបធម៌ ១... ។ សេចក្តីរឹងត្អឹងជាបាបធម៌ ១ ប្រឡងវាសនាជាបាបធម៌ ១... ។
មានៈជាបាបធម៌ ១ អតិមានៈជាបាបធម៌ ១... ។ សេចក្តីស្រវឹងជាបាប-
ធម៌ ១ សេចក្តីធ្វេសប្រហែសជាបាបធម៌ ១ សេចក្តីប្រតិបត្តិយ៉ាងកណ្តាល
ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីលះបង់ នូវសេចក្តីស្រវឹងផង ដើម្បីលះបង់នូវសេចក្តី
ធ្វេសប្រហែសផង ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិធ្វើឲ្យកើតបញ្ញាចក្ខុ ជាសេចក្តី

อุปสมาย อภิญฺญาย สมฺโพธาย นิพฺพานาย สํวตฺต-
ติ ฯ กตมา จ สา อาวุโส มชฺฌิมา ปฏิปทา จกฺขุกร-
ณี ญาณกรณี อุปสมาย อภิญฺญาย สมฺโพ-
ธาย นิพฺพานาย สํวตฺตติ ฯ อยเมวา อริโย อฏฺฐงฺ-
คิโก มคฺโค เสยฺยถีทํ สมฺมาทิฏฺฐิ สมฺมาสงฺกปฺโป
สมฺมาวาจา สมฺมากมฺมนฺโต สมฺมาอาชีโว สมฺมาวายาโม
สมฺมาสติ สมฺมาสมาธิ ฯ อยํ โข สา อาวุโส
มชฺฌิมา ปฏิปทา จกฺขุกรณี ญาณกรณี อุปส-
มาย อภิญฺญาย สมฺโพธาย นิพฺพานาย สํวตฺตติ ฯ
ฉนฺนมภิจ อายสฺมา สารีปุตฺโต อตฺตปญฺจา เต ภิกฺขู
อายสฺมโต สารีปุตฺตสฺส ภาสิตํ อภินนฺทุนฺติ ฯ

ธมฺมทายาทสุตฺตํ ตติยํ(๑) นิฏฺฐิตํ ฯ

---

๑ ฉ. ธมฺมทายาทสุตฺตํ ตติยํ ฯ ม. ธมฺมทายาทสุตฺตนฺตํ ตติยํ ฯ

ប្រតិបត្តិធ្វើឲ្យកើតញាណ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីរម្ងាប់កិលេស ដើម្បីដឹងច្បាស់នូវអរិយសច្ច ដើម្បីត្រាស់ដឹងនូវមគ្គ ដើម្បីព្រះនិព្វាន ។ ម្នាលអាវុសោ ទាំងឡាយ សេចក្តីប្រតិបត្តិយ៉ាងកណ្តាលនោះ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិធ្វើឲ្យកើតបញ្ញាចក្ខុ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិធ្វើឲ្យកើតញាណ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីរម្ងាប់កិលេស ដើម្បីដឹងច្បាស់នូវអរិយសច្ច ដើម្បីត្រាស់ដឹងនូវមគ្គ ដើម្បីព្រះនិព្វាន តើដូចម្តេច ។ (សេចក្តីប្រតិបត្តិយ៉ាងកណ្តាលនោះ) គឺអរិយមគ្គប្រកបដោយអង្គ៨ប្រការនេះឯង ឯអរិយមគ្គប្រកបដោយអង្គ៨ប្រការនោះគឺ សេចក្តីឃើញត្រូវ ១ សេចក្តីត្រិះរិះត្រូវ ១ សំដីត្រូវ ១ ការងារត្រូវ ១ ការចិញ្ចឹមជីវិតត្រូវ ១ សេចក្តីព្យាយាមត្រូវ ១ ការរលឹកត្រូវ ១ ការដំកល់ចិត្តត្រូវ ១ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ សេចក្តីប្រតិបត្តិយ៉ាងកណ្តាលនេះឯង ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិធ្វើឲ្យកើតបញ្ញាចក្ខុ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិធ្វើឲ្យកើតញាណ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីរម្ងាប់កិលេស ដើម្បីដឹងច្បាស់នូវអរិយសច្ច ដើម្បីត្រាស់ដឹងនូវមគ្គ ដើម្បីព្រះនិព្វាន ។ ព្រះសារីបុត្រដ៏មានអាយុ បានសំដែងនូវសូត្រនេះចប់ហើយ ភិក្ខុទាំងឡាយនោះ ក៏មានចិត្តត្រេកអរវាយ ចំពោះភាសិតរបស់ព្រះសារីបុត្រដ៏មានអាយុ ។

ចប់ ធម្មទាយាទសូត្រ ទី ៣ ។

បត្តុត្តំ ភយភេរវសុត្តំ

(២៧) ឯវម្មេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ ។ អថ ខោ ជាណុស្សោណិ ព្រាហ្មណោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ ឧបសង្កមិត្វា ភគវតា សទ្ធិំ សម្មោទិ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ ។

(២៨) ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ ជាណុស្សោណិ ព្រាហ្មណោ ភគវន្តំ ឯតទវោច យេមេ ភោ គោតម កុលបុត្តា ភវន្តំ គោតមំ ទុទ្ទិស្ស សទ្ធា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតា ភវន្តេសំ[1] គោតមោ បុព្ពង្គមោ ភវន្តេសំ[2] គោតមោ ពហុការោ ភវន្តេសំ[3] គោតមោ

១-២-៣ ម.ម. ភវំ ឥតេសំ ។

ភយភេរវសូត្រ ទី ៤

(៦៧) ខ្ញុំបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅវត្តវេឥពន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ទៀបក្រុងសាវត្ថី ។ គ្រានោះឯង ឥណ្ណុស្សាណិព្រាហ្មណ៍ ចូលសំដៅទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ពោលពាក្យរាក់ទាក់ សំណេះសំណាល ជាមួយនឹងព្រះមានព្រះភាគ លុះបញ្ចប់ពាក្យដែលគួររីករាយ នឹងពាក្យដែលគួររលឹក ល្មមឲ្យកើតសេចក្តីស្និទ្ធស្នាលហើយ ក៏អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។

(៦៨) លុះឥណ្ណុស្សាណិព្រាហ្មណ៍ អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ក៏ក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគយ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចំរើន កុលបុត្រទាំងឡាយណា ដែលចេញចាកផ្ទះ ហើយចូលកាន់ផ្នួសដោយសទ្ធា ចំពោះព្រះគោតមដ៏ចំរើន ព្រះគោតមដ៏ចំរើន ទ្រង់ណែនាំកុលបុត្រទាំងនោះ ព្រះគោតមដ៏ចំរើន ទ្រង់មានឧបការៈច្រើនដល់កុលបុត្រ

สมาธิเปตา เภาเตา จ ปน เตสมสฺส สา ฉนฺทา ธิฏฺฐานฺตกตี อาปชฺชตีติ ฯ ปุพฺเพตํ พฺราหฺมณา ปุพฺเพตํ พฺราหฺมณา เย เต พฺราหฺมณา กุลปุตฺตา มมํ อุทฺทิสฺส สทฺธา อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิตา อหนฺ เตสนฺ ปุพฺพกตฺตาเร อหนฺ เตสนฺ ตปกาเร อหนฺ เตสนฺ สมาธิเปตา มยนฺเน จ ปน สา ฉนฺทา ธิฏฺฐานฺตกตี อาปชฺชตีติ ฯ

[๒๙] อุรกิสมฺภวนฺติ หิ[๑] เภา เตสมฺ อาฬฺหวน-ปตฺตานิ[๒] ปฏฺฐานิ เสตาสตานิ อุกฺกรุ ปริเภกานิ อุรกิรมฺ ปกเตฺต หรนฺติ มญฺเญ มเต วิยนฺติ สมาธิ อลภมานสฺส ภิกฺขเวติ ฯ ปุพฺเพตํ พฺราหฺมณา ปุพฺเพตํ พฺราหฺมณา อุรกิสมฺภวนฺติ หิ[๓] พฺราหฺมณา อาฬฺหวนปตฺตานิ ปฏฺฐานิ เสตาปตานิ อุกฺกรุ ปริเภกานิ

---

๑ ม. หิ เภ ฯ ๒ ฉ. อาฬฺเห ปฏฺฐานิ ฯ ๓ ม. หิ เภ ฯ

ទាំងនោះ ព្រះគោតមដ៏ចំរើន ទ្រង់ឲ្យកុលបុត្រទាំងនោះសិក្សា (នូវ
សិក្ខា មានអធិសីលសិក្ខាជាដើម) ឯប្រជុំជនទាំងនោះក៏យកតម្រាប់តាម
ព្រះគោតមដ៏ចំរើនមែនឬ ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាល
ព្រាហ្មណ៍ សេចក្តីនេះយ៉ាងហ្នឹងហើយ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ សេចក្តីនេះ
យ៉ាងហ្នឹងហើយ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ កុលបុត្រទាំងឡាយណា ដែលចេញ
ចាកផ្ទះហើយបួសទៅកាន់ផ្នួសដោយសទ្ធាបំពោះតថាគត តថាគតជា
អ្នកណែនាំកុលបុត្រទាំងនោះ តថាគតជាអ្នកមានឧបការៈច្រើនដល់កុល-
បុត្រទាំងនោះ តថាគតជាអ្នកឲ្យកុលបុត្រទាំងនោះសិក្សា (នូវសិក្ខា មាន
អធិសីលសិក្ខាជាដើម) ឯប្រជុំជននោះក៏យកតម្រាប់តាមតថាគតមែន ។

(๒๙) បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចំរើន សេនាសនៈដ៏ស្ងាត់តាំងនៅ
ក្នុងវៃព្រៃផឹត ឬវៃព្រៃធ្លាយ ជាទីដែលបុគ្គលធន់ទ្រាំនៅឋានដោយកម្រ
វិវេក បុគ្គលធ្វើបានដោយកម្រ ត្រេកអរបានដោយកម្រ វៃព្រៃទាំងនោះ
ហាក់ដូចជាដឹកនាំចិត្តនៃកិក្ខុ ដែលមិនបានសមាធិក្នុងទីស្ងាត់ មែនឬទេ ។
ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលព្រាហ្មណ៍ សេចក្តីនេះយ៉ាងហ្នឹង
ហើយ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ សេចក្តីនេះយ៉ាងហ្នឹងហើយ ម្នាលព្រាហ្មណ៍
ព្រោះថាសេនាសនៈស្ងាត់ តាំងនៅក្នុងវៃព្រៃផឹតឬវៃព្រៃធ្លាយ ជាទីដែល
បុគ្គលធន់ទ្រាំនៅឋានដោយកម្រ វិវេក បុគ្គលធ្វើបានដោយកម្រ

ឧរុគិរមំ ឯកគ្គេ ហរន្តិ មញ្ញេ មនោ វាគោ សមាធិ អលភមានស្ស តិក្ខុត្តុំ ។

(៣០) មយ្ហម្បិ ខោ ព្រាហ្មណ បុព្វេ សម្ពោធា អនភិសម្ពុទ្ធស្ស ពោធិសត្តស្សេវ សតោ ឯតទហោសិ ឧរុគិរសម្ភវានំ ហិ ខោ អរញ្ញវនបត្ថានំ បន្ថានំ សេនាសនានំ ទុក្ករំ បវិវេកំ ឧរុគិរមំ ឯកគ្គេ ហរន្តិ មញ្ញេ មនោ វាគោ សមាធិ អលភមានស្ស តិក្ខុត្តុំ ។

(៣១) តស្ស មយ្ហំ ព្រាហ្មណ ឯតទហោសិ យេ ខោ កេចិ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា អបរិសុទ្ធកាយកម្មន្តា អរញ្ញវនបត្ថានំ បន្ថានំ សេនាសនានំ បដិសេវន្តិ អបរិសុទ្ធកាយកម្មន្តស្សេ-សោហេតុ មហេវ តេ តេ កោដ្ឋេ សមណព្រាហ្មណា អកុសលំ កយេកេវលំ អវ្ហយន្តិ ។ ន ខោ បនាហំ អបរិសុទ្ធកាយកម្មន្តោ អរញ្ញវនបត្ថានំ បន្ថានំ សេនាសនានំ បដិសេវាមិ បរិសុទ្ធកាយកម្មន្តោហមស្មិ ។ យេ ហិ តេ អរិយា បរិសុទ្ធកាយកម្មន្តា

ត្រេកអរបានដោយកម្រៃ ព្រៃ (ពាំនោះ) ហាក់ដូចជាដឹកនាំចិត្តនៃកិក្ខុដែលមិនបានសមាធិក្នុងទីស្ងាត់មែន ។

(៣០) ម្នាលព្រាហ្មណ៍ សូម្បីតែតថាគតនៅជាពោធិសត្វនៅឡើយ កន្លងកាលមុនដែលមិនទាន់បានត្រាស់ដឹងនូវសម្ពោធិញ្ញាណ មានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នេះថា សេនាសនៈស្ងាត់គាំងនៅកន្លងព្រៃជ័តឬព្រៃធ្លាយនេះឯង ជាទីដែលបុគ្គលធន់ធ្ងាំនៅបានដោយកម្រ វិវេក បុគ្គលធ្វើបានដោយកម្រ ត្រេកអរបានដោយកម្រ ព្រៃ (ពាំនោះ) ហាក់ដូចជាដឹកនាំចិត្តនៃកិក្ខុដែលមិនបានសមាធិក្នុងទីស្ងាត់ ។

(៣១) ម្នាលព្រាហ្មណ៍ តថាគតនោះឯង មានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នេះថា សមណព្រាហ្មណ៍ណាមួយ ដែលមានកាយកម្មមិនបរិសុទ្ធ សេពនូវសេនាសនៈស្ងាត់ គាំងនៅក្នុងព្រៃជ័តឬព្រៃធ្លាយ សមណព្រាហ្មណ៍ដ៏ចំរើនពាំនោះ តែងហៅអកុសលធម៌ដែលគួរភ័យគួរខ្លាច ព្រោះហេតុនៃទោសរបស់ខ្លួនដែលមានកាយកម្មមិនបរិសុទ្ធនោះឯង ។ ចំណែកតថាគត មិនមែនជាមានកាយកម្មមិនបរិសុទ្ធ សេពនូវសេនាសនៈស្ងាត់គាំងនៅក្នុងព្រៃជ័តឬព្រៃធ្លាយដូច្នោះទេ តថាគតជាអ្នកមានកាយកម្មបរិសុទ្ធមែន ។ ព្រះអរិយៈពាំនធ្លាយណា ដែលមានកាយកម្មបរិសុទ្ធ

អរញ្ញវនបត្ថានំ បន្តានំ សេនាសនានំ បដិសេវិត្តំ តេសមហំ អញ្ញតរោ[1] ឯតមហំ ព្រាហ្មណា បរិសុទ្ធកាយកម្មន្តតំ អត្តនិ សម្បស្សមានោ អាយ្យោ បល្ហាមមាគាធំ អរញ្ញេ វិហារាយ ។

(៣២) តស្ស មយ្ហំ ព្រាហ្មណ ឯតទហោសិ យេ ខោ តេ ចិ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា អបរិសុទ្ធកាយកម្មន្តា ។ បេ ។ អបរិសុទ្ធកោតេ កម្មន្តា អបរិសុទ្ធាជីវា អរញ្ញវនបត្ថានំ បន្តានំ សេនាសនានំ បដិសេវិត្តំ អបរិសុទ្ធាជីវសន្តោសហេតុ ហាវេ តេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា អកុសលំ ភយភេរវំ អព្ភុយ្យន្តិ ។ ន ខោ បនាហំ អបរិសុទ្ធាជីវេ អរញ្ញវនបត្ថានំ បន្តានំ សេនាសនានំ បដិសេវាមិ បរិសុទ្ធាជីវេហមស្មិំ ។ យេ ហិ តេ អរិយា បរិសុទ្ធាជីវា អរញ្ញវនបត្ថានំ បន្តានំ សេនាសនានំ បដិសេវិត្តំ តេសមហំ អញ្ញតរោ[2] ឯតមហំ ព្រាហ្មណ បរិសុទ្ធាជីវតំ អត្តនិ សម្បស្សមានោ អាយ្យោ បល្ហាមមាគាធំ អរញ្ញេ វិហារាយ ។

១-២ ម. អញ្ញតរោ ។ ឯវំ សព្វត្ថ ។

ว่าเป็นเสขะโดยส่วนเดียว ส่วนพระอรหันต์ ท่านไม่ใช่ทั้งเสขะ ไม่ใช่ทั้งอเสขะ ดูกรพราหมณ์ ก็ในข้อนี้ เราเป็นผู้ไม่ใช่ทั้งเสขะ ไม่ใช่ทั้งอเสขะ ดูกรพราหมณ์ เราเป็นผู้ไม่ใช่ทั้งเสขะ ไม่ใช่ทั้งอเสขะ อย่างไร ดูกรพราหมณ์ ก็ในข้อนี้ เราเป็นผู้มีอาสวะไม่สิ้นไป ดูกรพราหมณ์ เราเป็นผู้ไม่ใช่ทั้งเสขะ ไม่ใช่ทั้งอเสขะ อย่างนี้แล ดูกรพราหมณ์ ก็ในข้อนี้ เราเป็นผู้ไม่ใช่ทั้งเสขะ ไม่ใช่ทั้งอเสขะ ดูกรพราหมณ์ ก็ในข้อนี้ เราเป็นผู้มีอาสวะไม่สิ้นไป

(៣៣) តេសុ្ស មយ្ហំ ព្រាហ្មណា ឯតទវោចុំ យេ
ខោ កេចិ សមណា ឯ ព្រាហ្មណា ឯ អភិជ្ឈាលូ
កាមេសុ តិព្វសារាគា អារញ្ញាវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនា-
សនានិ បដិសេវន្តិ អភិជ្ឈាលុកាមេសុតិព្វសារាគ-
សន្ថោសហេតុ មារវ តេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា
អកុសលំ ភយភេរវំ អជ្ឈាវន្តិ ។ ឧ ខោ បនាហំ
អភិជ្ឈាលុ កាមេសុ តិព្វសារាគោ អារញ្ញាវនបត្ថានិ បន្តា-
និ សេនាសនានិ បដិសេវាមិ អឧភិជ្ឈាលុហមស្មិ ។
យេ ហិ ភោ អរិយា អឧភិជ្ឈាលូ អារញ្ញាវនបត្ថានិ បន្តានិ
សេនាសនានិ បដិសេវន្តិ តេសមហំ អញ្ញតរោ ឯតម-
ហំ ព្រាហ្មណ អឧភិជ្ឈាលុតំ អត្តនិ សម្បស្សមានោ
តាយេវ បលិឃមមាគាធិ អារញ្ញ វិហារាយ ។

(๓๓) ម្នាលព្រាហ្មណ៍ តថាគតឯង មានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នេះថា ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ណាមួយ ដែលមានអកិរិយវាទ មានសេចក្តីគ្រែតត្រអាលដ៏ក្រៀវក្រៃ ក្នុងកាមទាំងឡាយ សេពនូវសេនាសនៈស្ងាត់ តាំងទុក្ខក្នុងព្រៃដ៏តន់ឆ្ងាយ សមណព្រាហ្មណ៍ដ៏ច្រើន ទាំងនោះតែងហៅអកុសលធម៌ដែលគួរភ័យគួរខ្លាច ព្រោះហេតុនៃទោសរបស់ខ្លួន ដែលមានអកិរិយវាទ មានសេចក្តីគ្រែតត្រអាលដ៏ក្រៀវក្រៃក្នុងកាមទាំងឡាយនោះឯង ។ ឯតថាគតនឹងមានអកិរិយវាទ មានសេចក្តីគ្រែតត្រអាលដ៏ក្រៀវក្រៃ ក្នុងកាមទាំងឡាយ សេពនូវសេនាសនៈស្ងាត់ តាំងទុក្ខក្នុងព្រៃដ៏តន់ឆ្ងាយដូចោះក៏ទេ តថាគតមិនមានអកិរិយវាទ ប្រក្រតីមែន ។ ពួកព្រះអរិយៈណា ដែលមិនមានអកិរិយវាទ សេពនូវសេនាសនៈស្ងាត់ តាំងទុក្ខក្នុងព្រៃដ៏តន់ឆ្ងាយ បណ្តាព្រះអរិយៈទាំងនោះ តថាគតក៏ជាព្រះអរិយៈមួយដែរ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ តថាគតបានពិចារណាឃើញនូវផលិ ដែលមិនមែនជាអកិរិយវាទ ក្នុងខ្លួនហើយ ទើបតថាគតបានដល់នូវសេចក្តីក្សេមដោយច្រើន គួរនឹងទុក្ខក្នុងព្រៃបាន ។

(๓๔) ตสฺส มยฺหํ พฺราหฺมณ ปจฺจเวกฺขโต เย เต สมณา วา พฺราหฺมณา วา ปาปชฺฌตฺตา ปาปธมฺมา อสุทฺธกายกมฺมนฺตา อสุทฺธวจีกมฺมนฺตา อสุทฺธมโนกมฺมนฺตา อสุทฺธาชีวา เต เนวาคาเร สมณพฺราหฺมณา อกฺกุสลสฺส ภยเภรวสฺส อปฺปหีนตฺตา ๆ น เต ปชหามิ ปาปชฺฌตฺตา ปาปธมฺมา อสุทฺธกายกมฺมนฺตา อสุทฺธวจีกมฺมนฺตา อสุทฺธมโนกมฺมนฺตา อสุทฺธาชีวา เตสญฺหิ เม อตฺถิ ๆ เย หิ เกจิ อริยา เขตฺตจิตฺตา อปฺปฏิวานจิตฺตา ปณฺฑิตา เขตฺตญฺญา เขตฺตวินีตา เขตฺตสฺส ปารคตา เต สมหมหิ อญฺญตเร ปจฺจเวกฺขมหิ พฺราหฺมณา เขตฺตจิตฺตสฺส อตฺถาย สมฺปสฺสมาเนา กิญฺจิ ปลฺลาม-มาตฺตมฺปิ อปฺปฏิวิภาวยมาเนา ๆ

(៣៤) ម្នាលព្រាហ្មណ៍ តថាគតឯង មានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នេះថា ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ណាមួយ មានចិត្តពួកបាទ មានចិត្តគិតប្រទូស្ត សេពនូវសេនាសនៈស្ងាត់ តាំងនៅក្នុងព្រៃដ៏តន្ធឹងព្រឹក្សាយ សមណព្រាហ្មណ៍ដ៏ចំរើនទាំងនោះ តែងហៅអកុសលធម៌ ដែលគួរភ័យគួរខ្លាច ព្រោះហេតុនៃទោសរបស់ខ្លួន ដែលមានចិត្តពួកបាទ ឥតចិត្តគិតប្រទូស្ត នោះឯង ។ ឯតថាគតវិញ ឥតមានចិត្តពួកបាទ មានចិត្តគិតឥតប្រទូស្ត សេពនូវសេនាសនៈស្ងាត់ តាំងនៅក្នុងព្រៃដ៏តន្ធឹងព្រឹក្សាយដូច្នោះទេ តថាគត ជាអ្នកមានចិត្តប្រកបដោយមេត្តា ។ ព្រះអរិយៈទាំងឡាយណា ដែលមានចិត្តប្រកបដោយមេត្តា រមែងសេពនូវសេនាសនៈស្ងាត់ តាំងនៅក្នុងព្រៃដ៏តន្ធឹងព្រឹក្សាយ បណ្តាព្រះអរិយៈទាំងនោះ តថាគតក៏ជាព្រះអរិយៈមួយដែរ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ តថាគតបានពិចារណាឃើញនូវចិត្តប្រកបដោយមេត្តានុ៎ះ ក្នុងខ្លួនហើយ ទើបដល់នូវសេចក្តីក្លាយប្រើនគួរនឹងនៅក្នុងព្រៃបាន ។

(៣៥) តស្សុ អយ្យំ ព្រាហ្មណា ឯតទវោចុំ យេ ខោ កេចិ សមណា ឯ ព្រាហ្មណា ឯ ឥធមិទ្ធមរិ-យុដ្ឋិតា អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ ប-ដិសេវន្តិ ឥធមិទ្ធមរិយុដ្ឋានសន្តោសវោកុ មាវុ តេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា អកុសលំ ភយេភេរវំ អព្ភាយន្តិ ។ ន ខោ បនាមំ ឥធមិទ្ធមរិយុដ្ឋិតោ អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវតិ វិតតឥធមិទ្ធោហមស្មិ ។ យេ ហិ កេ អរិយា វិតតឥ-ធមិទ្ធា អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិ-សេវន្តិ តេសមហំ អញ្ញតរោ ឯតមហំ ព្រាហ្មណា វិតតឥធមិទ្ធតំ អត្តនិ សមនុបស្សមានោ តំយេវ បល្លោ-មមាចរិំ អរញ្ញេ វិហារយ ។

(៣៦) តស្សុ មយ្ហំ ព្រាហ្មណា ឯតទវោចុំ យេ ខោ កេចិ សមណា ឯ ព្រាហ្មណា ឯ ឧទ្ធតា អវូបសន្ត-ចិត្តា អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវន្តិ

(៣៥) ម្នាលព្រាហ្មណ៍ តថាគតឯង មានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នេះថា ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ណាមួយ ដែលថីនមិទ្ធៈ (សេចក្តីច្រអូសចិត្តនឹងច្រអូសកាយ) គ្របសង្កត់ហើយ សេពនូវសេនាសនៈស្ងាត់ តាំងនៅក្នុងព្រៃដ៏តនឹងព្រៃធ្លាយ សមណព្រាហ្មណ៍ដ៏ចំរើនទាំងនោះ តែងហៅអកុសលធម៌ដែលគួរកើយគួរខ្ពើម ព្រោះហេតុនៃទោសរបស់ខ្លួនដែលថីនមិទ្ធៈគ្របសង្កត់នោះឯង ។ ឯតថាគតមិនមែនជាអ្នកដែលថីនមិទ្ធៈគ្របសង្កត់ សេពនូវសេនាសនៈស្ងាត់ តាំងនៅក្នុងព្រៃដ៏ត នឹងព្រៃធ្លាយដូច្នោះទេ តថាគត ជាអ្នកមានថីនមិទ្ធៈទៅប្រាសហើយ ។ ព្រះអរិយៈទាំងឡាយណា មានថីនមិទ្ធៈទៅប្រាសហើយ សេពនូវសេនាសនៈស្ងាត់ តាំងនៅក្នុងព្រៃដ៏តនឹងព្រៃធ្លាយ បណ្តាព្រះអរិយៈទាំងនោះ តថាគតក៏ជាព្រះអរិយៈមួយដែរ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ តថាគតឃើនពិចារណាឃើញ នូវថីនមិទ្ធៈទៅប្រាសហើយក្នុងខ្លួន ទើបដល់នូវសេចក្តីក្សេមចាកយោគៈដោយប្រើន គួរនឹងនៅក្នុងព្រៃបាន ។

(៣៦) ម្នាលព្រាហ្មណ៍ តថាគតឯង មានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នេះថា ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ណាមួយ ដែលមានចិត្តរើរាយ មានចិត្តមិនស្ងប់រម្ងាប់ សេពនូវសេនាសនៈស្ងាត់ តាំងនៅក្នុងព្រៃដ៏តនឹងព្រៃធ្លាយ

ขุทฺทาวุปสนฺตจิตฺตสงฺโฆสาทิเหตุ หาเว เต ภิกฺขเว สมณาพฺราหฺมณา อกุสลานิ ภยเภรวานิ อพฺยนฺติ ฯ น เหตฺถ ปฐมานิ ขุทฺทาวุปสนฺตจิตฺตา อรญฺญวนปตฺถานิ ปนฺตานิ สาธารณานิ ปฏิสมานิ วุปสนฺตจิตฺตาหิมานิ ฯ เย หิ เต อริยา วุปสนฺตจิตฺตา อรญฺญวนปตฺถานิ ปนฺตานิ สาธารณานิ ปฏิสมานิ เตสมหิ อญฺญตเร ฯตมหิ พฺราหฺมณา วุปสนฺตจิตฺตตฺตา อตฺตนิ สมฺปสฺสมานา กิญฺจา ปลาหมาทานิ อรญฺเญ วิหาสิ ฯ

(๓๗) ตสฺส หิ พฺราหฺมณา ฯตทโหสิ เย เหเต สมณา ฯ พฺราหฺมณา ฯ ขีณาสวา วิจิกิจฺฉา อรญฺญวนปตฺถานิ ปนฺตานิ สาธารณานิ ปฏิสมานิ ขุทฺทาวิจิกิจฺฉสงฺโฆสาทิเหตุ หาเว เต ภิกฺขเว สมณาพฺราหฺมณา อกุสลานิ ภยเภรวานิ อพฺยนฺติ ฯ น เหตฺถ ขุทฺทาวิจิกิจฺฉา อรญฺญวนปตฺถานิ ปนฺตานิ สาธารณานิ ปฏิสมานิ ตณฺหาวิจิกิจฺฉาหิมานิ ฯ

ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ដ៏ចំរើនទាំងនោះ តែងហៅអកុសលធម៌ដែលគួរភ័យ គួរខ្លាច ព្រោះហេតុនៃទោសរបស់ខ្លួន ដែលមានចិត្តរវើរវាយ មានចិត្តមិនស្ងប់រម្ងាប់នោះឯង ។ ឯតថាគតនឹងមានចិត្តរវើរវាយ មានចិត្តមិនស្ងប់រម្ងាប់ សេពនូវសេនាសនៈស្ងាត់ តាំងនៅក្នុងព្រៃដ៏តនឹងព្រៃធ្លាយ ដូច្នោះក៏ទេ តថាគតជាអ្នកមានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ ។ ព្រះអរិយៈទាំងឡាយណា មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ សេពនូវសេនាសនៈស្ងាត់ តាំងនៅក្នុងព្រៃដ៏តនឹងព្រៃធ្លាយ បណ្តាព្រះអរិយៈទាំងនោះ តថាគតក៏ជាព្រះអរិយៈមួយដែរ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ តថាគតបានពិចារណាយ៉ើញ នូវចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ខ្ពុះកុដ៏ខ្លួនហើយ ទើបដល់នូវសេចក្តីរង្គោយប្រើន គួរនឹងនៅក្នុងព្រៃបាន ។

(๓๗) ម្នាលព្រាហ្មណ៍ តថាគតឯងមានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នេះថា ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ណាមួយ ដែលមានសេចក្តីសង្ស័យមិនជាប់ស្រេច សេពនូវសេនាសនៈស្ងាត់ តាំងនៅក្នុងព្រៃដ៏តនឹងព្រៃធ្លាយ ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ដ៏ចំរើនទាំងនោះ តែងហៅអកុសលធម៌ ដែលគួរភ័យគួរខ្លាច ព្រោះហេតុនៃទោសរបស់ខ្លួន ដែលមានសេចក្តីសង្ស័យ មិនជាប់ស្រេចនោះឯង ។ ឯតថាគតនឹងមានសេចក្តីសង្ស័យ មិនជាប់ស្រេច សេពនូវសេនាសនៈស្ងាត់ តាំងនៅក្នុងព្រៃដ៏ត នឹងព្រៃធ្លាយ ដូច្នោះក៏ទេ តថាគតជាអ្នកកន្ទងផុត ចាកសេចក្តីសង្ស័យ មិនជាប់ស្រេចបាន ។

យេ ហិ កេ អរិយា តំណ្ហាវិចិកិច្ឆា អញ្ញាវនបត្ថានំ បត្ថនំ សេតាសនានំ បដិសេវន្តិ តេសមហំ អញ្ញតរេ ឯតមហំ ព្រាហ្មណា តំណ្ហាវិចិកិច្ឆំ អត្តនិ សមនុបស្សមានោ កិំយេ្យ បលិ្លមមានធិ អញ្ញេ វិយោកាយ ។

(៣៨) តសុ្ស មយ្ហំ ព្រាហ្មណា ឯតទហោសិ យេ ខោ កោចិ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា អត្តុក្កំសកា បរវម្ភី អញ្ញាវនបត្ថានំ បត្ថនំ សេតាសនានំ បដិសេវន្តិ អត្តុក្កំសនបរវម្ភនសង្ខោសហេតុ ហាវេ តេ ភោន្តោ សមណាព្រាហ្មណា អកុសលំ ភយតេវំ អជ្ឈេន្តិ ។ ន ខោ បនាហំ អត្តុក្កំសកោ បរវម្ភី អញ្ញាវនបត្ថានំ បត្ថនំ សេតាសនានំ បដិសេវាមិ អនត្តុក្កំសកោ អបរវម្ភីហមស្មិ ។ យេ ហិ កេ អរិយា អនត្តុក្កំសកា

ព្រះអរិយៈទាំងឡាយណា ដែលកន្ទុងផុតសេចក្តីសង្ស័យមិនជាប់ស្រេច
សេពន្ទូវសេនាសនៈស្ងាត់ តាំងនៅក្នុងព្រៃដ៏តន្ធឹងព្រៃធ្លាយ បណ្តាព្រះ
អរិយៈទាំងនោះ តថាគតក៏ជាព្រះអរិយៈមួយដែរ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ តថាគត
ឃើញន្ទូវចិត្ត ដែលកន្ទុងផុតសេចក្តីសង្ស័យមិនជាប់ស្រេច
នុ៎ះក្នុងខ្លួនហើយ ទើបដល់ន្ទូវសេចក្តីក្សេមចេញប្រាសចាក គន្ថធម៌នៅក្នុងព្រៃឃាន ។

(៣៨) ម្នាលព្រាហ្មណ៍ តថាគត មានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នេះថា
ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ណាមួយ ជាអ្នកលើកតំកើងខ្លួនឯង បន្តុះបង្អាប់
អ្នកដទៃ សេពន្ទូវសេនាសនៈស្ងាត់ តាំងនៅក្នុងព្រៃដ៏តន្ធឹងព្រៃធ្លាយ
សមណព្រាហ្មណ៍ដ៏ចំរើនទាំងនោះ តែងហៅអកុសលធម៌ដែលគួរភ័យគួរ
ខ្លាច ព្រោះហេតុនៃទោសរបស់ខ្លួន ដែលលើកតំកើងខ្លួនឯង នឹងបន្តុះ
បង្អាប់អ្នកដទៃនោះឯង ។ ឯតថាគតនឹងជាអ្នកលើកតំកើងខ្លួនឯង បន្តុះ
បង្អាប់អ្នកដទៃ សេពន្ទូវសេនាសនៈស្ងាត់ តាំងនៅក្នុងព្រៃដ៏តន្ធឹងព្រៃ
ធ្លាយ ដូច្នោះក៏ទេ តថាគតជាអ្នកមិនលើកតំកើងខ្លួនឯង មិនបន្តុះបង្អាប់
អ្នកដទៃទេ ។ ព្រះអរិយៈទាំងឡាយណា ជាអ្នកមិនលើកតំកើងខ្លួនឯង

อปราปิ๎ อรญฺญวนปตฺถานิ ปนฺตานิ เสนาสนานิ ปฏิ-
เสวติ เตสมหมฺ อญฺตเร ฯตมหมฺ พฺราหฺมณา
อนสฺสกสกตํ อปราปิ๎ตํ อตฺตนิ สมฺภาวยมานา
ตาเยว ปโลภมาคมฺม อาคนฺตา วิหารกาย ฯ

[๓๙] ตสฺส มยฺหนฺ พฺราหฺมณา ฯตทโหสิ เย
โข เกจิ สมณา วา พฺราหฺมณา วา อิมิ ภวนฺตา-
ตาตกา อรญฺญวนปตฺถานิ ปนฺตานิ เสนาสนานิ ปฏิ-
เสวนฺติ อิมิ ภวนฺตาตกา สงฺเฆ เสเหตุหาเร เตเกาฬฺห
สมณาพฺราหฺมณา อกุสลํ ภยเภรวํ อปฺปหีนฺติ ฯ
น โข ปนาหมฺ อิมิ ภวนฺตาตกา อรญฺญวนปตฺถานิ
ปนฺตานิ เสนาสนานิ ปฏิเสวามิ วิตกฺกเลาหมหมฺ เสา-
หมสฺมิ ฯ เย หิ เก อริยา วิตกฺกเลาหมหมฺ สา
อรญฺญวนปตฺถานิ ปนฺตานิ เสนาสนานิ ปฏิเสวนฺติ

มิនបន្ទុះបង្អាប់អ្នកដទៃ សេពន្ធូវាសនានុសយ៍ស្ងួត តាំងនៅក្នុងចិត្តដែលដាច់ នឹងចិត្តឆ្ងាយ បណ្តាព្រះអរិយៈទាំងនោះ តថាគតក៏ជាព្រះអរិយៈមួយដែរ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ តថាគតឃើនពិចារណាយើញ នូវសេចក្តីមិនលើកតំកើងខ្លួនឯង មិនបន្ទុះបង្អាប់អ្នកដទៃនុ៎ះ ក្នុងខ្លួនហើយ ទើបដល់នូវសុខស្តី ដោយប្រើន គួរនឹងនៅក្នុងចិត្តបាន ។

(៣៩) ម្នាលព្រាហ្មណ៍ តថាគត មានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នេះថា ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ណាមួយ ជាអ្នកតក់ស្លុត ប្រកបដោយជាតិជាអ្នកខ្លាច សេពន្ធូវាសនានុសយ៍ស្ងួត តាំងនៅក្នុងចិត្តដែលដាច់នឹងចិត្តឆ្ងាយ សមណព្រាហ្មណ៍ដ៏ចំរើនទាំងនោះ តែងហៅអកុសលធម៌ដែលគួរភ័យគួរខ្លាច ព្រោះហេតុនៃទោសរបស់ខ្លួនដែលមានសេចក្តីតក់ស្លុតនឹងការប្រកបដោយជាតិជាអ្នកខ្លាចនោះឯង ។ ឯតថាគតនឹងមានសេចក្តីតក់ស្លុត ប្រកបដោយជាតិជាអ្នកខ្លាច សេពន្ធូវាសនានុសយ៍ស្ងួត តាំងនៅក្នុងចិត្តដែលដាច់នឹងចិត្តឆ្ងាយដូច្នោះក៏ទេ តថាគតជាអ្នកប្រាសចាកសេចក្តីព្រឺព្រួចរោមហើយ ។ ព្រះអរិយៈទាំងឡាយ ឯ ប្រាសចាកសេចក្តីព្រឺព្រួចរោមហើយ សេពន្ធូវាសនានុសយ៍ស្ងួត តាំងនៅក្នុងចិត្តដែលដាច់នឹងចិត្តឆ្ងាយ

เตสมหำ อญฺญตโร ปิตมหำ ฺรพฺราหฺมณ วาตกเลาม-
หำสตำ อคฺคนิ สมฺปสฺสมาโน กำยสฺส ปเลาทมหา-
ธาตึ อาฬฺหิ วิหาทาย ฯ

(๔๐) ตสฺส มยฺหำ ฺรพฺราหฺมณ ปิตรเมตทโหสิ เย
โข เกจิ สมณา ว ฺรพฺราหฺมณา ว ลาภสกฺการ-
สิโลกำ นิสฺสาย ปฏิปชฺชนฺติ อญฺญตรสฺมิำ ปกฺขนฺทิ-
โนเต สมณพฺราหฺมณา ปฏิสารุปฺปำ ปฏิปตฺติำ
ปฏิปชฺชนฺติ ยทิทำ ลาภสกฺการสิโลกสฺส นิสฺสา-
ยาติ เอวำ โข เม อยำ ธมฺมเทสนา อนุปวชฺชา
ภวิสฺสติ อนุปกฺกิลิฏฺฐา อนุปารมฺภา ปฏิปตฺติ
ปริปูรา ภวิสฺสติ ฯ ยโต โข อหำ ภนฺเต อตฺตนา

បណ្ណា ព្រះអរិយៈទាំងនោះ តថាគតក៏ជាព្រះអរិយៈមួយដែរ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ តថាគតពិចារណាយើញ នូវការប្រាសចាកសេចក្តីព្រឺព្រួចរោមនុ៎ះ ក្នុងខ្លួនហើយ ទើបដល់នូវសេចក្តីសុខដោយច្រើន គួរនឹងនៅក្នុងព្រៃបាន ។

(៤០) ម្នាលព្រាហ្មណ៍ តថាគតមានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នេះថា ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ណាមួយ ដែលត្រូវការចង់បានលាភសក្ការៈ(១) នឹងសេចក្តីសរសើរ(២) សេពនូវសេនាសនៈស្ងាត់ តាំងនៅក្នុងព្រៃដ៏តឹងឹងព្រៃធ្ងាយ សមណព្រាហ្មណ៍ដ៏ចំរើនទាំងនោះ តែងហៅអកុសលធម៌ដែលគួរគ្រប់គួរខ្ពាច ព្រោះហេតុនៃទោសរបស់ខ្លួន ដែលត្រូវការចង់បានលាភសក្ការៈនឹងសេចក្តីសរសើរនោះឯង ។ ឯតថាគតនឹងត្រូវការចង់បានលាភសក្ការៈនឹងសេចក្តីសរសើរ សេពនូវសេនាសនៈស្ងាត់តាំងនៅក្នុងព្រៃដ៏តឹងឹងព្រៃធ្ងាយដូច្នោះក៏ទេ តថាគតជាអ្នកមានសេចក្តីប្រាថ្នាតិច ។ ព្រះអរិយៈទាំងឡាយណា ដែលមានសេចក្តីប្រាថ្នាតិច សេពនូវ

---

១ ត្រង់ដែលថា លាភៈនឹងសក្ការៈ គឺបានដល់បច្ច័យទាំង ៤ មានចីវរឬបច្ច័យជាដើម ឬបានដល់របស់ផ្សេង ។ មានសំពត់អាវជាដើម ។ សក្ការៈបានដល់បច្ច័យនឹងរបស់ទាំងអស់នោះដែលគេភាក់តែងធ្វើឲ្យល្អវិសេសគួរជារបស់មានតំឡៃ ។ ២ ត្រង់ដែលថាសរសើរ គឺនិយាយសរសើរគុណ ។ អដ្ឋកថា ។

อารญฺญานิกงฺคานิ ปฏิกฺขิตฺตานิ สีลานิ ปฏิปูเรสฺสติ อิ-
มินา ปน ปาเทน ปฐมชฺฌานาทีนิ ปฏิกฺขิตฺตานิ ปฏิปูเรสฺสติ
อิมินา ปน ปาเทน ปุพฺพภาคปฏิปทาย ปฏิกฺขิตฺตานิ ปฏิปูเรสฺสติ
อิมินา ปน ปาเทน ปฏิกฺขิตฺตานิ ปฏิปูเรสฺสติ ฯ

(๒๑) ตสฺส มยฺหํ พฺราหฺมณ เอตทโหสิ เย
โข เกจิ สมณา วา พฺราหฺมณา วา กุสลาคาริยา
ปริยายา อารญฺญานิกงฺคานิ ปฏิกฺขิตฺตานิ ปฏิ-
ปูเรสฺสติ กุสลาคาริยปริยายสงฺขาเตน เหตุนาว เต เภรวา
สมณพฺราหฺมณา อกุสลานิ ภยเภรวานิ อชฺฌาวสิสฺสนฺติ ฯ
ย โข ปนาหํ กุสลาคาริยา ปริยายา อารญฺญานิกงฺคานิ
ปฏิกฺขิตฺตานิ ปฏิปูเรสฺสามิ อารทฺธวิริโย เม ภวิสฺสติ ฯ
เยปิ หิ เกจิ อโยคา อารทฺธวิริยา อารญฺญานิกงฺคานิ ปฏิกฺขิ-
ตฺตานิ ปฏิปูเรสฺสนฺติ เตสมหํ อญฺญตโร ปฐม-
มหา พฺราหฺมณ อารทฺธวิริยตา อตฺตนิ สมนุปสฺสมาโน
เกยฺยา ปโลภมาปาทิ อารญฺญ วิหารกาย ฯ

សេនាសនៈស្ងាត់តាំងនៅក្នុងព្រៃដ៏តន្ធឹងព្រៃធ្លាយ បណ្តាព្រះអរិយៈទាំងនោះ តថាគតក៏ជាព្រះអរិយៈមួយដែរ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ តថាគតបានពិចារណាឃើញសេចក្តីប្រាថ្នាតិចនុ៎ះ ក្នុងខ្លួនហើយ ទើបដល់នូវសេចក្តីសុខដោយប្រើន គួរនឹងនៅក្នុងព្រៃបាន ។

[៤១] ម្នាលព្រាហ្មណ៍ តថាគតមានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នេះថា ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ណាមួយ ជាអ្នកខ្វិល[1] ប្រអូស មិនមានព្យាយាម[2] សេពនូវសេនាសនៈស្ងាត់ តាំងនៅក្នុងព្រៃដ៏តន្ធឹងព្រៃធ្លាយ សមណព្រាហ្មណ៍ដ៏ចំរើនទាំងនោះ តែងហៅអកុសលធម៌ដែលគួរភ័យគួរខ្លាច ព្រោះហេតុនៃទោសរបស់ខ្លួនដែលមានសេចក្តីខ្វិលប្រអូសនឹងគ្មានព្យាយាមនោះឯង ។ ឯតថាគតនឹងជាអ្នកខ្វិលប្រអូសមិនមានព្យាយាមសេពនូវសេនាសនៈស្ងាត់តាំងនៅក្នុងព្រៃដ៏តន្ធឹងព្រៃធ្លាយដូច្នោះក៏ទេ តថាគតជាអ្នកមានព្យាយាមប្រារព្ធហើយ ។ ព្រះអរិយៈទាំងឡាយណា ដែលមានព្យាយាមប្រារព្ធហើយ សេពនូវសេនាសនៈស្ងាត់តាំងនៅក្នុងព្រៃដ៏តន្ធឹងព្រៃធ្លាយ បណ្តាព្រះអរិយៈទាំងនោះ តថាគតក៏ជាព្រះអរិយៈមួយដែរ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ តថាគតបានពិចារណាឃើញនូវសេចក្តីព្យាយាម ដែលប្រារព្ធហើយនុ៎ះ ក្នុងខ្លួនហើយ ទើបដល់នូវសេចក្តីសុខដោយប្រើន គួរនឹងនៅក្នុងព្រៃបាន ។

---

១ ក្រង់ដែលថា ខ្វិល បានដល់បុគ្គលដែលមិនប្រកបព្យាយាមក្នុងផ្លូវកាយ ។ ២ ក្រង់ដែលថា មិនព្យាយាម បានដល់បុគ្គលដែលមិនប្រកបព្យាយាមក្នុងផ្លូវចិត្ត ។

(៤២) តស្ស មយ្ហំ ព្រាហ្មណ ឯតទហោសិ យេ
ខោ កេចិ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា មុដ្ឋស្សតី
អសម្បជានា អវញ្ជរនបត្តានិ បត្តានិ សេនាសនានិ
បដិសេវន្តិ មុដ្ឋស្សតិអសម្បជានភាវស្ស ហោតុ មាវ
តេ ភោន្តោ សមណព្រាហ្មណា អកុសលំ ភយភេរវំ
អព្ភយន្តិ ។ ន ខោ បនាហំ មុដ្ឋស្សតិ អសម្បជា-
នោ អរញ្ជរនបត្តានិ បត្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវាមិ
ឧបដ្ឋិតស្សតិម្ហិ ។ យេ ហិ កេ អរិយា ឧបដ្ឋិ-
តស្សតី អរញ្ជរនបត្តានិ បត្តានិ សេនាសនានិ បដិ-
សេវន្តិ តេសមហំ អញ្ញតរោ ឯតមហំ ព្រាហ្មណ
ឧបដ្ឋិតស្សតិតំ អត្តនិ សម្បស្សមានោ ភិយ្យោ បល្ហា-
មមាគានំ អរញ្ញេ វិហារាយ ។

(៤៣) តស្ស មយ្ហំ ព្រាហ្មណ ឯតទហោសិ យេ ខោ
កេចិ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា អសមាហិតា វិព្ភន្ត-
ចិត្តា អរញ្ជរនបត្តានិ បត្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវន្តិ

(៤២) ម្នាលព្រាហ្មណ៍ តថាគតមានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នេះថា ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ណាមួយ ជាអ្នកក្តៅចស្មារតី មិនដឹងខ្លួន (ច្រាសចាកបញ្ញា) សេពនូវសេនាសនៈស្ងាត់ តាំងនៅក្នុងព្រៃដ៏តន្តឹងព្រៃឆ្ងាយ ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ដ៏ចំរើនទាំងនោះ តែងហៅអកុសលធម៌ដែលគួរភ័យ គួរខ្លាច ព្រោះហេតុនៃទោសរបស់ខ្លួនដែលក្តៅចស្មារតី មិនដឹងខ្លួននោះឯង ។ ឯតថាគតនឹងជាអ្នកក្តៅចស្មារតី មិនដឹងខ្លួន សេពនូវសេនាសនៈស្ងាត់ តាំងនៅក្នុងព្រៃដ៏តន្តឹងព្រៃឆ្ងាយដូច្នោះក៏ទេ តថាគតជាអ្នកមានស្មារតីតំកល់មាំ ។ ព្រះអរិយៈទាំងឡាយណា ជាអ្នកមានស្មារតីតំកល់មាំ សេពនូវសេនាសនៈស្ងាត់ តាំងនៅក្នុងព្រៃដ៏តន្តឹងព្រៃឆ្ងាយ បណ្តាព្រះអរិយៈទាំងនោះ តថាគតក៏ជាព្រះអរិយៈមួយដែរ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ តថាគតបានពិចារណាឃើញនូវការតំកល់ស្មារតីមាំនុ៎ះ ក្នុងខ្លួនហើយ ទើបដល់នូវសេចក្តីជ្រះថ្លាដោយប្រើន គួរនឹងនៅក្នុងព្រៃបាន ។

(៤៣) ម្នាលព្រាហ្មណ៍ តថាគតមានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នេះថា ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ណាមួយ មានចិត្តមិនតំកល់មាំ (ច្រាសចាកឧបចារៈសមាធិនឹងអប្បនាសមាធិ) មានចិត្តរំលែងរំលាស់ សេពនូវសេនាសនៈស្ងាត់

อสมาหิตวิตฺตตฺตสงฺขาสเหตุ มาเร เตเกจิ สมณพฺราหฺมณา อกุสลํ ภยเภรวํ อุปฺปาเทนฺติ ฯ น เขา ปเนวมาหิ อสมาหิตา วิตฺตตฺตสงฺขา อรญฺญวนปตฺถานิ ปนฺตานิ สยนาสนานิ ปฏิเสวนฺติ สมาธิสมฺปชฺชนตฺถาย ฯ เย หิ เก อริยา สมาธิสมฺปนฺนา อรญฺญวนปตฺถานิ ปนฺตานิ สยนาสนานิ ปฏิเสวนฺติ เตสมหํ อญฺญตโร ฯ ตสฺมาหิ พฺราหฺมณา สมาธิสมฺปทํ อตฺตนิ สมฺปสฺสมาเนน กิญฺจาปิ ปโลฺลมมาคามี อรเญฺญ วิหาตพฺพ ฯ

(๘๖) ตสฺส หเว พฺราหฺมณา ฯตฺถ เจ โหนฺติ เย เขา เตวิชฺชา สมณา จ พฺราหฺมณา จ ปุพฺเพนิวาสปฏิสญฺญุตฺตา อรญฺญวนปตฺถานิ ปนฺตานิ สยนาสนานิ ปฏิเสวนฺติ ปุพฺเพนิวาสปฏิสญฺญุตสงฺขาสเหตุ มาเร เตเกจิ สมณพฺราหฺมณา อกุสลํ ภยเภรวํ อุปฺปาเทนฺติ ฯ

តាំងនៅក្នុងព្រៃដ៏តឹងតឹងព្រៃធ្លាយ ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ដ៏បំរើនតាំងនោះ តែងហៅអកុសលធម៌ ដែលគួរភ័យគួរខ្លាច ព្រោះហេតុនៃទោសរបស់ខ្លួន ដែលមានចិត្តមិនតំកល់មាំនឹងចិត្តរំលែលនោះឯង ។ ឯតថាគតនឹងមានចិត្តមិនតំកល់មាំ មានចិត្តរំលែលែ សេពនូវសេនាសនៈស្ងាត់ តាំងនៅក្នុងព្រៃដ៏តឹងតឹងព្រៃធ្លាយដូច្នោះក៏ទេ តថាគតជាអ្នកមានសមាធិបរិបូណ៌ ។ ព្រះអរិយៈតាំងខ្លួយណា ដែលមានសមាធិបរិបូណ៌ សេពនូវសេនាសនៈស្ងាត់ តាំងនៅក្នុងព្រៃដ៏តឹងតឹងព្រៃធ្លាយ បណ្តាព្រះអរិយៈតាំងនោះ តថាគតក៏ជាព្រះអរិយៈមួយដែរ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ តថាគតបានពិចារណាឃើញសមាធិសម្បទានុះ ក្នុងខ្លួនហើយ ទើបដល់នូវសេចក្តីជ្រះថ្លាដោយច្រើន គួរនឹងនៅក្នុងព្រៃបាន ។

(๔๔) ម្នាលព្រាហ្មណ៍ តថាគតមានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នេះថា ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ណាមួយ ជាអ្នកអប្បឥតប្រាជ្ញា ល្ងង់លេលា សេពនូវសេនាសនៈស្ងាត់តាំងនៅក្នុងព្រៃដ៏តឹងតឹងព្រៃធ្លាយ ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ដ៏បំរើនតាំងនោះ តែងហៅអកុសលធម៌ ដែលគួរភ័យគួរខ្លាច ព្រោះហេតុនៃទោសរបស់ខ្លួន ដែលអប្បឥតប្រាជ្ញា ល្ងង់លេលានោះឯង ។

ន ខោ បនាហំ ឧប្បន្នញ្ច ឯលម្ភគោ អរញ្ញវន-
បត្ថានំ បន្តានំ សេនាសនានំ បដិសេវតិ បញ្ច-
សម្បន្នោហមស្មិំ ។ យេ ហិ កេ អរិយោ
បញ្ចសម្បន្នា អរញ្ញវនបត្ថានំ បន្តានំ សេនាសនានំ
បដិសេវន្តិ តេសមហំ អញ្ញតរោ ឯតមហំ ព្រាហ្មណា
បញ្ចសម្បន្នំ អត្តនំ សម្បស្សមានោ កិំយ្យោ
បលោភមាបាទិំ អរញ្ញេ វិហារាយ ។

សោឡសបរិយាយំ និដ្ឋិតំ ។

(៤៥) តស្ស មយ្ហំ ព្រាហ្មណា ឯតទហោសិ
យន្នូនាហំ យោ តា រត្តិយោ អកិញ្ហតា អកិលក្ខិតា
ចាតុទ្ទសី បញ្ចទសី អដ្ឋមី ច បក្ខស្ស តថារូបាសុ
រត្តីសុ យានិ តានិ អារាមចេតិយានិ វនចេតិ-
យានិ រុក្ខចេតិយានិ តីសនតានិ សលោមហំសានិ

ឯតថាគតនឹងជាអ្នកអប្បដិបុគ្គលប្រាជ្ញា លុះដំណើរ សេពនូវសេនាសនៈស្ងាត់ គាំងនៅក្នុងព្រៃដ៏តនឹងព្រៃធ្លាយដូច្នោះកុំទេ តថាគតជាអ្នកបរិបូណ៌ដោយប្រាជ្ញា ។ ព្រះអរិយៈទាំងឡាយណា ដែលបរិបូណ៌ដោយប្រាជ្ញា សេពនូវសេនាសនៈស្ងាត់ គាំងនៅក្នុងព្រៃដ៏តនឹងព្រៃធ្លាយ បណ្តាព្រះអរិយៈទាំងនោះ តថាគតក៏ជាព្រះអរិយៈមួយដែរ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ តថាគតបានពិចារណាឃើញបញ្ញាសម្បទានុ៎ះ ក្នុងខ្លួនហើយ ទើបដល់នូវសេចក្តីដោយប្រើន គួរនឹងនៅក្នុងព្រៃបាន ។

ចប់ បរិយាយ ១៦ ។

(៤៥) ម្នាលព្រាហ្មណ៍ តថាគត មានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នេះថា ពួកតាំងឡាយណា ដែលគេដឹងច្បាស់ ដែលគេកំណត់ដឹងថាជាតិជី ទី ១៤ ទី ១៥ ទី ៨ នៃបក្ខ បើដូច្នេះអាត្មាអញ គួរនៅក្នុងអាវាមចេតិយ វនចេតិយ រុក្ខចេតិយ តាំងឡាយដែលគួរកោត គួរក្តើត គួរឲ្យព្រឺព្រួចរោម

ตถาคเตน สมฺมาสมฺพุทฺเธน วิหาตพฺพนฺติ ฯ อยญฺหิ ภควา
ตํ ภยเภรวํ ปหาตุกามตาย ฯ โส เอวา อหํ
พฺราหฺมณา อปเรน สมเยน ยาว ตา รตฺติยา
อภิกฺกนฺตาย อภิลกฺขิตาย ชาตุทฺทสีย ปญฺจทสีย
อฏฺฐมิย จ ปกฺขสฺส ตถาคตสฺส รตฺติสุ ยานิ
ตานิ อารามเจติยานิ วนเจติยานิ รุกฺขเจติยานิ
ภีสนกานิ สลฺลกฺขิตานิ ตถาคเตน สมฺ-
พุทฺธสเตน วิหารมิ ตตฺถ จ เม พฺราหฺมณ
วิหารโต มิคา ปิ อาคนฺตฺวา มโยเร ปิ กกุธ
ชาเตติ ปิเต ปิ ปณฺณกสฏ(๑) ขาเทติ ฯ ตสฺส
มยฺหํ พฺราหฺมณ เอวํ โหติ เอส ตํ ภยเภรวา
อาคจฺฉตีติ ฯ ตสฺส มยฺหํ พฺราหฺมณ เอตทโหสิ
กิญฺหิ โข อหํ อญฺญตฺร ภยเภรวา วิหารมิ
ยนฺนูนาหํ ยถาภูตสฺส(๒) ยถาภูตสฺส เม ตํ ภย-
เภรวา อาคจฺฉตุ ตถาภูตา(๓) ตถาภูตา ว ตํ ภยเภรวา
ปฏิวิเนยฺยนฺติ ฯ ตสฺส มยฺหํ พฺราหฺมณ จงฺกมนฺตสฺส

---

๑ ฉ. ปณฺณสฏ ฯ ม. ปณฺณสงฺกฏ ฯ ๒ ฉ. ม. ยถาภูตา ฯ ๓ ฉ. ม. ตถาภูตา ฯ

ก็ภัยตรีทั้งหลายมีอย่างนี้ ฯ ดูก่อนพราหมณ์ ท่านจงดูภัยนี้ที่เราบัญญัติแล้วแก่สาวกทั้งหลาย ฯ ดูก่อนพราหมณ์ ก็ภัยตรีทั้งหลายมีอย่างนี้

តំ កយកេរវំ អាកង្ខតិ ។ សោ ខោ អហំ ព្រាហ្មណ នេវ តាវ តិដ្ឋាមិ ន និសីទាមិ ន និបជ្ជាមិ យាវ ចក្ខុមន្តោ វ តំ កយកេរវំ បដិវិនេមិ ។ តស្ស មយ្ហំ ព្រាហ្មណ ឯតស្ស តំ កយកេរវំ អាកង្ខតិ ។ សោ ខោ អហំ ព្រាហ្មណ នេវ តាវ ចង្កមាមិ ន និសីទាមិ ន និបជ្ជាមិ យាវ ឯតោវ តំ កយកេរវំ បដិវិនេមិ ។ តស្ស បយ្ហំ ព្រាហ្មណ និមិត្តស្ស តំ កយកេរវំ អាកង្ខតិ ។ សោ ខោ អហំ ព្រាហ្មណ នេវ តាវ និបជ្ជាមិ ន តិដ្ឋាមិ ន ចង្កមាមិ យាវ និមិត្តោ វ តំ កយកេរវំ បដិវិនេមិ ។ តស្ស មយ្ហំ ព្រាហ្មណ និបន្នស្ស តំ កយកេរវំ អាកង្ខតិ ។ សោ ខោ អហំ ព្រាហ្មណ នេវ តាវ និសីទាមិ ន តិដ្ឋាមិ ន ចង្កមាមិ យាវ និបន្នោ វ តំ កយកេរវំ បដិវិនេមិ ។

មានភ័យនឹងនឹងសេចក្តីស្លេបនោះមកដល់ ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ តថាគត
ក៏មិនឈរមិនអង្គុយមិនដេកសោះ ទំាងត្រួតដរាបបាត់តែបន្តោបង់ភ័យ
នឹងនឹងសេចក្តីស្លេបនោះបាន ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ កាលតថាគត កំពុងឈរ
ក៏ស្រាប់តែមានភ័យនឹងនឹងសេចក្តីស្លេបនោះមកដល់ ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍
តថាគតក៏មិនបង្ក្រួម មិនអង្គុយ មិនដេក ប្រឹងឈរដរាបបាត់តែបន្តោបង់
នូវភ័យនឹងនឹងសេចក្តីស្លេបនោះបាន ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ កាលតថាគត
កំពុងអង្គុយ ក៏ស្រាប់តែមានភ័យនឹងនឹងសេចក្តីស្លេបនោះមកដល់ ។ ម្នាល
ព្រាហ្មណ៍ តថាគតក៏មិនដេក មិនឈរ មិនបង្ក្រួមសោះ ប្រឹងអង្គុយដរាប
បាត់តែបន្តោបង់ភ័យនឹងនឹងសេចក្តីស្លេបនោះបាន ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ កាល
តថាគតកំពុងដេកក៏ស្រាប់តែមានភ័យ នឹងនឹងសេចក្តីស្លេបនោះមកដល់ ។
ម្នាលព្រាហ្មណ៍ តថាគតក៏មិនអង្គុយ មិនឈរ មិនបង្ក្រួមសោះ
ប្រឹងដេកដរាបបាត់តែបន្តោបង់ភ័យ នឹងនឹងសេចក្តីស្លេបនោះបាន ។

(๔๖) สนฺติ โข ปน พฺราหฺมณา เอวเมว สมณ-พฺราหฺมณา รตฺตึเยว สมานํ ทิวสนฺติ สญฺญนฺติ ทิวเยว สมานํ รตฺตินฺติ สญฺญนฺติ อิธมหิ เตสํ สมณ-พฺราหฺมณานํ สมฺโมหวิหารสฺมึ วทามิ ฯ อหิ โข ปน พฺราหฺมณา รตฺตึเยว สมานํ รตฺตินฺติ สญฺญาหิ ทิวเยว สมานํ ทิวสนฺติ สญฺญาหิ ฯ ยโต โข ตํ พฺราหฺมณา สมฺมา วิตกฺกาโต วิเจยฺย อสมฺโมหาสมฺโม สตฺถา โลเกน ทุปฺปญฺญา ปหีนมิตายฯ ปหีน-สุขายฯ โลกกามกุกมฺมกายฯ[๑] อตฺถายฯ หิตายฯ สุขายฯ เทวมนุสฺสานนฺติ ฯ อถ วา ตํ สมฺมา วิตกฺกาโต วิเจยฺย อสมฺโมหาสมฺโม สตฺถา โลเกน ทุปฺปญฺญา ปหีนมิตายฯ ปหีนสุขายฯ โลกกามกุกมฺม-กายฯ อตฺถายฯ หิตายฯ สุขายฯ เทวมนุสฺสานนฺติ ฯ

(๔๗) อาวุโส โข ปน เม พฺราหฺมณา ปาริเยสนา อเปกฺขา อสงฺกิณฺณา ทุปฏฺฐิตา สติ อุปฏฺฐานา[๒] ปสฺสทฺธา กายา อสารทฺธา สมาหิตา จิตฺตา

---

๑ ฉ. ม. โลกกามกุกมฺมายฯ ๒ ฉ. อสมฺมุฏฺฐา ฯ ม. อสมฺมุฏฺฐา ฯ

(๘๖) ម្នាលព្រាហ្មណ៍ មានសមណព្រាហ្មណ៍ ๑ ពួក សំគាល់យប់ថាជាថ្ងៃ សំគាល់ថ្ងៃថាជាយប់ តថាគតពោលថាការសំគាល់នេះរបស់ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ជាការនៅរវើរវាយគាន់ស្មារតីនៅឡើយ ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ចំណែកខាងតថាគតដឹងច្បាស់នៅយប់ថាជាយប់មែន ដឹងច្បាស់នូវថ្ងៃថាជាថ្ងៃមែន ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ដំណើរនោះមានហេតុគួរឲ្យអ្នកផងនិយាយថា សត្វដែលមានសភាពមិនរវើរវាយកើតហើយក្នុងលោក ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ជនច្រើន ដើម្បីសេចក្តីសុខដល់ជនច្រើន ដើម្បីអនុគ្រោះដល់សត្វលោក ដើម្បីសេចក្តីចំរើន ដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខដល់ទេវតានឹងមនុស្សទាំងឡាយ ។ ដំណើរនោះ មានហេតុគួរឲ្យអ្នកផងនិយាយឲ្យតថាគតថា សត្វដែលមានសភាពមិនរវើរវាយកើតឡើងហើយក្នុងលោក ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ជនច្រើន ដើម្បីសេចក្តីសុខដល់ជនច្រើន ដើម្បីអនុគ្រោះដល់សត្វលោក ដើម្បីសេចក្តីចំរើន ដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ ដល់ទេវតានឹងមនុស្សទាំងឡាយ ។

(๘๗) ម្នាលព្រាហ្មណ៍ តថាគត បានផ្តើមសេចក្តីព្យាយាមមិនបន្ធូរបន្ធយឡើយ ទាំងស្មារតីតថាគតក៏ប្រុងប្រយ័ត្ន មិនឲ្យមានភ្លាត់ កាយសោតក៏ស្ងប់រម្ងាប់ មិនក្រវល់ក្រវាយ ចិត្តក៏ខ្ជឹមល្អ ជាចិត្ត

ឯកភ្តំ ។ សោ ខោ អហំ ព្រាហ្មណ វិវិច្ចេវ កាមេហិ
វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ
បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហាសិ វិ-
តក្កវិចារានំ វូបសមា អជ្ឈត្តំ សម្បសាទនំ ចេត-
សោ ឯកោទិភាវំ អវិតក្កំ អវិចារំ សមាធិជំ បីតិសុខំ
ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហាសិំ បីតិយា ច
វិរាគា ឧបេក្ខកោ ច វិហាសិំ សតោ ច សម្ប-
ជានោ សុខញ្ច កាយេន បដិសំវេទេសិំ យន្តំ
អរិយា អាចិក្ខន្តិ ឧបេក្ខកោ សតិមា សុខវិហារីតិ
តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហាសិំ សុខស្ស ច
បហានា ទុក្ខស្ស ច បហានា បុព្ពេវ សោមនស្ស-
ទោមនស្សានំ អត្ថង្គមា អទុក្ខមសុខំ ឧបេក្ខាសតិ-
បារិសុទ្ធិំ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហាសិំ ។

មានអារម្មណ៍មួយតែមួយ ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ តថាគតឯង លុះប្រាកដជាស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ប្រាកដជាស្ងាត់ចាកធម៌ទាំងឡាយដោយអកុសលហើយ ក៏ចូលបឋមជ្ឈាន ដែលប្រកបដោយវិតក្កៈវិចារៈ មានបីតិនិងសុខៈ ដែលកើតអំពីសេចក្តីស្ងប់ស្ងាត់ជាអារម្មណ៍ លុះរម្ងាប់វិតក្កៈវិចារៈហើយ ក៏បានចូលដល់ទុតិយជ្ឈានជាទីផូរផង់ ប្រព្រឹត្តទៅខាងក្នុង ដ៏ញុំងចិត្តជាសមាធិឲ្យចំរើនឡើង គ្មានវិតក្កៈវិចារៈទេ មានតែបីតិនិងសុខៈដែលកើតអំពីសមាធិ លុះលះបង់បីតិបាត់ហើយ តថាគតជាបុគ្គលព្រងើយ មានសតិនិងសេចក្តីដឹងច្បាស់ តថាគតសោយសុខដោយនាមកាយផង អរិយបុគ្គលទាំងឡាយ តែងសំដែងនូវបុគ្គលដែលបានតតិយជ្ឈាននោះណា ថាជាបុគ្គលមានចិត្តព្រងើយ ជាអ្នកមានស្មារតី មានប្រក្រតីនៅជាសុខ តថាគតក៏បានដល់នូវតតិយជ្ឈាននោះហើយ ព្រោះលះបង់នូវសេចក្តីសុខផង ព្រោះលះបង់នូវសេចក្តីទុក្ខផង ព្រោះរំលត់នូវសោមនស្សនិងទោមនស្សអំពីមុនផង តថាគតបានចូលដល់ចតុត្ថជ្ឈានឥតទុក្ខឥតសុខ មានសតិដ៏ស្អាតដោយឧបេក្ខា ។

(๔๘) សោ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ បរិសុទ្ធេ បរិយោទាតេ អនង្គណេ វិគតូបក្កិលេសេ មុទុភូតេ កម្មញ្ញេ ឋិតេ អានេញ្ជប្បត្តេ[๑] បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណាយ ចិត្តំ អភិនិន្នាមេសិ ។ សោ អនេកវិហិតំ បុព្វេនិវាសំ អនុស្សរតិ សេយ្យថីទំ ឯកម្បិ ជាតិំ ទ្វេបិ ជាតិយោ តិស្សោបិ ជាតិយោ ចតស្សោបិ ជាតិយោ បញ្ចបិ ជាតិយោ ទសបិ ជាតិយោ វីសម្បិ ជាតិយោ តិំសម្បិ ជាតិយោ ចត្តាឡីសម្បិ ជាតិយោ បញ្ញាសម្បិ ជាតិយោ ជាតិសតម្បិ ជាតិសហស្សម្បិ ជាតិសតសហស្សម្បិ អនេកេបិ សំវដ្ដកប្បេ អនេកេបិ វិវដ្ដកប្បេ អនេកេបិ សំវដ្ដវិវដ្ដកប្បេ អមុត្រាសិំ ឯវំនាមោ ឯវំគោត្តោ ឯវំវណ្ណោ ឯវមាហារោ ឯវំសុខទុក្ខប្បដិសំវេទី ឯវមាយុបរិយន្តោ សោ តតោ ចុតោ អមុត្រ ឧទបាទិំ តត្រាបាសិំ ឯវំនាមោ ឯវំគោត្តោ ឯវំវណ្ណោ ឯវមាហារោ ឯវំសុខទុក្ខប្បដិសំវេទី

๑ ម. អានេញ្ជប្បត្តេ ។

(๔๘) កាលដែលចិត្តខ្ជាប់ខ្ជួន បរិសុទ្ធ ផូរផង់ មិនមានកិលេស ប្រាសចាកសេចក្តីសៅហ្មង ជាចិត្តទន់ សមគួរដល់កម្ម ជាចិត្តឋិតធឹង មិនញាប់ញ័រ យ៉ាងនេះហើយ តថាគត ក៏បានបង្អោនចិត្តទៅកាន់បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ (ប្រាជ្ញាជាគ្រឿងរលឹកជាតិ ដែលអាស្រ័យនៅពីមុន) ។ តថាគតនោះ រលឹកជាតិដែលបានអាស្រ័យនៅ អំពីមុន ជាអនេកជាតិ រលឹកជាតិបានដូចម្តេច គឺ រលឹកបាន ១ ជាតិ ២ ជាតិ ៣ ជាតិ ៤ ជាតិ ៥ ជាតិ ១០ ជាតិ ២០ ជាតិ ៣០ ជាតិ ៤០ ជាតិ ៥០ ជាតិ ១០០ ជាតិ ១ ពាន់ជាតិ ១ សែនជាតិ ក៏បានរលឹកបានប្រើនសំវដ្តកប្ប ប្រើនវិវដ្តកប្ប ប្រើនសំវដ្តវិវដ្តកប្ប ក៏បានដូច្នេះថា តថាគតបានកើត ក្នុងកំពង់នោះ មានឈ្មោះ យ៉ាងនេះ មានគោត្រ យ៉ាងនេះ មានសម្បុរ យ៉ាងនេះ មានអាហារ យ៉ាងនេះ បានសោយសុខទុក្ខ យ៉ាងនេះ មានកំណត់អាយុប៉ុណ្ណេះ តថាគត ច្យុតចាកអត្តភាពនោះ ហើយបានទៅកើត ក្នុងកំពង់នោះ ដែលទៅកើតក្នុងកំពង់នោះ តថាគតក៏មានឈ្មោះយ៉ាងនេះ មានគោត្រយ៉ាងនេះ មានសម្បុរយ៉ាងនេះ មានអាហារយ៉ាងនេះ បានសោយសុខទុក្ខយ៉ាងនេះ

ឯវមាយុបរិយន្តោ សោ តតោ ចុតោ ឥធូបបជ្ជតិ ។ ឥតិ សាការំ សឧទ្ទេសំ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ ។ អយំ ខោ មេ ព្រាហ្មណ រត្តិយា បឋមេ យាមេ បឋមា វិជ្ជា អធិគតា អវិជ្ជា វិហតា វិជ្ជា ឧប្បន្នា តមោ វិហតោ អាលោកោ ឧប្បន្នោ យថាតំ អប្បមត្តស្ស អាតាបិនោ បហិតត្តស្ស វិហរតោ ។

(๔๙) សោ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ បរិសុទ្ធេ បរិយោទាតេ អនង្គណេ វិគតូបក្កិលេសេ មុទុភូតេ កម្មនិយេ ឋិតេ អានេញ្ជប្បត្តេ សត្តានំ ចុតូបបាតញាណាយ ចិត្តំ អភិនិន្នាមេសិំ ។ សោ ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន សត្តេ បស្សាមិ ចវមានេ ឧបបជ្ជមានេ ហីនេ បណីតេ សុវណ្ណេ ទុព្ពណ្ណេ សុគតេ ទុគ្គតេ

มานกำណត់អាយុប៉ុណ្ណេះ តថាគតលុះប្បុតបាកអត្តភាពនោះហើយ មក
កើតក្នុងកំពនេះ ។ តថាគតរលឹកតាមនូវជាតិដែលអស្រ័យនៅពីមុនបាន
ប្រើនជាតិ ព្រមទាំងអាការព្រមទាំងឧទ្ទេសយ៉ាងនេះ ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍
បឋមវិជ្ជានេះឯង ដែលតថាគតបានត្រាស់ដឹង ក្នុងយាមជាដម្បូងនៃរាត្រី
លុះដល់សេចក្តីល្ងង់ខ្ចាត់ខ្ចាយ សេចក្តីចេះដឹងក៏កើតឡើង ងងឹតខ្ចាត់
ខ្ចាយ ពន្លឺក៏កើតឡើងដល់តថាគត ដែលកំពុងអប្បមាទប្រឹងស្មារតី មិន
ប្រហែសឆ្មៃស ទំប្រឹងដុតបំផ្លាញកិលេស មានចិត្តមូលស្មុង (ឥតមាន
នឹកនា ដល់កាយនឹងជីវិតឡើយ) ដូចជាបណ្ឌិតទាំងឡាយ ដែលបាន
នូវបឋមវិជ្ជានុ៎ះដូច្នោះដែរ ។

(๔๙) កាលដែលចិត្តខ្ជាប់ខ្ជួន បរិសុទ្ធផូរផង់ មិនមានកិលេស
ប្រាសចាកសេចក្តីសៅហ្មង ជាចិត្តទន់ភ្លន់ សមគួរដល់កម្ម ជាចិត្តនឹង
ធឹង មិនញាប់ញ័រយ៉ាងនេះហើយ តថាគតក៏បង្អោនចិត្តទៅក្នុងបុព្វេបុព្វ-
ញ្ញាណ (ញាណដែលនាំឲ្យបានត្រាស់ដឹងនូវបុព្វេនិវាសានុស្សតិ) នៃសត្វ
ទាំងឡាយ ។ តថាគតមើលឃើញនូវសត្វទាំងឡាយ ដែលប្បួតនឹង
ចាប់បដិសន្ធិ ទាបថោកនឹងខ្ពស់ មានសណ្ឋានល្អនឹងអាក្រក់ ទៅកាន់
សុគតិនឹងទុគ្គតិដោយចក្ខុដូចជាទិព្វ ជ័ំបរិសុទ្ធក្រៃលែងជាងចក្ខុរបស់

ยถาภจฺฉนฺเต สตฺเต ปฏิจฺจ มโน ธมฺเม ปฏิจฺจ โกฏฺฐ สกฺก
กายทฺวารเจว สมฺปตฺตา วจีทฺวารเจว สมฺปตฺตา
มโนทฺวารเจว สมฺปตฺตา อารมฺมณ อุปฺปชฺชติ
มิจฺฉาสงฺกปฺโป มิจฺฉาสงฺกปฺปสมงฺคิตา เต กายสฺส
เภทา ปรมฺมรณา อปายมฺ ทุคฺคตึ วินิปาตมฺ นิรยมฺ
อุปปชฺชนฺติ ปฏิ ปน โกฏฺฐ สกฺก กาย-
สุจริตเจว สมฺปตฺตา วจีสุจริตเจว สมฺปตฺตา
มโนสุจริตเจว สมฺปตฺตา อารมฺมณ อุปฺปชฺชติ
สมฺมาสงฺกปฺโป สมฺมาสงฺกปฺปสมงฺคิตา เต กายสฺส
เภทา ปรมฺมรณา สุคตึ สคฺค โลก อุปปชฺชนฺติ ฯ
ตตฺถ นิพฺพตฺตา จกฺขุนา รูปมฺ ทิสฺวา อตฺตโน มาตุสเทส
สตฺเต ปสฺสนฺติ จรมาเน อุปปชฺชมาเน หีเน ปณีเต
สุวณฺเณ ทุพฺพณฺเณ สุคเต ทุคฺคเต ยถาภจฺฉนฺเต
สตฺเต ปชานนฺติ ฯ อยมฺ โข เม ภฺราหฺมณ

មនុស្សសាមញ្ញា កំដឹងច្បាស់នូវសត្វទាំងឡាយ ដែលអាស្រ័យទៅតាមកម្មជា អើហ្ន៎ សត្វទាំងអម្បាលនេះ ប្រកបដោយកាយទុច្ចរិត ប្រកបដោយវចីទុច្ចរិត ប្រកបដោយមនោទុច្ចរិត ជាអ្នកតិះដៀលនូវព្រះអរិយៈ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ប្រកាន់មាំនូវកម្មជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ សត្វទាំងនោះលុះដល់រំលាងខន្ធបន្តាប់អំពីមរណៈ កំទៅកើតឯអបាយ(១) ទុគ្គតិ(២) វិនិបាត(៣) នរក(៤) អើហ្ន៎ ចំណែកខាងសត្វទាំងអម្បាលនេះ ប្រកបដោយកាយសុចរិតប្រកបដោយវចីសុចរិត ប្រកបដោយមនោសុចរិត ជាអ្នកមិនតិះដៀលនូវពួកព្រះអរិយៈ ជាសម្មាទិដ្ឋិ ប្រកាន់មាំនូវកម្មជាសម្មាទិដ្ឋិ សត្វទាំងអម្បាលនោះ លុះដល់រំលាងខន្ធបន្តាប់អំពីមរណៈ កំទៅកើតឯឋានសុគតិ(៥) នឹងសួគ៌(៦) ទេវលោក ។ តថាគតមើលឃើញ នូវសត្វទាំងឡាយដែលប្បុតនឹងចាប់បដិសន្ធិ ពាបយោកនឹងទុគ្គម មានទសណ្ណានល្អ នឹងអាក្រក់ ទៅកាន់សុគតិនឹងទុគ្គតិ ដោយចក្ខុដូចជាទិព្វដ៏បរិសុទ្ធ ក្រៃលែងជាងចក្ខុ របស់មនុស្សសាមញ្ញា កំដឹងច្បាស់ នូវសត្វទាំងឡាយដែលអាស្រ័យទៅតាមកម្ម ដោយប្រការដូច្នេះ ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍

---

១ កំណើតសត្វតិរច្ឆាន ។ ២ ប្រេតវិស័យ ។ ៣ អសុរកាយដែលមានមហិទ្ធិឫទ្ធិ ធ្លាក់ពីឋានសុរិន្ទជាដើម ។ ៤ លោកដែលគ្មានសេចក្តីចំរើន មានប្រការច្រើន មានអាចិន្ត្រៃកជាដើម ។ ៥ សង្គ្រោះយកគតិរបស់មនុស្សចូលផង ។ ៦ ចំពោះយកគតិនៃទេវតាតែម្យ៉ាង ។

វត្តិយោ មជ្ឈិមេ យោមេ ខុទ្ទកេ វិជ្ជា អធិគតា អវិជ្ជា វិហតា វិជ្ជា ឧប្បន្នា តមោ វិហតោ អាលោកោ ឧប្បន្នោ យថាតំ អប្បមត្តស្ស អាតាបិនោ បហិតត្តស្ស វិហរតោ ។

(៥០) សោឃវំ សមាហិតេ ចិត្តេ បរិសុទ្ធេ បរិយោ-ទាតេ អនង្គណេ វិគតូបក្កិលេសេ មុទុភូតេ កម្មនិ-យេ ឋិតេ អានេញ្ជប្បត្តេ អាសវានំ ខយញ្ញាណាយ ចិត្តំ អភិនិន្នាមេសឹ ។ សោ ឥទំ ទុក្ខន្តិ យថាភូតំ អព្ភញ្ញាសឹ អយំ ទុក្ខសមុទយោតិ យថាភូតំ អព្ភ-ញ្ញាសឹ អយំ ទុក្ខនិរោធោតិ យថាភូតំ អព្ភញ្ញាសឹ អយំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទាតិ យថាភូតំ អព្ភ-ញ្ញាសឹ ឥមេ អាសវាតិ យថាភូតំ អព្ភញ្ញាសឹ អយំ អាសវសមុទយោតិ យថាភូតំ អព្ភញ្ញាសឹ អយំ អាសវនិរោធោតិ យថាភូតំ អព្ភញ្ញាសឹ អយំ អាសវនិរោធគាមិនី បដិបទាតិ យថាភូតំ អព្ភញ្ញា-សឹ ។ តស្ស មេ ឯវំ ជានតោ ឯវំ បស្សតោ

វិជ្ជាទី ៦ នេះឯង។ ហើយ ដែលតថាគតបានត្រាស់ដឹងកន្លងបាមជាកណ្តាលនៃរាត្រី លុះដល់សេចក្តីល្ងង់ខ្លាត់ប្បាត់ទៅ សេចក្តីភ្លេចដឹងក៏កើតឡើង ដឹងតិចខ្លាត់ប្បាត់ទៅ ពន្លឺក៏កើតឡើងដល់តថាគត ដែលកំពុងប្រុងស្មារតី មិនប្រហែសធ្វេស ទំប្រឹងដុតបំផ្លាញកិលេស មានចិត្តមូលស្តុង (ឥតមានទឹកនាដល់កាយទាំងដងវែតឡើយ) ដូចជាបណ្ឌិតទាំងឡាយ ដែលបានន្លូវិជ្ជាទី ៦ ន៎ុះដូច្នោះដែរ ។

(៥០) កាលដែលចិត្តខ្ជាប់ខ្ជួន បរិសុទ្ធ ផូរផង់ មិនមានកិលេសប្រាសចាកសេចក្តីសៅហ្មង ដល់ចិត្តទន់ភ្លន់ សមគួរដល់កម្ម ដល់ចិត្តដំឆ្នាំ មិនញាប់ញ័រ យ៉ាងនេះហើយ តថាគតក៏បង្អោនចិត្តទៅ កន្លងអាសវក្ខយញ្ញាណ (ញាណជាហេតុឲ្យបានអស់ទៅ នូវអាសវៈ) ។ តថាគតដឹងច្បាស់ដូចជាមពិតថា នេះជាទុក្ខ ដឹងច្បាស់ដូចជាមពិតថា នេះជាហេតុនាំឲ្យកើតទុក្ខ ដឹងច្បាស់ដូចជាមពិតថា នេះជាសេចក្តីរលត់ទុក្ខ ដឹងច្បាស់ដូចជាមពិតថា នេះជាទៅដល់នូវសេចក្តីរលត់ទុក្ខ ដឹងច្បាស់ដូចជាមពិតថា ធម៌ប៉ុណ្ណេះជាអាសវៈ ដឹងច្បាស់ដូចជាមពិតថា ធម៌នេះជាហេតុនាំឲ្យកើតអាសវៈ ដឹងច្បាស់ដូចជាមពិតថា នេះជាសេចក្តីរលត់នៃអាសវៈ ដឹងច្បាស់ដូចជាមពិតថា នេះជាទៅដល់ បានដល់នូវសេចក្តីរលត់នៃអាសវៈ ។ កាលដែលតថាគតដឹងយ៉ាងនេះ ឃើញយ៉ាងនេះ

มูลปริยายสุตฺตวณฺณนา

กามาสวปิ ปญฺญา วิมุจฺจติ ภวาสวปิ ปญฺญา วิมุจฺจติ

อวิชฺชาสวปิ ปญฺญา วิมุจฺจติ วิมุตฺตสฺมึ วิมุตฺตมิติ ญาณํ

อโหสิ ขีณา ชาติ วุสิตํ พฺรหฺมจริยํ กตํ กร-

ณียํ นาปรํ อิตฺถตฺตายาติ อพฺภญฺญาสิ ฯ อยํ โข

เม พฺราหฺมณ ธมฺมเทสนา ปญฺเญว ปญฺญาย ภตฺตเกว วิชฺชา

อวิกตา อวิชฺชา วิหตา วิชฺชา อุปฺปนฺนา ตโม วิหโต

อาโลโก อุปฺปนฺโน ยถาตํ อปฺปมตฺตสฺส อาตาป-

โน ปหิตตฺตสฺส วิหรโต ฯ

ចិត្តនៃតថាគត កំផុតចាកគ្រឿងត្រាំគឺកាមផង ចិត្តនៃតថាគតកំផុតចាក
គ្រឿងត្រាំគឺភពផង ចិត្តនៃតថាគតកំផុតចាកគ្រឿងត្រាំគឺអវិជ្ជាផង (កាល
បើចិត្តតថាគតបានរួចផុតស្រឡះហើយ) ប្រាជ្ញាក៏កើតប្រាកដដល់តថាគត
ថា អញរួចស្រឡះចាកអាសវធម៌ហើយ ចិត្តរបស់អញផុតស្រឡះហើយ
តថាគតដឹងច្បាស់ថា កំណើតរបស់អញអស់ហើយ ព្រហ្មចរិយធម៌អញ
បានប្រព្រឹត្តគ្រប់គ្រាន់ហើយ សោឡសកិច្ច អញក៏បានធ្វើស្រេចហើយ
នឹងមានកិច្ចដទៃក្រៅពីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។ ម្នាល
ព្រាហ្មណ៍ វិជ្ជាទី ៣ នេះឯង ដែលតថាគតបានត្រាស់ដឹងក្នុងយាមជាទី
បំផុតនៃរាត្រី លុះដល់សេចក្តីល្ងង់ខ្លៅខ្ចាត់ចាត់ទៅ សេចក្តីចេះដឹងក៏កើត
ឡើង ងងឹតខ្ចាត់ចាត់ទៅ ពន្លឺក៏កើតឡើងដល់តថាគតដែលកំពុងអប្បមាទ
ប្រុងស្មារតី មិនប្រហែសធ្វេស ខំប្រឹងដុតបំផ្លាញកិលេស មានចិត្ត
មូលស្មុង (ឥតមានទុក្ខនាដល់កាយនឹងដំរិតឡើយ) ដូចជាបណ្ឌិតចាំង
ឡាយ ដែលបានទូវិជ្ជាទី ៣ ន្ទុះដូច្នោះដែរ ។

[๕๑] สิยา โข ปน เตฺร พฺราหฺมณา ฯเปฯ อชฺฌาปชฺชนฺติ สมณา เจว เต พฺราหฺมณา จ อิติ อยญฺจ อิติ อยญฺจ อิติปิ อิเมสุ ทฺวีสุ ปกฺเขสุ ยา ตณฺหา อวิชฺชาคตา ปริยุฏฺฐานา ตาย ตณฺหาย อวิชฺชาย ปริยุฏฺฐานาย ฯเปฯ ตาย ตณฺหาย อวิชฺชาย ปริยุฏฺฐานาย อนิฏฺฐงฺคตา ฯเปฯ อนิฏฺฐงฺคตาปิ โข เอเต พฺราหฺมณา ฯเปฯ อนิฏฺฐงฺคตาปิ โข เอเต พฺราหฺมณา อิมสฺมิมฺปิ ทิฏฺฐธมฺเม ทุกฺขสฺสาปิ ปริญฺญาย ฯเปฯ ทุกฺขสฺสาปิ ปริญฺญาย อนิฏฺฐงฺคตา ฯเปฯ อนิฏฺฐงฺคตาปิ โข เอเต พฺราหฺมณา ฯเปฯ อนิฏฺฐงฺคตาปิ โข เอเต พฺราหฺมณา

(๙๑) ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ឯសមណព្រាហ្មណ៍ពាំនោះ មានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នេះថា ថ្ងៃនេះឯង ព្រះសមណគោតម ប្រហែលជាមិនទាន់ច្រាសចាកកាត: មិនទាន់ច្រាសចាកទោស: មិនទាន់ច្រាសចាកមោហៈទេដឹង ព្រោះហេតុនោះបានជាលោកសេពនូវសេនាសនៈស្ងាត់ តាំងនៅក្នុងព្រៃដ៏តន់ដីងព្រៃធ្លាយ ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ដំណើរនុ៎ះអ្នកកុំគប្បីឃើញយ៉ាងនេះឡើយ ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ តថាគតបានពិចារណាឃើញនូវអំណាចនៃប្រយោជន៍ ๒ ប្រការ គឺពិចារណាឃើញនូវការនៅជាសុខក្នុងបច្ចុប្បន្នចំពោះខ្លួន ๑ អនុគ្រោះដល់ប្រជុំជនមានក្នុងកាលក្រោយ ๑ បានជាសេពនូវសេនាសនៈស្ងាត់ តាំងនៅក្នុងព្រៃដ៏តន់ដីងព្រៃធ្លាយ ។

(๙๒) ដូណុះស្រាណាព្រាហ្មណ៍ក្រាបបង្គំទូលថា ទុហ្ន ព្រះគោតមដ៏ចំរើន ព្រះអង្គមានសេចក្តីអនុគ្រោះ ដល់ប្រជុំជនខាងក្រោយមែន ព្រោះព្រះអង្គបានជាព្រះអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធហើយ ។ បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចំរើន ពីរោះណាស់ បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចំរើន ពីរោះណាស់

មូលបរិយាយវគ្គស្ស ភយភេរវសុត្តេ ជាណុស្សោណិឧបាសកត្ថទេសនា

សេយ្យថាបិ គោ គោទម ឯក្កច្ចំ ឯ ខុក្កុច្ចយ្យ បដិច្ចំ ឯ វិវរេយ្យ មូឡ្ហស្ស ឯ មគ្គំ អាចិក្ខេយ្យ អន្ធការេ ឯ តេលបជ្ជោតំ ធារេយ្យ ចក្ខុមន្តោ រូបានិ ទក្ខន្តីតិ ឥវមេវ[1] ភោតា គោតមេន អនេកបរិយាយេន ធម្មោ បកាសិតោ ។ ឧបាសាហំ ភវន្តំ គោតមំ សរណំ គច្ឆាមិ ធម្មញ្ច ភិក្ខុសង្ឃញ្ច ឧបាសកំ មំ ភវំ គោតមោ ធារេតុ អជ្ជតគ្គេ បាណុបេតំ សរណាគតំ[2] ។

ភយភេរវសុត្តន្តំ បឋមំ និដ្ឋិតំ[3] ។

---

១ ឧ.ម. ឯវមេវំ ។ ២ ឧ.សរណគតន្តិ ទិស្សតិ ។ ៣ ឧ.ម. និដ្ឋិតន្តិ ឥ ទិស្សតិ ។

មូលបរិយាយគ្គ កយភេរវសូត្រ ការសំដែងខ្លួនជាឧបាសកនៃជាណុស្សោណីព្រាហ្មណ៍

បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចំរើន ធម៌ដែលព្រះអង្គសំដែងហើយ ដោយអនេកបរិយាយយ៉ាងនេះ (ក្តីច្បាស់ណាស់) ដូចជាគេផ្ងារបស់ដែលផ្កាប់ ឬក៏ដូចជាគេបើកបង្ហាញរបស់ដែលកំបាំង ពុំនោះដូចជាគេប្រាប់ផ្លូវដល់អ្នកវង្វេងទិស ពុំនោះសោតដូចជាគេទ្រោលប្រទីបបំភ្លឺក្នុងទីងងឹត ដោយគិតថា បុរសអ្នកមានចក្ខុទាំងឡាយ រមែងឃើញនូវរូបបាន ។ ខ្ញុំព្រះអង្គនោះសូមដល់នូវព្រះគោតមដ៏ចំរើនផង ព្រះធម៌ផង ព្រះភិក្ខុសង្ឃផង ជាទីពឹងទីរលឹក ចាប់ដើមតាំងពីថ្ងៃនេះទៅ សូមព្រះគោតមដ៏ចំរើនជ្រាបនូវខ្ញុំព្រះអង្គ ថាជាឧបាសកដល់សរណគមន៍ស្មើដោយជីវិត ។

ចប់ កយភេរវសូត្រ ទី ៤ ។

បញ្ចមំ អនង្គណសុត្តំ

(៥៣) ឯវម្មេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ ។ តត្រ ខោ អាយស្មា សារីបុត្តោ ភិក្ខូ អាមន្តេសិ អាវុសោ ភិក្ខវោតិ ។ អាវុសោតិ ខោ តេ ភិក្ខូ អាយស្មតោ សារីបុត្តស្ស បច្ចស្សោសុំ ។

(៥៤) អាយស្មា សារីបុត្តោ ឯតទវោច បត្តាវោមេ អាវុសោ បុត្តលា សន្តេ សំវិជ្ជមានេ លោកស្មិំ ។ កតមេ បត្តាវោ ។ ឥធាវុសោ ឯកច្ចោ បុគ្គលោ សន្តំ លោ វ[1] សមានោ អត្តា មេ អជ្ឈត្តំ អនវណ្ណំ យថាភូតំ ជប្បជានាតិ ។ ឥធ បនាវុសោ ឯកច្ចោ បុគ្គលោ សន្តំ លោ វ[2] សមានោ អត្តា មេ អជ្ឈត្តំ អនវណ្ណំ យថាភូតំ បជានាតិ ។ ឥធាវុសោ ឯកច្ចោ បុគ្គលោ អនវណ្ណំ វ សមានោ នត្តា មេ អជ្ឈត្តំ អនវណ្ណំ យថាភូតំ ជប្បជានាតិ ។

១–២ សង្គណោ ចាតិ កត្តរិ ភោត្តវោ ទិស្សតិ ។

អង្គុណសូត្រទី ៥

(៥៣) ខ្ញុំបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងជេតវនារាម របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ជិតក្រុងសាវត្ថី ។ ព្រះសារីបុត្រដ៏មានអាយុ ហៅភិក្ខុតាំងឡាយក្នុងទីនោះថា ម្នាលភិក្ខុដ៏មានអាយុទាំងឡាយ ។ ភិក្ខុទាំងនោះទទួលថេរវាចារបស់ព្រះសារីបុត្រដ៏មានអាយុថា ព្រះថេរៈដ៏មានអាយុ ដូច្នេះ ។

(៥៤) ព្រះសារីបុត្រដ៏មានអាយុ បានពោលពាក្យនេះថា ម្នាលអាវុសោតាំងឡាយ បុគ្គល ៤ ពួកនេះ តែងមាននៅក្នុងលោក ។ បុគ្គល ៤ ពួក តើដូចម្តេច ។ ម្នាលអាវុសោតាំងឡាយ បុគ្គលពួកមួយក្នុងលោកនេះ នៅមានអង្គណៈ[1] ក៏មិនដឹងច្បាស់តាមពិតថា អាត្មាអញនៅមានអង្គណៈ ក្នុងខ្លួន ១ ។ ម្នាលអាវុសោតាំងឡាយ បុគ្គលពួកមួយទៀតក្នុងលោកនេះ នៅមានអង្គណៈ តែដឹងច្បាស់តាមពិតថា អាត្មាអញនៅមានអង្គណៈក្នុងខ្លួន ១ ។ ម្នាលអាវុសោតាំងឡាយ បុគ្គលពួកមួយក្នុងលោកនេះ មិនមានអង្គណៈ ក៏មិនដឹងច្បាស់តាមពិតថា អាត្មាអញមិនមានអង្គណៈក្នុងខ្លួន ១ ។ ម្នាលអាវុសោតាំងឡាយ

---

១ ជានធិលៅកំលេសធំក្បៀវក្បា មានប្រការផ្សេង ៗ ។ អដ្ឋកថា ។

๗๘ ปญฺจาวุโส ปฏิภาเนยฺโย ปุคฺคลา อนุตฺตโร ๗ สมาโธ นตฺถิ เม อชฺฌตฺตํ อนฺตรายิโก ยถาภูตํ ปชานาติ ฯ ตตฺราวุโส ยฺวายํ ปุคฺคโล สนฺตุฏฺโ ๗ สมาโธ อตฺถิ เม อชฺฌตฺตํ อนฺตรายิโก ยถาภูตํ ปชานาติ อยํ ๗เมสํ ทฺวินฺนฺ ปุคฺคลานํ สนฺตุฏฺตโร สนฺตุฏฺตาโร ปณีตตโร อกฺขายติ ฯ ตตฺราวุโส ยฺวายํ ปุคฺคโล สนฺตุฏฺโ ๗ สมาโธ อตฺถิ เม อชฺฌตฺตํ อนฺตรายิโก ยถาภูตํ ปชานาติ อยํ ๗เมสํ ทฺวินฺนฺ ปุคฺคลานํ สนฺตุฏฺตโร สนฺตุฏฺตาโร ปณีตตโร อกฺขายติ ฯ ตตฺราวุโส ยฺวายํ ปุคฺคโล อนุตฺตโร ๗ สมาโธ นตฺถิ เม อชฺฌตฺตํ อนฺตรายิโก ยถาภูตํ ปชานาติ อยํ ๗เมสํ ทฺวินฺนฺ ปุคฺคลานํ อนุตฺตรตโร อนุตฺตราโร ปณีตตโร อกฺขายติ ฯ ตตฺราวุโส ยฺวายํ ปุคฺคโล อนุตฺตโร ๗ สมาโธ นตฺถิ เม อชฺฌตฺตํ อนฺตรายิโก ยถาภูตํ ปชานาติ อยํ ๗เมสํ ทฺวินฺนฺ ปุคฺคลานํ อนุตฺตรตโร อนุตฺตราโร ปณีตตโร อกฺขายติ ฯ

បុគ្គលពួកមួយទៀត ក្នុងលោកនេះ មិនមានអង្គណៈ តែដឹងច្បាស់តាមពិតថា អាត្មាអញមិនមានអង្គណៈ ក្នុងខន្ធ ១ ។ ម្នាលអាវុសោ ចាំងឆ្ការ បណ្តាបុគ្គលចាំង ៤ ពួកនោះ បុគ្គលណា នៅមានអង្គណៈ តែមិនដឹងច្បាស់តាមពិតថា អាត្មាអញមានអង្គណៈក្នុងខន្ធ បណ្តាបុគ្គលដែលមានអង្គណៈចាំងពីរពួកនេះ បុគ្គលនេះ ប្រាកដជាជាបុរសថោកទាប ។ ម្នាលអាវុសោ ចាំងឆ្ការ បណ្តាបុគ្គលចាំង ៤ ពួកនោះ បុគ្គលណានៅមានអង្គណៈ តែដឹងច្បាស់តាមពិតថា អាត្មាអញនៅមានអង្គណៈក្នុងខន្ធ បណ្តាបុគ្គលដែលមានអង្គណៈចាំងពីរពួកនេះ បុគ្គលនេះប្រាកដជាជាបុរសដ៏ប្រសើរ ។ ម្នាលអាវុសោចាំងឆ្ការ បណ្តាបុគ្គលចាំង ៤ ពួកនោះ បុគ្គលណាមិនមានអង្គណៈ តែមិនដឹងច្បាស់តាមពិតថា អាត្មាអញមិនមានអង្គណៈក្នុងខន្ធ បណ្តាបុគ្គល ដែលមិនមានអង្គណៈចាំងពីរពួកនេះ បុគ្គលនេះ ប្រាកដជាជាបុរសថោកទាប ។ ម្នាលអាវុសោចាំងឆ្ការ បណ្តាបុគ្គលចាំង ៤ ពួកនោះ បុគ្គលណាមិនមានអង្គណៈ តែដឹងច្បាស់តាមពិតថា អាត្មាអញ មិនមានអង្គណៈក្នុងខន្ធ បណ្តាបុគ្គល ដែលមិនមានអង្គណៈចាំងពីរពួកនេះ បុគ្គលនេះ ប្រាកដជាជាបុរសដ៏ប្រសើរ ។

(๙๙) ฯวํ วุตฺเต อายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน อายสฺมนฺตํ สารีปุตฺตํ เอตทเวจ เกนายสฺมา อาวุโส สารีปุตฺต เอวเมเตสํ ทฺวินฺนํ ปุคฺคลานํ สนฺตฺตานนฺเนว สตฺตา เอกา นานตฺตกายา เอกา นานตฺตสญฺญา สารีปุตฺต เอวเมเตสํ ทฺวินฺนํ ปุคฺคลานํ อนนฺตฺตานนฺเนว สตฺตา เอกา นานตฺตกายา เอกา นานตฺตสญฺญา ฯ ตตฺรายสฺมา ยญฺญทตฺถิ ปุคฺคลา สนฺตฺตาน วา สมาเน อตฺเต เม อชฺฌตฺตํ อนนฺตฺตานฺติ ยถาภูตํ ญาณทสฺสนาย ตาสฺสตฺถิ ตาวตกาปิ ฉ ฉนฺทา ฉ ฉนฺทาธิวจนานิ ฉ ฉายมิสฺสตฺถิ ฉ วีริยา ฉ วีริยาธิวจนานิ ตาสฺส อนนฺตฺตานสฺส ปหานาย ฯ เสา สกาโย สโภโค สเมโหโห สนฺตฺตาน สนฺตฺติวิวฏฺฏจฺเฉโท กาลกิริยาสฺสตฺถิ ฯ เสยฺยถาปิ อาวุโส กาสิสฺสาปิ อาคตา อาปณา วา

(๙๙) កាលបើព្រះសារីបុត្រមានថេរវាចាយ៉ាងនេះហើយ ព្រះមហាមោគ្គល្លានដ៏មានអាយុ ក៏បានពោលពាក្យនេះ នឹងព្រះសារីបុត្រដ៏មានអាយុថា ម្នាលអាវុសោសារីបុត្រ ហេតុដូចម្តេច បច្ច័យដូចម្តេច បានជាមានបុគ្គល ដែលមានអង្គ្គណៈតាំងពីរពួកនេះ ហើយបុគ្គលម្នាក់ច្រោកដថាជាបុរសថោកទាប បុគ្គលម្នាក់ទៀតច្រោកដថាជាបុរសប្រសើរវិញ ម្នាលអាវុសោសារីបុត្រ ហេតុដូចម្តេច បច្ច័យដូចម្តេច បានជាមានបុគ្គល ដែលមិនមានអង្គ្គណៈតាំងពីរពួកនេះ ហើយបុគ្គលម្នាក់ច្រោកដថាជាបុរសថោកទាប បុគ្គលម្នាក់ (ទៀត) ច្រោកដថាជាបុរសប្រសើរវិញ ។ ព្រះសារីបុត្រមានថេរវាចាថា ម្នាលអាវុសោ បណ្តាបុគ្គលតាំង៤ពួកនោះ បុគ្គលណា នៅមានអង្គ្គណៈ តែមិនដឹងច្បាស់តាមពិតថា អាត្មាអញមានអង្គ្គណៈក្នុងខ្លួន អង្គ្គណៈនេះក៏មានច្រោកដដល់បុគ្គលនោះ បុគ្គលនោះ នឹងមិនញុំាងឆន្ទៈឲ្យកើតឡើង មិនសង្វាត មិនច្រានព្យាយាម ដើម្បីលះបង់នូវអង្គ្គណៈនោះចេញ ។ បុគ្គលនោះមុខជានឹងធ្លើមរណកាលទៅតាំងពាគៈ ទោសៈ មោហៈ អង្គ្គណៈ តាំងចិត្តដ៏សៅ-ហ្មង ។ ម្នាលអាវុសោ ដូចកាដន់សំរិទ្ធ ដែលគេខើបយកមកអំពីផ្សារ

กมฺมารกุณฺฑ ก รเชน จ มาเรน จ ปริยาทินฺนา
ตเมนํ สามิกา น เจว ปริภุญฺชนฺติ น จ ปริยาทิ-
นฺเนยฺยุ รญฺญาปเจ จ นํ นิกฺกิเปยฺยุ ฯเปฯ สา
อาวุโส กาลสทิสา อปเรน สมเยน สงฺกิลิฏฺฐตาย
อสฺส มลคฺคหิตาติ ฯ ฯเปฯ อาวุโสติ ฯ ฯเปฯ เอวา
อาวุโส ยสฺสายํ ปุคฺคโล สงฺกิลิฏฺโฐ ฯ สมาโน
อตฺตา เม อชฺฌตฺตํ อนฺตลิกฺขชาโต ยถาภูตํ น ปชานาติ
ตสฺสตฺถ จาติ กงฺขา น ฉฏฺฐี ชายเตสฺสตฺถ น ภวิ-
สฺสตฺถ น วีริยา อารภิสฺสตฺถ ตสฺส อนฺตลิกฺขสฺส
ปหานาย ฯ โส สกโต สโต สมาโน สมาหิโต
สงฺกิลิฏฺฐจิตฺโต กาลา กริสฺสติ ฯ
ตตฺราวุโส ยสฺสายํ ปุคฺคโล สงฺกิลิฏฺโฐ ฯ สมาโน
อตฺตา เม อชฺฌตฺตา อนฺตลิกฺขชาโต ยถาภูตา ปชานาติ
ตสฺสตฺถ จาติ กงฺขา น ฉฏฺฐี ชายเตสฺสตฺถ ภวิสฺสตฺถ
วีริยา อารภิสฺสตฺถ ตสฺส อนฺตลิกฺขสฺส ปหานาย ฯ
โส อกโต อสโต อสมาหิโต อนนฺตลิกฺ

ឬអំពីត្រកូលជាដើមណោះ ឈ្មោះថា ជាកាដន៍ប្រឡាក់ដោយធូលីនឹងស្មើម បុគ្គលជាម្ចាស់ពាំនឹងឃ្លាយ មិនបានប្រើប្រាស់នូវកាដន៍នោះផង មិនបានដុសខាត់ផង ថែមពាំនឹងជាក់កាដន៍នោះ ទៅក្នុងផ្លូវធូលី ម្នាលអាវុសោ កំពាលបើដូច្នេះ កាដន៍សំខ្ពើនោះដល់សម័យជាខាងក្រោយមក តែតែសៅហ្មង មានស្មើមចាប់ដៃវិញ ។ ព្រះមហាមោគ្គល្លានកំទួលថា អើ អាវុសោ ។ ព្រះសារីបុត្រមានថេរវោចាតទៅទៀតថា ម្នាលអាវុសោ បុគ្គលណាទៅមានអង្គណៈ មិនដឹងច្បាស់តាមពិតថា អាត្មាអញ មានអង្គណៈក្នុងខ្លួន អង្គណៈនេះក៏មានប្រាកដដល់បុគ្គលនោះ បុគ្គលនោះនឹងមិនញ៉ាំងឆន្ទៈឲ្យកើតឡើង មិនសង្វាត មិនប្រារព្ធព្យាយាមដើម្បីលះបង់អង្គណៈនោះបញ្ចេញ ក៏ដូច្នោះដែរ ។ បុគ្គលនោះមុខជានឹងដួលមរណកាលទៅពាំនឹងពគៈ ទោសៈ មោហៈ ពាំនឹងអង្គណៈពាំនឹងចិត្តដ៏សៅហ្មង ។ ម្នាលអាវុសោ បណ្តាបុគ្គលពាំន៤ពួកនោះ បុគ្គលណាទៅមានអង្គណៈ តែដឹងច្បាស់តាមពិតថា អាត្មាអញមានអង្គណៈក្នុងខ្លួន អង្គណៈនេះក៏មានប្រាកដដល់បុគ្គលនោះតែបុគ្គលនោះ មុខជានឹងញ៉ាំងឆន្ទៈឲ្យកើតឡើង មុខជានឹងសង្វាត ប្រារព្ធព្យាយាម ដើម្បីបេះបង់នូវអង្គណៈនោះបញ្ចេញ ។ បុគ្គលនោះ មុខជាមិនមានពគៈ ទោសៈ មោហៈ មិនមានអង្គណៈ

អសង្ខ្តំលដ្ឋចំត្តោ កាលំ ករិស្សតិ ។ សេយ្យថាបិ
អាវុសោ កាំសភាតំ អាកតា អាបណា វា កម្មារ-
កុលា វា រជេន ច មលេន ច បរិយោនទ្ធា តមេវ
សាមិកា បរិភុញ្ជេយ្យុំ នេវ បរិយោនទេយ្យុំ ច ន
ច នំ រជាមលេ ឯកេ្ខយ្យុំ ឯវញ្ហិ សា អាវុសោ
កាំសភាតំ អបរេន សមយេន បរិសុទ្ធា អស្ស
បរិយោទាតា ។ ឯវមាវុសោតិ ។ ឯវមេវ ខោ
អាវុសោ យ្វាយំ បុគ្គលោ សង្ខ្តំលោ វ សមាធោ
អត្តំ មេ អជ្ឈត្តំ អង្ខ្តំលន្តិ យថាភូតំ បជានាតិ
តស្សត្តំ ចាដិកង្ខំ ឆន្ទំ ជនេស្សតិ ឯយមិស្សតិ
វីរិយំ អារភិស្សតិ តស្ស អង្ខ្តំលស្ស បហានាយ ។
សោ អភព្វោ អនោសោ អមោឃោ អនង្ខ្តំលោ
អសង្ខ្តំលដ្ឋចំត្តោ កាលំ ករិស្សតិ ។ តត្រាវុសោ
យ្វាយំ បុគ្គលោ អនង្ខ្តំលោ វ សមាធោ ឧត្តំ
មេ អជ្ឈត្តំ អង្ខ្តំលន្តិ យថាភូតំ ឧបជ្ឈានាតិ
តស្សត្តំ ចាដិកង្ខំ សុភនិមិត្តំ បនសិករិស្សតិ

មិនមានចិត្តសៅហ្មង ហើយឆ្លើមរណាកាលទៅ ។ ម្នាលអាវុសោ ដូចជាកាជន៍សំរិទ្ធដែលគេយកមកអំពីផ្សារ ឬអំពីត្រកូលជាងលោហៈ ជាកាជនប្រឡាក់ដោយធូលីនឹងស្មៅ បុគ្គលជាម្ចាស់ទាំងឡាយ ក៏បានប្រើប្រាស់កាជនៈនោះផង បានដុសខាត់ផង ថែមទាំងមិនទុកជាក់កាជន៍នោះ ក្នុងផ្លូវឆ្ងាយ ម្នាលអាវុសោ ក៏កាលបើដូច្នេះ កាជន៍សំរិទ្ធនោះ លុះដល់សម័យជាខាងក្រោយ នឹងបរិសុទ្ធផូរផង់ដែរឬ ។ ព្រះមហាមោគ្គល្លានក៏ទទួលថា អើអាវុសោ ។ ព្រះសារីបុត្រមានអាយុពោលតទៅទៀតថា ម្នាលអាវុសោ បុគ្គលណាទៅមានអង្គណៈ ដឹងច្បាស់តាមពិតថា អាត្មាអញមានអង្គណៈក្នុងខ្លួន អង្គណៈនេះក៏មានប្រាកដដល់បុគ្គលនោះ បុគ្គលនោះមុខជានឹងញ៉ាំងធម្មៈឲ្យកើតឡើង មុខជានឹងសង្វាត ប្រារព្ធព្យាយាមដើម្បីលះបង់អង្គណៈនោះចេញ ក៏ដូចោះដែរ ។ បុគ្គលនោះមុខជាមិនមានពគៈ ទោសៈ មោហៈ មិនមានអង្គណៈ មិនមានចិត្តសៅហ្មងហើយឆ្លើមរណាកាលទៅ ។ ម្នាលអាវុសោ បណ្តាបុគ្គលទាំង ៤ ពួកនោះ បុគ្គលណា មិនមានអង្គណៈ មិនដឹងច្បាស់ តាមពិតថា អាត្មាអញមិនមានអង្គណៈ ក្នុងខ្លួន អង្គណៈនេះ ក៏ត្រឡប់ទៅជាមានប្រាកដដល់បុគ្គលនោះវិញ បុគ្គលនោះមុខជានឹងធ្វើទុកក្នុងចិត្ត នូវសុភនិមិត្ត

ตสฺส สุภนิมิตฺตสฺส มนสิกาโร อกโต พหุลีกโต อนุฏฺ-
ฐิตสฺส ฯ โส สภาโค สาธารโณ สมฺโภโค สพฺรหฺมจารีหิ
สทฺธาย สีเลน สุตฺเตน จาคสฺส ปญฺญาย ฯ เสยฺยถาปิ
อายสฺมา กปิโน ตถาคตสฺส อปรภาเค ปจฺฉิเม กาเล
ปจฺฉิมาย ปรมฺปราย ปรินิพฺพุตสฺส ตเมว สาสนํ น
เจว ปริกฺขเยฺยยฺย น จ ปริยาทิเยยฺย ยถาปเร ปจฺจนฺติมา
ชนปทา น จ ตตฺถ ปติฏฺฐเยยฺยุ ฯ เอวญฺหิ โส อายสฺมา
ตถาคตสฺส อปรเภ สมเย สทฺธมฺมสฺส[1] อสฺส
ปลิคฺคหตฺถาย ฯ เอวมายสฺมาติ ฯ เอวเมว โขฺ อา-
ยสฺมา ยญฺญทตฺถุ ปุคฺคลา อนุสฺสเวน ฯ สมาเน
ตฺวเมว อฏฺฐาเน อกฺขเณ ยถาภูตสฺส ปชานาตา
ตสฺสาหํ ภาสิตสฺส สุภนิมิตฺตสฺส มนสิการสฺส ตสฺส
สุภนิมิตฺตสฺส มนสิกาโร อกโต พหุลีกโต อนุฏฺ-
ฐิตสฺส ฯ โส สภาโค สาธารโณ สมฺโภโค สพฺรหฺมจารีหิ
สทฺธาย สีเลน สุตฺเตน จาคสฺส ปญฺญาย ฯ ตสฺสายสฺมา-
ยสฺมา ยญฺญทตฺถุ ปุคฺคลา อนุสฺสเวน ฯ สมาเน
ตฺวเมว อฏฺฐาเน อกฺขเณ ยถาภูตสฺส ปชานาตา

๑ ฉ.ม. สทฺธมฺมวิลฺลตฺถาย ฯ

លុះធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវសុភនិមិត្តនោះហើយ រាគៈមុខជានឹងតាមកំចាត់ចិត្តមិនមាន ។ បុគ្គលនោះ មុខជានឹងធ្វើមរណកាលទៅចាំងរាគៈ ទោសៈ មោហៈ ចាំងអង្គណៈ ចាំងចិត្តដ៏សៅហ្មង ។ ម្នាលអាវុសោ ដូចជាកាជន៍សំរិទ្ធ ដែលគេនាំយកមកអំពីផ្សារ ឬអំពីត្រកូលជាងសោហៈ ជាកាជន៍ដ៏បរិសុទ្ធផូរផង់ តែបុគ្គលជាម្ចាស់ចាំងឡាយ មិនបានប្រើប្រាស់កាជន៍នោះផង មិនបានជូសខាត់ផង ថែមចាំងទុកកាជន៍នោះ ក្នុងផ្សារធូលីខ្មៅ ម្នាលអាវុសោ កំពាលបើដូច្នេះ កាជន៍សំរិទ្ធិនោះ លុះដល់សម័យខាងក្រោយទៅជាសៅហ្មង មានស្មឹមចាប់ដៃវិញ ។ ព្រះមហាមោគ្គល្លាន កំទួលថា អើអាវុសោ ។ ព្រះសារីបុត្រមានថេរៈពោលតទៅទៀតថា ម្នាលអាវុសោ បុគ្គលណាមិនមានអង្គណៈ មិនដឹងច្បាស់ តាមពិតថា អាត្មាអញមិនមានអង្គណៈក្នុងខ្លួន អង្គណៈនេះកំត្រូវប្រព័ទ្ធទៅជាធម្មជាតដល់បុគ្គលនោះវិញ បុគ្គលនោះមុខជានឹងធ្វើទុក ក្នុងចិត្តនូវសុភនិមិត្ត លុះធ្វើទុកក្នុងចិត្ត នូវសុភនិមិត្តនោះហើយ រាគៈមុខជានឹងតាមកំចាត់ចិត្តមិនមាន ។ បុគ្គលនោះ មុខជានឹងធ្វើមរណកាលទៅចាំងរាគៈ ទោសៈ មោហៈ ចាំងអង្គណៈ ចាំងចិត្តសៅហ្មង កំយ៉ាងនោះឯង ។ ម្នាលអាវុសោ បណ្តាបុគ្គលចាំង ៤ ពួកនោះ បុគ្គលណា មិនមានអង្គណៈ តែដឹងច្បាស់តាមពិតថា អាត្មាអញ មិនមានអង្គណៈក្នុងខ្លួន

តេស្សតំ ភាជកេកច្ចំ សុភគេមិត្តំ មនសិករិស្សតិ តស្ស
សុភគេមិត្តស្ស មនសិការា ភវតោ ចិត្តំ ភាវុច្ច-
សេស្សតិ ។ សោ អភវតោ អនោសោ អមោឃោ
អនន្តរោ អសង្កិលិដ្ឋចិត្តោ កាលំ ករិស្សតិ ។
សេយ្យថាបិ អាវុសោ កំសភាតំ អាកតា អា-
បណា វា កម្មារកុលា វា បរិសុទ្ធា បរិយោទាតា
តមេនំ សាមិកា បរិភុញ្ជេយ្យុំ ចេវ បរិយោទបេយ្យុំ ច
ន ច នំ រជាបថេ តិដ្ឋបេយ្យុំ ឯវញ្ហិ សា អាវុសោ
កំសភាតំ អបវេន សមយេន បរិសុទ្ធតរា អស្ស
បរិយោទាតាតំ ។ ឯវមាវុសោតំ ។ ឯវមេវ ខោ
អាវុសោ យ្វាយំ បុគ្គលោ អនន្តរោ ។ សមាធោ
ឧត្តំ មេ អជ្ឈត្តំ អនុដ្ឋានំ យថាភូតំ បជានាតិ
តេស្សតំ ភាជកេកច្ចំ សុភគេមិត្តំ ន មនសិករិស្សតិ
តស្ស សុភគេមិត្តស្ស អមនសិការា ភវតោ ចិត្តំ
ភាវុច្ចំសេស្សតិ ។ សោ អភវតោ អនោសោ

អង្គណៈនេះកំត្រូវឲ្យប់ទៅជាមានប្រាកដ ដល់បុគ្គលនោះវិញ បុគ្គលនោះ
មុខជានឹងធ្វើទុក ក្នុងចិត្តនូវសុភនិមិត្ត លុះធ្វើទុកក្នុងចិត្ត នូវសុភនិមិត្ត
នោះហើយ រាគៈមុខជានឹងមិនតាមកំចាត់ចិត្តបានឡើយ ។ បុគ្គលនោះ
មុខជា មិនមានរាគៈ ទោសៈ មោហៈ មិនមានអង្គណៈ មានចិត្ត មិន
សៅហ្មង ហើយធ្វើនូវមរណកាលទៅ ។ ម្នាលអាវុសោ ដូចកាជន៍
សំរិទ្ធ ដែលគេនាំយកមកអំពីផ្សារ ឬអំពីត្រកូលជាងសោហៈ ជាកាជន៍
ដ៏បរិសុទ្ធផូរផង់ បុគ្គលជាម្ចាស់ចាំងឡាយ បានប្រើប្រាស់នូវកាជន៍
នោះផង បានដុសខាត់ផង ថែមចាំងមិនទុកកាជន៍នោះ ក្នុងផូរឆ្ងួលីផង
ម្នាលអាវុសោ កំកាលបើដូច្នេះ កាជន៍សំរិទ្ធនោះ លុះសម័យខាង
ក្រោយមក ទៅជាកាជន៍ដ៏បរិសុទ្ធ ផូរផង់ ត្រៃលែងដែរឬ ។ ព្រះមហា-
មោគ្គល្លាន កំទូលថា អើអាវុសោ ។ ព្រះសារីបុត្រមានថេរវាចាតទៅ
ទៀតថា ម្នាលអាវុសោ បុគ្គលណាមិនមានអង្គណៈ ដឹងច្បាស់តាម
ពិតថា អាត្មាអញមិនមានអង្គណៈក្នុងខ្លួន អង្គណៈនេះកំមានប្រាកដដល់
បុគ្គលនោះ មុខជាបុគ្គលនោះមិនបានធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ចំពោះសុភនិមិត្ត
លុះមិនធ្វើទុកក្នុងចិត្ត នូវសុភនិមិត្តនោះហើយ រាគៈមុខជានឹងមិនតាម
កំចាត់ចិត្ត កំជ្រួចរំដែរ ។ បុគ្គលនោះមុខជាមិនមានរាគៈ ទោសៈ មោហៈ

อโมหเหตุ อนงฺคณา อสงฺกิลิฏฺฐจิตฺตา กาลงฺ กริสฺสติ ฯ อยญฺ หิ อาวุโส ภิกฺขุ อโมหกลฺยาณ เหตุ อยญฺ ปจฺจโย เยนิเมสญฺ ทฺวินฺนญ์ ปุคฺคลานญ์ สงฺกิลิฏฺฐานญ์เยว สตญ์ วา กาโม ปหีนปุริสสฺส อกฺกายติ วา กาโม สนฺตปุริสสฺส อกฺกายติ อยญฺ หิ ภนฺเต อาวุโส อโมหกลฺยาณ เหตุ อยญฺ ปจฺจโย เยนิเมสญฺ ทฺวินฺนญ์ ปุคฺคลานญ์ อนงฺคณานญ์เยว สตญ์ วา กาโม ปหีนปุริสสฺส อกฺกายติ วา กาโม สนฺตปุริสสฺส อกฺกายตีติ ฯ

(๘๖) องฺคณานิ องฺคณานีติ อาวุโส วุจฺจติ กิเลสานุ หิ อิทญ์ อาวุโส อธิวจนญ์ ยทิทญ์ องฺคณานีติ ฯ ปาปกานิ[๑] อิทญ์ อาวุโส อกุสลานญ์ ปาปกานญ์ อธิวจนญ์ ยทิทญ์ องฺคณานีติ[๒] ฯ

(๘๗) ปหีนา หิ ภนฺเต อาวุโส วิฏฺฐติ ยสฺส ปเนตานิ อุทฺธมฺภาคิยานิ สญฺโญชนานิ อนาคามิสฺส ตานิ ปหีนานิ อุปฺปาฏิตานิ อาคนฺตฺวา ปุน อาคจฺฉติ อิตฺถตฺตญ์ วา ปน อาคจฺฉติ อิตฺถตฺตาย วา ปน อาคจฺฉติ อิตฺถตฺตาย วา ปน อาคจฺฉติ ฯ ปหีนา หิ ภนฺเต อาวุโส วิฏฺฐติ

---

๑ ฉ. ปาปกานิ หิ ฯ ๒ ฉ. องฺคณานิ ปาปิจฺฉาหิ ฯ

มีอกิญจนะ มีอกิญจนสภาพ เป็นมรณกาลเป็น ฯ ม. อา. โมคคัลลานะ เหตุปัจจัยนี่แหละ ที่ทำให้มีบุคคล มีอกิญจนะ ๓ พวกนี้ และบุคคลพวกหนึ่ง กล่าวว่าเป็นบุรุษเลว กว่าบุรุษ บุคคลพวกหนึ่งอีก กล่าวว่าเป็นบุรุษประเสริฐ ม. อา. โมคคัลลานะ เหตุปัจจัยนี่แหละ ที่ทำให้มีบุคคล ที่ไม่มีอกิญจนะ ๓ พวกนี้ และบุคคลพวกหนึ่ง กล่าวว่าเป็นบุรุษเลว กว่าบุรุษ บุคคลพวกหนึ่งอีก กล่าวว่าเป็นบุรุษประเสริฐ ฯ

(๕๖) พระมหาโมคคัลลานะผู้มีอายุถามว่า ม. อา. ถ้อยคำที่ท่านเรียกว่า อกิญจนะ อกิญจนะ อย่างนี้ ม. อา. ก็ถ้อยคำว่า อกิญจนะนี้ เป็นชื่อของอะไร ฯ พระสารีบุตรตอบว่า ม. อา. ถ้อยคำว่า อกิญจนะนี้ เป็นชื่อของอกุศลธรรมที่ลามก ที่ประสงค์เอาความตระหนี่ ด้วยอำนาจแห่งเสขปฏิปทา ฯ

(๕๗) ม. อา. เหตุนี้ จึงมีได้กล่าวว่า ผู้ที่ตั้งอยู่ในเสขปฏิปทา ผู้ที่ยังศึกษาอยู่ ในศาสนานี้ ยังมีเพียงเล็กน้อย ม. อา. เราจักแสดงธรรมแก่ท่านทั้งหลาย ท่านทั้งหลายจงฟังธรรมนั้น จงใส่ใจให้ดี เราจักกล่าว ฯ ม. อา. ก็

យន្តំ កតិកំ កតិកំ ជានេយ្យុំ អាបត្តី អាបជ្ជេតំ ។ ជានន្តំ មំ កតិកំ អាបត្តី អាបជ្ជេតំ ឥតិ សោ ភិក្ខុ តោ ហោតំ អប្បតីតោ ។ យោ ចេវ ខោ អាវុសោ តោ យោ ច អប្បច្ចយោ ទុកយមេតំ អង្គណំ ។

(៥៨) ឋានំ ខោ បនេតំ អាវុសោ វិជ្ជតិ យំ ឥធេកច្ចស្ស តិក្ខុនោ ឃរំ ឥច្ចា ទុប្បញ្ញស្ស អាបត្តិញ្ច វត អាបជ្ជេ អស្សុំ អនុរហោ មំ តិក្ខុ ចោទេយ្យុំ នោ សង្ឃមជ្ឈតិ ។ ឋានំ ខោ បនេតំ អាវុសោ វិជ្ជតិ យន្តំ តិក្ខុំ តិក្ខុ សង្ឃមជ្ឈ ចោទេយ្យុំ នោ អនុរហោ ។ សង្ឃមជ្ឈ មំ តិក្ខុ ចោទេន្តំ នោ អនុរហោតំ ឥតិ សោ ភិក្ខុ តោ ហោតំ អប្បតីតោ ។ យោ ចេវ ខោ អាវុសោ តោ យោ ច អប្បច្ចយោ ទុកយមេតំ អង្គណំ ។

(៥៩) ឋានំ ខោ បនេតំ អាវុសោ វិជ្ជតិ យំ ឥធេកច្ចស្ស តិក្ខុនោ ឃរំ ឥច្ចា ទុប្បញ្ញស្ស អាបត្តិញ្ច វត អាបជ្ជេ អស្សុំ សម្ពហុលា មំ ចោទេយ្យ

ភិក្ខុដ៏ចំភិក្ខុនោះថាជាអ្នកត្រូវអាបត្តិហើយ ។ ភិក្ខុនោះកំពឹងមិនត្រេកអរ
ដោយហេតុដូច្នេះថា ពួកភិក្ខុដ៏ចំថា អាត្មាអញជាអ្នកត្រូវអាបត្តិហើយ ។
ម្នាលអាវុសោ សេចក្តីពឹងណាក្តី សេចក្តីមិនត្រេកអរណាក្តី ទាំងពីរ
នេះឯង ឈ្មោះថា អង្គណៈដែរ ។

(៥៨) ម្នាលអាវុសោ ហេតុនេះតែងមានជាប្រាកដ ត្រង់ថា
សេចក្តីប្រាថ្នាកើតឡើងដល់ភិក្ខុពួកខ្លះ ក្នុងសាសនានេះ យ៉ាងនេះថា ឱហ្ន៎
អាត្មាអញ ត្រូវអាបត្តិមែនហើយ ពួកភិក្ខុចោទអាត្មាអញ ក្នុងទីស្ងាត់
ប៉ុនេះ សូមកុំចោទក្នុងកណ្តាលដំនុំសង្ឃឡើយ ។ ម្នាលអាវុសោ ហេតុនេះ
តែងមានជាប្រាកដ ត្រង់ពាក្យថា ពួកភិក្ខុចោទភិក្ខុនោះក្នុងកណ្តាលដំនុំ
សង្ឃ មិនចោទក្នុងទីស្ងាត់ ។ ភិក្ខុនោះពឹងមិនត្រេកអរដោយហេតុដូច្នេះថា
ពួកភិក្ខុចោទអាត្មាអញ ក្នុងកណ្តាលដំនុំសង្ឃ មិនបានចោទក្នុងទីស្ងាត់ ។
ម្នាលអាវុសោ សេចក្តីពឹងឯណាក្តី សេចក្តីមិនត្រេកអរឯណាក្តី ទាំងពីរ
នេះឯង ឈ្មោះថា អង្គណៈដែរ ។

(៥៨) ម្នាលអាវុសោ ហេតុនេះតែងមានជាប្រាកដ ត្រង់ថា
សេចក្តីប្រាថ្នាកើតឡើង ដល់ភិក្ខុពួកខ្លះ ក្នុងសាសនានេះ យ៉ាង
នេះថា អាត្មាអញត្រូវអាបត្តិមែនហើយ បុគ្គលស្មើគាគួរចោទអាត្មាអញ

เถา อปฺปฏิปุคฺคลาตฺ ฯ ฯหนฺ ขฺวาหนฺ เอวเมตนฺ อาวุโส
วิชฺชาตฺ ยนฺนูนาหนฺ อปฺปฏิปุคฺคโล เจวสฺสนฺ เถา
สปฺปฏิปุคฺคโล ฯ อปฺปฏิปุคฺคโล มหนฺ เจวสฺสนฺ เถา
สปฺปฏิปุคฺคลาตฺ ปาตฺ โส ตถุปาโย หิสฺสาตฺ อปฺปาฺ-
โย ฯ โย เจว ขฺวาหนฺ อาวุโส เอวาสฺส โย จ
อปฺปจฺจโย อุภยเมตนฺ อนฺตรโต ฯ

(๖๐) ฯหนฺ ขฺวาหนฺ เอวเมตนฺ อาวุโส วิชฺชาตฺ ยนฺ ปเน-
กจฺจสฺส เอกจฺเจ ฆาฺ ปญฺญา อุปฺปชฺเชยฺย อเถว วาตฺ
อเมว สตฺถา ปฏิปุจฺฉิตฺวา ปฏิปุจฺฉิตฺวา เอกจฺเจ ธมฺเม เธ-
เสยฺย น อญฺเญ เอกจฺเจ สตฺถา ปฏิปุจฺฉิตฺวา ปฏิปุจฺฉิตฺวา
เอกจฺเจ ธมฺเม เธเสยฺยาตฺ ฯ ฯหนฺ ขฺวาหนฺ เอวเมตนฺ อาวุโส
วิชฺชาตฺ ยนฺ อญฺเญ เอกจฺเจ สตฺถา ปฏิปุจฺฉิตฺวา ปฏิปุจฺฉิตฺวา
เอกจฺเจ ธมฺเม เธเสยฺย น ตนฺ เอกจฺเจ สตฺถา
ปฏิปุจฺฉิตฺวา ปฏิปุจฺฉิตฺวา เอกจฺเจ ธมฺเม เธเสยฺย ฯ

บุคคลมิได้เสพคบ มิได้คบหาสมาคมกับเรา ฯ ดูกรอาวุโส เหตุนี้แหละ จึงควรกล่าวว่า บุคคลมิได้เสพคบ ซึ่งบุคคลนั้น บุคคลเสพคบ มิได้กล่าวซึ่งบุคคลนั้นเลย ฯ บุคคลนั้น ชื่อว่าไม่ประกอบด้วยธรรม เพราะเหตุนั้นแล บุคคลมิได้เสพคบ จึงกล่าวซึ่งบุคคลว่า บุคคลมิได้เสพคบ ซึ่งเรา บุคคลเสพคบ มิได้กล่าวซึ่งเราเลย ฯ ดูกรอาวุโส ข้อที่ว่าไม่ประกอบด้วยธรรม ข้อที่ว่าไม่ประกอบด้วยวินัย ข้อที่ว่าไม่ประกอบด้วยธรรมวินัย ดังนี้ก็ดี ข้อที่ว่าไม่ประกอบด้วยธรรม ข้อที่ว่าไม่ประกอบด้วยวินัย ข้อที่ว่าไม่ประกอบด้วยธรรมวินัย ดังนี้ก็ดี ชื่อว่าอรณวิภังค์ ฯ

(๑๐) ดูกรอาวุโส เหตุนี้แหละ จึงควรกล่าวว่า ข้อปฏิบัติเพื่อความเป็นผู้ไม่ประมาท ในธรรมวินัยนี้ ดังนี้ ก็ด้วยประการฉะนี้ ฯ ดูกรอาวุโส ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อมเป็นผู้ไม่ประมาท ฯ ดูกรอาวุโส เหตุนี้แหละ จึงควรกล่าวว่า ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อมเป็นผู้ไม่ประมาท

อญฺ กิกฺขุ สตฺถา ปฏิปุจฺฉติ ปฏิปุจฺฉติ กิกฺขุ ธมฺมํ เทเสติ น มยา สตฺถา ปฏิปุจฺฉิ ปฏิปุจฺฉิ กิกฺขุ ธมฺมํ เทเสสีติ ฯเต สา กุปิตา เหาติ อปฺปตีตา ฯ เย เต ภิกฺขู เอวมาหสุ เต เอวมสฺสุ ฯ

(๖๑) ตตฺร ภควา เอตทโวจ ยถา ตุมฺเห อานนฺท ชานาถ ยถา เม ภิกฺขู ธมฺมเทสนาย ปฏิปชฺชนฺติ ปุริมกาเย ปุริมกาเย ปญฺญาย สมฺปฏิปชฺชนฺติ ปจฺฉิมกาเย ปจฺฉิมกาเย ปญฺญาย สมฺปฏิปชฺชนฺติ ฯ ตตฺร ภควา เอตทโวจ ยถา ตุมฺเห อานนฺท ชานาถ ยถา มยา ภิกฺขู ธมฺมเทสนาย ปฏิปชฺชนฺติ ปุริมกาเย ปุริมกาเย ปญฺญาย สมฺปฏิปชฺชนฺติ ปจฺฉิมกาเย ปจฺฉิมกาเย ปญฺญาย สมฺปฏิปชฺชนฺติ ฯ อญฺ กิกฺขุ กิกฺขู ปุริมกาเย ปุริมกาเย ปญฺญาย สมฺปฏิปชฺชติ น มยา ปุริมกาเย ปุริมกาเย ปญฺญาย สมฺปฏิปชฺชิ ฯเต สา กุปิตา เหาติ อปฺปตีตา ฯ เย เต ภิกฺขู เอวมาหสุ เต เอวมสฺสุ ฯ

តិក្ខុនោះទើមិនត្រេកអរ ដោយហេតុដូច្នេះថា ព្រះសាស្តាសួរតែតិក្ខុឯទៀតរឿយ ។ ហើយសំដែងធម៌ ដល់ពួកតិក្ខុ ព្រះសាស្តាមិនសួរអាត្មាអញរឿយ ។ ហើយសំដែងធម៌ ដល់ពួកតិក្ខុ ។ ម្នាលអាវុសោ សេចក្តីទើណាក្តី សេចក្តីមិនត្រេកអរណាក្តី ទាំងពីរនេះឯង ឈ្មោះថាអង្គណៈដែរ ។

(๑๑) ម្នាលអាវុសោ ហេតុនេះតែងមានជាប្រាកដ ត្រង់ថា សេចក្តីប្រាថ្នាកើតឡើងដល់តិក្ខុពួកខ្លះ ក្នុងសាសនានេះ យ៉ាងនេះថា ធ្វើម្តេចហ្ន៎ ពួកតិក្ខុគប្បីចោមរោមអាត្មាអញ ចូលទៅកាន់ស្រុក ដើម្បីកត្តព្វកតិក្ខុកុំគប្បីចោមរោមតិក្ខុឯទៀត ចូលទៅកាន់ស្រុក ដើម្បីកត្តព្វឡើយ ។ ម្នាលអាវុសោ ហេតុនេះតែងមានជាប្រាកដ ត្រង់ថា ពួកតិក្ខុ គប្បីចោមរោមតិក្ខុឯទៀតរឿយ។ ចូលទៅកាន់ស្រុក ដើម្បីកត្តព្វ ពួកតិក្ខុមិនគប្បីចោមរោមតិក្ខុនោះរឿយ។ ចូលទៅកាន់ស្រុក ដើម្បីកត្តព្វ ។ តិក្ខុនោះទើមិនត្រេកអរដោយហេតុដូច្នេះថា ពួកតិក្ខុចោមរោមតិក្ខុឯទៀតរឿយ ។ ចូលទៅកាន់ស្រុក ដើម្បីកត្តព្វ ពួកតិក្ខុមិនចោមរោមអាត្មាអញរឿយ។ ចូលទៅកាន់ស្រុក ដើម្បីកត្តព្វ ។ ម្នាលអាវុសោ សេចក្តីទើណាក្តី សេចក្តីមិនត្រេកអរណាក្តី ទាំងពីរនេះឯង ឈ្មោះថា អង្គណៈដែរ ។

(๖๒) ปาฯ อิธ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา สุคตึ สคฺคํ โลกนฺติ อุปปชฺชติ ตตฺร สุทฺธาวาสานํ เทวานํ สหพฺยตาย ตตฺร ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล

(๖๒) ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เหตุนี้แลเป็นเหตุ เป็นปัจจัย ที่ทำให้สัจจกนิครนถ์ผู้เป็นศาสดาหมู่ใหญ่ ในศาสนานี้ กล่าวอย่างนี้ว่า ดูก่อนท่านผู้เจริญ ข้าพเจ้าย่อมบัญญัติอาสนะอันประเสริฐ ที่นั่งอันประเสริฐ ที่นอนอันประเสริฐ ในที่ชุมนุมชนอันประเสริฐ ส่วนภิกษุนี้ไม่บัญญัติอาสนะอันประเสริฐ ที่นั่งอันประเสริฐ ที่นอนอันประเสริฐ ในที่ชุมนุมชนอันประเสริฐ ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เหตุนี้แลเป็นเหตุ เป็นปัจจัย ที่ทำให้ภิกษุนี้ไม่บัญญัติอาสนะอันประเสริฐ ที่นั่งอันประเสริฐ ที่นอนอันประเสริฐ ในที่ชุมนุมชนอันประเสริฐ ส่วนข้าพเจ้าบัญญัติอาสนะอันประเสริฐ ที่นั่งอันประเสริฐ ที่นอนอันประเสริฐ ในที่ชุมนุมชนอันประเสริฐ ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุนั้นไม่บัญญัติอาสนะอันประเสริฐ ที่นั่งอันประเสริฐ ที่นอนอันประเสริฐ ในที่ชุมนุมชนอันประเสริฐ ภิกษุนั้นชื่อว่าไม่ทำกรรมอันประเสริฐ ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุนั้นไม่ทำกรรมอันประเสริฐ เพราะเหตุนี้ ภิกษุนี้ บัญญัติอาสนะอันประเสริฐ ที่นั่งอันประเสริฐ ที่นอนอันประเสริฐ ในที่ชุมนุมชนอันประเสริฐ ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ข้าพเจ้าย่อมบัญญัติอาสนะอันประเสริฐ ที่นั่งอันประเสริฐ ที่นอนอันประเสริฐ ในที่ชุมนุมชนอันประเสริฐ ส่วนภิกษุนี้ไม่บัญญัติอาสนะอันประเสริฐ ที่นั่งอันประเสริฐ ที่นอนอันประเสริฐ ในที่ชุมนุมชนอันประเสริฐ ภิกษุนั้นชื่อว่าทำกรรมอันประเสริฐ ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุนั้นทำกรรมอันประเสริฐ เพราะเหตุนี้ ข้าพเจ้าบัญญัติอาสนะอันประเสริฐ ที่นั่งอันประเสริฐ ที่นอนอันประเสริฐ ในที่ชุมนุมชนอันประเสริฐ ภิกษุนั้นไม่บัญญัติอาสนะอันประเสริฐ ที่นั่งอันประเสริฐ ที่นอนอันประเสริฐ ในที่ชุมนุมชนอันประเสริฐ ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย

ภคฺคเวฺ กุลฺลาวี อนุโมเทยฺยาถ ฯ ยาวญฺจิทํ เอตฺถ ปเรตํ อาวุโสวาทฺจ ยํ อญฺเญ ภิกฺขู ภคฺคเวฺ กุลฺลาวี อนุโมเทยฺยุ น เสว ภิกฺขู ภคฺคเวฺ กุลฺลาวี อนุโมเทยฺยุ ฯ อญฺเญ ภิกฺขู ภคฺคเวฺ กุลฺลาวี อนุโมทนฺติ ยาหิ ภคฺคเวฺ กุลฺลาวี อนุโมทามีติ ๔ติ เสว กุปฺปเตา เหาติ อปฺปสีเตา ฯ เยา เจว เอา อาวุเสว เกาเจา เยา จ อปฺปจฺจเยา อุภยเมตํ อกฺขณา ฯ

(๖๔) ยาวญฺจิทํ เอตฺถ ปเรตํ อาวุโสวาทฺจ ยํ ๔เจกจฺจสฺส ภิกฺขุเจ ฆาฺ ๔ปฺปา อุปฺปชฺเชยฺย อเยา วาต อยาเมว อาคมคตานิ ภิกฺขูนิ ฉมฺ เจเสยฺยุ น อญฺเญ ภิกฺขู อาคมคตานิ ภิกฺขูนิ ฉมฺ เจเสยฺยาถ ฯ ยาวญฺจิทํ เอตฺถ ปเรตํ อาวุโสวาทฺจ ยํ อญฺเญ ภิกฺขู อาคมคตานิ ภิกฺขูนิ ฉมฺ เจเสยฺยุ น เสว ภิกฺขู

มิនគប្បីអនុមោទនាក្នុងពេលកត្តុវ្ឡើយ ។ ម្នាលអាវុសោ ហេតុនេះ តែងមានជាប្រាកដ ត្រង់ថា កិក្ខុឯទៀតធាន់ហើយ គប្បីអនុមោទនា ក្នុងពេលកត្តុ កិក្ខុនោះធាន់ហើយមិនគប្បីបានអនុមោទនា ក្នុងពេលកត្តុឡើយ ។ កិក្ខុនោះខឹងមិនត្រេកអរ ដោយហេតុដូច្នេះថា កិក្ខុឯទៀតធាន់ហើយបាន អនុមោទនាក្នុងពេលកត្តុ អាត្មាអញធាន់ហើយ មិនបានអនុមោទនា ក្នុងពេលកត្តុឡើយ ។ ម្នាលអាវុសោ សេចក្តីខឹងណាក្តី សេចក្តីមិនត្រេកអរណាក្តី ទាំងពីរនេះឯង ឈ្មោះថា អក្ខណៈដែរ ។

(๖๔) ម្នាលអាវុសោ ហេតុនេះ តែងមានជាប្រាកដ ត្រង់ថា សេចក្តីប្រាថ្នាកើតឡើងដល់កិក្ខុពួកខ្លះ ក្នុងសាសនានេះ យ៉ាងនេះថា ខ្ញុំ+ហ្នាអាត្មាអញគប្បីសំដែងធម៌ ដល់ពួកកិក្ខុដែលឋិតនៅក្នុងអាវាម កិក្ខុឯទៀត មិនគប្បីសំដែងធម៌ ដល់ពួកកិក្ខុដែលឋិតនៅក្នុងអាវាមឡើយ ។ ម្នាលអាវុសោ ហេតុនេះ តែងមានជាប្រាកដ ត្រង់ថា កិក្ខុឯទៀតសំដែងធម៌ ដល់ពួកកិក្ខុដែលឋិតនៅក្នុងអាវាម កិក្ខុនោះ មិនគប្បី

อาภมตฺตานํ กิกฺขนฺนํ ฉมฺหิ เทเสยฺย ฯ อญฺโญ กิกฺขุ อาภมตฺตานํ กิกฺขนฺนํ ฉมฺหิ เทเสติ ภาหิ อาภมตฺตานํ กิกฺขนฺนํ ฉมฺหิ เทเสมีติ ฯติ สา กุมิตา เหาติ อปฺปติตา ฯ โย เจว โข อายุสฺมา โกณฺฑญฺโญ อปฺปฏิยา อปฺปฏิยา ๒กยมาเนติ ฯ

(๖๙) ตตฺร ขฺวาหํ เอตฺตาวตา อายุสฺมา วิฏฺฐเต ยถา ๓เอกจฺจสฺส กิกฺขุโน ปาปกา ๔ปาปิจฺฉา อุปฺปชฺเชยฺย อเหวาตฺตา อมหาเมว อาภมตฺตานํ กิกฺขนฺนํ ฉมฺหิ เทเสยฺยนฺติ ฯ เป ฯ อุทาสกานํ ฉมฺหิ เทเสยฺยนฺติ ฯ เป ฯ อุทาสิตานํ ฉมฺหิ เทเสยฺยนฺติ อ อญฺโญ กิกฺขุ อาภมตฺตานํ อุทาสิตานํ ฉมฺหิ เทเสยฺยาติ ฯ ตตฺร ขฺวาหํ เอตฺตาวตา อายุสฺมา วิฏฺฐเต ยถา อญฺโญ กิกฺขุ อาภมตฺตานํ อุทาสิตานํ ฉมฺหิ เทเสยฺย อ สา กิกฺขุ อาภมตฺตานํ อุทาสิตานํ ฉมฺหิ เทเสยฺย ฯ

สัมโพธิธรรม ส่วนพวกภิกษุที่ปรินิพพานไปก่อนกว่าเรา ๆ ภิกษุนั้นชื่อว่าไม่ล่วงเลยแล้วด้วยเหตุอย่างนี้ว่า ภิกษุนี้ยังไม่ได้สัมโพธิธรรม ส่วนพวกภิกษุที่ปรินิพพานไปก่อนกว่าเรา เราไม่ได้สัมโพธิธรรม ส่วนพวกภิกษุที่ปรินิพพานไปก่อนกว่าเรา ๆ ดูก่อนอาวุโส ข้อนี้ชื่อว่าเป็นอย่างไร ข้อนี้ชื่อว่าเป็นอย่างไร ชื่อว่าอัฏฐกนาครนี้ ๆ

(๑๕) ดูก่อนอาวุโส เหตุนี้แลเป็นเหตุให้ถึงความเป็นผู้ประกอบด้วยประโยชน์ ชื่อว่าเป็นเครื่องให้ถึงความเป็นผู้ฉลาด ชื่อว่าเป็นเครื่องให้ถึงความเป็นผู้ไม่ล่วงเลย ชื่อว่าเป็นเครื่องให้ถึงความเป็นผู้ไม่ประมาท ชื่อว่าเป็นเครื่องให้ถึงความเป็นผู้ไม่ประมาทในพระศาสนานี้ อย่างนี้ว่า ดูก่อนอาวุโส เราไม่ได้สัมโพธิธรรม ส่วนพวกภิกษุที่ปรินิพพานไปก่อนกว่าเรา ๆ ฯลฯ ไม่ได้สัมโพธิธรรม ส่วนพวกภิกษุณี ๆ ฯลฯ ไม่ได้สัมโพธิธรรม ส่วนพวกอุบาสก ๆ ฯลฯ ไม่ได้สัมโพธิธรรม ส่วนพวกอุบาสิกา ภิกษุนี้ไม่ได้สัมโพธิธรรม ส่วนพวกอุบาสิกาที่ถึงพร้อมด้วยกามคุณ ๕ ภิกษุนั้นไม่ได้สัมโพธิธรรม ส่วนพวกอุบาสิกาที่ถึงพร้อมด้วยกามคุณ ๕ ภิกษุนั้น

อญฺญา กิริยา อาภิสมาจารา อุปาสิกาโย ฉมฺมึ เนเสติ ฉาหิ อาภิสมาจารา อุปาสิกาโย ฉมฺมึ เนเสยฺยาติ ฯ เอวมฺปิ โข อานนฺท สิกฺขา กรณียา เยหิ ฯ

(๖๖) ยาวญฺจิทํ อานนฺท ปาฏลิปุตฺตสฺมึ นครสฺมึ ปาฏลิคามิยา อุปาสิกาย ปาฏลิยา นาม มิเค กิริยา สณฺฐาเปสฺสนฺติ อิมสฺมึ ปาฏลิปุตฺตสฺมึ นครสฺมึ ปาฏลิคามิยา อุปาสิกาย ปาฏลิยา นาม มิเค กิริยา สณฺฐาปิตาติ ฯ ยาวญฺจิทํ อานนฺท ปาฏลิปุตฺตสฺมึ นครสฺมึ ปาฏลิคามิยา อุปาสิกาย ปาฏลิยา นาม มิเค กิริยา สณฺฐาปิตา ต

ខ្ញុំមិនត្រេកអរ ដោយហេតុដូច្នេះថា កិកូឯទៀតបានសំដែងធម៌ ដល់ពួកឧបាសិកាដែលមកកាន់អាវាម អាត្មាអញមិនបានសំដែងធម៌ ដល់ពួកឧបាសិកាដែលមកកាន់អាវាម ។ ម្នាលអាវុសោ សេចក្តីខឹងណាក្តី សេចក្តីមិនត្រេកអរណាក្តី ទាំងពីរនេះឯងឈ្មោះថា អង្គណៈដែរ ។

(๑๑) ម្នាលអាវុសោ ហេតុនេះ តែងមានជាប្រាកដ ត្រង់ថា សេចក្តីប្រាថ្នាកើតឡើង ដល់កិកូពួកខ្លះក្នុងសាសនានេះ យ៉ាងនេះថា ឱហ្ន៎ ពួកកិកូគប្បីធ្វើសក្ការៈ គោរព រាប់អាន បូជាអាត្មាអញ ពួកកិកូមិនគប្បីធ្វើសក្ការៈ គោរព រាប់អាន បូជាកិកូឯទៀតឡើយ ។ ម្នាលអាវុសោ ហេតុនេះ តែងមានជាប្រាកដ ត្រង់ថា ពួកកិកូគប្បីធ្វើសក្ការៈ គោរព រាប់អាន បូជាកិកូឯទៀត ពួកកិកូមិនគប្បីធ្វើសក្ការៈ គោរព រាប់អាន

ปฺวเชยฺยุ ฯ อญฺญา ภิกฺขุ ภิกฺขู สกฺกาเยฏฺเ ปริ-
ยาเยฏฺเ มานเยฏฺเ ปฺวเฏฺเ น มํ ภิกฺขู สกฺกาเยฏฺเ
ปริยาเยฏฺเ มานเยฏฺเ ปฺวเฏฺเติ ฯเปฯ สมฺมา ปฏิปนฺโน
โหตีติ อปฺปฏิปนฺโนติ ฯ โย เจว โข อายสฺมา ปุณฺณ-
โย จ อปฺปฺวชฺโย อุภยเมตํ อฏฺฐานเมว ฯ

(๖๗) ฐานเมว โข ปเนตํ อายสฺมา ปิลินฺทวจฺฉ ยเทว
ฯเปฯ ภิกฺขุสงฺฆ ภิกฺขุนี ปสาทา อุปาสเก อุปาสิกา
ปริพฺพาเชยฺยา อเจลา ปาฏิเทสนียา ฯ เปฯ อุทายิกา ฯ เปฯ
อุทายิกาโย[๑] สกฺกาเรยฺยุ ปริปาเรยฺยุ มา-
เนยฺยุ ปฺวเชยฺยุ น อญฺญา ภิกฺขู อุทายิกาโย[๒]
สกฺกาเรยฺยุ ปริปาเรยฺยุ มาเนยฺยุ ปฺวเชยฺยุนฺติ ฯ ฐา-
นเมว โข ปเนตํ อายสฺมา ปิลินฺทวจฺฉ ยเทว อญฺญา ภิกฺขู
อุทายิกาโย สกฺกาเรยฺยุ ปริปาเรยฺยุ มาเนยฺยุ
ปฺวเชยฺยุ น ตา ภิกฺขู อุทายิกาโย สกฺกาเรยฺยุ
ปริปาเรยฺยุ มาเนยฺยุ ปฺวเชยฺยุ ฯ อญฺญา ภิกฺขู อุ-
ทายิกาโย สกฺกาเรยฺยุ ปริปาเรยฺยุ มาเนยฺยุ ปฺวเชยฺยุ

ปูชาภิกฺขุโนฺหวเย ฯ ภิกฺขุโนฺหวขีณาสวภาเวน เหตุนา เอวมาห

ន មំ ឧបាសិកាយោ សក្ការេន្តិ គរុការេន្តិ មានេន្តិ បូជេន្តិ តេន សោ ករុបិតោ បេមតិ អប្បតិតោ ។ យោ ចេវ ខោ អាវុសោ គោតោ យោ ច អប្បច្ចយោ ឧភយមេតំ អព្ភំសោ ។

(๖๘) ឯវំ ខោ បនេតំ អាវុសោ វិជ្ជតិ យំ នគេកច្ចស្ស កិត្តិយោ ឯវំ នច្ចា ឧប្បជ្ជេយ្យ អយោ វត អហោមេវ លាភី អស្ស បណីតានំ ចីវរានំ ន អញ្ញោ កិត្តិ លាភី អស្ស បណីតានំ ចីវរានន្តិ ។ ឯវំ ខោ បនេតំ អាវុសោ វិជ្ជតិ យំ អញ្ញោ កិត្តិ លាភី អស្ស បណីតានំ ចីវរានំ ន សោ កិត្តិ លាភី អស្ស បណីតានំ ចីវរានំ ។ អញ្ញោ កិត្តិ លាភី បណីតានំ ចីវរានំ នាមា លាភី បណីតានំ ចីវរានន្តិ តេន សោ ករុបិតោ បេមតិ អប្បតីតោ ។ យោ ចេវ ខោ អាវុសោ គោតោ យោ ច អប្បច្ចយោ ឧភយមេតំ អព្ភំសោ ។

ពួកខ្ញុំបាសិកា មិនឆ្ងល់សង្ការៈ គោរព រាប់អាន បូជាអាត្មាអញឡើយ ។

ម្នាលអាវុសោ សេចក្តីខឹងណាក្តី សេចក្តីមិនត្រេកអរណាក្តី ទាំងពីរ

នេះឯង ឈ្មោះថា អង្គណៈដែរ ។

(๖๙) ម្នាលអាវុសោ ហេតុនេះ តែងមានជាប្រាកដ ត្រង់ថា

សេចក្តីប្រាថ្នាកើតឡើង ដល់កិកូពួកខ្លះ ក្នុងសាសនានេះ យ៉ាងនេះជា

ឧបាទ អាត្មាអញគប្បីបានចីវរដ៏ប្រសើរ កិកូឯទៀតកុំគប្បីបានចីវរដ៏ប្រសើរ

ឡើយ ។ ម្នាលអាវុសោ ហេតុនេះ តែងមានជាប្រាកដ ត្រង់ថា

កិកូឯទៀតគប្បីបានចីវរដ៏ប្រសើរ កិកូនោះមិនគប្បីបានចីវរដ៏ប្រសើរ ។

កិកូនោះខឹងមិនត្រេកអរដោយហេតុដូច្នេះថា កិកូឯទៀតបានចីវរដ៏ប្រសើរ

អាត្មាអញមិនបានចីវរដ៏ប្រសើរ ។ ម្នាលអាវុសោ សេចក្តីខឹងណាក្តី

សេចក្តីមិនត្រេកអរណាក្តី ទាំងពីរនេះឯង ឈ្មោះថា អង្គណៈដែរ ។

(៦៩) ឥធំ ខោ បនេតំ អាវុសោ វិជ្ជតិ យំ ឥធេកច្ចស្ស កិត្តុនោ ឯវំ ឥច្ឆា ឧប្បជ្ជេយ្យ អហោ វត អហមេវ លាភី អស្សំ បណីតានំ បិណ្ឌបាតានំ ។ បេ ។ បណីតានំ សេនាសនានំ ។ បេ ។ បណីតានំ តំលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារានំ ន អញ្ញោ កិត្តុ លាភី អស្ស បណីតានំ តំលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារានន្តិ ។ ឥធំ ខោ បនេតំ អាវុសោ វិជ្ជតិ យំ អញ្ញោ កិត្តុ លាភី អស្ស បណីតានំ តំលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារានំ ន សោ កិត្តុ លាភី អស្ស បណីតានំ តំលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារានំ ។ អញ្ញោ កិត្តុ លាភី បណីតានំ តំលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារានំ ឥទំ លាភី បណីតានំ តំលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារានន្តិ ឥតិ សោ កុបិតោ ហោតិ អប្បតីតោ ។ យោ ចេវ ខោ អាវុសោ កោធោ យោ ច អប្បច្ចយោ ឧភយមេតំ អន្តរាយំ ។ ឥមេសំ ខោ ឯតំ អាវុសោ ចាតុមាសានំ អកុសលានំ ឥច្ឆាវចរានំ អធិវចនំ យទិទំ អន្តរាយន្តិ ។

(៦៩) ម្នាលអាវុសោ ហេតុនេះ តែងមានជាក្រោកដ ត្រង់ថា សេចក្តីក្រោធ្លាកើតឡើង ដល់កិក្ខុពួកខ្លះ ក្នុងសាសនានេះ យ៉ាងនេះថា នុ៎ះ អាត្មាអញគប្បីបានចង្អាន់ចំណែកជាតដ៏ប្រសើរ ។ បេ ។ សេនាសនៈដ៏ប្រសើរ ។ បេ ។ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារដ៏ប្រសើរ តែកិក្ខុឯទៀត កុំគប្បីបាននូវគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារដ៏ប្រសើរឡើយ ។ ម្នាលអាវុសោ ហេតុនេះ តែងមានជាក្រោកដ ត្រង់ថា តែកិក្ខុឯទៀត គប្បីបាននូវគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារដ៏ប្រសើរ តែកិក្ខុនោះមិនគប្បីបាននូវគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារដ៏ប្រសើរឡើយ ។ តែកិក្ខុនោះខឹងមិនត្រែកអរ ដោយហេតុដូច្នេះថា តែកិក្ខុឯទៀតបាននូវគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារដ៏ប្រសើរ អាត្មាអញមិនបាននូវគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ ដ៏ប្រសើរឡើយ ។ ម្នាលអាវុសោ សេចក្តីខឹងណាក្តី សេចក្តីមិនត្រែកអរណាក្តី ទាំងពីរនេះឯង ឈ្មោះថា អង្គុណៈដែរ ។ ម្នាលអាវុសោ ពាក្យថា អង្គុណៈនេះ ជាឈ្មោះអកុសលដ៏លាមក ដែលគ្របសង្កត់ចិត្តដោយអំណាចសេចក្តីក្រោធ្លានេះឯង ។

[๗๐] ยสฺส กสฺสจิ អាវุសោ កិត្តកេ ឥមេ ធាបកា អកុសលា ឥច្ចាវចរា អព្យាហិកា ទិសฺสนฺติ ខេវ សุយฺยนฺติ จ ฯ กติญฺหิปิ សោ ហោតิ អារญฺญកោ បณฺฑิសោ ปฏิพลោ ปิณฺฑปาติโก សปทานจารี ปំសុ-กูลิโก[๑] ลูขจีวรธโร អปฺปิจฺโฉ สนฺตุฏฺโฐ สลฺลีโน[๒] สกฺกจฺจการี ฯ តสฺมาติหาวุโส ภิกฺขุ ฯ តំ กิสฺส เหตุ ฯ ឥเธ ปิ តสฺส អายสฺมโต ធាបกา អកุสลา ឥច្ចาវចរา អព្យาหิกา ទิសฺสนฺติ ខេវ សุយฺยนฺติ จ ฯ សេยฺยថาปิ អាวุโส กំสធาតิ អាកតา អាបณา วา กម្មารกุลา วา បរิសุទฺธา បរิยោทาตา ฯ តមេนំ សามิโก អហิกุณฺฑเกน วา กุกฺกุรกุณฺฑเกน วา មนุสฺสกุณฺฑเกน วา រជเยน วา អญฺญเตน วา กំสធาติยา បដิกุชฺเชยฺย អนฺตรายเมวสฺสา បដิปชฺเชยฺย ฯ តមេนំ ជនោ ទิสฺวา ฯเปฯ ยฺย

---

๑ ฉ.ม. ปំសุกูลิโก ฯ ๒ ฉ. ฏ ฯ ม. ฏ ปาฐ ฯ

(๗๐) ម្នាលអាវុសោ អកុសលដ៏លាមក ដែលគ្រប សង្កត់ចិត្ត ដោយអំណាចសេចក្តីប្រាថ្នាទាំងនេះ កិក្ខុណានីមួយ មិនលះបង់ចោលហើយ អ្នកផងឃើញច្បាស់ផង ពួចច្បាស់ផង ។ បើពុកដាកិក្ខុនោះ ប្រព្រឹត្តអាញាកធុតង្គ មានសេនាសនៈស្ងាត់ ប្រព្រឹត្តបិណ្ឌបាតិកធុតង្គ សបទានចារិកធុតង្គ បំសុកូលិកធុតង្គ ទ្រទ្រង់ចីវរសៅហ្មង ក៏គង់តែពួកសព្រហ្មចារីមិនដឿសក្ការៈ មិនគោរព មិនរាប់អាន មិនបូជាកិក្ខុនោះឡើយ ។ ដំណើរនោះព្រោះហេតុអ្វី ។ ព្រោះថាអកុសល ដ៏លាមក ដែលគ្រប សង្កត់ចិត្ត ដោយអំណាចសេចក្តីប្រាថ្នាទាំងនោះ លោកមានអាយុនោះ មិនលះបង់ចោល អ្នកផងឃើញច្បាស់ផង ពួចច្បាស់ផង ។ ម្នាលអាវុសោ ដូចជាកាជន៍សម្រិទ្ធ ដែលគេយកមកអំពីផ្សារប្តូរអំពីត្រកូលជាងសោហៈ ជាកាជន៍បរិសុទ្ធផូរផង់ ។ បុគ្គលជាម្ចាស់ទាំងឡាយ យកសាកសពសត្វ ឬសាកសពឆ្កែ ឬសាកសពមនុស្ស ដាក់ពេញក្នុងកាជន៍នោះ ហើយគ្របដោយកាជន៍សម្រិទ្ធដទៃ ហើយដើរកាត់ក្នុងបន្ទោះផ្សារ ។ អ្នកផងឃើញកាជន៍នោះហើយ និយាយយ៉ាង

អម្ភោ កិមេវិទំ ហរិយ្យតិ ឥញ្ជំ ឥញ្ជំ[1] វិយាតិ ។ តមេនំ ឧដ្ឋហិត្វា អភាបុរិត្វា ឱលោកេយ្យ តស្ស សហ ទស្សនេន អមនាបតា ច សណ្ឋហេយ្យ ឆាដិភ្ក្ខល្យតា ច សណ្ឋហេយ្យ ជេកុច្ឆតា ច សណ្ឋហេយ្យ ដិយច្ចិ-តាទម្បិ ន ភោគ្គកម្យតា អស្ស បភេវ សុហិតានំ ឃវមេវ ខោ អាវុសោ យេស្ស កស្សចិ កិញ្ចុភោ ឥមេ ឆាបតោ អកុសលា ឥច្ឆាវចរ អព្យាបាទ ទិស្សន្តិ ចេវ សុយ្យន្តិ ច ។ តិញ្ចាបិ សោ ហោតិ អារញ្ញកោ បន្តសេនាសនោ បិណ្ឌាចាតិកោ សប-ទានចារី បំសុកូលិកោ លូខចីវរធរោ អថ ខោ នំ សព្រហ្មចារី នេវ សក្ករោន្តិ ន គរុករោន្តិ ន មានេន្តិ ន បូជេន្តិ ។ តំ កិស្ស ហេតុ ។ តេ ហិ តស្ស អាយស្មតោ ឆាបតោ អកុសលា ឥច្ឆា-វចរ អព្យាបាទ ទិស្សន្តិ ចេវ សុយ្យន្តិ ច ។

---

១ ឧ.ម. ឆិញ្ចឆិញ្ចំ ។

นี้ชื่อว่า ผู้ประกอบด้วยกายสุจริต ๓ ประการ ด้วยประการฉะนี้แล ฯ

ดูก่อนอานนท์ ก็ผู้ประกอบด้วยวจีสุจริต ๔ ประการ เป็นไฉน ฯ ดูก่อนอานนท์ ในโลกนี้ บุคคลเว้นขาดจากมุสาวาท ถึงพร้อมด้วยสัจจะ ดำรงมั่นในสัจจะ เป็นหลักฐาน ควรเชื่อถือได้ ไม่ลวงโลก ๑ เว้นขาดจากปิสุณาวาท ฟังจากฝ่ายนี้แล้วไม่ไปบอกฝ่ายโน้น เพื่อทำลายฝ่ายนี้ ฟังจากฝ่ายโน้นแล้วไม่มาบอกฝ่ายนี้ เพื่อทำลายฝ่ายโน้น สมานคนที่แตกกันแล้วก็ทำให้สามัคคีกัน ส่งเสริมคนที่สามัคคีกันแล้วให้ยิ่งขึ้น ชอบความสามัคคี ยินดีในความสามัคคี เพลิดเพลินในความสามัคคี พูดแต่ถ้อยคำที่ทำให้เกิดความสามัคคี ๑ เว้นขาดจากผรุสวาท กล่าวแต่วาจาที่ไม่มีโทษ ไพเราะหู จับใจ เป็นคำของชาวเมือง เป็นที่รักใคร่ของคนหมู่มาก เป็นที่พอใจของคนหมู่มาก ๑ เว้นขาดจากสัมผัปปลาปะ กล่าวแต่ในกาลอันควร กล่าวแต่คำจริง กล่าวแต่คำมีเหตุ กล่าวแต่คำมีประโยชน์ กล่าวแต่ธรรม กล่าวแต่วินัย กล่าวแต่คำที่ควรจดจำ กล่าวแต่คำมีหลักฐาน มีที่อ้างอิง ประกอบด้วยประโยชน์ สมควรแก่กาลเวลา ๑ ผู้ประกอบด้วยวจีสุจริต ๔ ประการนี้แล ฯ

ดูก่อนอานนท์ ก็ผู้ประกอบด้วยมโนสุจริต ๓ ประการ เป็นไฉน ฯ ดูก่อนอานนท์ ในโลกนี้ บุคคลไม่เพ่งเล็งอภิชฌา คือ ไม่โลภอยากได้ของเขา ๑ ไม่มีจิตพยาบาท ๑ มีความเห็นชอบ ๑ ผู้ประกอบด้วยมโนสุจริต ๓ ประการนี้แล ฯ

ดูก่อนอานนท์ ก็ผู้ประกอบด้วยทานสุจริต ๔ ประการ เป็นไฉน ฯ ดูก่อนอานนท์ ในโลกนี้ บุคคลเป็นผู้ให้ทาน ให้ของที่สะอาด ให้ของประณีต ให้ของสมควร ๑ ให้ทานด้วยศรัทธา ๑ ให้ทานด้วยเคารพ ๑ ให้ทานด้วยมือของตน ๑ ผู้ประกอบด้วยทานสุจริต ๔ ประการนี้แล ฯ

ดูก่อนอานนท์ ก็ผู้ประกอบด้วยปริจาคสุจริต ๔ ประการ เป็นไฉน ฯ ดูก่อนอานนท์ ในโลกนี้ บุคคลเป็นผู้บริจาค บริจาคของที่สะอาด บริจาคของประณีต บริจาคของสมควร ๑ บริจาคด้วยศรัทธา ๑ บริจาคด้วยเคารพ ๑ บริจาคด้วยมือของตน ๑ ผู้ประกอบด้วยปริจาคสุจริต ๔ ประการนี้แล ฯ

ดูก่อนอานนท์ ก็ผู้ประกอบด้วยปัตตานุโมทนาสุจริต ๔ ประการ เป็นไฉน ฯ ดูก่อนอานนท์ ในโลกนี้ บุคคลเป็นผู้อนุโมทนาบุญ อนุโมทนาของที่สะอาด อนุโมทนาของประณีต อนุโมทนาของสมควร ๑ อนุโมทนาด้วยศรัทธา ๑ อนุโมทนาด้วยเคารพ ๑ อนุโมทนาด้วยมือของตน ๑ ผู้ประกอบด้วยปัตตานุโมทนาสุจริต ๔ ประการนี้แล ฯ

ดูก่อนอานนท์ ก็ผู้ประกอบด้วยอปจายนสุจริต ๔ ประการ เป็นไฉน ฯ ดูก่อนอานนท์ ในโลกนี้ บุคคลเป็นผู้อ่อนน้อมถ่อมตน ต่อผู้ที่ควรอ่อนน้อมถ่อมตน ๑ ลุกรับ ๑ ให้ที่นั่ง ๑ ไหว้ ๑ ทำสามีจิกรรม ๑ ผู้ประกอบด้วยอปจายนสุจริต ๔ ประการนี้แล ฯ

ดูก่อนอานนท์ ก็ผู้ประกอบด้วยเวยยาวัจจสุจริต ๔ ประการ เป็นไฉน ฯ ดูก่อนอานนท์ ในโลกนี้ บุคคลเป็นผู้ขวนขวายในกิจที่ควรขวนขวาย ๑ ช่วยทำกิจที่ควรช่วยทำ ๑ ช่วยทำกิจที่ควรช่วยทำด้วยมือของตน ๑ ช่วยทำกิจที่ควรช่วยทำด้วยกำลังของตน ๑ ผู้ประกอบด้วยเวยยาวัจจสุจริต ๔ ประการนี้แล ฯ

ดูก่อนอานนท์ ก็ผู้ประกอบด้วยธัมมัสสวนสุจริต ๔ ประการ เป็นไฉน ฯ ดูก่อนอานนท์ ในโลกนี้ บุคคลเป็นผู้ฟังธรรม ฟังธรรมที่ไพเราะ ฟังธรรมที่ประกอบด้วยประโยชน์ ๑ ฟังธรรมด้วยเคารพ ๑ ฟังธรรมด้วยมือของตน ๑ ฟังธรรมด้วยกำลังของตน ๑ ผู้ประกอบด้วยธัมมัสสวนสุจริต ๔ ประการนี้แล ฯ

ดูก่อนอานนท์ ก็ผู้ประกอบด้วยธัมมเทสนาสุจริต ๔ ประการ เป็นไฉน ฯ ดูก่อนอานนท์ ในโลกนี้ บุคคลเป็นผู้แสดงธรรม แสดงธรรมที่ไพเราะ แสดงธรรมที่ประกอบด้วยประโยชน์ ๑ แสดงธรรมด้วยเคารพ ๑ แสดงธรรมด้วยมือของตน ๑ แสดงธรรมด้วยกำลังของตน ๑ ผู้ประกอบด้วยธัมมเทสนาสุจริต ๔ ประการนี้แล ฯ

ดูก่อนอานนท์ ก็ผู้ประกอบด้วยทิฏฐุชุกัมมสุจริต ๔ ประการ เป็นไฉน ฯ ดูก่อนอานนท์ ในโลกนี้ บุคคลเป็นผู้มีความเห็นตรง ๑ มีความดำริตรง ๑ มีความเพียรตรง ๑ มีสมาธิตรง ๑ ผู้ประกอบด้วยทิฏฐุชุกัมมสุจริต ๔ ประการนี้แล ฯ

ดูก่อนอานนท์ ก็ผู้ประกอบด้วยอปจิติสุจริต ๔ ประการ เป็นไฉน ฯ ดูก่อนอานนท์ ในโลกนี้ บุคคลเป็นผู้อ่อนน้อมถ่อมตน ต่อผู้ที่ควรอ่อนน้อมถ่อมตน ๑ ลุกรับ ๑ ให้ที่นั่ง ๑ ไหว้ ๑ ทำสามีจิกรรม ๑ ผู้ประกอบด้วยอปจิติสุจริต ๔ ประการนี้แล ฯ

ดูก่อนอานนท์ ก็ผู้ประกอบด้วยอัปปมาทสุจริต ๔ ประการ เป็นไฉน ฯ ดูก่อนอานนท์ ในโลกนี้ บุคคลเป็นผู้ไม่ประมาท ๑ ไม่ประมาทด้วยมือของตน ๑ ไม่ประมาทด้วยกำลังของตน ๑ ไม่ประมาทด้วยเคารพ ๑ ผู้ประกอบด้วยอัปปมาทสุจริต ๔ ประการนี้แล ฯ

ดูก่อนอานนท์ ก็ผู้ประกอบด้วยสัมมาสมาธิสุจริต ๔ ประการ เป็นไฉน ฯ ดูก่อนอานนท์ ในโลกนี้ บุคคลเป็นผู้มีสมาธิชอบ ๑ มีสมาธิชอบด้วยมือของตน ๑ มีสมาธิชอบด้วยกำลังของตน ๑ มีสมาธิชอบด้วยเคารพ ๑ ผู้ประกอบด้วยสัมมาสมาธิสุจริต ๔ ประการนี้แล ฯ

ดูก่อนอานนท์ ก็ผู้ประกอบด้วยสัมมาญาณสุจริต ๔ ประการ เป็นไฉน ฯ ดูก่อนอานนท์ ในโลกนี้ บุคคลเป็นผู้มีญาณชอบ ๑ มีญาณชอบด้วยมือของตน ๑ มีญาณชอบด้วยกำลังของตน ๑ มีญาณชอบด้วยเคารพ ๑ ผู้ประกอบด้วยสัมมาญาณสุจริต ๔ ประการนี้แล ฯ

ดูก่อนอานนท์ ก็ผู้ประกอบด้วยสัมมาวิมุตติสุจริต ๔ ประการ เป็นไฉน ฯ ดูก่อนอานนท์ ในโลกนี้ บุคคลเป็นผู้มีวิมุตติชอบ ๑ มีวิมุตติชอบด้วยมือของตน ๑ มีวิมุตติชอบด้วยกำลังของตน ๑ มีวิมุตติชอบด้วยเคารพ ๑ ผู้ประกอบด้วยสัมมาวิมุตติสุจริต ๔ ประการนี้แล ฯ

ดูก่อนอานนท์ ก็ผู้ประกอบด้วยสัมมาวิมุตติญาณทัสสนสุจริต ๔ ประการ เป็นไฉน ฯ ดูก่อนอานนท์ ในโลกนี้ บุคคลเป็นผู้มีวิมุตติญาณทัสสนชอบ ๑ มีวิมุตติญาณทัสสนชอบด้วยมือของตน ๑ มีวิมุตติญาณทัสสนชอบด้วยกำลังของตน ๑ มีวิมุตติญาณทัสสนชอบด้วยเคารพ ๑ ผู้ประกอบด้วยสัมมาวิมุตติญาณทัสสนสุจริต ๔ ประการนี้แล ฯ

ดูก่อนอานนท์ ก็ผู้ประกอบด้วยอนุปาทาปรินิพพานสุจริต ๔ ประการ เป็นไฉน ฯ ดูก่อนอานนท์ ในโลกนี้ บุคคลเป็นผู้ปรินิพพานโดยไม่ถือมั่น ๑ ปรินิพพานโดยไม่ถือมั่นด้วยมือของตน ๑ ปรินิพพานโดยไม่ถือมั่นด้วยกำลังของตน ๑ ปรินิพพานโดยไม่ถือมั่นด้วยเคารพ ๑ ผู้ประกอบด้วยอนุปาทาปรินิพพานสุจริต ๔ ประการนี้แล ฯ

ดูก่อนอานนท์ ก็ผู้ประกอบด้วยอนุปาทาปรินิพพานสุจริต ๔ ประการ เป็นไฉน ฯ ดูก่อนอานนท์ ในโลกนี้ บุคคลเป็นผู้ปรินิพพานโดยไม่ถือมั่น ๑ ปรินิพพานโดยไม่ถือมั่นด้วยมือของตน ๑ ปรินิพพานโดยไม่ถือมั่นด้วยกำลังของตน ๑ ปรินิพพานโดยไม่ถือมั่นด้วยเคารพ ๑ ผู้ประกอบด้วยอนุปาทาปรินิพพานสุจริต ๔ ประการนี้แล ฯ

(๗๑) ยสฺส กสฺสจิ อาวุโส อิมสฺมิเญ ๙เมเ ชาติ อกุสลา ๙ญาวชา ปหีนา อุจฺเฉทา วูปสนฺตา ปฏิปฺปสฺสทฺธิ ๆ ตสฺส เอวมสฺส อายสฺมโต ชาติ อกุสลา ๙ญาวชา ปหีนา อุจฺเฉทา วูปสนฺตา ปฏิปฺปสฺสทฺธิ ๆ เสยฺยถาปิ อาวุโส ตาลมตฺถเก อภพฺพา กมฺมารกุลา ปา ปริสุทฺธา ปริโยทาตา ๆ ตเมนำ สามิกา สาลีนำ วีหินำ วิจิตกาฬกำ อเนกสูปำ อเนกพฺยญฺชนำ ภเชยฺยุำ อญฺเญสญฺจ กมฺมการานำ ปฏิกุชฺเชยฺยุำ อนฺตกมลำ ปฏิปชฺเชยฺยุำ ๆ ตเมนำ ชาโต อิสฺสา ปรำ อเนยฺย อมฺภา กิเมวำ มาเรยฺยาติ ๙ญำ ๙ญำ วิยาติ ๆ ตเมนำ ขุชฺชหิตฺวา อนฺธปุริตฺวา วิลาเกยฺย

(๗๑) ម្នាលអាវុសោ អកុសលដ៏លាមក ដែលគ្របសង្កត់ចិត្ត ដោយអំណាចនៃសេចក្តីប្រាថ្នាពាំងនេះ ដែលកិក្ខុណាមួយ លះចោលហើយ អ្នកផងឃើញច្បាស់ផង ពុំច្បាស់ផង ។ បើកុលាកិក្ខុនោះ ជាអ្នកនៅក្នុងស្រុក ត្រេកអរនឹងការនិមន្តន៍ ទ្រទ្រង់នូវគហបតិចីវរ កំគង់តែពួកសព្រហ្មចារី តែងធ្វើសក្ការៈ គោរព រាប់អាន បូជាកិក្ខុនោះ ។ ដំណើរនោះព្រោះហេតុអ្វី ។ ព្រោះថាអកុសលដ៏លាមក ដែលគ្របសង្កត់ចិត្ត ដោយអំណាចសេចក្តីប្រាថ្នាពាំងនោះ លោកមានអាយុនោះលះចោលហើយ អ្នកផងឃើញច្បាស់ផង ពុំច្បាស់ផង ។ ម្នាលអាវុសោ ដូចជាកាជន៍សម្រិទ្ធ ដែលគេយកមកអំពីផ្សារឬអំពីត្រកូលជាងសោហៈ ជាកាជន៍បរិសុទ្ធផូរផង់ ។ បុគ្គលជាម្ចាស់ពាំងឆ្ងាយ យកចាយស្រួសាលីដែលប្រាសចាកពណ៌ខ្មៅ មានសម្ផស្សល្អ ប្រើនមុខជាក់ពេញក្នុងកាជន៍នោះ ហើយគ្របដោយកាជន៍សម្រិទ្ធដទៃ ហើយដើរទៅក្នុងចន្លោះផ្សារ ។ ជនឃើញកាជន៍នោះហើយនិយាយយ៉ាងនេះថា ម្នាលអ្នកដ៏ចំរើន កាជន៍នេះហាក់ដូចជាទីពេញចិត្ត ក្រៃលែង អ្នកឯងនាំទៅធ្វើអ្វីគេះ ។ លុះជននោះសួរទៅបើកកាជន៍នោះមើល

ตสฺส สเห ธมฺมเนว มญฺญามิ จ สณฺหาเยว
อปฺปฏิกฺกูลตา จ สณฺหาเยว อเวกฺขณา จ
สณฺหาเยว สุขวิหารานมฺปิ เจตสิกานํ
ปเรว ฉินฺนปิลวา ภวิสฺสนฺติ เอวมาวุโส ยสฺส
กสฺสจิ ภิกฺขุโน สเมจ ขาปกา อกุสลา ธมฺมา-
วจกา ปหีนา ธิสฺสนฺติ เจว สุขฺยนฺติ จ ฯ กถญฺหิ
สเมจ เอวาหิ ตาทิสาว ธิสฺสนฺติ เจว สุขฺยนฺติ จ
มาเนนฺติ ปูเชนฺติ ฯ ตสฺมา กสฺส เหตุ ฯ เต หิ
ตสฺส อายสฺมโต ขาปกา อกุสลา ธมฺมาวจก
ปหีนา ธิสฺสนฺติ เจว สุขฺยนฺติ จาติ ฯ

(๗๒) ยโต โข ภิกฺขเว อายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน
อายสฺมนฺตํ สาริปุตฺตํ เอตทโวจ อุปมา มํ อาวุโส
สาริปุตฺต ปฏิภาตีติ ฯ ปฏิภาตุ ตํ อาวุโส

สองปุถุชนคือใคร ? สองปุถุชนคือ ปุถุชนผู้ไม่ได้สดับ ๑ ปุถุชนผู้ได้สดับ ๑ ในสองปุถุชนนั้น ปุถุชนผู้ได้สดับ ได้ฟังแล้วเรียนแล้วทรงจำแล้วคล่องปากแล้วแทงตลอดด้วยดีด้วยทิฏฐิ ปุถุชนผู้ไม่ได้สดับ ไม่ได้ฟังแล้วไม่เรียนแล้วไม่ทรงจำแล้วไม่คล่องปากแล้วไม่แทงตลอดด้วยดีด้วยทิฏฐิ ในสองปุถุชนนั้น ปุถุชนผู้ได้สดับ ได้ฟังแล้วเรียนแล้วทรงจำแล้วคล่องปากแล้วแทงตลอดด้วยดีด้วยทิฏฐิ ปุถุชนผู้ไม่ได้สดับ ไม่ได้ฟังแล้วไม่เรียนแล้วไม่ทรงจำแล้วไม่คล่องปากแล้วไม่แทงตลอดด้วยดีด้วยทิฏฐิ

មោក្ខល្លាភតំ ។ ឯកមិទាហំ អាវុសោ សមយំ
ភគវតោ វិហារមិ តំវិត្ថវេ ។ អថ ខ្វាហំ អាវុសោ
បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ ភគវតោ
បិណ្ឌាយ បាវិសិំ ។ តេន ខោ បន សមយេន
សមីតិ យានការបុត្តោ រថសត្ថេ នេមិំ តច្ឆេតិ[1] ។
តមេនំ បណ្ឌុបុត្តោ អាជីវកោ បុរាណយានការបុត្តោ
បច្ចុបដ្ឋិតោ ហោតិ ។ អថខោ អាវុសោ បណ្ឌុ-
បុត្តស្ស អាជីវកស្ស បុរាណយានការបុត្តស្ស ឯវំ
ចេតសោ បរិវិតក្កោ ឧទបាទិ អហោ វតាយំ សមីតិ
យានការបុត្តោ នវមិស្សា នេមិយា នវញ្ច វង្កំ
នវញ្ច ជិម្មំ នវញ្ច ទោសំ តច្ឆេយ្យ ឯវាយំ
នេមិ អបគតវង្កា អបគតជិម្មា អបគតទោសា
សុទ្ធា អស្ស សារេ[2] បតិដ្ឋិតាតិ ។ យថា យថា
ខោ អាវុសោ បណ្ឌុបុត្តស្ស អាជីវកស្ស បុរា-
ណយានការបុត្តស្ស ចេតសោ បរិវិតក្កោ[3] ហោតិ

---

១ ម. ឆច្ចតិ ។ ២ ម. សុទ្ធស្សុ សារេ ។ ម. សុទ្ធ សារេ ។ ៣ ម. បរិវិតក្កិតំ ។

ចូរលោកគាញយកពាក្យទុបមា មកសំដែងចុះ ។ ព្រះមហាមោគ្គល្លាន
មានអាយុ មានថេរៈពោតតៅថា ម្នាលអាវុសោ សម័យមួយ ខ្ញុំនៅ
ក្នុងក្រុងរាជគ្រឹះ ដែលមានកំពែងដុំវិញដូចក្រាល ។ ម្នាលអាវុសោ
កាលនោះ ខ្ញុំស្ងៀកសង្ឃាដ៏ប្រជាប់ដោយចាត្រនឹងចីវរ ចូលទៅក្រុងរាជគ្រឹះ
ដើម្បីបិណ្ឌបាតក្នុងបុព្វណ្ហសម័យ ។ សម័យនោះឯង សមីតិមាណព
ជាកូនជាងរថ កំពុងចាំងខ្នងកង់រថ ។ ទើបអាជីវក (ម្នាក់) ឈ្មោះ
បណ្ឌុបុត្រ ជាកូនជាងរថជាន់ចាស់ ចូលមកឈរជិតសមីតិមាណពនោះ
ដែរ ។ ម្នាលអាវុសោ លំដាប់នោះ អាជីវកឈ្មោះបណ្ឌុបុត្រ ជាកូន
ជាងរថជាន់ចាស់ មានសេចក្តីត្រិះរិះក្នុងចិត្តកើតឡើងយ៉ាងនេះថា ឱហ្ន៎
សមីតិមាណព ជាកូនជាងរថនេះ ចាំងឈើកោងនេះផង ឈើវៀច
នេះផង ឈើប្រកបដោយទោស[1] នេះផង ដើម្បីធ្វើខ្នងកង់នេះ ខ្នងកង់
នេះឯងត្រឡប់ទៅជាខ្នងកង់មិនកោង មិនវៀច មិនប្រកបដោយទោស
ជាខ្នងកង់ដ៏បរិសុទ្ធ នៅសុទ្ធតែខ្លឹម ។ ម្នាលអាវុសោ អាជីវកឈ្មោះ
បណ្ឌុបុត្រ ជាកូនជាងរថជាន់ចាស់ មានសេចក្តីត្រិះរិះក្នុងចិត្តយ៉ាងណា ។

---

១ ឈើដែលជាប់ស្រាយ ទំងមានពការធិបវាងុប មិនស្មើជាដើម ។

ตถา ตถา สมีกโต ยถาธมฺมานุสาสโก ตสฺส นิมิตฺตา
ตญฺเว ภิยฺโย ตญฺเว ภิยฺโย ตญฺเว โรสนา ตตฺถ ๆ อยเมว
อาวุโส ปณฺฑิตปุคฺคโล อาทีนวโก ปุถุชฺชนปุคฺคโล
อกฺขมโน อกฺขมนตาย ปริภาเสสิ มาทิเสน มาทิสึ
มญฺเญ อญฺญาย ตถาคตสฺส ๆ ปญฺจเมว โข อาวุโส
เย เต ปุถุลฺลา อสฺสทฺธา ปาฏิกุลฺยา น สทฺธา
อาคารสฺมา อนาคาริยํ ปพฺพชิตา สมา มายาวิโน
เกตุกามิโน ขตฺตา ขตฺตปฺปา ยถา มุขา ปาฏิกุลฺย-
ตาย สทฺธายิเยสุ อกุสลธมฺมา เหฏฺฐาคามิโน อมนาปฺปิโน
ปาปกานิ อนตฺถปฺปา สามญฺเญ อนเปกฺขวนฺโต สิกฺขา-
ย น ปริปูรการา พาหุลฺลิกา สาถลิกา โอกฺกมเน
ปุพฺพงฺคมา ปวิเวเก นิกฺขิตฺตธุรา กุสีตา หีนวีริยา
มุฏฺฐสฺสตี อสมฺปชานา อสมาหิตา วิพฺภนฺตจิตฺตา
ทุปฺปญฺญา ฬมูคา เตสํ อายสฺมา สารีปุตฺโต

កំសមីតិមាណាព ជាកូនជាងរថ ចាំងឈើកោងនោះផង ឈើរៀបនោះផង ឈើប្រកបដោយគោសនោះផង ដើម្បីឆ្លុះឆតជំរថនោះយ៉ាងនោះ។ ដែរ។ ម្នាលអាវុសោ លំដាប់នោះ អាដ៏វែកឈ្មោះបណ្ឌុបុត្រ ជាកូនជាងរថជាន់ចាស់ មានចិត្តរីករាយ ហើយបញ្ចេញវាចាគួរជាទីរីករាយថា សមីតិមាណាពនេះហាក់ដូចជាដឹងចិត្ត ដោយចិត្តហើយទើបចាំង (នូវឈើ)។ ម្នាលអាវុសោ ពួកបុគ្គលណាដែលមិនមានសទ្ធា ត្រូវការតែនឹងចិញ្ចឹមជីវិត ចេញចាកផ្ទះហើយចូលទៅកាន់ផ្ទះ ដោយមិនមានសទ្ធា ជាអ្នកអួតអាង ជាអ្នកមានមាយា ជាអ្នកបោកប្រាស ជាអ្នកមានចិត្តរាយមាយ លើកតំពស់ មានចិត្តយ្លើងយ្លោង មានមាត់រឹង មានសំដីផ្តេសផ្តាស មិនគ្រប់គ្រងទ្វារក្នុងឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ មិនដឹងប្រមាណក្នុងកោជន មិនប្រកបក្នុងការភ្ញាក់រលឹក មិនបានត្រេកត្រអែតមើល ក្នុងធម៌របស់សមណៈ (ផ្ទះ) មិនមានសេចក្តីគោរពដ៏ក្រៀវក្លា ក្នុងសិក្ខា ជាអ្នកល្មោភ មានសេចក្តីព្យាយាមធូរថយ ជាប្រធានខាងការប្រព្រឹត្តិធ្លាក់ធ្លោក ដាក់ចោលនូវធុរៈក្នុងវិវេក ខ្ជិលច្រអូសមានព្យាយាមថោកថយ មានសតិភ្លេចភ្លាំង មិនមានសម្បជញ្ញៈ មិនបានតាំងចិត្តមាំ មានចិត្តរលេវរលុះ ជាមនុស្សអប្បឥតប្រាជ្ញា ជាមនុស្សខ្ទើ ព្រះសារីបុត្រដ៏មានអាយុ ហាក់ដូច

ឥមំ ធម្មបរិយាយេន ហាឧយ្ហា ហាឧយំ មញ្ញេ
អញ្ញាយ តជ្ជតិ ។ យេ បន តេ កុលបុត្តា សទ្ធា
អគារស្មា អនគារិយំ បព្វជិតា អសឋា អមាយាវិនោ
អក្កោជកុតកោ អនុទ្ធតា អនុទ្ធច្ចា អចបលា អមុខរា
អវិកត្ថិណ្ហាតា ឥទ្ធិយេសុ កុតត្តញ្ញូ តេសុបិ មត្តញ្ញូ-
នោ ជាគរិយំ អនុយុត្តា សាមញ្ញេ អបេក្ខវន្តោ
សិក្ខាយ តិព្ពគារវា ន ពាហុល្លិកា ន សាថលិកា
ឱក្កមនេ និក្ខិត្តធុរា បវិវេកេ បុព្ពង្គមា អារទ្ធវីរិយា
បហិតត្តា ឧបដ្ឋិតសតិនោ សម្បជានា សមាហិតា
ឯកគ្គចិត្តា បញ្ញវន្តោ អនេលមូគា តេ អាយស្មន្តោ
សារីបុត្តសទ្ធឹ ឥមំ ធម្មបរិយាយំ សុត្វា បិវន្តិ មញ្ញេ
ឃសន្តិ មញ្ញេ វចសា តេវ មនសា ច សាធុវតំ ភោ ស-
ព្រហ្មចារី អកុសលា វុដ្ឋាបេត្វា កុសលេ បតិដ្ឋាបេ-
តីតិ[1] ។ សេយ្យថាបិ អាវុសោ ឥត្ថី វា បុរិសោ វា

---

១ ម.ម. បតិដ្ឋាបេតិ ។

ជាដឹងចិត្ត របស់ជនពាលឥឡូវនោះ ដោយចិត្ត ហើយទើបទូន្មានតាមធម្មបរិយាយនេះឯង ។ ចំណែកខាងពួកកុលបុត្រណា មានសទ្ធាចេញចាកផ្ទះ ចូលទៅកាន់ផ្នួសមិនមែនជាអ្នកអួតអាង មិនមានមាយា មិនមែនជាអ្នកបោកប្រាស មិនមានចិត្តរាយមាយ មិនលើកតំពស់ មិនមានចិត្តឃ្នើងឃ្នាង មិនមានមាត់ឆេ មិនមានសំដីផ្តេសផ្តាស គ្រប់គ្រងទ្វារក្នុងឥន្ទ្រិយពាលឥឡូវ ដឹងប្រមាណក្នុងភោជន ប្រកបរឿយៗក្នុងការភ្ញាក់រលឹក មានការក្រឡេកមើលក្នុងសមណធម៌ មានសេចក្តីគោរពក្នុងវិក្ខា ក្នុងសិក្ខា មិនឈ្មោក មិនប្រព្រឹត្តធូរ ជាក់ធុរៈចោលក្នុងការប្រព្រឹត្តជ្រោកជ្រាក ជាប្រធានក្នុងវិវេកធម៌ មានព្យាយាមតឹង មានចិត្តបញ្ជូនទៅកាន់ (ព្រះនិព្វាន) មានសតិខ្ជាប់ខ្ជួន មានសម្បជញ្ញៈ មានសមាធិ មានចិត្តនឹងនៅក្នុងអារម្មណ៍តែមួយ ហានប្រាជ្ញាមិនមែនជាមនុស្សខ្លៅ លុះកុលបុត្រពាលនោះ បានស្តាប់ធម្មបរិយាយនេះរបស់ព្រះសារីបុត្រដ៏មានអាយុហើយ ក៏ហាក់ដូចជាបានត្រេកអរ បានលេបដោយពាក្យសំដីនឹងចិត្តដូច្នេះថា ឧបា៎ ព្រះសារីបុត្រដ៏ចំរើនសព្រហ្មចារីបុគ្គល រមែង (ញុំាងពួកយើង) ឲ្យឃ្លាតចាកអកុសល ហើយឲ្យតាំងនៅក្នុងកុសលដោយប្រពៃបាន ។ ម្នាលអាវុសោ ដូចជាស្រីឬប្រុស

มูลปริยายวัคฺคสฺส อนงฺคณสุตฺตํ ปโมรยุเวยฺยมา

เอวมฺเม สุตนฺติ อายสฺมา อานนฺโท[๑] สีสสฺสุยฺยาเนติ
ขุชฺชุตฺตรมาลกสฺส จ วสฺสิกมาลกสฺส จ อจิรปฺปตฺตกมาลกสฺส
จ ลกณฺฑกสฺส ปุปฺผิมาย ผลิมาย ปฏิกฺกมนฺตสฺส
ปุณฺณมายํ สารตฺตายํ ปวารณายเยฺย ภิกฺขเว โคปา
อาปาลิโก ยเว เต กุลปุตฺตา สทฺธา อคารสฺมา
อนคาริยํ ปพฺพชิตฺวา อสฺมา อมายาวิโน
อเกตุกามโน อนุทฺธตา อนุทฺธจฺจา อจปลา อมุขร
อวิกิณฺณวาจา สนฺตินฺทฺริยเยสุ ภุตฺตาวิโน โคปาเน มตฺตญฺ-
ญุโน ชาคริยํ อนุยุตฺตา สามญฺเญ อเปกฺขวนฺโต
สิกฺขาย ตีวฺคารวา ธ พหุลวิกา ธ สาถลิกา
ปุคฺคเล ธิกฺกตฺตกุรุ ปวิเวเก ปุพฺพงฺคมา อารทฺธวิริยา
ปหิตตฺตา ขุปฏิสฺสตี สมฺปชานา สมาหิตา
ฬกฺกตจิตฺตา ปญฺญวนฺโต อเนลมูคา เต อา-
ยสฺมนฺโต สารีปุตฺตสฺส สมฺมา ธมฺมวิยายมิ สุตฺวา

---

๑ ฐ. สีสํ อโหเต ฯ

ដំទង់ឬកំណែ: កំពុងបូលចិត្តនឹងការប្រដាប់កាយ កាត់សីស:រួចហើយ បានទូកម្រងផ្កាខ្សែ ឬកម្រងផ្កាមិន នឹងកម្រងផ្កាវែង ក៏ទទួលយកដោយដៃទាំងពីរ ហើយតម្កល់លើសីរសាជាអាយុវ:ដ៏ឆ្ងាន់ឆ្ងស់ ម្នាលអាវុសោ ពួកកុលបុត្រណាមានសទ្ធា ចេញចាកផ្ទះបូលទៅកាន់ផ្ទះ មិនមែនជាអ្នកអួតអាង មិនមានមាយា មិនមែនជាអ្នកបោកប្រាស មិនមានចិត្តរាយមាយ មិនលើកកំពស់ មិនមានចិត្តឃ្លើនឃ្លោង មិនមានមាត់រើ មិនមានសំដីផ្តេសផ្តាស គ្រប់គ្រងទ្វារ ក្នុងឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ដឹងប្រមាណក្នុងកោជន ប្រកបរឿយ ៗ ក្នុងការភ្ញាក់រលឹក មានការត្រេកឡែកមើល ក្នុងសមណធម៌ មានសេចក្តីគោរពក្រៀវក្នុងសិក្ខា ជាអ្នកមិនល្មោភ មិនប្រព្រឹត្តធូរ ជាអ្នកជាក់ធុរ:ចោល ក្នុងការប្រព្រឹត្តិជ្រោកជ្រាក ជាប្រធានក្នុងវិវេកធម៌ មានព្យាយាមតឹង មានចិត្តបញ្ជូនទៅកាន់ (ព្រះនិព្វាន) មានសតិឱ្យាប់ខ្ជួន មានសម្បជញ្ញ: មានសមាធិ មានចិត្តនឹងនៅ ក្នុងអារម្មណ៍តែមួយ ជាអ្នកមានប្រាជ្ញា មិនមែនជាមនុស្សខ្ទើ កុលបុត្រទាំងនោះ ឮនស្តាប់ធម្មបរិយាយនេះ របស់ព្រះសារីបុត្រ

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស អុលបណ្ណាសកំ

បិវនំ មញ្ញេ ឃសនំ មញ្ញេ វនសា ចេវ អនសា ច សាធុ ឯតេ ភោ សព្រហ្មចារី អកុសលា វុដ្ឋាបេត្វា កុសលេ បតិដ្ឋាបេតីតិ ។ ឥតិហ តេ ខោ ភោ មហានាគា អញ្ញមញ្ញស្ស សុភាសិតំ សមនុមោទិំសូតិ ។

អនង្គណសុត្តំ បញ្ចមំ និដ្ឋិតំ ។

---

១ ម. និដ្ឋិតន្តិ ទិស្សតិ ។

ដ៏មានកាយុហើយ កំហាក់ដូចជាបានក្រៃបផឹក បានលេប ដោយ
ពាក្យសំដីនឹងចិត្តដូច្នេះថា ទុហ្ម ព្រះសារីបុត្រ ដាសព្រហ្មចារីបុគ្គល
រមែង (ញុំាងពួកយើង) ឲ្យឃ្លាតចាកអកុសល ហើយឲ្យតម្កល់នៅក្នុង
កុសលដោយប្រពៃ ដូចសេចក្តីឧបមានោះឯង ។ ព្រះមហានាគ(១)
ទាំងពីរអង្គនោះ រីករាយ ចំពោះសុភាសិតរបស់គ្នាទៅវិញទៅមក ដោយ
ប្រការយ៉ាងនេះឯង ។

ចប់ អនង្គណសូត្រ ជាគំរប់ ៤ ។

---

១ អដ្ឋកថា ថា អគ្គសាវ័កទាំងពីរអង្គ គឺព្រះសារីបុត្រ ១ ព្រះមហាមោគ្គល្លាន ១ ទាំងពីរអង្គនេះ លោកហៅថា មហានាគ ។ (មួយទៀត) ព្រះខីណាសវទាំងពីរអង្គនោះ រមែងមិនលំអៀងទៅតាមអគតិ មានឆន្ទាគតិជាដើម ហៅថា នាគ ។ (ម្យ៉ាងទៀត) បុគ្គលដែលលែងមកកាន់កិលេស ដែលលោកលះបង់កិលេសបានហើយ ក៏ហៅថា នាគ ។ (មួយវិញទៀត) លោកលែងធ្វើកម្មដ៏លាមកមានប្រការផ្សេង ។ ក៏ហៅថា នាគ ដែរ ។

ធម្មិ អាកង្ខេយ្យសុត្តំ

[៧៣] ឯវម្មេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ ភិក្ខវោតិ ។ ភទន្តេតិ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ ។ ភគវា ឯតទវោច សម្បន្នសីលា ភិក្ខវេ វិហរថ សម្បន្នបាតិមោក្ខា បាតិមោក្ខសំ-វរសំវុតា វិហរថ អាចារគោចរសម្បន្នា អណុមត្តេសុ វជ្ជេសុ ភយទស្សាវិនោ[1] សមាទាយ សិក្ខថ សិក្ខាបទេសុ ។

[៧៤] អាកង្ខេយ្យ ចេ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ សព្រហ្មចារីនំ បិយោ ច អស្ស មនាបោ ច[2] គរុ ច[3] ភាវនីយោ ចាតិ សីលេស្វេវស្ស បរិ-បូរការី អជ្ឈត្តញ្ចេតោសមថមនុយុត្តោ អនិរាកត-ជ្ឈានោ វិបស្សនាយ សមន្នាគតោ ព្រូហេតា សុញ្ញាគារានំ ។

---

១ ឧ ម. ភយទស្សាវី ។ ២–៣ ឧ. បិសព្ភេ ន ទិស្សតិ ។

អាកង្ខេយ្យសូត្រ ទី ៦

(៧៣) ខ្ញុំបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងជេតវនារាម របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ជិតក្រុងសាវត្ថី ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហៅភិក្ខុពាំងឡាយមកក្នុងទីនោះថា ម្នាលភិក្ខុពាំងឡាយ ។ ភិក្ខុពាំងនោះ ក៏ទទួលព្រះពុទ្ធដីកាព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណាព្រះអង្គ ។ ព្រះមានព្រះភាគ មានព្រះពុទ្ធដីកាដូច្នេះថា ម្នាលភិក្ខុពាំងឡាយ អ្នកពាំងឡាយ ប្រកបដោយសីលបរិបូណ៌ មានឥន្ទ្រិយបរិបូណ៌ សង្រួមក្នុងឥន្ទ្រិយសំវរៈ ប្រកបដោយអាចារៈនឹងគោចរដ៏បរិបូណ៌ ឃើញភ័យក្នុងទោសត្រឹមតែបន្តិចបន្តួច សមាទានសិក្សា ក្នុងសិក្ខាបទពាំងឡាយ ។

(៧៤) ម្នាលភិក្ខុពាំងឡាយ បើភិក្ខុប្រាថ្នាថា អាត្មាអញ គប្បីជាទីស្រឡាញ់ផង ជាទីពេញចិត្តផង ជាទីគោរពផង ជាទីសរសើរផង របស់ពួកសព្រហ្មចារី ដូច្នេះ គួរធ្វើសីលឲ្យបរិបូណ៌ ប្រកបក្នុងការរម្ងាប់នូវចិត្តខាងក្នុង មានឈានមិនសាបសូន្យ ប្រកបដោយវិបស្សនា ហើយចំរើននូវសុញ្ញាគារស្ថាន[1] ។

---

១ អ. កុរ. ឧបោ. ហើយចូលទៅកាន់ផ្ទះស្ងាត់ អង្គុយនៅទាំងយប់ទាំងថ្ងៃ ។

(៧៥) អាកង្ខេយ្យ ចេ កិត្តវេ កិត្តុ លាភី អស្សំ ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជ-បរិក្ខារានន្តិ សីលេស្វេវស្ស បរិប្បូរការី អជ្ឈត្តញ្ច-តោសមថមនុយុត្តោ អនិរាកតជ្ឈានោ វិបស្សនាយ សមន្នាគតោ ព្រូហេតា សុញ្ញាគារានំ ។

(៧៦) អាកង្ខេយ្យ ចេ កិត្តវេ កិត្តុ យេសាហំ ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារំ បរិភុញ្ជាមិ តេសន្តេ[1] តាក មហប្ផលា អស្ស មហានិសំសាតិ សីលេស្វេវស្ស បរិប្បូរការី អជ្ឈត្តញ្ច-តោសមថមនុយុត្តោ អនិរាកតជ្ឈានោ វិបស្សនាយ សមន្នាគតោ ព្រូហេតា សុញ្ញាគារានំ ។

(៧៧) អាកង្ខេយ្យ ចេ កិត្តវេ កិត្តុ យេមេ[2] ញាតិសាលោហិតា បេតា កាលកតា បសន្នចិត្តា អនុស្សរន្តិ តេសន្តេ[3] មហប្ផលំ អស្ស មហានិសំសន្តិ សីលេស្វេវស្ស បរិប្បូរការី អជ្ឈត្តញ្ច-តោសមថមនុយុត្តោ អនិរាកតជ្ឈានោ វិបស្សនាយ សមន្នាគតោ ព្រូហេតា សុញ្ញាគារានំ ។

---

១ ឧ.ម. តេសំ តេ ។ ២ ម. មំ ។ ៣ ឧ. តេសំ តំ ។

(៧៥) ម្នាលតិក្ខុតាំងឡាយ បើតិក្ខុប្រាថ្នាថា អាត្មាអញគប្បីបានចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសន: គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារដូច្នេះ គួរធ្វើសីលឲ្យបរិបូណ៌ ប្រកបក្នុងការរម្ងាប់នូវចិត្តឯដ៏ខាងក្នុង មានឈានមិនបានសាបសូន្យ ប្រកបដោយវិបស្សនា ហើយចំរើននូវសុញ្ញាគារស្ថាន ។

(៧៦) ម្នាលតិក្ខុតាំងឡាយ បើតិក្ខុប្រាថ្នាថា អាត្មាអញប្រើប្រាស់នូវចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសន: គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ របស់ពួកទេវតានឹងមនុស្សណា ការបូជាតាំងនោះ របស់ពួកទេវតានឹងមនុស្សនោះ សូមឲ្យមានផលច្រើន មានអានិសង្សច្រើនដូច្នេះ គួរធ្វើសីលឲ្យបរិបូណ៌ ប្រកបក្នុងការរម្ងាប់ នូវចិត្តឯដ៏ខាងក្នុង មានឈានមិនបានសាបសូន្យ ប្រកបដោយវិបស្សនា ចំរើននូវសុញ្ញាគារស្ថាន ។

(៧៧) ម្នាលតិក្ខុតាំងឡាយ បើតិក្ខុប្រាថ្នាថា ពួកញាតិនឹងសាលោហិត របស់អាត្មាអញណា ដែលធ្វើមរណកាលទៅកាន់លោកខាងមុខហើយ មានចិត្តជ្រះថ្លា រលឹកឃើញ (អាត្មាអញ) ការនឹករលឹករបស់ញាតិនឹងសាលោហិតតាំងនោះ សូមឲ្យមានផលច្រើន មានអានិសង្សច្រើនដូច្នេះ គួរធ្វើសីលឲ្យបរិបូណ៌ ប្រកបក្នុងការរម្ងាប់នូវចិត្តឯដ៏ខាងក្នុង មានឈានមិនបានសាបសូន្យ ប្រកបដោយវិបស្សនា ចំរើននូវសុញ្ញាគារស្ថាន ។

(៧៨) អាកង្ខេយ្យ ចេ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ អរិយ-
វំសវោ អស្សំ ន ច មំ អរិយ សហាយ្យ
ឧបវទ្ទំ អរិយ អភិកុយ្យ អភិកុយ្យ វិហារេយ្យន្តិ
សីលេស្វេវស្ស បរិបូរការី ។ បេ ។ ព្រហ្មោតា
សុញ្ញាគារំ ។

(៧៩) អាកង្ខេយ្យ ចេ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ កយវេ-
វំសវោ អស្សំ ន ច មំ កយវេរវំ **ស**ហាយ្យ
ឧបវទ្ទំ កយវេរវំ អភិកុយ្យ អភិកុយ្យ វិហារេយ្យន្តិ
សីលេស្វេវស្ស បរិបូរការី ។ បេ ។ ព្រហ្មោតា
សុញ្ញាគារំ ។

(៨០) អាកង្ខេយ្យ ចេ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ ចតុន្នំ
ឈានានំ អភិចេតសិកានំ ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារានំ
និកាមលា**ភី** អស្សំ អកិច្ឆលា**ភី** អកសិរលា**ភី**តិ
សីលេស្វេវស្ស បរិបូរការី ។ បេ ។ ព្រហ្មោតា
សុញ្ញាគារំ ។

(๗๘) ម្នាលកិក្ខុទាំងឡាយ បើកិក្ខុប្រាថ្នាថា អាត្មាអញ គប្បីត្រេកសង្កត់នូវសេចក្តីអផ្សុក[๑] នឹងសេចក្តីត្រេកអរ[๒] សេចក្តីអផ្សុកកុំគប្បីត្រេកសង្កត់អាត្មាអញឡើយ អាត្មាអញគប្បីត្រេកសង្កត់រឿយៗ នូវសេចក្តីអផ្សុក ដែលកើតឡើងដូច្នេះ គួរធ្វើសីលឲ្យបរិបូណ៌ ។ បេ ។ ចំរើននូវសុញ្ញាគារស្ថាន ។

(๗๙) ម្នាលកិក្ខុទាំងឡាយ បើកិក្ខុប្រាថ្នាថា អាត្មាអញគប្បីត្រេកសង្កត់នូវសេចក្តីខ្ជាក ចំពោះអារម្មណ៍ដែលគួរស្អប ឯសេចក្តីខ្ជាកចំពោះអារម្មណ៍ដែលគួរស្អប កុំគប្បីត្រេកសង្កត់អាត្មាអញឡើយ អាត្មាអញគប្បីត្រេកសង្កត់រឿយៗ នូវសេចក្តីខ្ជាក ចំពោះអារម្មណ៍ដែលគួរស្អប ដែលកើតឡើងដូច្នេះ គួរធ្វើសីលឲ្យបរិបូណ៌ ។ បេ ។ ហើយចំរើន នូវសុញ្ញាគារស្ថាន ។

(๘๐) ម្នាលកិក្ខុទាំងឡាយ បើកិក្ខុប្រាថ្នាថា អាត្មាអញគប្បីបានតាមប្រាថ្នា បានដោយមិនលំបាក បានដោយមិនខ្វល់វេលាកំណត់ នូវឈានទាំង ๔ ដែលកើតក្នុងចិត្តដ៏ថ្លៃថ្លា ជាគ្រឿងនៅជាសុខក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះ គួរធ្វើសីលឲ្យបរិបូណ៌ ។ បេ ។ ចំរើននូវសុញ្ញាគារស្ថាន ។

---

๑ សេចក្តីអផ្សុកក្នុងអធិកុសលធម៌ ឬក្នុងសេនាសនៈដ៏ស្ងាត់ ។ ๒ បានដល់តម្រេកក្នុងបញ្ចពិធកាមគុណ ។

(៨១) អាកង្ខេយ្យ ចេ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ យេ តេ សត្ថា វិមោក្ខា អតិក្កម្ម រូបេ អារុប្បា តេ កាយេន ផុសិត្វា វិហរេយ្យន្តិ សីលេស្វេវស្ស បរិបូរការី ។ បេ ។ ព្រូហេតា សុញ្ញាគារានំ ។

(៨២) អាកង្ខេយ្យ ចេ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ តិណ្ណំ សំយោជនានំ បរិក្ខយា សោតាបន្នោ អស្សំ អវិនិបាតធម្មោ និយតោ សម្ពោធិបរាយណោតិ សីលេស្វេវស្ស បរិបូរការី ។ បេ ។ ព្រូហេតា សុញ្ញាគារានំ ។

(៨៣) អាកង្ខេយ្យ ចេ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ តិណ្ណំ សំយោជនានំ បរិក្ខយា ភគនោសមោហានំ តនុត្តា សកទាគាមី អស្សំ សកិទេវ ឥមំ លោកំ អាគន្ត្វា ទុក្ខស្សន្តំ ករេយ្យន្តិ សីលេស្វេវស្ស បរិបូរការី អដ្ឋត្តញ្ញេ តោសមាបជ្ជមនុយុត្តោ អនិរាកតធម្មោ វិបស្សនាយ សមន្នាគតោ ព្រូហេតា សុញ្ញាគារានំ ។

(៨១) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើភិក្ខុប្រាថ្នាថា អរិយាមគ្គដ៏ស្មើរមួយប៉ុន្មានទាំងឡាយណា ជាអរូបវចរដ្ឋាន កន្លងហួសនូវរូបាវចរដ្ឋាន សូមឲ្យអាត្មាអញបាននូវអរិយាមគ្គទាំងនោះ ដោយនាមកាយដូច្នេះ គួរធ្វើសីលឲ្យបរិបូណ៌ ។បេ។ បំរើនូវសុញ្ញាគារស្ថាន ។

(៨២) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើភិក្ខុប្រាថ្នាថា សូមឲ្យអាត្មាអញជាសោតាបន្នបុគ្គល ព្រោះអស់នៅនៃសំយោជនធម៌ ៣ ប្រការ មានកិរិយាមិនជាក់ប៉ះជាធម្មតា ជាបុគ្គលទៀងទាត់ មានកំរិយាត្រាស់ដឹងប្រព្រឹត្តទៅខាងមុខដូច្នេះ គួរធ្វើសីលឲ្យបរិបូណ៌ ។បេ។ បំរើនូវសុញ្ញាគារស្ថាន ។

(៨៣) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើភិក្ខុប្រាថ្នាថា សូមឲ្យអាត្មាអញបានជាសកទាគាមិបុគ្គល ព្រោះអស់នៅនៃសំយោជនធម៌ទាំងឡាយ ៣ ប្រការ ព្រោះរាគៈ ទោសៈ មោហៈស្រាលស្តើង មកកាន់លោកនេះម្តងទៀត ហើយធ្វើនូវទីបំផុតនៃទុក្ខ ដូច្នេះ គួរធ្វើសីលឲ្យបរិបូណ៌ ប្រកបរឿយៗនូវការរម្ងាប់ចិត្តឲ្យដំខាងក្នុង មានឈានមិនបានសាបសូន្យ ប្រកបដោយវិបស្សនា បំរើនូវសុញ្ញាគារស្ថាន ។

(៨៦) អាកង្ខេយ្យ ចេ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ បញ្ចន្នំ ឱរម្ភាគិយានំ សំយោជនានំ បរិក្ខយា ឱបបាតិកោ អស្ស តត្ថ បរិនិព្ពាយី អនាវត្តិធម្មោ តស្មា លោកា តំ សីលេស្វាស្ស បរិបូរការី ។ បេ ។ ព្រហ្មោតា សុញ្ញាគារំ ។

(៨៧) អាកង្ខេយ្យ ចេ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ អនេក-វិហិតំ ឥទ្ធិវិធំ បច្ចនុភវេយ្យំ ឯកោបិ ហុត្វា ពហុធា អស្សំ ពហុធាបិ ហុត្វា ឯកោ អស្សំ អាវិភាវំ តិរោភាវំ តិរោកុឌ្ឌំ តិរោបាការំ តិរោបព្វតំ អសជ្ជ-មានោ គច្ឆេយ្យំ សេយ្យថាបិ អាកាសេ បឋវិយាបិ ឧម្មុជ្ជនិម្មុជ្ជំ ការេយ្យំ សេយ្យថាបិ ឧទកេ ឧទ-កេបិ អភិជ្ជមានេ គច្ឆេយ្យំ សេយ្យថាបិ បឋវិយំ អាកាសេបិ បល្លង្កេន កមេយ្យំ សេយ្យថាបិ បក្ខី សកុណោ ឥមេបិ ចន្ទិមសុរិយេ ឯវំមហិទ្ធិកេ ឯវំមហានុភាវេ បាណិនា បរាមសេយ្យំ[1] បរិមជ្ជេយ្យំ

---

១ ឧ បរិមសេយ្យំ ។

(៨៨) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើភិក្ខុប្រាថ្នាថា សូមឲ្យអាត្មាអញ បានជាឧបបាតិកបុគ្គល (អនាគាមី) ព្រោះអស់ទៅនៃសំយោជនធម៌ទាំង ឡាយ ៥ ប្រការ ជាចំណែកខាងក្រោម បរិនិព្វាន ក្នុងព្រហ្មលោកនោះ មានតិរិយាមិនត្រឡប់ចាកលោកនោះ ដូច្នេះ គួរធ្វើសីលឲ្យបរិបូណ៌ ។ បេ ។ ចំរើនវសុញ្ញាគារស្តាន ។

(៨៩) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើភិក្ខុប្រាថ្នាថា សូមឲ្យអាត្មាអញ បាននូវឥទ្ធិវិធញ្ញាណប្រើនប្រការគឺ អាត្មាអញម្នាក់ឯង និម្មិតខ្លួនឲ្យបាន ទៅជាមនុស្សប្រើននាក់ក៏បាន ប្រើននាក់និម្មិតខ្លួនឲ្យបានទៅជាមនុស្ស ម្នាក់ក៏បាន ដើរទៅក្នុងទីណាក៏ចេះតែបាន ឥតមានទើសទាល់ គឺទៅក្នុង ទីកំបាំង ដើរទៅក្នុងទីវាលក៏បាន ទៅខាងក្នុង ចេញទៅខាងក្រៅក៏បាន ទៅខាងក្នុងជញ្ជាំង ចេញទៅខាងក្រៅជញ្ជាំងក៏បាន ទៅខាងក្នុងកំពែង ចេញទៅ ខាងក្រៅកំពែងក៏បាន ទៅខាងក្នុងភ្នំ ចេញទៅខាងក្រៅភ្នំ ក៏បាន ឥតទើសទាល់ឡើយ ដូចជាគេដើរក្នុងទីវាល អាត្មាអញដើរ ចុះមុជ ។ ក្នុងផែនដី ដូចជាគេដើរចុះមុជក្នុងទឹកក៏បាន អាត្មាអញដើរលើទឹក មិនបែកធ្លាយ ដូចជាគេដើរលើផែនដីក៏បាន អាត្មាអញ គប្បីទៅទាំង កន្លែងភ្នក់អាកាស ដូចជាសត្វបក្សីសកុណៈក៏បាន អាត្មាអញ យកដៃទៅ ស្ទាបអង្អែល ចាប់ពាល់ (មណ្ឌល) ព្រះចន្ទ្រនិងព្រះអាទិត្យទាំងពីរនេះ

យោវ ព្រហ្មលោកាបិ តាយេន វសំ វត្តេយ្យន្តិ សីលេស្វេវស្ស បរិបូរការី ។ បេ ។ ព្រហ្មោតា សុញ្ញាគារន្តិ ។

(៨៦) អាកង្ខេយ្យ ចេ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ ឥញ្ជាយ សោតជាតុយា វិសុទ្ធាយ អតិក្កន្តមានុសិកាយ ទុ-តោ សន្ទេ សុណេយ្យំ ឥតោ ច មានុសេ ច យេ ទូរេ សន្តិកេ ចាតិ សីលេស្វេវស្ស បរិបូរការី ។ បេ ។ ព្រហ្មោតា សុញ្ញាគារន្តិ ។

(៨៧) អាកង្ខេយ្យ ចេ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ បរសត្តានំ បរបុគ្គលានំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច ជានេយ្យំ សរាគំ វា ចិត្តំ សរាគំ ចិត្តន្តិ បជានេយ្យំ វីតរាគំ វា ចិត្តំ វីតរាគំ ចិត្តន្តិ បជានេយ្យំ សទោសំ វា ចិត្តំ សទោសំ ចិត្តន្តិ បជានេយ្យំ វីតទោសំ វា ចិត្តំ វីតទោសំ ចិត្តន្តិ បជានេយ្យំ សមោហំ វា ចិត្តំ សមោហំ ចិត្តន្តិ បជា-នេយ្យំ វីតមោហំ វា ចិត្តំ វីតមោហំ ចិត្តន្តិ បជានេយ្យំ

ដែលមានឫទ្ធិច្រើន យ៉ាងនេះ មានអានុភាពច្រើន យ៉ាងនេះក៏បាន ធ្វើ
អំណាចកាយ ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ រហូតដល់ព្រហ្មលោកនាយក៏បាន ដូច្នេះ
គួរធ្វើសីលឲ្យបរិបូណ៌ ។ បេ ។ ចំរើនវិសុញ្ញាគារស្មាន ។

(៨៦) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើភិក្ខុប្រាថ្នាថា សូមឲ្យអាត្មាអញ
មានសោតធាតុ ជាទិព្វដ៏បរិសុទ្ធិ កន្លងហួសនូវសោតធាតុ របស់មនុស្ស
ធម្មតា ឮនូវសំឡេងពីរប្រការ គឺសំឡេងទិព្វ ១ សំឡេងរបស់មនុស្ស ១
ដែលជាសំឡេងឆ្ងាយក៏បាន ដ៏តក៏បាន ដូច្នេះ គួរធ្វើសីលឲ្យបរិបូណ៌
។ បេ ។ ចំរើនវិសុញ្ញាគារស្មាន ។

(៨៧) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើភិក្ខុប្រាថ្នាថា សូមឲ្យអាត្មាអញ
កំណត់ដឹងចិត្តរបស់សត្វដទៃ បុគ្គលដទៃ ដោយចិត្តរបស់ខ្លួន គឺចិត្ត
ប្រកបដោយរាគៈក្តី អាត្មាអញគប្បីដឹងច្បាស់ថា ចិត្តប្រកបដោយរាគៈ
ចិត្តប្រាសចាករាគៈក្តី ក៏អាត្មាអញគប្បីដឹងច្បាស់ថា ចិត្តប្រាសចាករាគៈ
ចិត្តប្រកបដោយទោសៈក្តី គប្បីដឹងច្បាស់ថា ចិត្តប្រកបដោយទោសៈ
ចិត្តប្រាសចាកទោសៈក្តី គប្បីដឹងច្បាស់ថា ចិត្តប្រាសចាកទោសៈ ចិត្ត
ប្រកបដោយមោហៈក្តី គប្បីដឹងច្បាស់ថា ចិត្តប្រកបដោយមោហៈ ចិត្ត
ប្រាសចាកមោហៈក្តី គប្បីដឹងច្បាស់ថា ចិត្តប្រាសចាកមោហៈ ចិត្ត

สงฺขิตฺตํ ฯ ปิ ตฺวา สงฺขิตฺตํ ปิ ตฺวาติ ปชาเนยฺยาติ วิกฺขิตฺตํ ฯ ปิ ตฺวา วิกฺขิตฺตํ ปิ ตฺวาติ ปชาเนยฺยาติ มหคฺคตํ ฯ ปิ ตฺวา มหคฺคตํ ปิ ตฺวาติ ปชาเนยฺยาติ อมหคฺคตํ ฯ ปิ ตฺวา อมหคฺคตํ ปิ ตฺวาติ ปชาเนยฺยาติ สอุตฺตรํ ฯ ปิ ตฺวา สอุตฺตรํ ปิ ตฺวาติ ปชาเนยฺยาติ อนุตฺตรํ ฯ ปิ ตฺวา อนุตฺตรํ ปิ ตฺวาติ ปชาเนยฺยาติ สมาหิตํ ฯ ปิ ตฺวา สมาหิตํ ปิ ตฺวาติ ปชาเนยฺยาติ อสมาหิตํ ฯ ปิ ตฺวา อสมาหิตํ ปิ ตฺวาติ ปชาเนยฺยาติ วิมุตฺตํ ฯ ปิ ตฺวา วิมุตฺตํ ปิ ตฺวาติ ปชาเนยฺยาติ อวิมุตฺตํ ฯ ปิ ตฺวา อวิมุตฺตํ ปิ ตฺวาติ ปชาเนยฺยาติ สีลเตฺถนาติ ฯ เป ฯ ปริโยสานา สุญฺญตาภาคา ฯ

(๘๘) อาคเนยฺยาติ เป ตกฺกเว ตกฺกาติ อเนกวิหิตํ ปุเพฺพนิวาสนฺติ อนุสฺสเรยฺยาติ เสยฺยถีทนฺติ นิปาตปทสมุทาโย ชาติ เขปปิ ชาติโย ตีสุปิ ชาติโย จตูสุปิ ชาติโย ปญฺจปิ ชาติโย ทสปิ ชาติโย วีสมฺปิ ชาติโย ตึสมฺปิ ชาติโย จตฺตาฬีสมฺปิ ชาติโย

ញ្ញាកក្តី គប្បីដឹងច្បាស់ថា ចិត្តវញ្ញាក ចិត្តវញ្ញាកក្តី គប្បីដឹងច្បាស់ថា ចិត្តវញ្ញាក ចិត្តវិញ្ញាណក្តី គប្បីដឹងច្បាស់ថា ចិត្តវិញ្ញាណ ចិត្តជាមហគ្គតៈ តីរ្ថាវចរធម៌អតីរ្ថាវចរក្តី គប្បីដឹងច្បាស់ថា ចិត្តជាមហគ្គតៈ ចិត្តមិនមែនជាមហគ្គតៈក្តី គប្បីដឹងច្បាស់ថា ចិត្តមិនមែនជាមហគ្គតៈ ចិត្តជាសឧត្តរៈគឺលោកិយចិត្តក្តី គប្បីដឹងច្បាស់ថា ចិត្តជាសឧត្តរៈ ចិត្តជាអនុត្តរៈគឺលោកុត្តរចិត្តក្តី គប្បីដឹងច្បាស់ថា ចិត្តជាអនុត្តរៈ ចិត្តតាំងមាំក្តី គប្បីដឹងច្បាស់ថា ចិត្តតាំងមាំ ចិត្តមិនតាំងមាំក្តី គប្បីដឹងច្បាស់ថា ចិត្តមិនតាំងមាំ ចិត្តរួចចាកកិលេសក្តី គប្បីដឹងច្បាស់ថា ចិត្តរួចចាកកិលេស ចិត្តមិនទាន់រួចចាកកិលេសក្តី គប្បីដឹងច្បាស់ថា ចិត្តមិនទាន់រួចចាកកិលេសដូច្នេះ គួរធ្វើសីលឲ្យបរិបូណ៌ ។ បេ ។ បំពេញនូវសុញ្ញាគារស្មាន ។

[៨៨] ម្នាលកិត្តិមាន់ឡាយ បើកិត្តិប្រាថ្នាថា សូមឲ្យអាត្មាអញរលឹកឃើញនូវបុព្វេនិវាស (ជាតិដែលធ្លាប់អាស្រ័យនៅ ក្នុងកាលមុន) គឺរលឹកបាន ๑ ជាតិខ្លះ ๒ ជាតិខ្លះ ๓ ជាតិខ្លះ ๔ ជាតិខ្លះ ๕ ជាតិខ្លះ ๑๐ ជាតិខ្លះ ๒๐ ជាតិខ្លះ ๓๐ ជាតិខ្លះ ๔๐ ជាតិខ្លះ ๕๐ ជាតិខ្លះ

ปญฺญาสมฺปิ ชานาติ ยาวตา ชานิตพฺพา ชานิตพฺพสมฺปิ ชานาติ สงฺขตา สงฺขตลกฺขณาปิ อนิจฺจา อนิจฺจลกฺขณาปิ อนิจฺจาติปิ ขยฏฺเฐน อนิจฺจา วยฏฺเฐน อนิจฺจา วิปริณามฏฺเฐน อนิจฺจา ทุกฺขาปิ ทุกฺขลกฺขณาปิ ภยาปิ อุปทฺทวาปิ อีติโยปิ อุปสคฺคาปิ ทุกฺขาติปิ ภยฏฺเฐน ทุกฺขา อสฺสาทฏฺเฐน ทุกฺขา อภินิปีฬนฏฺเฐน ทุกฺขา สปฺปฏิภยฏฺเฐน ทุกฺขา อสงฺขตาปิ อนุปฺปาทลกฺขณาปิ อนุปฺปาทาติปิ อภยฏฺเฐน อนุปฺปาทา อสฺสาทฏฺเฐน อนุปฺปาทา อนภินิปีฬนฏฺเฐน อนุปฺปาทา อปฺปฏิภยฏฺเฐน อนุปฺปาทา ๆ เป ๆ ปริโยสานาติปิ ปริโยสานฏฺเฐน ปริโยสานา ๆ เป ๆ ปรมตฺถาติปิ สุญฺญตาปิ ๆ

(๘๙) อาคจฺเฉยฺย เป กิจฺจวเสน กิจฺจานิ นาม ทุวิธานิ ปาสาณานิ อตฺถิ ปาสาณา ปพฺพตนิสฺสิตา อตฺถิ ปาสาณา ปพฺพตปาทนิสฺสิตา ยถา ปพฺพตนิสฺสิตา ปาสาณา ปพฺพตปาทนิสฺสิตานิ ปาสาณานิ ปพฺพตปาทนิสฺสิตา ปาสาณา ปพฺพตนิสฺสิตานิ ปาสาณานิ

១០០ ជាតិខ្លះ ១.០០០ ជាតិខ្លះ ១០០.០០០ ជាតិខ្លះ សំវដ្តកប្ប
ដ៏ច្រើនខ្លះ វិវដ្តកប្បដ៏ច្រើនខ្លះ សំវដ្តវិវដ្តកប្បដ៏ច្រើនខ្លះ ថា អា-
ត្មាអញកើត ក្នុងកំពង់នោះ មានឈ្មោះយ៉ាងនេះ មានគោត្រយ៉ាង
នេះ មានសម្បុរយ៉ាងនេះ មានអាហារយ៉ាងនេះ ទទួលសុខទុក្ខយ៉ាង
នេះ មានកំណត់អាយុប៉ុណ្ណេះ លុះអាត្មាអញច្យុតចាកអត្តភាពនោះ
ហើយ ទៅកើតក្នុងទីនោះ លុះអាត្មាអញទៅកើត ក្នុងទីនោះហើយ
មានឈ្មោះយ៉ាងនេះ មានគោត្រយ៉ាងនេះ មានសម្បុរយ៉ាងនេះ
មានអាហារយ៉ាងនេះ ទទួលសុខទុក្ខយ៉ាងនេះ មានកំណត់អាយុ
ប៉ុណ្ណេះ លុះអាត្មាអញច្យុតចាកអត្តភាពនោះហើយ ទើបបានមកកើត
ក្នុងទីនេះ អាត្មាអញសូមឲ្យរលឹកតាមនូវជាតិ ដែលអាស្រ័យទៅក្នុង
កាលមុន ជាច្រើនប្រការ ព្រមទាំងអាការ ព្រមទាំងឧទ្ទេសយ៉ាងនេះ
ដូច្នេះ គួរធ្វើសីលឲ្យបរិបូណ៌ ។ បេ ។ ចំរើនន្ទ្រិយសំញ្ញាគារស្មាន ។

(៨៩) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើភិក្ខុប្រាថ្នាថា សូមឲ្យអាត្មាអញ
មានទិព្វចក្ខុដ៏បរិសុទ្ធ កន្លងហួសចក្ខុរបស់មនុស្សជម្មតា ឃើញនូវ
សត្វទាំងឡាយដែលច្យុតដែលកើត ជាសត្វថោកទាប ខ្ពង់ខ្ពស់ មាន
សម្បុរល្អ មានសម្បុរអាក្រក់ មានគតិល្អ មានគតិអាក្រក់ សូមឲ្យ
ដឹងច្បាស់នូវពួកសត្វដែលប្រព្រឹត្តទៅ តាមកម្មរបស់ខ្លួនថា អើហ្ន៎សត្វ

สทฺธา กาเยกฺขวิเสน สมฺปาคตา ปีติกฺขวิเสน สมฺปาคตา ปสฺสทฺธิกฺขวิเสน สมฺปาคตา อาเสวิตา ภาวิตา พหุลีกตา อาทิกมฺมิกา ปาโมชฺชพหุลา วิหรนฺติ เต กาเย สฺวฺ เกจิ ปรมฺปราย อถาปรสฺมึ อุปฺปตฺติ วิเสสาธิคมาย ปฏิปชฺชนฺติ เอวมฺปิ เอเกจิ น ปาโมชฺชพหุลา วิหรนฺติ สทฺธา กาเยกฺขวิเสน สมฺปาคตา วีริเยกฺขวิเสน สมฺปาคตา สติเยกฺขวิเสน สมฺปาคตา สมาธิเยกฺขวิเสน สมฺปาคตา อาเสวิตา ภาวิตา พหุลีกตา อาทิกมฺมิกา ปาโมชฺชพหุลา วิหรนฺติ เต กาเย สฺวฺ เกจิ ปรมฺปราย อุตฺตริ สติปฏฺฐานาสุ ปฏิปชฺชนฺติ เอวมฺปิ เอเกจิ น ปาโมชฺชพหุลา วิหรนฺติ สทฺธา กาเยกฺขวิเสน สมฺปาคตา ปญฺญาเยกฺขวิเสน สมฺปาคตา สติเยกฺขวิเสน สมฺปาคตา สมาธิเยกฺขวิเสน สมฺปาคตา อาเสวิตา ภาวิตา พหุลีกตา อาทิกมฺมิกา ปาโมชฺชพหุลา วิหรนฺติ เต กาเย สฺวฺ เกจิ ปรมฺปราย อุตฺตริ สติปฏฺฐานาสุ ปฏิปชฺชนฺติ เอวมฺปิ เอเกจิ น ปาโมชฺชพหุลา วิหรนฺติ สทฺธา กาเยกฺขวิเสน สมฺปาคตา ปสฺสทฺธิกฺขวิเสน สมฺปาคตา สติเยกฺขวิเสน สมฺปาคตา สมาธิเยกฺขวิเสน สมฺปาคตา อาเสวิตา ภาวิตา พหุลีกตา อาทิกมฺมิกา ปาโมชฺชพหุลา วิหรนฺติ เต กาเย สฺวฺ เกจิ ปรมฺปราย สุขตฺตึ สกฺกายนิโรธาย ปฏิปชฺชนฺติ เอวมฺปิ เอเกจิ น ปาโมชฺชพหุลา วิหรนฺติ อตฺถิ ภิกฺขเว เอกจฺเจ สตฺตา ยถาภูตญฺจ ปชานนฺติ ยถาภูตญฺจ ปชานิตฺวา ปาโมชฺชพหุลา วิหรนฺติ เอวมฺปิ เอเกจิ น ปาโมชฺชพหุลา วิหรนฺติ สทฺธา กาเยกฺขวิเสน สมฺปาคตา ปสฺสทฺธิกฺขวิเสน สมฺปาคตา สติเยกฺขวิเสน สมฺปาคตา สมาธิเยกฺขวิเสน สมฺปาคตา อาเสวิตา ภาวิตา พหุลีกตา อาทิกมฺมิกา ปาโมชฺชพหุลา วิหรนฺติ เต กาเย สฺวฺ เกจิ ปรมฺปราย อุตฺตริ สติปฏฺฐานาสุ ปฏิปชฺชนฺติ เอวมฺปิ เอเกจิ น ปาโมชฺชพหุลา วิหรนฺติ สทฺธา กาเยกฺขวิเสน สมฺปาคตา ปญฺญาเยกฺขวิเสน สมฺปาคตา สติเยกฺขวิเสน สมฺปาคตา สมาธิเยกฺขวิเสน สมฺปาคตา อาเสวิตา ภาวิตา พหุลีกตา อาทิกมฺมิกา ปาโมชฺชพหุลา วิหรนฺติ เต กาเย สฺวฺ เกจิ ปรมฺปราย อุตฺตริ สติปฏฺฐานาสุ ปฏิปชฺชนฺติ เอวมฺปิ เอเกจิ น ปาโมชฺชพหุลา วิหรนฺติ สทฺธา กาเยกฺขวิเสน สมฺปาคตา วีริเยกฺขวิเสน สมฺปาคตา สติเยกฺขวิเสน สมฺปาคตา สมาธิเยกฺขวิเสน สมฺปาคตา อาเสวิตา ภาวิตา พหุลีกตา อาทิกมฺมิกา ปาโมชฺชพหุลา วิหรนฺติ เต กาเย สฺวฺ เกจิ ปรมฺปราย สุขตฺตึ สกฺกายนิโรธาย ปฏิปชฺชนฺติ เอวมฺปิ เอเกจิ น ปาโมชฺชพหุลา วิหรนฺติ อตฺถิ ภิกฺขเว เอกจฺเจ สตฺตา ยถาภูตญฺจ ปชานนฺติ ยถาภูตญฺจ ปชานิตฺวา ปาโมชฺชพหุลา วิหรนฺติ เอวมฺปิ เอเกจิ น ปาโมชฺชพหุลา วิหรนฺติ สทฺธา กาเยกฺขวิเสน สมฺปาคตา สติเยกฺขวิเสน สมฺปาคตา สมาธิเยกฺขวิเสน สมฺปาคตา ปญฺญาเยกฺขวิเสน สมฺปาคตา อาเสวิตา ภาวิตา พหุลีกตา อาทิกมฺมิกา ปาโมชฺชพหุลา วิหรนฺติ เต กาเย สฺวฺ เกจิ ปรมฺปราย อุตฺตริ สติปฏฺฐานาสุ ปฏิปชฺชนฺติ เอวมฺปิ เอเกจิ น ปาโมชฺชพหุลา วิหรนฺติ สทฺธา กาเยกฺขวิเสน สมฺปาคตา ปสฺสทฺธิกฺขวิเสน สมฺปาคตา สติเยกฺขวิเสน สมฺปาคตา สมาธิเยกฺขวิเสน สมฺปาคตา อาเสวิตา ภาวิตา พหุลีกตา อาทิกมฺมิกา ปาโมชฺชพหุลา วิหรนฺติ เต กาเย สฺวฺ เกจิ ปรมฺปราย สุขตฺตึ สกฺกายนิโรธาย ปฏิปชฺชนฺติ เอวมฺปิ เอเกจิ น ปาโมชฺชพหุลา วิหรนฺติ อตฺถิ ภิกฺขเว เอกจฺเจ สตฺตา ยถาภูตญฺจ ปชานนฺติ ยถาภูตญฺจ ปชานิตฺวา ปาโมชฺชพหุลา วิหร

ពាំងឡាយនេះ ប្រកបដោយកាយទុច្ចរិត ប្រកបដោយវចីទុច្ចរិត ប្រកបដោយមនោទុច្ចរិត ជាសត្វគួរនឹងដៀលនូវពួកព្រះអរិយៈ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ប្រកាន់នូវកម្មជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ សត្វពាំងនោះលុះបែកធ្លាយរាងកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ ក៏ទៅកាន់កំណើតគាប្ចាន ប្រេត អសុរកាយ នរក អើហ្ន៎ ចំណែកខាងសត្វពាំងនេះ ប្រកបដោយកាយសុចរិត ប្រកបដោយវចីសុចរិត ប្រកបដោយមនោសុចរិត ជាសត្វមិនគួរនឹងដៀលពួកព្រះអរិយៈ ជាសម្មាទិដ្ឋិ ប្រកាន់នូវកម្មជាសម្មាទិដ្ឋិ សត្វពាំងនោះលុះបែកធ្លាយរាងកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ ក៏ទៅកាន់មនុស្សសុគតិនឹងឋានសួគ៌ទេវលោក អាត្មាអញ សូមឲ្យមានចិត្តចក្ខុដ៏បរិសុទ្ធ កន្លងហួសចក្ខុ របស់មនុស្សធម្មតា ឃើញនូវសត្វពាំងឡាយដែលច្យុតដែលកើត ថោកថាប ខ្ពង់ខ្ពស់ មានសម្បុរល្អ មានសម្បុរអាក្រក់ មានគតិល្អ មានគតិអាក្រក់ (មួយទៀត) អាត្មាអញសូមឲ្យដឹងច្បាស់នូវសត្វពាំងឡាយដែលប្រព្រឹត្តទៅ តាមកម្មរបស់ខ្លួន ដោយប្រការយ៉ាងនេះដូចេ្នះ គួរធ្វើសីលឲ្យបរិបូណ៌ ប្រកបរឿយ ៗ ក្នុងការរម្ងាប់នូវចិត្តឲ្យដខាងក្នុង មានឈានមិនបានសាបសូន្យ ប្រកបដោយវិបស្សនា ចំរើននូវសុញ្ញាគារស្ថាន ។

(๙๐) អាកង្ខេយ្យ ចេ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរេយ្យន្តិ សីលេស្វេវស្ស បរិបូរការី អជ្ឈត្តញ្ចេតោសមថមនុយុត្តោ អនិរាកតជ្ឈានោ វិបស្សនាយ សមន្នាគតោ ព្រូហេតា សុញ្ញាគារានំ ។ សម្បន្នសីលា ភិក្ខវេ វិហរថ សម្បន្នបាតិមោក្ខា ចាតិមោក្ខសំវរសំវុតា វិហរថ អាចារគោចរសម្បន្នា អណុមត្តេសុ វជ្ជេសុ ភយទស្សាវី សមាទាយ សិក្ខថ សិក្ខាបទេសូតិ ។ ឥតិ យន្តំ វុត្តំ ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្តន្តិ ។ ឥទមវោច ភគវា អត្តមនា តេ ភិក្ខូ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទុន្តិ ។

អាកង្ខេយ្យសុត្តំ ឆដ្ឋំ និដ្ឋិតំ (๑) ។

---

๑ ឧ.ម. និដ្ឋិតន្តិ ន ទិស្សតិ ។

(๙๐) ម្នាលកិកូតាំងឡាយ បើកិកូម្នាក់ថា សូមឲ្យអាត្មាអញ បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវចេតោវិមុត្តិនឹងបញ្ញាវិមុត្តិ(๑) មិនមានអាសវៈព្រោះអស់ទៅនៃអាសវៈដ៏មិនាំងឡាយ ដោយប្រាជ្ញារបស់ខ្លួន ដោយខ្លួនឯងក្នុងបច្ចុប្បន្ន ចូលទៅសម្រេចសម្រាន្តនូវ ដោយឥរិយាបថទាំង ๔ ដូច្នេះ គួរធ្វើសីលឲ្យបរិបូណ៌ ប្រកបរឿយ ๆ ក្នុងការរម្ងាប់នូវចិត្តឲ្យដឹងខាងក្នុង មានឈានមិនបានសាបសូន្យ ប្រកបដោយវិបស្សនា ចំរើនដូវសុញ្ញាគារស្ងាន ។ ម្នាលកិកូតាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយចូរជាអ្នកមានសីលបរិបូណ៌ មានឥន្ទ្រិយបរិបូណ៌ ចូរសង្រួមក្នុងឥន្ទ្រិយសំវរៈបរិបូណ៌ដោយអាចារនឹងគោចរ ជាអ្នកឃើញភ័យក្នុងទោសទាំងឡាយត្រឹមតែបន្តិចបន្តួច ចូរសមាទានសិក្សាក្នុងសិក្ខាបទទាំងឡាយ ។ ពាក្យណាដែលតថាគតបានពោលហើយ (ក្នុងកាលមុន) ពាក្យដែលតថាគតពោលនេះ ព្រោះអាស្រ័យយកពាក្យនុ៎ះឯង ដោយប្រការដូច្នេះ ។ លុះព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងសូត្រនេះចប់ហើយ ពួកកិកូតាំងនោះក៏មានចិត្តត្រេកអរពេញចិត្តនឹងភាសិតរបស់ព្រះមានព្រះភាគដោយគ្រប់គ្រាន់ ។

ចប់ អាកង្ខេយ្យសូត្រ ទី ๖ ។

---

๑ សមាធិប្រកបដោយអរហត្តផល ហៅថា ចេតោវិមុត្តិ, បញ្ញាប្រកបដោយអរហត្តផល ហៅថា បញ្ញាវិមុត្តិ ។ ម្យ៉ាងទៀត សមាធិបានដាហៅថា ចេតោវិមុត្តិ ព្រោះរួចចាកភាគៈបញ្ញាបានដាហៅថា បញ្ញាវិមុត្តិ ព្រោះរួចចាកអវិជ្ជា ។ មួយវិញទៀត ផលនៃសមថៈហៅថា ចេតោវិមុត្តិ ផលនៃវិបស្សនា ហៅថា បញ្ញាវិមុត្តិ ។

សត្តមំ វគ្គបមសុត្តំ

(៩១) ឯវម្មេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ ភិក្ខវោតិ ។ ភទន្តេតិ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្চស្សោសុំ ។

(៩២) ភគវា ឯតទវោច សេយ្យថាបិ ភិក្ខវេ វត្តំ សង្កិលិដ្ឋំ មលគ្គហិតំ តមេនំ រជកោ យស្មឹ យស្មឹ រត្តិជាតេ ឧបសំហរេយ្យ យទិ នីលកាយ យទិ បីតកាយ យទិ លោហិតកាយ យទិ មញ្ជិដ្ឋកាយ[1] សុរត្តវណ្ណមេវស្ស[2] អបរិសុទ្ធវណ្ណមេវស្ស ។ តំ កិស្ស ហេតុ ។ អបរិសុទ្ធត្តា ភិក្ខវេ វត្ថស្ស ឯវមេវ ខោ ភិក្ខវេ ចិត្តេ សំកិលិដ្ឋេ ទុក្កតិ បាដិកង្ខា ។ សេយ្យថាបិ ភិក្ខវេ វត្ថំ បរិសុទ្ធំ បរិយោទាតំ តមេនំ រជកោ យស្មឹ យស្មឹ រត្តិជាតេ ឧបសំហរេយ្យ យទិ នីលកាយ យទិ បីតកាយ យទិ លោហិតកាយ យទិ មញ្ជិដ្ឋកាយ សុរត្តវណ្ណមេវស្ស បរិសុទ្ធវណ្ណមេវស្ស ។ តំ

---

១ ឧ. មញ្ជេដ្ឋកាយ ។ ម. មញ្ជិដ្ឋកាយ ។ ២ ឧ. ទុរត្តវណ្ណមេវស្ស ។

វត្ថូបមសូត្រ ទី ៧

(៨១) ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់គង់នៅ ក្នុងវេឋញ្ញាគាម ជាវិហារបស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ជិតក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហៅភិក្ខុទាំងឡាយថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូច្នេះ ។ ពួកភិក្ខុទាំងនោះទទួលព្រះពុទ្ធដីកាព្រះមានព្រះភាគថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ដូច្នេះ ។

(៨២) ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មានព្រះពុទ្ធដីកាដូច្នេះថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជាសំពត់ដែលសៅហ្មង មានមន្ទិលកាន់ ជាងជ្រលក់យកសំពត់នោះដាក់ ក្នុងគ្រឿងជ្រលក់ណា ។ ដែលមានពណ៌ខៀវក្តី លឿងក្តី ក្រហមក្តី ហង្សាវត្តក្តី សំពត់នោះក៏ទៅតែមានពណ៌មិនល្អ មានពណ៌មិនស្អាត ។ ដំណើរនោះព្រោះហេតុអ្វី ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះថាសំពត់នោះមិនស្អាត ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើចិត្តសៅហ្មងហើយ ទុគ្គតិនឹងមានប្រាកដ ដូចសេចក្តីឧបមានោះដែរ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជាសំពត់ស្អាតផូរផង់ ជាងជ្រលក់យកសំពត់នោះដាក់ក្នុងគ្រឿងជ្រលក់ណា ។ ដែលមានពណ៌ខៀវក្តី លឿងក្តី ក្រហមក្តី ហង្សាវត្តក្តី សំពត់នោះក៏ទៅជាមានពណ៌ល្អ មានពណ៌ស្អាត ។

កំសុ ខោតុ ។ បរិសុទ្ធត្តា កិក្ខវេ វុត្តំ ហវេខោ កិក្ខវេ ចិត្តេ អសង្កិលិដ្ឋេ សុគតិ ឆាដិកង្ខា ។

(៩៣) កតមេ ច កិក្ខវេ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសា ។ អភិជ្ឈាវិសមលោភោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ ព្យាបាទោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ កោធោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ ឧបនាហោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ មក្ខោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ បឡាសោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ ឥស្សា ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ មច្ឆរិយំ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ មាយា ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ សាឋេយ្យំ

ដំណើរនោះនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះហេតុសំពត់នោះស្អាត ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើចិត្តមិនសៅហ្មងហើយ សុគតិនឹងមានជាក់ជាមិនខាន ដូចសេចក្តីឧបមានោះដែរ ។

(៨៣) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកឧបក្កិលេស គឺសេចក្តីសៅហ្មងនៃចិត្ត តើដូចម្តេច ។ គឺអភិជ្ឈាវិសមលោភៈ[1] ជាឧបក្កិលេសនៃចិត្ត ១ ព្យាបាទជាឧបក្កិលេសនៃចិត្ត ១ កោធៈជាឧបក្កិលេសនៃចិត្ត ១ ឧបនាហៈ (ការចងកំហឹងខ្ពស់) ជាឧបក្កិលេសនៃចិត្ត ១ មក្ខៈ (ការលុបគុណរបស់លោកអ្នកមានគុណ) ជាឧបក្កិលេសនៃចិត្ត ១ បឡាសៈ (ការកាន់យកឫកប្រៀបផ្ទឹម ឬប្រណាំងវាស្នា) ជាឧបក្កិលេសនៃចិត្ត ១ ឥស្សា (សេចក្តីច្រណែន) ជាឧបក្កិលេសនៃចិត្ត ១ មច្ឆរិយៈ (សេចក្តីកំណាញ់) ជាឧបក្កិលេសនៃចិត្ត ១ មាយា (ការប្រព្រឹត្តិលាក់ពុតបិទបាំងទោស) ជាឧបក្កិលេសនៃចិត្ត ១ សាឋេយ្យៈ[2]

---

១ សេចក្តីត្រេកត្រអាលក្នុងទ្រព្យរបស់ខ្លួន ហៅថាអភិជ្ឈា សេចក្តីត្រេកអរក្នុងទ្រព្យរបស់អ្នកដទៃ ហៅថាវិសមលោភៈ មួយទៀតថា សេចក្តីត្រេកអរក្នុងទ្រព្យរបស់ខ្លួនក្តី របស់អ្នកដទៃក្តី ក្នុងទីដែលគួរ ហៅថាអភិជ្ឈា សេចក្តីត្រេកអរក្នុងទ្រព្យរបស់ខ្លួនក្តី របស់អ្នកដទៃក្តី ក្នុងទីដែលមិនគួរ ហៅថាវិសមលោភៈ ។ ២ សាឋេយ្យៈ ប្រែថាការអួតអាង ឬអែបអប នេះជាអំពើពុតត្បុតរបស់បុគ្គលដាអ្នកប្តេជ្ញាបឡុងអួតគុណវិជ្ជាដែលមិនមានក្នុងខ្លួន ធ្វើអាការមិនឲ្យខុសនឹងអ្នកណា មានអាការដូចត្រីអានន្ទមច្ឆៈ ឃើញពួកត្រីមកក៏បង្ហាញកន្ទុយថាយើងជាត្រីដូចគ្នា ឃើញពួកពស់មកក៏បង្ហាញក្បាលថាយើងជាពស់ដូចគ្នា តែក្នុងអដ្ឋកថាព្រះអភិធម្មថា បុគ្គលដែលប្រកបដោយសាឋេយ្យៈ មានភាពដូចសត្វមន្ទ្រីង មើលអំពីខាងឆ្វេងដូចជាសត្វង្រុក មើលអំពីខាងស្តាំដូចសត្វពពែ ស្តាប់សំឡេងដូចស់ឡេងចៀម មើលទៅស្នែងដូចគោថាស់ ។

จิตฺตสฺส อุปกฺกิเลสา ปภงฺคา จิตฺตสฺส อุปกฺกิเลสา สารมฺภา จิตฺตสฺส อุปกฺกิเลสา มาเนา จิตฺตสฺส อุปกฺกิเลสา อติมาเนา จิตฺตสฺส อุปกฺกิเลสา มเทา จิตฺตสฺส อุปกฺกิเลสา ปมาเทา จิตฺตสฺส อุปกฺกิเลสา ฯ

(๙๒) ส เทา สา[๑] กิกฺขา กิกฺขุ อกิฏฺฐา-วิสมลาเภา จิตฺตสฺส อุปกฺกิเลสาติ ๙ติ วิธิตฺวา อกิจฺจ วิสมลาภํ จิตฺตสฺส อุปกฺกิเลสา ปชหาติ ฯ ฬฺยาปาเทา จิตฺตสฺส อุปกฺกิเลสาติ ๙ติ วิธิตฺวา ฬฺยาปาทํ จิตฺตสฺส อุปกฺกิเลสา ปชหาติ ฯ โกธา จิตฺตสฺส อุปกฺกิเลสาติ ๙ติ วิธิตฺวา โกธ จิตฺตสฺส

๑ ม สเทา สา ฯ

ជាឧបក្កិលេសនៃចិត្ត១ ថម្ភៈ[๑] (សេចក្តីរឹងត្អឹង) ជាឧបក្កិលេសនៃចិត្ត ๑ សារម្ភៈ[๒] (ការប្រកាំងប្រជែង) ជាឧបក្កិលេសនៃចិត្ត ๑ មានៈ(សេចក្តីប្រកាន់ខ្លួន) ជាឧបក្កិលេសនៃចិត្ត๑ អតិមានៈ(សេចក្តីប្រកាន់ខ្លួនខ្លាំងពេក) ជាឧបក្កិលេសនៃចិត្ត ๑ មទៈ(សេចក្តីស្រវឹង) ជាឧបក្កិលេសនៃចិត្ត ๑ បមាទៈ (ការប្រហែសធ្វេសធ្វបណ្តែតបណ្តោយចិត្ត ទៅក្នុងកាមគុណ) ជាឧបក្កិលេសនៃចិត្ត ๑ ។

(๔๘) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុនោះឯង លុះដឹងច្បាស់ថា អភិជ្ឈាវិសមលោភៈ ជាឧបក្កិលេសនៃចិត្តដូច្នេះហើយ ក៏រមែងលះនូវអភិជ្ឈាវិសមលោភៈ ជាឧបក្កិលេសនៃចិត្តចេញបាន ។ លុះដឹងច្បាស់ថា ព្យាបាទ ជាឧបក្កិលេសនៃចិត្តដូច្នេះហើយ ក៏រមែងលះនូវព្យាបាទជាឧបក្កិលេសនៃចិត្តចេញបាន ។ លុះដឹងច្បាស់ថា កោធៈ ជាឧបក្កិលេសនៃចិត្ត

---

๑ ក្នុងអដ្ឋកថាព្រះអភិធម្មថា សេចក្តីរឹងត្អឹងរបស់ចិត្តប្រៀបដូចសំពត់សាឆកដែលរឹងដោយជាយម៉ាន បុគ្គលដែលប្រកបដោយថម្ភៈនោះ រមែងជាអ្នកគ្មានសភាពរាបទាប ជាអ្នកព្រហើនយ៉ាងឡើង ប្រៀបដូចពស់ភ្ញាន់ដែលលេបផ្ទៀងនង្គ័ល ឬប្រៀបដូចខ្មោកឃ្មុំដែលពេញដោយខ្យល់ កាលបើឃើញចេតិយ ឬបុគ្គលថាស់ដាងខ្លួន ក៏មិនធ្វើសេចក្តីនមស្ការទេ ។
๒ សារម្ភៈ មានលក្ខណៈធ្វើអំពើឲ្យលើសលុបដាងគេ ចែកជាពីរផ្នែក ជាអកុសលក៏មាន ជាកុសលក៏មាន ចំណែកខាងគ្រហស្ថកាលបើឃើញគេធ្វើគ្រឿងប្រដាប់កាយដាដើម ក៏ប្រឹងឲ្យប្រើនដាងគេដាទ្វេគុណ ចំណែកអ្នកបួស កាលបើឃើញគេរៀនធម៌បានប៉ុន្មានៗ ក៏ខំប្រឹងរៀនឲ្យបានច្រើនដាងគេដាទ្វេគុណ ម្យ៉ាងទៀត ចំណែកគ្រហស្ថកាលបើឃើញគេធ្វើបណាកភត្ត ๑ ខ្លួនក៏ចង់ធ្វើឲ្យបានពីរឬបី ចំណែកអ្នកបួសកាលបើឃើញគេរៀនបានគម្ពីរនិកាយ ๑ ខ្លួនក៏ចង់រៀនឲ្យបាននិកាយពីរ តែក្នុងទីនេះសំដៅយកតែអកុសល ។

ขุปกฺกิเลสนฺ ปชหามิ ฯ ขุปกาเยหา จิตฺตสฺส ขุปกฺกิ-
เลสาติ ฯสติ วิธิตฺวา ขุปกาหนฺ จิตฺตสฺส ขุปกฺกิเลสนฺ
ปชหามิ ฯ มกฺโข จิตฺตสฺส ขุปกฺกิเลสาติ ฯสติ
วิธิตฺวา มกฺขนฺ จิตฺตสฺส ขุปกฺกิเลสนฺ ปชหามิ ฯ
ปทาโส จิตฺตสฺส ขุปกฺกิเลสาติ ฯสติ วิธิตฺวา
ปทาสนฺ จิตฺตสฺส ขุปกฺกิเลสนฺ ปชหามิ ฯ ฯสฺสา
จิตฺตสฺส ขุปกฺกิเลสาติ ฯสติ วิธิตฺวา ฯสฺสนฺ จิตฺตสฺส
ขุปกฺกิเลสนฺ ปชหามิ ฯ มจฺฉริยนฺ จิตฺตสฺส ขุปกฺกิ-
เลสาติ ฯสติ วิธิตฺวา มจฺฉริยนฺ จิตฺตสฺส ขุปกฺกิเลสนฺ
ปชหามิ ฯ มายา จิตฺตสฺส ขุปกฺกิเลสาติ ฯสติ
วิธิตฺวา มายนฺ จิตฺตสฺส ขุปกฺกิเลสนฺ ปชหามิ ฯ
สาเถยฺยนฺ จิตฺตสฺส ขุปกฺกิเลสาติ ฯสติ วิธิตฺวา
สาเถยฺยนฺ จิตฺตสฺส ขุปกฺกิเลสนฺ ปชหามิ ฯ ถมฺภา
จิตฺตสฺส ขุปกฺกิเลสาติ ฯสติ วิธิตฺวา ถมฺภนฺ จิตฺตสฺส
ขุปกฺกิเลสนฺ ปชหามิ ฯ สารมฺภา จิตฺตสฺส ขุปกฺกิ-
เลสาติ ฯสติ วิธิตฺวา สารมฺภนฺ จิตฺตสฺส ขุปกฺกิเลสนฺ
ปชหามิ ฯ มาโน จิตฺตสฺส ขุปกฺกิเลสาติ ฯสติ

ដូច្នេះហើយ កំរមែងលះនូវកោធៈ ជាទុបក្កិលេសនៃចិត្តចេញបាន ។ លុះដឹងច្បាស់ថា ទុបនាហៈ ជាទុបក្កិលេសនៃចិត្តដូច្នេះហើយ កំរមែងលះនូវទុបនាហៈ ជាទុបក្កិលេសនៃចិត្តចេញបាន ។ លុះដឹងច្បាស់ថា មក្ខៈ ជាទុបក្កិលេសនៃចិត្តដូច្នេះហើយ កំរមែងលះនូវមក្ខៈ ជាទុបក្កិលេសនៃចិត្តចេញបាន ។ លុះដឹងច្បាស់ថា បឡាសៈ ជាទុបក្កិលេសនៃចិត្តដូច្នេះហើយ កំរមែងលះនូវបឡាសៈ ជាទុបក្កិលេសនៃចិត្តចេញបាន ។ លុះដឹងច្បាស់ថា ឥស្សា ជាទុបក្កិលេសនៃចិត្តដូច្នេះហើយ កំរមែងលះនូវឥស្សា ជាទុបក្កិលេសនៃចិត្តចេញបាន ។ លុះដឹងច្បាស់ថា មច្ឆរិយៈ ជាទុបក្កិលេសនៃចិត្តដូច្នេះហើយ កំរមែងលះនូវមច្ឆរិយៈ ជាទុបក្កិលេសនៃចិត្តចេញបាន ។ លុះដឹងច្បាស់ថា មាយា ជាទុបក្កិលេសនៃចិត្តដូច្នេះហើយ កំរមែងលះនូវមាយា ជាទុបក្កិលេសនៃចិត្តចេញបាន ។ លុះដឹងច្បាស់ថា សាឋេយ្យៈ ជាទុបក្កិលេសនៃចិត្តដូច្នេះហើយ កំរមែងលះនូវសាឋេយ្យៈ ជាទុបក្កិលេសនៃចិត្តចេញបាន ។ លុះដឹងច្បាស់ថា ថម្ភៈ ជាទុបក្កិលេសនៃចិត្តដូច្នេះហើយ កំរមែងលះនូវថម្ភៈ ជាទុបក្កិលេសនៃចិត្តចេញបាន ។ លុះដឹងច្បាស់ថា សារម្ភៈ ជាទុបក្កិលេសនៃចិត្តដូច្នេះហើយ កំរមែងលះនូវសារម្ភៈ ជាទុបក្កិលេសនៃចិត្តចេញបាន ។ លុះដឹងច្បាស់ថា មានៈ ជាទុបក្កិលេសនៃចិត្តដូច្នេះហើយ កំរមែង

วิธิตฺวา มานสฺส จิตฺตสฺส อุปกฺกิเลสนฺติ ปชหติ ฯ
อตีตมานสฺส จิตฺตสฺส อุปกฺกิเลสาภาวา อตีต-
มานสฺส จิตฺตสฺส อุปกฺกิเลสนฺติ ปชหติ ฯ มานสฺส
จิตฺตสฺส อุปกฺกิเลสาภาวา มานสฺส จิตฺตสฺส
อุปกฺกิเลสนฺติ ปชหติ ฯ ปมานสฺส จิตฺตสฺส อุปกฺกิ-
เลสาภาวา ปมานสฺส จิตฺตสฺส อุปกฺกิเลสนฺติ
ปชหติ ฯ

[๙๕] ยสฺส โข ภิกฺขเว ภิกฺขุโน อภิชฺฌาวิสม-
โลภา จิตฺตสฺส อุปกฺกิเลสาภาวา วิธิตฺวา
อภิชฺฌาวิสมโลภา จิตฺตสฺส อุปกฺกิเลสา ปหีโน
โหติ ฯ พฺยาปาทสฺส จิตฺตสฺส อุปกฺกิเลสาภาวา
วิธิตฺวา พฺยาปาทสฺส จิตฺตสฺส อุปกฺกิเลสา ปหีโน
โหติ ฯ โกธสฺส จิตฺตสฺส อุปกฺกิเลสาภาวา วิธิตฺวา
โกธสฺส จิตฺตสฺส อุปกฺกิเลสา ปหีโน โหติ ฯ
อุปนาหสฺส จิตฺตสฺส อุปกฺกิเลสาภาวา วิธิตฺวา อุป-
นาหสฺส จิตฺตสฺส อุปกฺกิเลสา ปหีโน โหติ ฯ
มกฺขสฺส จิตฺตสฺส อุปกฺกิเลสาภาวา วิธิตฺวา มกฺขสฺส

លះនូវមានៈ ជាឧបក្កិលេសនៃចិត្តចេញបាន ។ លុះដឹងច្បាស់ថា អតិមានៈ ជាឧបក្កិលេសនៃចិត្តដូច្នេះហើយ ក៏រមែងលះនូវអតិមានៈ ជាឧបក្កិលេសនៃចិត្តចេញបាន ។ លុះដឹងច្បាស់ថា មទៈ ជាឧបក្កិលេសនៃចិត្តដូច្នេះហើយ ក៏រមែងលះនូវមទៈ ជាឧបក្កិលេសនៃចិត្តចេញបាន ។ លុះដឹងច្បាស់ថា បមាទៈ ជាឧបក្កិលេសនៃចិត្តដូច្នេះហើយ ក៏រមែងលះនូវបមាទៈ ជាឧបក្កិលេសនៃចិត្តចេញបាន ។

(๙๔) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលណា បើភិក្ខុដឹងច្បាស់ថា អតិដ្ឋាវិសមលោកៈ ជាឧបក្កិលេស នៃចិត្តដូច្នេះ ហើយបានលះ អតិដ្ឋាវិសមលោកៈ ជាឧបក្កិលេសនៃចិត្ត ។ ដឹងច្បាស់ថា ព្យាបាទៈ ជាឧបក្កិលេសនៃចិត្តដូច្នេះ ហើយបានលះ ព្យាបាទៈ ជាឧបក្កិលេសនៃចិត្ត ។ ដឹងច្បាស់ថា កោធៈ ជាឧបក្កិលេស នៃចិត្តដូច្នេះ ហើយបានលះ កោធៈ ជាឧបក្កិលេសនៃចិត្ត ។ ដឹងច្បាស់ថា ឧបនាហៈ ជាឧបក្កិលេសនៃចិត្តដូច្នេះ ហើយបានលះ ឧបនាហៈ ជាឧបក្កិលេសនៃចិត្ត ។ ដឹងច្បាស់ថា មក្ខៈ ជាឧបក្កិលេសនៃចិត្តដូច្នេះ ហើយបានលះមក្ខៈ ជាឧបក្កិលេស នៃ

ចិត្តសង្ខារូបក្កិលេសោ បហីនោ ហោតិ ។ បឋវីសោ ចិត្តសង្ខារូបក្កិលេសោតិ វុត្តេ កិត្តាវតា បឋវីសោ ចិត្តសង្ខារូបក្កិលេសោ បហីនោ ហោតិ ។ អាបោ ចិត្តសង្ខារូបក្កិលេសោតិ វុត្តេ កិត្តាវតា អាបោ ចិត្តសង្ខារូបក្កិលេសោ បហីនោ ហោតិ ។ តេជោ ចិត្តសង្ខារូបក្កិលេសោតិ វុត្តេ កិត្តាវតា តេជោ ចិត្តសង្ខារូបក្កិលេសោ បហីនោ ហោតិ ។ វាយោ ចិត្តសង្ខារូបក្កិលេសោតិ វុត្តេ កិត្តាវតា វាយោ ចិត្តសង្ខារូបក្កិលេសោ បហីនោ ហោតិ ។ សារម្ភោ ចិត្តសង្ខារូបក្កិលេសោតិ វុត្តេ កិត្តាវតា សារម្ភោ ចិត្តសង្ខារូបក្កិលេសោ បហីនោ ហោតិ ។ ជម្ភោ ចិត្តសង្ខារូបក្កិលេសោតិ វុត្តេ កិត្តាវតា ជម្ភោ ចិត្តសង្ខារូបក្កិលេសោ បហីនោ ហោតិ ។ សារម្ភោ ចិត្តសង្ខារូបក្កិលេសោតិ វុត្តេ កិត្តាវតា សារម្ភោ ចិត្តសង្ខារូបក្កិលេសោ បហីនោ ហោតិ ។ មានោ ចិត្តសង្ខារូបក្កិលេសោតិ វុត្តេ កិត្តាវតា មានោ ចិត្តសង្ខារូបក្កិលេសោ បហីនោ ហោតិ ។ អតិមានោ ចិត្តសង្ខារូបក្កិលេសោតិ វុត្តេ កិត្តាវតា អតិមានោ ចិត្តសង្ខារូបក្កិ-

ចិត្ត ។ ដ៏ឆ្ងាស់ថា បឡាស: ជាឧបក្កិលេសនៃចិត្តដូច្នេះ ហើយ
ចានលះបឡាស:ជាឧបក្កិលេសនៃចិត្ត ។ ដ៏ឆ្ងាស់ថា ឥស្សា ជាឧប-
ក្កិលេសនៃចិត្តដូច្នេះ ហើយចានលះឥស្សាជាឧបក្កិលេសនៃចិត្ត ។ ដ៏ឆ
ឆ្ងាស់ថា មច្ឆរិយ: ជាឧបក្កិលេសនៃចិត្តដូច្នេះ ហើយចានលះ មច្ឆរិយ:
ជាឧបក្កិលេសនៃចិត្ត ។ ដ៏ឆ្ងាស់ថា មាយា ជាឧបក្កិលេសនៃចិត្ត
ដូច្នេះ ហើយចានលះ មាយា ជាឧបក្កិលេសនៃចិត្ត ។ ដ៏ឆ្ងាស់ថា
សាឋេយ្យ: ជាឧបក្កិលេសនៃចិត្តដូច្នេះ ហើយចានលះ សាឋេយ្យ:
ជាឧបក្កិលេសនៃចិត្ត ។ ដ៏ឆ្ងាស់ថា ថម្ភ: ជាឧបក្កិលេសនៃចិត្ត
ដូច្នេះ ហើយចានលះ ថម្ភ: ជាឧបក្កិលេសនៃចិត្ត ។ ដ៏ឆ្ងាស់ថា
សារម្ភ: ជាឧបក្កិលេសនៃចិត្តដូច្នេះ ហើយចានលះ សារម្ភ: ជាឧបក្កិ-
លេសនៃចិត្ត ។ ដ៏ឆ្ងាស់ថាមាន: ជាឧបក្កិលេសនៃចិត្តដូច្នេះ ហើយ
ចានលះមាន: ជាឧបក្កិលេសនៃចិត្ត ។ ដ៏ឆ្ងាស់ថាអតិមាន:ជាឧបក្កិ-
លេសនៃចិត្តដូច្នេះ ហើយចានលះ អតិមាន: ជាឧបក្កិលេសនៃចិត្ត ។

លោសោ បហីណោ ហោតិ ។ មនោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេ-
សោតិ ឥតិ វិទិត្វា មនោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ បហី-
ណោ ហោតិ ។ បមាទោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោតិ ឥតិ
វិទិត្វា បមាទោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ បហីណោ
ហោតិ ។ សោ ពុទ្ធេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ
ហោតិ ឥតិបិ **សោ** ភគវា អរហំ **សម្មាសម្ពុទ្ធោ**
វិជ្ជាចរណសម្បន្នោ សុគតោ លោកវិទូ អនុត្តរោ
បុរិសទម្មសារថិ សត្ថា ទេវមនុស្សានំ ពុទ្ធោ ភគវាតិ ។
ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ ហោតិ স্বাক্খា-
តោ ភគវតា ធម្មោ សន្ទិដ្ឋិកោ អកាលិកោ ឯហិ-

ដ៏ឆ្ងាស់ថា មទ: ជាទុបក្កិលេសនៃចិត្តដូច្នេះ ហើយបានលះ មទ: ជា
ទុបក្កិលេសនៃចិត្ត ។ ដ៏ឆ្ងាស់ថា បមាទ: ជាទុបក្កិលេស នៃចិត្តដូច្នេះ
ហើយបានលះ បមាទ: ជាទុបក្កិលេសនៃចិត្ត ។ កិក្ខុនោះរមែងជាអ្នក
ប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លា មិនញាប់ញ័រ ក្នុងព្រះពុទ្ធដូច្នេះថា ព្រះមាន
ព្រះភាគនោះ ព្រះអង្គឆ្ងាយចាកសេចក្តីសៅហ្មងគ្រប់យ៉ាង ព្រះអង្គ
ត្រាស់ដឹង នូវញេយ្យធម៌ទាំងពួងដោយប្រពៃចំពោះព្រះអង្គ ព្រះអង្គ
បរិបូណ៌ដោយវិជ្ជានិងចរណៈ គឺសេចក្តីចេះដឹងនិងក្រិត្យដែលបុគ្គលគប្បី
ប្រព្រឹត្ត ព្រះអង្គមានដំណើរល្អ ព្រះអង្គជ្រាបច្បាស់នូវត្រៃលោក ព្រះ
អង្គប្រសើរដោយសីលាទិគុណរកបុគ្គលណាមួយស្មើគ្មាន ព្រះអង្គជា
សាវ៉ាអ្នកទូន្មាននូវបុរសដែលគួរទូន្មានបាន ព្រះអង្គជាគ្រូនៃទេវតានិង
មនុស្សទាំងឡាយ ព្រះអង្គបានត្រាស់ដឹងនូវអរិយសច្ចធម៌ ព្រះអង្គលែង
វិលត្រឡប់មកកាន់កំពង់ខ្មៅវិញ ។ រមែងជាអ្នកប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លា
មិនញាប់ញ័រក្នុងព្រះធម៌ថា ព្រះបរិយត្តិធម៌ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់
ត្រាស់សំដែងហើយដោយល្អ ព្រះលោកុត្តរធម៌ ជាធម៌ដែលព្រះអរិយ-
បុគ្គលទាំងពួង ដឹងពិត ឃើញពិត ដោយបច្ចវេក្ខណញ្ញាណ ជាធម៌ឲ្យ
នូវផលមិនរង់ចាំកាល ជាធម៌គួរដល់ឯហិបស្សវិធី ជាធម៌ដែលព្រះអរិយ-

បសន្នចិត្តោ ចិបដយិត្វោ បច្ចុគ្គន្ត្វា វន្ទិត្វាព្រហ្មានំ ។
សង្ឃំ អវោច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ ហោតិ សុ-
បដិបន្នោ ភគវាតោ សាវកសង្ឃោ ឧជុបដិបន្នោ
ភគវាតោ សាវកសង្ឃោ ញាយបដិបន្នោ ភគវាតោ
សាវកសង្ឃោ សាមីចិបដិបន្នោ ភគវាតោ សាវ-
កសង្ឃោ យទិទំ ចត្តារិ បុរិសយុគានិ អដ្ឋ បុរិស-
បុគ្គលា ឯស ភគវាតោ សាវកសង្ឃោ អាហុនេយ្យោ
បាហុនេយ្យោ ទក្ខិណេយ្យោ អញ្ជលិករណីយោ អ-
នុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្សាតិ ។ យតោខោ បនស្ស
ចត្តំ ហោតិ វន្តំ មុត្តំ បហីនំ បដិនិស្សដ្ឋំ ។ សោ

បុគ្គលគប្បីបង្អោនចូលមកកុំកុតក្នុងខ្លួនដោយអំណាចនៃការនា ដោយមិនដែលអ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយមានទុគ្គតិតញ្ជាបុគ្គលជាដើម គប្បីយើញច្បាស់ក្នុងចិត្តនៃខ្លួន ។ រមែងជាអ្នកប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លា មិនញាប់ញ័រក្នុងព្រះសង្ឃថា ពួកសាវ័ក នៃព្រះមានព្រះភាគប្រតិបត្តិប្រសើរ ពួកសាវ័ក នៃព្រះមានព្រះភាគ ប្រតិបត្តិត្រង់ ពួកសាវ័ក នៃព្រះមានព្រះភាគ ប្រតិបត្តិដើម្បីព្រះនិព្វាន ពួកសាវ័ក នៃព្រះមានព្រះភាគ ប្រតិបត្តិសមគួរ គឺប្រតិបត្តិគួរដល់សីល សមាធិ បញ្ញា បុរសបុគ្គលណា បើរាប់ជាគូ បាន ៤ គូ បើរាប់រៀងទៅ បាន៨ ពួកសាវ័ក របស់ព្រះមានព្រះភាគនេះ គួរទទួលនូវចតុប្បច្ច័យ ដែលបុគ្គលនាំមកអំពីចម្ងាយបូជា គួរទទួលនូវអាគន្តុកទាន គួរទទួលនូវទក្ខិណាទាន គួរដល់អញ្ជលិកម្ម ជាបុញ្ញក្ខេត្តនៃសត្វលោក រកខេត្តដទៃក្រៃលែងជាងគ្មាន ។ កាលណា បើតក្កុនោះលះចោលហើយ ខ្ជាក់ចោលហើយ ដុះចោលហើយ លះលែងចោលហើយ រលាស់ចោលហើយ (នូវទុច្ចរិតសព្វគ្រប់នោះ) ដោយឥទ្ធិ[1] គឺមគ្គខាងក្រោមទាំង ៣ ។ តក្កុនោះរមែងបាននូវ

---

១ ឥទ្ធិ ប្រែថាចំណែកឬឋ្ឋ ។

តុន្ទេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោម្ហីតិ លភតិ
អត្តវេទំ លភតិ ធម្មវេទំ លភតិ ធម្មូបសញ្ហិតំ ចាមុជ្ជំ
បមុទិតស្ស បីតិ ជាយតិ បីតិមនស្ស កាយោ
បស្សម្ភតិ បស្សទ្ធកាយោ សុខំ វេទេតិ សុខិនោ
ចិត្តំ សមាធិយតិ ។ ឆម្មេ ។ បេ ។ សង្ឃេ អវេច្ចប្ប-
សាទេន សមន្នាគតោម្ហីតិ លភតិ អត្តវេទំ លភតិ
ធម្មវេទំ លភតិ ធម្មូបសញ្ហិតំ ចាមុជ្ជំ បមុទិតស្ស
បីតិ ជាយតិ បីតិមនស្ស កាយោ បស្សម្ភតិ
បស្សទ្ធកាយោ សុខំ វេទេតិ សុខិនោ ចិត្តំ សមាធិ-
យតិ ។ យតោខោ ទោ បន មេ ចត្តំ វន្តំ មុត្តំ
បហីនំ បដិនិស្សដ្ឋំ លភតិ អត្តវេទំ លភតិ
ធម្មវេទំ លភតិ ធម្មូបសញ្ហិតំ ចាមុជ្ជំ បមុទិតស្ស

សេចក្តីត្រេកអរក្នុងអត្ថ ឃានន្ទ្រិយសេចក្តីត្រេកអរក្នុងធម៌ ឃានន្ទ្រិយសេចក្តីរីករាយប្រកបដោយធម៌ ដោយគិតថា អាត្មាអញជាអ្នកប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លា មិនញាប់ញ័រ ក្នុងព្រះពុទ្ធដូច្នេះ កាលបើភិក្ខុនោះមានចិត្តរីករាយហើយ បីតិក៏កើត កាលបើភិក្ខុមានចិត្តប្រកបដោយបីតិហើយ កាយក៏ស្ងប់រម្ងាប់ លុះភិក្ខុមានកាយស្ងប់រម្ងាប់ហើយ រមែងទទួលនូវសេចក្តីសុខ កាលបើភិក្ខុមានសេចក្តីសុខហើយ ចិត្តក៏តម្កល់នៅល្អ ។ ក្នុងព្រះធម៌ ។ បេ ។ រមែងឃានន្ទ្រិយសេចក្តីត្រេកអរក្នុងអត្ថ ឃានន្ទ្រិយសេចក្តីត្រេកអរក្នុងធម៌ ឃានន្ទ្រិយសេចក្តីរីករាយប្រកបដោយធម៌ ដោយគិតថា អាត្មាអញជាអ្នកប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លា មិនញាប់ញ័រ ក្នុងព្រះសង្ឃដូច្នេះ កាលបើភិក្ខុនោះមានចិត្តរីករាយហើយ បីតិក៏កើត កាលបើភិក្ខុមានចិត្តប្រកបដោយបីតិហើយ កាយក៏ស្ងប់រម្ងាប់ លុះភិក្ខុមានកាយស្ងប់រម្ងាប់ហើយ រមែងទទួលនូវសេចក្តីសុខ កាលបើភិក្ខុមានសេចក្តីសុខហើយ ចិត្តក៏ឃានតម្កល់នៅល្អ ។ រមែងឃានន្ទ្រិយសេចក្តីត្រេកអរក្នុងអត្ថ ឃានន្ទ្រិយសេចក្តីត្រេកអរក្នុងធម៌ ឃានន្ទ្រិយសេចក្តីរីករាយប្រកបដោយធម៌ ដោយគិតថា អាត្មាអញឃានលះចោលហើយ ឃ្លាត់ចោលហើយ ដុះចោលហើយលះលែងចោលហើយ រលាស់ចោលហើយ នូវឧបក្កិលេសទាំងនោះ ដោយចតុត្ថឈានក្រៃមទាំង ៣ ដូច្នេះ កាលបើភិក្ខុមានចិត្តរីករាយហើយ

បីតំ ជាយតិ បីតិមនស្ស កាយោ បស្សម្ភតិ បស្សទ្ធ-
កាយោ សុខំ វេទេតិ សុខិនោ ចិត្តំ សមាធិយតិ ។

(៨៦) ស ខោ សោ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ ឯវំសីលោ
ឯវំធម្មោ ឯវំបញ្ញោ សាលីនញ្ចេបិ បិណ្ឌបាតំ ភុញ្ជតិ
វិចិតកាឡកំ អនេកសូបំ អនេកព្យញ្ជនំ នេវស្ស
តំ ហោតិ អន្តរាយាយ ។ សេយ្យថាបិ ភិក្ខវេ រាជូនំ
សំភតិសិដ្ឋំ មលភក្ខមិតំ អច្ឆំ ឧទកំ[1] អាគម្ម បរិសុទ្ធំ
ហោតិ បរិយោទាតំ ឧក្កាមុខំ វា បឆាគម្ម ជាតរូបំ
សុបរិសុទ្ធំ[2] ហោតិ បរិយោទាតំ ឯវមេវ ខោ ភិក្ខវេ
ភិក្ខុ ឯវំសីលោ ឯវំធម្មោ ឯវំបញ្ញោ សាលីនញ្ចេបិ
បិណ្ឌបាតំ ភុញ្ជតិ វិចិតកាឡកំ អនេកសូបំ អនេ-
កព្យញ្ជនំ នេវស្ស តំ ហោតិ អន្តរាយាយ ។

---

១ ម. អហ្ហោទកំ ។ ២ ឧ ម. បរិសុទ្ធំ ។

បីតិក៏កើត កាលបើភិក្ខុមានចិត្តប្រកបដោយបីតិហើយ កាយក៏ស្ងប់រម្ងាប់ លុះភិក្ខុមានកាយស្ងប់រម្ងាប់ហើយ រមែងទទួលនូវសេចក្តីសុខ កាលបើភិក្ខុមានសេចក្តីសុខហើយ ចិត្តក៏រមែងតម្កល់នៅល្អ ។

(៨៦) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុនោះឯង មានសីលយ៉ាងនេះ មានធម៌យ៉ាងនេះ មានប្រាជ្ញាយ៉ាងនេះ រមែងបរិភោគនូវបាយនៃស្រូវសាលីដែលប្រាសចាកពណ៌ខ្មៅ មានសំឡប្រើនមុខ មានម្ហូបត្រៀមប្រើនមុខ ការបរិភោគនោះមិនមានអន្តរាយដល់ភិក្ខុនោះឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជាសំពត់ដែលសៅហ្មង មានមន្ទិលកាន់ ហើយទៅជាសំពត់ស្អាតផូរផង់ ព្រោះតែអស្រ័យទឹកថ្លា ម្យ៉ាងទៀត មាសដែលបរិសុទ្ធស្អាត ផូរផង់ ព្រោះអាស្រ័យមាត់ចាវ យ៉ាងណាមិញ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុមានសីលយ៉ាងនេះ មានធម៌យ៉ាងនេះ មានប្រាជ្ញាយ៉ាងនេះ បរិភោគនូវបិណ្ឌបាតនៃស្រូវសាលី ដែលប្រាសចាកពណ៌ខ្មៅ មានសំឡប្រើនមុខ មានម្ហូបត្រៀមប្រើនមុខ ការបរិភោគនោះ មិនមានអន្តរាយដល់ភិក្ខុនោះ យ៉ាងនោះដែរ ។

(๙๗) สោ មេត្តាសហគតេន ចេតសា ឯកំ ទិសំ ផរិត្វា វិហរតិ តថា ទុតិយំ តថា តតិយំ តថា ចតុត្ថំ ។ ឥតិ ឧទ្ធមធោ តិរិយំ សព្ពធិ សព្ពត្តតាយ សព្ពាវន្តំ លោកំ មេត្តាសហគតេន ចេតសា វិបុលេន មហគ្គតេន អប្បមាណេន អវេរេន អព្យាបជ្ឈេន ផរិត្វា វិហរតិ ។ ករុណាសហគតេន ចេតសា ។ បេ ។ មុទិតាសហគតេន ចេតសា ។ បេ ។ ឧបេក្ខាសហគតេន ចេតសា ឯកំ ទិសំ ផរិត្វា វិហរតិ តថា ទុតិយំ តថា តតិយំ តថា ចតុត្ថំ ។ ឥតិ ឧទ្ធមធោ តិរិយំ សព្ពធិ សព្ពត្តតាយ សព្ពាវន្តំ លោកំ ឧបេក្ខាសហគតេន ចេតសា វិបុលេន មហគ្គតេន អប្បមាណេន អវេរេន អព្យាបជ្ឈេន ផរិត្វា វិហរតិ ។ សោ អត្ថំ ឥទំ អត្ថំ ហិតំ អត្ថំ បណីតំ អត្ថំ ឥមស្ស សញ្ញោគស្ស ទុត្តរំ និស្សរណន្តិ បជានាតិ ។ តស្ស ឯវំ ជានតោ ឯវំ បស្សតោ កាមាសវាបិ ចិត្តំ វិមុច្ចតិ ភវាសវាបិ ចិត្តំ វិមុច្ចតិ អវិជ្ជាសវាបិ ចិត្តំ វិមុច្ចតិ

(๙๗) ภิกษุนั้นย่อมมีจิตประกอบด้วยเมตตา แผ่ไปทิศที่ ๑ แผ่ไปทิศที่ ๒ ที่ ๓ ที่ ๔ โดยนัยนี้นั่นแล ย่อมมีจิตประกอบด้วยเมตตา อันเป็นเครื่องถอนขึ้นซึ่งเวร ไม่มีประมาณ ไม่มีเวร ไม่มีพยาบาท แผ่ไปทิศเบื้องบน เบื้องต่ำ เบื้องขวาง ทั่วทุกทิศ ทั่วตน[1] แผ่ไปทิศทั้งปวง ด้วยใจอันประกอบด้วยเมตตา อันไพบูลย์ ฯ มีจิตประกอบด้วยกรุณา ฯ เป ฯ มีจิตประกอบด้วยมุทิตา ฯ เป ฯ มีจิตประกอบด้วยอุเบกขา แผ่ไปทิศที่ ๑ แผ่ไปทิศที่ ๒ ที่ ๓ ที่ ๔ โดยนัยนี้นั่นแล ฯ มีจิตประกอบด้วยอุเบกขา อันเป็นเครื่องถอนขึ้นซึ่งเวร ไม่มีประมาณ ไม่มีเวร ไม่มีพยาบาท แผ่ไปทิศเบื้องบน เบื้องต่ำ เบื้องขวาง ทั่วทุกทิศ ทั่วตน แผ่ไปทิศทั้งปวง ด้วยใจอันประกอบด้วยอุเบกขา อันไพบูลย์ ฯ ภิกษุนั้นรู้ชัดว่า ทุกข์นี้มีอยู่ สมุทัยแห่งทุกข์นี้มีอยู่ มรรคาเป็นเครื่องดับทุกข์นี้มีอยู่ นิโรธแห่งทุกข์นี้มีอยู่ ฯ ภิกษุนั้นรู้ชัดอย่างนี้ เห็นชัดอย่างนี้ จิตย่อมหลุดพ้นจากกามาสวะ จิตย่อมหลุดพ้นจากภวาสวะ จิตย่อมหลุดพ้นจากอวิชชาสวะ

---

๑ ทิศเบื้องต่ำ ๑ ทิศอีสาน ๑ ทิศตะวันออก ๑ ทิศใต้ ๑ ทิศหรดี ๑ ทิศตะวันตก ๑ ทิศพายัพ ๑ ทิศอุดร ๑ ฯ

វិមុត្តិញ្ញំ វិមុត្តមិតិ ញាណំ ឧប្បជ្ជតិ ខីណា ជាតិ វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ កតំ ករណីយំ នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាតិ ។ អយំ ទុក្ខេ តិក្ខា បញ្ញា តិក្ខិន្ទ្រិយំ សិនាតោ អត្ថវេន សិនាតកន្តិ ។

[៩៨] តេន ខោ បន សមយេន សុន្ទរិកភារទ្វាជោ ព្រាហ្មណោ គគ្គរាយ អារទ្ធរេ ឯសិដ្ឋោ ហោតិ ។ អថខោ សុន្ទរិកភារទ្វាជោ ព្រាហ្មណោ គគ្គរំ ឯតទវោច គច្ឆតិ បន ភវំ គោតមោ ពាហុភំ ឆឌ្ឌិ សិនាយិតុន្តិ ។ កតំ ព្រាហ្មណ ពាហុកាយ ឧទិយា តំ ពាហុកា ឆឌ្ឌិ តវិស្សតីតិ ។ លោកសម្មតា[1] មិ គោ គោតម ពាហុកា ឆឌ្ឌិ ពហុជនស្ស បុញ្ញសម្មតា មិ គោ គោតម ពាហុកា ឆឌ្ឌិ ពហុជនស្ស ពាហុកាយ ច[2] បន ឧទិយា ពហុជនោ

---

១ ឧ. មោក្ខសម្មតា ។ ២ ម. ចការោ ន ទិស្សតិ ។

កាលបើចិត្តរួចស្រឡះហើយ ប្រាថ្នាកំកើតឡើងថា បពិត្រលួចស្រឡះហើយ ដូច្នេះ កិក្ខុនោះក៏ដឹងច្បាស់ថា ជាតិ (របស់អាត្មាអញ) អស់ហើយ មគ្គព្រហ្មចារ្យ (របស់អាត្មាអញ) បានទៅរួចហើយ សោឡសកិច្ចដែលអាត្មាអញត្រូវធ្វើ ក៏បានធ្វើហើយ មគ្គភាវនាកិច្ចដទៃប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កិក្ខុនេះតថាគតហៅថាជាអ្នកលាងដំរះដោយគ្រឿងសម្រាប់លាងដំរះ (អ្វីកិលេស) ខាងក្នុង ។

(៩៨) សម័យនោះឯង មានព្រាហ្មណ៍ម្នាក់ឈ្មោះសុន្ទរិកភារទ្វាជៈ អគ្គិយនៅជិតព្រះមានព្រះភាគ ។ លំដាប់នោះឯង សុន្ទរិកភារទ្វាជព្រាហ្មណ៍ក្រោបបង្គំទូលសួរព្រះមានព្រះភាគដូច្នេះថា ប៊ុះព្រះគោតម ដំបូន ជ្រាប់ស្តេចទៅកាន់សឹង្គីពាហុកា ដើម្បីលាងដំរះដែរឬ ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ប្រយោជន៍អ្វីដោយសឹង្គីពាហុកា សឹង្គីពាហុកានោះនឹងធ្វើអ្វីឱ្យ ។ ព្រាហ្មណ៍ក្រាបបង្គំទូលថា បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចំរើន ព្រោះថាសឹង្គីពាហុកា មានជនច្រើនគ្នាសន្មតហើយថាជាសឹង្គីបរិសុទ្ធ បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចំរើន ព្រោះថាសឹង្គីពាហុកា មានជនច្រើនគ្នាសន្មតហើយថាជាបុណ្យ ម្យ៉ាងទៀត ជនច្រើនគ្នាតែង

ฆาปกมฺหิ ฆาตเก[๑] ปกาเรหีติ ฯ อชฺเฌตฺตา ฆฏนา

สุนฺทรกิตฺติ ฆาตนฺตรเก ปญฺญตฺเต ตาปหิ อฏฺฐกาสิ

ฆาหุตฺตา อธิกฆฏฺฏนา

ตยิ สุนฺทรกิตฺติ[๒]

สรสฺสตี ปยาตญฺจ

อเถ ฆาหุตฺตา ฉฑฺฑิ

ฉฑฺฑนฺตี ฆาเณ ปกฺขนฺโน[๓]

ตณฺหาตณฺหาย ฉ สุฏฺฐุ

ตณฺหิ สุนฺทรกิตฺติ ตณฺหิสฺสตฺถิ

ตณฺหิ ปยาโต ตณฺหิ ฆาหุตา ฉฑฺฑิ ฯ

เวรี ตตฺถกิจฺเจสุ ฉรี

ฉ หิ ฉ ฉินฺทิ เสาฉเย ฆาปกมฺหิ ฉ

สุทฺธสฺส เว สทา ฉกฺก

สุทฺธสฺสาเถเสเถ สทา

สุทฺธสฺส สุจิกมฺมสฺส

สทา สมฺมาปฏิปตฺติ ฯ

---

๑ ฉ. ฆาปกมฺหิ ฆาตเก ฯ ๒ ม. สุนฺทรกิตฺติ มหิ ฯ ๓ ม. ปกฺขนฺโน ฯ

បណ្តាតបុបកម្ម ដែលគេធ្វើហើយ ចោលទៅក្នុងស្ទឹងពាហុកា (នេះដែរ) ។ លំដាប់នោះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងដោយបទគាថាតាំងឡាយ ចំពោះសុន្ទរិកភារទ្វាជព្រាហ្មណ៍ថា

ជនពាលមានកម្មអាក្រក់ (ក្នុងសន្តាន) បើទុកជាចូលទៅកាន់ស្ទឹងពាហុកាក្តី កាន់កំពង់ឈ្មោះអធិកក្កៈក្តី កាន់កំពង់ឈ្មោះគយាក្តី[1] កាន់ស្ទឹងឈ្មោះសុន្ទរិកាក្តី កាន់ស្ទឹងឈ្មោះសរស្សតីក្តី កាន់កំពង់ឈ្មោះបយាគៈក្តី ឬកាន់ស្ទឹងឈ្មោះពាហុមតីក្តី អស់កាលជានិច្ច ក៏នៅតែមិនស្អាតឡើយ ព្រោះថាស្ទឹងឈ្មោះសុន្ទរិកានទីធ្វើអ្វីឲ្យ កំពង់ឈ្មោះបយាគៈនទីធ្វើអ្វីឲ្យ ស្ទឹងឈ្មោះពាហុកានទីធ្វើអ្វីឲ្យ ។ ព្រោះថាស្ទឹងឈ្មោះសុន្ទរិកាជាដើម មិនដែលលាងដំរះសត្វមានពៀរ មានបាបកម្មដ៏ក្អៀវក្អា ដែលខ្លួនធ្វើហើយ មានកម្មដ៏លាមកនោះ ឲ្យស្អាតបានឡើយ ផគុណឬក្យតែងមានសព្វ ។ កាល ដល់បុគ្គលដែលបរិសុទ្ធ ទោះជាសថ តែងមានសព្វ ។ កាល ដល់បុគ្គលដែលបរិសុទ្ធ ការកាន់យកនូវវត្ត តែងសម្រេចសព្វ ។ កាល ដល់បុគ្គលដែលបរិសុទ្ធ មានកម្មដ៏ស្អាត ។

---

๑ កំពង់មានសណ្ឋានដូចបឹងមួល ។

អនេវ សំឆាទិ ព្រាហ្មណោ

សព្ពកុតេសុ កោវិទោ ទេវតំ

សចេ មុសា ន ភណិស្សំ

សចេ ឆាឡាំ ន ទីបយិស្សំ

សចេ អនិដ្ឋំ ឆាទយិស្សំ

សន្តុហាជោ អមច្ចរ

កិំ ភាគាមិ តយំ តត្ថ

ឧទបាជោបិ តេ តយាតំ ។

(៩៩) ឯវំ វុត្តេបិ សុន្ទរិកភារទ្វាជោ ព្រាហ្មណោ ភគវន្តំ ឯតទវោច អភិក្កន្តំ ភោ គោតម អភិក្កន្តំ ភោ គោតម សេយ្យថាបិ ភោ គោតម និក្កុជ្ជិតំ វា ឧក្កុជ្ជេយ្យ បដិច្ឆន្នំ វា វិវរេយ្យ មូឡ្ហស្ស វា មគ្គំ អាចិក្ខេយ្យ អន្ធការេ វា តេលបជ្ជោតំ ធារេយ្យ ចក្ខុមន្តោ រូបានិ ទក្ខន្តីតិ ឯវមេវ ភោតា គោតមេន អនេកបរិយាយេន ធម្មោ បកាសិតោ

ម្នាលព្រាហ្មណ៍ អ្នកចូរលាងដំរះខន្ធក្នុងសាសនាតថាគតនេះវិញ អ្នកចូរឆ្លើសេចក្តីក្សេមក្សាន្តចំពោះពួកសត្វទាំងពួងចុះ បើអ្នកមិននិយាយកុហក បើអ្នកមិនបៀតបៀនសត្វ បើអ្នកមិនកាន់យកនូវទ្រព្យ ដែលគេមិនឲ្យ មានចិត្តដឿហើយ មិនមានសេចក្តីកំណាញ់ អ្នកចាំឆាប់ទៅកាន់កំពង់ទឹកធ្វើអ្វី ទៀត អ្នកផឹកទឹក (ឬងូត) តែក្នុងកំពង់ទឹក របស់អ្នកឯង (ឆាប់ហើយ) ។

(៩៩) កាលបើព្រះមានព្រះភាគ មានព្រះពុទ្ធដីកា យ៉ាងនេះហើយ ទើបសុន្ទរិកភារទ្វាជព្រាហ្មណ៍ ក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ ដូច្នេះថា បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចំរើន ពីរោះណាស់ បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចំរើន ពីរោះណាស់ បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចំរើន ធម៌ដែលព្រះអង្គសំដែងហើយ ដោយអនេកបរិយាយយ៉ាងនេះ ហាក់ដូចជាគេផ្ងារបស់ដែលផ្កាប់ ឬក៏ដូចជាគេបើកបង្ហាញរបស់ដែលកំបាំង ពុំនោះដូចជាគេប្រាប់ផ្លូវដល់អ្នកវង្វេងទិស ពុំនោះសោត ដូចជាគេកាន់ប្រទីបត្រឡប់ភ្លឺក្នុងទីងងឹតដោយគិតថា មនុស្សមានភ្នែកតែមើលឃើញរូបទាំងឡាបាន

ฯ สาหนฺ ภควนฺโต เอตมตฺถ สรณาย ตณฺหาย ฉนฺนฺ ผสฺสายตนานฺ สมุทย ปฏิจฺจ ตณฺหา ตสฺสา เจ ภิกฺขุโน ตณฺหา ปหีนา โหติ สมุจฺฉินฺนมูลา ตาลาวตฺถุกตา อนภาวกตา อายติ อนุปฺปาทธมฺมา ตสฺส ตณฺหาปหานา อุปาทานนิโรโธ ฯ อุปาทานนิโรธา ภวนิโรโธ ฯ ภวนิโรธา ชาตินิโรโธ ฯ ชาตินิโรธา ชรามรณ โสกปริเทวทุกฺขโทมนสฺสุปายาสา นิรุชฺฌนฺติ เอวเมตสฺส เกวลสฺส ทุกฺขกฺขนฺธสฺส นิโรโธ โหติ ฯ

ภควา เอตทโวจ ตตฺถ กึ ตุมฺเห อานนฺท ชานาถ อิมินา ปริยาเยน ทิฏฺฐธมฺมิกา ปญฺญตฺติ ทิฏฺฐธมฺมิกา นิรุตฺติ ทิฏฺฐธมฺมิกา วิญฺญาณสฺส ปวตฺตีติ ฯ เอวมาหนฺ ภนฺเต ภควนฺโต เอตมตฺถ ชานามิ ยตฺถ นามญฺจ รูปญฺจ อเสสมุปรุชฺฌติ เอตฺถ ผสฺโส ปฏิหญฺญตีติ ฯ สาธุ สาธุ อานนฺท ตสฺมาติหานนฺท เอสา เอว ปริยาโย เอสา นิรุตฺติ เอสา ปญฺญตฺติ เอตมฺปหนฺ อานนฺท ปริยายนฺติ น วเทยฺย ยทิทนฺติ ฯ

วตฺถูปมสุตฺตนฺ สตฺตมนฺ นิฏฺฐิตนฺ (๒) ฯ

---

๑ ฐ. หิรตฺติ ฯ ๒ ฐ. วตฺถูปมสุตฺตนฺ สตฺตมนฺ ฯ ม. วตฺถุสุตฺตนฺ สตฺตมนฺ ฯ

ខ្ញុំព្រះអង្គសូមដល់នូវព្រះគោតមដ៏ចំរើនផង ព្រះធម៌ផង ព្រះសង្ឃផង ជាទីពឹង ទីរលឹក ខ្ញុំព្រះអង្គសូមបាននូវបព្វជ្ជា សូមបាននូវឧបសម្បទា ក្នុងសំណាក់នៃព្រះគោតមដ៏ចំរើន ។ សុន្ទរិកភារទ្វាជព្រាហ្មណ៍ក៏បាន បព្វជ្ជា បានឧបសម្បទា ក្នុងសំណាក់ នៃព្រះមានព្រះភាគ ។ ភារទ្វាជតិក្ខុដ៏មានអាយុ ដែលបានឧបសម្បទា មិនបាន់អស់កាលយូរ ប៉ុន្មាន ជាតិក្ខុម្នាក់ឯង ចៀសចេញ (ចាកពួក) ជាអ្នកមិនប្រមាទ មានព្យាយាមដុតបំផ្លាញកិលេស មានចិត្តស្ងប់ស្ងៀកាន់ (ព្រះនិព្វាន) ពួកកុលបុត្រដែលចេញចាកផ្ទះ ហើយចូលទៅកាន់ផ្ទះ ដោយប្រពៃ ដើម្បីប្រយោជន៍ ដល់អនុត្តរធម៌ណា (ភារទ្វាជតិក្ខុ) ក៏បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអនុត្តរធម៌នោះ ជាទីបំផុតនៃមគ្គព្រហ្មចារ្យ ដោយប្រាជ្ញារបស់ខ្លួនដោយខ្លួនឯងក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះ បានសម្រេចសម្រាន្តទៅដោយឥរិយាបថទាំង ៤ មិនយូរប៉ុន្មានក៏បានដឹងច្បាស់ថា ជាតិកំណើតរបស់អាត្មាអញអស់ហើយ ព្រហ្មចរិយធម៌អញក៏បានទៅរួចហើយ កិច្ចដែលត្រូវធ្វើអញក៏បានធ្វើហើយ មគ្គភាវនាកិច្ចដទៃ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះ ទៀតមិនមានទៀឡយ ។ បណ្តាព្រះអរហន្តទាំងឡាយ ភារទ្វាជតិក្ខុដ៏មានអាយុ ក៏ជាព្រះអរហន្តមួយអង្គដែរ ។

ចប់ វត្ថូបមសូត្រ ជាគំរប់ ៧ ។

អដ្ឋមំ សល្លេខសុត្តំ

(១០០) ឯវម្មេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ ។ អថខោ អាយស្មា មហាចុន្ទោ សាយណ្ហសមយំ បដិសល្លានា វុដ្ឋិតោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា មហាចុន្ទោ ភគវន្តំ ឯតទវោច យា ឥមា ភន្តេ អនេកវិហិតា និដ្ឋយោ លោកេ ឧប្បជ្ជន្តិ អត្តវាទប្បដិសំយុត្តា វា លោកវាទប្បដិសំយុត្តា វា អាទិមេវ នុ ខោ ភន្តេ កិត្តាវតោ មនសិករោតោ ឯវមេតាសំ និដ្ឋំ បមាណំ ហោតិ ឯវមេតាសំ និដ្ឋំ បដិនិស្សគ្គោ ហោតីតិ ។

សល្លេខសូត្រ ទី ៨

(១០០) ខ្ញុំបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
ជោគជ័ក្នុងវត្តជេតពន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ជិតក្រុងសាវត្ថី ។
គ្រានោះឯង ព្រះមហាបុន្នមានអាយុ ចេញអំពីទីសម្ងំ ក្នុងសាយណ្ហ-
សម័យ ហើយចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ
ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ហើយអង្គុយ ក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះ
ព្រះមហាបុន្នមានអាយុ អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ទើបក្រាបទូល
ព្រះមានព្រះភាគយ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ទិដ្ឋិ[1] ទាំងឡាយ
ច្រើនប្រការណា ដែលជាទិដ្ឋិប្រកបដោយអត្តវាទខ្លះ[2] ប្រកបដោយ
លោកវាទខ្លះ[3] កើតឡើងក្នុងលោក បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន កាល
បើតថាគតធ្វើទុកក្នុងចិត្តជាដំបូង តើលះទិដ្ឋិទាំងនុ៎ះ ដោយទុក្ខយ៉ាងនេះ
ចោលទិដ្ឋិទាំងនុ៎ះ ដោយទុក្ខយ៉ាងនេះបានឬទេ ។

---

១ ជាន់ធិសមិត្តាទិដ្ឋិ ។ ២ ប្រកបដោយសក្កាយទិដ្ឋិ ២០ មានឃើញរូបថាជារបស់ខ្លួនជាដើម ។ ៣ ប្រកបដោយមិច្ឆាទិដ្ឋិ ៨ មានឃើញថា ខ្លួនក្តី លោកក្តី ជារបស់ទៀងជាដើម អង្គុកថា ។

(๑๐๑) ยา หิสา ขุทฺทา อเนกวิหิตา ทิฏฺเยว ธมฺเม นิทฺทโย ปรมฺปรา อตฺตภาวปฏิลาภา ปน นิทฺทโย ปรมฺปรา อตฺตภาวปฏิลาภา ปน ยตฺถ เวทนา นิทฺทโย ปรมฺปรา ยตฺถ จ อนุสยา นิทฺทโย ยตฺถ จ สมุทาจาโร[1] เนตํ มม เนโสหมสฺมิ น เมโสตฺถิ อตฺตาติ ปสฺสโต ปสฺสเต ยถาภูตํ สมฺมปฺปญฺญาย ปสฺสโต ปสฺสเตสา นิทฺทโย มหา โหติ ปสฺสเตสา นิทฺทโย ปฏินิสฺสคฺโค โหติ ฯ

(๑๐๒) ปหานาย โข ปเนตา ขุทฺทา วิตฺถตา ยา หิสา เอเกกโต ภิกฺขุ วิวิจฺเจว กาเมหิ วิวิจฺจ อกุสเลหิ ธมฺเมหิ สวิตกฺกา สวิจารา วิเวกชา ปีติสุขา ปฐมชฺฌานา สมาปชฺช วิหาเรยฺย ตสฺส ปสฺส สลฺเลขน วิหาทมีตา น โข ปเนเต ขุทฺทา อริยสฺส วินเย สลฺเลขา วุจฺจนฺติ นิทฺทเทสฺส วิหาท ปเต อริยสฺส วินเย วุจฺจนฺติ ฯ ปหานาย โข ปเนตา

---

๑ ฉ.ม. ตตฺถ ปาปโก ทิสฺสติ ฯ

(๑๐๑) ព្រះអង្គត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទិដ្ឋិទាំងឡាយមានប្រែនប្រការណា ដែលជាទិដ្ឋិប្រកបដោយអត្តវាទខ្លះ ប្រកបដោយលោកវាទខ្លះ កើតឡើងក្នុងលោក ក៏ទិដ្ឋិទាំងឡាយនោះ កើតក្នុងបញ្ចក្ខន្ធណា ដេកសម្ងំនៅក្នុងបញ្ចក្ខន្ធណា ផុសផុលឡើងក្នុងបញ្ចក្ខន្ធណា កាលបើភិក្ខុឃើញច្បាស់នូវបញ្ចក្ខន្ធនុ៎ះ តាមសេចក្តីពិត ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃយ៉ាងនេះថា នេះមិនមែនរបស់អញ នេះមិនមែនអញ នេះមិនមែនខ្លួនរបស់អញដូច្នេះ ការលះបង់នូវទិដ្ឋិទាំងឡាយនេះ គង់មានដោយខុបាយយ៉ាងនេះបាន ការលះបង់នូវទិដ្ឋិទាំងឡាយនោះ គង់មានដោយខុបាយយ៉ាងនេះបាន ។

(๑๐๒) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ហេតុនេះ តែងមានជាប្រាកដ គឺភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ស្ងាត់ចាកអកុសលធម៌ទាំងឡាយហើយ ចូលបឋមជ្ឈាន ប្រកបដោយវិតក្កៈវិចារៈ មានបីតិនិងសុខៈដែលកើតអំពីវិវេក ភិក្ខុនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះ យ៉ាងនេះថា អាត្មាអញនៅដោយសេចក្តីផ្សងផ្សាំដូច្នេះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តែថាតថាគត មិនពាន់ឲ្យឈ្មោះធម៌ទាំងនុ៎ះ ថាជាសេចក្តីផ្សងផ្សាំ ក្នុងវិន័យរបស់ព្រះអរិយៈទេ គ្រាន់តែឲ្យឈ្មោះធម៌ទាំងនុ៎ះថាជាការនៅសប្បាយក្នុងបច្ចុប្បន្ន ក្នុងវិន័យរបស់ព្រះអរិយៈ (ប៉ុណ្ណោះ) ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ហេតុនេះ តែងមានជា

ចុន្ទ វិជ្ជតិ យំ ឥធេកច្ចោ កិញ្ចិ វិតក្កវិចារេ វូបសមា អជ្ឈត្តំ សម្បសាទនំ ចេតសោ ឯកោទិភាវំ អវិតក្កំ អវិចារំ សមាធិជំ បីតិសុខំ ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរេយ្យ តស្ស ឯវមស្ស សល្លេខេន វិហារមីតិ ន ខោ បនេតេ ចុន្ទ អរិយស្ស វិនយេ សល្លេខា វុច្ចន្តិ ឥជ្ឈមេ្ចសុខវិហារ ឯតេ អរិយស្ស វិនយេ វុច្ចន្តិ ។ ឯវំ ខោ បនេតំ ចុន្ទ វិជ្ជតិ យំ ឥធេកច្ចោ កិញ្ចិ បីតិយា ច វិរាគា ឧបេក្ខកោ ច វិហរេយ្យ សតោ ច សម្បជានោ សុខញ្ច កាយេន បដិសំវេទេយ្យ យន្តំ អរិយា អាចិក្ខន្តិ ឧបេក្ខកោ សតិមា សុខវិហារីតិ តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរេយ្យ តស្ស ឯវមស្ស សល្លេខេន វិហារមីតិ ន ខោ បនេតេ ចុន្ទ អរិយស្ស វិនយេ សល្លេខា វុច្ចន្តិ ឥជ្ឈមេ្ចសុខវិហារ ឯតេ អរិយស្ស វិនយេ វុច្ចន្តិ ។ ឯវំ ខោ បនេតំ ចុន្ទ វិជ្ជតិ យំ

ប្រាកដ គឺកិកុពួកខ្លះក្នុងសាសនានេះ ចូលទុតិយជ្ឈាន ដែលកើតក្នុងសន្ថានៃខ្លួន ប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លាគឺសទ្ធា មានសភាពជាចិត្តខ្ពស់ឯក មិនមានវិតក្កៈ មិនមានវិចារៈ មានតែបីតិនឹងសុខ កើតអំពីសមាធិ ព្រោះស្ងប់រម្ងាប់វិតក្កៈនឹងវិចារៈ កិកុនោះមានសេចក្តីសំគាល់ថា អាត្មាអញនៅដោយសេចក្តីផ្សះផង់ដូច្នេះ ម្នាលចុន្ទ តែថាតថាគតមិនគាន់ឲ្យឈ្មោះធម៌ទាំងនុ៎ះថាជាសេចក្តីផ្សះផង់ ក្នុងអរិយវិន័យទេ គ្រាន់តែឲ្យឈ្មោះធម៌ទាំងនុ៎ះថាជាការនៅសប្បាយក្នុងបច្ចុប្បន្ន ក្នុងអរិយវិន័យប៉ុណ្ណោះ ។ ម្នាលចុន្ទ ហេតុនេះ តែងមានជាប្រាកដ គឺកិកុពួកខ្លះក្នុងសាសនានេះ មានចិត្តព្រងើយកន្តើយ ព្រោះនឿយណាយចាកបីតិ តែមានស្មារតីនឹងដឹងខ្លួន ទទួលសេចក្តីសុខដោយនាមកាយ ព្រះអរិយៈទាំងឡាយ តែងសរសើរបុគ្គលប្រកបដោយតតិយជ្ឈាននោះថា បុគ្គលប្រកបដោយតតិយជ្ឈានមានចិត្តព្រងើយកន្តើយ មានស្មារតីនៅជាសុខដូច្នេះដោយតតិយជ្ឈានណា (កិកុនោះ) ក៏បានចូលតតិយជ្ឈាននោះ កិកុនោះមានសេចក្តីសំគាល់ថា អាត្មាអញនៅដោយសេចក្តីផ្សះផង់ដូច្នេះ ម្នាលចុន្ទ តែថាតថាគត មិនគាន់ឲ្យឈ្មោះធម៌ទាំងនុ៎ះថាជាសេចក្តីផ្សះផង់ក្នុងអរិយវិន័យទេ គ្រាន់តែឲ្យឈ្មោះធម៌ទាំងនុ៎ះថាជាការនៅសប្បាយក្នុងបច្ចុប្បន្ន ក្នុងអរិយវិន័យប៉ុណ្ណោះ ។ ម្នាលចុន្ទ ហេតុនេះ តែងមានជា

ฌานเกจฺโฉ ภิกฺขุ สุเขสฺส จ ปหานา ทุกฺขสฺส จ ปหานา ปุพฺเพ ว โสมนสฺสโทมนสฺสานํ อตฺถงฺคมา อทุกฺขมสุขํ[๑] อุเปกฺขาสติปาริสุทฺธึ จตุตฺถ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรเยฺย ตสฺส ฌานสฺส สลฺเขเขน วิหารภาคีตน เจว ปเนเต ธมฺมา อริยสฺส วินเย สลฺเขฺข วุตฺตา ติฏฺฐนฺติ อิติปฏิสงฺขาย ปเตว อริยสฺส วินเย วุตฺตา ฯ

[๑๐๓] ปุน จปรนฺตุ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ปฏิสญฺจิกฺขติ ฌานเกจฺโฉ ภิกฺขุ สพฺพโส รูปสญฺญานํ สมติกฺกมา ปฏิฆสญฺญานํ อตฺถงฺคมา นานตฺตสญฺญานํ อมนสิการา อนนฺโต อากาโสติ อากาสานญฺจายตนํ อุปสมฺปชฺช วิหรเยฺย ตสฺส ฌานสฺส สลฺเขเขน วิหารภาคีตน เจว ปเนเต ธมฺมา อริยสฺส วินเย สลฺเขฺข วุตฺตา สนฺตา ปเตว วิหารา อริยสฺส วินเย วุตฺตา ฯ ปุน จปรนฺตุ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ฌานเกจฺโฉ ภิกฺขุ สพฺพโส อากาสานญฺจายตนํ สมติกฺกมฺม อนนฺตํ วิฺญาณนฺติ วิฺญาณญฺจายตนํ

๑ ฉ. อตฺถงฺคมา อทุกฺขมสุขํ ฯ

ប្រាកដ គឺកិក្ខុពួកខ្លះក្នុងសាសនានេះ ចូលចតុត្ថជ្ឈាន មានសតិដ៏បរិសុទ្ធ ដោយឧបេក្ខា មិនទុក្ខមិនសុខ ព្រោះលះបង់នូវសុខផង លះបង់នូវទុក្ខផង វិនាសទៅនៃសោមនស្សទឹងពោមនស្សទាំងពួយ កន្លងកាលមុនផង កិក្ខុនោះមានសេចក្តីសំគាល់យ៉ាងនេះថា អាត្មាអញនៅ ដោយសេចក្តីផ្សុផង់ដូច្នេះ ម្នាលចុន្ទ តែថាតថាគតមិនពាន់ឲ្យឈ្មោះធម៌ទាំងនុ៎ះថាជាសេចក្តីផ្សុផង់ ក្នុងអរិយវិន័យទេ គ្រាន់តែឲ្យឈ្មោះធម៌ទាំងនុ៎ះថាជាការនៅសប្បាយក្នុងបច្ចុប្បន្ន ក្នុងអរិយវិន័យប៉ុណ្ណោះ ។

(១០៣) ម្នាលចុន្ទ ហេតុនេះ តែងមានជាប្រាកដ គឺកិក្ខុពួកខ្លះក្នុងសាសនានេះ ចូលអាកាសានញ្ចាយតនៈដោយគិតថា អាកាសមិនមានទីបំផុត ព្រោះកន្លងនូវពួករូបសញ្ញា វិនាសទៅនៃពួកបដិឃសញ្ញា មិនកំណត់ក្នុងចិត្តនូវពួកនានត្តសញ្ញា ដោយសព្វគ្រប់ កិក្ខុនោះមានសេចក្តីសំគាល់យ៉ាងនេះថា អាត្មាអញនៅដោយសេចក្តីផ្សុផង់ដូច្នេះ ម្នាលចុន្ទ តែថាតថាគតមិនពាន់ឲ្យឈ្មោះធម៌ទាំងនុ៎ះថាជាសេចក្តីផ្សុផង់ក្នុងអរិយវិន័យទេ គ្រាន់តែឲ្យឈ្មោះធម៌ទាំងនុ៎ះ ថាជាគ្រឿងនៅដ៏ស្ងប់រម្ងាប់ក្នុងបច្ចុប្បន្ន ក្នុងអរិយវិន័យប៉ុណ្ណោះ ។ ម្នាលចុន្ទ ហេតុនេះ តែងមានជាប្រាកដ គឺកិក្ខុពួកខ្លះក្នុងសាសនានេះ កន្លងហួសអាកាសានញ្ចាយតនៈដោយសព្វគ្រប់ ហើយចូលវិញ្ញាណញ្ចាយតនៈ ដោយគិតថា វិញ្ញាណមិនមានទីបំផុត

ឧបសម្បជ្ជ វិហរេយ្យ តស្ស ឯវមស្ស សេ្លខេន
វិហារមីតំ ន ខោ បនេតេ ចុទ្ទ អរិយស្ស វិនយេ
សេ្លខា វុច្ចន្តិ សត្ថា ឯតេ វិហារ អរិយស្ស
វិនយេ វុច្ចន្តិ ។ ឋានំ ខោ បនេតំ ចុទ្ទ វិជ្ជតិ យំ
ឥធេកច្ចោ កិក្ខុ សទ្ធោ សោ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ
សមតិក្កម្ម នត្ថិ កិញ្ចីតិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ ឧប-
សម្បជ្ជ វិហរេយ្យ តស្ស ឯវមស្ស សេ្លខេន
វិហារមីតំ ន ខោ បនេតេ ចុទ្ទ អរិយស្ស វិនយេ
សេ្លខា វុច្ចន្តិ សត្ថា ឯតេ វិហារ អរិយស្ស
វិនយេ វុច្ចន្តិ ។ ឋានំ ខោ បនេតំ ចុទ្ទ វិជ្ជតិ
យំ ឥធេកច្ចោ កិក្ខុ សទ្ធោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ
សមតិក្កម្ម នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ
វិហរេយ្យ តស្ស ឯវមស្ស សេ្លខេន វិហារមីតំ ន
ខោ បនេតេ ចុទ្ទ អរិយស្ស វិនយេ សេ្លខា វុច្ចន្តិ
សត្ថា ឯតេ វិហារ អរិយស្ស វិនយេ វុច្ចន្តិ ។

កិកុ្ខនោះក៏មានសេចក្តីសំគាល់យ៉ាងនេះថា អាត្មាអញនៅ ដោយសេចក្តីផ្សេងដ៏ដូច្នេះ ម្នាលប្បុ្ត តែថាតថាគតមិនទាន់ឲ្យឈ្មោះធម៌ទាំងនុ៎ះ ថាជាសេចក្តីផ្សេងដ៏ ក្នុងអរិយវិន័យទេ គ្រាន់តែឲ្យឈ្មោះធម៌ទាំងនុ៎ះ ថាជាគ្រឿងនៅ ដ៏ស្ងប់រម្ងាប់ ក្នុងអរិយវិន័យប៉ុណ្ណោះ ។ ម្នាលប្បុ្ត ហេតុនេះ តែងមានជាប្រាកដ គឺកិកុ្ខពួកខ្លះក្នុងសាសនានេះកន្ទងហួសនូវវិញ្ញាណញ្ចាយតនៈដោយសព្វគ្រប់ ហើយបួលអាកិញ្ចញ្ញាយតនៈដោយគំតថា វត្តតិចតួចមិនមាន កិកុ្ខនោះក៏មានសេចក្តីសំគាល់យ៉ាងនេះថា អាត្មាអញនៅដោយសេចក្តីផ្សេងដ៏ដូច្នេះ ម្នាលប្បុ្ត តែថាតថាគតមិនទាន់ឲ្យឈ្មោះធម៌ទាំងនុ៎ះ ថាជាសេចក្តីផ្សេងដ៏ ក្នុងអរិយវិន័យទេ គ្រាន់តែឲ្យឈ្មោះធម៌ទាំងនុ៎ះ ថាជាគ្រឿងនៅដ៏ស្ងប់រម្ងាប់ ក្នុងអរិយវិន័យប៉ុណ្ណោះ ។ ម្នាលប្បុ្ត ហេតុនេះ តែងមានជាប្រាកដ គឺកិកុ្ខពួកខ្លះក្នុងសាសនានេះ កន្ទងហួសនូវអាកិញ្ចញ្ញាយតនៈដោយសព្វគ្រប់ ហើយបួលនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ កិកុ្ខនោះក៏មានសេចក្តីសំគាល់យ៉ាងនេះថា អាត្មាអញនៅដោយសេចក្តីផ្សេងដ៏ដូច្នេះ ម្នាលប្បុ្ត តែថាតថាគតមិនទាន់ឲ្យឈ្មោះធម៌ទាំងនុ៎ះ ថាជាសេចក្តីផ្សេងដ៏ ក្នុងអរិយវិន័យទេ គ្រាន់តែឲ្យឈ្មោះធម៌ទាំងនុ៎ះថាជាគ្រឿងនៅដ៏ស្ងប់រម្ងាប់ ក្នុងអរិយវិន័យប៉ុណ្ណោះ ។

[๑๐๔] ตตฺถ เกา ปนฺถ เกา ปฐมา สลฺเลขา กรณีเยา ฯ ปเร วิหึสกา กาสฺสฺสนฺติ มยเมตฺถ อวิหึสกา กาสฺสฺสามาติ สลฺเลขา กรณีเยา ฯ ปเร ฆาฬกาติฆาตึ กาสฺสฺสนฺติ มยเมตฺถ ฆาฬกาติฆาตา ปฏิวิรตา กาสฺสฺสามาติ สลฺเลขา กรณีเยา ฯ ปเร อทินฺนาทายี กาสฺสฺสนฺติ มยเมตฺถ อทินฺนาทานา ปฏิวิรตา กาสฺสฺสามาติ สลฺเลขา กรณีเยา ฯ ปเร อพฺรหฺมจารี กาสฺสฺสนฺติ มยเมตฺถ พฺรหฺมจารี กาสฺสฺสามาติ สลฺเลขา กรณีเยา ฯ ปเร มุสาวาทึ กาสฺสฺสนฺติ มยเมตฺถ มุสาวาทา ปฏิวิรตา กาสฺสฺสามาติ สลฺเลขา กรณีเยา ฯ ปเร ปิสุณวาจา[๑] กาสฺสฺสนฺติ มยเมตฺถ ปิสุณาย วาจาย ปฏิวิรตา กาสฺสฺสามาติ สลฺเลขา กรณีเยา ฯ ปเร ผรุสวาจา[๒] กาสฺสฺสนฺติ มยเมตฺถ ผรุสาย วาจาย ปฏิวิรตา กาสฺสฺสามาติ สลฺเลขา กรณีเยา ฯ

---

๑ ฉ. ปิสุณา วาจา ฯ ๒ ผรุสา วาจา ฯ

(១០៤) ម្នាលប៉ុន្តែ អ្នកត្រូវធ្វើសេចក្តីផ្សេងៗ ក្នុងវត្តមានការមិនបៀតបៀនដោយមានេះ ។ ពួកអ្នកត្រូវធ្វើនូវសេចក្តីផ្សេងៗយ៉ាងនេះថា ជនទាំងឡាយដទៃនឹងជាអ្នកបៀតបៀនក្នុងវត្តណា ពួកយើងនឹងជាអ្នកមិនបៀតបៀនក្នុងវត្តនុ៎ះ + ។ ពួកអ្នកត្រូវធ្វើនូវសេចក្តីផ្សេងៗយ៉ាងនេះថា ជនទាំងឡាយដទៃនឹងជាអ្នកបំបាត់ជីវិតសត្វ ក្នុងវត្តណា ពួកយើងនឹងជាអ្នកវៀរចាកកិរិយាបំបាត់ជីវិតក្នុងវត្តនុ៎ះ + ។ ពួកអ្នកត្រូវធ្វើសេចក្តីផ្សេងៗយ៉ាងនេះថា ជនទាំងឡាយដទៃនឹងកាន់យកនូវរបស់ដែលគេមិនបានឲ្យក្នុងវត្តណា ពួកយើងនឹងវៀរចាកការកាន់យកនូវរបស់ ដែលគេមិនបានឲ្យក្នុងវត្តនោះ ។ ពួកអ្នកត្រូវធ្វើនូវសេចក្តីផ្សេងៗ យ៉ាងនេះថា ជនទាំងឡាយដទៃនឹងប្រព្រឹត្តនូវធម៌មិនប្រសើរ ក្នុងវត្តណា ពួកយើងនឹងប្រព្រឹត្តនូវធម៌ដ៏ប្រសើរក្នុងវត្តនុ៎ះ + ។ ពួកអ្នកត្រូវធ្វើនូវសេចក្តីផ្សេងៗយ៉ាងនេះថា ជនទាំងឡាយដទៃ នឹងនិយាយពាក្យកុហកក្នុងវត្តណា ពួកយើងនឹងវៀរចាកការនិយាយពាក្យកុហក ក្នុងវត្តនុ៎ះ + ។ ពួកអ្នកត្រូវធ្វើនូវសេចក្តីផ្សេងៗយ៉ាងនេះថា ជនទាំងឡាយដទៃ នឹងមានសំដីញុះញង់ក្នុងវត្តណា ពួកយើងនឹងវៀរចាកសំដីញុះញង់ ក្នុងវត្តនោះ ។ ពួកអ្នកត្រូវធ្វើនូវសេចក្តីផ្សេងៗយ៉ាងនេះថា ជនទាំងឡាយដទៃ នឹងមានសំដីទ្រគោះក្នុងវត្តណា ពួកយើងនឹងវៀរចាកសំដីទ្រគោះក្នុងវត្តនោះ ។

បរេ សម្ផប្បលាបី កាសិស្សន្តិ មយមេត្ត សម្ផប្បលាបា បដិវិរតា កាសិស្សាមាតំ សល្ហេខោ ករណីយោ ។ បរេ អភិជ្ឈាលូ កាសិស្សន្តិ មយមេត្ត អនភិជ្ឈាលូ កាសិស្សាមាតំ សល្ហេខោ ករណីយោ ។ បរេ ព្យាបន្នចិត្តា កាសិស្សន្តិ មយមេត្ត អព្យាបន្នចិត្តា កាសិស្សាមាតំ សល្ហេខោ ករណីយោ ។ បរេ មិច្ឆាទិដ្ឋិកា[1] កាសិស្សន្តិ មយមេត្ត សម្មាទិដ្ឋិកា[2] កាសិស្សាមាតំ សល្ហេខោ ករណីយោ ។ បរេ មិច្ឆាសង្កប្បា កាសិស្សន្តិ មយមេត្ត សម្មាសង្កប្បា កាសិស្សាមាតំ សល្ហេខោ ករណីយោ ។ បរេ មិច្ឆាវាចា កាសិស្សន្តិ មយមេត្ត សម្មាវាចា កាសិស្សាមាតំ សល្ហេខោ ករណីយោ ។ បរេ មិច្ឆាកម្មន្តា កាសិស្សន្តិ មយមេត្ត សម្មាកម្មន្តា កាសិស្សាមាតំ សល្ហេខោ ករណីយោ ។ បរេ មិច្ឆាអាជីវា កាសិស្សន្តិ មយមេត្ត សម្មាអាជីវា កាសិស្សាមាតំ សល្ហេខោ ករណីយោ ។

---

๑ ឧ.ម. មិច្ឆាទិដ្ឋី ។ ๒ ឧ.ម. សម្មាទិដ្ឋី ។

ពួកអ្នកត្រូវឆ្លើយវិសេចក្តីផ្សេងៗយ៉ាងនេះថា ជនទាំងឡាយដទៃនិយាយ
ពាក្យឥតប្រយោជន៍ក្នុងវត្តណា ពួកយើង នឹងវៀរចាកការនិយាយពាក្យ
ឥតប្រយោជន៍ក្នុងវត្តនុ៎ះ ។ ពួកអ្នកត្រូវឆ្លើយវិសេចក្តីផ្សេងៗយ៉ាងនេះថា
ជនទាំងឡាយដទៃមានសេចក្តីគយគន់ (ចង់ជ្រាបទ្រព្យអ្នកដទៃ) ក្នុង
វត្តណា ពួកយើងនឹងមិនមានសេចក្តីគយគន់ក្នុងវត្តនុ៎ះ ។ ពួកអ្នកត្រូវ
ឆ្លើយវិសេចក្តីផ្សេងៗយ៉ាងនេះថា ជនទាំងឡាយដទៃ នឹងមានចិត្តគុំកួនក្នុង
វត្តណា ពួកយើងនឹងមិនមានចិត្តគុំគួនក្នុងវត្តនុ៎ះ ។ ពួកអ្នកត្រូវឆ្លើយវិ
សេចក្តីផ្សេងៗយ៉ាងនេះថា ជនទាំងឡាយដទៃនឹងជាមិច្ឆាទិដ្ឋិក្នុងវត្តណា
ពួកយើងនឹងជាសម្មាទិដ្ឋិក្នុងវត្តនុ៎ះ ។ ពួកអ្នកត្រូវឆ្លើយវិសេចក្តីផ្សេងៗ
យ៉ាងនេះថា ជនទាំងឡាយដទៃនឹងមានតម្រិះខុសក្នុងវត្តណា ពួកយើង
នឹងមានតម្រិះត្រូវក្នុងវត្តនុ៎ះ ។ ពួកអ្នកត្រូវឆ្លើយវិសេចក្តីផ្សេងៗយ៉ាងនេះថា
ជនទាំងឡាយដទៃនឹងមានសំដីខុសក្នុងវត្តណា ពួកយើងនឹងមានសំដី
ត្រូវក្នុងវត្តនុ៎ះ ។ ពួកអ្នកត្រូវឆ្លើយវិសេចក្តីផ្សេងៗយ៉ាងនេះថា ជនទាំងឡាយ
ដទៃ នឹងមានការងារខុសក្នុងវត្តណា ពួកយើងនឹងមានការងារត្រូវក្នុង
វត្តនុ៎ះ ។ ពួកអ្នកត្រូវឆ្លើយវិសេចក្តីផ្សេងៗយ៉ាងនេះថា ជនទាំងឡាយដទៃ
នឹងចិញ្ចឹមជីវិតខុសក្នុងវត្តណា ពួកយើងនឹងចិញ្ចឹមជីវិតត្រូវក្នុងវត្តនុ៎ះ ។

ปเร มิจฺฉาภายา กาเสฺสฏฺฐิ มยเมตฺถ สมฺม

ពួកអ្នកត្រូវឆ្លើយវិសេចក្តីផ្សេងៗយ៉ាងនេះថា ជនទាំងឡាយដទៃ នឹងមានព្យាយាមខុសក្នុងវត្តណា ពួកយើងនឹងមានព្យាយាមត្រូវ ក្នុងវត្តនុ៎ះ ។ ពួកអ្នកត្រូវឆ្លើយវិសេចក្តីផ្សេងៗយ៉ាងនេះថា ជនទាំងឡាយដទៃនឹងមានសេចក្តីរលឹកខុសក្នុងវត្តណា ពួកយើងនឹងមានសេចក្តីរលឹកត្រូវ ក្នុងវត្តនុ៎ះ ។ ពួកអ្នកត្រូវឆ្លើយវិសេចក្តីផ្សេងៗយ៉ាងនេះថា ជនទាំងឡាយដទៃនឹងមានសមាធិខុសក្នុងវត្តណា ពួកយើងនឹងមានសមាធិត្រូវ ក្នុងវត្តនុ៎ះ ។ ពួកអ្នកត្រូវឆ្លើយវិសេចក្តីផ្សេងៗយ៉ាងនេះថា ជនទាំងឡាយដទៃ នឹងមានញាណខុស ក្នុងវត្តណា ពួកយើងនឹងមានញាណត្រូវ ក្នុងវត្តនុ៎ះ ។ ពួកអ្នកត្រូវឆ្លើយវិសេចក្តីផ្សេងៗយ៉ាងនេះថា ជនទាំងឡាយដទៃនឹងមានវិមុត្តិខុសក្នុងវត្តណា ពួកយើងនឹងមានវិមុត្តិត្រូវ ក្នុងវត្តនុ៎ះ ។ ពួកអ្នកត្រូវឆ្លើយវិសេចក្តីផ្សេងៗយ៉ាងនេះថា ជនទាំងឡាយដទៃនឹងមានបឋមជ្ឈានគ្របសង្កត់ ក្នុងវត្តណា ពួកយើងនឹងមានបឋមជ្ឈានទៅប្រាសហើយក្នុងវត្តនុ៎ះ ។ ពួកអ្នកត្រូវឆ្លើយវិសេចក្តីផ្សេងៗ យ៉ាងនេះថា ជនទាំងឡាយដទៃ នឹងប្រកបដោយសេចក្តីក្រោយមាយ ក្នុងវត្តណា ពួកយើងនឹងមិនមានសេចក្តីក្រោយមាយ ក្នុងវត្តនុ៎ះ ។ ពួកអ្នកត្រូវឆ្លើយវិសេចក្តីផ្សេងៗយ៉ាងនេះថា ជនទាំងឡាយដទៃនឹងមានសេចក្តីសង្ស័យ ក្នុងវត្តណា

អយមេត្ថ តំឈ្លាវ័ចកិច្ចា ភវិស្សាមាតិ សល្លេខោ ករ-
ណីយោ ។ បរេ តោ ឆន្ទា ភវិស្សន្តិ មយមេត្ថ អត្តោ-
ឆន្ទា ភវិស្សាមាតិ សល្លេខោ ករណីយោ ។ បរេ
ឧបនាហី ភវិស្សន្តិ មយមេត្ថ អនុបនាហី ភវិស្សាមាតិ
សល្លេខោ ករណីយោ ។ បរេ មក្ខី ភវិស្សន្តិ មយ-
មេត្ថ អមក្ខី ភវិស្សាមាតិ សល្លេខោ ករណីយោ ។
បរេ បឡាសី ភវិស្សន្តិ មយមេត្ថ អបឡាសី ភវិស្សា-
មាតិ សល្លេខោ ករណីយោ ។ បរេ ឥស្សុកី ភវិស្សន្តិ
មយមេត្ថ អនិស្សុកី ភវិស្សាមាតិ សល្លេខោ ករណី-
យោ ។ បរេ មច្ឆរី ភវិស្សន្តិ មយមេត្ថ អមច្ឆរី
ភវិស្សាមាតិ សល្លេខោ ករណីយោ ។ បរេ សឋា
ភវិស្សន្តិ មយមេត្ថ អសឋា ភវិស្សាមាតិ សល្លេខោ
ករណីយោ ។ បរេ មាយាវី ភវិស្សន្តិ មយមេត្ថ
អមាយាវី ភវិស្សាមាតិ សល្លេខោ ករណីយោ ។

ពួកយើងនឹងមានសេចក្តីសង្វែកក្នុងធម៌ផុតហើយ ក្នុងវត្តុនុ៎ះ ។ ពួកអ្នកត្រូវឆ្លើយវិសេចក្តីផ្សេងដ៏យ៉ាងនេះថា ជនទាំងឡាយដទៃនឹងមានសេចក្តីក្រេវក្រោធ ក្នុងវត្តុណា ពួកយើងនឹងមិនមានសេចក្តីក្រេវក្រោធ ក្នុងវត្តុនុ៎ះ ។ ពួកអ្នកត្រូវឆ្លើយវិសេចក្តីផ្សេងដ៏យ៉ាងនេះថា ជនទាំងឡាយដទៃនឹងចងសេចក្តីក្រេវក្រោធខ្លួក ក្នុងវត្តុណា ពួកយើងនឹងមិនចងសេចក្តីក្រេវក្រោធខ្លួក ក្នុងវត្តុនុ៎ះ ។ ពួកអ្នកត្រូវឆ្លើយវិសេចក្តីផ្សេងដ៏ យ៉ាងនេះថា ជនទាំងឡាយដទៃនឹងលុបលាងគុណគេ ក្នុងវត្តុណា ពួកយើងនឹងមិនលុបលាងគុណគេក្នុងវត្តុនុ៎ះ ។ ពួកអ្នកត្រូវឆ្លើយវិសេចក្តីផ្សេងដ៏យ៉ាងនេះថា ជនទាំងឡាយដទៃនឹងតម្កើងឫកស្មើ ក្នុងវត្តុណា ពួកយើងនឹងមិនតម្កើងឫកស្មើ ក្នុងវត្តុនុ៎ះ ។ ពួកអ្នកត្រូវឆ្លើយវិសេចក្តីផ្សេងដ៏យ៉ាងនេះថា ជនទាំងឡាយដទៃ នឹងប្រណែន ក្នុងវត្តុណា ពួកយើងនឹងមិនប្រណែនក្នុងវត្តុនុ៎ះ ។ ពួកអ្នកត្រូវឆ្លើយវិសេចក្តីផ្សេងដ៏យ៉ាងនេះថា ជនទាំងឡាយដទៃនឹងមានសេចក្តីកំណាញ់ ក្នុងវត្តុណា ពួកយើងនឹងមិនមានសេចក្តីកំណាញ់ ក្នុងវត្តុនុ៎ះ ។ ពួកអ្នកត្រូវឆ្លើយវិសេចក្តីផ្សេងដ៏យ៉ាងនេះថា ជនទាំងឡាយដទៃ នឹងអួតអាង ក្នុងវត្តុណា ពួកយើងនឹងមិនអួតអាងក្នុងវត្តុនុ៎ះ ។ ពួកអ្នកត្រូវឆ្លើយវិសេចក្តីផ្សេងដ៏ យ៉ាងនេះថា ជនទាំងឡាយដទៃនឹងមានមាយា ក្នុងវត្តុណា ពួកយើងនឹងមិនមានមាយា ក្នុងវត្តុនុ៎ះ ។

ปเร ฉฏฺฐา กาสฺสฏฺเฐ มยเมตฺถ อฉฏฺฐา กาสฺสปมาตา สลฺเขฺขา กรณีโย ฯ ปเร อตีมานี กาสฺสฏฺเฐ มยเมตฺถ อนาคตมานี กาสฺสปมาตา สลฺเขฺขา กรณีโย ฯ ปเร ตุฬฺหา กาสฺสฏฺเฐ มยเมตฺถ สุทา กาสฺสปมาตา สลฺเขฺขา กรณีโย ฯ ปเร ตาปมตฺตา กาสฺสฏฺเฐ มยเมตฺถ กลฺยาณมตฺตา กาสฺสปมาตา สลฺเขฺขา กรณีโย ฯ ปเร ปมตฺตา กาสฺสฏฺเฐ มยเมตฺถ อปฺปมตฺตา กาสฺสปมาตา สลฺเขฺขา กรณีโย ฯ ปเร อสฺสทฺธา กาสฺสฏฺเฐ มยเมตฺถ สทฺธา กาสฺสปมาตา สลฺเขฺขา กรณีโย ฯ ปเร อหิริกา กาสฺสฏฺเฐ มยเมตฺถ หิริมนา กาสฺสปมาตา สลฺเขฺขา กรณีโย ฯ ปเร อโนตฺตปฺปี[๑] กาสฺสฏฺเฐ มยเมตฺถ โอตฺตปฺปี กาสฺสปมาตา สลฺเขฺขา กรณีโย ฯ

๑ ฉ. อโนตาปี ฯ

ពួកអ្នកត្រូវធ្វើទុរវាសេចក្តីផ្សេងៗយ៉ាងនេះថា ជនទាំងឡាយដទៃនឹងរឹងត្អឹង ក្នុងវត្ថុណា ពួកយើងនឹងមិនរឹងត្អឹង ក្នុងវត្ថុនុ៎ះ ។ ពួកអ្នកត្រូវធ្វើទុរវាសេចក្តីផ្សេងៗយ៉ាងនេះថា ជនទាំងឡាយដទៃ នឹងមានសេចក្តីមើលងាយគេ ក្នុងវត្ថុណា ពួកយើង នឹងមិនមានសេចក្តីមើលងាយគេ ក្នុងវត្ថុនុ៎ះ ។ ពួកអ្នកត្រូវធ្វើទុរវាសេចក្តីផ្សេងៗយ៉ាងនេះថា ជនទាំងឡាយដទៃ នឹងជាអ្នកដែលគេប្រដៅក្រ ក្នុងវត្ថុណា ពួកយើង នឹងជាអ្នកដែលគេប្រដៅងាយ ក្នុងវត្ថុនុ៎ះ ។ ពួកអ្នកត្រូវធ្វើទុរវាសេចក្តីផ្សេងៗយ៉ាងនេះថា ជនទាំងឡាយដទៃ នឹងមានមិត្តអាក្រក់ ក្នុងវត្ថុណា ពួកយើងនឹងមានមិត្តល្អ ក្នុងវត្ថុនុ៎ះ ។ ពួកអ្នកត្រូវធ្វើទុរវាសេចក្តីផ្សេងៗយ៉ាងនេះថា ជនទាំងឡាយដទៃនឹងប្រហែសធ្វេស ក្នុងវត្ថុណា ពួកយើងនឹងមិនប្រហែសធ្វេស ក្នុងវត្ថុនុ៎ះ ។ ពួកអ្នកត្រូវធ្វើទុរវាសេចក្តីផ្សេងៗយ៉ាងនេះថា ជនទាំងឡាយដទៃនឹងមិនមានសទ្ធា ក្នុងវត្ថុណា ពួកយើងនឹងមានសទ្ធា ក្នុងវត្ថុនុ៎ះ ។ ពួកអ្នកត្រូវធ្វើទុរវាសេចក្តីផ្សេងៗយ៉ាងនេះថា ជនទាំងឡាយដទៃនឹងមិនខ្មាសបាប ក្នុងវត្ថុណា ពួកយើងនឹងមានចិត្តខ្មាសបាប ក្នុងវត្ថុនុ៎ះ ។ ពួកអ្នកត្រូវធ្វើទុរវាសេចក្តីផ្សេងៗយ៉ាងនេះថា ជនទាំងឡាយដទៃនឹងមិនខ្លាចបាប ក្នុងវត្ថុណា ពួកយើងនឹងខ្លាចបាប ក្នុងវត្ថុនោះ ។

ปเร อปฺปสุตา กาสิสฺสฺเ มยเมตฺ ๓หุสฺสุตา กาสิสฺสามาติ สิกฺเขยฺย ๆ ปเร ตุสิตา กาสิสฺสฺเ มยเมตฺ อารญฺญิกา กาสิสฺสามาติ สิกฺเขยฺย ๆ ปเร มุฏฺสฺสติ กาสิสฺสฺเ มยเมตฺ อุปฏิตสฺสติ กาสิสฺสามาติ สิกฺเขยฺย ๆ ปเร ทุปฺปญฺา กาสิสฺสฺเ มยเมตฺ ปญฺาสมฺปนฺา กาสิสฺสามาติ สิกฺเขยฺย ๆ ปเร สนฺทิฏิปรามาสี อาธานคฺคาหี ทุปฺปฏินิสฺสคฺคี[๑] กาสิสฺสฺเ มยเมตฺ อสนฺทิฏิปรามาสี อนาธานคฺคาหี สุปฺปฏินิสฺสคฺคี กาสิสฺสามาติ สิกฺเขยฺย ๆ

[๑๐๕] จตฺตุปฺปาทมฺปี[๒] เม อหำ ภนฺเต กุสเลสุ ธมฺเมสุ ๓หุกาโร วิหรามิ เกา ปน ภเวา กายเน กาเยน ผุสิตฺวา อนุวิเธยฺยาสุ[๓] ๆ ตสฺมาติหา ภนฺเต ปเร

---

๑ ม. สนฺทิฏิปรามาสี อาธานคาหี ๆ ๒ ม. จตุปฺปาทปิ ๆ ๓ ฉ.ม. อนุวิเธยฺย๚

ពួកអ្នកត្រូវធ្វើនូវសេចក្តីផ្សះផ្សាយ៉ាងនេះថា ជនទាំងឡាយដទៃ នឹងមិនរៀនសូត្រ ក្នុងវត្ថុណា ពួកយើង នឹងរៀនសូត្រច្រើន ក្នុងវត្ថុនុ៎ះ ។ ពួកអ្នកត្រូវធ្វើនូវសេចក្តីផ្សះផ្សាយ៉ាងនេះថា ជនទាំងឡាយដទៃនឹងខ្វៃឆ្ងៃប្រអូស ក្នុងវត្ថុណា ពួកយើងនឹងមានព្យាយាមប្រឹងប្រែង ក្នុងវត្ថុនុ៎ះ ។ ពួកអ្នកត្រូវធ្វើនូវសេចក្តីផ្សះផ្សាយ៉ាងនេះថា ជនទាំងឡាយដទៃ នឹងមានសេចក្តីក្តៅក្តាំង ក្នុងវត្ថុណា ពួកយើងនឹងប្រុងស្មារតី ក្នុងវត្ថុនុ៎ះ ។ ពួកអ្នកត្រូវធ្វើនូវសេចក្តីផ្សះផ្សាយ៉ាងនេះថា ជនទាំងឡាយដទៃ នឹងអាប់ឥតប្រាជ្ញា ក្នុងវត្ថុណា ពួកយើងនឹងមានប្រាជ្ញា ក្នុងវត្ថុនុ៎ះ ។ ពួកអ្នកត្រូវធ្វើនូវសេចក្តីផ្សះផ្សាយ៉ាងនេះថា ជនទាំងឡាយដទៃ នឹងប្រកាន់តាមសេចក្តីយល់ឃើញរបស់ខ្លួន ជាអ្នកប្រកាន់មាំ ជាអ្នកដែលគេឲ្យលះបង់(លទ្ធិ) បានដោយក្រ ក្នុងវត្ថុណា ពួកយើងនឹងមិនប្រកាន់តាមសេចក្តីយល់ឃើញរបស់ខ្លួន ជាអ្នកមិនប្រកាន់មាំនឹងជាអ្នកដែលគេឲ្យលះបង់(លទ្ធិ) បានដោយងាយ ។

[១០៥] ម្នាលចុន្ទ តថាគតពោលបំពោះការកើតឡើងនៃចិត្តកុសលធម៌ទាំងឡាយថា មានឧបការៈច្រើន នឹងពោលទៅថ្លឹកថ្លែងការតាក់តែងដោយកាយ ឬដោយវាចា ។ ម្នាលចុន្ទ ព្រោះហេតុនោះអ្នកត្រូវ

วิหึสกา ภวิสฺสนฺติ มยเมตฺถ อวิหึสกา ภวิสฺสา-
มาติ จิตฺตํ อุปฺปาเทตพฺพํ ฯ ปเร ฉาฬาภิชาติโย ภวิสฺสนฺติ
มยเมตฺถ ฉาฬาภิชาตา ปชิวิตา ภวิสฺสามาติ จิตฺตํ
อุปฺปาเทตพฺพํ ฯ เป ฯ ปเร สนฺถฏฺฐปกามาสิ อาฉา-
ฉณฺฑาหิกุจฺฉิฉิฉิสฺสนฺติ ภวิสฺสนฺติ มยเมตฺถ อสนฺถฏฺฐป-
กามาสิ อนาฉาฉณฺฑาหิกุจฺฉิฉิฉิสฺสนฺติ ภวิสฺสามาติ จิตฺตํ
อุปฺปาเทตพฺพํ ฯ

[๑๐๖] เสยฺยถาปิ ภนฺเต ทิสเมา มกฺกโ
ตสฺสาสฺส[๑] อญฺโญ สเมา มกฺกโ ปริกฺกมติ เสยฺย-
ถาปิ ภนฺเต ทิสมํ ตตฺถ ตสฺสาสฺส อญฺโญ สมํ ตตฺถ
ปริกฺกมติ ฯเปฯ เอวเมว โข ภนฺเต ทิหึสกสฺส ปุริส-
ปุคฺคลสฺส อวิหึสา เยวาติ ปริกฺกมติ ฯ ฉาฬา-
ภิชาติสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส ฉาฬาภิชาตา เวรมณี

๑ ม. อสฺส ตสฺส ฯ

ញុំាងចិត្តឲ្យកើតឡើងយ៉ាងនេះថា ជនពាលឲ្យាយដទៃនឹងបៀតបៀនក្នុងវត្ថុណា ពួកយើងនឹងមិនបៀតបៀន ក្នុងវត្ថុនុ៎ះ ។ អ្នកត្រូវញុំាងចិត្តឲ្យកើតឡើងយ៉ាងនេះថា ជនពាលឲ្យាយដទៃ នឹងបំបាត់ជីវិតសត្វ ក្នុងវត្ថុណា ពួកយើងនឹងវៀរចាកការបំបាត់ជីវិតសត្វ ក្នុងវត្ថុនុ៎ះ ។ បេ ។ អ្នកត្រូវញុំាងចិត្តឲ្យកើតឡើងយ៉ាងនេះថា ជនពាលឲ្យាយដទៃ នឹងប្រកាន់តាមសេចក្តីយល់ឃើញរបស់ខ្លួន ជាអ្នកប្រកាន់មាំ ជាអ្នកដែលគេឲ្យលះបង់ (លទ្ធិ) បានដោយក្រ ក្នុងវត្ថុណា ពួកយើងនឹងមិនប្រកាន់តាមសេចក្តីយល់ឃើញរបស់ខ្លួន ជាអ្នកមិនប្រកាន់មាំ ជាអ្នកដែលគេឲ្យលះបង់ (លទ្ធិ) បានដោយងាយ ក្នុងវត្ថុនុ៎ះ ។

(១០៦) ម្នាលប៉ុន្ត ដូចជាផ្លូវមិនស្មើ[1] មានផ្លូវស្មើដទៃសម្រាប់ចៀសវាងផ្លូវមិនស្មើនោះ ម្នាលប៉ុន្ត ពុំនោះសោត ដូចកំពង់មិនស្មើ[2] មានកំពង់ស្មើឯទៀត សម្រាប់ចៀសវាងកំពង់មិនស្មើនោះ មានឧបមាយ៉ាងណា ម្នាលប៉ុន្ត បុរសបុគ្គលជាអ្នកបៀតបៀន រមែងមានការមិនបៀតបៀនសម្រាប់ចៀសវាងចេញ មានឧបមេយ្យយ៉ាងនោះ ។ បុរសបុគ្គលអ្នកសម្លាប់សត្វ មានចេតនាវៀរចាកការសម្លាប់សត្វ

---

១ ផ្លូវដែលមានធ្លុងគ្គត់ បន្ទា ទំងប្តីដាដើម ។ ២ កំពង់ចំឡងប្រកបដោយគល់ឈើ ដុំប្តី មានក្រពើនឹងមករវាំងដើម ។ អដ្ឋកថា ។

ហោតំ បវិត្តមនាយ ។ អនិដ្ឋានាយិស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស អនិដ្ឋានាឯ វេរមណី ហោតំ បវិត្តមនាយ ។ អព្រហ្មចារិស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស ព្រហ្មចរិយំ ហោតំ បវិត្តមនាយ ។ មុសាវាទិស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស មុសាវាទា វេរមណី ហោតំ បវិត្តមនាយ ។ បិសុណាវាចស្ស[1] បុរិសបុគ្គលស្ស បិសុណាយ វាចាយ វេរមណី ហោតំ បវិត្តមនាយ ។ ផរុសាវាចស្ស[2] បុរិសបុគ្គលស្ស ផរុសាយ វាចាយ វេរមណី ហោតំ បវិត្តមនាយ ។ សម្ផប្បលាបិស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស សម្ផប្បលាបា វេរមណី ហោតំ បវិត្តមនាយ ។ អភិជ្ឈាលុស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស អនភិជ្ឈា ហោតំ បវិត្តមនាយ ។ ព្យាបន្នចិត្តស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស អព្យាបាទោ ហោតំ បវិត្តមនាយ ។ មិច្ឆាទិដ្ឋិកស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស សម្មាទិដ្ឋិ ហោតំ បវិត្តមនាយ ។ មិច្ឆាសង្កប្បស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស សម្មាសង្កប្បោ ហោតំ បវិត្តមនាយ ។

---

១ ឧ. បិសុណាវាចស្ស ។ ២ ឧ. ផរុសាវាចស្ស ។

សម្រាប់ចៀសវាង ។ បុរសបុគ្គលអ្នកកាន់យកទ្រព្យ ដែលគេមិនបានឲ្យ មានចេតនាវៀរចាកការកាន់យកទ្រព្យ ដែលគេមិនបានឲ្យសម្រាប់ចៀសវាង ។ បុរសបុគ្គល អ្នកប្រព្រឹត្តធម៌មិនប្រសើរ មានការប្រព្រឹត្តធម៌ដ៏ប្រសើរសម្រាប់ចៀសវាង ។ បុរសបុគ្គលអ្នកនិយាយពាក្យកុហក មានចេតនាវៀរចាកពាក្យកុហក សម្រាប់ចៀសវាង ។ បុរសបុគ្គលអ្នកមានសំដីញុះញង់ មានចេតនាវៀរចាកសំដីញុះញង់ សម្រាប់ចៀសវាង ។ បុរសបុគ្គលអ្នកមានសំដីទ្រគោះ មានចេតនាវៀរចាកសំដីទ្រគោះសម្រាប់ចៀសវាង ។ បុរសបុគ្គលអ្នកពោលពាក្យឥតប្រយោជន៍ មានចេតនាវៀរចាកការពោលពាក្យឥតប្រយោជន៍ សម្រាប់ចៀសវាង ។ បុរសបុគ្គល អ្នកមានចិត្តរំពៃចង់ប្លន់ទ្រព្យរបស់គេ មានការមិនរំពៃចង់ប្លន់ទ្រព្យរបស់គេសម្រាប់ចៀសវាង ។ បុរសបុគ្គលអ្នកមានចិត្តចង់ឲ្យគេវិនាស មានការមិនចង់ឲ្យគេវិនាសសម្រាប់ចៀសវាង ។ បុរសបុគ្គលអ្នកមានសេចក្តីយល់ឃើញខុស មានការយល់ឃើញត្រូវសម្រាប់ចៀសវាង ។ បុរសបុគ្គលអ្នកមានតម្រិះខុស មានតម្រិះត្រូវសម្រាប់ចៀសវាង ។

มิจฺฉาภวสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส สมฺมาภวา ภวาย
ปริกฺกมติ ฯ มิจฺฉาสมาธิสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส
สมฺมาสมาธิ สมาธาย ปริกฺกมติ ฯ มิจฺฉาญาณิสฺส
ปุริสปุคฺคลสฺส สมฺมาญาณาย ปริกฺกมติ ฯ มิจฺฉา-
วิมุตฺติสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส สมฺมาวิมุตฺติยา ปริกฺกมติ ฯ
มิจฺฉาวิมุตฺติญาณทสฺสนสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส สมฺมา-
วิมุตฺติญาณทสฺสนาย ปริกฺกมติ ฯ มิจฺฉาปฏิปนฺนสฺส
ปุริสปุคฺคลสฺส สมฺมาปฏิปตฺติยา ปริกฺกมติ ฯ มิจฺฉา-
ปฏิปตฺติปจฺจยา โข ปน ภิกฺขเว มิจฺฉาปฏิปนฺนสฺส
ปุริสปุคฺคลสฺส มิจฺฉาวิมุตฺติญาณทสฺสนาย ปริกฺกมติ ฯ
มิจฺฉาวิมุตฺติญาณทสฺสนปจฺจยา โข ปน ภิกฺขเว
มิจฺฉาวิมุตฺติญาณทสฺสนสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส อวสฺสโย
ปริกฺกมติ ฯ ยถา ภิกฺขเว ปุริสปุคฺคลสฺส ปาโต
ทนฺตกฏฺฐาย ปริกฺกมติ ฯ ทนฺตกฏฺฐปจฺจยา โข ปน
ภิกฺขเว ปุริสปุคฺคลสฺส มุขปริวาสาย ปริกฺกมติ ฯ
มุขปริวาสปจฺจยา โข ปน ภิกฺขเว ปุริสปุคฺคลสฺส
อุทกาย ปริกฺกมติ ฯ อุทกปจฺจยา โข ปน ภิกฺขเว
ปุริสปุคฺคลสฺส มุขปุญฺฉนาย ปริกฺกมติ ฯ มุขปุญฺฉน-
ปจฺจยา โข ปน ภิกฺขเว ปุริสปุคฺคลสฺส อาสนาย
ปริกฺกมติ ฯ อาสนปจฺจยา โข ปน ภิกฺขเว ปุริส-

បុរសបុគ្គលអ្នកមានសទ្ធាខ្សោយ មានសទ្ធាត្រូវសម្រាប់ចៀសវាង ។ បុរសបុគ្គលអ្នកមានការងារខ្សោយ មានការងារត្រូវសម្រាប់ចៀសវាង ។ បុរសបុគ្គលមានការចិញ្ចឹមជីវិតខ្សោយ មានការចិញ្ចឹមជីវិតត្រូវ សម្រាប់ចៀសវាង ។ បុរសបុគ្គលអ្នកមានសេចក្តីព្យាយាមខ្សោយ មានសេចក្តីព្យាយាមត្រូវសម្រាប់ចៀសវាង ។ បុរសបុគ្គលអ្នកមានសេចក្តីលើកខ្សោយ មានសេចក្តីលើកត្រូវសម្រាប់ចៀសវាង ។ បុរសបុគ្គលអ្នកមានសមាធិខ្សោយ មានសមាធិត្រូវសម្រាប់ចៀសវាង ។ បុរសបុគ្គលអ្នកមានញាណខ្សោយ មានញាណត្រូវសម្រាប់ចៀសវាង ។ បុរសបុគ្គលអ្នកមានវិមុត្តិខ្សោយ មានវិមុត្តិត្រូវសម្រាប់ចៀសវាង ។ បុរសបុគ្គលអ្នកមានឋីនមិទ្ធៈគ្របសង្កត់ មានការប្រាសចាកឋីនមិទ្ធៈសម្រាប់ចៀសវាង ។ បុរសបុគ្គលអ្នកមានចិត្តរាយមាយ មានចិត្តមិនរាយមាយ សម្រាប់ចៀសវាង ។ បុរសបុគ្គលអ្នកមានសេចក្តីសង្ស័យ មានការកន្ទុះសេចក្តីសង្ស័យសម្រាប់ចៀសវាង ។ បុរសបុគ្គលអ្នកមានសេចក្តីក្រេវក្រោធ មានសេចក្តីមិនក្រេវក្រោធសម្រាប់ចៀសវាង ។ បុរសបុគ្គលអ្នកចងសេចក្តីក្រោធខ្លាំង

អណុមជាយោ ហោតិ បរិក្ខារមជាយ ។ អត្ថិសទ្ធ បុរិស-
បុគ្គលស្ស អមក្ខោ ហោតិ បរិក្ខារមជាយ ។បទឡ្ហសទ្ធ
បុរិសបុគ្គលស្ស អបទឡ្ហោ ហោតិ បរិក្ខារមជាយ ។
ឋានុប្បត្តិយសទ្ធ បុរិសបុគ្គលស្ស អនិដ្ឋា ហោតិ បរិក្ខា-
រមជាយ ។ មច្ឆរិសទ្ធ បុរិសបុគ្គលស្ស អមច្ឆរិយំ
ហោតិ បរិក្ខារមជាយ ។ សមសទ្ធ បុរិសបុគ្គលស្ស
អសារជ្ជេយ្យំ ហោតិ បរិក្ខារមជាយ ។ ញាយវិសទ្ធ
បុរិសបុគ្គលស្ស អញាយោ ហោតិ បរិក្ខារមជាយ ។
ឧទ្ធសទ្ធ បុរិសបុគ្គលស្ស អឧទ្ធិយំ ហោតិ បរិក្ខារ-
ជាយ ។ អតិមានិសទ្ធ បុរិសបុគ្គលស្ស អនតិមានោ
ហោតិ បរិក្ខារមជាយ ។ ទុព្ភរិសទ្ធ បរិសបុគ្គលស្ស
សោវចស្សតា ហោតិ បរិក្ខារមជាយ ។ អាបមិត្តសទ្ធ
បុរិសបុគ្គលស្ស កល្យាណមិត្តតា ហោតិ បរិក្ខារជា-
យ ។ បមត្តសទ្ធ បុរិសបុគ្គលស្ស អបមាទោ ហោតិ
បរិក្ខារមជាយ ។ អស្សទ្ធសទ្ធ បុរិសបុគ្គលស្ស សទ្ធា
ហោតិ បរិក្ខារមជាយ ។ អហិរិកសទ្ធ បុរិសបុគ្គលស្ស

មានការមិនបង់សេចក្តីក្រោធទុកសម្រាប់ចៀសវាង ។ បុរសបុគ្គលអ្នកលុបគុណគេ មានការមិនលុបគុណគេសម្រាប់ចៀសវាង ។ បុរសបុគ្គលអ្នកប្រណាំងវាសនា មានការមិនប្រណាំងវាសនា សម្រាប់ចៀសវាង ។ បុរសបុគ្គលអ្នកច្រណែន មានការមិនច្រណែនសម្រាប់ចៀសវាង ។ បុរសបុគ្គលអ្នកកំណាញ់ មានសេចក្តីមិនកំណាញ់សម្រាប់ចៀសវាង ។ បុរសបុគ្គលអ្នកអួតអាង មានការមិនអួតអាងសម្រាប់ចៀសវាង ។ បុរសបុគ្គលអ្នកលាក់ពុត មានការមិនលាក់ពុតសម្រាប់ចៀសវាង ។ បុរសបុគ្គលអ្នករឹងត្អឹង មានសេចក្តីមិនរឹងត្អឹងសម្រាប់ចៀសវាង ។ បុរសបុគ្គលអ្នកមើលងាយគេ មានសេចក្តីមិនមើលងាយគេ សម្រាប់ចៀសវាង ។ បុរសបុគ្គលដែលគេប្រដៅបានដោយក្រ មានការប្រដៅបានងាយសម្រាប់ចៀសវាង ។ បុរសបុគ្គលអ្នកមានមិត្តអាក្រក់ មានការរៀបដោអ្នកមានមិត្តល្អសម្រាប់ចៀសវាង ។ បុរសបុគ្គលអ្នកផ្ងួសប្រហែស មានសេចក្តីមិនផ្ងួសប្រហែសសម្រាប់ចៀសវាង ។ បុរសបុគ្គលអ្នកមិនដឿ មានការដឿសម្រាប់ចៀសវាង ។ បុរសបុគ្គលអ្នកមិនខ្វាសចុប

หิริ เหาตฺตปฺปมตฺตกาย ฯ อโลภปฺปสฺส ปุริส-
ปุคฺคลสฺส อโทสปฺปสฺส อโมหปฺปสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส
หิริ เหาตฺตปฺปมตฺตกาย ฯ อปฺปสนฺ-
นสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส พาหุสจฺจํ เหาตฺตปฺปมตฺ-
ตกาย ฯ กุสีตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส วีริยารมฺภา
เหาตฺตปฺปมตฺตกาย ฯ มุฏฺฐสฺสตีสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส
อุปฏฺฐิตสฺสตีตา เหาตฺตปฺปมตฺตกาย ฯ ทุปฺปญฺญสฺส
ปุริสปุคฺคลสฺส ปญฺญาสมฺปทา เหาตฺตปฺปมตฺต-
กาย ฯ สทฺธินฺทฺริยภาวนาย อสทฺธินฺทฺริยปฺปหานาย
ปุริสปุคฺคลสฺส อสทฺธินฺทฺริยภาวนาย อสทฺธิน-
ทฺริยปฺปหานาย เหาตฺตปฺปมตฺตกาย ฯ

(๑๐๗) เสยฺยถาปิ ภนฺเต ยาเนปิ อกุสลา
ธมฺมา สพฺเพ เต อโยนิโสมนสิกาโร[๑] ยาเนปิ
กุสลา ธมฺมา สพฺเพ เต อุปริภาวนิยา ฯเปฯ
เอวเมว โข ภนฺเต หิรีมโนกมฺมสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส อหิรีกา
เหาตฺตปฺปมตฺตกาย[๒] ฯ จาตฺตาตฺตาตสฺส ปุริ-
สปุคฺคลสฺส จาตฺตาตตา เวรมณี เหาตฺต

๑ ม. อโยนิโสมนสิกาโร ฯ ๒ อุปริภาวนาย ฯ

មានសេចក្តីខ្មាសជាបសម្រាប់ចៀសវាង ។ បុ.សបុគ្គលអ្នកមិនខ្មាសជាប ជាប មានសេចក្តីខ្មាសជាបជាបសម្រាប់ចៀសវាង ។ បុ.សបុគ្គលអ្នករៀនសូត្រតិច មានការរៀនសូត្រច្រើនសម្រាប់ចៀសវាង ។ បុ.សបុគ្គលអ្នកខ្ជិលច្រអូស មានការប្រារព្ធព្យាយាមសម្រាប់ចៀសវាង ។ បុ.សបុគ្គលអ្នកមានស្មារតីភ្លេចភ្លាំង មានការៈជាអ្នកមានស្មារតីតម្កល់ខ្ជាប់សម្រាប់ចៀសវាង ។ បុ.សបុគ្គលអ្នកអាប់ឥតប្រាជ្ញា មានការបៀបប្លែងដោយប្រាជ្ញាសម្រាប់ចៀសវាង ។ បុ.សបុគ្គលជាអ្នកមានសេចក្តីប្រកាន់តាមសេចក្តីយល់ឃើញរបស់ខ្លួន ប្រកាន់មាំ ទឹងជាអ្នកដែលគេឲ្យលះបង់ទិដ្ឋិបានដោយក្រ មានការៈជាអ្នកមិនបានប្រកាន់តាមសេចក្តីយល់ឃើញរបស់ខ្លួន មិនបានប្រកាន់មាំ ទឹងជាអ្នកដែលគេឲ្យលះបង់ទិដ្ឋិបានដោយងាយសម្រាប់ចៀសវាង ។

[១០៧] ម្នាលចុន្ទ ធម៌ទាំងឡាយណាមួយ ជាអកុសលធម៌ទាំងអស់នោះ តែងញុំាងសត្វឲ្យធ្លាក់ទៅទាប ធម៌ទាំងឡាយណាមួយ ជាកុសល ធម៌ទាំងអស់នោះ តែងញុំាងសត្វឲ្យឡើងទៅកាន់ឋានសួគ៌ មានឧបមាយ៉ាងណា ម្នាលចុន្ទ បុ.សបុគ្គលអ្នករៀតបៀន មានការមិនបៀតបៀនសម្រាប់ញុំាងខ្លួនឲ្យបានខ្ពស់ ក៏មានឧបមេយ្យយ៉ាងនោះ ។ បុ.សបុគ្គលអ្នកសម្លាប់សត្វ មានកិច្ចវៀរចាកការសម្លាប់សត្វ

อุปาทาภาวาย[๑] ฯ อนิจฺจา นาเยสฺสนฺติ ฯ เป ฯ สนฺติฏฺ-
ฐกามา สิ อาฆาตนฺตา หิ ทุปฺปฏินิสฺสคฺคิสฺสนฺติ ปุริสปุคฺค-
ลสฺส อสนฺติฏฺฐกามา สิ อาฆาตนฺตา หิ สุปฺปฏินิสฺสคฺคิ-
ตา เหาติ อุปาทาภาย ฯ

(๑๐๘) เสา วต ภิกฺขุ อตฺตนา ปลิปปลิปนฺโ
ปรํ ปลิปปลิปนฺตุ อุทฺธาสฺสตีติ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ ฯ
เสา วต ภิกฺขุ อตฺตนา อปลิปปลิปนฺโ ปรํ ปลิป-
ปลิปนฺตุ อุทฺธาสฺสตีติ ฐานเมตํ วิชฺชติ ฯ เสา วต
ภิกฺขุ อตฺตนา อนนฺโ อาทีนาโ อปาทีนฺตุ ปรํ
ธเมสฺสติ วินเยสฺสติ ปาทีนฺญาเปสฺสตีติ เนตํ ฐานํ
วิชฺชติ ฯ เสา วต ภิกฺขุ อตฺตนา ธนฺโ วินีโต ปาทีนฺตุ-
โต ปรํ ธเมสฺสติ วินเยสฺสติ ปาทีนฺญาเปสฺสตีติ

๑ ม. อุปาทาตาย ฯ

សម្រាប់ញុំាងខ្លួនឲ្យបានខ្ពស់ ។ បុរសបុគ្គលអ្នកកាន់យកទ្រព្យដែលគេមិនបានឲ្យ ។ បេ ។ បុរសបុគ្គលអ្នកប្រកាន់តាមសេចក្តីយល់ឃើញរបស់ខ្លួន ប្រកាន់មាំ ទើបជាអ្នកដែលគេឲ្យលះបង់ទិដ្ឋិបានដោយក្រ មានការមិនប្រកាន់តាមសេចក្តីយល់ឃើញរបស់ខ្លួន មិនបានប្រកាន់មាំ ទើបជាអ្នកដែលគេឲ្យលះបង់ទិដ្ឋិបានដោយងាយ សម្រាប់ញុំាងខ្លួនឲ្យបានខ្ពស់ ។

(១០៨) ម្នាលចុន្ទ បុគ្គលណា មុដប៉ុះក្នុងកក់ គឺតាមគុណដោយខ្លួនឯងហើយ បុគ្គលនោះឯង នឹងជួយស្រង់បុគ្គលដទៃដែលមុដប៉ុះក្នុងកក់ គឺតាមគុណដូចគ្នា ហេតុដូច្នេះនេះ មិនដែលមានទេ ។ ម្នាលចុន្ទ លុះតែបុគ្គលណា មិនមុដប៉ុះក្នុងកក់ គឺតាមគុណដោយខ្លួនឯងទេ បុគ្គលនោះឯង ទើបជួយស្រង់បុគ្គលដទៃដែលមុដប៉ុះក្នុងកក់ គឺតាមគុណ ហេតុដូច្នេះ នេះទើបមាន ។ ម្នាលចុន្ទ បុគ្គលណា មិនទាន់បានប្រដៅចិត្ត មិនទាន់បានទូន្មានចិត្ត មិនទាន់រំលត់កិលេសដោយខ្លួនឯង បុគ្គលនោះឯង នឹងប្រដៅ នឹងទូន្មាន នឹងញុំាងបុគ្គលដទៃឲ្យរំលត់កិលេស ហេតុដូច្នេះនេះ មិនដែលមានទេ ។ ម្នាលចុន្ទ បុគ្គលណា បានប្រដៅ បានទូន្មាន បានរំលត់កិលេសដោយខ្លួនឯង បុគ្គលនោះឯង នឹងប្រដៅ នឹងទូន្មាន នឹងញុំាងបុគ្គលដទៃឲ្យរំលត់កិលេស

ปานเมวาติ วิญฺญาตพฺพา ฯ ปาปเมว โข ปุน วิหึสกสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส อหิงฺสา เยวาติ ปริยายมตฺตา ฯ ตถาคตปฺปเวทิตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส ตถาคตา วิย ลภนฺตีติ เยวาติ ปริยายมตฺตา ฯ อนิฏฺฐานิยสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส อนิฏฺฐานานิ วิย ลภนฺตีติ เยวาติ ปริยายมตฺตา ฯ อพฺรหฺมจาริสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส พฺรหฺมจริยํ เยวาติ ปริยายมตฺตา ฯ มุสาวาทิสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส มุสาวาทา วิย ลภนฺตีติ เยวาติ ปริยายมตฺตา ฯ ปิสุณวาจสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส ปิสุณาย วาจาย วิย ลภนฺตีติ เยวาติ ปริยายมตฺตา ฯ ผรุสวาจสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส ผรุสาย วาจาย วิย ลภนฺตีติ เยวาติ ปริยายมตฺตา ฯ สมฺผปฺปลาปิสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส สมฺผปฺปลาปา วิย ลภนฺตีติ เยวาติ ปริยายมตฺตา ฯ อภิชฺฌาลุสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส อภิชฺฌา เยวาติ ปริยายมตฺตา ฯ พฺยาปนฺนจิตฺตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส พฺยาปาโท เยวาติ ปริยายมตฺตา ฯ มิจฺฉาทิฏฺฐิกสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส มิจฺฉาทิฏฺฐิ เยวาติ ปริยายมตฺตา ฯ มิจฺฉาสงฺกปฺปสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส

ហេតុដូច្នេះនេះ ទើបមាន ។ ម្នាលចុន្ទ ដូចយ៉ាងបុរសបុគ្គលអ្នកបៀតបៀន មានការមិនបៀតបៀនសម្រាប់រំលត់ ។ បុរសបុគ្គលអ្នកសម្លាប់សត្វ មានចេតនាវៀរចាកការសម្លាប់សត្វសម្រាប់រំលត់ ។ បុរសបុគ្គលអ្នកកាន់យកទ្រព្យដែលគេមិនបានឲ្យ មានចេតនាវៀរចាកការកាន់យកទ្រព្យដែលគេមិនបានឲ្យសម្រាប់រំលត់ ។ បុរសបុគ្គលអ្នកប្រព្រឹត្តធម៌មិនប្រសើរ មានការប្រព្រឹត្តិធម៌ដ៏ប្រសើរសម្រាប់រំលត់ ។ បុរសបុគ្គលអ្នកនិយាយពាក្យកុហក មានចេតនាវៀរចាកពាក្យកុហកសម្រាប់រំលត់ ។ បុរសបុគ្គលអ្នកមានសំដីញុះញង់ មានចេតនាវៀរចាកសំដីញុះញង់សម្រាប់រំលត់ ។ បុរសបុគ្គលអ្នកមានសំដីទ្រគោះ មានចេតនាវៀរចាកសំដីទ្រគោះសម្រាប់រំលត់ ។ បុរសបុគ្គលអ្នកនិយាយពាក្យឥតប្រយោជន៍ មានចេតនាវៀរចាកការនិយាយពាក្យឥតប្រយោជន៍សម្រាប់រំលត់ ។ បុរសបុគ្គលអ្នកមានចិត្តរំពៃចង់បានទ្រព្យរបស់គេ មានចិត្តមិនរំពៃចង់បានទ្រព្យរបស់គេសម្រាប់រំលត់ ។ បុរសបុគ្គលអ្នកមានចិត្តចង់ឲ្យគេវិនាស មានការមិនចង់ឲ្យគេវិនាសសម្រាប់រំលត់ ។ បុរសបុគ្គលអ្នកយល់ខុស មានសេចក្តីយល់ត្រូវសម្រាប់រំលត់ ។ បុរសបុគ្គលអ្នកមានតម្រិះខុស

សម្មាសង្កប្បោ ហោតិ បរិនិព្ពានាយ ។ មិច្ឆាវាចស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស សម្មាវាចា ហោតិ បរិនិព្ពានាយ ។ មិច្ឆាកម្មន្តស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស សម្មាកម្មន្តោ ហោតិ បរិនិព្ពានាយ ។ មិច្ឆាអាជីវស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស សម្មាអាជីវោ ហោតិ បរិនិព្ពានាយ ។ មិច្ឆាវាយាមស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស សម្មាវាយាមោ ហោតិ បរិនិព្ពានាយ ។ មិច្ឆាសតិស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស សម្មាសតិ ហោតិ បរិនិព្ពានាយ ។ មិច្ឆាសមាធិស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស សម្មាសមាធិ ហោតិ បរិនិព្ពានាយ ។ មិច្ឆាញាណិស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស សម្មាញាណំ ហោតិ បរិនិព្ពានាយ ។ មិច្ឆាវិមុត្តិស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស សម្មាវិមុត្តិ ហោតិ បរិនិព្ពានាយ ។ ជីនមិន្ទបរិយុដ្ឋិតស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស វិតតជីនមិន្ទតា ហោតិ បរិនិព្ពានាយ ។ ខុទ្ទតស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស អនុន្នចំ ហោតិ បរិនិព្ពានាយ ។ វេចិកិច្ឆិស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស តិណ្ណវិចិកិច្ឆតា ហោតិ បរិនិព្ពានាយ ។ កោធនស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស អក្កោធោ ហោតិ

មានតម្រិះត្រូវសម្រាប់រំលត់ ។ បុរសបុគ្គលអ្នកមានសំដីខុស មានសំដីត្រូវ
សម្រាប់រំលត់ ។ បុរសបុគ្គលអ្នកមានការងារខុស មានការងារត្រូវ
សម្រាប់រំលត់ ។ បុរសបុគ្គលអ្នកចិញ្ចឹមជីវិតខុស មានការចិញ្ចឹមជីវិត
ត្រូវសម្រាប់រំលត់ ។ បុរសបុគ្គល អ្នកមានសេចក្តីព្យាយាមខុស មាន
សេចក្តីព្យាយាមត្រូវសម្រាប់រំលត់ ។ បុរសបុគ្គលអ្នកមានសេចក្តីរលឹក
ខុស មានសេចក្តីរលឹកត្រូវសម្រាប់រំលត់ ។ បុរសបុគ្គលអ្នកមានសមាធិ
ខុស មានសមាធិត្រូវសម្រាប់រំលត់ ។ បុរសបុគ្គលអ្នកមានញាណ
ខុស មានញាណត្រូវសម្រាប់រំលត់ ។ បុរសបុគ្គលអ្នកមានវិមុត្តិខុស
មានវិមុត្តិត្រូវសម្រាប់រំលត់ ។ បុរសបុគ្គលអ្នកមានឋីនមិទ្ធៈគ្របសង្កត់
មានការប្រាសចាកឋីនមិទ្ធៈសម្រាប់រំលត់ ។ បុរសបុគ្គលអ្នកមានចិត្ត
ញាយមាយ មានការមិនមានចិត្តញាយមាយសម្រាប់រំលត់ ។ បុរសបុគ្គល
អ្នកមានសេចក្តីសង្ស័យ មានការកន្ទុងសេចក្តីសង្ស័យសម្រាប់រំលត់ ។
បុរសបុគ្គល អ្នកមានសេចក្តីក្រេវក្រោធ មានសេចក្តីមិនក្រេវក្រោធ

សម្រាប់រំលត់ ។ បុរសបុគ្គលអ្នកចងសេចក្តីក្រោធខ្លុក មានការមិនចងសេចក្តីក្រោធខ្លុកសម្រាប់រំលត់ ។ បុរសបុគ្គលអ្នកលុបគុណគេ មានការមិនលុបគុណគេសម្រាប់រំលត់ ។ បុរសបុគ្គលអ្នកប្រណាំងវាសនា មានការមិនប្រណាំងវាសនាសម្រាប់រំលត់ ។ បុរសបុគ្គលអ្នកប្រ-ណែន មានការមិនប្រណែនសម្រាប់រំលត់ ។ បុរសបុគ្គលអ្នកកំណាញ់ មានសេចក្តីមិនកំណាញ់សម្រាប់រំលត់ ។ បុរសបុគ្គលអ្នកអួតអាង មានការមិនអួតអាងសម្រាប់រំលត់ ។ បុរសបុគ្គលអ្នកលាក់ពុត មានការមិនលាក់ពុតសម្រាប់រំលត់ ។ បុរសបុគ្គលអ្នកវង្វើតឹង មានសេចក្តីមិនវង្វើតឹងសម្រាប់រំលត់ ។ បុរសបុគ្គលអ្នកៈមើលងាយគេ មានសេចក្តីមិនមើលងាយគេសម្រាប់រំលត់ ។ បុរសបុគ្គលដែលគេប្រដៅបានដោយក្រ មានការប្រដៅបានដោយងាយសម្រាប់រំលត់ ។ បុរសបុគ្គលអ្នកមានមិត្រអាក្រក់ មានមិត្រល្អ សម្រាប់រំលត់ ។ បុរសបុគ្គលអ្នកឆ្លៀសប្រហែស មានសេចក្តីមិនឆ្លៀសប្រហែសសម្រាប់រំលត់ ។ បុរសបុគ្គលអ្នកមិនដឿ មានការដឿសម្រាប់រំលត់ ។ បុរសបុគ្គលអ្នកមិនខ្មាសចាប

ปริวีมสนาย ฯ อุปนาหีสฺส បុរិសបุคฺคลสฺส អនุ-
ปนาหเยา ហោតិ ปริวีมสนาย ฯ มกฺขีสฺส បុរិស-
បុคฺคលสฺส អមกฺขา ហោតិ ปริวีมสนาย ฯ បឡา-
สีสฺส បុរិសបុគฺគលสฺส អបឡาសោ ហោតិ ปริ-
วีมสนาย ฯ ឥสฺสุกีสฺส បុរិសបុគฺគលสฺส អនิสฺสา
ហោតិ ปริวีมสนาย ฯ មចฺឆរិสฺส បុរិសបុគฺគលสฺស
អមចฺឆរិยំ ហោតិ ปริวีมสนาย ฯ សឋสฺស បុរិសបុគฺគ-
លสฺស អសាឋេយฺยំ ហោតិ ปริวีมสนาย ฯ មายាវីสฺស
បុរិសបុគฺគលสฺស អមាយា ហោតិ ปริวีมสนาย ฯ
ថទฺធสฺស បុរិសបុគฺគលสฺស អថទฺធิยំ ហោតិ ปริวีมสน-
យ ฯ អតិមานิสฺស បុរិសបុគฺគលสฺស អនតិមានោ
ហោតិ ปริวีมสนាย ฯ ទุพฺภចสฺส បុរិសបុคฺគលสฺស
សោរจสฺสតา ហោតិ ปริวีมสนាย ฯ ទាបមิตฺตสฺส
បុរិសបុคฺគលสฺส កลฺยาណมิตฺตតา ហោតិ ปริวีมสน-
យ ฯ បមตฺตสฺส បុរិសបุคฺគលสฺส អปฺปมาទោ ហោតិ
ปริวีมสนាย ฯ អสฺสទฺธสฺส បុរិសបุคฺគលสฺส សទฺธา
ហោតិ ปริวีมสนាย ฯ អหิរิกสฺส បុរិសបុคฺគលสฺส

ហិរិ ហោតិ បរិនិព្ពានាយ ។ អនោត្តប្បិស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស ឱត្តប្បំ ហោតិ បរិនិព្ពានាយ ។ អប្បស្សុតស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស ពាហុសច្ចំ ហោតិ បរិនិព្ពានាយ ។ កុសីតស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស វីរិយារម្ភោ ហោតិ បរិនិព្ពានាយ ។ មុដ្ឋស្សតិស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស ឧបដ្ឋិតស្សតិតា ហោតិ បរិនិព្ពានាយ ។ ទុប្បញ្ញស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស បញ្ញាសម្បទា ហោតិ បរិនិព្ពានាយ ។ សន្ធិដ្ឋិបរាមាសិអាឃាតវត្តាហិទុប្បដិនិស្សគ្គិស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស អសន្ធិដ្ឋិបរាមាសិអាឃាតវត្តាហិសុប្បដិនិស្សគ្គិតា ហោតិ បរិនិព្ពានាយ ។

(១០៩) ឥតិ ខោ ភិក្ខវេ ទេសិតោ មយា សល្លេខវិហារាយោ ទេសិតោ ចិត្តុប្បាទបរិយាយោ ទេសិតោ បរិក្កមនបរិយាយោ ទេសិតោ ឧបរិភាវបរិយាយោ[1] ទេសិតោ បរិនិព្ពានបរិយាយោ ។ យំ ខោ ភិក្ខវេ

---

១ ម. ឧបរិភាគ... ។

មានសេចក្តីខ្មាសចាបសម្រាប់រំលត់ ។ បុរសបុគ្គលអ្នកមិនខ្មាចចាប មានសេចក្តីខ្មាចចាបសម្រាប់រំលត់ ។ បុរសបុគ្គលអ្នករៀនសូត្រតិច មានការរៀនសូត្រច្រើនសម្រាប់រំលត់ ។ បុរសបុគ្គលអ្នកខ្ជិលច្រអូស មានការប្រារព្ធព្យាយាមសម្រាប់រំលត់ ។ បុរសបុគ្គលអ្នកមានស្មារតីភ្លេចភ្លាំង មានស្មារតីតម្កល់ខ្ជាប់សម្រាប់រំលត់ ។ បុរសបុគ្គលអាប់ឥតប្រាជ្ញា មានការចេរិបូណ៌ដោយប្រាជ្ញាសម្រាប់រំលត់ ។ បុរសបុគ្គលអ្នកប្រកាន់តាមសេចក្តីយល់ឃើញរបស់ខ្លួន ប្រកាន់មាំ នឹងមានលទ្ធិដែលគេឲ្យលះបង់បានដោយក្រ មានសេចក្តីមិនប្រកាន់តាមសេចក្តីយល់ឃើញរបស់ខ្លួន មិនបានប្រកាន់មាំ នឹងមានលទ្ធិដែលគេឲ្យលះបង់បានដោយងាយសម្រាប់រំលត់ ។

(១០៩) ម្នាលចុន្ទ តថាគតបានសំដែងនូវហេតុនៃសេចក្តីផ្សះផ្សាហើយ បានសំដែងនូវហេតុនៃការកើតឡើងនៃចិត្តហើយ បានសំដែងនូវហេតុនៃការចៀសវាង (នូវធម៌មិនមានការបៀតបៀនជាដើម) ហើយ បានសំដែងនូវហេតុនៃការកើតក្នុងជាន់ខ្ពស់ហើយ បានសំដែងនូវហេតុជាគ្រឿងរំលត់ហើយ ដោយប្រការដូច្នេះឯង ។ ម្នាលចុន្ទ កិច្ចណា

สตฺตาหิ กรณีเยหิ สาวกานํ มหาเสนา อนุกมฺปเกน อนุกมฺปาย ทุกฺขาคาย กตา เต มยา ฯ ฬาเน จุนฺเท รุกฺขมูลาเน ฬาเน สุญฺญาคาเร ฌายถ จุนฺท มา ปมาทตฺถ มา ปจฺฉา วิปฺปฏิสาริโน อหุวตฺถ ฯ อยํ เว[๑] อมฺหากํ อนุสาสนี ติ ฯ ตถาคตสฺส ภควโต อตฺถมโน อายสฺมา มหาจุนฺโท ภควตา สทฺธึ อภิรูปตฺตา ฯ

จตุตฺถาปฺปสฺส ปทา วุตฺตา
สนฺติเย ปญฺจ เทเสตา
สลฺเขเน นาม สุตฺตนฺโต
ตมฺหีเร สาครูปเมาติ[๒] ฯ

สลฺเขสุตฺตํ อฏฺฐมํ นิฏฺฐิตํ ฯ

---

๑ ม. เหา ฯ ๒ ม. จตุจตฺถาปฺปสฺส ปทา วุตฺตา สนฺติเย ปญฺจ เทเสตา สลฺเขเน นาม สุตฺตนฺเต ตมฺหีเร สาครูปเมาติ ทิสฺสติ ฯ ๓. จตุตฺถาปฺปสฺส ปทา วุตฺตา สนฺติเย ปญฺจ เทเสตา สลฺเขเน นาม สุตฺตนฺเต ตมฺหีเร สาครูปเมาติ น ทิสฺสติ ฯ ๓ ๓. ม. สลฺเขสุตฺตนฺตํ อฏฺฐมํ ฯ

អ្នកបរិយាយវគ្គ សល្លេខសូត្រ ជាដំបូងនៃសូត្រ

ដែលសាស្តា ជាអ្នកស្វែងរកនូវប្រយោជន៍ ជាអ្នកអនុគ្រោះ តម្រង់ផ្លូវដល់សាវ័កទាំងឡាយ កិច្ចនោះតថាគត អាស្រ័យសេចក្តីអនុគ្រោះ បានធ្វើហើយដល់អ្នកទាំងឡាយ ។ ម្នាលប្អូន ពួកអ្នកចូរពិចារណានូវរុក្ខមូលសេនាសនៈ ឬឆ្ងាត់ស្ងាត់ក្តី ប្អូន ពួកអ្នកកុំប្រមាទឡើយ កុំដាច់ខ្ពស់បុគ្គលមានសេចក្តីត្តិក្រហាយស្តាយក្រោយឡើយ ។ នេះជាពាក្យប្រៀនប្រដៅ របស់យើងដល់អ្នកទាំងឡាយ ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងព្រះសូត្រនេះ ចប់ហើយ ព្រះមហាបុរុស ដ៏មានអាយុកំមានចិត្តត្រេកអរ រីករាយ បំពេរភាសិត របស់ព្រះមានព្រះភាគ ។

បទ[1] ៤៤ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់សំដែងហើយ

សន្ធិ[2] ៥ ព្រះមានព្រះភាគ កំទ្រង់សំដែងហើយ សូត្រ (នេះ) ឈ្មោះសល្លេខៈ ព្រោះមានសេចក្តីក្រាលត្រាំ ឧបមាដូចសាគរ ។

ចប់ សល្លេខសូត្រ ទី ៨ ។

---

១ បានដល់ពួកធម៌ មានអាការ ៤៤ គឺមានការមិនច្បៀតច្បៀនជាដើម មានភាពជាអ្នកលះបង់ទិដ្ឋិបានដោយងាយ ជាទីបំផុត ។ ២ បានដល់ហេតុជាគំណត់នៃធម៌ ៥ យ៉ាង គឺ សេចក្តីផ្ទូរផង់ ១ ការកើតឡើងនៃចិត្ត ១ ការចៀសវាង ១ ការកើតក្នុងជាន់ខ្ពស់ ១ ការរលត់កិលេស ១ ។

ឧរុំ សម្មាទិដ្ឋិសុត្តំ

(១១០) ឯវមេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ ភគវា

សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អា-

រាមេ ។ តត្រ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ ភិក្ខូ

អាមន្តេសិ អាវុសោ[1] ភិក្ខវោតិ ។ អាវុសោតិ[2] តេ

ភិក្ខូ អាយស្មតោ សារិបុត្តស្ស បច្চស្សោសុំ ។

អាយស្មា សារិបុត្តោ ឯតទវោច សម្មាទិដ្ឋិ សម្មា-

ទិដ្ឋិតិ អាវុសោ វុច្চតិ កិត្តាវតា នុ ខោ អាវុសោ

អរិយសាវកោ សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ ឧជុកតាស្ស

---

១ ឧ. អាវុសោតិ ន ទិស្សតិ ។ ២ ឧ.ម. អាវុសោតិ ខោ ។

សម្មាទិដ្ឋិសូត្រ ទី ៩

[១១០] ខ្ញុំបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់ក្នុងវត្តជេតពន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ជិតក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ព្រះសារីបុត្រដ៏មានអាយុ ហៅភិក្ខុទាំងឡាយមកថា ម្នាលអាវុសោ[1] ភិក្ខុទាំងឡាយ ។ ភិក្ខុទាំងឡាយនោះ ទទួលតបពាក្យព្រះសារីបុត្រដ៏មានអាយុដោយពាក្យថា ម្នាលអាវុសោ[2] ដូច្នេះ ។ ព្រះសារីបុត្រដ៏មានអាយុ បានសួរពាក្យនេះថា ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ព្រះមានព្រះភាគ តែងត្រាស់ថា សម្មាទិដ្ឋិ[3] ដូច្នេះ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ អរិយសាវ័ក ជាសម្មាទិដ្ឋិ[4] ជាអ្នកមានទិដ្ឋិត្រង់

១-២ ក្នុងពុទ្ធសម័យ ភិក្ខុចាស់វស្សាធំងខ្វីវស្សា ហៅគ្នាទៅមកថា អាវុសោ តែក្នុងសម័យដែលព្រះអង្គជិតបរិនិព្វាន ទ្រង់មានបន្ទូលនឹងព្រះអានន្ទថា អំណើះតទៅអំពីព្រះអង្គទៅ ត្រូវភិក្ខុចាស់វស្សាហៅភិក្ខុខ្វីវស្សាថា អាវុសោ ចំណែកភិក្ខុខ្វីវស្សាត្រូវហៅភិក្ខុចាស់វស្សាថា ភន្តេ ឬ អាយស្មា(មហាបរិនិព្វានសូត្រ) ។ ៣ សម្មាទិដ្ឋិ មាន ២ យ៉ាង គឺ លោកិយ-សម្មាទិដ្ឋិ បានដល់សេចក្តីដឹងថា សត្វមានកម្មជារបស់ខ្លួន ឯងសេចក្តីដឹងដែលអនុលោមតាមសច្ចៈ ឬប្រាជ្ញាដែលប្រកបដោយអាសវៈទាំងអស់ ១ លោកុត្តរសម្មាទិដ្ឋិ បានដល់ប្រាជ្ញាដែលប្រកបដោយអរិយមគ្គអរិយផល ១ ។ ៤ បុគ្គលជាសម្មាទិដ្ឋិមាន ៣ ពួក គឺ បុថុជ្ជន ១ សេក្ខបុគ្គល ១ អសេក្ខបុគ្គល ១ ។ អដ្ឋកថា ។

อิทฺธิ ฉนฺโท อาวชฺชนา เจตสา สมนฺนาหาโร อาคโม สพฺพมฺปิ สงฺขตมฺปิ ฯ ทุราคโตปิ โข มยา อาวุโส อาคเตยฺยาย อายสฺมโต สารีปุตฺตสฺส สทฺธาคมฯ ปตฺตสฺส ภาสิตสฺส อตฺถมญฺญาย สาธุ วตายสฺมโต สารีปุตฺตสฺส ปฏิภาตุ ปฏิภาตสฺส ภาสิตสฺส อาตฺตมนา อายสฺมโต สารีปุตฺตสฺส สุตฺวา ตกฺกา ชาเยยฺยาถ ฯ เตนหาวุโส[1] สุณาถ สาธุกํ มนสิกโรถ ภาสิสฺสามีติ ฯ เวมาวุโสติ โข เต ตกฺกา อายสฺมโต สารีปุตฺตสฺส ปจฺจสฺโสสุํ ฯ

(๑๑๑) อายสฺมา สารีปุตฺโต เอตทโวจ ยเถว โข อาวุโส อริยสาวเกน อกุสลญฺเจ ปชานิตพฺพํ อกุสลมูลญฺเจ ปชานิตพฺพํ กุสลญฺเจ ปชานิตพฺพํ กุสลมูลญฺเจ ปชานิตพฺพนฺติ วุตฺตมิทมฺปิ โข อาวุโส อริยสาวเกน สมฺมาทิฏฺฐึ ปหาย สมฺมาทิฏฺฐึ

---

๑ ฉ. เตนหาวุโส ฯ

ประกอบด้วยสัจจะว่า มิได้ทำบาปกรรมไว้ในโลกนี้เลย ก็ได้มาเกิดในนรกนี้ ด้วยเหตุปานนี้ ๆ ภิกษุทั้งหลายเหล่านั้น ย่อมเข้าใจได้ว่า ผู้นี้ทำกรรมชั่วไว้ในชาติก่อน จึงได้มาเกิดในนรกนี้ ดังนี้ ๆ

[๑๑๐] ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุทั้งหลายเหล่านั้น ย่อมเข้าใจได้ว่า ผู้นี้ทำกรรมชั่วไว้ในชาติก่อน จึงได้มาเกิดในนรกนี้ ดังนี้ ๆ

អាតតោ ឥមំ សទ្ធម្មំ[1] ។ កតមំ បឋវីធាតុសោ អកុសលំ[2] ។ ចាណាតិធាតោ ខោ អាវុសោ អកុសលំ អនិដ្ឋាធាតំ អកុសលំ ភាមេសុមិច្ឆាចារោ អកុសលំ មុសាវាទោ អកុសលំ បិសុណោ វាចា អកុសលំ ផរុសោ វាចា អកុសលំ សម្ផប្បលាបោ អកុសលំ អភិជ្ឈា អកុសលំ ព្យាបាទោ អកុសលំ មិច្ឆាទិដ្ឋិ អកុសលំ ឥទំ វុច្ចតាវុសោ អកុសលំ ។ កតមញ្ចាវុសោ អកុសលមូលំ ។ លោភោ អកុសលមូលំ ទោសោ អកុសលមូលំ មោហោ អកុសលមូលំ ឥទំ វុច្ចតាវុសោ អកុសលមូលំ ។ កតមញ្ចាវុសោ កុសលំ ។ ចាណាតិធាតា វេរមណី កុសលំ អនិដ្ឋាធាតា វេរមណី កុសលំ ភាមេសុមិច្ឆាចារា វេរមណី កុសលំ មុសាវាទា វេរមណី កុសលំ បិសុណាយ វាចាយ វេរមណី កុសលំ ផរុសាយ វាចាយ វេរមណី កុសលំ សម្ផប្បលាបា វេរមណី កុសលំ

---

១ ឧ.ម. សទ្ធម្មំ ។ ២ ឧ.ម. ឥតោ បរំ កតមំ អកុសលមូលំ កតមំ កុសលំ កតមំ កុសលមូលន្តិ ឧទ្ទេសំ ។

ក្នុងព្រះធម៌ ហើយបានមកកាន់ព្រះសង្ឃនេះ ក្នុងកាលនោះ ដោយ
ហេតុប៉ុណ្ណេះឯង ។ ម្នាលអាវុសោចំនង្ឃាយ អកុសលតើដូចម្តេច ។
ម្នាលអាវុសោចំនង្ឃាយ ចាណាតិបាត ជាអកុសល ១ អទិន្នាទាន
ជាអកុសល ១ កាមេសុ មិច្ឆាចារ ជាអកុសល ១ មុសាវាទ ជាអ-
កុសល ១ បិសុណាវាចា ជាអកុសល ១ ផរុសវាចា ជាអកុសល ១
សម្ផប្បលាបៈ ជាអកុសល ១ អភិជ្ឈា ជាអកុសល ១ ព្យាបាទ ជា
អកុសល ១ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ជាអកុសល ១ ម្នាលអាវុសោចំនង្ឃាយ នេះ
ហៅថា អកុសល ។ ម្នាលអាវុសោចំនង្ឃាយ អកុសលមូលតើដូច
ម្តេច ។ លោភៈជាអកុសលមូល ១ ទោសៈជាអកុសលមូល ១ មោហៈ
ជាអកុសលមូល ១ ម្នាលអាវុសោចំនង្ឃាយ នេះហៅថាអកុសលមូល ។
ម្នាលអាវុសោចំនង្ឃាយ កុសលតើដូចម្តេច ។ ចេតនាវៀរចាកចា-
ណាតិបាត ជាកុសល ១ ចេតនាវៀរចាកអទិន្នាទាន ជាកុសល ១
ចេតនាវៀរចាកកាមេសុមិច្ឆាចារ ជាកុសល ១ ចេតនាវៀរចាកមុសាវាទ
ជាកុសល ១ ចេតនាវៀរចាកបិសុណាវាចា ជាកុសល ១ ចេតនាវៀរ
ចាកផរុសវាចា ជាកុសល ១ ចេតនាវៀរចាកសម្ផប្បលាបៈ ជាកុសល ១

អនភិជ្ឈា កុសលំ អព្យាបាទោ កុសលំ សម្មាទិដ្ឋិ កុសលំ ឥតិ វុច្ចតាវុសោ កុសលំ ។ តតអញ្ញាវុសោ កុសលមូលំ ។ អលោភោ កុសលមូលំ អទោសោ កុសលមូលំ អមោហោ កុសលមូលំ ឥតិ វុច្ចតាវុសោ កុសលមូលំ ។ យតោ ខោ អាវុសោ អរិយសាវកោ ឃវំ អកុសលំ បជានាតិ ឃវំ អកុសលមូលំ បជានាតិ ឃវំ កុសលំ បជានាតិ ឃវំ កុសលមូលំ បជានាតិ សោ សព្ពសោ រាគានុសយំ បហាយ បដិឃានុសយំ បដិវិនោទេត្វា អស្មីតិ ទិដ្ឋិមានានុសយំ សមូហនិត្វា អវិជ្ជំ បហាយ វិជ្ជំ ឧប្បាទេត្វា ឥធេវ ទុក្ខស្សន្តករោ ហោតិ ។ ឯតាវតាបិ ខោ អាវុសោ អរិយសាវកោ សម្មាទិដ្ឋី ហោតិ ឧជុគតាស្ស ទិដ្ឋិ ឯវម្បិ អរិយេ ញាយេ សមន្នាគតោ អាគតោ ឥមំ សទ្ធម្មន្តិ ។

(១១២) សាធាវុសោតិ ខោ តេ ភិក្ខូ អាយស្មតោ សារីបុត្តស្ស ភាសិតំ អភិនន្ទិត្វា អនុមោទិត្វា អាយស្មន្តំ សារីបុត្តំ ឧត្តរិ បញ្ហំ អបុច្ឆិំសុ(១)

---

១ ឆ.ម. អបុច្ឆិ ។

ការមិនមានអកិរិយា ជាកុសល ១ ការមិនមានព្យាបាទ ជាកុសល ១ សម្មាទិដ្ឋិ ជាកុសល ១ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ នេះហៅថា កុសល ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ កុសលមូលតើដូចម្តេច ។ អលោភៈ ជាកុសលមូល ១ អទោសៈ ជាកុសលមូល ១ អមោហៈជាកុសលមូល ១ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ នេះហៅថា កុសលមូល ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ កាលណាអរិយសាវ័ក ដឹងច្បាស់នូវអកុសលយ៉ាងនេះ ដឹងច្បាស់នូវអកុសលមូលយ៉ាងនេះ ដឹងច្បាស់នូវកុសលយ៉ាងនេះ ដឹងច្បាស់នូវកុសលមូលយ៉ាងនេះ អរិយសាវ័កនោះលះបង់រាគានុស័យ បន្ទោបង់នូវបដិឃានុស័យ ដកចេញនូវមានានុស័យប្រកៀលនឹងទិដ្ឋិថា អាត្មាអញមានដូច្នេះ ហើយលះបង់នូវអវិជ្ជា ញុំាងវិជ្ជាឲ្យកើត ធ្វើនូវទីបំផុតនៃទុក្ខក្នុងបច្ចុប្បន្ន ដោយសព្វគ្រប់បាន ក្នុងកាលនោះ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ អរិយសាវ័ក ជាសម្មាទិដ្ឋិ ជាអ្នកមានទិដ្ឋិត្រង់ ប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លា មិនញាប់ញ័រក្នុងព្រះធម៌ហើយ ចូលមកកាន់ព្រះសទ្ធម្មនេះ ដោយហេតុប៉ុណ្ណេះឯង ។

(១១៦) កិក្ខុទាំងឡាយនោះ ត្រេកអរ អនុមោទនាចំពោះភាសិតរបស់ព្រះសារីបុត្រដ៏មានអាយុ ដោយពាក្យថា ម្នាលអាវុសោ ប្រពៃហើយ ទើបសួរប្រស្នាតទៅទៀតនឹងព្រះសារីបុត្រដ៏មានអាយុថា

សំយោ បជាវុសោ អរញ្ញោបិ បរិយាយោ យថា អរិយសាវ-
កោ សម្មាទិដ្ឋី ហោតិ ឧជុកតាសុ ទិដ្ឋិ ឯម្មេ អវេច្ចប្ប-
សាទេន សមន្នាគតោ អាគតោ ឥមំ សទ្ធម្មន្តិ ។

[๑๑๗] សំយោវុសោតិ អាយស្មា សារីបុត្តោ
អវោច យតោ ខោ អាវុសោ[๑] អរិយសាវកោ
អាហារញ្ច បជានាតិ អាហារសមុទយញ្ច បជានា-
តិ អាហារនិរោធញ្ច បជានាតិ អាហារនិរោធគាមិនឹ
បដិបទញ្ច បជានាតិ ឯត្តាវតាបិ ខោ អាវុសោ
អរិយសាវកោ សម្មាទិដ្ឋី ហោតិ ឧជុកតាសុ ទិដ្ឋិ
ឯម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ អាគតោ
ឥមំ សទ្ធម្មន្តិ ។ កតមោ បជាវុសោ អាហារោ
កតមោ អាហារសមុទយោ កតមោ អាហារនិរោ-
ធោ កតមា អាហារនិរោធគាមិនី បដិបទាតិ ។

---

๑ ឧ.ម. សំយោ អាវុសោ ។ យត្ថោ ខោ អាវុសោតិ ទិស្សតិ ។

ម្នាលអាវុសោ អរិយសាវ័ក ជាសម្មាទិដ្ឋិ ជាអ្នកមានទិដ្ឋិត្រង់ ប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លា មិនញាប់ញ័រក្នុងព្រះធម៌ ហើយបានមកកាន់ព្រះសទ្ធម្មនេះដោយបរិយាយដទៃទៀត មានដែរឬ ។

(១១៣) ព្រះសារីបុត្រដ៏មានអាយុ បានឆ្លើយថា ម្នាលអាវុសោ ពាំនឹងឮយ មានដែរ ហើយបាននិយាយ (តទៅថា) ម្នាលអាវុសោ ពាំនឹងឮយ កាលណាអរិយសាវ័ក ស្គាល់ច្បាស់នូវអាហារគឺបច្ច័យផង ស្គាល់ច្បាស់នូវសេចក្តីកើតឡើងនៃអាហារផង ស្គាល់ច្បាស់នូវសេចក្តីរលត់អាហារផង ស្គាល់ច្បាស់ នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិ ជាដំណើរដើម្បីរលត់អាហារផង ម្នាលអាវុសោពាំនឹងឮយ អរិយសាវ័ក ជាសម្មាទិដ្ឋិ ជាអ្នកមានចិត្តត្រង់ ប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លា មិនញាប់ញ័រក្នុងព្រះធម៌ ហើយបានមកកាន់ព្រះសទ្ធម្មនេះ ដោយហេតុប៉ុណ្ណេះឯងក្នុងកាលនោះ ។ ម្នាលអាវុសោពាំនឹងឮយ អាហារតើដូចម្តេច សេចក្តីកើតឡើងនៃអាហារ តើដូចម្តេច សេចក្តីរលត់នៃអាហារ តើដូចម្តេច សេចក្តីប្រតិបត្តិ ជាដំណើរដើម្បីរលត់អាហារ តើដូចម្តេច ។

จตฺตาเรเม อาวุเสา อาหารา ภูตานํ วา สตฺตานํ ปติฏฺฐาย
สมฺภเวสีนํ วา อนุคฺคหาย ฯ กตเม จตฺตาเร ฯ กพฬีกาโร[1]
อาหาเร โอฬาริโก วา สุขุมโม วา ผสฺโส
ทุติโย มโนสญฺเจตนา ตติโย วิญฺญาณํ จตุตฺถ ฯ
ตณฺหา สมุทโย อาหารสมุทโย ตณฺหา ชาติยา
อาหารชาติยา อยเมว อริโย อฏฺฐงฺคิโก มคฺโค

---

๑ ฉ. กพฬิงฺการาเร ฯ ม. กพฬีการาเร ฯ

ម្នាលអាវុសោទាំង៤ឣាយ ឣាហារ ៤ យ៉ាងនេះ តែងប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីឋិតនៅ ដល់ពួកសត្វដែលជាភូត[1] ផង ដើម្បីអនុគ្រោះដល់ពួកសត្វដែលជាសម្ភវេសី[2] ផង ។ ឣាហារទាំង ៤ យ៉ាងតើដូចម្តេច ។ គឺឣាហារដ៏ជាទំនួតគ្រោតគ្រោតឬល្អិត (ជាទី ១) ការពាល់ត្រូវ (មានចក្ខុសម្ផ័ស្សជាដើម) ជាឣាហារទី ២ ការត្រិះរិះក្នុងចិត្ត[3] ជាឣាហារទី ៣ វិញ្ញាណ (នាំមកនូវបដិសន្ធិនៃនាមរូប) ជាឣាហារទី ៤ ។ សេចក្តីកើតឡើងនៃឣាហារ ព្រោះសេចក្តីកើតឡើងនៃតណ្ហា សេចក្តីរលត់ឣាហារ ព្រោះសេចក្តីរលត់នៃតណ្ហា ចានដល់មគ្គប្រកបដោយឣង្គ ៨ ដ៏ប្រសើរនេះឯង

១–២ សត្វដែលកើតស្រេចហើយ ហៅថា ភូត ។ សត្វដែលកំពុងកើត ហៅថា សម្ភវេសី។ ឧទាហរណ៍ក្នុងជាសត្វកើតពីពង (មានមាន់ជាដើម) ដែលមិនទាន់ញាស់ ពួកសត្វកើតពីទឹក (មានមនុស្សជាដើម) ដែលមិនទាន់ទំលាយស្រោមសម្រាល ពួកសត្វកើតពីញើសក្លែងនឹង ពួកសត្វដែលកើតឯងកំពុងនៅក្នុងខណៈចិត្តដំបូង ទាំងអស់នេះជាសម្ភវេសី ព្រោះកើតមិនទាន់ស្រេច ។ ដែលញាស់ផុតហើយ សម្រាលចេញហើយ នឹងពួកសត្វកើតពីញើសក្តី កើតឯងក្តី ភប់តាំងពីខណៈចិត្តទី ២ ទៅ ឈ្មោះថាភូត ឬពួកសត្វដែលកើតដោយឥរិយាបថណា ហើយមិនទាន់ផ្លាស់ឥរិយាបថនោះទេ ក៏នៅជាសម្ភវេសី ផ្លាស់ទៅរកឥរិយាបថឯទៀតហើយទុកជាភូត ។ មួយទៀតថា ពួកសត្វដែលអស់ជាតិហើយគឺលែងកើតទៅទៀតហើយឯងចពួកព្រះខីណាស្រព ហៅថា ភូត ។ ពួកសេក្ខបុគ្គលនឹងបុថុជ្ជន ហៅថា សម្ភវេសី ព្រោះនៅស្វែងរកភពទៀត ។ ៣ ការត្រិះរិះក្នុងចិត្ត រមែងនាំមកនូវភពទាំង ៣ ។ ឣដ្ឋកថា ។

អាមហារដំកេឆតាមិដឺ បដិបទា សេយ្យថីរំ សម្មាទិដ្ឋិ
សម្មាសង្កប្បោ សម្មាវាចា សម្មាកម្មន្តោ សម្មា-
អាជីវោ សម្មាវាយាមោ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ ។
យតោ ខោ អាវុសោ អរិយសាវកោ ឥមំ អាហារំ ប-
ជានាតិ ឥមំ អាហារសមុទយំ បជានាតិ ឥមំ អាហារនិ-
រោធំ បជានាតិ ឥមំ អាហារនិរោធគាមិនិ បដិបទំ
បជានាតិ សោ សព្វសោ កាមានុសយំ បហាយ
បដិឃានុសយំ បដិវិនោទេត្វា អស្មីតិ ទិដ្ឋិមានានុ-
សយំ សមូហនិត្វា អវិជ្ជំ បហាយ វិជ្ជំ ឧប្បាទេត្វា
ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ទុក្ខស្សន្តករោ ហោតិ ឥត្តាវតាបិ ខោ
អាវុសោ អរិយសាវកោ សម្មាទិដ្ឋី ហោតិ ឧជុគ-
តាសស្ស ទិដ្ឋិ ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ
អាគតោ ឥមំ សទ្ធម្មន្តិ ។

(១១៤) សាធាវុសោតិ ខោ តេ កិត្តិ អាយស្ម-
តោ សារីបុត្តស្ស ភាសិតំ អភិនន្ទិត្វា អនុមោទិត្វា
អាយស្មន្តំ សារីបុត្តំ ឧត្តរិ បញ្ហំ អបុច្ឆិសុ សិយា
បនាវុសោ ។ បេ ។

ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិជាដំណើរទៅ ដើម្បីរំលត់អាហារ គឺ សម្មាទិដ្ឋិ ១ សម្មាសង្កប្បៈ ១ សម្មាវាចា ១ សម្មាកម្មន្តៈ ១ សម្មាអាជីវៈ ១ សម្មាវាយាមៈ ១ សម្មាសតិ ១ សម្មាសមាធិ ១ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ អរិយសាវ័ក ស្គាល់ច្បាស់នូវអាហារយ៉ាងនេះ ស្គាល់ច្បាស់នូវសេចក្តីកើតឡើងនៃអាហារយ៉ាងនេះ ស្គាល់ច្បាស់នូវសេចក្តីរំលត់អាហារយ៉ាងនេះ ស្គាល់ច្បាស់នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិ ជាដំណើរ ដើម្បីរំលត់អាហារយ៉ាងនេះ កាលណា អរិយសាវ័កនោះ លះបង់នូវរាគានុស័យ បន្ទោបង់នូវបដិឃានុស័យ ដកចេញនូវមានានុស័យប្រហែលនឹងទិដ្ឋិថា អាត្មាអញមានដូច្នេះ លះបង់អវិជ្ជាហើយ ញុំាងវិជ្ជាឲ្យកើតឡើង ធ្វើនូវទីបំផុតនៃទុក្ខក្នុងបច្ចុប្បន្នដោយសព្វគ្រប់ ក្នុងកាលនោះ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ អរិយសាវ័ក ជាសម្មាទិដ្ឋិ ជាអ្នកមានទិដ្ឋិត្រង់ ប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លា មិនញាប់ញ័រក្នុងព្រះធម៌ ហើយបានមកកាន់ព្រះសទ្ធម្មនេះ ដោយហេតុប៉ុណ្ណេះឯង ។

(១១៤) ពួកភិក្ខុទាំងនោះ ត្រេកអរអនុមោទនាភាសិត របស់ព្រះសារីបុត្រដ៏មានអាយុថា អាវុសោ ប្រពៃហើយ ទើបសួរប្រស្នាតទៅទៀតនឹងព្រះសារីបុត្រដ៏មានអាយុថា ម្នាលអាវុសោ បរិយាយដទៃនៅមានទៀតដែរឬ ។ បេ ។

(๑๑๔) สิยาวุโสติ อายสฺมา สารีปุตฺโต อเวจฺจ ยเตา ขฺวาหนฺติ อาวุโส อริยสาวโกติ ทุกฺขญฺจ ปชานาติ ทุกฺขสมุทยญฺจ ปชานาติ ทุกฺขนิโรธญฺจ ปชานาติ ทุกฺขนิโรธคามินิญฺจ ปฏิปทนฺติ ขฺวาหนฺติ อาวุโส อริยสาวโกติ สมฺมาทิฏฺฐิ ปโหติ ทุฬฺหาสฺส ทิฏฺฐิ ธมฺเม อเวจฺจปฺปสาเทน สมนฺนาคโต อาคโต อิมํ สทฺธมฺมนฺติ ฯ กตมญฺจาวุโส ทุกฺขนฺติ[1] ชาติปิ ทุกฺขา ชราปิ ทุกฺขา มรณมฺปิ ทุกฺขํ โสกปริเทวทุกฺขโทมนสฺสุปายาสาปิ ทุกฺขา อปฺปิเยหิ สมฺปยุตฺโตปิ ทุกฺขา ปิเยหิ วิปฺปยุตฺโตปิ ทุกฺขา[2] ยมฺปิจฺฉํ น ลภติ ตมฺปิ[3] ทุกฺขํ สงฺขิตฺเตน ปญฺจุปาทานกฺขนฺธาปิ ทุกฺขา เสยฺยถีทํ รูปูปาทานกฺขนฺโธ ทุกฺขา ฯ กตเมา จาวุโส ทุกฺขสมุทโย ยายํ ตณฺหา โปโนพฺภวิกา นนฺทีราคสหคตา ตตฺรตตฺราภินนฺทินี

---

๑ ฉ.ม. กตมํ ปนาวุโส ทุกฺขํ ฯ กตมา ทุกฺขสมุทโย ฯ กตมา ทุกฺขนิโรโธ ฯ กตมา ทุกฺขนิโรธคามินี ปฏิปทาติ ทิสฺสนฺติ ฯ ๒ ฉ.ม. อปฺปิเยหิ สมฺปยุตฺโตปิ ทุกฺโข ปิเยหิ วิปฺปโยคโตปิ ฉ ทิสฺสนฺติ ฯ ๓ ม. ตมฺปิ ฯ

(១២៩) ព្រះសារីបុត្រដ៏មានអាយុឆ្លើយតបថា ម្នាលអាវុសោ
ពាំងឆ្ងាយ មានពែរ ហើយឋានខិយោយថា ម្នាលអាវុសោពាំងឆ្ងាយ
កាលណាអរិយសាវ័កដឹងច្បាស់នូវទុក្ខផង ដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីកើតឡើង
នៃទុក្ខផង ដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីរលត់ទុក្ខផង ដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីប្រតិ-
បត្តិជាដំណើរដម្បីរលត់ទុក្ខផង ម្នាលអាវុសោពាំងឆ្ងាយ អរិយសាវ័ក
ជាសម្មាទិដ្ឋិ ជាអ្នកមានទិដ្ឋិត្រង់ ប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លា មិនញាប់
ញ័រក្នុងព្រះធម៌ ហើយមកកាន់ព្រះសទ្ធម្មនេះ ដោយហេតុប៉ុណ្ណេះឯង ។
ម្នាលអាវុសោពាំងឆ្ងាយ សេចក្តីទុក្ខ តើដូចម្តេច គឺជាតិ ក៏ជាទុក្ខ
ជរា ក៏ជាទុក្ខ មរណៈក៏ជាទុក្ខ សេចក្តីសោក ខ្សឹកខ្សួល លំបាកកាយ
ទោមនស្ស ចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត ក៏ជាទុក្ខ ការប្រកបដោយរបស់មិនជាទី
ស្រឡាញ់ពាំងឆ្ងាយក៏ជាទុក្ខ ការព្រាត់ប្រាសចាករបស់ជាទីស្រឡាញ់
ពាំងឆ្ងាយ ក៏ជាទុក្ខ ប្រាថ្នានូវរបស់ណា មិនបានរបស់នោះ ក៏ជាទុក្ខ
ដោយសង្ខេប ឧបាទានក្ខន្ធពាំង ៥ ក៏ជាទុក្ខ ម្នាលអាវុសោពាំងឆ្ងាយ
នេះហៅថាទុក្ខ ។ ម្នាលអាវុសោពាំងឆ្ងាយ សេចក្តីកើតឡើងនៃទុក្ខតើ
ដូចម្តេច តណ្ហាដែលជាធម្មជាតនាំសត្វឲ្យកើតទៀត ប្រកបដោយសេចក្តី
រីករាយនឹងសេចក្តីត្រេកត្រអាល ជាធម្មជាតត្រេកអរបំពេញក្នុងអារម្មណ៍

សេយ្យថីទំ តាមតណ្ហា ភវតណ្ហា វិភវតណ្ហា អយំ
វុច្ចតាវុសោ ទុក្ខសមុទយោ ។ កតមោ ចាវុសោ
ទុក្ខនិរោធោ យោ តស្សាយេវ តណ្ហាយ អសេសវិរាគ-
និរោធោ ចាគោ បដិនិស្សគ្គោ មុត្តិ អនាលយោ អយំ
វុច្ចតាវុសោ ទុក្ខនិរោធោ ។ កតមា ចាវុសោ
ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិ-
កោ មគ្គោ(១) សេយ្យថីទំ សម្មាទិដ្ឋិ ។បេ។ សម្មា-
សមាធិ ។ យតោ ខោ អាវុសោ អរិយសាវកោ ឥមំ
ទុក្ខំ បជានាតិ ឥមំ ទុក្ខសមុទយំ បជានាតិ
ឥមំ ទុក្ខនិរោធំ បជានាតិ ឥមំ ទុក្ខនិរោធគាមិនិំ
បដិបទំ បជានាតិ សោ សព្ពសោ រាគានុសយំ
បហាយ បដិឃានុសយំ បដិវិនោទេត្វា អស្មីតិ
មានានុសយំ សមូហនិត្វា អវិជ្ជំ បហាយ វិជ្ជំ
ឧប្បាទេត្វា ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ទុក្ខស្សន្តកិរោ ហោតិ
ឯត្តាវតាបិ ខោ អាវុសោ អរិយសាវកោ សម្មាទិដ្ឋី
ហោតិ ឧជុកតាសស្ស ទិដ្ឋិ ធម្មោ អវេច្ចប្បសាទេន
សមន្នាគតោ អាគតោ ឥមំ សទ្ធម្មន្តិ ។

ខ.ម. មគ្គោ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា ។

នោះៗ គឺកាមតណ្ហា ភវតណ្ហា វិភវតណ្ហា ម្នាលអាវុសោចាំងឆ្កាយ នេះ
ហៅថាសេចក្តីកើតទៀតនៃទុក្ខ ។ ម្នាលអាវុសោចាំងឆ្កាយ សេចក្តីរលត់
ទុក្ខតើដូចម្តេច សេចក្តីអស់ទៅ នឹងសេចក្តីរលត់ដោយមិនសល់ណា នៃ
តណ្ហានោះឯង គឺការលះបង់ រលាស់ចោល ដម្រុះចោល ឥតមានអាល័យ
ម្នាលអាវុសោចាំងឆ្កាយ នេះ ហៅថា ទុក្ខនិរោធ ។ ម្នាលអាវុសោ
ចាំងឆ្កាយ សេចក្តីប្រតិបត្តិដាំដំណើរដើម្បីរលត់ទុក្ខតើដូចម្តេច អរិយមគ្គ
ប្រកបដោយអង្គ ៨ នេះឯង គឺ សម្មាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ ។
ម្នាលអាវុសោចាំងឆ្កាយ កាលណាអរិយសាវ័ក ដឹងច្បាស់នូវទុក្ខយ៉ាង
នេះ ដឹងច្បាស់នូវទុក្ខសមុទ័យយ៉ាងនេះ ដឹងច្បាស់នូវទុក្ខនិរោធយ៉ាងនេះ
ដឹងច្បាស់នូវទុក្ខនិរោធគាមិនីបដិបទាយ៉ាងនេះ អរិយសាវ័កនោះលះចោល
អនុស័យគឺរាគៈ បន្ទោបង់អនុស័យគឺបដិឃៈ ដកចេញនូវអនុស័យ គឺ
មានះប្រៀហើលនឹងទិដ្ឋិថា អាត្មាអញមានដូច្នេះ លះបង់នូវអវិជ្ជា ញុំាងវិជ្ជា
ឲ្យកើតទៀងដោយសព្វគ្រប់ ហើយធ្វើនូវទីបំផុតនៃទុក្ខបានក្នុងបច្ចុប្បន្ន
នេះ ក្នុងកាលនោះ ម្នាលអាវុសោចាំងឆ្កាយ អរិយសាវ័ក ជាសម្មា-
ទិដ្ឋិ ជាអ្នកមានទិដ្ឋិត្រង់ ប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លា មិនញាប់ញ័រក្នុង
ព្រះធម៌ ហើយបានមកកាន់ព្រះសទ្ធម្មនេះ ដោយហេតុប៉ុណ្ណេះឯង ។

(๑๑๖) สาตฺถาวุเสติ โข เต ภิกฺขู อายสฺมา สารีปุตฺตสฺส ภาสิตํ อภินนฺทิตฺวา อนุโมทิตฺวา อายสฺมนฺตํ สารีปุตฺตํ ทุติยมฺปิ ปญฺหํ อปุจฺฉิสุ สิยา ปนาวุเสา อญฺญาปิ ปริยายา ยถา อริยสาวโกา สมฺมาทิฏฺฐิ โหติ ฯเปฯ อิมสฺมึ สุตฺตนฺเต ๗ ฯ

(๑๑๗) สิยาวุเสติ อายสฺมา สารีปุตฺโต อเวจ ยาโต โข อาวุเสา อริยสาวโกา ชราม-ณาญฺ ปชานาติ ชรามรณสมุทยญฺ ปชานาติ ชรามรณนิโรธญฺ ปชานาติ ชรามรณนิโรธคามินิ ปฏิปทญฺ ปชานาติ ฯเปฯ โข อาวุเสา อริยสาวโกา สมฺมาทิฏฺฐิ โหติ ฯเปฯ อิมสฺมึ สุตฺตนฺเต ๗ ฯ ภวตฺตยมฺปิ ปนาวุเสา ชรามรณาทิ ภวสมุทยา ภวสมุทโย ชรามรณาทิโก

(១១៦) ភិក្ខុទាំងឡាយនោះ ត្រេកអរអនុមោទនា ចំពោះភាសិត របស់ព្រះសារីបុត្រដ៏មានអាយុថា អាវុសោប្រសើរហើយ ទើបសួរប្រស្នា តទៅទៀត នឹងព្រះសារីបុត្រដ៏មានអាយុថា ម្នាលអាវុសោ អរិយសាវ័ក ជាសម្មាទិដ្ឋិ មានទិដ្ឋិត្រង់ ប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លា មិនញាប់ញ័រក្នុង ព្រះធម៌ ហើយបានមកកាន់ព្រះសទ្ធម្មនេះ ដោយបរិយាយដទៃទៀត មានដែរឬ ?

(១១៧) ព្រះសារីបុត្រដ៏មានអាយុឆ្លើយតបថា ម្នាលអាវុសោទាំង ឡាយ បរិយាយដទៃនៅមានទៀត ដូច្នេះ ហើយនិយាយថា ម្នាលអាវុ- សោទាំងឡាយ កាលណាអរិយសាវ័ក ស្គាល់ច្បាស់នូវជរានឹងមរណៈ ផង ស្គាល់ច្បាស់នូវសេចក្តីកើតឡើងនៃជរានឹងមរណៈផង ស្គាល់ច្បាស់នូវ សេចក្តីរលត់ជរានឹងមរណៈផង ស្គាល់ច្បាស់នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិដាំដោះ ដើម្បីរំលត់ជរានឹងមរណៈផង ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ អរិយសាវ័កជា សម្មាទិដ្ឋិ ជាអ្នកមានទិដ្ឋិត្រង់ ប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លា មិនញាប់ញ័រ ក្នុងព្រះធម៌ ហើយមកកាន់ព្រះសទ្ធម្មនេះ ដោយហេតុប៉ុណ្ណេះឯង ក្នុង កាលនោះ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ជរានឹងមរណៈតើដូចម្តេច សេច- ក្តីកើតឡើងនៃជរានឹងមរណៈតើដូចម្តេច សេចក្តីរលត់ទៅនៃជរានឹងមរណៈ

តត្ថមា ជាតិមរណានំ ភេទតាមិនិ បដិបទាតិ[1] ។ យោ ភេសំ ភេសំ សត្តានំ តម្ហិ តម្ហិ សត្តនិកាយេ ជាតិ ជីរណតា ខណ្ឌិច្ចំ ចាលិច្ចំ វលិតចតា[2] អាយុនោ សំហានិ ឥន្ទ្រិយានំ បរិបាកោ អយំ វុច្ចតិ[3] ជាតិ ។ យោ[4] ភេសំ ភេសំ សត្តានំ តម្ហា តម្ហា សត្តនិកាយា ចុតិ ចវនតា ភេទោ អន្តរធានំ មច្ចុ មរណំ កាលកិរិយា ខន្ធានំ ភេទោ កឡេវរស្ស និក្ខេបោ ជីវិតិន្ទ្រិយស្ស ឧបច្ឆេទោ អយំ វុច្ចតិ មរណំ[5] ។ ឥតិ អយញ្ច ជាតិ ឥទញ្ច មរណំ អយំ វុច្ចតាវុសោ ជាតិមរណំ ។ ជាតិសមុទយា ជាតិមរណសមុទយោ ជាតិនិរោធា ជាតិមរណនិរោធោ អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ ជាតិមរណនិរោធគាមិនិ បដិបទា សេយ្យថីទំ សម្មាទិដ្ឋិ ។ បេ ។

---

១ ឧ. ម. បដិបទា ។ ២ ឧ.ម. វលិតចតា ។ វលិតចតាតិ អង្គកំ ខត្តិ ។ ៣ ឧ.ម. វុច្ចតាវុសោ ។ ៤ ឧ.ម. ឥតិ (កតមញ្ចាវុសោ មរណំ) យំ ។ ៥ ឧ. និក្ខេបោ តតោ វុច្ចតាវុសោ មរណំ ។

តើដូចម្តេច សេចក្តីប្រតិបត្តិ ជាដំណើរដើម្បីរលត់ជរាទុក្ខមរណៈតើ ដូចម្តេច ។ សេចក្តីគ្រាំគ្រាណា គឺសេចក្តីក្រេវក្រោម ឆ្នេញថ្នាក់ សក់ស្កូវ សៀកយូរយោ ថយអាយុ ចាស់ទុំឥន្ទ្រិយ របស់ពួកសត្វនោះ ។ កូនសត្តនិកាយនោះ ។ នេះ ហៅថា ជរា ។ សេចក្តីឃ្លាតណាចាកសត្ត-និកាយនោះ ។ គឺច្យុត បែកធ្លាយ អន្តរធាន មច្ចុ មរណៈ កាល-កិរិយា ការបែកធ្លាយនៃខន្ធទាំងឡាយ ការដាក់ចោលនូវសាកសព ការផ្តាច់បង់នូវជីវិតិន្ទ្រិយ នៃពួកសត្វនោះ ។ នេះ ហៅថា មរណៈ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ជរានេះផង មរណៈនេះផង ហៅថា ជរាមរណៈ ដោយប្រការដូចេ្នះឯង ។ សេចក្តីកើតឡើងនៃជរាទុក្ខមរណៈ ព្រោះសេចក្តីកើតឡើងនៃជាតិ សេចក្តីរលត់ជរាទុក្ខមរណៈ ព្រោះសេចក្តីរលត់ជាតិ អរិយមគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ នេះឯង ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិ ជាដំណើរដើម្បីរលត់ជរាទុក្ខមរណៈ អរិយមគ្គនោះគឺ សម្មាទិដ្ឋិ ។ បេ ។

สมฺมาสมาธิ ฯ ยาโต โข อาวุโส อริยสาวโกฯ
อิมํ ทุกฺขนิโรธคามินิปฏิปทาริยสจฺจนฺติ ยถาภูตํ ปชานาติ อิมา อาสวาติ ยถาภูตํ ปชานาติ อยं อาสวสมุทโย ติ ยถาภูตํ ปชานาติ อยं อาสวนิโรโธ ติ ยถาภูตํ ปชานาติ อิมา อาสวนิโรธคามินิปฏิปทาติ ยถาภูตํ ปชานาติ เอวมสฺส สพฺพโส กามาสวาปิ จิตฺตं วิมุจฺจติ ฯเปฯ ภวาสวาปิ จิตฺตं วิมุจฺจติ อวิชฺชาสวาปิ จิตฺตं วิมุจฺจติ วิมุตฺตสฺมึ วิมุตฺตมิติ ญาณํ โหติ ขีณา ชาติ วุสิตํ พฺรหฺมจริยํ กตํ กรณียํ นาปรํ อิตฺถตฺตายาติ ปชานาติ เอวมฺปิ โข อาวุโส อริยสาวโก สมฺมาทิฏฺฐิ โหติ อุชุกตาสฺส ทิฏฺฐิ ญายา ธมฺมา อาคมาย ลทฺธาสา ปสาทนิยา สทฺธมฺมสฺสาติ ฯ

(๑๑๘) สิยา ปนาวุโส ฯเปฯ สิยาวุโสติ อายสฺมา สารีปุตฺโต อโวจ ยาโต โข อาวุโส อริยสาวโก ชาติญฺจ ปชานาติ ชาติสมุทยญฺจ ปชานาติ ชาตินิโรธญฺจ ปชานาติ ชาตินิโรธคามินิปฏิปทญฺจ ปชานาติ เอวมฺปิ โข อาวุโส อริยสาวโก สมฺมาทิฏฺฐิ โหติ อุชุกตาสฺส ทิฏฺฐิ ญายา ธมฺมา อาคมาย ลทฺธาสา ปสาทนิยา สทฺธมฺมสฺสาติ ฯ กถญฺจาวุโส

สัมมาสมาธิ ฯ ម្នាលអាវុសោចាំនន្ទិយ កាលណាអរិយសាវ័ក ដឹងច្បាស់នូវផលនៃមរណៈយ៉ាងនេះ ដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីកើតឡើងនៃផលនៃមរណៈយ៉ាងនេះ ដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីរលត់ផលនៃមរណៈយ៉ាងនេះ ដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិ ជាដំណើរដើម្បីរលត់ផលនៃមរណៈយ៉ាងនេះ អរិយសាវ័កនោះ លះចោលនូវអនុស័យតិរាគៈដោយសព្វគ្រប់ ក្នុងកាលនោះ ฯ បេ ฯ ម្នាលអាវុសោចាំនន្ទិយ អរិយសាវ័ក ជាសម្មាទិដ្ឋិមានទិដ្ឋិត្រង់ ប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លា មិនញាប់ញ័រក្នុងព្រះធម៌ ហើយមកកាន់ព្រះសទ្ធម្មនេះ ដោយហេតុប៉ុណ្ណេះឯង ฯ

(๑๑๘) កិត្តិចាំនន្ទិយនិយាយថា ម្នាលអាវុសោ បរិយាយឯទៀតនៅមានដែរឬ ฯ បេ ฯ ព្រះសារីបុត្រដ៏មានអាយុឆ្លើយតបថា ម្នាលអាវុសោចាំនន្ទិយ មានដែរ ដូច្នេះហើយនិយាយថា ម្នាលអាវុសោចាំនន្ទិយ កាលណាអរិយសាវ័កស្គាល់ច្បាស់នូវជាតិផង ស្គាល់ច្បាស់នូវសេចក្តីកើតឡើងនៃជាតិផង ស្គាល់ច្បាស់នូវសេចក្តីរលត់ជាតិផង ស្គាល់ច្បាស់នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិ ជាដំណើរដើម្បីរលត់ជាតិផង ម្នាលអាវុសោចាំនន្ទិយ អរិយសាវ័ក ជាសម្មាទិដ្ឋិ ជាអ្នកមានទិដ្ឋិត្រង់ ប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លា មិនញាប់ញ័រក្នុងព្រះធម៌ ហើយមកកាន់ព្រះសទ្ធម្មនេះ ដោយហេតុប៉ុណ្ណេះឯង ក្នុងកាលនោះ ฯ ម្នាលអាវុសោចាំនន្ទិយ

ជាតំ ភេតមោ ជាតំសមុទយោ រេតមោ ជាតំនិរោធោ
រេតមា ជាតំនិរោធគាមិនី បដិបទាតំ ។ យោ រោសំ
រោសំ សត្តានំ តម្ហិ តម្ហិ សត្តនិកាយេ ជាតំ សញ្ជាតំ
ខិត្តំនំ នំព្ភុត្តំ[1] អភិនិព្ភុត្តំ ខន្ធានំ បាតុភាវោ អា-
យតនានំ បដិលាភោ អយំ វុច្ចតាវុសោ ជាតំ ។
ភវសមុទយោ ជាតិសមុទយោ ភវនិរោធោ ជាតិនិរោធោ
អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ ជាតិនិរោធគា-
មិនី បដិបទា សេយ្យថីទំ សម្មាទិដ្ឋិ ។ បេ ។
សម្មាសមាធិ ។ យតោ ខោ អាវុសោ អរិយសាវកោ
ឥទំ ជាតិ បជានាតិ ឥទំ ជាតិសមុទយំ បជានាតិ
ឥទំ ជាតិនិរោធំ បជានាតិ ឥទំ ជាតិនិរោធគាមិនិ
បដិបទំ បជានាតិ សោ សព្ពសោ រាគានុសយំ
បហាយ ។ បេ ។ ឥត្តាវតាបិ ខោ អាវុសោ អ-
រិយសាវកោ សម្មាទិដ្ឋី ហោតិ ឧជុគតាស្ស ទិដ្ឋិ
ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ អាគតោ ឥមំ
សទ្ធម្មន្តិ ។

---

១ ឧ. ម. និព្ភុត្តីតិ ន ទិស្សតិ ។

ជាតិតើដូចម្តេច សេចក្តីកើតឡើងនៃជាតិតើដូចម្តេច សេចក្តីរំលត់ជាតិ
តើដូចម្តេច សេចក្តីប្រតិបត្តិ ជាដំណើរដើម្បីរំលត់ជាតិ តើដូចម្តេច ។
កំណើតណា គឺសេចក្តីកើតគ្រប់គ្រាន់ ចាប់បដិសន្ធិ កកើត ទ្រើស
ឡើង កើតច្បាំងជាគ្រោងៗឡើង ការឃ្លានចំពោះនូវអាយតនៈទាំងឡាយ
របស់ពួកសត្វនោះ ។ ក្នុងសត្តនិកាយនោះ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ
នេះ ហៅថា ជាតិ ។ សេចក្តីកើតឡើងនៃជាតិ ព្រោះសេចក្តីកើតឡើង
នៃភព សេចក្តីរំលត់ជាតិ ព្រោះសេចក្តីរំលត់ភព អរិយមគ្គប្រកបដោយ
អង្គ ៨ នេះឯង ឈ្មោះថាជាសេចក្តីប្រតិបត្តិ ជាដំណើរដើម្បីរំលត់ជាតិ
អរិយមគ្គនោះគឺ សម្មាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ ។ ម្នាលអាវុសោ
ទាំងឡាយ កាលណាអរិយសាវ័កដឹងច្បាស់នូវជាតិយ៉ាងនេះ ដឹងច្បាស់
នូវសេចក្តីកើតឡើងនៃជាតិយ៉ាងនេះ ដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីរំលត់ជាតិយ៉ាង
នេះ ដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិ ជាដំណើរដើម្បីរំលត់ភពតិយ៉ាងនេះ
អរិយសាវ័កនោះ លះចោលអនុស័យគឺរាគៈដោយសព្វគ្រប់ក្នុងកាលនោះ
។ បេ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ អរិយសាវ័ក ជាសម្មាទិដ្ឋិ ជាអ្នកមាន
ទិដ្ឋិត្រង់ ប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លា មិនញាប់ញ័រក្នុងធម៌ ហើយមកកាន់
ព្រះសទ្ធម្មនេះ ដោយហេតុប៉ុណ្ណេះឯង ។

[๑๑๙] สิยา ปนาวุโส ปเร ฯ สิยาวุโสติ
อายสฺมา สารีปุตฺโต อาห ยาวตา ขฺวา อาวุโส
อริยสาวโก กายฺจ ปชานาติ กายสมุทยญฺจ ปชา-
นาติ กายนิโรธญฺจ ปชานาติ กายนิโรธคามินิ ปฏิป-
ทญฺจ ปชานาติ ฯเปฯ ตาวตา ขฺวา อาวุโส อริยสาวโก
สมฺมาทิฏฺฐี โหติ อุชุคตาสฺส ทิฏฺฐิ ฉหิ
อาเวณิเกหิ สมฺปยุตฺตา เหตุ อกฺขาตา ธมฺมา สทฺธมฺมฏฺฐิ-
กรณา ปนาวุโส กาเย กรณา กายสมุท-
ยา กรณา กายนิโรธคามินิยา กรณา กายนิโรธคามินี
ปฏิปทา[๑] ฯ ตายาหิ อาวุโส กาย กามกาเย
รูปกาเย อรูปกาเย ฯ ยฺวาธานสมุทยา กายสมุทยา
ยฺวาธานนิโรธา กายนิโรธา อยเมว อริโย อฏฺฐงฺ-
คิโก มคฺโค กายนิโรธคามินี ปฏิปทา เสยฺยถีทงฺ
สมฺมาทิฏฺฐิ ฯ เปฯ ฯ สมฺมาสมาธิ ฯ ยาวตา
ขฺวา อาวุโส อริยสาวโก ฐานโส กาโส ปชานาติ

---

๑ ฉ.ม. ปฏิปทา ฯ

(១១៩) កិកូតាំងឆ្ពាយនិយាយថា ម្នាលអាវុសោ បរិយាយឯ
ទៀតនៅមានដែរឬ ។ បេ ។ ព្រះសារីបុត្រដ៏មានអាយុឆ្លើយតបថា
ម្នាលអាវុសោតាំងឆ្ពាយ នៅមានដែរដូច្នេះ ហើយនិយាយថា ម្នាលអា-
វុសោតាំងឆ្ពាយ កាលណាអរិយសាវ័ក ដឹងច្បាស់នូវកពផង ដឹងច្បាស់
នូវសេចក្តីកើតឡើងនៃកពផង ដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីរលត់កពផង ដឹង
ច្បាស់នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិ ជាដំណើរដើម្បីរលត់កពផង ម្នាលអាវុសោ
តាំងឆ្ពាយ អរិយសាវ័ក ជាសម្មាទិដ្ឋិ ជាអ្នកមានទិដ្ឋិត្រង់ ប្រកបដោយ
សេចក្តីជ្រះថ្លា មិនញាប់ញ័រក្នុងព្រះធម៌ ហើយមកកាន់ព្រះសទ្ធម្មនេះ
ដោយហេតុប៉ុណ្ណេះឯង ក្នុងកាលនោះ ។ ម្នាលអាវុសោតាំងឆ្ពាយ កព
តើដូចម្តេច សេចក្តីប្រជុំកើតឡើងនៃកពតើដូចម្តេច សេចក្តីរលត់កពតើ
ដូចម្តេច សេចក្តីប្រតិបត្តិ ជាដំណើរដើម្បីរលត់កពតើដូចម្តេច ។ ម្នាល
អាវុសោតាំងឆ្ពាយ កពតាំងឆ្ពាយនេះមាន ៣ គឺ កាមកព១ រូបកព១
អរូបកព ១ ។ សេចក្តីកើតឡើងនៃកព ព្រោះសេចក្តីកើតនៃទុចា-
ន សេចក្តីរលត់កព ព្រោះសេចក្តីរលត់ទុចាន អរិយមគ្គប្រកប
ដោយអង្គ ៨ នេះឯង ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិ ជាដំណើរ ដើម្បីរលត់កព
អរិយមគ្គនោះ គឺ សម្មាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ ។ ម្នាល
អាវុសោតាំងឆ្ពាយ កាលណាអរិយសាវ័ក ដឹងច្បាស់នូវកពយ៉ាងនេះ

ឯវំ ភាវិតេ បុរេយំ បជាតានំ ឯវំ ភាវិតេ ឧបរេ បជាតានំ ឯវំ ភាវិតេ តាមិធំ បដិបទំ បជាតានំ សោ សព្ព-សោ ភគវាតុសយំ បហាយ ។ បេ ។ ឯត្តាវតាបិ ខោ អាវុសោ អរិយសាវកោ សម្មាទិដ្ឋី ហោតិ ឧជុគតាសុ ទិដ្ឋិ ឧម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ អាគតោ ឥមំ សទ្ធម្មន្តិ ។

[១២០] សិយា បនាវុសោ ។ បេ ។ សិយា-វុសោតិ អាយស្មា សារីបុត្តោ អវោច យតោ ខោ អាវុសោ អរិយសាវកោ ឧបាទានញ្ច បជានាតិ ឧបាទានសមុទយញ្ច បជានាតិ ឧបាទានណិរោធញ្ច បជានាតិ ឧបាទានណិរោធគាមិនិ បដិបទញ្ច បជា-នាតិ ឯត្តាវតាបិ ខោ អាវុសោ អរិយសាវកោ សម្មាទិដ្ឋី ហោតិ ឧជុគតាសុ ទិដ្ឋិ ឧម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ អាគតោ ឥមំ សទ្ធម្មន្តិ ។ កតមំ បនាវុសោ ឧបាទានំ កតមោ ឧបាទានសមុទយោ

ដ៏ឆ្ងាស់នូវសេចក្តីកើតឡើងនៃកាយយ៉ាងនេះ ដ៏ឆ្ងាស់នូវសេចក្តីរលត់កាយយ៉ាងនេះ ដ៏ឆ្ងាស់នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិ ដ៏ដល់នូវដំណើរដើម្បីរលត់កាយយ៉ាងនេះ អាវុសោវ័ក្កនោះ លះចោលអនុស័យគឺរាគៈដោយសព្វគ្រប់ ។បេ។ ម្នាលអាវុសោគាំងឆ្ងាយ អរិយសាវ័ក ជាសម្មាទិដ្ឋិ ជាអ្នកមានទិដ្ឋិត្រង់ ប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លា មិនញាប់ញ័រ ក្នុងព្រះធម៌ ហើយមកកាន់ព្រះសទ្ធម្មនេះ ដោយហេតុប៉ុណ្ណោះឯង ក្នុងកាលនោះ ។

[១៦០] កិក្កូគាំងឆ្ងាយនិយាយថា ម្នាលអាវុសោ បរិយាយឯទៀតនៅមានដែរឬ ។បេ។ ព្រះសារីបុត្រដ៏មានអាយុឆ្លើយតបថា ម្នាលអាវុសោគាំងឆ្ងាយ នៅមានដែរ ដូច្នេះហើយនិយាយថា ម្នាលអាវុសោគាំងឆ្ងាយ កាលណាអរិយសាវ័ក ដ៏ឆ្ងាស់នូវទុក្ខាគានផង ដ៏ឆ្ងាស់នូវសេចក្តីកើតឡើងនៃទុក្ខាគានផង ដ៏ឆ្ងាស់នូវសេចក្តីរលត់ទុក្ខាគានផង ដ៏ឆ្ងាស់នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិ ជាដំណើរដើម្បីរលត់ទុក្ខាគានផង ម្នាលអាវុសោគាំងឆ្ងាយ អរិយសាវ័ក ជាសម្មាទិដ្ឋិ ជាអ្នកមានទិដ្ឋិត្រង់ ប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លា មិនញាប់ញ័រក្នុងព្រះធម៌ ហើយមកកាន់ព្រះសទ្ធម្មនេះដោយហេតុប៉ុណ្ណោះឯង ក្នុងកាលនោះ ។ ម្នាលអាវុសោគាំងឆ្ងាយ ទុក្ខាគានដូចម្តេច សេចក្តីកើតឡើងនៃទុក្ខាគានតើដូចម្តេច

តត្ថមោ ទុក្ខា ធារណំ ភោ គោតមា ទុក្ខា ធារណំ ភោ ឥតាមិនំ បដិបជ្ជតិ ។ បញ្ញាវីមាំ អាវុសោ ទុក្ខា ធារណា[1] តាមុខា ធារំ ធិដ្ឋា ធារំ សីលេ វត្តុ ធារំ អត្តភាវុ ធារំ ។ តណ្ហា សមុទយោ ទុក្ខា ធារស សមុទយោ តណ្ហា ភោ ទុក្ខា ធារំ ភោ អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ ទុក្ខា ធារំ ភោ ឥតាមិនំ បដិបជ្ជតិ សេយ្យថីទំ សម្មា ធិដ្ឋិ ។ បេ ។ សម្មា សមាធិ ។ យតោ ខោ អាវុសោ អរិយសាវកោ ឥមំ ទុក្ខា ធារំ បជានាតិ ឥមំ ទុក្ខា ធារ សមុទយំ បជានាតិ ឥមំ ទុក្ខា ធារ ភោ ធំ បជានាតិ ឥមំ ទុក្ខា ធារ ភោ ធ គាមិនំ បដិបទំ បជានាតិ សោ សព្វសោ រាគានុសយំ បហាយ ។ បេ ។ ឥត្ថាវតាបិ ខោ អាវុសោ អរិយសាវកោ សម្មា ធិដ្ឋិ ហោតិ ឧជុគតាស្ស ធិដ្ឋិ ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ អាគតោ ឥមំ សទ្ធម្មំ ។

---

១ ឧ. បញ្ញាភោមេ អាវុសោ ឧបាទាន ។

សេចក្តីរលត់ឧបាទានតើដូចម្តេច សេចក្តីប្រតិបត្តិ ជាដំណើរ ដើម្បីរលត់ឧបាទានតើដូចម្តេច ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ឧបាទាននេះ មាន៤ គឺ កាមុបាទាន ១ ទិដ្ឋុបាទាន ១ សីលព្វតុបាទាន ១ អត្តវាទុបាទាន ១ ។ សេចក្តីកើតឡើងនៃឧបាទាន ព្រោះសេចក្តីកើតឡើងនៃតណ្ហា សេចក្តីរលត់ឧបាទាន ព្រោះសេចក្តីរលត់តណ្ហា អរិយមគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ នេះឯង ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិ ជាដំណើរ ដើម្បីរលត់ឧបាទាន អរិយមគ្គនោះគឺ សម្មាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ កាលណាអរិយសាវ័ក ដឹងច្បាស់នូវឧបាទានយ៉ាងនេះ ដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីកើតឡើងនៃឧបាទានយ៉ាងនេះ ដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីរលត់ឧបាទានយ៉ាងនេះ ដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិ ជាដំណើរ ដើម្បីរលត់ឧបាទានយ៉ាងនេះ អរិយសាវ័កនោះ លះចោលនូវអនុស័យគឺរាគៈដោយប្រការទាំងពួង ។ បេ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ អរិយសាវ័ក ជាសម្មាទិដ្ឋិ ជាអ្នកមានទិដ្ឋិត្រង់ ប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លា មិនញាប់ញ័រ ក្នុងព្រះធម៌ ហើយមកកាន់ព្រះសទ្ធម្មនេះ ដោយហេតុប៉ុណ្ណេះឯង ក្នុងកាលនោះ ។

(១២១) សិយា បនាវុសោ ។បេ។ សិយាវុសោតិ អាយស្មា សារីបុត្តោ អកោច យតោ ខោ អាវុសោ អរិយ-សាវកោ តណ្ហាញ្ច បជានាតិ តណ្ហាសមុទយញ្ច បជានាតិ តណ្ហានិរោធញ្ច បជានាតិ តណ្ហានិរោធគាមិនិំ បដិបទញ្ច បជានាតិ ឯត្តាវតាបិ ខោ អាវុសោ អរិយ-សាវកោ សម្មាទិដ្ឋី ហោតិ ឧជុកតាសស្ស ទិដ្ឋិ ឧជ្ជុ អ-វេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ អាគតោ ឥមំ សទ្ធម្មន្តិ ។ កតមា បនាវុសោ តណ្ហា កតមោ តណ្ហាសមុទយោ កតមោ តណ្ហានិរោធោ កតមា តណ្ហានិរោធគាមិនិ បដិបទាតិ ។ ឆយិមេ អាវុសោ តណ្ហាកាយា រូបតណ្ហា សទ្ទតណ្ហា គន្ធតណ្ហា រសតណ្ហា ផោដ្ឋព្ពតណ្ហា ធម្ម-តណ្ហា ។ វេទនាសមុទយោ តណ្ហាសមុទយោ វេទនានិ-រោធោ តណ្ហានិរោធោ អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ តណ្ហានិរោធគាមិនិ បដិបទា សេយ្យថីទំ

(១៦១) កិកូតាំងឡាយនិយាយថា ម្នាលអាវុសោ បរិយាយ
ឯទៀតនៅមានដែរឬ ។ បេ ។ ព្រះសារីបុត្រមានអាយុ ឆ្លើយតបថា
ម្នាលអាវុសោតាំងឡាយ នៅមានដែរ ហើយនិយាយថា ម្នាលអាវុសោ
តាំងឡាយ កាលណាអរិយសាវ័កដឹងច្បាស់នូវតណ្ហាផង ដឹងច្បាស់នូវ
សេចក្តីកើតឡើងនៃតណ្ហាផង ដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីរំលត់តណ្ហាផង ដឹង
ច្បាស់នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិ ជាដំណើរដើម្បីរំលត់តណ្ហាផង ម្នាលអាវុសោ
តាំងឡាយ អរិយសាវ័ក ជាសម្មាទិដ្ឋិ ជាអ្នកមានទិដ្ឋិត្រង់ ប្រកបដោយ
សេចក្តីជ្រះថ្លា មិនញាប់ញ័រក្នុងព្រះធម៌ ហើយមកកាន់ព្រះសទ្ធម្មនេះ
ដោយហេតុប៉ុណ្ណោះឯង ក្នុងកាលនោះ ។ ម្នាលអាវុសោតាំងឡាយ តណ្ហា
តើដូចម្តេច សេចក្តីកើតឡើងនៃតណ្ហាតើដូចម្តេច សេចក្តីរំលត់តណ្ហា
តើដូចម្តេច សេចក្តីប្រតិបត្តិ ជាដំណើរ ដើម្បីរំលត់តណ្ហាតើដូចម្តេច ។
ម្នាលអាវុសោតាំងឡាយ តណ្ហានេះមាន ៦ គឺ សេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងរូប ១
ប្រាថ្នាក្នុងសំឡេង ១ ប្រាថ្នាក្នុងក្លិន ១ ប្រាថ្នាក្នុងរស ១ ប្រាថ្នាក្នុងការ
ពាល់ត្រូវ ១ ប្រាថ្នាក្នុងធម្មារម្មណ៍គឺអារម្មណ៍ ដែលខ្លួនធ្លាប់សន្សំទុកមក
ក្នុងចិត្ត ១ ។ សេចក្តីកើតឡើងនៃតណ្ហា ព្រោះសេចក្តីកើតឡើងនៃវេទនា
សេចក្តីរំលត់តណ្ហា ព្រោះសេចក្តីរំលត់វេទនា អរិយមគ្គ ប្រកបដោយ
អង្គ ៨ នេះឯង ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិ ជាដំណើរ ដើម្បីរំលត់តណ្ហា

សម្មាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ ។ យតោ ខោ អាវុសោ អរិយសាវកោ ឯវំ ឥណ្ហាំ បជានាតិ ឯវំ ឥណ្ហាសមុទយំ បជានាតិ ឯវំ ឥណ្ហានិរោធំ បជានាតិ ឯវំ ឥណ្ហានិរោធគាមិនិំ បដិបទំ បជានាតិ សោ សទ្ធសោ ភគវន្តុសយំ បហាយ ។ បេ ។ ឯត្តាវតាបិ ខោ អាវុសោ អរិយសាវកោ សម្មាទិដ្ឋី ហោតិ ឧជុគតាសទ្ធ និដ្ឋំ គតោ អ្ម អរវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ អាគតោ ឥមំ សទ្ធម្មន្តិ ។

(๑๒๒) សិយា បនាវុសោ ។ បេ ។ សិយាវុសោតិ អាយស្មា សារីបុត្តោ អវោច យតោ ខោ អាវុសោ អរិយសាវកោ វេទនញ្ច បជានាតិ វេទនាសមុទយញ្ច បជានាតិ វេទនានិរោធញ្ច បជានាតិ វេទនានិរោធគាមិនិំ បដិបទញ្ច បជានាតិ ឯត្តាវតាបិ ខោ អាវុសោ អរិយសាវកោ សម្មាទិដ្ឋី ហោតិ ឧជុគតាសទ្ធ និដ្ឋំ គតោ អ្ម អរវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ អាគតោ ឥមំ សទ្ធម្មន្តិ ។

អរិយមគ្គនោះគឺ សម្មាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ ។ ម្នាលអាវុសោទាំង
ឡាយ កាលណា អរិយសាវ័ក ដឹងច្បាស់នូវតណ្ហាយ៉ាងនេះ ដឹងច្បាស់
នូវសេចក្តីកើតឡើងនៃតណ្ហាយ៉ាងនេះ ដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីរំលត់តណ្ហា
យ៉ាងនេះ ដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិ ដ៏ដំណើរ ដើម្បីរំលត់តណ្ហាយ៉ាង
នេះ អរិយសាវ័កនោះ លះចោលអនុស័យគឺពាក្យដោយសព្វគ្រប់ ។ បេ ។
ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ អរិយសាវ័ក ជាសម្មាទិដ្ឋិ ជាអ្នកមានទិដ្ឋិត្រង់
ប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លា មិនញាប់ញ័រ ក្នុងព្រះធម៌ ហើយមកកាន់
ព្រះសទ្ធម្មនេះ ដោយហេតុប៉ុណ្ណេះឯង ក្នុងកាលនោះ ។

(១៦២) កិក្កុទាំងឡាយ និយាយថា ម្នាលអាវុសោ បរិយាយ
ឯទៀតនៅមានដែរឬ ។ បេ ។ ព្រះសារីបុត្រមានអាយុ ឆ្លើយតបថា
ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ នៅមានដែរ ហើយនិយាយថា ម្នាល
អាវុសោទាំងឡាយ កាលណាអរិយសាវ័ក ដឹងច្បាស់នូវវេទនាផង ដឹង
ច្បាស់នូវសេចក្តីកើតឡើងនៃវេទនាផង ដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីរំលត់វេទនា
ផង ដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិ ដ៏ដំណើរ ដើម្បីរំលត់វេទនាផង
ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ អរិយសាវ័ក ជាសម្មាទិដ្ឋិ ជាអ្នកមានទិដ្ឋិ
ត្រង់ ប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លា មិនញាប់ញ័រ ក្នុងព្រះធម៌ ហើយ
មកកាន់ព្រះសទ្ធម្មនេះ ដោយហេតុប៉ុណ្ណេះឯង ក្នុងកាលនោះ ។

កតមា បនាវុសោ វេទនា កតមោ វេទនាសមុទយោ
កតមោ វេទនានិរោធោ កតមា វេទនានិរោធគាមិនី
បដិបទាតិ ។ ឆយិមេ អាវុសោ វេទនាកាយា
ចក្ខុសម្ផស្សជា វេទនា សោតសម្ផស្សជា វេទនា
ឃានសម្ផស្សជា វេទនា ជិវ្ហាសម្ផស្សជា វេទនា
កាយសម្ផស្សជា វេទនា មនោសម្ផស្សជា វេទនា ។
ផស្សស្សមុទយា វេទនាសមុទយោ ផស្សនិរោធា វេទ-
នានិរោធោ អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ វេទនា-
និរោធគាមិនី បដិបទា សេយ្យថីទំ សម្មាទិដ្ឋិ ។ បេ ។
សម្មាសមាធិ ។ យតោ ខោ អាវុសោ អរិយសាវកោ
ឯវំ វេទនំ បជានាតិ ឯវំ វេទនាសមុទយំ បជានាតិ
ឯវំ វេទនានិរោធំ បជានាតិ ឯវំ វេទនានិរោធគាមិនី
បដិបទំ បជានាតិ សោ សព្ពសោ រាគានុសយំ
បហាយ ។ បេ ។ ឆត្វាវតាបិ ខោ អាវុសោ

ម្នាលអាវុសោចាំដ ឥន្ទ្រិយ វេទនាតើដូចម្តេច សេចក្តីកើតឡើងនៃវេទនា តើដូចម្តេច សេចក្តីរលត់វេទនាតើដូចម្តេច សេចក្តីប្រតិបត្តិដាដំណើរដើម្បីរលត់វេទនាតើដូចម្តេច ។ ម្នាលអាវុសោចាំដ ឥន្ទ្រិយ ពួកវេទនានេះមាន ៦ គឺ វេទនាកើតអំពីការពាល់ត្រូវដោយភ្នែក ១ វេទនាកើតអំពីការពាល់ត្រូវដោយត្រចៀក ១ វេទនាកើតអំពីការពាល់ត្រូវដោយច្រមុះ១ វេទនាកើតអំពីការពាល់ត្រូវដោយអណ្តាត១ វេទនាកើតអំពីការពាល់ត្រូវដោយកាយ ១ វេទនាកើតអំពីការពាល់ត្រូវដោយចិត្ត ១ ។ សេចក្តីកើតឡើងនៃវេទនា ព្រោះសេចក្តីកើតឡើងនៃផស្សៈ សេចក្តីរលត់វេទនា ព្រោះសេចក្តីរលត់ផស្សៈ អរិយមគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ នេះឯង ដាសេចក្តីប្រតិបត្តិដាដំណើរដើម្បីរលត់វេទនា អរិយមគ្គនោះគឺ សម្មាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ ។ ម្នាលអាវុសោចាំដ ឥន្ទ្រិយ កាលណាអរិយសាវ័ក ដឹងច្បាស់នូវវេទនាយ៉ាងនេះ ដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីកើតឡើងនៃវេទនាយ៉ាងនេះ ដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីរលត់វេទនាយ៉ាងនេះ ដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិ ដាដំណើរ ដើម្បីរលត់វេទនាយ៉ាងនេះ អរិយសាវ័កនោះលះចោលអនុស័យគឺរាគៈដោយសព្វគ្រប់ ។ បេ ។ ម្នាលអាវុសោចាំដ ឥន្ទ្រិយ

อริยสาวโก สมฺมาทิฏฺฐี โหติ ฯเปฯ ทิฏฺฐิ ธมฺโม อเวกฺขนาสเนน สมนฺนาคโต อาคโต ฯ

[๑๒๓] สิยา ปนาวุโส ฯ เป ฯ สิยาวุโสติ อายสฺมา สารีปุตฺโต อเวจ ยโต โข อาวุโส อริยสาวโก ฉสฺสุ ปนาภโต ฉสฺสมุนยญฺ ปนาภโต ฉสฺสนิเกตญฺ ปนาภโต ฉสฺสนิเกตคามินึ ปฏิปทญฺ ปนาภโต ฌตฺตาวตา โข อาวุโส อริยสาวโก สมฺมาทิฏฺฐี โหติ ฯเปฯ ทิฏฺฐิ ธมฺโม อเวกฺขนาสเนน สมนฺนาคโต อาคโต ฯ กตโม ปนาวุโส ฉสฺสุ กตโม ฉสฺสมุนยโม กตโม ฉสฺสนิเกโต กตโม ฉสฺสนิเกตคามินึ ปฏิปทา ฯ ยโต โข อาวุโส ฉสฺสุ กายา จกฺขุสมฺผสฺสา สาตสมฺผสฺสา

អរិយសាវ័កណា សម្មាទិដ្ឋិ ជាអ្នកមានទិដ្ឋិត្រង់ ប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លា មិនញាប់ញ័រក្នុងព្រះធម៌ ហើយមកកាន់ព្រះសទ្ធម្មនេះ ដោយហេតុប៉ុណ្ណេះឯង ក្នុងកាលនោះ ។

(១៦៣) កិក្កូតាំងឆ្ពាយ និយាយថា ម្នាលអាវុសោ បរិយាយឯទៀតនៅមានដែរឬ ។ បេ ។ ព្រះសារីបុត្តមានអាយុ ឆ្លើយតបថា ម្នាលអាវុសោតាំងឆ្ពាយ នៅមានដែរ ហើយនិយាយថា ម្នាលអាវុសោតាំងឆ្ពាយ កាលណា អរិយសាវ័ក ដឹងច្បាស់នូវផស្សៈផង ដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីកើតឡើង នៃផស្សៈផង ដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីរលត់ផស្សៈផង ដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិ ជាដំណើរដើម្បីរលត់ផស្សៈផង ក្នុងកាលណាហើយ ម្នាលអាវុសោតាំងឆ្ពាយ អរិយសាវ័ក ជាសម្មាទិដ្ឋិ ជាអ្នកមានទិដ្ឋិត្រង់ ប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លា មិនញាប់ញ័រក្នុងព្រះធម៌ ហើយមកកាន់ព្រះសទ្ធម្មនេះ ដោយហេតុប៉ុណ្ណេះឯង ក្នុងកាលនោះ ។ ម្នាលអាវុសោតាំងឆ្ពាយ ផស្សៈតើដូចម្តេច សេចក្តីកើតឡើងនៃផស្សៈតើដូចម្តេច សេចក្តីរលត់ផស្សៈតើដូចម្តេច សេចក្តីប្រតិបត្តិ ជាដំណើរ ដើម្បីរលត់ផស្សៈតើដូចម្តេច ។ ម្នាលអាវុសោតាំងឆ្ពាយ ពួកផស្សៈនេះមាន ៦ គឺ ចក្ខុសម្ផស្ស ១ សោតសម្ផស្ស ១

យោនសម្ផស្សោ ជិវ្ហាសម្ផស្សោ កាយសម្ផស្សោ មនោសម្ផស្សោ ។ សន្ធាយភនសមុទយោ ជសុទ្ធសមុទយោ សន្ធាយភនជិវ្ហាជសុទ្ធជិវ្ហាជោ អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ ជសុទ្ធជិវ្ហាជគាមិនី បដិបទា សេយ្យថីទំ សម្មាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ ។ យតោ ខោ អាវុសោ អរិយសាវកោ ឥមំ ជសុទ្ធំ បជានាតិ ឥមំ ជសុទ្ធសមុទយំ បជានាតិ ឥមំ ជសុទ្ធជិវ្ហាជំ បជានាតិ ឥមំ ជសុទ្ធជិវ្ហាជគាមិនិំ បដិបទំ បជានាតិ សោ សព្វសោ ភគាឝុសយំ បហាយ ។ បេ ។ ឝន្តវាតិ ខោ អាវុសោ អរិយសាវកោ សម្មាទិដ្ឋី ហោតិ ឧជុគតាសុ ទិដ្ឋិ ជម្មោ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ អាគតោ ឥមំ សទ្ធម្មំ ។

(๑๒๔) សិយោ បនាវុសោ ។ បេ ។ សិយោវុសោតិ អាយស្មា សារីបុត្តោ អវោច យតោ ខោ អាវុសោ

ឃានសម្ផស្ស ១ ជិវ្ហាសម្ផស្ស ១ កាយសម្ផស្ស ១ មនោសម្ផស្ស ១ ។ សេចក្តីកើតឡើងនៃផស្ស: ព្រោះសេចក្តីកើតឡើងនៃអាយតន: ៦ សេចក្តីរលត់ផស្ស: ព្រោះសេចក្តីរលត់អាយតន: ៦ អរិយមគ្គ ប្រកបដោយអង្គ ៨នេះឯង ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិ ជាដំណើរ ដើម្បីរលត់ផស្ស: អរិយមគ្គនោះគឺ សម្មាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ ។ ម្នាលអាវុសោចំន្ទិកាយ កាលណាអរិយសាវ័ក ដឹងច្បាស់នូវផស្ស:យ៉ាងនេះ ដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីកើតឡើងនៃផស្ស:យ៉ាងនេះ ដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីរលត់ផស្ស:យ៉ាងនេះ ដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិ ជាដំណើរដើម្បីរលត់ផស្ស:យ៉ាងនេះ អរិយសាវ័កនោះ លះចោលអនុស័យ គឺរាគ: ដោយសព្វគ្រប់ ។ បេ ។ ម្នាលអាវុសោចំន្ទិកាយ អរិយសាវ័ក ជាសម្មាទិដ្ឋិ ជាអ្នកមានទិដ្ឋិត្រង់ ប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លា មិនញាប់ញ័រក្នុងព្រះធម៌ ហើយមកកាន់ព្រះសទ្ធម្មនេះ ដោយហេតុប៉ុណ្ណេះឯង ក្នុងកាលនោះ ។

(១៤៤) ភិក្ខុចំន្ទិកាយ និយាយថា ម្នាលអាវុសោ បរិយាយឯទៀត នៅមានដែរឬ ។ បេ ។ ព្រះសារីបុត្រមានអាយុឆ្លើយតបថា ម្នាលអាវុសោចំន្ទិកាយ នៅមានដែរ ដូច្នេះហើយនិយាយ (តទៅទៀត) ថា ម្នាលអាវុសោចំន្ទិកាយ កាលណា

อริยสาวโก สนฺตายตนญฺจ ปชานาติ สนฺตายตนสมาปตฺติญฺจ ปชานาติ สนฺตายตนนิพฺพานญฺจ ปชานาติ สนฺตายตนนิพฺพานคามินิญฺจ ปฏิปทญฺจ ปชานาติ ยถา จ ปนสฺส ตานิ ชานนานิ โหนฺติ ตถา ปฏิปนฺโน โหติ อาสวานญฺจ ขยา อนาสวนฺติอาทินา นเยน วุตฺตาย วิมุตฺติยา จ ปญฺญาย จ ปจฺจกฺขา กตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรติ อยมฺปิ โข ภิกฺขุ สมฺมาทิฏฺฐิ โหตีติ ๆ

๑๗๓. ตตฺถ กตมา จ ภิกฺขุ สนฺตายตนญฺจ ปชานาติ ๆ เปฯ ปชานาติ ๆ ปญฺจ กามคุณา สนฺตายตนนฺติ ๆ เปฯ ๆ

អរិយសាវ័ក ដឹងច្បាស់នូវអាយតនៈ ๖ ផង ដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីកើតឡើង
នៃអាយតនៈ ๖ ផង ដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីរលត់អាយតនៈ ๖ ផង ដឹងច្បាស់
នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិ ជាដំណើរ ដើម្បីរលត់អាយតនៈ ๖ ផង ម្នាលភិក្ខុ-
សោតាំងឡាយ អរិយសាវ័ក ជាសម្មាទិដ្ឋិ ជាអ្នកមានទិដ្ឋិត្រង់ ប្រកប
ដោយសេចក្តីជ្រះថ្លា មិនញាប់ញ័រក្នុងព្រះធម៌ ហើយមកកាន់ព្រះសទ្ធម្ម
នេះ ដោយហេតុប៉ុណ្ណេះឯង ក្នុងកាលនោះ ។ ម្នាលភិក្ខុសោតាំងឡាយ
អាយតនៈ ๖ តើដូចម្តេច សេចក្តីកើតឡើងនៃអាយតនៈ ๖ តើដូចម្តេច
សេចក្តីរលត់អាយតនៈ ๖ តើដូចម្តេច សេចក្តីប្រតិបត្តិ ជាដំណើរ ដើម្បី
រលត់អាយតនៈ๖តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុសោតាំងឡាយ អាយតនៈ[๑] នេះ
មាន ๖ គឺចក្ខាយតនៈ๑ សោតាយតនៈ๑ ឃានាយតនៈ๑ ជិវ្ហាយតនៈ๑
កាយាយតនៈ๑ មនាយតនៈ๑ ។ សេចក្តីកើតឡើងនៃអាយតនៈ ๖ បាន
ព្រោះសេចក្តីកើតឡើងនៃនាមរូប សេចក្តីរលត់អាយតនៈ๖បាន ព្រោះ
សេចក្តីរលត់នាមរូប អរិយមគ្គប្រកបដោយអង្គ៨នេះឯង ជាសេចក្តី
ប្រតិបត្តិ ជាដំណើរ ដើម្បីរលត់អាយតនៈ ๖ អរិយមគ្គនោះគឺ សម្មាទិដ្ឋិ
។ បេ ។ សម្មាសមាធិ ។ ម្នាលភិក្ខុសោតាំងឡាយ កាលណាអរិយសាវ័ក

ឯវំ សង្ខ្យាយតនំ បជាយតិ ឯវំ សង្ខ្យាយតនេ-
ម្ពុនេយំ បជាយតិ ឯវំ សង្ខ្យាយតនជិវ្ហេនំ បជាយតិ
ឯវំ សង្ខ្យាយតនជិវ្ហេនតាមិដំ បដិបទំ បជាយតិ
សោ សទ្ធោ សោ ភគវាឧសយំ បមាយ ។ បេ ។
ឯត្តាវតាបិ ខោ អាវុសោ អរិយសាវកោ សម្មាទិដ្ឋី
ហោតិ ឧជុគតាសទ្ធ ទិដ្ឋិ ឆប្ប អវេច្ចប្បសាទេន
សមន្នាគតោ អាគតោ ឥមំ សទ្ធម្មន្តិ ។

(๑๒๕) សិយា បជាវុសោ ។ បេ ។ សិយាវុសោតិ
អាយស្មា សារីបុត្តោ អវោច យតោ ខោ អាវុសោ
អរិយសាវកោ ជាមរូបញ្ច បជានាតិ ជាមរូបសមុទ-
យញ្ច បជានាតិ ជាមរូបនិរោធញ្ច បជានាតិ ជាមរូប-
និរោធគាមិនិំ បដិបទញ្ច បជានាតិ ឯត្តាវតាបិ ខោ
អាវុសោ អរិយសាវកោ សម្មាទិដ្ឋី ហោតិ ឧជុគតាសទ្ធ
ទិដ្ឋិ ឆប្ប អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ អាគតោ
ឥមំ សទ្ធម្មន្តិ ។ កតមំ បជាវុសោ ជាមរូបំ

ដ៏ឆ្ងាស់នូវកាយគតៈ៦ យ៉ាងនេះ ដ៏ឆ្ងាស់នូវសេចក្តីតើតឡើងនៃកាយគតៈ៦ យ៉ាងនេះ ដ៏ឆ្ងាស់នូវសេចក្តីរលត់កាយគតៈ ៦ យ៉ាងនេះ ដ៏ឆ្ងាស់នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិ ជាដំណើរដើម្បីរលត់កាយគតៈ ៦ យ៉ាងនេះ អរិយសាវ័កនោះ លះចោលអនុស័យគឺរាគៈ ដោយសព្វគ្រប់ ។ បេ ។ ម្នាលអាវុសោចំឆព្ភាយ អរិយសាវ័ក ជាសម្មាទិដ្ឋិ ជាអ្នកមានទិដ្ឋិត្រង់ ប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លា មិនញាប់ញ័រក្នុងព្រះធម៌ ហើយមកកាន់ព្រះសទ្ធម្មនេះ ដោយហេតុប៉ុណ្ណោះឯង ក្នុងកាលនោះ ។

[១៦៥] កាលបុគ្គលចំឆព្ភាយនិយាយថា ម្នាលអាវុសោ បរិយាយឯទៀតនៅមានដែរឬ ។ បេ ។ ព្រះសារីបុត្តមានអាយុ ឆ្លើយតបថា ម្នាលអាវុសោចំឆព្ភាយ នៅមានដែរ ដូច្នេះហើយនិយាយថា ម្នាលអាវុសោចំឆព្ភាយ កាលណាអរិយសាវ័ក ដ៏ឆ្ងាស់នូវនាមរូបផង ដ៏ឆ្ងាស់នូវសេចក្តីតើតឡើងនៃនាមរូបផង ដ៏ឆ្ងាស់នូវសេចក្តីរលត់នាមរូបផង ដ៏ឆ្ងាស់នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិ ជាដំណើរដើម្បីរលត់នាមរូបផង ម្នាលអាវុសោចំឆព្ភាយ អរិយសាវ័កជាសម្មាទិដ្ឋិ ជាអ្នកមានទិដ្ឋិត្រង់ ប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លា មិនញាប់ញ័រក្នុងព្រះធម៌ ហើយមកកាន់ព្រះសទ្ធម្មនេះ ដោយហេតុប៉ុណ្ណោះឯង ក្នុងកាលនោះ ។ ម្នាលអាវុសោចំឆព្ភាយ

តត្ថមោ នាមរូបសមុទយោ តត្ថរោ នាមរូបនិរោធោ តត្ថមា នាមរូបនិរោធគាមិនី បដិបទាតិ ។ វេទនា សញ្ញា ចេតនា ផស្សោ មនសិការោ ឥមំ រុប្ចតិ(๑) នាមំ ។ ចត្តារិ ច មហាភូតានិ ចតុន្នញ្ច មហាភូតានំ ឧបាទាយ រូបំ ឥមំ រុប្ចតិ(๒) រូបំ ។ ឥតិ ឥទញ្ច នាមំ ឥទញ្ច រូបំ ឥមំ រុប្ចតារុសេវ នាមរូបំ ។ វិញ្ញាណាសមុទយោ នាមរូបសមុទយោ វិញ្ញាណនិរោធោ នាមរូបនិរោធោ អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ នាមរូបនិរោធគាមិនី បដិបទា សេយ្យថីទំ សម្មា-ទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ ។ យតោ ខោ អាវុសោ អរិយសាវកោ ឥតិ នាមរូបំ បជានាតិ ឥតិ នាមរូបសមុទយំ បជានាតិ ឥតិ នាមរូប-និរោធំ បជានាតិ ឥតិ នាមរូបនិរោធគាមិនិំ បដិ-បទំ បជានាតិ សោ សព្វសោ កតាធុសយំ បហាយ ។ បេ ។ ឥត្តាវតាបិ ខោ អាវុសោ

๑–๒ ឧ.ម. រុប្ចការុសោ ។

នាមរូប តើដូចម្តេច សេចក្តីកើតឡើងនៃនាមរូប តើដូចម្តេច សេចក្តីរំលត់នាមរូប តើដូចម្តេច សេចក្តីប្រតិបត្តិ ជាដំណើរដើម្បីរំលត់នាមរូប តើដូចម្តេច ។ វេទនា ១ សញ្ញា ១ ចេតនា ១ ផស្ស:១ មនសិការ: ១ នេះហៅថា នាម ។ មហាភូតទាំង ៤ នឹងរូបដែលអាស្រ័យមហាភូតរូបទាំង ៤ នេះ ហៅថា រូប ។ ម្នាលអាវុសោ នាមនេះនឹងរូបនេះ ហៅថា នាមរូប ដោយប្រការដូច្នេះ ។ សេចក្តីកើតឡើងនៃនាមរូប ព្រោះសេចក្តីកើតឡើងនៃវិញ្ញាណ សេចក្តីរំលត់នាមរូប ព្រោះសេចក្តីរំលត់វិញ្ញាណ អរិយមគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ នេះឯង ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិជាដំណើរដើម្បីរំលត់នាមរូប អរិយមគ្គនោះ គឺ សម្មាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ កាលណាអរិយសាវ័កដឹងច្បាស់នូវនាមរូបយ៉ាងនេះ ដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីកើតឡើងនៃនាមរូបយ៉ាងនេះ ដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីរំលត់នាមរូបយ៉ាងនេះ ដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិ ជាដំណើរដើម្បីរំលត់នាមរូបយ៉ាងនេះ អរិយសាវ័កនោះលះបង់អនុស័យ គឺពាគ:ដោយសព្វគ្រប់ ។ បេ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ

อริยสฺสาวเกา สมาธิสฺมึ เยภาเต ขุฑฺฑกสฺส ปิฏฺ
ฐเม อเวจปฺปสาเทน สมนฺนาคเตา อาคเตา ฯมึ
สทฺธมฺมนฺติ ฯ

(๑๒๖) สิยา ปนาวุเสา ฯ เป ฯ สิยาวุเสาติ
อายสฺมา สาริปุตฺตา อเวจ ยเตา เขา อาวุเสา
อริยสฺสาวเกา วิญฺญาณญฺจ ปชานาติ วิญฺญาณสมุท-
ยญฺจ ปชานาติ วิญฺญาณนิโรธญฺจ ปชานาติ วิญฺญาณ-
นิโรธคามินึ ปฏิปทญฺจ ปชานาติ ยถาวาตมิ เขา
อาวุเสา อริยสฺสาวเกา สมฺมาทิฏฺฐิ เยภาเต ขุฑฺฑกสฺส
ทิฏฺฐิ ธมฺเม อเวจปฺปสาเทน สมนฺนาคเตา อาคเตา
ฯมึ สทฺธมฺมนฺติ ฯ กตมึ ปนาวุเสา วิญฺญาณึ
กตเมา วิญฺญาณสมุทเยา กตเมา วิญฺญาณนิโรเธา
กตมา วิญฺญาณนิโรธคามินี ปฏิปทาติ ฯ ฉยิ-
เม อาวุเสา วิญฺญาณกายา จกฺขุวิญฺญาณึ โสต-
วิญฺญาณึ ฆานวิญฺญาณึ ชิวฺหาวิญฺญาณึ กายวิญฺญาณึ

អរិយសាវ័ក ជាសម្មាទិដ្ឋិ ជាអ្នកមានទិដ្ឋិត្រង់ ប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លា មិនញាប់ញ័រក្នុងព្រះធម៌ បានមកកាន់ព្រះសទ្ធម្មនេះ ដោយហេតុប៉ុណ្ណេះឯង ក្នុងកាលនោះ ។

(១៦៦) ភិក្ខុចាំនឹងឆ្លើយ និយាយថា អាវុសោ បរិយាយឯទៀត នៅមានតទៅទៀតដែរឬ ។ បេ ។ ព្រះសារីបុត្រឆ្លើយតបថា អាវុសោចាំនឹងឆ្លើយ នៅមានដែរ ដូច្នេះហើយនិយាយថា អាវុសោចាំនឹងឆ្លើយ កាលណាអរិយសាវ័កស្គាល់ច្បាស់នូវវិញ្ញាណផង ស្គាល់ច្បាស់នូវសេចក្តីកើតឡើងនៃវិញ្ញាណផង ស្គាល់ច្បាស់នូវសេចក្តីរលត់វិញ្ញាណផង ស្គាល់ច្បាស់នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិ ជាដំណើរដើម្បីរលត់វិញ្ញាណផង អាវុសោចាំនឹងឆ្លើយ អរិយសាវ័ក ជាសម្មាទិដ្ឋិ ជាអ្នកមានទិដ្ឋិត្រង់ ប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លា មិនញាប់ញ័រក្នុងព្រះធម៌ បានមកកាន់ព្រះសទ្ធម្មនេះ ដោយហេតុប៉ុណ្ណេះឯង ក្នុងកាលនោះ ។ អាវុសោចាំនឹងឆ្លើយ វិញ្ញាណតើដូចម្តេច សេចក្តីកើតឡើងនៃវិញ្ញាណតើដូចម្តេច សេចក្តីរលត់វិញ្ញាណតើដូចម្តេច សេចក្តីប្រតិបត្តិ ជាដំណើរដើម្បីរលត់វិញ្ញាណ តើដូចម្តេច ។ អាវុសោចាំនឹងឆ្លើយ ពួកវិញ្ញាណនេះមាន៦ គឺចក្ខុវិញ្ញាណ១ សោតវិញ្ញាណ ១ ឃានវិញ្ញាណ ១ ជិវ្ហាវិញ្ញាណ ១ កាយវិញ្ញាណ ១

ปเภวิญฺญาณนฺติ ฯ สนิทานาสมุทยา วิญฺญาณสมุทโย สนิทานาภเวนา วิญฺญาณาภเวโนติ อยเมว อริยา อฏฺฐงฺคิโก มคฺโค วิญฺญาณาภเวคามินี ปฏิปทา เสยฺยถีทํ สมฺมาทิฏฺฐิ ฯ เป ฯ สมฺมาสมาธิ ฯ ยาโค โข อาวุโส อริยสาวโกติ ฯลฯ วิญฺญาณนฺติ ปชานาติ ฯลฯ วิญฺญาณสมุทยนฺติ ปชานาติ ฯลฯ วิญฺญาณนิโรธนฺติ ปชานาติ ฯลฯ วิญฺญาณนิโรคามินึ ปฏิปทนฺติ ปชานาติ เสา สพฺโพ กตาวุสยนฺติ ปรยาย ฯ เป ฯ ปฏฺฐายาติ โข อาวุโส อริยสาวโกติ สมฺมาทิฏฺฐี ชุกตาสฺส ทิฏฺฐี ชุ อาเวฏฺฐปฺป-สาเทน สมนฺนาคโต อตเต ทิมํ สทฺธมฺมนฺติ ฯ

(๑๒๗) สิยา ปนาวุโส ฯ เป ฯ สิ-ยาวุโสติ อายสฺมา สาริปุตฺโต อโวจ ยาโค โข อาวุโส อริยสาวโกติ สงฺขารญฺ ปชานาติ

មានោវិញ្ញាណ១ ។ សេចក្តីកើតឡើងនៃវិញ្ញាណ ព្រោះសេចក្តីកើតនៃសង្ខារ សេចក្តីរលត់វិញ្ញាណ ព្រោះសេចក្តីរលត់សង្ខារ អរិយមគ្គប្រកបដោយអង្គ៨នេះឯង ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិដាំណើរដើម្បីរលត់វិញ្ញាណ អរិយមគ្គនោះគឺ សម្មាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ ។ ម្នាលអាវុសោចំឆព្ភាយ កាលណាអរិយសាវ័កស្គាល់ច្បាស់នូវវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ស្គាល់ច្បាស់នូវសេចក្តីកើតឡើងនៃវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ស្គាល់ច្បាស់នូវសេចក្តីរលត់វិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ស្គាល់ច្បាស់នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិ ជាដំណើរដើម្បីរលត់វិញ្ញាណយ៉ាងនេះ អរិយសាវ័កនោះ លះចោលអនុស័យគឺរាគៈដោយសព្វគ្រប់ ។ បេ ។ ម្នាលអាវុសោចំឆព្ភាយ អរិយសាវ័កជាសម្មាទិដ្ឋិ ជាអ្នកមានទិដ្ឋិត្រង់ ប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លា មិនញាប់ញ័រក្នុងព្រះធម៌ ហើយមកកាន់ព្រះសទ្ធម្មនេះ ដោយហេតុប៉ុណ្ណេះឯង ក្នុងកាលនោះ ។

(๑๔๗) គហបតីចំឆព្ភាយ និយាយថា ម្នាលអាវុសោ បរិយាយឯទៀតនៅមានដែរឬ ។ បេ ។ ព្រះសារីបុត្តឆ្លើយតបថា ម្នាលអាវុសោចំឆព្ភាយ បរិយាយឯទៀតនៅមាន ហើយនិយាយថា ម្នាលអាវុសោចំឆព្ភាយ កាលណាអរិយសាវ័កស្គាល់ច្បាស់នូវសង្ខារផង ស្គាល់

សង្ខារសមុទយា បជានាតិ សង្ខារនិរោធា បជានាតិ សង្ខារនិរោធគាមិនិ បដិបទា បជានាតិ ឯត្តាវតាបិ ខោ អាវុសោ អរិយសាវកោ សម្មាទិដ្ឋី ហោតិ ឧជុគតាស្ស ទិដ្ឋិ ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ អាគតោ ឥមំ សទ្ធម្មំ ។ កតមេ បជានាវុសោ សង្ខារ កតមោ សង្ខារសមុទយោ កតមោ សង្ខារនិរោធោ កតមា សង្ខារនិរោធគាមិនិ បដិបទាតិ ។ តយោមេ អាវុសោ សង្ខារ កាយសង្ខារោ វចីសង្ខារោ ចិត្តសង្ខារោ ។ អវិជ្ជាសមុទយា សង្ខារសមុទយោ អវិជ្ជានិរោធា សង្ខារនិរោធោ អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ សង្ខារនិរោធគាមិនិ បដិបទា សេយ្យថីទំ សម្មាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ ។ យតោ ខោ អាវុសោ អរិយសាវកោ ឥមំ សង្ខារំ បជានាតិ ឥមំ សង្ខារសមុទយំ បជានាតិ ឥមំ សង្ខារនិរោធំ បជានាតិ ឥមំ សង្ខារនិរោធគាមិនិ បដិបទំ បជានាតិ សោ សព្ពសោ ភគានុសយំ បហាយ បដិឃានុសយំ បដិវិនោទេត្វា

ប្បាសន្ទូវសេចក្តីកើតឡើង នៃសង្ខារផង ស្គាល់ប្បាសន្ទូវសេចក្តីរលត់សង្ខារផង ស្គាល់ប្បាសន្ទូវសេចក្តីប្រតិបត្តិ ជាដំណើរដើម្បីរលត់សង្ខារផង ម្នាលអាវុសោ ពាំនឹងឮប្បាយ អរិយសាវ័ក ជាសម្មាទិដ្ឋិ ជាអ្នកមានទិដ្ឋិត្រង់ ប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លា មិនញាប់ញ័រក្នុងព្រះធម៌ហើយ ចានមកកាន់ព្រះសទ្ធម្មនេះ ដោយហេតុប៉ុណ្ណេះឯង ក្នុងកាលនោះ ។ ម្នាលអាវុសោ ពាំនឹងឮប្បាយ សង្ខារពាំនឹងឮប្បាយ តើដូចម្តេច សេចក្តីកើតឡើងនៃសង្ខារតើដូចម្តេច សេចក្តីរលត់សង្ខារតើដូចម្តេច សេចក្តីប្រតិបត្តិជាដំណើរដើម្បីរលត់សង្ខារ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលអាវុសោ ពាំនឹងឮប្បាយ សង្ខារនេះមានពីរគឺ កាយសង្ខារ១ វចីសង្ខារ១ ចិត្តសង្ខារ១ សេចក្តីកើតឡើងនៃសង្ខារ ព្រោះសេចក្តីកើតឡើងនៃអវិជ្ជា សេចក្តីរលត់សង្ខារ ព្រោះសេចក្តីរលត់អវិជ្ជា អរិយមគ្គប្រកបដោយអង្គ៨ នេះឯង ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិ ជាដំណើរដើម្បីរលត់សង្ខារ គឺ សម្មាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ ។ ម្នាលអាវុសោ ពាំនឹងឮប្បាយ កាលណាអរិយសាវ័កស្គាល់ប្បាសន្ទូវសង្ខារយ៉ាងនេះ ស្គាល់ប្បាសន្ទូវសេចក្តីកើតឡើងនៃសង្ខារយ៉ាងនេះ ស្គាល់ប្បាសន្ទូវសេចក្តីរលត់សង្ខារយ៉ាងនេះ ស្គាល់ប្បាសន្ទូវសេចក្តីប្រតិបត្តិ ជាដំណើរដើម្បីរលត់សង្ខារយ៉ាងនេះ អរិយសាវ័កនោះលះចោលអនុស័យគឺរាគៈ ដោយសព្វគ្រប់ បន្ទោបង់អនុស័យគឺមដោយ:

อสฺมึ นิฏฺฐิมาเนฺ สมูหนิตฺวา อวิชฺชํ ปหาย วิชฺชํ อุปฺปาเทตฺวา นิเยฺย ยเมฺห ทุกฺขสฺสนฺตกโร โหติ ฌตฺวาตาปิ โข อาวุโส อริยสาวโก สมฺมาทิฏฺฐิ โหติ อุชุคตาสฺส นิฏฺฐิ ยเมฺห อเวจฺจปฺปสาเทน สมนฺนาคโต อาคโต อิมํ สทฺธมฺมนฺติ ฯ

(๑๒๘) สิยา ปนาวุโส ฯ เป ฯ สิยาวุโสติ อายสฺมา สารีปุตฺโต อเวจ ยโต โข อาวุโส อริยสาวโก อวิชฺชญฺ ปชานาติ อวิชฺชาสมุทยญฺ ปชานาติ อวิชฺชานิโรธญฺ ปชานาติ อวิชฺชานิโรธคามินิปฏิปทญฺ ปชานาติ ฌตฺวาตาปิ โข อาวุโส อริยสาวโก สมฺมาทิฏฺฐิ โหติ อุชุคตาสฺส นิฏฺฐิ ยเมฺห อเวจฺจปฺปสาเทน สมนฺนาคโต อาคโต อิมํ สทฺธมฺมนฺติ ฯ กตมา ปนาวุโส อวิชฺชา กตฺถโม อวิชฺชาสมุทโย กตโม อวิชฺชานิโรโธ กตมา อวิชฺชานิโรธคามินิปฏิปทาติ ฯ ยํ โข อาวุโส ทุกฺเข อญาณํ ทุกฺขสมุทเย อญาณํ

ដូចម្តេចញ្ញូវអនុសយ៍តិមានះ ប្រហែលនឹងនិយាយដូច្នេះថា អាត្មាអញមានដូច្នេះ ហើយលះបង់នូវអវិជ្ជា ញុំាវិជ្ជាឲ្យកើតឡើង ហើយធ្វើនូវទីបំផុតនៃទុក្ខ ក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះបាន ម្នាលអាវុសោចាំនន្ទិយ អរិយសាវ័ក ជាសម្មាទិដ្ឋិ ជាអ្នកមានទិដ្ឋិត្រង់ ប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លា មិនញាប់ញ័រក្នុងព្រះធម៌ បានមកកាន់ព្រះសទ្ធម្មនេះ ដោយហេតុប៉ុណ្ណេះឯង ក្នុងកាលនោះ ។

[១២៨] កិក្កូចាំនន្ទិយ និយាយថា ម្នាលអាវុសោ បរិយាយឯទៀតនៅមានដែរឬ ។ បេ ។ ព្រះសារីបុត្រឆ្លើយតបថា ម្នាលអាវុសោចាំនន្ទិយ នៅមានដែរ ហើយនិយាយថា ម្នាលអាវុសោចាំនន្ទិយ កាលណាអរិយសាវ័ក ស្គាល់ច្បាស់នូវអវិជ្ជាផង ស្គាល់ច្បាស់នូវសេចក្តីកើតឡើងនៃអវិជ្ជាផង ស្គាល់ច្បាស់នូវសេចក្តីរលត់អវិជ្ជាផង ស្គាល់ច្បាស់នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិ ជាដំណើរដើម្បីរលត់អវិជ្ជាផង ម្នាលអាវុសោចាំនន្ទិយ អរិយសាវ័ក ជាសម្មាទិដ្ឋិជាអ្នកមានទិដ្ឋិត្រង់ ប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លា មិនញាប់ញ័រក្នុងព្រះធម៌ បានមកកាន់ព្រះសទ្ធម្មនេះ ដោយហេតុប៉ុណ្ណេះឯង ក្នុងកាលនោះ ។ ម្នាលអាវុសោចាំនន្ទិយ អវិជ្ជា តើដូចម្តេច សេចក្តីកើតឡើងនៃអវិជ្ជា តើដូចម្តេច សេចក្តីរលត់អវិជ្ជា តើដូចម្តេច សេចក្តីប្រតិបត្តិ ជាដំណើរដើម្បីរលត់អវិជ្ជាតើដូចម្តេច ។ ម្នាលអាវុសោចាំនន្ទិយ សេចក្តីមិនដឹងទុក្ខ ១ សេចក្តីមិនដឹងហេតុឲ្យកើតទុក្ខ ១

ទុក្ខនិរោធេ ញាណំ ទុក្ខនិរោធគាមិនិយា[1] បដិ-
បទាយ ញាណំ អយំ វុច្ចតាវុសោ អវិជ្ជា ។ អាសវសមុ-
ទយា អវិជ្ជាសមុទយោ អាសវនិរោធា អវិជ្ជានិរោធោ
អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ អវិជ្ជានិរោធគាមិនី
បដិបទា សេយ្យថីទំ សម្មាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សម្មាស-
មាធិ ។ យតោ ខោ អាវុសោ អរិយសាវកោ ឥមំ
អវិជ្ជំ បជានាតិ ឥមំ អវិជ្ជាសមុទយំ បជានាតិ ឥមំ
អវិជ្ជានិរោធំ បជានាតិ ឥមំ អវិជ្ជានិរោធគាមិនិំ បដិ-
បទំ បជានាតិ សោ សព្ពសោ កតាសុសយំ បហាយ
បដិឃានុសយំ បដិវិនោទេត្វា អស្មីតិ និដ្ឋមានានុសយំ
សមូហនិត្វា អវិជ្ជំ បហាយ វិជ្ជំ ឧប្បាទេត្វា ទិដ្ឋេ
ឯវ ធម្មេ ទុក្ខស្សន្តកិរេ ហោតិ ឯត្តាវតាបិ ខោ អាវុសោ
អរិយសាវកោ សម្មាទិដ្ឋី ហោតិ ឧជុគតាសទ្ធ និដ្ឋ
ឯវ ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ អាគតោ ឥមំ
សទ្ធម្មំ ។

---

១ ម.ម. ទុក្ខនិរោធគាមិនី ។

សេចក្តីមិនដឹងច្រះនិព្វានជាគ្រឿងរំលត់ទុក្ខ ១ សេចក្តីមិនដឹងបដិបទា ជាដំណើរ ដើម្បីរំលត់ទុក្ខ ១ ម្នាលអាវុសោ នេះឯងហៅថា អវិជ្ជា ។ សេចក្តីកើតឡើងនៃអវិជ្ជា ព្រោះសេចក្តីកើតឡើងនៃអាសវៈ សេចក្តីរំលត់អវិជ្ជា ព្រោះសេចក្តីរំលត់អាសវៈ អរិយមគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ នេះឯង ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិ ជាដំណើរ ដើម្បីរំលត់អវិជ្ជាគឺ សម្មាទិដ្ឋិ ។បេ។ សម្មាសមាធិ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ កាលណាអរិយសាវ័ក ស្គាល់ច្បាស់នូវអវិជ្ជាយ៉ាងនេះ ស្គាល់ច្បាស់នូវសេចក្តីកើតឡើងនៃអវិជ្ជាយ៉ាងនេះ ស្គាល់ច្បាស់នូវសេចក្តីរំលត់អវិជ្ជាយ៉ាងនេះ ស្គាល់ច្បាស់នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិ ជាដំណើរដើម្បីរំលត់អវិជ្ជាយ៉ាងនេះ អរិយសាវ័កនោះលះបង់អនុស័យគឺរាគៈ បន្ទោបង់អនុស័យគឺបដិឃៈ ដកចេញនូវអនុស័យគឺមានះ ប្រហែលនឹងទិដ្ឋិថា អាត្មាអញមានដូច្នេះ លះបង់នូវអវិជ្ជា ញុំាងវិជ្ជាឲ្យកើតឡើង ហើយធ្វើនូវទីបំផុតនៃទុក្ខក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះបាន ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ អរិយសាវ័ក ជាសម្មាទិដ្ឋិ ជាអ្នកមានទិដ្ឋិត្រង់ ប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លា មិនញាប់ញ័រក្នុងព្រះធម៌ មកកាន់ព្រះសទ្ធម្មនេះ ដោយហេតុប៉ុណ្ណេះឯង ក្នុងកាលនោះ ។

[๑๒๙] สาวตฺถินิทานนฺติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม สารีปุตฺตสฺส ภาสิตํ อกาลญฺญูติ อนุโลมาติ อายสฺมนฺตํ สารีปุตฺตํ ทฺวีหิ ปญฺหาหิ อปุจฺฉิ[๑] สิยา ปนาวุโส อญฺญาปิ ปริโยเยหิ ยถา อริยสาวกสฺส สมฺมาทิฏฺฐิ โหติ ชุชุกตาสฺส ทิฏฺฐิ ฉนฺโท ธมฺโม อาเวฬปฺปสาทเน สมนฺนาคตา อาคตา ๔มํ สทฺธมฺมนฺติ ฯ

[๑๓๐] สิยาวุโส อายสฺมา สารีปุตฺโต อเกจิ ยาตา โข อาวุโส อริยสาวกสฺส อาสวา ปชานาติ อาสวสมุทยญฺจ ปชานาติ อาสวนิโรธญฺจ ปชานาติ อาสวนิโรธคามินิญฺจ ปฏิปทญฺจ ปชานาติ เอตาปิ โข อาวุโส อริยสาวกสฺส สมฺมาทิฏฺฐิ โหติ ชุชุกตาสฺส ทิฏฺฐิ ฉนฺโท ธมฺโม อาเวฬปฺปสาทเน สมนฺนาคตา อาคตา ๔มํ สทฺธมฺมนฺติ ฯ กตเมหิ ปนาวุโส อาสเวหิ กตเมหิ อาสวสมุทยาหิ

---

๑ ฉ. ม. อปุจฺฉิ ฯ

(๑๒๙) ភិក្ខុទាំងអម្បាលនោះ ត្រេកអរអនុមោទនា ចំពោះភាសិតរបស់ព្រះសារីបុត្រដ៏មានអាយុថា ម្នាលអាវុសោ ប្រសិនហើយ ចូនសួរប្រស្នានឹងព្រះសារីបុត្រដ៏មានអាយុតទៅទៀតថា ម្នាលអាវុសោ អរិយសាវ័ក ដាសម្មាទិដ្ឋិ ដាអ្នកមានទិដ្ឋិត្រង់ ប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថា មិនញាប់ញ័រក្នុងព្រះធម៌ ចូនមកកាន់ព្រះសទ្ធម្មនេះ ដោយបរិយាយដូចម្តេចទៅមានដែរឬ ?

(๑๓๐) ព្រះសារីបុត្រ ឆ្លើយតបថា ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ បរិយាយឯទៀតទៅមាន ហើយនិយាយថា ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ កាលណា អរិយសាវ័ក ស្គាល់ច្បាស់នូវអាសវៈផង ស្គាល់ច្បាស់នូវសេចក្តីកើតឡើងនៃអាសវៈផង ស្គាល់ច្បាស់នូវសេចក្តីរលត់អាសវៈផង ស្គាល់ច្បាស់នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិ ដាដំណើរដើម្បីរលត់អាសវៈផង ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ អរិយសាវ័ក ដាសម្មាទិដ្ឋិ ដាអ្នកមានទិដ្ឋិត្រង់ ប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថា មិនញាប់ញ័រក្នុងព្រះធម៌ ចូនមកកាន់ព្រះសទ្ធម្មនេះ ដោយហេតុប៉ុណ្ណេះឯង ក្នុងកាលនោះ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ អាសវៈតើដូចម្តេច សេចក្តីកើតឡើងនៃអាសវៈ តើដូចម្តេច

กตเมา อาสวานเกเ กิจเมา อาสวานเกธมฺมา ปฏิปทาติ ฯ กเยเมเ อาวุโส อาสวา กามาสเวเ ภวาสเวเ อวิชฺชาสเวเ ฯ อวิชฺชาสมุทเยา อาสวสมุทเยา อวิชฺชานเกเ อาสวานเกเ อยเมเว อริเยา อฏฺฐงฺคเกา มคฺเค อาสวานเกธมฺมา ปฏิปทา เสยฺยถีทํ สมฺมาทิฏฺฐิ สมฺมาสงฺกปฺเป สมฺมาวาจา สมฺมากมฺมนฺเต สมฺมาอาชีเว สมฺมาวายาเมา สมฺมาสติ สมฺมาสมาธิ ฯ เยเต เอวา อาวุโส อริยสาวเกเ ฐานเส อาสวานํ ปชานนาติ ฐานเส อาสวสมุทยํ ปชานนาติ ฐานเส อาสวนิโรธํ ปชานนาติ ฐานเส อาสวนิโรธคามินิ ปฏิปทํ ปชานนาติ เสา สพฺพโส กายทุจริตํ ปหาย สุจริตเ ภาเวตฺวา อสุทฺธกายกมฺมนฺตตฺตา ปหาย สุทฺธกายกมฺมนฺตตฺตา ภาเวตฺวา วจีทุจริตเ ปหาย สุวจีกมฺมนฺตตฺตา ภาเวตฺวา มโนทุจริตเ ปหาย สุมโนกมฺมนฺตตฺตา ภาเวตฺวา มิจฺฉาชีวเ ปหาย สมฺมาชีวเ ภาเวตฺวา

សេចក្តីរលត់អាសវៈតើដូចម្តេច សេចក្តីប្រតិបត្តិ ដ៏ដំណើរដើម្បីរលត់អាសវៈតើដូចម្តេច ម្នាលអាវុសោ តាំងពីឆ្ពោយ អាសវៈនេះមាន ៣ គឺ កាមាសវៈ ១ ភវាសវៈ ១ អវិជ្ជាសវៈ ១ ។ សេចក្តីកើតឡើងនៃអាសវៈ ព្រោះសេចក្តីកើតឡើងនៃអវិជ្ជា សេចក្តីរលត់អាសវៈ ព្រោះសេចក្តីរលត់អវិជ្ជា អរិយមគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ នេះឯង ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិ ជាដំណើរដើម្បីរលត់អាសវៈ អរិយមគ្គនោះគឺ សម្មាទិដ្ឋិ ១ សម្មាសង្កប្បៈ ១ សម្មាវាចា ១ សម្មាកម្មន្តៈ ១ សម្មាអាជីវៈ ១ សម្មាវាយាម ១ សម្មាសតិ ១ សម្មាសមាធិ ១ ។ ម្នាលអាវុសោ តាំងពីឆ្ពោយ កាលណា អរិយសាវ័ក ស្គាល់ច្បាស់នូវអាសវៈយ៉ាងនេះ ស្គាល់ច្បាស់នូវសេចក្តីកើតឡើងនៃអាសវៈយ៉ាងនេះ ស្គាល់ច្បាស់នូវសេចក្តីរលត់អាសវៈយ៉ាងនេះ ស្គាល់ច្បាស់នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិ ដ៏ដំណើរដើម្បីរលត់អាសវៈយ៉ាងនេះ អរិយសាវ័កនោះ លះចោលអនុស័យគឺរាគៈ ដោយសព្វគ្រប់ បន្ទោបង់អនុស័យគឺបដិឃៈ ដកចេញនូវអនុស័យគឺមានះប្រៀលនឹងទិដ្ឋិថា អាត្មាអញមានដូច្នេះ លះបង់នូវអវិជ្ជា ញុំាងវិជ្ជាឲ្យកើត ហើយធ្វើនូវទីបំផុតនៃទុក្ខក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះបាន

ឯត្តាវតាបិ ខោ អាវុសោ អរិយសាវកោ សម្មាទិដ្ឋិំ
ហោតិ ឧជុគតាសស្ស ទិដ្ឋិ ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន
សមន្នាគតោ អាគតោ ឥមំ សទ្ធម្មំ ។ ឥមេ-
កេបិ អាយស្មា សារីបុត្តោ អត្តមនា តេ ភិក្ខូ
អាយស្មតោ សារីបុត្តស្ស ភាសិតំ អភិនន្ទុន្តិ ។

សម្មាទិដ្ឋិសុត្តំ នវមំ និដ្ឋិតំ(១) ។

ទុក្ខំ ជរាមរណំ ឧទានំ
សង្ខាយេតំ ជាមរូបំ វិញ្ញាណំ
យំ ឆបេតេ ភតមំ
បជាវុសោ វេទានតោ ។
ជាតិ តណ្ហា ច វេទនា
អវិជ្ជាយ ចក្កិត្តា
យា ចត្តារិ បតេ ភតមា
បជាវុសោ វេទានតោ ។

---

១ ឧ.ម. សម្មាទិដ្ឋិសុត្តំ នវមំ ។

ម្នាលអាវុសោ ពាំងឆ្ងាយ អរិយសាវ័កជាសម្មាទិដ្ឋិ ជាអ្នកមានទិដ្ឋិត្រង់ ប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លា មិនញាប់ញ័រក្នុងព្រះធម៌ ឋានមកកាន់ព្រះសទ្ធម្មនេះ ដោយហេតុប៉ុណ្ណោះឯង ក្នុងកាលនោះ ។ លុះព្រះសារីបុត្រដ៏មានអាយុពោលពាក្យនេះហើយ កិក្ខុទាំងអម្បាលនោះ មានចិត្តត្រេកអរត្រេកអរចំពោះភាសិតរបស់ព្រះសារីបុត្រដ៏មានអាយុ ។

ចប់ សម្មាទិដ្ឋិសូត្រទី ៩ ។

ធម្មជាតណា ក្នុងពាក្យដែលលោកពោលថា កតមំ បនាវុសោ (ម្នាលអាវុសោ តើដូចម្តេច) មាន ៦ បទ គឺ ទុក្ខ ជរា មរណ ទុច្ចរិត សទ្ធាយតន នាមរូប វិញ្ញាណ ។ ធម្មជាតិណា ក្នុងពាក្យដែលលោកពោលថា កតមា បនាវុសោ (ម្នាលអាវុសោ តើដូចម្តេច) មាន ៤ គឺ ជាតិ តណ្ហា វេទនា ជាគម្រប់ ៤ នឹងអវិជ្ជា ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស មូលបណ្ណាសកំ

អាឃាតវត្ថុ ច ភវេ ដស្សិ

សង្ខារេ អាសវបញ្ចមោ

យំ បញ្ចមេ តតមំ

បនាវុសោ វេទនាតេ ។

តតមង្គំ ឆឌ្ឍិតា វុត្តំ

តតមានិ បតុឌ្ឍិតា

តតមោ បញ្ចវិធោ វុត្តោ

សព្ពសង្ខារគំ បញ្ចសេ បនាឯ ចាតិ[1] ។

---

១ ម. ទុក្ខំ ដឝមរណំ ឧបាទានំ សឡាយតនំ នាមរូបំ វិញ្ញាណំ យោ សោ បរេ តតមោ បនាវុសោ បឋមំ កឹ ជាតិ តណ្ហា ច វេទនា អវិជ្ជាយ បតុក្កនយោ បញ្ចវិ បរេ តតមោ បនាវុសោ បឋមំ កេវលំ ។ អហោវេ ច ភវេ ដឝស្សេ សង្ខារេ អាសវបញ្ចមោ យោវ បញ្ចបរេ តតមោ បនាវុសោ បឋមំ កឹ តតមង្គំ ឆឌ្ឍិតា វុត្តំ ។ តតមានិ បតុឌ្ឍិតានិ តតមោ បញ្ចវិធោ វុត្តោ សព្ពេសំ ឯកសង្ខានំ បញ្ចនយបឋមានិ ចាតិ ទិស្សន្តិ ។

សតាវៈណា ក្នុងពាក្យដែលលោកពោលថា កតមំ បនាវុសោ (ម្នាលអាវុសោ តើដូចម្តេច) មាន ៥ បទ គឺ អាហារ ផស្សៈ សង្ខារ ជាគម្រប់៥ នឹងអាសវៈ។ ធម្មជាតនោះ លោកពោលថា មាន កតមំ (តើដូចម្តេច) ៦ លើក មាន កតមានិ ច (តើដូចម្តេច) ៤ លើក លោកពោលថាមាន កតមោ (តើដូចម្តេច) ៥ លើក រួមបទនៃសង្ខារធម៌ទាំងអស់ត្រូវជា ១៩ ។

ទសមំ សតិប្បដ្ឋានសុត្តំ

(១៣១) ឯវម្មេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ ភគវា កុរូសុ វិហរតិ កម្មាសធម្មំ នាម កុរូនំ និគមោ ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ ភិក្ខវោតិ ។ ភទន្តេតិ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្চស្សោសុំ ។

(១៣២) ភគវា ឯតទវោច ឯកាយនោ អយំ ភិក្ខវេ មគ្គោ សត្តានំ វិសុទ្ធិយា សោកបរិទេវានំ សមតិក្កមាយ ទុក្ខទោមនស្សានំ អត្ថង្គមាយ ញាយស្ស អធិគមាយ និព្ពានស្ស សច្ឆិកិរិយាយ ។ យទិទំ ចត្តារោ សតិប្បដ្ឋានា ។ កតមេ ចត្តារោ ។ ឥធ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ កាយេ កាយានុបស្សី វិហរតិ អាតាបី សម្បជានោ សតិមា

សតិបដ្ឋានសូត្រទី ១០

(១៣១) ខ្ញុំបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅកម្មាសធម្មនិគម[1] របស់អ្នកក្រុងកុរុដែនកុរុ ។ ក្នុងសម័យនោះឯង ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ហៅភិក្ខុទាំងឡាយមកថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូច្នេះ ។ ភិក្ខុទាំងនោះទទួលព្រះពុទ្ធដីកានៃព្រះមានព្រះភាគថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ដូច្នេះ ។

(១៣២) ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ដូច្នេះថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ផ្លូវគឺសតិបដ្ឋានទាំង ៤ ជាផ្លូវមួលតែមួយ[2] (ប្រព្រឹត្តទៅ) ដើម្បីសេចក្តីបរិសុទ្ធិនៃសត្វទាំងឡាយ ដើម្បីលះបង់នូវសេចក្តីសោកនឹងសេចក្តីខ្សឹកខ្សួល ដើម្បីរំលត់នូវទុក្ខទិន្ទោមនស្ស ដើម្បីបាននូវអរិយមគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ ប្រការ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវព្រះនិព្វាន ។ នេះហៅថា សតិបដ្ឋាន ៤ ។ សតិបដ្ឋាន ៤ គឺអ្វីខ្លះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ពិចារណាឃើញរឿយ ៗ នូវកាយក្នុងកាយជាប្រក្រតី គ្រប់គ្រងព្យាយាមដោយគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស ជាអ្នកដឹងខ្លួន ជាអ្នកមានស្មារតី (ដោយគ្រឿងកំណត់)

---

១ ហៅថា កម្មាសទម្មនិគមខ្លះ ។ ២ ដែលថា ផ្លូវមួលតែមួយ មានសេចក្តីពន្យល់ក្នុងមហាសតិបដ្ឋានសូត្រ ទីឃនិកាយ មហាវគ្គទំព័រ ១ ។

វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈាទោមនស្សំ ។ វេទនាសុ
វេទនានុបស្សី វិហរតិ អាតាបី សម្បជានោ សតិមា
វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈាទោមនស្សំ ។ ចិត្តេ ចិត្តា-
នុបស្សី វិហរតិ អាតាបី សម្បជានោ សតិមា វិនេយ្យ
លោកេ អភិជ្ឈាទោមនស្សំ ។ ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី
វិហរតិ អាតាបី សម្បជានោ សតិមា វិនេយ្យ លោកេ
អភិជ្ឈាទោមនស្សំ ។

(១៣៣) កថញ្ច ភិក្ខវេ ភិក្ខុ កាយេ កាយា-
នុបស្សី វិហរតិ ។ ឥធ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ អរញ្ញគតោ
វា រុក្ខមូលគតោ វា សុញ្ញាគារគតោ វា និសីទតិ
បល្លង្កំ អាភុជិត្វា ឧជុំ កាយំ បណិធាយ

កំចាត់បង់នូវអកិរិយាទិដ្ឋិ ដែលមនសិការក្នុងលោក[1] ចេញ ។ កិត្តិពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវវេទនាក្នុងវេទនាទាំងឡាយជាប្រក្រតី គ្រប់គរិយាបថទាំង ៤ មានឰរោមជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស ជាអ្នកដឹងខ្លួន មានស្មារតី (ជាគ្រឿងកំណត់) កំចាត់បង់នូវអកិរិយាទិដ្ឋិ ដែលមនសិការក្នុងលោកចេញ ។ កិត្តិពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវចិត្តក្នុងចិត្តជាប្រក្រតី គ្រប់គរិយាបថទាំង ៤ មានឰរោមជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស ជាអ្នកដឹងខ្លួន មានស្មារតី (ជាគ្រឿងកំណត់) កំចាត់បង់នូវអកិរិយាទិដ្ឋិ ដែលមនសិការក្នុងលោកចេញ ។ កិត្តិពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវធម្មក្នុងធម្មទាំងឡាយជាប្រក្រតី គ្រប់គរិយាបថទាំង ៤ មានឰរោមជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស ជាអ្នកដឹងខ្លួន មានស្មារតី (ជាគ្រឿងកំណត់) កំចាត់បង់នូវអកិរិយាទិដ្ឋិ ដែលមនសិការក្នុងលោកចេញ ។

(១៣៣) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កិត្តិពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវកាយក្នុងកាយជាប្រក្រតី គ្រប់គរិយាបថទាំង ៤ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ទៅនៅក្នុងព្រៃក្តី នៅក្រោមម្លប់ឈើក្តី នៅក្នុងផ្ទះស្ងាត់ក្តី អង្គុយពែនភ្នែន តាំងកាយឲ្យត្រង់

---

១ លោក ក្នុងទីនេះ មានសេចក្តីពន្យល់ក្នុងមហាសតិបដ្ឋានសូត្រ ទីឃនិកាយ មហាវគ្គ ទំព័រ ២ រួចហើយ ។

ปริมุขํ สติ อุปฏฺฐเปตฺวา ฯ โส สโต ว อสฺสสติ สโต[๑] ปสฺสสติ ฯ ทีฆํ วา อสฺสสนฺโต ทีฆํ อสฺสสามีติ ปชานาติ ฯ ทีฆํ วา ปสฺสสนฺโต ทีฆํ ปสฺสสามีติ ปชานาติ ฯ รสฺสํ วา อสฺสสนฺโต รสฺสํ อสฺสสามีติ ปชานาติ ฯ รสฺสํ วา ปสฺสสนฺโต รสฺสํ ปสฺสสามีติ ปชานาติ ฯ สพฺพกายปฏิสංเวที อสฺสสิสฺสามีติ สิกฺขติ ฯ สพฺพกายปฏิสංเวที ปสฺสสิสฺสามีติ สิกฺขติ ฯ ปสฺสมฺภยं กายสงฺขารं อสฺสสิสฺสามีติ สิกฺขติ ฯ ปสฺสมฺภยं กายสงฺขารं ปสฺสสิสฺสามีติ สิกฺขติ ฯ เสยฺยถาปิ กิกฺกาเร ทเกฺข กมฺมการเก วา กมฺมการนฺเตวาสี วา ทีฆํ วา อญฺจนฺโต ทีฆํ อญฺจามีติ ปชานาติ ฯ รสฺสํ วา อญฺจนฺโต รสฺสํ อญฺจามีติ ปชานาติ ฯ เอวเมว โข กิกฺกาเร กิกฺการี ทีฆํ วา อสฺสสนฺโต ทีฆํ อสฺสสามีติ ปชานาติ ฯ ทีฆํ วา ปสฺสสนฺโต ทีฆํ ปสฺสสามีติ ปชานาติ ฯ

---

๑ ม. สเตว ฯ

ដកដង្ហើមចេញ មានសតិ ដកដង្ហើមចូល ។ កាលដកដង្ហើមចេញវែង ក៏ដឹងច្បាស់ថា អាត្មាអញដកដង្ហើមចេញវែង ។ កាលដកដង្ហើមចូលវែង ក៏ដឹងច្បាស់ថា អាត្មាអញដកដង្ហើមចូលវែង ។ កាលដកដង្ហើមចេញខ្លី ក៏ដឹងច្បាស់ថា អាត្មាអញដកដង្ហើមចេញខ្លី ។ កាលដកដង្ហើមចូលខ្លី ក៏ដឹងច្បាស់ថា អាត្មាអញដកដង្ហើមចូលខ្លី ។ ភិក្ខុសិក្សាថា អាត្មាអញនឹងកំណត់ដឹងនូវកាយគឺខ្យល់ទាំងពួង សឹមដកដង្ហើមចេញ ។ ភិក្ខុសិក្សាថា អាត្មាអញនឹងកំណត់ដឹងនូវកាយគឺខ្យល់ទាំងពួង សឹមដកដង្ហើមចូល ។ ភិក្ខុសិក្សាថា អាត្មាអញនឹងរម្ងាប់នូវកាយសង្ខារ គឺដង្ហើមចេញនឹងដង្ហើមចូល សឹមដកដង្ហើមចេញ ។ ភិក្ខុសិក្សាថា អាត្មាអញនឹងរម្ងាប់នូវកាយសង្ខារ សឹមដកដង្ហើមចូល ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដាងក្រឡឹងឬកូនដាងរបស់ដាងក្រឡឹងដែលបុំនប្រសប់ កាលតាញ្ជាក្រឡឹងវែងក៏ដឹងច្បាស់ថា អាត្មាអញតាញ្ជាក្រឡឹងវែង ។ កាលតាញ្ជាក្រឡឹងខ្លី ក៏ដឹងច្បាស់ថា អាត្មាអញតាញ្ជាក្រឡឹងខ្លី មានឧបមាដូចម្តេចមិញ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលភិក្ខុដកដង្ហើមចេញវែង ក៏ដឹងច្បាស់ថា អាត្មាអញដកដង្ហើមចេញវែង ។ កាលដកដង្ហើមចូលវែង ក៏ដឹងច្បាស់ថា អាត្មាអញដកដង្ហើមចូលវែង ។

រសវ្ជំ ក អសវ្ជសង្ខា រសវ្ជំ អសវ្ជសាមីតំ បជានាតិ ។
រសវ្ជំ ក បសវ្ជសង្ខា រសវ្ជំ បសវ្ជសាមីតំ បជា-
នាតិ ។ សទ្ធាយ បវ្ជនំ វោ អសវ្ជសិសវ្ជាមីតំ
សិក្ខតិ ។ សទ្ធាយ បវ្ជនំ វោ អសវ្ជសិសវ្ជាមីតំ
សិក្ខតិ ។ បសវ្ជម្ភយំ កាយសង្ខារំ អសវ្ជសិសវ្ជាមីតំ
សិក្ខតិ ។ បសវ្ជម្ភយំ កាយសង្ខារំ បសវ្ជសិសវ្ជា-
មីតំ សិក្ខតិ ។ ឥតិ អជ្ឈត្តំ ក កាយេ កា-
យានុបស្សី វិហរតិ ពហិទ្ធា ក កាយេ កាយា-
នុបស្សី វិហរតិ អជ្ឈត្តពហិទ្ធា ក កាយេ កាយា-
នុបស្សី វិហរតិ សមុទយធម្មានុបស្សី ក កាយស្មិំ
វិហរតិ វយធម្មានុបស្សី ក កាយស្មិំ វិហរតិ

កាលដកដង្ហើមចេញខ្លីក៏ដឹងច្បាស់ថា អាត្មាអញដកដង្ហើមចេញខ្លី ។ កាលដកដង្ហើមចូលខ្លីក៏ដឹងច្បាស់ថា អាត្មាអញដកដង្ហើមចូលខ្លី មានឧបមេយ្យដូច្នោះឯង ។ តក្កុសិក្សាថា អាត្មាអញនឹងកំណត់ដឹងនូវកាយគឺខ្យល់ទាំងពួង សិមដកដង្ហើមចេញ ។ តក្កុសិក្សាថា អាត្មាអញនឹងកំណត់ដឹងនូវកាយគឺខ្យល់ទាំងពួង សិមដកដង្ហើមចូល ។ តក្កុសិក្សាថា អាត្មាអញនឹងរម្ងាប់នូវកាយសង្ខារ សិមដកដង្ហើមចេញ ។ តក្កុសិក្សាថា អាត្មាអញនឹងរម្ងាប់នូវកាយសង្ខារ សិមដកដង្ហើមចូល ។ តក្កុពិចារណាឃើញរឿយៗនូវកាយក្នុងកាយជាខាងក្នុង គឺកាយរបស់ខ្លួនជាប្រក្រតី គ្រប់ឥរិយាបថទាំង៤យ៉ាងនេះឯង ពិចារណាឃើញរឿយៗនូវកាយក្នុងកាយជាខាងក្រៅ គឺកាយរបស់បុគ្គលដទៃជាប្រក្រតី គ្រប់ឥរិយាបថទាំង ៤ ពិចារណាឃើញរឿយៗ នូវកាយក្នុងកាយ ទាំងខាងក្នុងខាងក្រៅ គឺកាយរបស់ខ្លួនឯងកាយរបស់បុគ្គលដទៃជាប្រក្រតី គ្រប់ឥរិយាបថទាំង ៤ ក្តី ពិចារ-ណាឃើញរឿយៗនូវធម៌ដែលប្រជុំកើតឡើង[1] ក្នុងកាយ គ្រប់ឥរិយាបថទាំង ៤ ក្តី ពិចារណាឃើញរឿយៗ នូវធម៌ដែលសូន្យ[2] ទៅក្នុងកាយ[3]

១–២ ខ្យល់អស្សាសបស្សាសៈ អាស្រ័យនូវការធ្វើកាយផង ក្តោងប្រមុះផង ចិត្តផង ទើបចេញចូលទៅមកបាន ព្រោះហេតុនោះ ធម៌ទាំងនេះ ឈ្មោះថាធម៌ប្រជុំកើតឡើង ដែលធម៌ទាំងនេះរលត់ទៅវិញ ឈ្មោះថា ធម៌សូន្យទៅ ។ ៣ ក្នុងទីនេះ មានសេចក្តីពន្យល់ដូចក្នុងមហាសតិបដ្ឋានសូត្រ ទីឃនិកាយ មហាវគ្គ ត្រង់ទំព័រ ៦ ។

สมุทยวยธมฺมานุปสฺสี วา กายสฺมึ วิหรติ อนฺตรา กายโต วา ปนสฺส สติ ปจฺจุปฏฺฐิตา โหติ ยาวเทว ญาณมตฺตาย ปติสฺสติมตฺตาย อนิสฺสิโต จ วิหรติ น จ กิญฺจิ โลกสฺมึ อุปาทิยติ เอวมฺปิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ กาเย กายานุปสฺสี วิหรติ ฯ

อาหาปนปทภาชนียวณฺณนา ฯ

(๑๓๔) ปุน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ คจฺฉนฺโต วา คจฺฉามีติ ปชานาติ ฐิโต วา ฐิโตมฺหีติ ปชานาติ นิสินฺโน วา นิสินฺโนมฺหีติ ปชานาติ สยาโน วา สยานোมฺหีติ ปชานาติ ฯ ยถา ยถา วา ปนสฺส กาโย ปณิหิโต โหติ ตถา ตถา นं ปชานาติ ฯ อิติ อชฺฌตฺตํ วา กาเย กายานุปสฺสี

---

๑ ฉ. อาหาปนปทภาชนียวณฺณนา ฯ ม. อสฺสาสปทภาชนียวณฺณนา ฯ

គ្រប់ឥរិយាបថទាំង ៤ ក្តី ពិចារណាឃើញរឿយ ៗ នូវធម៌ដែលប្រជុំកើតឡើងនឹងធម៌ដែលសូន្យទៅក្នុងកាយ គ្រប់ឥរិយាបថទាំង ៤ ក្តី មួយទៀតស្មារតីជាគ្រឿងកំណត់នូវកាយរបស់កិក្ខុនោះក៏ផ្ចង់ឡើងចំពោះថា កាយនេះមាន (ប៉ុន្តែមិនមែនសត្វ មិនមែនបុគ្គល មិនមែនស្រី មិនមែនប្រុសជាដើម) ល្មមតែកំណត់ដើម្បីឲ្យចំរើនប្រាជ្ញា ដើម្បីឲ្យចំរើនស្មារតីប៉ុណ្ណោះ កិក្ខុនោះមានចិត្តមិនអាស្រ័យ (តណ្ហានិស្សិយ នឹងទិដ្ឋិនិស្សិយ) គ្រប់ឥរិយាបថទាំង ៤ មិនប្រកៀកប្រកាន់អ្វីតិចតួចក្នុងលោកផង ម្នាលកិក្ខុទាំងឡាយ កិក្ខុពិចារណាឃើញរឿយ ៗ នូវកាយក្នុងកាយជាប្រក្រតីគ្រប់ឥរិយាបថទាំង ៤ យ៉ាងនេះឯង ។

អានាបានបព្វៈ ។

(១៣៤) ម្នាលកិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត កិក្ខុទោះដើរក្តី ក៏ដឹងច្បាស់ថា អាត្មាអញដើរ ទោះឈរក្តី ក៏ដឹងច្បាស់ថា អាត្មាអញឈរ ទោះអង្គុយក្តី ក៏ដឹងច្បាស់ថា អាត្មាអញអង្គុយ ទោះដេកក្តី ក៏ដឹងច្បាស់ថា អាត្មាអញដេក ។ ម្យ៉ាងទៀត កាយរបស់កិក្ខុនោះជំកល់នៅដោយអាការយ៉ាងណា ។ ក៏ដឹងច្បាស់នូវកាយ ដោយអាការយ៉ាងនោះ ។ កិក្ខុពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវកាយក្នុងកាយខាងក្នុង

វិហរតិ ។ បេ ។ ឯវម្បិ កិត្តាវេ កិត្តុ តាយេ តាយ ឧបសគ្គេ វិហរតិ ។

ឥរិយាបថបព្ពំ ។

(๑๓๔) បុន ចបរំ កិត្តាវេ កិត្តុ អភិក្កន្តេ បដិក្កន្តេ សម្បជានការី ហោតិ អាលោកិតេ វិលោកិតេ សម្បជានការី ហោតិ សម្មិញ្ជិតេ បសារិតេ សម្បជានការី ហោតិ សង្ឃាដិបត្តចីវរធារណេ សម្បជានការី ហោតិ អសិតេ បីតេ ខាយិតេ សាយិតេ សម្បជានការី ហោតិ ឧច្চារបស្សាវកម្មេ សម្បជានការី ហោតិ គតេ ឋិតេ និសិន្នេ សុត្តេ ជាគរិតេ ភាសិតេ តុណ្ហីភាវេ សម្បជានការី ហោតិ ។

---

๑ ម. ឥរិយាបថបព្ពន្តិ ន ទិស្សន្តិ ។

(ដោយការកំណត់នូវឥរិយាបថទាំង ៤ របស់ខ្លួន) ជាប្រក្រតី គ្រប់ឥរិយាបថទាំង ៤ ដូច្នេះ ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវកាយក្នុងកាយជាប្រក្រតី គ្រប់ឥរិយាបថទាំង ៤ យ៉ាងនេះឯង ។

ឥរិយាបថបព្វៈ ។

(១៣៥) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត ភិក្ខុធ្វើនូវសម្បជញ្ញៈ[1] គឺសេចក្តីដឹងខ្លួនជាប្រក្រតី ក្នុងការដើរទៅមុខ នឹងថយក្រោយ ធ្វើសេចក្តីដឹងខ្លួនជាប្រក្រតីក្នុងការក្រឡេកមើលទៅមុខ នឹងក្រឡេកមើលទៅទិសផ្សេង ។ ធ្វើសេចក្តីដឹងខ្លួនជាប្រក្រតីក្នុងការបត់ដៃដើរ នឹងលាដៃដើរ ធ្វើនូវសេចក្តីដឹងខ្លួនជាប្រក្រតីក្នុងការទ្រទ្រង់នូវសង្ឃាដិ ចាត្រ នឹងចីវរ ធ្វើនូវសេចក្តីដឹងខ្លួនជាប្រក្រតីក្នុងការបរិភោគភោជននឹងផឹកទឹក ទំពាស៊ីខាទនីយវត្ថុ ទន្លេសស ធ្វើនូវសេចក្តីដឹងខ្លួនជាប្រក្រតីក្នុងការបន្ទោបង់នូវឧច្চារៈនឹងបស្សាវៈ ធ្វើនូវសេចក្តីដឹងខ្លួនជាប្រក្រតីក្នុងការដើរ ឈរ អង្គុយ ដេក ភ្ញាក់ឡើង និយាយ នឹងភាពស្ងៀមជាប្រក្រតី ។

---

១ សម្បជញ្ញៈក្នុងទីនេះ មានសេចក្តីពន្យល់ក្នុងមហាសតិបដ្ឋានសូត្រ ទីឃនិកាយ មហាវគ្គ ទំព័រ ៤ ។

ฯเปฯ อชฺฌตฺตํ วา กาเย กายานุปสฺสี วิหรติ ฯ เปฯ ฯ
อิมินา ภิกฺขเว ภิกฺขุ กาเย กายานุปสฺสี วิหรติ ฯ

สมฺมชฺชนีปทานิ ฯ

(๑๓๖) ปุน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ฯมเมว กายํ อุทฺธํ ปาทตลา อโธ เกสมตฺถกา ตจปริยนฺตํ ปูรนฺนานปฺปการสฺส อสุจิโนฺ ปจฺจเวกฺขติ อตฺถิ ฯมสฺมึ กาเย เกสา โลมา นขา ทนฺตา ตโจ มํสํ นฺหารู อฏฺฐี อฏฺฐิมิญฺชํ วกฺกํ หทยํ ยกนํ กิโลมกานิ ปิหกานิ ปปฺผาสํ อนฺตํ อนฺตคุณา อุทริยํ กรีสํ ปิตฺตํ เสมฺหา ปุพฺโพ โลหิตํ เสโท เมโท อสฺสุ วสา เขโฬ สิงฺฆาณิกา ลสิกา มุตฺตนฺติ[๒] ฯ เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว ทุกโลมุภา มุโตลฺย[๓]

---

๑ ฉ. สมฺมชฺชนีปทานิ นตฺถิ ฯ ๒ ม. มุตฺตํ มตฺถลุงฺคนฺติ ฯ ๓ ฉ. มุโตลฺย ฯ ม. ปโตลฺย ฯ

កិច្ចំពិចារណាឃើញរឿយៗនូវកាយក្នុងកាយខាងក្នុង (ដោយការកំណត់នូវសម្បជញ្ញៈទាំង ៤) ដាប្រក្រតី គ្រប់ឥរិយាបថទាំង ៤ ដូច្នេះ ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវកាយក្នុងកាយដាប្រក្រតី គ្រប់ឥរិយាបថទាំង ៤ យ៉ាងនេះឯង ។

សម្បជញ្ញបព្វៈ ។

(១៣៦) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត ភិក្ខុ(ក្នុងសាសនានេះ) ពិចារណាឃើញនូវកាយនេះឯង ខាងលើតាំងពីបាតជើងឡើងទៅ ខាងក្រោមតាំងពីចុងសក់ចុះមក ដែលបិទបាំងដោយស្បែក ពេញដោយវត្ថុមិនស្អាតមានប្រការផ្សេង ។ ដូច្នេះថា ក្នុងកាយនេះ មានសក់ រោម ក្រចក ធ្មេញ ស្បែក សាច់ សរសៃទាំងឡាយ ឆ្អឹងទាំងឡាយ ខួរក្នុងឆ្អឹង ពាក បេះដូង ថ្លើម រលាក ក្រពះ សួត ពោះវៀនធំ ពោះវៀនតូច អាហារថ្មី អាហារចាស់ ទឹកប្រមាត់ ស្លេស្ម ខ្ទុះ ឈាម ញើស ខ្លាញ់ខាប់ ទឹកភ្នែក ខ្លាញ់រាវ ទឹកមាត់ ទឹកសម្បោរ ទឹករំអិល ទឹកមូត្រ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ (ឆម្នូតា) ក៏ដែលមានមាត់ទាំងពីរខាង

ឃ្ញ ឯតាវតាបិ តេសញ្ច តេសញ្ច សេយ្យថីទំ សាលំ
វិហារំ បុត្តាំ មាសាំ តំលាំ តណ្ឌុលាំ ។ តេមេ
ចត្តារោ បុរិសា មុញ្ចិត្វា បច្ចវេក្ខេយ្យ ឥមេ សាលំ
ឥមេ វិហារំ ឥមេ មុត្តា ឥមេ មាសា ឥមេ តំលា ឥមេ
តណ្ឌុលាតិ ឯវមេវ ខោ តិក្ខត្តុំ តិក្ខត្តុំ ឥមមេវ កាយំ
ឧទ្ធំ តាឧតលា អធោ កេសមត្ថកា តចបរិយន្តំ
បូរន្តាឧប្បតិតស្ស អសុចិនោ បច្ចវេក្ខិតព្ពា អត្ថិ ឥមស្មិំ
កាយេ កេសា លោមា ។ បេ ។ លសិកា មុត្តំ ។
តត្ថ អដ្ឋិកំ វា កាយេ កាយានុបស្សី វិហរតិ
។ បេ ។ ឯវម្បិ តិក្ខត្តុំ តិក្ខត្តុំ កាយេ កាយានុបស្សី
វិហរតិ ។

បដិកូលបព្វំ(១) ។

---

១ ម. បដិកូលបព្វន្តិ ន ទិស្សតិ ។

ពេញដោយធញ្ញជាតិមានប្រការផ្សេង ។ ធញ្ញជាតិទាំងនោះគឺ ស្រូវ
ខ្លាយស ស្រូវខ្លាបក្រហម សណ្តែកបាយ សណ្តែករាជមាស ល្ង
អង្ករ ។ បុរសមានចក្ខុ គប្បីស្រាយនូវមាត់ថៃនោះ ហើយពិចារណា
ឃើញឫបាស់ដូច្នេះថា នេះស្រូវខ្លាយស នេះស្រូវខ្លាយក្រហម នេះ
សណ្តែកបាយ នេះសណ្តែករាជមាស នេះល្ង នេះអង្ករ មានឧបមា
ដូចម្តេចមិញ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុពិចារណាឃើញនូវកាយនេះឯង
ខាងលើតាំងពីបាតដើងឡើងទៅ ខាងក្រោមតាំងពីចុងសក់ចុះមក ដែល
បិទបាំងទៅដោយស្បែក ពេញទៅដោយវត្ថុមិនស្អាតមានប្រការផ្សេង ។
ដូច្នេះថា ក្នុងកាយនេះ មានសក់ រោម ។ បេ ។ ទឹកអែល ទឹកមូត្រ
មានឧបមេយ្យដូច្នោះឯង ។ ភិក្ខុពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវកាយក្នុង
កាយដាខាងក្នុង (ដោយការកំណត់នូវអាការមានសក់ជាដើម) ជាប្រក្រតី
គ្រប់ឥរិយាបថទាំង ៤ ដូច្នេះ ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុពិចា-
រណាឃើញរឿយ ។ នូវកាយក្នុងកាយជាប្រក្រតី គ្រប់ឥរិយាបថទាំង ៤
យ៉ាងនេះឯង ។

បដិក្ខេបវត្ថុ: ។

[๑๓๗] ปุน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สมเยว กายํ ยถาภูตํ ยถาปณิหิตํ ฉนฺนนฺนาสา ปฏิกฺกูลตาย อตฺถิ สมฺปี กายเย ปฏิกูลนฺนาสุ อาโลกนฺนาสุ เตโชนนฺนาสุ วายนนฺนาสุ ๆ เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว ทฺเวกฺขา เกยนาตเกหิ ปูเร เกยนาตกสฺส ปุริสสฺส ปูเร ปูเรนฺติ วิตฺถาเรนฺติ ปากฏมฺเยว เหตฺ ปฏิกูลนฺนาสา ฉนฺนนฺนาสา อสฺสุ ฯเปฯ เอวเมว ภิกฺขเว ภิกฺขุ สมเยว กายํ ยถาภูตํ ยถาปณิหิตํ ฉนฺนนฺนาสา ปฏิกฺกูลตาย อตฺถิ สมฺปี กายเย ปฏิกูลนฺนาสุ อาโลกนฺนาสุ เตโชนนฺนาสุ วายนนฺนาสุ ๆ ๔ตฺ อฏฺฐิกสงฺกลิกาปิ กายเย กายนฺนุปสฺสี วิหรติ ๆ เป ๆ ฌายี ภิกฺขเว ภิกฺขุ กายเย กายนฺนุปสฺสี วิหรติ ๆ

ฉกฺกนิปาตฺ (๑)ฯ

---

๑ ฉ. ฉกฺกนิปาตนฺตรฺ ฯ

(១៣៧) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត ភិក្ខុពិចារណាឃើញនូវកាយនេះឯង ដែលស្ថិតនៅហើយយ៉ាងណា ដែលដំកល់នៅហើយយ៉ាងណា ដោយកំណត់ថាជាធាតុ ដូច្នេះថា ក្នុងកាយនេះ មានបឋវីធាតុ អាបោធាតុ តេជោធាតុ វាយោធាតុ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ឧម្មគបុរសអ្នកសម្លាប់គោក្តី អន្តេវាសិក[1]នៃបុរសអ្នកសម្លាប់គោក្តី ដែលបុំនប្រសប់ សម្លាប់គោហើយរំលែកជាចំណែក អង្គុយនៅទៀបផ្លូវធំមានមុម ៤ មានឧបមាដូចម្តេចមិញ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុពិចារណាឃើញនូវកាយនេះឯង ដែលស្ថិតនៅហើយយ៉ាងណា ដែលដំកល់នៅហើយយ៉ាងណា ដោយកំណត់ថាជាធាតុ ដូច្នេះថា ក្នុងកាយនេះ មានបឋវីធាតុ អាបោធាតុ តេជោធាតុ វាយោធាតុ មានឧបមេយ្យដូច្នេះឯង ។ ភិក្ខុពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវកាយក្នុងកាយជាខាងក្នុង ដោយ(ការកំណត់នូវធាតុទាំង ៤) ជាប្រក្រតី គ្រប់គ្រងបច្ចុប្បន្ន ដូច្នេះ ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវកាយក្នុងកាយជាប្រក្រតី គ្រប់គ្រងបច្ចុប្បន្ន យ៉ាងនេះឯង ។

ធាតុបព្វៈ ។

---

១ ពួកអ្នកធំនូយការ ។

(១៣៨) បុន ចបរំ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ សេយ្យថាបិ បស្សេយ្យ សរីរំ សីវថិកាយ ឆឌ្ឌិតំ ឯកាហមតំ វា ទ្វីហមតំ វា តីហមតំ វា ឧទ្ធុមាតកំ វិនីលកំ វិបុព្ពកជាតំ ។ សោ ឥមមេវ កាយំ ឧបសំហរតិ អយម្បិ ខោ កាយោ ឯវំធម្មោ ឯវំភាវី ឯវំ អនតីតោ[1] ។ ឥតិ អជ្ឈត្តំ វា កាយេ កាយានុបស្សី វិហរតិ ។ បេ ។ ឯវម្បិ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ កាយេ កាយានុបស្សី វិហរតិ ។ បុន ចបរំ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ សេយ្យថាបិ បស្សេយ្យ សរីរំ សីវថិកាយ ឆឌ្ឌិតំ កាកេហិ វា ខជ្ជមានំ តិណ្ណេហិ វា ខជ្ជមានំ កុលលេហិ វា[2] ខជ្ជមានំ សុនខេហិ វា ខជ្ជមានំ[3] សិង្គាលេហិ វា ខជ្ជមានំ វិវិធេហិ វា បាណកជាតេហិ ខជ្ជមានំ ។ សោ ឥមមេវ កាយំ ឧបសំហរតិ អយម្បិ ខោ កាយោ

---

១ ឧ. ឯតំ អនតីតោតិបិ ជាយតិ ។ ២ ឧ. ម. កុលលេហិ វា ខជ្ជមានំ តិណ្ណេហិ វាតិ ទិស្សតិ ។ ៣ ឧ. សុឋ្ឋាណេហិ វា ខជ្ជមានំ ។ ម. កង្កេហិ វា ខជ្ជមានំ សុនខេហិ វា ខជ្ជមានំ ព្យគ្ឃេហិ វា ខជ្ជមានំ ទីបីហិ វា ខជ្ជមានន្តិ ទិស្សតិ ។

(១៣៤) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត ភិក្ខុគប្បីឃើញសរីរៈស្មាប់ដែលគេចោលក្នុងព្រៃស្មសាន ខោះស្មាប់ហើយ រស់ ១ ថ្ងៃក្តី ស្មាប់ហើយអស់ ២ ថ្ងៃក្តី ស្មាប់ហើយអស់ ៣ ថ្ងៃក្តី ដែលកំពុងហើម មានពណ៌ខៀវ (ដោយប្រព័ន) មានខ្ទុះហូរចេញ(តាមទ្វារទាំង ៩)ដូចម្តេចមិញ ។ ភិក្ខុនោះ ក៏បង្អោនសរីរៈស្មាប់នោះ មកប្រៀបផ្ទឹមនឹងកាយនេះឯងថា សូម្បីកាយនេះ សោតក៏គង់នឹងមានសភាពដូចរបស់គួរខ្ពើមយ៉ាងនេះ គង់នឹងក្លាយទៅជាទុម្មាតកអសុភ ដូចដើមយ៉ាងនេះ នឹងកន្លងផុតទុម្មាតកអសុភដូចដើមនោះពុំបាន ឡើយ ។ ភិក្ខុពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវកាយក្នុងកាយដូចាងក្នុង (ដោយការកំណត់នូវអសុភ មានអសុភកំពុងហើមដូចដើមដូចប្រក្រតី គ្រប់ឥរិយាបថទាំង ៤ ដូច្នេះ ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវកាយក្នុងកាយដូចប្រក្រតី គ្រប់ឥរិយាបថទាំង ៤ យ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត ភិក្ខុគប្បីឃើញនូវសរីរៈស្មាប់ ដែលគេចោលក្នុងព្រៃស្មសាន ដែលកែកកំពុងឆិកស៊ីក្តី ដែលពួកគ្នាតកំពុងជញ្ជែងស៊ីក្តី ដែលពួកត្រដក់កំពុងឆិកស៊ីក្តី ដែលពួកស្វានកំពុងតកេរស៊ីក្តី ដែលពួកចចកកំពុងទាំស៊ីក្តី ដែលពួកជ្រាណកជាតផ្សេងៗកំពុងស៊ីក្តី ។ ភិក្ខុនោះ (ក៏បង្អោនសរីរៈស្មាប់នោះ) មកប្រៀបធៀបនឹងកាយនេះឯងថា សូម្បីកាយនេះឯងសោត ក៏គង់នឹងមាន

ปวิวิจฺเจว วิหรติ ๆ เปฯ ๆ ตติยชฺฌานสมงฺคี ๆ เปฯ ๆ จตุตฺถชฺฌานสมงฺคี ๆ เปฯ ๆ สพฺพโส รูปสญฺญานํ สมติกฺกมา ปฏิฆสญฺญานํ อตฺถงฺคมา นานตฺตสญฺญานมมนสิการา อนนฺโต อากาโส อิติ อากาสานญฺจายตนสมาปตฺติยา สมงฺคี ๆ เปฯ ๆ สพฺพโส อากาสานญฺจายตนสมาปตฺติยา สมติกฺกมา อนนฺตา วิญฺญาณนฺติ วิญฺญาณญฺจายตนสมาปตฺติยา สมงฺคี ๆ เปฯ ๆ สพฺพโส วิญฺญาณญฺจายตนสมาปตฺติยา สมติกฺกมา นตฺถิ กิญฺจีติ อากิญฺจญฺญายตนสมาปตฺติยา สมงฺคี ๆ เปฯ ๆ สพฺพโส อากิญฺจญฺญายตนสมาปตฺติยา สมติกฺกมา เนวสญฺญานาสญฺญายตนสมาปตฺติยา สมงฺคี ๆ เปฯ ๆ สพฺพโส เนวสญฺญานาสญฺญายตนสมาปตฺติยา สมติกฺกมา สญฺญาเวทยิตนิโรธสมาปตฺติยา สมงฺคี ๆ เปฯ ๆ

---

๑ ฉ. อฏฺฐกสงฺขลิกตฺถิ ทิสฺสติ ฯ ๒ ฉ. อปคตสมฺมตฺถานิ ฯ

សភាពដារបស់ក្តួរខ្ពើមយ៉ាងនោះ គង់នឹងក្លាយទៅជាយ៉ាងនោះ នឹងកន្ទុះ
នូវភាពយ៉ាងនោះ ពុំបាននៅឡើយ ។ ភិក្ខុពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវកាយ
ក្នុងកាយជាខាងក្នុង (ដោយការកំណត់នូវអសុភ មានអសុភដែលកំពុង
ហើមជាដើម) ជាប្រក្រតី គ្រប់តវិយោបថទាំង ៤ នេះ ។ បេ ។ ម្នាល
ភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវកាយក្នុងកាយជាប្រក្រតី
គ្រប់តវិយោបថទាំង ៤ យ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត
ភិក្ខុគប្បីឃើញសរីរៈស្លាប់ ដែលគេចោលក្នុងព្រៃស្មសាន មានតែពាង
ឆ្អឹង ព្រមទាំងសាច់នឹងឈាម មានសរសៃជាគ្រឿងចង យ៉ាងណាមិញ
។ បេ ។ ទៅតែពាងឆ្អឹង ឥតមានសាច់ តែនៅប្រឡាក់ទៅដោយឈាម
មានសរសៃជាគ្រឿងចង ។ បេ ។ ទៅមានតែពាងឆ្អឹង ឥតមានសាច់នឹង
ឈាម ឯនតែសរសៃជាគ្រឿងចង ។ បេ ។ ទៅតែពាងឆ្អឹងទទេ មិនមាន
សរសៃចងរួតរឹតខ្ចាត់ខ្ចាយរាត់រាយទៅ ក្នុងទិសតូចនឹងទិសធំ គឺឆ្អឹងដៃ

អញ្ញេន ហត្ថដ្ឋិកំ អញ្ញេន ចាទដ្ឋិកំ អញ្ញេន ជិង្ឃដ្ឋិកំ អញ្ញេន ឧរដ្ឋិកំ អញ្ញេន កដិដ្ឋិកំ អញ្ញេន បិដ្ឋិកណ្ដកដ្ឋិកំ អញ្ញេន សីសកដាហន្តិ ទិស្សន្តិ ។ អញ្ញេន ហត្ថដ្ឋិកំ អញ្ញេន ចាទដ្ឋិកំ អញ្ញេន គោប្ផកដ្ឋិកំ អញ្ញេន ជិង្ឃដ្ឋិកំ អញ្ញេន ឧរុដ្ឋិកំ អញ្ញេន កដិដ្ឋិកំ អញ្ញេន ដាសុកដ្ឋិកំ អញ្ញេន បិដ្ឋិដ្ឋិកំ អញ្ញេន ខន្ធដ្ឋិកំ អញ្ញេន គីវដ្ឋិកំ អញ្ញេន ហនុកដ្ឋិកំ អញ្ញេន ទន្តដ្ឋិកំ អញ្ញេន សីសកដាហន្តិ ទិស្សន្តិ ។ ២ ម. សង្ខវណ្ណបដិភាគានិ ។

---

១ ឧ. អញ្ញេន ហត្ថដ្ឋិកំ អញ្ញេន ចាទដ្ឋិកំ អញ្ញេន ជិង្ឃដ្ឋិកំ អញ្ញេន ឧរដ្ឋិកំ អញ្ញេន កដិដ្ឋិកំ អញ្ញេន បិដ្ឋិកណ្ដកំ អញ្ញេន សីសកដាហន្តិ ទិស្សន្តិ ។ ម. អញ្ញេន ហត្ថដ្ឋិកំ អញ្ញេន ចាទដ្ឋិកំ អញ្ញេន គោប្ផកដ្ឋិកំ អញ្ញេន ជិង្ឃដ្ឋិកំ អញ្ញេន ឧរុដ្ឋិកំ អញ្ញេន កដិដ្ឋិកំ អញ្ញេន ដាសុកដ្ឋិកំ អញ្ញេន បិដ្ឋិដ្ឋិកំ អញ្ញេន ខន្ធដ្ឋិកំ អញ្ញេន គីវដ្ឋិកំ អញ្ញេន ហនុកដ្ឋិកំ អញ្ញេន ទន្តដ្ឋិកំ អញ្ញេន សីសកដាហន្តិ ទិស្សន្តិ ។ ២ ម. សង្ខវណ្ណបដិភាគានិ ។

ទៅដោយខ្សែក ឆ្អឹងដើមទៅដោយខ្សែក ឆ្អឹងស្មៅទៅដោយខ្សែក ឆ្អឹងក្តៅទៅដោយខ្សែក ឆ្អឹងចង្កេះទៅដោយខ្សែក ឆ្អឹងខ្នងទៅដោយខ្សែក ឆ្អឹងដំនឹរទៅដោយខ្សែក ឆ្អឹងទ្រូងទៅដោយខ្សែក ឆ្អឹងដើមដៃទៅដោយខ្សែក ឆ្អឹងស្មាទៅដោយខ្សែក ឆ្អឹងកទៅដោយខ្សែក ឆ្អឹងចង្កាទៅដោយខ្សែក ឆ្អឹងធ្មេញទៅដោយខ្សែក ឆ្អឹងក្បាលទៅដោយខ្សែក ។ កិក្ខុនោះ (កំបង្អោនសរីរៈស្ងាប់នោះ) មកប្រៀបផ្ទឹមនឹងកាយនេះឯងថា សូម្បីកាយនេះសោត ក៏គង់នឹងមានសភាព ដូចបែបគ្នានេះដែរ ក៏គង់នឹងមានប្រកៃទេ (ក្លាយទៅ) ដាយ៉ាងនោះ នឹងកន្លងផុតសភាពយ៉ាងនោះពុំបានឡើយ ។ កិក្ខុពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវកាយ ក្នុងកាយដាខាងក្នុង (ដោយការកំណត់នូវរបស់ក្នុង មានទុំមាតការកុកដាដើម) ដាប្រក្រតីគ្រប់គ្រងវិយោបថទាំង ៤ យ៉ាងនេះក្តី ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កិក្ខុពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវកាយក្នុងកាយដាប្រក្រតី គ្រប់គ្រងវិយោបថទាំង ៤ យ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត កិក្ខុគប្បីឃើញសរីរៈស្ងាប់ ដែលគេចោលក្នុងព្រៃស្មសាន នៅសល់តែរាងឆ្អឹងទេ មានពណ៌ស ដូចដាពណ៌នៃសង្ខ យ៉ាងណាមិញ... ។

អដ្ឋិកានិ បុញ្ជកិតានិ[๑] តេរោវស្សិកានិ... ។
អដ្ឋិកានិ បូតីនិ ចុណ្ណកជាតានិ ។ សោ ឥមមេវ
កាយំ ឧបសំហរតិ អយម្បិ ខោ កាយោ ឯវំធម្មោ
ឯវំភាវី ឯវំ អនតីតោតិ ។ ឥតិ អជ្ឈត្តំ វា កាយេ
កាយានុបស្សី វិហរតិ ពហិទ្ធា វា កាយេ កាយា-
នុបស្សី វិហរតិ អជ្ឈត្តពហិទ្ធា វា កាយេ កាយា-
នុបស្សី វិហរតិ សមុទយធម្មានុបស្សី វា កាយស្មិំ
វិហរតិ វយធម្មានុបស្សី វា កាយស្មិំ វិហរតិ សមុទ-
យវយធម្មានុបស្សី វា កាយស្មិំ វិហរតិ អត្ថិ
កាយោតិ វា បនស្ស សតិ បច្চុបដ្ឋិតា ហោតិ

๑ ម. បុញ្ជកិតានិ ។

សល់តែរាងធ្ងន់ធ្ងន ពេលរាយរាយជាធំនួតៗ កន្លងទៅ ១ ឆ្នាំហើយ . . . ។ ទៅ
សល់តែរាងធ្ងន់ធ្ងនទេ ពុកផុយខ្ទេចខ្ទី ជាលំអិតតូចលំអិតធំ ។ កិក្ខុនោះ
(បង្អោនសរីរៈស្ងាប់នោះ) មកប្រៀបផ្ទឹមនឹងកាយនេះឯងថា សូម្បីកាយនេះ
សោតកិតធំនឹងមានសភាព ជាបែបនេះគួរខ្ពើមយ៉ាងនោះ គង់នឹងមានប្រកែក
ក្លាយទៅជាយ៉ាងនោះ នឹងកន្លងចាកសភាពយ៉ាងនោះ ពុំបានឡើយ ។
កិក្ខុពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវកាយ ក្នុងកាយជាខាងក្នុង (ដោយ
ការកំណត់នូវអសុភ ដែលសត្វកំពុងចឹកស៊ីជាដើម) ជាប្រក្រតី គ្រប់
ឥរិយាបថទាំង ៤ ដូច្នេះក្តី ពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវកាយ ក្នុងកាយ
ជាខាងក្រៅជាប្រក្រតី គ្រប់ឥរិយាបថទាំង ៤ ក្តី ពិចារណាឃើញ
រឿយ ។ នូវកាយក្នុងកាយជាខាងក្នុង នឹងខាងក្រៅជាប្រក្រតី គ្រប់
ឥរិយាបថទាំង ៤ ក្តី ពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវសមុទយធម៌ក្នុងកាយ
ជាប្រក្រតី គ្រប់ឥរិយាបថទាំង ៤ ក្តី ពិចារណាឃើញនូវវយធម៌ក្នុងកាយ
ជាប្រក្រតី គ្រប់ឥរិយាបថទាំង ៤ ក្តី ពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវ
សមុទយធម៌នឹងវយធម៌ក្នុងកាយជាប្រក្រតី គ្រប់ឥរិយាបថទាំង ៤ ក្តី ពុំ
នោះសោតស្មារតីរបស់កិក្ខុនោះ ក៏ផ្ងងឹងឡើងចំពោះថា កាយនេះមានមែន
(តែមិនមែនសត្វ មិនមែនបុគ្គល មិនមែនស្រី មិនមែនប្រុសជាដើម)

ยาวเทว ญาณมตฺตาย ปฏิสฺสติมตฺตาย อนิสฺสิโต จ วิหรติ น จ กิญฺจิ โลกสฺมึ อุปาทิยติ ฯเปฯ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ สงฺขาย สงฺขาย เสวี วิหรติ ฯ

อรหตฺตผลวิภงฺคสุตฺตนิทฺเทโส ฯ

กายานุปสฺสนาสติปฏฺฐานนิทฺเทโส ฯ

(๑๓๙) กถญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ เวทนาสุ เวทนานุปสฺสี วิหรติ ฯ ๙๓ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สุขํ เวทนํ เวทิยมาโน สุขํ เวทนํ เวทิยามีติ ปชานาติ ทุกฺขํ เวทนํ เวทิยมาโน ทุกฺขํ เวทนํ เวทิยามีติ ปชานาติ อทุกฺขมสุขํ เวทนํ เวทิยมาโน อทุกฺขมสุขํ เวทนํ เวทิยามีติ ปชานาติ ฯ สามิสํ วา สุขํ เวทนํ เวทิยมาโน สามิสํ สุขํ เวทนํ เวทิยามีติ ปชานาติ นิรามิสํ วา สุขํ เวทนํ เวทิยมาโน นิรามิสํ สุขํ เวทนํ เวทิยามีติ ปชานาติ ฯ สามิสํ วา ทุกฺขํ เวทนํ เวทิยมาโน สามิสํ ทุกฺขํ เวทนํ เวทิยามีติ ปชานาติ

---

๑ ฉ. อรหตฺตผลวิภงฺคสุตฺตนิทฺเทโส ฯ กายานุปสฺสนาสติปฏฺฐานนิทฺเทโส ฯ ม. ปฐมสฺส กายานุปสฺสนาสติปฏฺฐานสฺส ฯ

គ្រាន់តែជាទីកំណត់ ដើម្បីឲ្យកើតប្រាជ្ញា ដើម្បីឲ្យចំរើនឫទ្ធិបាដិហារ្យ ។ ភិក្ខុនោះមានបិត្តមិនអាស្រ័យ (តណ្ហាទិដ្ឋិ) ផង មិនប្រកៀកប្រកាន់អ្វីតិចតួចក្នុងលោកផង ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវកាយក្នុងកាយ គ្រប់ឥរិយាបថទាំង ៤ យ៉ាងនេះឯង ។

ឥសិវរិចំកាបព្វ: ។

ចប់ កាយានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋាន ។

(១៣៩) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវវេទនា ក្នុងវេទនាទាំងឡាយដោយប្រក្រតី គ្រប់ឥរិយាបថទាំង ៤ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ កាលទទួលសុខវេទនាក្តី ក៏ដឹងច្បាស់ថា អាត្មាអញទទួលសុខវេទនា កាលទទួលទុក្ខវេទនាក្តី ក៏ដឹងច្បាស់ថា អាត្មាអញទទួលទុក្ខវេទនា កាលទទួលអទុក្ខមសុខវេទនាក្តី ក៏ដឹងច្បាស់ថា អាត្មាអញទទួលអទុក្ខមសុខវេទនា ដូច្នេះ ។ កាលទទួលសុខវេទនា ប្រកបដោយអាមិស:[1] ក៏ដឹងច្បាស់ថា អាត្មាអញទទួលសុខវេទនា ប្រកបដោយអាមិស: កាលទទួលសុខវេទនា មិនប្រកបដោយអាមិស:[2] ក៏ដឹងច្បាស់ថា អាត្មាអញទទួលសុខវេទនា មិនប្រកបដោយអាមិស: ។ កាលទទួលទុក្ខវេទនាប្រកបដោយអាមិស:ក្តី ក៏ដឹងច្បាស់ថា អាត្មាអញទទួលទុក្ខវេទនា ប្រកបដោយ

១-២ អាមិសក្នុងទីនេះមានសេចក្តីពន្យល់ក្នុងមហាសតិបដ្ឋានសូត្រ ទីឃនិកាយ មហាវគ្គ ទំព័រ ២៤ ២៥ ។

อิทมิสฺมึ ฯ หุตฺวา เวทนา เวทิยมานาปิ อิทมิสฺมึ หุตฺวา เวทนา เวทิยิตฺถาติ ฯ สามิสฺมึ ฯ อนุตฺตรมสุขึ เวทนา เวทิยมานาปิ สามิสฺมึ อนุตฺตรมสุขึ เวทนา เวทิยิตฺถาติ อิทมิสฺมึ ฯ อนุตฺตรมสุขึ เวทนา เวทิยมานาปิ อิทมิสฺมึ อนุตฺตรมสุขึ เวทนา เวทิยิตฺถาติ ฯ สนฺตา อฆฺฆตฺตา ฯ เวทนาสุ เวทนานุปสฺสี วิหรติ สหาปิ ฯ เวทนาสุ เวทนานุปสฺสี วิหรติ อฆฺฆตฺตสหาปิ ฯ เวทนาสุ เวทนานุปสฺสี วิหรติ สมุทยธมฺมานุปสฺสี วยธมฺมานุปสฺสี ฯ เวทนาสุ วิหรติ วยธมฺมานุปสฺสี ฯ เวทนาสุ วิหรติ สมุทยวยธมฺมานุปสฺสี ฯ เวทนาสุ วิหรติ อตฺถิ เวทนาติ ฯ ปจฺจุปฏฺฐิตา สติ

អាមិស កាលទទួលទុក្ខវេទនា មិនប្រកបដោយអាមិសក្តី ក៏ដឹងច្បាស់ថា អាត្មាអញទទួលទុក្ខវេទនា មិនប្រកបដោយអាមិស ។ កាលទទួលអទុក្ខមសុខវេទនាប្រកបដោយអាមិសក្តី ក៏ដឹងច្បាស់ថា អាត្មាអញទទួលអទុក្ខមសុខវេទនាប្រកបដោយអាមិស កាលទទួលអទុក្ខមសុខវេទនាមិនប្រកបដោយអាមិសក្តី ក៏ដឹងច្បាស់ថា អាត្មាអញទទួលអទុក្ខមសុខវេទនាមិនប្រកបដោយអាមិសដូច្នេះ ។ តទៅពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវវេទនាកន្ធវេទនាតាំងពីរយ៉ាងជាខាងក្នុងជាប្រក្រតី (ដោយការកំណត់នូវវេទនាមានសុខវេទនាជាដើម) គ្រប់ឥរិយាបថទាំង ៤ ដូច្នេះក្តី ពិចារណាឃើញរឿយៗ នូវវេទនាក្នុងវេទនាតាំងពីរយ៉ាងជាខាងក្រៅជាប្រក្រតី គ្រប់ឥរិយាបថទាំង ៤ ក្តី ពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវវេទនាក្នុងវេទនាតាំងពីរយ៉ាងជាខាងក្នុងនឹងខាងក្រៅជាប្រក្រតី គ្រប់ឥរិយាបថទាំង ៤ ក្តី ពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវធម៌ដែលជាទីប្រជុំកើតឡើង[1]ក្នុងវេទនាតាំងពីរយ៉ាង គ្រប់ឥរិយាបថទាំង ៤ ក្តី ពិចារណាឃើញរឿយៗ នូវធម៌ដែលសូន្យទៅ[2]ក្នុងវេទនាតាំងពីរយ៉ាង គ្រប់ឥរិយាបថទាំង ៤ ក្តី ពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវធម៌ដែលប្រជុំកើតឡើង តាំងធម៌ដែលសូន្យទៅក្នុងវេទនាតាំងពីរយ៉ាង គ្រប់ឥរិយាបថទាំង ៤ ក្តី ពុំនោះសោត ស្មារតី

---

១ ធម៌ដែលជាទីប្រជុំកើតឡើងក្នុងវេទនាទាំងពីរយ៉ាង នឹងមានសេចក្តីពន្យល់ក្នុងខន្ធបញ្ចៈខាងបុង ។ ២ ធម៌ដែលសូន្យទៅក្នុងវេទនាទាំងពីរយ៉ាង មានសេចក្តីពន្យល់ក្នុងខន្ធបញ្ចៈខាងបុង ។

ปฐมปณฺฑิตา เหเตสํ ยาวเทว ญาณมตฺตาย ปติสฺสติมตฺตาย อนิสฺสิโต จ วิหรติ น จ กิญฺจิ โลเก อุปาทิยติ เอวํ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ เวทนาสุ เวทนานุปสฺสี วิหรติ ฯ

เวทนานุปสฺสนาสติปฏฺฐานํ(๑)ฯ

(๑๔๐) กถญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ จิตฺเต จิตฺตานุปสฺสี วิหรติ ฯ อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สราคํ วา จิตฺตं สราคं จิตฺตนฺติ ปชานาติ วีตราคํ วา จิตฺตं วีตราคं จิตฺตนฺติ ปชานาติ ฯ สโทสํ วา จิตฺตं สโทสं จิตฺตนฺติ ปชานาติ วีตโทสํ วา จิตฺตं วีตโทสं จิตฺตนฺติ ฯ

---

๑ ฉ. เวทนานุปสฺสนาสติปฏฺฐานนฺโท ทิสฺสติ ฯ

(ជាគ្រឿងកំណត់នូវវេទនា) របស់តិក្ខុនោះក៏ផ្ដន់ឡើងចំពោះថា វេទនាមានមែន (តែមិនមែនសត្វ មិនមែនបុគ្គល មិនមែនស្ត្រី មិនមែនប្រុសដាដើម) គ្រាន់តែជាទីកំណត់ដើម្បីឲ្យចំរើនប្រាជ្ញា ដើម្បីឲ្យចំរើនស្មារតីប៉ុណ្ណោះ ។ តិក្ខុនោះមានចិត្តមិនអាស្រ័យ (ដោយតណ្ហានិស្សយ និងទិដ្ឋិនិស្សយ)ជាប្រក្រតី គ្រប់តំរិយោបថទាំង ៤ ផង មិនប្រកៀកប្រកាន់អ្វីតិចតួចក្នុងលោកផង ម្នាលតិក្ខុទាំងឡាយ តិក្ខុពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវវេទនាក្នុងវេទនាទាំងឡាយជាប្រក្រតី គ្រប់តំរិយោបថទាំង ៤ យ៉ាងនេះឯង ។

វេទនានុបស្សនាសតិបដ្ឋាន ។

(១៤០) ម្នាលតិក្ខុទាំងឡាយ តិក្ខុពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវចិត្តក្នុងចិត្តជាប្រក្រតី គ្រប់តំរិយោបថទាំង៤ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលតិក្ខុទាំងឡាយ តិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ទោះចិត្តប្រកបដោយរាគៈ (គឺលោភមូល៨ប្រការ) ក៏ដឹងច្បាស់ថា ចិត្តប្រកបដោយរាគៈ ទោះចិត្តប្រាសចាករាគៈ (គឺលោភៈយកុសលចិត្ត ឧឞអព្យាកតចិត្ត) ក៏ដឹងច្បាស់ថា ចិត្តប្រាសចាករាគៈ ។ ទោះចិត្តប្រកបដោយទោសៈ (គឺទោសមូល ២ ប្រការ) ក៏ដឹងច្បាស់ថា ចិត្តប្រកបដោយទោសៈ ទោះចិត្តប្រាសចាកទោសៈ (គឺលោភៈយកុសលចិត្ត ឧឞអព្យាកតចិត្ត) ក៏ដឹងច្បាស់ថា ចិត្តប្រាសចាកទោសៈ ។

สโมหนฺ ก จิตฺตนฺ สโมหนฺ จิตฺตนฺ ติ ปชานาติ วิตฺ-
โมหนฺ ก จิตฺตนฺ วิตฺโมหนฺ จิตฺตนฺ ติ ปชานาติ ฯ สงฺขิตฺตนฺ
ก จิตฺตนฺ สงฺขิตฺตนฺ จิตฺตนฺ ติ ปชานาติ วิกฺขิตฺตนฺ ก จิตฺตนฺ
วิกฺขิตฺตนฺ จิตฺตนฺ ติ ปชานาติ ฯ มหคฺคตนฺ ก จิตฺตนฺ มหคฺคตนฺ
จิตฺตนฺ ติ ปชานาติ อมหคฺคตนฺ ก จิตฺตนฺ อมหคฺคตนฺ
จิตฺตนฺ ติ ปชานาติ ฯ สอุตฺตรนฺ ก จิตฺตนฺ สอุตฺตรนฺ จิตฺตนฺ
ติ ปชานาติ อนุตฺตรนฺ ก จิตฺตนฺ อนุตฺตรนฺ จิตฺตนฺ ติ ปชานาติ ฯ
สมาหิตนฺ ก จิตฺตนฺ สมาหิตนฺ จิตฺตนฺ ติ ปชานาติ
อสมาหิตนฺ ก จิตฺตนฺ อสมาหิตนฺ จิตฺตนฺ ติ ปชา-
นาติ ฯ วิมุตฺตนฺ ก จิตฺตนฺ วิมุตฺตนฺ จิตฺตนฺ ติ ปชานาติ
อวิมุตฺตนฺ ก จิตฺตนฺ อวิมุตฺตนฺ จิตฺตนฺ ติ ปชานาติ ฯ

โดยจิตฺตประกอบด้วยโมหะ (คือโมหมูล ๒ ประการ) ก็ชื่อนี้ว่า จิตฺตประกอบด้วยโมหะ โดยจิตฺตปราศจากโมหะ (คือโลกิยกุศลจิตฺตและอภิญญากุศลจิตฺต) ก็ชื่อนี้ว่า จิตฺตปราศจากโมหะ ๑ โดยจิตฺตฟุ้งซ่าน (คือจิตฺตที่ประกอบด้วยอุทธัจจเจตสิก) ก็ชื่อนี้ว่า จิตฺตฟุ้งซ่าน โดยจิตฺตสงบ (คือทุกสหคตจิตฺต) ก็ชื่อนี้ว่า จิตฺตสงบ ๑ โดยจิตฺตยังน้อมไปในกามาวจรจิตฺต (คือโลภสหคตจิตฺต) ก็ชื่อนี้ว่า จิตฺตยังน้อมไปในกามาวจรจิตฺต โดยจิตฺตไม่น้อมไปในกามาวจรจิตฺต (คือกามาวจรจิตฺต) ก็ชื่อนี้ว่า จิตฺตไม่น้อมไปในกามาวจรจิตฺต ๑ โดยจิตฺตยังมีจิตฺตอื่นยิ่งกว่า (คือกามาวจรจิตฺต) ก็ชื่อนี้ว่า จิตฺตยังมีจิตฺตอื่นยิ่งกว่า โดยจิตฺตไม่มีจิตฺตอื่นยิ่งกว่า (คือรูปาวจรจิตฺตและอรูปาวจรจิตฺต) ก็ชื่อนี้ว่า จิตฺตไม่มีจิตฺตอื่นยิ่งกว่า ๑ โดยจิตฺตตั้งมั่น (คืออัปปนาสมาธิและอุปจารสมาธิ) ก็ชื่อนี้ว่า จิตฺตตั้งมั่น โดยจิตฺตไม่ตั้งมั่น (คือทุกสหคตสมาธิเจตสิก ๒) ก็ชื่อนี้ว่า จิตฺตไม่ตั้งมั่น ๑ โดยจิตฺตหลุดพ้น[๑] ก็ชื่อนี้ว่า จิตฺตหลุดพ้น โดยจิตฺตไม่หลุดพ้น ก็ชื่อนี้ว่า จิตฺตไม่หลุดพ้น ๑

๑ จิตฺตหลุดพ้นในที่นี้ มาในสัลเลขสูตร มัชฌิมนิกาย มหาวรรค ข้อ ๒๘ ๑

នតំ អជ្ឈត្តំ វា ចិត្តេ ចិត្តានុបស្សី វិហរតិ ពហិទ្ធា

វា ចិត្តេ ចិត្តានុបស្សី វិហរតិ អជ្ឈត្តពហិទ្ធា វា

ចិត្តេ ចិត្តានុបស្សី វិហរតិ សមុទយធម្មានុបស្សី

វា ចិត្តស្មឹ វិហរតិ វយធម្មានុបស្សី វា ចិត្តស្មឹ

វិហរតិ សមុទយវយធម្មានុបស្សី វា ចិត្តស្មឹ វិហ-

រតិ អត្ថិ ចិត្តន្តិ វា បនស្ស សតិ បច្ចុបដ្ឋិតា

ហោតិ យាវទេវ ញាណមត្តាយ បតិស្សតិមត្តាយ

កិកូពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវចិត្តកុងចិត្តជាខាងក្នុង (ដោយការកំណត់នូវចិត្តប្រកបដោយរាគៈជាដើម) ជាប្រក្រតី គ្រប់គ្រងយោបថទាំង ៤ ក្តី ពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវចិត្តកុងចិត្តជាខាងក្រៅជាប្រក្រតី គ្រប់គ្រងយោបថទាំង ៤ ក្តី ពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវចិត្តកុងចិត្តជាខាងក្នុងនឹងខាងក្រៅជាប្រក្រតី គ្រប់គ្រងយោបថទាំង ៤ ក្តី ពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវធម៌ដែលជាទីប្រជុំកើតឡើង[1] កុងចិត្ត ជាប្រក្រតី គ្រប់គ្រងយោបថទាំង ៤ ក្តី ពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវធម៌ដែលសូន្យទៅកុងចិត្តជាប្រក្រតី គ្រប់គ្រងយោបថទាំង ៤ ក្តី ពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវធម៌ដែលជាទីប្រជុំកើតឡើង[2] ទាំងធម៌ដែលសូន្យទៅកុងចិត្តជាប្រក្រតី គ្រប់គ្រងយោបថទាំង ៤ ក្តី ពុំនោះសោត ស្មារតី (ជាគ្រឿងកំណត់នូវចិត្តដែលប្រកបដោយរាគៈជាដើម) របស់កិកូនោះក៏ផ្ដើមឡើងចំពោះថា ចិត្តមានមែន (តែមិនមែនសត្វ មិនមែនបុគ្គល មិនមែនស្រី មិនមែនប្រុសជាដើម) គ្រាន់តែជាទីកំណត់ដើម្បីឲ្យចំរើនប្រាជ្ញា ដើម្បីឲ្យចំរើនស្មារតីប៉ុណ្ណោះ

๑–๒ ធម៌ដែលជាទីប្រជុំឲ្យកើតឡើង នឹងធម៌ដែលសូន្យទៅ មានសេចក្តីពន្យល់ក្នុងធម្មានុបស្សនា ត្រង់ខន្ធបព្វៈខាងចុង ។

อนิสฺสิโต จ วิหรติ น จ กญฺจิ โลเกน อุปาทิยติ ฯ วิหรติ ฯ

จิตฺตานุปสฺสนาสติปฏฺฐานํ(๑)ฯ

(๑๔๑) กตมญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ฉหิสุ ฉผสฺสายตเนสุ ฉผสฺสายตนานุปสฺสี วิหรติ ฯ สฬ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ฉหิสุ ฉผสฺสายตเนสุ ฉผสฺสายตนานุปสฺสี วิหรติ ปญฺจสุ นิรยเณสุ ฯ กตมญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ฉหิสุ ฉผสฺสายตเนสุ ฉผสฺสายตนานุปสฺสี วิหรติ ปญฺจสุ นิรยเณสุ ฯ สฬ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สนฺตํ วา อชฺฌตฺตํ กามฉนฺทํ อตฺถิ เม อชฺฌตฺตํ กามฉนฺโทติ ปชานาติ อสนฺตํ วา อชฺฌตฺตํ กามฉนฺทํ นตฺถิ เม อชฺฌตฺตํ กามฉนฺโทติ ปชานาติ ฯ ยถา จ อนุปฺปนฺนสฺส กามฉนฺทสฺส อุปฺปาโท โหติ ตญฺจ ปชานาติ ยถา จ อุปฺปนฺนสฺส กามฉนฺทสฺส ปหานํ โหติ

๑ ฉ. จิตฺตานุปสฺสนาสติปฏฺฐานนฺติ น ทิสฺสติ ฯ

ភិក្ខុនោះមានចិត្តមិនអាស្រ័យ (តណ្ហានិស្សិយ ទិដ្ឋិនិស្សិយ) គ្រប់ឥរិយាបថទាំង៤ផង មិនប្រកៀកប្រកាន់អ្វីតិចតួចក្នុងលោកផង ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវចិត្តក្នុងចិត្តជាប្រក្រតី គ្រប់ឥរិយាបថទាំង ៤ យ៉ាងនេះឯង ។

ចប់ភាណវារៈសតិបដ្ឋាន ។

(១៤១) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុពិចារណាឃើញរឿយៗ នូវធម៌ក្នុងធម៌ទាំងឡាយជាប្រក្រតី គ្រប់ឥរិយាបថទាំង៤តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ពិចារណាឃើញរឿយៗ នូវធម៌ក្នុងធម៌ទាំងឡាយជាប្រក្រតី គឺនីវរណៈទាំង៥យ៉ាង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុពិចារណាឃើញរឿយៗនូវធម៌ក្នុងធម៌ទាំងឡាយជាប្រក្រតី គឺនីវរណៈទាំង៥តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ដោយកាមច្ឆន្ទៈមាននៅក្នុងសន្តានចិត្តនៃខ្លួន ក៏ដឹងច្បាស់ថា កាមច្ឆន្ទៈមាននៅក្នុងសន្តានចិត្តរបស់អាត្មាអញ ដោយកាមច្ឆន្ទៈមិនមាននៅក្នុងសន្តានចិត្តនៃខ្លួន ក៏ដឹងច្បាស់ថា កាមច្ឆន្ទៈមិនមាននៅក្នុងសន្តានចិត្តរបស់អាត្មាអញ ។ ដោយកាមច្ឆន្ទៈដែលមិនទាន់កើតឡើង ហើយកើតឡើងបាន ដោយហេតុណា ក៏ដឹងច្បាស់នូវហេតុនោះ[1] ផង ការលះបង់នូវកាមច្ឆន្ទៈដែលកើតឡើង

---

๑ ហេតុដែលកាមច្ឆន្ទៈកើត គឺធ្វើទុកក្នុងចិត្តក្នុងសុភនិមិត្ត ដោយឆ្នាននៃឧបាយនៃប្រាជ្ញា ។

ตญฺจ ชานาติ ยถา จ ปหีนสฺส ตถาคตสฺส

อายตึ อนุปฺปาโท โหติ ตญฺจ ปชานาติ ฯ สพฺเพ

ปิ อฏฺฐงฺคิกา ปฏิปทา เย อฏฺฐงฺคิกา ปฏิปทาย

ปชานาติ อยญฺจ ปิ อฏฺฐงฺคิกา ปฏิปทา เย

อฏฺฐงฺคิกาย ปฏิปทาย ปชานาติ ฯ ยถา จ อนุปฺปนฺนสฺส

ปฏิปทาย อุปฺปาโท โหติ ตญฺจ ปชานาติ

ยถา จ อุปฺปนฺนสฺส ปฏิปทาย ปริหานิ โหติ

ហើយដោយហេតុណា កំដឹងច្បាស់នូវហេតុនោះ[1] ផង កាមច្ឆន្ទៈដែលលះបង់បានហើយ មិនកើតតទៅទៀត ដោយហេតុណា កំដឹងច្បាស់នូវហេតុនោះ[2] ផង ។ ពោះព្យាបាទមានទៅក្នុងសន្តានចិត្តនៃខ្ញុំ កំដឹងច្បាស់ថា ព្យាបាទមាននៅក្នុងសន្តានចិត្តរបស់អាត្មាអញ ពោះព្យាបាទមិនមាននៅក្នុងសន្តានចិត្តនៃខ្ញុំ កំដឹងច្បាស់ថា ព្យាបាទមិនមាននៅក្នុងសន្តានចិត្តរបស់អាត្មាអញ ។ ពោះព្យាបាទដែលមិនទាន់កើតឡើងហើយ កើតឡើងបាន ដោយហេតុណា កំដឹងច្បាស់នូវហេតុនោះ[3] ផង ការលះបង់នូវព្យាបាទដែលកើតឡើងហើយ ដោយហេតុណា

---

១ លះបង់នូវកាមច្ឆន្ទៈ ដោយធ្វើទុកក្នុងចិត្តក្នុងអសុភនិមិត្ត ដោយឧបាយនៃប្រាជ្ញា ។ ម្យ៉ាងទៀតថា លះបង់ដោយធម៌ ៦ យ៉ាងគឺ អសុភនិមិត្តឧគ្គហៈ រៀនយកអសុភនិមិត្ត ១ អសុភ-ភាវនានុយោគ ប្រកបព្យាយាមរឿយៗ ក្នុងអសុភភាវនា ១ ឥន្ទ្រិយេសុ គុត្តទ្វារតា ភាពជាអ្នកមានទ្វារគ្រប់គ្រងល្អក្នុងឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ១ ភោជនេ មត្តញ្ញុតា ភាពជាអ្នកដឹងប្រមាណក្នុងភោជន ១ កល្យាណមិត្តតា ភាពជាអ្នកសេពគប់តែកល្យាណមិត្ត ១ សប្បាយកថា ពោលឬស្តាប់នូវពាក្យដែលជាទីសប្បាយ ១ ។ ២ កាមច្ឆន្ទៈកើតតទៅទៀតមិនបានដោយអរហត្តមគ្គ ។ ៣ ហេតុដែលព្យាបាទកើត គឺធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយឆ្នាទឧបាយនៃប្រាជ្ញាក្នុងបដិឃនិមិត្ត ។ អដ្ឋកថា ។

ตญฺหา ปชานาติ យថា ច បហីនស្ស ព្យាបាទស្ស

អាយតឹ អនុប្បាទោ ហោតិ តញ្ហា ปชานาติ ฯ

សន្តំ វា អជ្ឈត្តំ ឥនฺទฺริយំ អត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ ឥនฺទฺริយំ

ปชานาติ អសន្តំ វា អជ្ឈត្តំ ឥនฺទฺริយំ នត្ថិ មេ

អជ្ឈត្តំ ឥនฺទฺริយំ ปชานาติ ฯ យថា ច អនុប្បន្នស្ស

ឥនฺទฺริយស្ស ឧប្បាទោ ហោតិ តញ្ហា ปชานาติ

យថា ច ឧប្បន្នស្ស ឥនฺទฺริយស្ស បហានំ ហោតិ

កំដឹងច្បាស់នូវហេតុនោះ[1] ផង ព្យាបាទដែលលះបង់ហើយ មិនកើតទៀតដោយហេតុណា កំដឹងច្បាស់នូវហេតុនោះ[2] ផង។ ពោះបីនមិទ្ធៈមាននៅក្នុងសន្ដានចិត្ដនៃខ្លួន កំដឹងច្បាស់ថា បីនមិទ្ធៈមាននៅក្នុងសន្ដានចិត្ដរបស់អាត្មាអញ ពោះបីនមិទ្ធៈមិនមាននៅក្នុងសន្ដានចិត្ដនៃខ្លួន កំដឹងច្បាស់ថា បីនមិទ្ធៈមិនមាននៅក្នុងសន្ដានចិត្ដរបស់អាត្មាអញ។ ពោះបីនមិទ្ធៈដែលមិនទាន់កើតទៀត ហើយកើតទៀតបានដោយហេតុណា កំដឹងច្បាស់នូវហេតុនោះ[3] ផង កិរិយាលះបង់នូវបីនមិទ្ធៈដែលកើតទៀត

---

១ លះបង់នូវព្យាបាទដោយធ្វើទុកក្នុងចិត្ដដោយឧបាយនៃប្រាជ្ញាក្នុងមេត្ដាចេតោវិមុត្ដិ។ ម្យ៉ាងទៀតថា លះបង់ដោយធម៌ ៦ យ៉ាងគឺ មេត្ដានិមិត្ដឧគ្គហៈ រៀនឲ្យមេត្ដានិមិត្ដ ១ មេត្ដាភាវនាឧយោគ ប្រកបព្យាយមរឿយៗ ក្នុងមេត្ដាភាវនា ១ កម្មស្សកតាបច្ចវេក្ខណៈ ពិចារណាឲ្យភាពនៃសត្វមានកម្មជារបស់ខ្លួន ១ បធិសង្ខានពហុលតា ភាពជាអ្នកច្រើនដោយការពិចារណា ១ កល្យាណមិត្ដតា ភាពជាអ្នកសេពគប់តែកល្យាណមិត្ដ ១ សប្បាយកថា ពោលឬស្ដាប់នូវពាក្យនៃសំដីទំសប្បាយ ១។ ២ ព្យាបាទកើតតទៅទៀតមិនបានដោយអនាគាមិមគ្គ។ ៣ ហេតុនៃសេចក្ដីកើតថីនមិទ្ធៈមាន ៥ យ៉ាងគឺៈ អរតិ សេចក្ដីមិនត្រេកអរ ១ តន្ទិចំអៀចឬទម្រន់ ១ វិជម្ភិតាមិទ្ធពត់ឬអែនអន ១ ភត្ដសម្មទៈ ស្រវឹងក្នុងភត្ដ ១ ចេតោលីនត្ដៈ ប្រមូលចិត្ដ។ អដ្ឋកថា។

ឥញ្ជ បជានាតិ យថា ច បហីនស្ស ឋីនមិទ្ធស្ស អាយតឹ

អនុប្បាទោ ហោតិ ឥញ្ជ បជានាតិ ។ សន្តំ វា អជ្ឈត្តំ

ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចំ អត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចន្តិ បជា-

នាតិ អសន្តំ វា អជ្ឈត្តំ ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចំ នត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ

ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចន្តិ បជានាតិ ។ យថា ច អនុប្បន្នស្ស

ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចស្ស ឧប្បាទោ ហោតិ ឥញ្ជ បជានាតិ

យថា ច ឧប្បន្នស្ស ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចស្ស បហានំ ហោតិ

ហើយដោយហេតុណា កំដឹងច្បាស់នូវហេតុនោះ[1] ផង ថីនមិទ្ធៈដែលលះបង់បានហើយ មិនកើតតទៅទៀតដោយហេតុណា កំដឹងច្បាស់នូវហេតុនោះ[2] ផង ។ ពោះទុច្ចិកុក្កុច្ចៈ ដែលមាននៅក្នុងសន្តានចិត្តនៃខ្លួន កំដឹងច្បាស់ថា ទុច្ចិកុក្កុច្ចៈមាននៅក្នុងសន្តានចិត្តរបស់អាត្មាអញ ពោះទុច្ចិកុក្កុច្ចៈ មិនមាននៅក្នុងសន្តានចិត្តនៃខ្លួន កំដឹងច្បាស់ថា ទុច្ចិកុក្កុច្ចៈមិនមាននៅក្នុងសន្តានចិត្តរបស់អាត្មាអញ ។ ពោះទុច្ចិកុក្កុច្ចៈដែលមិនទាន់កើតឡើងឃាន ដោយហេតុណា កំដឹងច្បាស នូវហេតុនោះ[3] ផង ការលះបង់នូវទុច្ចិកុក្កុច្ចដែលកើតឡើង ដោយហេតុណា

---

១ លះបង់ថីនមិទ្ធៈ ដោយព្យាយាម ៣ យ៉ាង គឺ អារព្ភធាតុ ព្យាយាមដែលប្រារព្ធឡើងជាធំបួង ១ និក្កមធាតុ ព្យាយាមយ៉ាងកណ្តាលជាគ្រឿងចេញចាកកោសជ្ជៈ ១ បរក្កមធាតុ ព្យាយាមយ៉ាងក្រៃលែង ដែលកន្លងរួចកោសជ្ជៈ ១ ។ ម្យ៉ាងទៀតថា លះបង់ដោយធម៌ ៦ យ៉ាងគឺ អតិកោធនេធិមិត្តគ្គាហ កាន់យកនូវនិមិត្តក្នុងកិរិយាបរិកោធនូវកោធនកន្លងប្រមាណ១ ឥរិយាបថ សម្បរិវត្តនា ភាពនៃកិរិយាផ្លាស់ប្តូរឥរិយាបថ ១ អាលោកសញ្ញាមនសិការ ធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវភាពអលោកសញ្ញា ១ អព្ភោកាសវាសៈ នៅក្នុងឧកាសដែលស្រឡះ ១ កល្យាណមិត្តតា ជាអ្នកសេពគប់តែកល្យាណមិត្ត ១ សប្បាយកថា ពោលឬស្តាប់នូវពាក្យដែលជាទីសប្បាយ ១ ។ ២ ថីនមិទ្ធៈកើតឡើងតទៅទៀតមិនបាន ដោយអរហត្តមគ្គ ។ ៣ ហេតុដែលនូទុច្ចិកុក្កុច្ចៈកើតគឺធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយស្មានថាយនៃប្រាជ្ញា ក្នុងធម៌ដែលមិនមែនជាគ្រឿងរម្ងាប់ចិត្ត ។ អដ្ឋកថា ។

ตญฺจ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนธมฺมานญฺจ ขยวยานุปสฺสี วิหรติ อุปาทานกฺขนฺธานญฺจ อุทยพฺพยานุปสฺสี วิหรติ ฉนฺนญฺจ อายตนานญฺจ สมุทยสมุปฺปาทานุปสฺสี วิหรติ ตณฺหาย จ ทิฏฺฐิยา จ สมุทยสมุปฺปาทานุปสฺสี วิหรติ ปญฺจนฺนญฺจ อุปาทานกฺขนฺธานญฺจ ขยวยานุปสฺสี วิหรติ ฉนฺนญฺจ อายตนานญฺจ สมุทยสมุปฺปาทานุปสฺสี วิหรติ ตณฺหาย จ ทิฏฺฐิยา จ สมุทยสมุปฺปาทานุปสฺสี วิหรติ ตญฺจ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนธมฺมานญฺจ ขยวยานุปสฺสี วิหรติ ปญฺจนฺนญฺจ อุปาทานกฺขนฺธานญฺจ อุทยพฺพยานุปสฺสี วิหรติ ฉนฺนญฺจ อายตนานญฺจ สมุทยสมุปฺปาทานุปสฺสี วิหรติ ตณฺหาย จ ทิฏฺฐิยา จ สมุทยสมุปฺปาทานุปสฺสี วิหรติ ตญฺจ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนธมฺมานญฺจ ขยวยานุปสฺสี วิหรติ ปญฺจนฺนญฺจ อุปาทานกฺขนฺธานญฺจ อุทยพฺพยานุปสฺสี วิหรติ ฉนฺนญฺจ อายตนานญฺจ สมุทยสมุปฺปาทานุปสฺสี วิหรติ ตณฺหาย จ ทิฏฺฐิยา จ สมุทยสมุปฺปาทานุปสฺสี วิหรติ ตญฺจ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนธมฺมานญฺจ ขยวยานุปสฺสี วิหรติ ปญฺจนฺนญฺจ อุปาทานกฺขนฺธานญฺจ อุทยพฺพยานุปสฺสี วิหรติ ฉนฺนญฺจ อายตนานญฺจ สมุทยสมุปฺปาทานุปสฺสี วิหรติ ตณฺหาย จ ทิฏฺฐิยา จ สมุทยสมุปฺปาทานุปสฺสี วิหรติ ตญฺจ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนธมฺมานญฺจ ขยวยานุปสฺสี วิหรติ ปญฺจนฺนญฺจ อุปาทานกฺขนฺธานญฺจ อุทยพฺพยานุปสฺสี วิหรติ ฉนฺนญฺจ อายตนานญฺจ สมุทยสมุปฺปาทานุปสฺสี วิหรติ ตณฺหาย จ ทิฏฺฐิยา จ สมุทยสมุปฺปาทานุปสฺสี วิหรติ ตญฺจ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนธมฺมานญฺจ ขยวยานุปสฺสี วิหรติ ปญฺจนฺนญฺจ อุปาทานกฺขนฺธานญฺจ อุทยพฺพยานุปสฺสี วิหรติ ฉนฺนญฺจ อายตนานญฺจ สมุทยสมุปฺปาทานุปสฺสี วิหรติ ตณฺหาย จ ทิฏฺฐิยา จ สมุทยสมุปฺปาทานุปสฺสี วิหรติ ตญฺจ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนธมฺมานญฺจ ขยวยานุปสฺสี วิหรติ ปญฺจนฺนญฺจ อุปาทานกฺขนฺธานญฺจ อุทยพฺพยานุปสฺสี วิหรติ ฉนฺนญฺจ อายตนานญฺจ สมุทยสมุปฺปาทานุปสฺสี วิหรติ ตณฺหาย จ ทิฏฺฐิยา จ สมุทยสมุปฺปาทานุปสฺสี วิหรติ

កំដឹងច្បាស់នូវហេតុនោះ(๑) ផង ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចដែលលះបង់ហើយ មិនកើតតទៅទៀត ដោយហេតុណា កំដឹងច្បាស់នូវហេតុនោះ(๒) ផង ។ ទោះវិចិកិច្ឆាមាននៅក្នុងសន្តានចិត្តនៃខ្លួន កំដឹងច្បាស់ថា វិចិកិច្ឆាមាននៅក្នុងសន្តានចិត្តរបស់អាត្មាអញ ទោះវិចិកិច្ឆាមិនមាននៅក្នុងសន្តានចិត្តនៃខ្លួនកំដឹងច្បាស់ថា វិចិកិច្ឆាមិនមាននៅក្នុងសន្តានចិត្តរបស់អាត្មាអញ ។ ទោះវិចិកិច្ឆាមិនទាន់កើតឡើង ហើយកើតឡើងបាន ដោយហេតុណា កំដឹងច្បាស់នូវហេតុនោះ(๓) ផង កិរិយាលះបង់នូវវិចិកិច្ឆាដែលកើតឡើង

---

๑ លះបង់នូវនៃឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចៈ ដោយធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយឧបាយនៃប្រាជ្ញាថា ក្នុងធម៌ដែលជាគ្រឿងរម្ងាប់ចិត្ត ។ ម៉្យាងទៀត លៈបង់ដោយធម៌ ๖ យ៉ាងគឺ ពហុស្សុតតា ភាពជាអ្នកស្តាប់ច្រើន๑ បរិបុច្ឆតា ភាពជាអ្នកសាកសួរច្រើន ๑ វិនយេបកតញ្ញុតា ភាពជាអ្នកឆ្លងក្នុងវិន័យ๑ វុឌ្ឍសេវិតា ភាពជាអ្នកសេពបុគ្គលដែលចំរើន ๑ កល្យាណមិត្តតា ភាពជាអ្នកសេពគប់តែកល្យាណមិត្ត ๑ សប្បាយកថា ពោលឬស្តាប់ពាក្យជាទីសប្បាយ๑ ។ ๒ ឧទ្ធច្ចកើតទៅទៀតមិនបានដោយអរហត្តមគ្គ ឯកុក្កុច្ចកើតទៀតមិនបានដោយអនាគាមិមគ្គ ។ ๓ ហេតុដែលវិចិ–កិច្ឆាកើត គឺធ្វើទុកក្នុងចិត្តមិនដោយឧបាយនៃប្រាជ្ញាក្នុងធម៌ដែលជាទីតាំងនៃសេចក្តីសង្ស័យ។ អដ្ឋកថា ។

តញ្ហ បជានាតិ យថា ច បហីនេន វិចិកិច្ឆាយ

អាយតឹ អនុប្បាទោ ហោតិ តញ្ហ បជានាតិ ។

ឥតិ អជ្ឈត្តំ វា ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហរតិ

ពហិទ្ធា វា ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហរតិ អជ្ឈត្ត-

ពហិទ្ធា វា ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហរតិ

សមុទយធម្មានុបស្សី វា ធម្មេសុ វិហរតិ

ហើយ ដោយហេតុណា កំដឹងប្បាស់នូវហេតុនោះ[1] ផង វិចិកិច្ឆា ដែលលះបង់បានហើយ មិនកើតតទៅទៀត ដោយហេតុណា កំដឹងប្បាស់នូវហេតុនោះ[2] ផង ។ កិក្ខុពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវធម្មិកក្នុងធម្ម ទាំងឡាយជាខាងក្នុង (ដោយការកំណត់នូវនីវរណធម៌ ៥ យ៉ាង) ជាប្រក្រតី គ្រប់តំរិយាបថទាំង ៤ ក្តី ពិចារណាឃើញរឿយ។ នូវធម្មិកក្នុងធម្ម ទាំងឡាយជាខាងក្រៅជាប្រក្រតី គ្រប់តំរិយាបថទាំង ៤ ក្តី ពិចារណា ឃើញរឿយ។ នូវធម្មិកក្នុងធម្មទាំងឡាយជាខាងក្នុងនិងខាងក្រៅជាប្រក្រតី គ្រប់តំរិយាបថទាំង ៤ ក្តី ពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវធម្មិដែលជាទី ប្រជុំកើតឡើង ក្នុងធម្មទាំងឡាយ ជាប្រក្រតី គ្រប់តំរិយាបថទាំង ៤ ក្តី

---

๑ លះបង់នូវវិចិកិច្ឆាដោយផ្ទើទុកក្នុងចិតដោយឧបាយនៃប្រាជ្ញាក្នុងកុសលធម៌ជាដើម។ម្យ៉ាងទៀត លះបង់ដោយធម៌ ៦ យ៉ាងគឺ ពហុស្សុតតា ភាពជាអ្នកស្តាប់ច្រើន ๑ បរិបុច្ឆកតា ភាពជាអ្នកសាកសួរច្រើន ๑ វិនយេបកតញ្ញុតា ភាពជាអ្នកឆ្លងក្នុងវិន័យ ๑ អធិមោក្ខពហុលតា ភាពជាអ្នកច្រើនដោយចិត្តដែលជឿស៊ប់ ๑ កល្យាណមិត្តតា ភាពជាអ្នកសេពគប់តែកល្យាណមិត្ត ๑ សប្បាយកថា ពោលឬស្តាប់នូវពាក្យដែលជាទីសប្បាយ ๑ ។ ๒ វិចិកិច្ឆាកើតតទៅទៀតមិនបាន ដោយសារសោតាបត្តិមគ្គ ។ អដ្ឋកថា ។

วายเมถาติ ปธานวีริยมาห ฯ สมนฺนาคโตติ สมนฺนาคมวา ฯ
เมถาวินาติ ปธานวีริยวินา ฯ อถ วา สมนฺนาคโตติ สมนฺนาคมวา
ปาปุณาติ ลภติ อธิคจฺฉติ ฯ ปฐมชฺฌานาทีสุ หิ ยตฺถ กตฺถจิ
ปฐมชฺฌานาทีนิ ปาปุณาติ ลภติ อธิคจฺฉติ ฯ ตานิ ปน ปาปุณนฺโต
ลภนฺโต อธิคจฺฉนฺโต จ วิหารเมว ปาปุณาติ ลภติ อธิคจฺฉติ ฯ
ตสฺมา วิหารนฺติ วุตฺตนฺติ ฯ

อาวรณปหายีติ[1] ฯ

(๑๔๒) ปุน จปรนฺติ ปฐมชฺฌานาทีสุ ยตฺถ กตฺถจิ ปาปุณาติ
ลภติ อธิคจฺฉตีติ ฯ ตานิ ปน ปาปุณนฺโต ลภนฺโต อธิคจฺฉนฺโต
วิหารเมว ปาปุณาติ ลภติ อธิคจฺฉติ ฯ ตสฺมา วิหารนฺติ วุตฺตนฺติ ฯ
ตานิ ปน ปาปุณนฺโต ลภนฺโต อธิคจฺฉนฺโต จ ปฐมชฺฌานาทีนิ
ปาปุณาติ ลภติ อธิคจฺฉติ ฯ ตสฺมา ปฐมชฺฌานาทีนีติ วุตฺตนฺติ ฯ

---

๑ ฉ. อาวรณปหายีนฺติ น ทิสฺสติ ฯ

ពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវធម៌ដែលសូន្យទៅ ក្នុងធម៌ទាំង៦ឆ្ពោះដាប្រក្រតី គ្រប់គរិយាបថទាំង ៤ ក្តី ពិចារណាឃើញរឿយ។ នូវធម៌ដែលដាទីប្រជុំកើតឡើង ទាំងធម៌ដែលសូន្យទៅ ក្នុងធម៌ទាំង៦ឆ្ពោះដាប្រក្រតី គ្រប់គរិយាបថទាំង ៤ ក្តី ពុំនោះសោត ស្មារតី (ដាគ្រឿងកំណត់នូវនីវរណធម៌ ៥ យ៉ាង) របស់ភិក្ខុនោះ ក៏ផ្ងងឆ្ពោះចំពោះថា ធម៌មានមែន (តែមិនមែនសត្វ មិនមែនបុគ្គល មិនមែនស្រី មិនមែនប្រុសដាដើម) គ្រាន់តែដាទីកំណត់ ដើម្បីឲ្យចំរើនប្រាជ្ញា ដើម្បីឲ្យចំរើនស្មារតីប៉ុណ្ណោះ ភិក្ខុមានចិត្តមិនអាស្រ័យ (ដោយតណ្ហានឹងទិដ្ឋិ) គ្រប់គរិយាបថទាំង ៤ ផង មិនប្រកៀកប្រកាន់អ្វីតិចតួចក្នុងលោកផង ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវធម៌ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ គឺនីវរណធម៌ទាំង៥ ជាប្រក្រតី គ្រប់គរិយាបថទាំង ៤ យ៉ាងនេះឯង ។

នីវរណបញ្ច:

(๑๔๒) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត ភិក្ខុពិចារណាឃើញរឿយៗនូវធម៌ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ គឺឧបាទានក្ខន្ធទាំង ៥ ជាប្រក្រតី គ្រប់គរិយាបថទាំង៤ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវធម៌ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ គឺឧបាទានក្ខន្ធទាំង ៥ ជាប្រក្រតី គ្រប់គរិយាបថទាំង៤តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ (ពិចារណា

ឥតិ រូបំ ឥតិ រូបស្ស សមុទយោ ឥតិ រូបស្ស

អត្ថង្គមោ ឥតិ វេទនា ឥតិ វេទនាយ សមុទយោ

ឥតិ វេទនាយ អត្ថង្គមោ ឥតិ សញ្ញា ឥតិ សញ្ញាយ

សមុទយោ ឥតិ សញ្ញាយ អត្ថង្គមោ ឥតិ សង្ខារ

ឥតិ សង្ខារានំ សមុទយោ ឥតិ សង្ខារានំ អត្ថង្គមោ

ឥតិ វិញ្ញាណំ ឥតិ វិញ្ញាណស្ស សមុទយោ

យើញរឿយៗដូច្នេះថា) រូបមានប្រមាណ[១]ប៉ុណ្ណេះ ធម៌ដែលជាដែនកើត
ឡើងនៃរូបមានប្រមាណ[២]ប៉ុណ្ណេះ ធម៌ដែលជាដែនរលត់ទៅនៃរូបមាន
ប្រមាណ[៣]ប៉ុណ្ណេះ វេទនាមានប្រមាណ[៤]ប៉ុណ្ណេះ ធម៌ដែលជាដែន
កើតឡើងនៃវេទនាមានប្រមាណ[៥]ប៉ុណ្ណេះ ធម៌ដែលជាដែនរលត់ទៅនៃ
វេទនាមានប្រមាណ[៦]ប៉ុណ្ណេះ សញ្ញាមានប្រមាណ[៧]ប៉ុណ្ណេះ ធម៌ដែល
ជាដែនកើតឡើងនៃសញ្ញាមានប្រមាណ[៨]ប៉ុណ្ណេះ ធម៌ដែលជាដែនរលត់
ទៅនៃសញ្ញាមានប្រមាណ[៩]ប៉ុណ្ណេះ សង្ខារទាំងឡាយមានប្រមាណ[១០]
ប៉ុណ្ណេះ ធម៌ដែលជាដែនកើតឡើងនៃសង្ខារទាំងឡាយមានប្រមាណ[១១]
ប៉ុណ្ណេះ ធម៌ដែលជាដែនរលត់ទៅនៃសង្ខារទាំងឡាយមានប្រមាណ[១២]

---

១ រូបមាន ២៨ គឺមហាភូតរូប ៤ ឧបាទាយរូប ២៤ ។ សុទ្ធិមគ្គ ខន្ធនិទ្ទេស ។ ២ ធម៌ជាដែនកើតរូប មាន ៥ គឺ អវិជ្ជា ១ តណ្ហា ១ កម្ម ១ អាហារ ១ ឥរិយត្តិលក្ខណៈ ១ ។ ៣ ធម៌ដែលជាដែនរលត់នៃរូប មាន ៥ យ៉ាង គឺ រលត់អវិជ្ជា ១ តណ្ហា ១ កម្ម ១ អាហារ ១ បរិណាមលក្ខណៈ ១ ។ មគ្គាមគ្គញាណទស្សនវិសុទ្ធិនិទ្ទេស ត្រង់និយាយពីឧទយព្វយញ្ញាណ ក្នុងគម្ពីរវិសុទ្ធិមគ្គ បញ្ញានិទ្ទេស ។ ៤ វេទនា មាន ៨៩ ឬ ១២១ ។ ៥ ធម៌ជាដែនកើតវេទនា មាន ៥ គឺ អវិជ្ជា ១ តណ្ហា ១ កម្ម ១ ផស្សៈ ១ ឥរិយត្តិលក្ខណៈ ១ ។ ៦ ធម៌ជាដែនរលត់វេទនា មាន ៥ គឺ រលត់អវិជ្ជា ១ តណ្ហា ១ កម្ម ១ ផស្សៈ ១ បរិណាមលក្ខណៈ ១ ។ ៧ សញ្ញា មាន ៨៩ ឬ ១២១ ។ ៨ ធម៌ជាដែនកើតសញ្ញា មាន ៥ គឺ អវិជ្ជា ១ តណ្ហា ១ កម្ម ១ ផស្សៈ ១ ឥរិយត្តិលក្ខណៈ ១ ។ ៩ ធម៌ជាដែនរលត់សញ្ញា មាន ៥ ឯ គឺ រលត់អវិជ្ជា ១ តណ្ហា ១ កម្ម ១ ផស្សៈ ១ បរិណាមលក្ខណៈ ១ ។ ១០ សង្ខារ មាន ៥០ សង្គ្រោះក្នុងចេតសិក ៥២ លើកតែវេទនាចេតសិក និងសញ្ញាចេតសិកចេញ ។ ១១ ធម៌ជាដែនកើតឡើងនៃសង្ខារ មាន ៥ គឺ អវិជ្ជា ១ តណ្ហា ១ កម្ម ១ ផស្សៈ ១ ឥរិយត្តិលក្ខណៈ ១ ។ ១២ ធម៌ជាដែនរលត់សង្ខារ មាន ៥ គឺ រលត់អវិជ្ជា ១ តណ្ហា ១ កម្ម ១ ផស្សៈ ១ បរិណាមលក្ខណៈ ។

สตฺต วิญฺญาณฐิติโย เวทิตพฺพา ฯ สตฺต อสญฺญิโน ก

ฉฬงฺคุเปกฺขา ฉฬงฺคุเปกฺขญฺจ วิภชิตพฺพา ก ฉฬงฺคุเปกฺขา

ฉฬงฺคุเปกฺขญฺจ วิภชิตพฺพา อสญฺญิภวา ก ฉฬงฺคุเปกฺขา

ฉฬงฺคุเปกฺขญฺจ วิภชิตพฺพา สมุทยฉฬงฺคุเปกฺขญฺจ ก

ฉฬงฺคุเปกฺขา วิภชิตพฺพา วยฉฬงฺคุเปกฺขญฺจ ก ฉฬงฺคุเปกฺขา

วิภชิตพฺพา สมุทยวยฉฬงฺคุเปกฺขญฺจ ก ฉฬงฺคุเปกฺขา วิภชิตพฺพา

ប៉ុណ្ណោះ វិញ្ញាណមានប្រមាណ[1] ប៉ុណ្ណោះ ធម៌ដែលជា ដែនកើតឡើងនៃ
វិញ្ញាណមានប្រមាណ[2] ប៉ុណ្ណោះ ធម៌ដែលជាដែនរលត់ទៅនៃវិញ្ញាណ
មានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ[3] ។ ភិក្ខុពិចារណាឃើញរឿយៗនូវធម៌ក្នុងធម៌ទាំង
ឡាយជាខាងក្នុង (ដោយការកំណត់នូវខុបាទានក្ខន្ធទាំង៥) ជាប្រក្រតី
គ្រប់គ្រងវិរិយាបថទាំង៤ក្តី ពិចារណាឃើញរឿយ ៗ នូវធម៌ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ
ជាខាងក្រៅជាប្រក្រតី គ្រប់គ្រងវិរិយាបថទាំង៤ក្តី ពិចារណាឃើញរឿយ ៗ
នូវធម៌ក្នុងធម៌ទាំងឡាយជាខាងក្នុងនិងខាងក្រៅជាប្រក្រតី គ្រប់គ្រងវិរិយា-
បថទាំង ៤ ក្តី ពិចារណាឃើញរឿយ ៗ នូវធម៌ដែលជាទីប្រជុំកើតឡើង
ក្នុងធម៌ទាំងឡាយជាប្រក្រតី គ្រប់គ្រងវិរិយាបថទាំង ៤ ក្តី ពិចារណាឃើញ
រឿយ ៗ នូវធម៌ដែលសូន្យទៅក្នុងធម៌ទាំងឡាយជាប្រក្រតី គ្រប់គ្រងវិរិយាបថ
ទាំង ៤ ក្តី ពិចារណាឃើញរឿយៗនូវធម៌ដែលជាទីប្រជុំកើតឡើង ទាំង
ធម៌ដែលសូន្យទៅក្នុងធម៌ទាំងឡាយជាប្រក្រតី គ្រប់គ្រងវិរិយាបថទាំង ៤ ក្តី

---

១ វិញ្ញាណមាន ៨៩ ឬ ១២១ ។ ២ ធម៌ដែលជាដែនកើតឡើងនៃវិញ្ញាណមាន៥យ៉ាងគឺ
អវិជ្ជា ១ តណ្ហា ១ កម្ម ១ នាមរូប ១ ឥព្ភូតិលក្ខណៈ ១ ។ គម្ពីរសុទ្ធិមគ្គបញ្ញានិទ្ទេស ត្រង់
និយាយពីមគ្គាមគ្គញ្ញាណទស្សនវិសុទ្ធិនិទ្ទេស ឧទយព្វយញ្ញាណ ។ ៣ ធម៌ជាដែនរលត់
នៃវិញ្ញាណមាន ៥ យ៉ាងគឺ អវិជ្ជា ១ តណ្ហា ១ កម្ម ១ នាមរូប ១ បរិណាមលក្ខណៈ ១ ។
សុទ្ធិមគ្គបញ្ញានិទ្ទេស ឧទយព្វយញ្ញាណនិទ្ទេស ។

អត្តំ ជម្មានំ វា បនស្ស សតំ បច្ចុបដ្ឋិតា ហោតិ យោវនេវ ញាណមត្តាយ បតិស្សតិមត្តាយ អនុស្សរតោ ច វិហរតិ ន ច តេញ្ច លោកេ ឧត្តរិយតិ វេទិ ទោ តិក្ខត្តុំ តិក្ខុ ជម្មេសុ ជម្មានុបស្សី វិហរតិ បញ្ចសុ ឧបាទានក្ខន្ធេសុ ។

ខន្ធបញ្ចំ ។

(១៤៣) បុន ចបរំ តិក្ខត្តុំ តិក្ខុ ជម្មេសុ ជម្មានុបស្សី វិហរតិ ឆសុ អជ្ឈត្តិកពាហិរេសុ អាយតនេសុ ។ តេ ច តិក្ខត្តុំ តិក្ខុ ជម្មេសុ ជម្មានុបស្សី វិហរតិ ឆសុ អជ្ឈត្តិកពាហិរេសុ អាយតនេសុ ។ តេ ច តិក្ខត្តុំ តិក្ខុ ចក្ខុញ្ច បជានាតិ រូបេ ច បជានាតិ

---

๑ ម. ខន្ធបញ្ចត្តិ ន ទិស្សតិ ។

ពុំនោះសោត ស្មារតី (ជាគ្រឿងកំណត់នូវឧបាទានក្ខន្ធ) របស់ភិក្ខុនោះ
ក៏ផ្ដង់ទៀងចំពោះថា ធម៌មានមែន (តែមិនមែនសត្វ មិនមែនបុគ្គល
មិនមែនស្រី មិនមែនប្រុសជាដើម) គ្រាន់តែជាទីកំណត់ដើម្បីឲ្យចំរើន
ប្រាជ្ញា ដើម្បីឲ្យចំរើនស្មារតីប៉ុណ្ណោះ ភិក្ខុមានចិត្តមិនអាស្រ័យ (ដោយ
តណ្ហានិងទិដ្ឋិ) គ្រប់គ្រងវិយោបថទាំង ៤ផង មិនប្រកៀកប្រកាន់អ្វីតិចតួច
ក្នុងលោកផង ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុពិចារណាឃើញរឿយ ៗ នូវធម៌
ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ គឺឧបាទានក្ខន្ធទាំង ៥ ជាប្រក្រតី គ្រប់គ្រងវិយោបថ
ទាំង ៤ យ៉ាងនេះឯង ។

ខន្ធបព្វៈ ។

(១៤៣) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត ភិក្ខុពិចារណា
ឃើញរឿយ ៗ នូវធម៌ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ គឺអាយតនៈ ៦ ទាំងខាងក្នុងនិង
ខាងក្រៅជាប្រក្រតី គ្រប់គ្រងវិយោបថទាំង ៤ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
ភិក្ខុពិចារណាឃើញរឿយ ៗ នូវធម៌ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ គឺ អាយតនៈ ៦
ទាំងខាងក្នុង និងខាងក្រៅជាប្រក្រតី គ្រប់គ្រងវិយោបថទាំង ៤ តើដូច
ម្ដេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ដឹងច្បាស់នូវ
ចក្ខុប្រសាទផង ដឹងច្បាស់នូវរូបារម្មណ៍ទាំងឡាយផង មួយវិញទៀត

ยญฺหิ ตตฺถภยํ ปฏิจฺจ อุปฺปชฺชติ สญฺโญชนํ[๑] ตญฺจ ปชานาติ ฯ ยถา จ อนุปฺปนฺนสฺส สญฺโญชนสฺส อุปฺปาโท โหติ ตญฺจ ปชานาติ ยถา จ อุปฺปนฺนสฺส สญฺโญชนสฺส ปหานํ โหติ ตญฺจ ปชานาติ ยถา จ ปหีนสฺส สญฺโญชนสฺส อายตึ อนุปฺปาโท โหติ ตญฺจ ปชานาติ ฯ โสตญฺจ ปชานาติ สทฺเท จ ปชานาติ... ฯ ฆานญฺจ ปชานาติ คนฺเธ จ ปชานาติ... ฯ ชิวฺหญฺจ ปชานาติ รเส จ ปชานาติ... ฯ กายญฺจ ปชานาติ โผฏฺฐพฺเพ จ ปชานาติ... ฯ มนญฺจ ปชานาติ ธมฺเม จ ปชานาติ ยญฺหิ ตตฺถภยํ ปฏิจฺจ อุปฺปชฺชติ สญฺโญชนํ

---

๑ ฉ. สโยชนนฺติ ฯ

សំយោជនធម៌ណា ដែលអាស្រ័យនូវក្តីនឹងរូបទាំងពីរនោះ ហើយកើតឡើង ក៏ដឹងច្បាស់នូវសញ្ញោជនធម៌[1] នោះផង ។ សំយោជនធម៌ដែលមិនទាន់កើតឡើងហើយកើតឡើងបាន ដោយហេតុណា ក៏ដឹងច្បាស់នូវហេតុនោះ[2] ផង ការលះបង់បាននូវសំយោជនធម៌ដែលកើតឡើងដោយហេតុណា ក៏ដឹងច្បាស់នូវហេតុនោះ[3] ផង សំយោជនធម៌ដែលលះបង់បានហើយ មិនកើតតទៅទៀត ដោយហេតុណា ក៏ដឹងច្បាស់នូវហេតុនោះ[4] ផង ។ ភិក្ខុដឹងច្បាស់នូវសោតប្រសាទផង ដឹងច្បាស់នូវសទ្ទារម្មណ៍ទាំងឡាយផង . . . ។ ដឹងច្បាស់នូវឃានប្រសាទផង ដឹងច្បាស់នូវគន្ធារម្មណ៍ទាំងឡាយផង... ។ ដឹងច្បាស់នូវជិវ្ហាប្រសាទផង ដឹងច្បាស់នូវរសារម្មណ៍ទាំងឡាយផង... ។ ដឹងច្បាស់នូវកាយប្រសាទផង ដឹងច្បាស់នូវផោដ្ឋព្វារម្មណ៍ទាំងឡាយផង... ។ ដឹងច្បាស់នូវចិត្ត[5] ផង ដឹងច្បាស់នូវធម្មារម្មណ៍[6] ទាំងឡាយផង មួយទៀត សំយោជនធម៌ណា ដែលអាស្រ័យ នូវចិត្តនឹងធម្មារម្មណ៍ទាំងពីរនោះ

---

១ មានសេចក្តីពន្យល់ក្នុងមហាសតិបដ្ឋានសូត្រ ទីឃនិកាយ មហាវគ្គ ទំព័រ ៣៩–៤០។ ២–៣–៤ មានសេចក្តីពន្យល់ក្នុងមហាសតិបដ្ឋានសូត្រទីឃនិកាយ មហាវគ្គ ទំព័រ ៣៩ ៤០ ។ ៥ ចិត្ត ៨៩ ឬ ១២១ ។ ៦ ធម៌ ៦ យ៉ាងគឺ បសាទរូប ១ សុខុមរូប ១ ចិត្ត ១ ចេតសិក ១ និព្វាន ១ បញ្ញត្តិ ១ ។ វិសុទ្ធិមគ្គ អាយតននិទ្ទេស ។

តញ្ហ បជានាតិ ។ យថា ច អនុប្បន្នស្ស សញ្ញោ-

ជនស្ស ឧប្បាទោ ហោតិ តញ្ហ បជានាតិ យថា ច

ឧប្បន្នស្ស សញ្ញោជនស្ស បហានំ ហោតិ តញ្ហ

បជានាតិ យថា ច បហីនស្ស សញ្ញោជនស្ស

អាយតឹ អនុប្បាទោ ហោតិ តញ្ហ បជានាតិ ។ ឥតិ

អជ្ឈត្តំ វា ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហរតិ ពហិទ្ធា

វា ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហរតិ អជ្ឈត្តពហិទ្ធា វា

ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហរតិ សមុទយធម្មានុបស្សី

វា ធម្មេសុ វិហរតិ វយធម្មានុបស្សី វា ធម្មេសុ

វិហរតិ សមុទយវយធម្មានុបស្សី វា ធម្មេសុ វិហរតិ

ហើយកើតឡើង កំដឹងច្បាស់នូវសញ្ញាដនធម៌នោះផង ។ សំយោជន-
ធម៌ដែលមិនទាន់កើតឡើង ក៏កើតឡើងបាន ដោយហេតុណា កំដឹង
ច្បាស់នូវហេតុនោះផង ការលះបង់នូវសំយោជនធម៌ ដែលកើតឡើង
ដោយហេតុណា កំដឹងច្បាស់នូវហេតុនោះផង សំយោជនធម៌ដែលលះ
បង់បានហើយ មិនកើតតទៅទៀត ដោយហេតុណា កំដឹងច្បាស់នូវ
ហេតុនោះផង ។ ភិក្ខុពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវធម៌ក្នុងធម៌ទាំង៦ប្រាយជា
បំណែកខាងក្នុង (ដោយការកំណត់នូវអាយតន:ខាងក្នុង) ជាប្រក្រតីគ្រប់
គ្រាយាបថទាំង ៤ ក្តី ពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវធម៌ក្នុងធម៌ទាំង៦ប្រាយ
ជាបំណែកខាងក្រៅក្តី ពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវធម៌ក្នុងធម៌ទាំង៦ប្រាយ
ជាបំណែកខាងក្នុងនឹងខាងក្រៅជាប្រក្រតី គ្រប់គ្រាយាបថទាំង ៤ ក្តី ពិចារ-
ណាឃើញរឿយ ។ នូវសមុទយធម៌[1] ទាំង៦ប្រាយជាប្រក្រតី គ្រប់គ្រាយា-
បថទាំង ៤ ក្តី ពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវវយធម៌[2] ក្នុងធម៌ទាំង៦ប្រាយ
ជាប្រក្រតី គ្រប់គ្រាយាបថទាំង ៤ ក្តី ពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវសមុទយ-
ធម៌នឹងវយធម៌ ក្នុងធម៌ទាំង៦ប្រាយជាប្រក្រតី គ្រប់គ្រាយាបថទាំង ៤ ក្តី

๑–๒ សមុទយវយធម៌ដែលដាក់ទីប្រជុំកើតឡើងនឹងសូន្យទៅនៃអាយតន:ទាំង ៥ មានចក្ខុ-
យតន:ជាដើម ជួចគ្នានឹងទីកើតទីរលត់នៃរូប ឯមនាយតន:ជួចគ្នានឹងញ្ញាណ ។ មានសេចក្តី
ពន្យល់រួចហើយ ក្នុងឆម្ហានុបស្សនា ១នូបព្ទ: ។ អដ្ឋកថា ។

อตฺถิ ขฺวาหํ ภนฺเต อิมสฺส สงฺขิตฺตสฺส วิตฺถารสฺส อตฺถมญฺญาย ธมฺมมญฺญาย ธมฺมานุธมฺมปฏิปนฺโน วิหรามิ อปิ นุ โข เม เอตฺตาวตา สมฺมาปฏิปนฺโน โหติ อิติ ปุฏฺโฐ ภควา เตน ภิกฺขุนา สทฺธึ ตถารูปึ กถึ สากจฺฉิ ยถา ตนฺติ ตถา ตนฺติ ฯ

อายตนวิภงฺโค[๑]

(๑๔๔) ปุน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ฉสฺวาสุ ฉผสฺสายตเนสุ วิหรติ สฬายตเนสุ สุตฺวา ฉผสฺสายตเนสุ ฯ กตมสฺมึ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ฉสฺวาสุ ฉผสฺสายตเนสุ วิหรติ สฬายตเนสุ สุตฺวา ฉผสฺสายตเนสุ ฯ ๑ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สมฺผุฏฺโฐ วา อผสฺสึ สมฺผุสามีติ สมฺผุสติ อผสฺสึ สมฺผุสามีติ สมฺผุสติ

๑ ฐ. อายตนวิภงฺคนิทฺเทโส ฯ

ពុំនោះសោត ស្មារតី (ជាគ្រឿងកំណត់នូវអាយតនៈ) របស់ភិក្ខុនោះ ក៏ផ្ដង់ទៀងចំពោះថា ធម៌ទាំងឡាយ មានមែន (តែមិនមែនសត្វ មិនមែនបុគ្គល មិនមែនស្រី មិនមែនប្រុសជាដើម) គ្រាន់តែជាទីកំណត់ដើម្បីឲ្យចំរើនប្រាជ្ញា ដើម្បីឲ្យចំរើនស្មារតីប៉ុណ្ណោះ ។ ភិក្ខុមានចិត្តមិនអាស្រ័យ (តណ្ហានិស្សយនិងទិដ្ឋិនិស្សយ) គ្រប់ឥរិយាបថទាំង ៤ ផង មិនប្រកៀកប្រកាន់អ្វីតិចតួចក្នុងលោកផង ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវធម៌ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ គឺអាយតនៈ ៦ ទាំងខាងក្នុងខាងក្រៅជាប្រក្រតី គ្រប់ឥរិយាបថទាំង ៤ យ៉ាងនេះឯង ។

អាយតនបព្វៈ ។

(១៤៤) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត ភិក្ខុពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវធម៌ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ គឺពោជ្ឈង្គៈ (អង្គធម៌ជាគ្រឿងត្រាស់ដឹង) ៧ ប្រការជាប្រក្រតី គ្រប់ឥរិយាបថទាំង ៤ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវធម៌ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ គឺពោជ្ឈង្គ ៧ ប្រការជាប្រក្រតី គ្រប់ឥរិយាបថទាំង ៤ តើដូចម្ដេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ពោះសតិសម្ពោជ្ឈង្គ ដែលមាននៅក្នុងសន្ដានចិត្តនៃខ្លួន ក៏ដឹងច្បាស់ថា សតិសម្ពោជ្ឈង្គមាននៅក្នុង

បជានាតិ អសនិំ វា អជ្ឈត្តំ សតិសម្ពោជ្ឈង្គំ នត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ សតិសម្ពោជ្ឈង្គោតិ បជានាតិ ។ យថា ច អនុប្បន្នស្ស សតិសម្ពោជ្ឈង្គស្ស ឧប្បាទោ ហោតិ តញ្ច បជានាតិ យថា ច ឧប្បន្នស្ស សតិសម្ពោជ្ឈង្គស្ស ភាវនាបារិបូរី[1] ហោតិ តញ្ច បជានាតិ ។ សនិំ វា អជ្ឈត្តំ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គំ... ។ សនិំ វា អជ្ឈត្តំ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គំ... ។ សនិំ វា អជ្ឈត្តំ បីតិសម្ពោជ្ឈង្គំ... ។ សនិំ វា អជ្ឈត្តំ បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គំ... ។ សនិំ វា អជ្ឈត្តំ សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គំ... ។ សនិំ វា អជ្ឈត្តំ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គំ អត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោតិ បជានាតិ អសនិំ វា អជ្ឈត្តំ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គំ នត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោតិ បជានាតិ ។ យថា ច អនុប្បន្នស្ស ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គស្ស ឧប្បាទោ ហោតិ តញ្ច បជានាតិ

---

๑ ម.ម. ភាវនាបារិបូរី ។

សន្តានចិត្តរបស់អាត្មាអញ ពោះសតិសម្ពោជ្ឈង្គ ដែលមិនមាននៅក្នុង
សន្តានចិត្តនៃខ្លួនក៏ដឹងច្បាស់ថា សតិសម្ពោជ្ឈង្គ មិនមានក្នុងសន្តាន
ចិត្តរបស់អាត្មាអញ ។ ពោះសតិសម្ពោជ្ឈង្គ ដែលមិនទាន់កើតឡើង
កើតឡើងបាន ដោយហេតុណា ក៏ដឹងច្បាស់នូវហេតុនោះ[1] ផង
ការចំរើនឡើងបរិបូណ៌នៃសតិសម្ពោជ្ឈង្គ ដែលកើតឡើងហើយ ដោយ
ហេតុណា ក៏ដឹងច្បាស់នូវហេតុនោះ[2] ផង ។ ពោះធម្មវិចយសម្ពោ-
ជ្ឈង្គ ដែលមាននៅក្នុងសន្តានចិត្តនៃខ្លួន... ។ ពោះវីរិយសម្ពោជ្ឈង្គ
ដែលមាននៅក្នុងសន្តានចិត្តនៃខ្លួន... ។ ពោះបីតិសម្ពោជ្ឈង្គ ដែលមាន
នៅក្នុងសន្តានចិត្តនៃខ្លួន... ។ ពោះបស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គ ដែលមាននៅក្នុង
សន្តានចិត្តនៃខ្លួន... ។ ពោះសមាធិសម្ពោជ្ឈង្គ ដែលមាននៅក្នុងសន្តាន
ចិត្តនៃខ្លួន... ។ ពោះឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គ ដែលមាននៅក្នុងសន្តានចិត្តនៃ
ខ្លួន ក៏ដឹងច្បាស់ថា ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គមាននៅក្នុងសន្តានចិត្តរបស់អាត្ម
អញ ពោះឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គ ដែលមិនមាននៅក្នុងសន្តានចិត្តនៃខ្លួន
ក៏ដឹងច្បាស់ថា ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គ មិនមាននៅក្នុងសន្តានចិត្តរបស់អាត្ម
អញ ។ ពោះឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គ ដែលមិនទាន់កើតឡើង កើតឡើង
បានដោយហេតុណា ក៏ដឹងច្បាស់នូវហេតុនោះផង ការចំរើនពេញ

๑-๒ ហេតុនោះ ក្នុងទីនេះ មានសេចក្តីពន្យល់ក្នុងមហាសតិបដ្ឋានសូត្រ ទីឃនិកាយ
មហាវគ្គ ។

ยถา จ ขุชฺชุตฺตรสฺส ขุเปกฺขาสมฺโพชฺฌงฺคสฺส ภาวนา-

ปาริปูริ เหวเมว ตญฺจ ปชานาติ ฯ สติ อชฺฌตฺตํ วา

ชมฺหสฺมิ ชมฺหาขุปสฺสุ วิหรติ ตถาคตา วา ชมฺหสฺมิ

ชมฺหาขุปสฺสุ วิหรติ อชฺฌตฺตตถาคตา วา ชมฺหสฺมิ

ชมฺหาขุปสฺสุ วิหรติ สมุฏยชมฺหาขุปสฺสุ วา ชมฺหสฺมิ

วิหรติ วยชมฺหาขุปสฺสุ วา ชมฺหสฺมิ วิหรติ อตฺถิ

ชมฺหาติ วา ปนสฺส สติ ปจฺจุปฏฺฐิตา เหวเมว ยาว-

เทว ญาณมตฺตาย ปติสฺสติมตฺตาย อนิสฺสิโต จ

จ วิหรติ น จ กิญฺจิ โลเกกา ขุตาธิยติ

បរិបូណ៌នៃទុបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គ ដែលកើតឡើងហើយ ដោយហេតុណា
ក៏ដឹងច្បាស់នូវហេតុនោះផង ។ កិក្ខុពិចារណាយើញរឿយ ។ នូវធម៌ក្នុង
ធម៌ទាំងឡាយជាចំណែកខាងក្នុងជាប្រក្រតី (ដោយការកំណត់នូវសម្ពោ-
ជ្ឈង្គទាំង ៧) គ្រប់គរិយាបថទាំង ៤ ក្តី ពិចារណាយើញរឿយ ។ នូវ
ធម៌ក្នុងធម៌ទាំងឡាយជាចំណែកខាងក្រៅជាប្រក្រតី គ្រប់គរិយាបថទាំង
៤ ក្តី ពិចារណាយើញរឿយ ។ នូវធម៌ក្នុងធម៌ទាំងឡាយជាចំណែកខាង
កណ្តាលជាប្រក្រតី គ្រប់គរិយាបថទាំង ៤ ក្តី ពិចារណាយើញ
រឿយ ។ នូវសមុទយធម៌ក្នុងធម៌ទាំងឡាយជាប្រក្រតី គ្រប់គរិយាបថទាំង
៤ ក្តី ពិចារណាយើញរឿយ ។ នូវវយធម៌ក្នុងធម៌ទាំងឡាយជាប្រក្រតី
គ្រប់គរិយាបថទាំង៤ ក្តី ពិចារណាយើញរឿយ ។ នូវសមុទយធម៌ នឹង
វយធម៌ក្នុងធម៌ទាំងឡាយជាប្រក្រតី គ្រប់គរិយាបថទាំង៤ក្តី ពុំនោះសោត
ស្មារតី (ជាគ្រឿងកំណត់ នូវសម្ពោជ្ឈង្គទាំង ៧) របស់កិក្ខុនោះ កំផុង
ឡើងចំពោះថា ធម៌មានមែន (តែមិនមែនសត្វ មិនមែនបុគ្គល មិនមែនស្រី
មិនមែនប្រុសជាដើម) គ្រាន់តែជាទីកំណត់ដើម្បីឲ្យចំរើនប្រាជ្ញា ដើម្បី
ឲ្យចំរើនស្មារតីប៉ុណ្ណោះ កិក្ខុមានបិត្តមិនអាស្រ័យ (តណ្ហានឹងទិដ្ឋិ) គ្រប់
គរិយាបថទាំង ៤ ផង មិនប្រកៀកប្រកាន់អ្វីតិចតួចក្នុងលោកផង ម្នាល

ปาฬิยา เอวา กิกฺขเว กิกฺขุ ฉหิ ผสฺเสหิ ฉหิ อุปสฺสเยหิ
วิมุตฺโต สนฺตสฺส เอวงฺเกวลิสฺส ฯ

เอวงฺเกวลิวคฺโค(๑)ฯ

(๑๘๙) ปุน จปรํ กิกฺขเว กิกฺขุ ฉหิ ผสฺเสหิ ฉหิ อุ-
ปสฺเสหิ วิมุตฺโต ปตฺตสฺส อาริยสาวกสฺส ฯ กตเมหิ กิกฺขเว
กิกฺขุ ฉหิ ผสฺเสหิ ฉหิ อุปสฺเสหิ วิมุตฺโต ปตฺตสฺส อาริย-
สาวกสฺส ฯ ๑ จกฺขุ กิกฺขเว กิกฺขุ ๑ธมฺมา อุกฺขนฺติ ยถาภูตํ
ปชานาติ อยมฺปิ อุกฺขสมุทยาติ ยถาภูตํ ปชานาติ
อยมฺปิ อุกฺขนิโรธาติ ยถาภูตํ ปชานาติ อยมฺปิ อุกฺข-
นิโรธคามินี ปฏิปทาติ ยถาภูตํ ปชานาติ ฯ ๑ติ
อชฺฌตฺตํ วา ฉหิ ผสฺเสหิ ฉหิ อุปสฺเสหิ วิมุตฺโต พหิทฺธา วา
ฉหิ ผสฺเสหิ ฉหิ อุปสฺเสหิ วิมุตฺโต อชฺฌตฺตพหิทฺธา วา ฉหิ ผสฺเสหิ

---

๑ ฉหิผสฺสายตนวิภงฺคสุตฺตนฺตาทิเภทา ทิสฺสติ ฯ ๒. เอวงฺเกวลิวคฺคสฺส น ทิสฺสติ ฯ

កិកូពំធ័ឆ្ពាយ កិកូពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវធម៌ ក្នុងធម៌ពំធ័ឆ្ពាយ គឺពោជ្ឈង្គពំធ័ ៧ ប្រការជាប្រក្រតី គ្រប់តវិយាបថពំធ័ ៤ យ៉ាងនេះឯង ។

ពោជ្ឈង្គបព្វៈ ។

(១៤៥) ម្នាលកិកូពំធ័ឆ្ពាយ មួយទៀត កិកូពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវធម៌ក្នុងធម៌ពំធ័ឆ្ពាយ គឺអរិយសច្ចពំធ័ ៤ គ្រប់តវិយាបថពំធ័ ៤ ។ ម្នាលកិកូពំធ័ឆ្ពាយ កិកូពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវធម៌ក្នុងធម៌ពំធ័ឆ្ពាយ គឺអរិយសច្ច ៤ គ្រប់តវិយាបថពំធ័ ៤ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលកិកូពំធ័ឆ្ពាយ កិកូក្នុងសាសនានេះ ដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះជាទុក្ខ ដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះជាទុក្ខសមុទយ ដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះជាទុក្ខនិរោធ ដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះជាទុក្ខនិរោធគាមិនីបដិបទា ។ កិកូពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវធម៌ក្នុងធម៌ពំធ័ឆ្ពាយជាចំណែកខាងក្នុង (ដោយការកំណត់នូវអរិយសច្ចពំធ័ ៤) ជាប្រក្រតី គ្រប់តវិយាបថពំធ័ ៤ ក្តី ពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវធម៌ក្នុងធម៌ពំធ័ឆ្ពាយជាចំណែកខាងក្រៅជាប្រក្រតី គ្រប់តវិយាបថពំធ័ ៤ ក្តី ពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវធម៌ក្នុងធម៌ពំធ័ឆ្ពាយជាចំណែកខាងក្នុងខាងក្រៅជាប្រក្រតី

ฉฬาภิชาติโย วิภาวาติ สมุทยฉฬาภิชาติโย กา ฉเฬสุ วิภาวาติ วยฉฬาภิชาติโย กา ฉเฬสุ วิภาวาติ สมุทยวยฉฬาภิชาติโย กา ฉเฬสุ วิภาวาติ อตฺถงฺคมฉฬาภิชาติโย กา ปเนสฺส สตฺต ปฏฺฐานานิ เหตานิ ยาวเทว ญาณมตฺตาย ปฏิสฺสติมตฺตาย อนิสฺสิโต จ วิหรติ น จ กิญฺจิ โลเก อุปาทิยติ เอวํ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ ฉเฬสุ ฉฬาภิชาติโย วิภาวาติ จตฺตาริ อริยสจฺจานิ[1]

สตฺตมํ ฯ ปมปณฺณาสกภาณวารา ฯ

---

๑ ฉฬาภิชาติโย ติปิ อฏฺฐกถาสุ ฯ เป ฯ ปมปณฺณาสกภาณวารนฺติ ปมปณฺณาสกนฺติ ฯ

គ្រប់តំរិយាបថទាំង ៤ ក្តី ពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវសមុទយធម៌[1] ក្នុងធម៌ទាំងឡាយជាប្រក្រតី គ្រប់តំរិយាបថទាំង ៤ ក្តី ពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវវយធម៌[2] ក្នុងធម៌ទាំងឡាយជាប្រក្រតី គ្រប់តំរិយាបថទាំង ៤ ក្តី ពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវសមុទយធម៌នឹងវយធម៌ ក្នុងធម៌ទាំងឡាយជាប្រក្រតី គ្រប់តំរិយាបថទាំង ៤ ក្តី ពុំនោះសោត ស្មារតី (ជាគ្រឿងកំណត់នូវអរិយសច្ចទាំង ៤) របស់តិក្ខុនោះ ក៏ផ្ចង់ឡើងចំពោះថា ធម៌មានមែន (តែមិនមែនសត្វ មិនមែនបុគ្គល មិនមែនស្រី មិនមែនប្រុសជាដើម) គ្រាន់តែជាគ្រឿងកំណត់ ដើម្បីឲ្យចំរើនប្រាជ្ញា ដើម្បីឲ្យចំរើនស្មារតីប៉ុណ្ណោះ តិក្ខុមានចិត្តមិនអាស្រ័យ (តណ្ហានឹងទិដ្ឋិ) គ្រប់តំរិយាបថទាំង ៤ផង មិនប្រកៀកប្រកាន់អ្វីតិចតួចក្នុងលោកផង ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តិក្ខុពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវធម៌ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ គឺអរិយសច្ចទាំង ៤ ជាប្រក្រតី គ្រប់តំរិយាបថទាំង ៤ យ៉ាងនេះឯង ។

សច្ចបព្វៈ ។ ចប់ កាណភិរៈ ដាបមម ។

๑–๒ សមុទយធម៌នឹងវយធម៌នៃលាជាដែនឲ្យកើតឡើងនឹងសូន្យទៅនៃសច្ចៈទាំង ៤នោះ បានដល់សម្ភោដ្ឋង្គៈទាំង ៧ ប្រការ មានសតិសម្ភោដ្ឋង្គៈជាដើម ។ អដ្ឋកថា ។

[๑๘๖] [๑] កតមញ្ច ភិក្ខវេ ឥន្ទ្រិយំ អវិយសច្ចំ ។ ជាតិបិ ទុក្ខា ជរាបិ ទុក្ខា មរណម្បិ ទុក្ខំ សោក-បរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសាបិ ទុក្ខា អប្បិយេហិ សម្បយោគោ ទុក្ខោ បិយេហិ វិប្បយោគោ ទុក្ខោ យម្បិច្ឆំ ន លភតិ តម្បិ ទុក្ខំ សង្ខិត្តេន បញ្ចុបាទានក្ខន្ធាទុក្ខា ។ កតមា ច ភិក្ខវេ ជាតិ ។ យា តេសំ តេសំ សត្តានំ តម្ហិ តម្ហិ សត្តនិកាយេ ជាតិ សញ្ជាតិ ឱក្កន្តិ និព្វត្តិ អភិនិព្វត្តិ ខន្ធានំ បាតុភាវោ អាយតនានំ បដិលាភោ អយំ វុច្ចតិ ភិក្ខវេ ជាតិ ។ កតមា ច ភិក្ខវេ ជរា ។ យា តេសំ តេសំ សត្តានំ តម្ហិ តម្ហិ សត្តនិកាយេ ជរា ជីរណតា ខណ្ឌិច្চំ បាលិច្চំ វលិត្តចតា អាយុនោ សំហានិ ឥន្ទ្រិយានំ

---

๑ សព្ពមយោគ្គលកេ វិត្ថារយាហេ ។

(๑๘๖) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះទុក្ខអរិយសច្ច តើដូចម្តេច ។ ជាតិ ក៏ជាទុក្ខ ជរា ក៏ជាទុក្ខ មរណៈ ក៏ជាទុក្ខ សោក: បរិទេវៈ: គឺសេចក្តីខ្វល់ខ្វាយខ្លួន ទុក្ខៈ គឺសេចក្តីលំបាកកាយ ទោមនស្សៈ គឺសេចក្តីអាក់អន់តូចចិត្ត ឧបាយាសៈ គឺសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត ក៏សុទ្ធតែជាទុក្ខ អប្បិយេហិសម្បយោគៈ គឺដំណើរជួបប្រសព្វដោយសត្វនិងសង្ខារទាំងឡាយ ដែលមិនជាទីស្រឡាញ់ ក៏ជាទុក្ខ បិយេហិវិប្បយោគៈ គឺសេចក្តីព្រាត់ប្រាសចាកសត្វនិងសង្ខារទាំងឡាយ ដែលជាទីស្រឡាញ់ ក៏ជាទុក្ខ យម្បិច្ឆំនលភតិតម្បិ គឺបុគ្គលចង់បាននូវរបស់ណាហើយមិនបាននូវរបស់នោះ ក៏ជាទុក្ខ បើពោលដោយសេចក្តីបំប្រួញ ឧបាទានក្ខន្ធទាំង ៥ មានរូបក្ខន្ធជាដើម ក៏ជាទុក្ខ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះដូចម្តេចហៅថា ជាតិ ។ កិរិយាកើតជាដំបូង កិរិយាកើតព្រម ការចុះចាប់ផ្តើម ការវិលត្រឡប់មកកើត កិរិយាកើតក្រោកដឹងនៃខន្ធទាំងឡាយ ការបាននូវអាយតនៈ ទាំងឡាយណា របស់សត្វទាំងឡាយនោះ ។ ក្នុងសត្តនិកាយនោះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះតថាគតហៅថាជាតិ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះដូចម្តេចហៅថា ជរា ។ ជរា គឺ សេចក្តីគ្រាំគ្រាឫការប្រែប្រួល ធ្មេញចាក់ សក់ស្កូវ សម្បុរជ្រួញជ្រីវយុរយារ កិរិយាថយទៅនៃអាយុ កិរិយាទ្រុឌទ្រោមទៅនៃឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ

ปริตฺตาเกา อยํ ปุคฺคโล กิกฺขาย ฉวา ฯ เตนมฺหา กิกฺขาย มรณา ฯ ยา เตสํ เตสํ สตฺตนิกายา ตมฺหา ตมฺหา สตฺตนิกายา จุติ จวนตา เภโท อนฺตรธานํ มจฺจุ มรณา กาลกิริยา ขนฺธานํ เภโท กเฬวร-นิกฺเขโป ชีวิตินฺทฺริยสฺส อุปจฺเฉโท อิทํ ปุคฺคโล กิกฺขาย มรณา ฯ เตนมฺหา ฉ กิกฺขาย เสาเกา ฯ ยา ขา กิกฺขาย อญฺญตรญฺญตรมฺหา ฐานา สมฺผสฺสตสฺส อญฺญตรญฺญตรมฺหา ทุกฺขมฺหา ผุฏฺฐสฺส เสาเกา เสาจนา เสาจิตฺตตฺตํ อนฺโตเสาเกา อนฺโตปริเสาเกา อยํ ปุคฺคโล กิกฺขาย เสาเกา ฯ เตนมฺหา ฉ กิกฺขาย ปริเทวเก ฯ ยา ขา กิกฺขาย อญฺญตรญฺญตรมฺหา ฐานา สมฺผสฺสตสฺส อญฺญตรญฺญตรมฺหา ทุกฺขมฺหา ผุฏฺฐสฺส อาเทวเก ปริเทวเก อาเทวนา ปริเทวนา อาเทวิตตฺตํ ปริเทวิตตฺตํ อยํ

ณา របស់សត្វទាំងឡាយនោះ ។ កាយសង្ខារនោះ ។ ម្នាលភិក្ខុ
ទាំងឡាយ នេះតថាគតហៅថា ដរា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះដូច
ម្តេចហៅថា មរណៈ ។ ការៈនៃចិត្តដែលឃ្លាតចេញ អាការនៃចិត្ត
ដែលឃ្លាតទៅ កិរិយាបែកធ្លាយទៅ កិរិយាដាច់បង់ទៅ សេចក្តីវិនាស
នៃជីវិត សេចក្តីស្លាប់ កាលកិរិយា សេចក្តីបែកធ្លាយនៃខន្ធទាំងឡាយ
កិរិយាផាក់ចុះនៃសាកសព កិរិយាផ្តាច់បង់នូវជីវិតន្ទ្រិយណា របស់សត្វ
ទាំងឡាយនោះៗចាកសត្តនិកាយនោះៗ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះតថាគត
ហៅថា មរណៈ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះដូចម្តេចហៅថា សោកៈ ។
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សោកៈ គឺសេចក្តីស្តាយស្រណោះ សេចក្តីស្រេឡែះ
ស្រណោច សេចក្តីសោយសោក សេចក្តីរីងស្ងួតក្នុងចិត្ត សេចក្តីក្រៀម
ក្រំក្នុងចិត្តណា របស់សត្វ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីវិនាសណាមួយ
ដែលសេចក្តីទុក្ខណាមួយពាល់ត្រូវ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះតថាគត
ហៅថា សោកៈ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះដូចម្តេចហៅថា បរិទេវៈ ។
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ការៈខ្ជិលរអាក (បើយផនមានកូនដាដើម) ការៈខ្ជិលរៀប
រាប់ (សរសើរគុណ) កិរិយាយំអណ្តឹតអណ្តក កិរិយាយំបម្រាស
នទៀល ការៈនៃកិរិយាយំអណ្តឹតអណ្តក ការៈនៃកិរិយាយំបម្រាស
នទៀលណា របស់សត្វ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីវិនាសណាមួយ ដែល

ปุจฺฉติ กิตฺตาวตา ปเนเตหิ ฯ สกลมฺปิ กิตฺตาวตา นุ โข ฯ
ยสฺมึ ขลุ กิตฺตาวตา สาเยว นุ โข สาวเก สาวกานุตฺตริยปฺปตฺติ
สาย สมฺปสฺสนฺโต นุ โข อิมสฺมึ วาเท ปสีทติ ตสฺส ปุจฺฉติ
กิตฺตาวตา นุ โข ฯ สกลมฺปิ กิตฺตาวตา โสตาปนฺโน ฯ
ยสฺมึ ขลุ กิตฺตาวตา เวทลฺลานิ นุ โข เวทลฺลานิ อสฺสาทิ
เตสานิสมฺปสฺสนฺโต นุ โข อิมสฺมึ วาเท ปสีทติ ตสฺส ปุจฺฉติ
กิตฺตาวตา โสตาปนฺโน ฯ สกลมฺปิ กิตฺตาวตา ฐิตา-
ยาสโว ฯ ยสฺมึ ขลุ กิตฺตาวตา อญฺญตรญฺญตเร
ทุกฺขกฺขนฺเธ สมนุปสฺสนฺโต อญฺญตรญฺญตเร นุ โข-
นฺตเร ปุคฺคเล สทฺธานุสารี อายสฺมา ฐิตายาสโว อา-
ยาสนฺตุ ฐิตายาสนฺตุ อยํ ปุจฺฉติ กิตฺตาวตา
ฐิตายาสโว ฯ สกลมฺปิ กิตฺตาวตา อปฺป-
ยเมตา สมฺมาปโยคสฺส นุ โข ฯ ๙๘ กิตฺตาวตา

សេចក្តីខ្វក់ខ្វាណាមួយពាល់ត្រូវ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះតថាគតហៅថា បរិនេវ: ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះដូចម្តេចហៅថា ទុក្ខ: ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តីលំបាកកាយ សេចក្តីមិនសប្បាយកាយ សេចក្តីលំបាកដែលកើតអំពីកាយសម្ផស្ស ការទទួលរងសេចក្តីមិនស្រួលណា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះតថាគតហៅថា ទុក្ខ: ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះដូចម្តេចហៅថា ទោមនស្ស: ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តីលំបាកក្នុងចិត្ត សេចក្តីមិនសប្បាយក្នុងចិត្ត សេចក្តីលំបាកដែលកើតអំពីមនោសម្ផស្ស ការសោយអារម្មណ៍មិនស្រួលណា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះតថាគតហៅថា ទោមនស្ស: ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះដូចម្តេចហៅថា ឧបាយាស: ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តីតានតឹងក្នុងចិត្ត សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត ការ:នៃសេចក្តីតានតឹងក្នុងចិត្ត ការ:នៃសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្តណា របស់សត្វដែលប្រកបដោយសេចក្តីវិសនាណាមួយ ដែលសេចក្តីខ្វក់ខ្វាណាមួយពាល់ត្រូវ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះតថាគតហៅថា ឧបាយាស: ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះដូចម្តេចហៅថា អប្បិយេហិសម្បយោគទុក្ខ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ

ยสฺส เจ เหาตฺถ อาสวา ปหีนา ภวนฺติ มูลฆฺจา สนฺนา ตจฺฉา ผาสา เฉชฺชฺวา เยน ปน ปชสฺส เจ เหาตฺถ อนฺตคามา อนฺตคามา อนฺตคามา

เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน ๔ ประการ ฯ ภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อมเป็นผู้มีปกติเห็นเวทนาทั้งหลายในเวทนาทั้งหลาย ฯ ภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อมเป็นผู้มีปกติเห็นเวทนาทั้งหลายในเวทนาทั้งหลาย อย่างไรเล่า ฯ ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อมเป็นผู้มีปกติเห็นเวทนาทั้งหลายในเวทนาทั้งหลาย ในกาลใด ภิกษุเสวยสุขเวทนา ในกาลนั้น ภิกษุย่อมรู้ชัดว่า เราเสวยสุขเวทนา ฯ ในกาลใด ภิกษุเสวยทุกขเวทนา ในกาลนั้น ภิกษุย่อมรู้ชัดว่า เราเสวยทุกขเวทนา ฯ ในกาลใด ภิกษุเสวยอทุกขมสุขเวทนา ในกาลนั้น ภิกษุย่อมรู้ชัดว่า เราเสวยอทุกขมสุขเวทนา ฯ ในกาลใด ภิกษุเสวยสุขเวทนาอันมีอามิส ในกาลนั้น ภิกษุย่อมรู้ชัดว่า เราเสวยสุขเวทนาอันมีอามิส ฯ ในกาลใด ภิกษุเสวยสุขเวทนาอันไม่มีอามิส ในกาลนั้น ภิกษุย่อมรู้ชัดว่า เราเสวยสุขเวทนาอันไม่มีอามิส ฯ ในกาลใด ภิกษุเสวยทุกขเวทนาอันมีอามิส ในกาลนั้น ภิกษุย่อมรู้ชัดว่า เราเสวยทุกขเวทนาอันมีอามิส ฯ ในกาลใด ภิกษุเสวยทุกขเวทนาอันไม่มีอามิส ในกาลนั้น ภิกษุย่อมรู้ชัดว่า เราเสวยทุกขเวทนาอันไม่มีอามิส ฯ ในกาลใด ภิกษุเสวยอทุกขมสุขเวทนาอันมีอามิส ในกาลนั้น ภิกษุย่อมรู้ชัดว่า เราเสวยอทุกขมสุขเวทนาอันมีอามิส ฯ ในกาลใด ภิกษุเสวยอทุกขมสุขเวทนาอันไม่มีอามิส ในกาลนั้น ภิกษุย่อมรู้ชัดว่า เราเสวยอทุกขมสุขเวทนาอันไม่มีอามิส ฯ ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อมเป็นผู้มีปกติเห็นเวทนาทั้งหลายในเวทนาทั้งหลาย ฯ ภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อมเป็นผู้มีปกติเห็นเวทนาทั้งหลายในเวทนาทั้งหลาย อย่างไรเล่า ฯ ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อมเป็นผู้มีปกติเห็นเวทนาทั้งหลายในเวทนาทั้งหลาย ในกาลใด ภิกษุเสวยสุขเวทนา ในกาลนั้น ภิกษุย่อมรู้ชัดว่า เราเสวยสุขเวทนา ฯ ในกาลใด ภิกษุเสวยทุกขเวทนา ในกาลนั้น ภิกษุย่อมรู้ชัดว่า เราเสวยทุกขเวทนา ฯ ในกาลใด ภิกษุเสวยอทุกขมสุขเวทนา ในกาลนั้น ภิกษุย่อมรู้ชัดว่า เราเสวยอทุกขมสุขเวทนา ฯ ในกาลใด ภิกษุเสวยสุขเวทนาอันมีอามิส ในกาลนั้น ภิกษุย่อมรู้ชัดว่า เราเสวยสุขเวทนาอันมีอามิส ฯ ในกาลใด ภิกษุเสวยสุขเวทนาอันไม่มีอามิส ในกาลนั้น ภิกษุย่อมรู้ชัดว่า เราเสวยสุขเวทนาอันไม่มีอามิส ฯ ในกาลใด ภิกษุเสวยทุกขเวทนาอันมีอามิส ในกาลนั้น ภิกษุย่อมรู้ชัดว่า เราเสวยทุกขเวทนาอันมีอามิส ฯ ในกาลใด ภิกษุเสวยทุกขเวทนาอันไม่มีอามิส ในกาลนั้น ภิกษุย่อมรู้ชัดว่า เราเสวยทุกขเวทนาอันไม่มีอามิส ฯ ในกาลใด ภิกษุเสวยอทุกขมสุขเวทนาอันมีอามิส ในกาลนั้น ภิกษุย่อมรู้ชัดว่า เราเสวยอทุกขมสุขเวทนาอันมีอามิส ฯ ในกาลใด ภิกษุเสวยอทุกขมสุขเวทนาอันไม่มีอามิส ในกาลนั้น ภิกษุย่อมรู้ชัดว่า เราเสวยอทุกขมสุขเวทนาอันไม่มีอามิส ฯ ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อมเป็นผู้มีปกติเห็นเวทนาทั้งหลายในเวทนาทั้งหลาย ฯ ภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อมเป็นผู้มีปกติเห็นเวทนาทั้งหลายในเวทนาทั้งหลาย อย่างไรเล่า ฯ ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อมเป็นผู้มีปกติเห็นเวทนาทั้งหลายในเวทนาทั้งหลาย ในกาลใด ภิกษุเสวยสุขเวทนา ในกาลนั้น ภิกษุย่อมรู้ชัดว่า เราเสวยสุขเวทนา ฯ ในกาลใด ภิกษุเสวยทุกขเวทนา ในกาลนั้น ภิกษุย่อมรู้ชัดว่า เราเสวยทุกขเวทนา ฯ ในกาลใด ภิกษุเสวยอทุกขมสุขเวทนา ในกาลนั้น ภิกษุย่อมรู้ชัดว่า เราเสวยอทุกขมสุขเวทนา ฯ ในกาลใด ภิกษุเสวยสุขเวทนาอันมีอามิส ในกาลนั้น ภิกษุย่อมรู้ชัดว่า เราเสวยสุขเวทนาอันมีอามิส ฯ ในกาลใด ภิกษุเสวยสุขเวทนาอันไม่มีอามิส ในกาลนั้น ภิกษุย่อมรู้ชัดว่า เราเสวยสุขเวทนาอันไม่มีอามิส ฯ ในกาลใด ภิกษุเสวยทุกขเวทนาอันมีอามิส ในกาลนั้น ภิกษุย่อมรู้ชัดว่า เราเสวยทุกขเวทนาอันมีอามิส ฯ ในกาลใด ภิกษุเสวยทุกขเวทนาอันไม่มีอามิส ในกาลนั้น ภิกษุย่อมรู้ชัดว่า เราเสวยทุกขเวทนาอันไม่มีอามิส ฯ ในกาลใด ภิกษุเสวยอทุกขมสุขเวทนาอันมีอามิส ในกาลนั้น ภิกษุย่อมรู้ชัดว่า เราเสวยอทุกขมสุขเวทนาอันมีอามิส ฯ ในกาลใด ภิกษุเสวยอทุกขมสุขเวทนาอันไม่มีอามิส ในกาลนั้น ภิกษุย่อมรู้ชัดว่า เราเสวยอทุกขมสุขเวทนาอันไม่มีอามิส ฯ

អយំ វុច្ចតិ កិក្ខវេ បិយេហិ វិប្បយោគោ ទុក្ខោ ។ តតមម្ប កិក្ខវេ យម្បិច្ចំ ន លភតិ តម្បិ ទុក្ខំ ។ ជាតិធម្មានំ កិក្ខវេ សត្តានំ ឯវំ ឥច្ឆា ឧប្បជ្ជតិ អហោ វត មយំ ន ជាតិធម្មា អស្សាម ន ច វត នោ ជាតិ អាគច្ឆេយ្យាតិ ន ខោ បនេតំ ឥច្ឆាយ បត្តព្ពំ ឥទម្បិ យម្បិច្ចំ ន លភតិ តម្បិ ទុក្ខំ ។ ជរាធម្មានំ កិក្ខវេ សត្តានំ ... ។ ព្យាធិធម្មានំ កិក្ខវេ សត្តានំ ... ។ មរណធម្មានំ កិក្ខវេ សត្តានំ ... ។ សោកបរិទេវទុក្ខ-ទោមនស្សុបាយាសធម្មានំ កិក្ខវេ សត្តានំ ឯវំ ឥច្ឆា ឧប្បជ្ជតិ អហោ វត មយំ ន សោកបរិទេវទុក្ខ-ទោមនស្សុបាយាសធម្មា អស្សាម ន ច វត នោ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា អាគច្ឆេយ្យុន្តិ

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះតថាគតហៅថា បិយេហិ វិប្បយោគទុក្ខ ។
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះដូចម្តេចហៅថា យម្បិច្ឆំ ន លភតិ តម្បិ ទុក្ខំ ។
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកសត្វដែលមានជាតិជាធម្មតា តែងមានសេច-
ក្តីប្រាថ្នា កើតឡើងយ៉ាងនេះថា ធ្វើម្តេចហ្ន៎ ឲ្យយើងទាំងឡាយ
កុំគប្បីមានជាតិជាធម្មតា ពុំនោះសោត ធ្វើម្តេចហ្ន៎ ជាតិកុំគប្បីមក
ដល់យើងឡើយ សេចក្តីនេះពួកសត្វក៏មិនបានសម្រេចតាមប្រាថ្នាឡើយ
នេះឯង តថាគតហៅថា យម្បិច្ឆំ ន លភតិ តម្បិ ទុក្ខំ ។ ម្នាលភិក្ខុ
ទាំងឡាយ ពួកសត្វដែលមានសេចក្តីគ្រាំគ្រាថ្នាប្រែប្រួលជាធម្មតា... ។
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកសត្វដែលមានសេចក្តីឈឺថ្កាត់ជាធម្មតា... ។
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកសត្វដែលមានសេចក្តីស្លាប់ជាធម្មតា... ។
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកសត្វដែលមានសេចក្តីសោក សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល
សេចក្តីលំបាកកាយ សេចក្តីអាក់អន់តូចចិត្ត សេចក្តីខ្វោចផ្សាចិត្ត ជា
ធម្មតា តែងមានសេចក្តីប្រាថ្នាកើតឡើងយ៉ាងនេះថា ធ្វើម្តេចហ្ន៎ ឲ្យ
យើងទាំងឡាយកុំគប្បីមានសោក សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល សេចក្តីលំបាក
កាយ សេចក្តីអាក់អន់តូចចិត្ត សេចក្តីខ្វោចផ្សាចិត្តឡើយ មួយទៀត
ធ្វើម្តេចហ្ន៎ សេចក្តីសោក សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល សេចក្តីលំបាកកាយ
សេចក្តីអាក់អន់តូចចិត្ត សេចក្តីខ្វោចផ្សាចិត្ត កុំគប្បីមកដល់យើងឡើយ

น โข ปเนตํ ฯปฺฯ ยาว อิติปิ โสปิ ตตฺถ สนฺทิฏฺฐิโก ฯปฺฯ ตตฺรายมฺปิ ตณฺหา ปหียติ ฯปฺฯ ตตฺถ กตมา ตณฺหา

សេចក្តីនេះពួកសត្វកំមិនបានសម្រេចតាមប្រាថ្នា នេះឯង តថាគតហៅ-ថា យម្បាំច្ឆំ ន លភតិ តម្បិ ទុក្ខំ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះដូចម្តេច ទុបាទានក្ខន្ធទាំង ៥ ដោយបំប្រួញ ដែលថាជាទុក្ខ ទុបាទានក្ខន្ធ ទាំង ៥ នោះគឺអ្វីខ្លះ គឺ រូប ជាទុបាទានក្ខន្ធ ១ វេទនា ជាទុបាទានក្ខន្ធ ១ សញ្ញា ជាទុបាទានក្ខន្ធ ១ សង្ខារ ជាទុបាទានក្ខន្ធ ១ វិញ្ញាណ ជាទុបាទានក្ខន្ធ ១ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទាំងនេះតថាគតហៅថា ទុបាទានក្ខន្ធទាំងឡាយ ៥ ដោយសេចក្តីបំប្រួញ ដែលថាជាទុក្ខ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះតថាគតហៅថា ទុក្ខអរិយសច្ច ។

(๑๔๗) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះដូចម្តេចហៅថា ទុក្ខសមុទយអរិយសច្ច ។ តណ្ហាណា ជាធម្មជាតិនាំសត្វ ឲ្យកើតទៀត ប្រកបដោយតម្រេកជាក់ រាយ ជាធម្មជាតិនាំសត្វ ឲ្យត្រេកត្រអាលនៅក្នុងភពនោះ ។ ប្តូកដ៏អារម្មណ៍នោះ ។ តណ្ហានោះ តើគឺអ្វីខ្លះ គឺ កាមតណ្ហា (សេចក្តីប្រាថ្នាកុដ៏កាមគុណ[1]) ១ ភវតណ្ហា (សេចក្តីប្រាថ្នាកុដ៏រូបភពនិងអរូបភព[2]) ១ វិភវតណ្ហា (សេចក្តីប្រាថ្នាកុដ៏ភពសូន្យ[3]) ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះតណ្ហានោះ កាលដែលកើតឡើង តើកើតឡើងកុដ៏ណា កាលដែលដាប់នៅ តើដាប់នៅកុដ៏ណា ។ អារម្មណ៍ណាដែលមានសភាវៈគួរស្រឡាញ់ មានសភាវៈគួរត្រេកអរ កុដ៏លោក

๑-๒-๓ មើលនយលក្ខណៈ ក្នុងមហាសតិបដ្ឋានសូត្រ ។

តណ្ហា ទុប្បដ្ឋមានា ទុប្បដ្ឋតំ ឋត្តំ និវីសមានា និវី-
សតំ ។ តំកិញ្ចិ(๑) លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ ។
ចក្ខុំ លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ ឋត្តេសា តណ្ហា
ទុប្បដ្ឋមានា ទុប្បដ្ឋតំ ឋត្តំ និវីសមានា និវីសតំ ។
សោតំ ឃានំ ជិវ្ហំ កាយោ មនោ លោកេ
បិយរូបំ សាតរូបំ ឋត្តេសា តណ្ហា ទុប្បដ្ឋមានា
ទុប្បដ្ឋតំ ឋត្តំ និវីសមានា និវីសតំ ។ រូបា សទ្ទា
គន្ធា រសា ផោដ្ឋព្វា ធម្មា លោកេ បិយរូបំ
សាតរូបំ ឋត្តេសា តណ្ហា ទុប្បដ្ឋមានា ទុប្បដ្ឋតំ
ឋត្តំ និវីសមានា និវីសតំ ។ ចក្ខុវិញ្ញាណំ សោត-
វិញ្ញាណំ ឃានវិញ្ញាណំ ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ កាយវិញ្ញាណំ
មនោវិញ្ញាណំ លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ ឋត្តេសា
តណ្ហា ទុបដ្ឋមានា ទុប្បដ្ឋតំ ឋត្តំ និវីសមានា
និវីសតំ ។ ចក្ខុសម្ផស្សោ សោតសម្ផស្សោ ឃាន-
សម្ផស្សោ ជិវ្ហាសម្ផស្សោ កាយសម្ផស្សោ មនោ-

---

๑ ម. កិញ្ចិ ។

តណ្ហាំ+នុ៎ះកាលដែលកើតឡើង កំកើតឡើងក្នុងការម្មណ៍នុ៎ះ កាលដែលដាប់នៅ កំដាប់នៅ ក្នុងការម្មណ៍នុ៎ះ ។ អារម្មណ៍អ្វីមួយ ដែលមានសភាវៈគួរស្រឡាញ់ មានសភាវៈគួរត្រេកអរ ក្នុងលោក ។ ក្នែកមានសភាវៈគួរស្រឡាញ់ មានសភាវៈគួរត្រេកអរ ក្នុងលោក តណ្ហាំ+នុ៎ះកាលដែលកើតឡើង កំកើតឡើងក្នុងក្នែក+នុ៎ះ កាលដែលដាប់នៅ កំដាប់នៅក្នុងក្នែក+នុ៎ះ ។ ត្រចៀក ច្រមុះ អណ្តាត កាយ ចិត្ត មានសភាវៈគួរស្រឡាញ់ មានសភាវៈគួរត្រេកអរក្នុងលោក តណ្ហាំ+នុ៎ះ កាលដែលកើតឡើង កំកើតឡើងក្នុងត្រចៀក+ជាដើម+នុ៎ះ កាលដែលដាប់នៅ កំដាប់នៅក្នុងត្រចៀក+ជាដើម+នុ៎ះ ។ រូប សំឡេង ក្លិន រស ផោដ្ឋព្វៈ ធម៌ធម្មារម្មណ៍ដែលមានសភាវៈគួរស្រឡាញ់ មានសភាវៈគួរត្រេកអរក្នុងលោក តណ្ហាំ+នុ៎ះ កាលដែលកើតឡើង កំកើតឡើងក្នុងរូប+ជាដើម+នុ៎ះ កាលដែលដាប់នៅកំដាប់នៅក្នុងរូប+ជាដើម+នុ៎ះ ។ ចក្ខុវិញ្ញាណ សោតវិញ្ញាណ ឃានវិញ្ញាណ ជិវ្ហាវិញ្ញាណ កាយវិញ្ញាណ មនោវិញ្ញាណ មានសភាវៈគួរស្រឡាញ់ មានសភាវៈគួរត្រេកអរក្នុងលោក តណ្ហាំ+នុ៎ះ កាលដែលកើតឡើង កំកើតឡើងតែក្នុងចក្ខុវិញ្ញាណ+ជាដើម+នុ៎ះ កាលដែលដាប់នៅ កំដាប់នៅក្នុងចក្ខុវិញ្ញាណ+ជាដើម+នុ៎ះ ។ ចក្ខុសម្ផស្ស សោតសម្ផស្ស ឃានសម្ផស្ស ជិវ្ហាសម្ផស្ស កាយសម្ផស្ស មនោសម្ផស្ស

สมฺผสฺสา เวทนา ปิยรูปา สาตรูปา ผสฺสา
ตณฺหา อุปฺปชฺชมานา อุปฺปชฺชติ ผสฺส อิโรสหาโร
อิโรสโต ฯ จกฺขุสมฺผสฺสชา เวทนา โสตสมฺผสฺสชา
เวทนา ฆานสมฺผสฺสชา เวทนา ชิวฺหาสมฺผสฺสชา
เวทนา กายสมฺผสฺสชา เวทนา มโนสมฺผสฺสชา
เวทนา เวทนา ปิยรูปา สาตรูปา ผสฺสา ตณฺหา
อุปฺปชฺชมานา อุปฺปชฺชติ ผสฺส อิโรสหาโร อิโรสโต ฯ
รูปสญฺญา สทฺทสญฺญา คนฺธสญฺญา รสสญฺญา โผฏฺ-
สญฺญา ธมฺมสญฺญา เวทนา ปิยรูปา สาตรูปา
ผสฺสา ตณฺหา อุปฺปชฺชมานา อุปฺปชฺชติ ผสฺส
อิโรสหาโร อิโรสโต ฯ รูปสงฺกปฺปา สทฺทสงฺกปฺปา
คนฺธสงฺกปฺปา รสสงฺกปฺปา โผฏฺ่ฐพฺพสงฺกปฺปา

มานสกาโร:คูรสฺเรฺยฺหญฺ มานสกาโร:คูรเตฺรกฺตมาโรกฺขนฺโลก តណ្ហានុ+ កาลเตฺรกฺตเตฺรฺนฺ กำเกิตเตฺรฺนฺกนฺธจกฺขุสมฺผสฺสชาเตมนุ+ กาลเตฺรกฺต ชาปฺเตฺรฺ กำชาปฺเตฺรฺกนฺธจกฺขุสมฺผสฺสชาเตมนุ+ ฯ เวทนาเตฺรกฺตกำเตมาจกฺขุสมฺผสฺส เวทนาเตฺรกฺตกำเตมาโสตสมฺผสฺส เวทนาเตฺรกฺตกำเตมาฆานสมฺผสฺส เวทนาเตฺรกฺตกำเตมาชิวฺหาสมฺผสฺส เวทนาเตฺรกฺตกำเตมากายสมฺผสฺส เวทนาเตฺรกฺตกำเตมามโนสมฺผสฺส มานสกาโร:คูรสฺเรฺยฺหญฺ มานสกาโร:คูรเตฺรกฺตมาโรกฺขนฺโลก តណ្ហានុ+ กาลเตฺรกฺตเตฺรฺนฺ กำเกิตเตฺรฺนฺเตกฺนฺเวทนาเตฺรกฺตกำเตมาจกฺขุสมฺผสฺสชาเตมนุ+ กาลเตฺรกฺตชาปฺเตฺรฺ กำชาปฺเตฺรฺกนฺเวทนาเตฺรกฺตกำเตมาจกฺขุสมฺผสฺสชาเตมนุ+ ฯ รูปสญฺญา (เสจกฺตีสำคาลฺกนฺรูป) สทฺทสญฺญา (เสจกฺตีสำคาลฺกนฺสำเฬฺนฺ) คนฺธสญฺญา (เสจกฺตีสำคาลฺกนฺกำนฺ) รสสญฺญา (เสจกฺตีสำคาลฺกนฺรส) โผฏฺฐพฺพสญฺญา (เสจกฺตีสำคาลฺกนฺโผฏฺฐพฺพ:) ธมฺมสญฺญา (เสจกฺตีสำคาลฺกนฺธมฺมารมฺมณ์) มานสกาโร:คูรสฺเรฺยฺหญฺ มานสกาโร:คูรเตฺรกฺตมาโรกฺขนฺโลก តណ្ហានុ+ กาลเตฺรกฺตเตฺรฺนฺ กำเกิตเตฺรฺนฺเตกฺนฺรูปสญฺญาชาเตมนุ+ กาลเตฺรกฺตชาปฺเตฺรฺ กำชาปฺเตฺรฺกนฺรูปสญฺญาชาเตมนุ+ ฯ รูปสญฺเจตนา (การเคิตสนฺเนฺรูปารมฺมณ์) สทฺทสญฺเจตนา คนฺธสญฺเจตนา รสสญฺเจตนา โผฏฺฐพฺพสญฺเจตนา

ឆឌ្ឍសញ្ញីតោ លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ ឯត្ថ-
សា តណ្ហា ឧប្បជ្ជមានា ឧប្បជ្ជតិ ឯត្ថ
និវីសមានា និវីសតិ ។ រូបតណ្ហា សទ្ទតណ្ហា
គន្ធតណ្ហា រសតណ្ហា ផោដ្ឋព្វតណ្ហា ធម្មតណ្ហា
លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ ឯត្ថសា តណ្ហា
ឧប្បជ្ជមានា ឧប្បជ្ជតិ ឯត្ថ និវីសមានា និវីសតិ ។
រូបវិតក្កោ សទ្ទវិតក្កោ គន្ធវិតក្កោ រសវិតក្កោ
ផោដ្ឋព្វវិតក្កោ ធម្មវិតក្កោ លោកេ បិយរូបំ
សាតរូបំ ឯត្ថេសោ តណ្ហា ឧប្បជ្ជមានា ឧប្បជ្ជតិ
ឯត្ថ និវីសមានា និវីសតិ ។ រូបវិចារោ សទ្ទវិចារោ
គន្ធវិចារោ រសវិចារោ ផោដ្ឋព្វវិចារោ ធម្មវិចារោ
លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ ឯត្ថេសោ តណ្ហា ឧប្បជ្ជ-
មានា ឧប្បជ្ជតិ ឯត្ថ និវីសមានា និវីសតិ ។
អយំ វុច្ចតិ ភិក្ខវេ ទុក្ខសមុទយោ អរិយសច្ចំ ។

ធម្មសញ្ចេតនា មានសភាវៈគួរស្រឡាញ់ មានសភាវៈគួរគ្រែកអរក្នុង
លោក តណ្ហាន្ទុះ កាលដែលកើតឡើង ក៏កើតឡើងក្នុងការគិតសម្បុ
ន្ទូរបូរម្មណ៍ជាដើមន្ទុះ កាលដែលជាប់នៅ ក៏ជាប់នៅក្នុងរូបារម្មណ៍ជា
ដើមន្ទុះ ។ រូបតណ្ហា (សេចក្តីស្រែកឃ្នានក្នុងរូបារម្មណ៍) សទ្ទតណ្ហា
គន្ធតណ្ហា រសតណ្ហា ផោដ្ឋព្វតណ្ហា ធម្មតណ្ហា មានសភាវៈគួរស្រឡាញ់
មានសភាវៈគួរគ្រែកអរក្នុងលោក តណ្ហាន្ទុះ កាលដែលកើតឡើង ក៏កើត
ឡើងក្នុងរូបារម្មណ៍ជាដើមន្ទុះ កាលដែលជាប់នៅ ក៏ជាប់នៅក្នុងរូបជា
ដើមន្ទុះ ។ រូបវិតក្កៈ (សេចក្តីត្រិះរិះក្នុងរូបារម្មណ៍) សទ្ទវិតក្កៈ គន្ធវិតក្កៈ
រសវិតក្កៈ ផោដ្ឋព្វវិតក្កៈ ធម្មវិតក្កៈ មានសភាវៈគួរស្រឡាញ់ មានសភាវៈគួរ
គ្រែកអរក្នុងលោក តណ្ហាន្ទុះ កាលដែលកើតឡើង ក៏កើតឡើងក្នុង
សេចក្តីត្រិះរិះក្នុងរូបជាដើមន្ទុះ កាលដែលជាប់នៅ ក៏ជាប់នៅក្នុងសេចក្តី
ត្រិះរិះក្នុងរូបជាដើមន្ទុះ ។ រូបវិចារៈ (សភាពពិចារណានូវរូបារម្មណ៍)
សទ្ទវិចារៈគន្ធវិចារៈ រសវិចារៈ ផោដ្ឋព្វវិចារៈ ធម្មវិចារៈ មានសភាវៈគួរ
ស្រឡាញ់មានសភាវៈគួរគ្រែកអរក្នុងលោក តណ្ហាន្ទុះ កាលដែលកើត
ឡើងក៏កើតឡើងក្នុងសេចក្តីពិចារណានូវរូបជាដើមន្ទុះ កាលដែលជាប់នៅ
ក៏ជាប់នៅក្នុងរូបជាដើមន្ទុះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះតថាគតហៅថា
ទុក្ខសមុទយអរិយសច្ច ។

(๑๒๙) ตตฺถ กตมา ชาติ ยา เตสํ เตสํ สตฺตนิกายานํ ชาติ สญฺชาติ โอกฺกนฺติ นิพฺพตฺติ อภินิพฺพตฺติ ขนฺธานํ ปาตุภาโว อายตนานํ ปฏิลาโภ อยํ วุจฺจติ ชาติ ฯ ตตฺถ กตมา ชรา ยา เตสุ เตสุ สตฺตนิกาเยสุ ตสฺมึ ตสฺมึ ภวปริภวปกรณาทิเก ชรา ชีรณตา ขณฺฑิจฺจา ปาลิจฺจา วลิตฺตจตา อายุโน สํหานิ อินฺทฺริยานํ ปริปาโก อยํ วุจฺจติ ชรา ฯ ตตฺถ กตมา มรณา ยา เตสุ เตสุ สตฺตนิกาเยสุ ตสฺมึ ตสฺมึ ภวปริภวปกรณาทิเก จุติ จวนตา ภงฺโค อนฺตรธานา มจฺจุ มรณา กาลกิริยา ขนฺธานํ เภโท สรีรสฺส นิกฺเขโป ชีวิตินฺทฺริยสฺส อุปจฺเฉโท อยํ วุจฺจติ มรณา ฯ ตตฺถ กตมา โสจนา ยา ญาติพฺยสนผุฏฺฐสฺส วา โภคพฺยสนผุฏฺฐสฺส วา โรคพฺยสนผุฏฺฐสฺส วา สีลพฺยสนผุฏฺฐสฺส วา ทิฏฺฐิพฺยสนผุฏฺฐสฺส วา อญฺญตรญฺญตเรน วา ปน ทุกฺเขน ธมฺมปฏิสฺสวสมุปฺปิตสฺส อนฺโตโสจนา อนฺโตปริโสจนา อนฺโตดาหา อนฺโตปริฑาหา เจตโส ปริชฺฌายนา โสจนา กิลมนา โสจิตตฺตา อยํ วุจฺจติ โสจนา ฯ ตตฺถ กตมา ปริเทวนา ยา ญาติพฺยสนผุฏฺฐสฺส วา โภคพฺยสนผุฏฺฐสฺส วา โรคพฺยสนผุฏฺฐสฺส วา สีลพฺยสนผุฏฺฐสฺส วา ทิฏฺฐิพฺยสนผุฏฺฐสฺส วา อญฺญตรญฺญตเรน วา ปน ทุกฺเขน ธมฺมปฏิสฺสวสมุปฺปิตสฺส อาเทวนา ปริเทวนา อาเทวิตตฺตา ปริเทวิตตฺตา วาจปฺปลาปา วิปฺปลาปา ลาลปฺปา ลาลปฺปิตตฺตา อยํ วุจฺจติ ปริเทวนา ฯ ตตฺถ กตมา ทุกฺขา ยา อิทํ กายิกา อสาตา กายิกา อเวทยิตา กายสมฺผสฺสชา ทุกฺขา อสาตา เวทยิตา อยํ วุจฺจติ ทุกฺขา ฯ ตตฺถ กตมา โทมนสฺสา ยา อิทํ เจตสิกา อสาตา เจตสิกา อเวทยิตา มโนสมฺผสฺสชา ทุกฺขา อสาตา เวทยิตา อยํ วุจฺจติ โทมนสฺสา ฯ ตตฺถ กตมา อุปายาสา ยา ญาติพฺยสนผุฏฺฐสฺส วา โภคพฺยสนผุฏฺฐสฺส วา โรคพฺยสนผุฏฺฐสฺส วา สีลพฺยสนผุฏฺฐสฺส วา ทิฏฺฐิพฺยสนผุฏฺฐสฺส วา อญฺญตรญฺญตเรน วา ปน ทุกฺเขน ธมฺมปฏิสฺสวสมุปฺปิตสฺส อายาสา อุปายาสา อายาสิตตฺตา อุปายาสิตตฺตา อยํ วุจฺจติ อุปายาสา ฯ ตตฺถ กตโม อปฺปิเยหิ สมฺปโยโค ยา เตหิ สทฺธึ สงฺคติ สมาคโม สมิติ สมวาโย อยมฺปิ ตตฺถ อปฺปิเยหิ สมฺปโยโค ฯ ตตฺถ กตโม ปิเยหิ วิปฺปโยโค ยา เตหิ สทฺธึ อสงฺคติ อสมาคโม อสมิติ อสมวาโย อยมฺปิ ตตฺถ ปิเยหิ วิปฺปโยโค ฯ ตตฺถ กตมา อิจฺฉา ยา อิจฺฉนา อิจฺฉิตตฺตา อยมฺปิ ตตฺถ อิจฺฉา ฯ ตตฺถ กตมา อลาภา ยา อนาปตฺติ อนาปตฺติยา อสีลสฺส ทุสฺสีลฺยสฺส อปฺปฏิปตฺติยา อนาจารสฺส อนาจรณตา อนภิสมาจารสฺส อนภิสมาจรณตา อกรณตา อกิริยา อลงฺฆนา อวีติกฺกมา อยมฺปิ ตตฺถ อลาภา ฯ ตตฺถ กตมา ปาปกานมกุสลานมฺปิ ธมฺมานมุปฺปตฺติ ยา อนาปตฺติ อนาปตฺติยา อสีลสฺส ทุสฺสีลฺยสฺส อปฺปฏิปตฺติยา อนาจารสฺส อนาจรณตา อนภิสมาจารสฺส อนภิสมาจรณตา อกรณตา อกิริยา อลงฺฆนา อวีติกฺกมา อยมฺปิ ตตฺถ ปาปกานมกุสลานมฺปิ ธมฺมานมุปฺปตฺติ ฯ ตตฺถ กตมา ปาปกานมกุสลานมฺปิ ธมฺมานมุปฺปตฺติ ยา ปาณาติปาตา อทินฺนาทานา กาเมสุมิจฺฉาจารา มุสาวาทา ปิสุณาย วาจาย ผรุสาย วาจาย สมฺผปฺปลาปา อภิชฺฌาย พฺยาปาทา มิจฺฉาทิฏฺฐิยา อนาปตฺติ อนาปตฺติยา อสีลสฺส ทุสฺสีลฺยสฺส อปฺปฏิปตฺติยา อนาจารสฺส อนาจรณตา อนภิสมาจารสฺส อนภิสมาจรณตา อกรณตา อกิริยา อลงฺฆนา อวีติกฺกมา อยมฺปิ ตตฺถ ปาปกานมกุสลานมฺปิ ธมฺมานมุปฺปตฺติ ฯ

(๑๔๙) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះដូចម្តេចហៅថា ទុក្ខូនិរោធអរិយសច្ច ។ កិរិយាប្រាសចាកតំរេកំរើលត់មិនមានសេសសល់ដោយអរិយមគ្គ កិរិយាលះបង់ កិរិយារលាស់ចេញ ការរួចស្រឡះ ការមិនអាល័យនូវតណ្ហានោះ (ឈ្មោះ ថាទុក្ខូនិរោធអរិយសច្ច) ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តណ្ហានោះឯង ដែលបុគ្គលលះបង់ តើលះបង់ក្នុងទីណា កាលដែលរលត់ទៅ តើរលត់ទៅក្នុងទីណា ។ អារម្មណ៍ណា ដែលមានសភាវៈគួរស្រឡាញ់ មានសភាវៈគួរត្រេកអរក្នុងលោក តណ្ហានុ៎ះ កាលដែលបុគ្គលលះបង់ ក៏លះបង់ក្នុងអារម្មណ៍នុ៎ះ កាលរលត់ ក៏រលត់ក្នុងអារម្មណ៍នុ៎ះ ។ អារម្មណ៍ដូចម្តេច ដែលមានសភាវៈគួរស្រឡាញ់ មានសភាវៈគួរត្រេកអរក្នុងលោក ។ ត្បែតមានសភាវៈគួរស្រឡាញ់ មានសភាវៈគួរត្រេកអរក្នុងលោក តណ្ហានុ៎ះ កាលដែលបុគ្គលលះបង់ ក៏លះបង់ក្នុងត្បែតនុ៎ះ កាលរលត់ទៅ ក៏រលត់ទៅក្នុងត្បែតនុ៎ះ ។ ត្រចៀក ច្រមុះ អណ្តាត កាយ ចិត្ត មានសភាវៈគួរស្រឡាញ់ មានសភាវៈគួរត្រេកអរក្នុងលោក តណ្ហានុ៎ះ កាលដែលបុគ្គលលះបង់ ក៏លះបង់ក្នុងត្រចៀកជាដើមនុ៎ះ កាលរលត់ទៅ ក៏រលត់ទៅក្នុងត្រចៀកជាដើមនុ៎ះ ។ រូបារម្មណ៍ សទ្ទារម្មណ៍ គន្ធារម្មណ៍ រសារម្មណ៍ ផោដ្ឋព្វារម្មណ៍ ធម្មារម្មណ៍ មានសភាវៈគួរស្រឡាញ់ មានសភាវៈគួរត្រេកអរក្នុងលោក តណ្ហានុ៎ះ កាលដែល

តណ្ហា បហាយ្យមានា បហាយ្យតំ វត្ថុ ឯវុដ្ឋមានា ឯវុដ្ឋតំ ។ ចក្ខុវិញ្ញាណំ សោតវិញ្ញាណំ ឃានវិញ្ញាណំ ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ កាយវិញ្ញាណំ មនោវិញ្ញាណំ លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ វត្តេសា តណ្ហា បហាយ្យមានា បហាយ្យតំ វត្ថុ ឯវុដ្ឋមានា ឯវុដ្ឋតំ ។ ចក្ខុសម្ផស្សោ សោតសម្ផស្សោ ឃានសម្ផស្សោ ជិវ្ហាសម្ផស្សោ កាយសម្ផស្សោ មនោសម្ផស្សោ លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ វត្តេសា តណ្ហា បហាយ្យមានា បហាយ្យតំ វត្ថុ ឯវុដ្ឋមានា ឯវុដ្ឋតំ ។ ចក្ខុសម្ផស្សជា វេទនា សោតសម្ផស្សជា វេទនា ឃានសម្ផស្សជា វេទនា ជិវ្ហាសម្ផស្សជា វេទនា កាយសម្ផស្សជា វេទនា មនោសម្ផស្សជា វេទនា លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ វត្តេសា តណ្ហា បហាយ្យមានា បហាយ្យតំ វត្ថុ ឯវុដ្ឋមានា ឯវុដ្ឋតំ ។ រូបសញ្ញា សទ្ទសញ្ញា គន្ធសញ្ញា

បុគ្គលលះបង់ កំលះបង់ក្នុងវត្ថុារម្មណ៍ជាដើមនុ៎ះ កាលរលត់ទៅ កំរលត់ទៅក្នុងវត្ថុារម្មណ៍ជាដើមនុ៎ះ ។ ចក្ខុវិញ្ញាណ សោតវិញ្ញាណ ឃានវិញ្ញាណ ជិវ្ហាវិញ្ញាណ កាយវិញ្ញាណ មនោវិញ្ញាណ មានសភាវៈគួរស្រឡាញ់ មានសភាវៈគួរត្រេកអរក្នុងលោក តណ្ហាន៎ុះ កាលដែលបុគ្គលលះបង់ កំលះបង់ក្នុងចក្ខុវិញ្ញាណជាដើមនុ៎ះ កាលរលត់ទៅ កំរលត់ទៅក្នុងចក្ខុវិញ្ញាណជាដើមនុ៎ះ ។ ចក្ខុសម្ផស្ស សោតសម្ផស្ស ឃានសម្ផស្ស ជិវ្ហាសម្ផស្ស កាយសម្ផស្ស មនោសម្ផស្ស មានសភាវៈគួរស្រឡាញ់ មានសភាវៈគួរត្រេកអរក្នុងលោក តណ្ហាន៎ុះ កាលដែលបុគ្គលលះបង់ កំលះបង់ក្នុងចក្ខុសម្ផស្សជាដើមនុ៎ះ កាលរលត់ទៅ កំរលត់ទៅក្នុងចក្ខុសម្ផស្សជាដើមនុ៎ះ ។ វេទនាដែលកើតអំពីចក្ខុសម្ផស្ស វេទនាដែលកើតអំពីសោតសម្ផស្ស វេទនាដែលកើតអំពីឃានសម្ផស្ស វេទនាដែលកើតអំពីជិវ្ហាសម្ផស្ស វេទនាដែលកើតអំពីកាយសម្ផស្ស វេទនាដែលកើតអំពីមនោសម្ផស្ស មានសភាវៈគួរស្រឡាញ់ មានសភាវៈគួរត្រេកអរក្នុងលោក តណ្ហាន៎ុះ កាលដែលបុគ្គលលះបង់ កំលះបង់ក្នុងវេទនាដែលកើតអំពីចក្ខុសម្ផស្សជាដើមនុ៎ះ កាលរលត់ទៅ កំរលត់ទៅក្នុងវេទនាដែលកើតអំពីចក្ខុសម្ផស្សជាដើមនុ៎ះ ។ រូបសញ្ញា សទ្ទសញ្ញា គន្ធសញ្ញា

รสสญฺญา ปโชฏฺฐสญฺญา ฉฏฺฐสญฺญา โลเกน ปิยรูปํ สาตรูปํ ฌาเนสา ตณฺหา ปริยาทายมานา ปริยาทาย ฐิตสฺส อุปฺปชฺชมานา อุปฺปชฺชติ ฯ รูปสญฺเจตนา สทฺท-สญฺเจตนา คนฺธสญฺเจตนา รสสญฺเจตนา ปโชฏฺฐ-สญฺเจตนา ฉฏฺฐสญฺเจตนา โลเกน ปิยรูปํ สาต-รูปํ ฌาเนสา ตณฺหา ปริยาทายมานา ปริยาทาย ฐิตสฺส อุปฺปชฺชมานา อุปฺปชฺชติ ฯ รูปตณฺหา สทฺทตณฺหา คนฺธตณฺหา รสตณฺหา ปโชฏฺฐตณฺหา ฉฏฺฐตณฺหา โลเกน ปิยรูปํ สาตรูปํ ฌาเนสา ตณฺหา ปริยาย-มานา ปริยาทาย ฐิตสฺส อุปฺปชฺชมานา อุปฺปชฺชติ ฯ รูปวิตกฺโก สทฺทวิตกฺโก คนฺธวิตกฺโก รสวิตกฺโก ปโชฏฺฐวิตกฺโก ฉฏฺฐวิตกฺโก โลเกน ปิยรูปํ สาตรูปํ ฌาเนสา ตณฺหา ปริยายมานา ปริยาทาย ฐิตสฺส อุปฺปชฺชมานา อุปฺปชฺช-ติ ฯ รูปวิจาเร สทฺทวิจาเร คนฺธวิจาเร รสวิจาเร ปโชฏฺฐวิจาเร ฉฏฺฐวิจาเร โลเกน ปิยรูปํ สาตรูปํ

វេទនា ផោដ្ឋព្វេសញ្ញា ធម្មសញ្ញា មានសភាវៈគួរស្រឡាញ់ មានសភាវៈគួរត្រេកអរក្នុងលោក តណ្ហានុ៎ះ កាលដែលបុគ្គលលះបង់ កំលះបង់ក្នុងរូបសញ្ញាជាដើមនុ៎ះ កាលរលត់ទៅ កំរលត់ទៅក្នុងរូបសញ្ញាជាដើមនុ៎ះ។ រូបសញ្ចេតនា សទ្ទសញ្ចេតនា គន្ធសញ្ចេតនា រសសញ្ចេតនា ផោដ្ឋព្វេសញ្ចេតនា ធម្មសញ្ចេតនា មានសភាវៈគួរស្រឡាញ់ មានសភាវៈគួរត្រេកអរក្នុងលោក តណ្ហានុ៎ះ កាលដែលបុគ្គលលះបង់ កំលះបង់ក្នុងរូបសញ្ចេតនាជាដើមនុ៎ះ កាលរលត់ទៅ កំរលត់ទៅក្នុងរូបសញ្ចេតនាជាដើមនុ៎ះ។ រូបតណ្ហា សទ្ទតណ្ហា គន្ធតណ្ហា រសតណ្ហា ផោដ្ឋព្វតណ្ហា ធម្មតណ្ហា មានសភាវៈគួរស្រឡាញ់ មានសភាវៈគួរត្រេកអរ ក្នុងលោក តណ្ហានុ៎ះ កាលដែលបុគ្គលលះបង់ កំលះបង់ក្នុងរូបតណ្ហា ជាដើមនុ៎ះ កាលរលត់ទៅ កំរលត់ទៅក្នុងរូបតណ្ហាជាដើមនុ៎ះ។ រូបវិតក្កៈ សទ្ទវិតក្កៈ គន្ធវិតក្កៈ រសវិតក្កៈ ផោដ្ឋព្វវិតក្កៈ ធម្មវិតក្កៈ មានសភាវៈគួរស្រឡាញ់ មានសភាវៈគួរត្រេកអរ ក្នុងលោក តណ្ហានុ៎ះ កាលដែលបុគ្គលលះបង់ កំលះបង់ក្នុងរូបវិតក្កៈជាដើមនុ៎ះ កាលរលត់ទៅ កំរលត់ទៅក្នុងរូបវិតក្កៈជាដើមនុ៎ះ។ រូបវិចារៈ សទ្ទវិចារៈ គន្ធវិចារៈ រសវិចារៈ ផោដ្ឋព្វវិចារៈ ធម្មវិចារៈ មានសភាវៈគួរស្រឡាញ់ មានសភាវៈគួរត្រេកអរ ក្នុងលោក តណ្ហានុ៎ះ

ฬาตฺเตสา ตณฺหา ยทายฺยหาตา ยทายฺยตี ฬาต
ิเรฺฏฐหาตา ิเรฺฏฐตี ฯ ิเมธ ภิกฺขเว
ขุกฺขนิโรเธ อริยสจฺจ ฯ

(๑๔๙) กตมญฺจ ภิกฺขเว ขุกฺขนิโรธคามินี ปฏิ-
ปทา อริยสจฺจ ฯ อยเมว อริโย อฏฺงฺคิโก มคฺโ
เสยฺยถีธ สมฺมาทิฏฺ สมฺมาสงฺกปฺโป สมฺมาวาจา
สมฺมากมฺมนฺโต สมฺมาอาชีโว สมฺมาวายาโม สมฺมาสติ
สมฺมาสมาธิ ฯ กตมา จ ภิกฺขเว สมฺมาทิฏฺ ฯ ยำ
โข ภิกฺขเว ขุกฺเข ญาณ ขุกฺขสมุทเย ญาณ
ขุกฺขนิโรเธ ญาณ ขุกฺขนิโรธคามินิยา ปฏิป-
ทาย ญาณ อย วุจฺจติ ภิกฺขเว สมฺมาทิฏฺ ฯ
กตมา จ ภิกฺขเว สมฺมาสงฺกปฺโป ฯ เนกฺขมฺ-
สงฺกปฺโป อพฺยาปาทสงฺกปฺโป อวิหึสาสงฺกปฺโป อย
วุจฺจติ ภิกฺขเว สมฺมาสงฺกปฺโป ฯ กตมา จ ภิกฺขเว

កាលដែលបុគ្គលលះបង់ កំលះបង់ក្នុងរូបវិចារៈជាដើមនុ៎ះ កាលរលត់ទៅ កំរលត់ទៅក្នុងរូបវិចារៈជាដើមនុ៎ះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះតថាគតហៅថា ទុក្ខនិរោធអរិយសច្ច ។

(๑๔๙) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះដូចម្តេចហៅថា ទុក្ខនិរោធគាមិនី-បដិបទាអរិយសច្ច ។ អរិយមគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ ប្រការនេះ គឺសម្មាទិដ្ឋិ (ប្រាជ្ញាយល់ត្រូវ) ๑ សម្មាសង្កប្បៈ (ប្រាជ្ញាត្រិះរិះត្រូវ) ๑ សម្មាវាចា(សំដីត្រូវ)๑ សម្មាកម្មន្តៈ(ការងារត្រូវ)๑ សម្មាអាជីវៈ (ចិញ្ចឹមជីវិតត្រូវ)๑ សម្មាវាយាមៈ(ការព្យាយាមត្រូវ)๑ សម្មាសតិ(ការជំកល់ស្មារតីត្រូវ)๑ សម្មាសមាធិ(ការតាំងចិត្តត្រូវ) ๑ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះដូចម្តេចហៅថា សម្មាទិដ្ឋិ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ប្រាជ្ញាជាគ្រឿងដឹងក្នុងកងទុក្ខណា ប្រាជ្ញាជាគ្រឿងដឹងក្នុងកងតណ្ហា ជាដែនឲ្យកើតនៃកងទុក្ខណា ប្រាជ្ញាជាគ្រឿងដឹងក្នុងកងធម៌ជាទីរលត់នៃកងទុក្ខណា ប្រាជ្ញាជាគ្រឿងដឹងក្នុងកងដំណើរជាទីទៅកាន់ទីរលត់ទុក្ខណា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះតថាគតហៅថា សម្មាទិដ្ឋិ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះដូចម្តេចហៅថា សម្មាសង្កប្បៈ ។ សេចក្តីត្រិះរិះក្នុងកិរិយាចេញចាកកាម ๑ សេចក្តីត្រិះរិះ ក្នុងកិរិយាមិនព្យាបាទ ๑ សេចក្តីត្រិះរិះក្នុងការមិនបៀតបៀន ๑ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះតថាគតហៅថា សម្មាសង្កប្បៈ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះដូចម្តេច

สมฺมาวาจา ฯ มุสาวาทา เวรมณี ปิสุณาย วา-
จาย เวรมณี ผรุสาย วาจาย เวรมณี สมฺผปฺป-
ลาปา เวรมณี อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว สมฺมาวาจา ฯ
กตมา จ ภิกฺขเว สมฺมากมฺมนฺโต ฯ ปาณาติปาตา
เวรมณี อทินฺนาทานา เวรมณี กาเมสุ มิจฺฉาจาร
เวรมณี อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว สมฺมากมฺมนฺโต ฯ
กตมา จ ภิกฺขเว สมฺมาอาชีโว ฯ ส๘ ภิกฺขเว
อริยสาวโก มิจฺฉาอาชีวํ ปหาย สมฺมาอาชีเวน
ชีวิตํ กปฺเปติ อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว สมฺมาอาชีโว ฯ
กตมา จ ภิกฺขเว สมฺมาวายาโม ฯ ส๘ ภิกฺขเว
ภิกฺขุ อนุปฺปนฺนานํ ปาปกานํ อกุสลานํ ธมฺมานํ
อนุปฺปาทาย ฉนฺทํ ชเนติ วายมติ วีริยํ อารภติ
จิตฺตํ ปคฺคณฺหาติ ปทหติ อุปฺปนฺนานํ ปาปกานํ
อกุสลานํ ธมฺมานํ ปหานาย ฉนฺทํ ชเนติ
วายมติ วีริยํ อารภติ จิตฺตํ ปคฺคณฺหาติ ปทหติ

ហៅថា សម្មាវាចា ។ ចេតនាវៀរចាកមុសាវាទ ១ ចេតនាវៀរចាក
បិសុណាវាចា ១ ចេតនាវៀរចាកផរុសវាចា ១ ចេតនាវៀរចាកសម្ផ-
ប្បលាបៈ ១ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះតថាគតហៅថា សម្មាវាចា ។ ម្នាល
ភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះដូចម្តេចហៅថា សម្មាកម្មន្តៈ ។ ចេតនាវៀរចាក
បាណាតិបាត ១ ចេតនាវៀរចាកអទិន្នាទាន ១ ចេតនាវៀរចាកកាមេ-
សុមិច្ឆាចារ ១ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះតថាគតហៅថា សម្មាកម្មន្តៈ ។
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះដូចម្តេចហៅថា សម្មាអាជីវៈ ។ ម្នាលភិក្ខុ
ទាំងឡាយ អរិយសាវ័កក្នុងសាសនានេះ លះបង់នូវមិច្ឆាអាជីវៈ គឺការ
ចិញ្ចឹមជីវិតខុស ហើយប្រព្រឹត្តចិញ្ចឹមជីវិតដោយសម្មាអាជីវៈ គឺការចិញ្ចឹម
ជីវិតត្រូវ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះតថាគតហៅថា សម្មាអាជីវៈ ។
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះដូចម្តេចហៅថា សម្មាវាយាមៈ ។ ម្នាល
ភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ញ៉ាំងឆន្ទៈឲ្យកើត ធ្វើនូវព្យាយាម
ប្រារព្ធព្យាយាម ផ្គងចិត្ត តាំងចិត្ត ដើម្បីធ្វើអកុសលធម៌ទាំងឡាយ
ដ៏លាមក ដែលមិនទាន់កើតឡើង មិនឲ្យកើតឡើងបាន ធ្វើឆន្ទៈឲ្យ
កើត ធ្វើព្យាយាម ប្រារព្ធព្យាយាម ផ្គងចិត្ត តាំងចិត្ត ដើម្បីលះបង់នូវអ-
កុសលធម៌ទាំងឡាយដ៏លាមក ដែលកើតឡើងហើយ (ឲ្យសាបសូន្យវិញ)

អនុប្បន្នានំ កុសលានំ ធម្មានំ ឧប្បាទាយ ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បធហតិ ឧប្បន្នានំ កុសលានំ ធម្មានំ ឋិតិយា អសម្មោសាយ ភិយ្យោភាវាយ វេបុល្លាយ ភាវនាយ បារិបូរិយា ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បធហតិ អយំ វុច្ចតិ ភិក្ខវេ សម្មាវាយាមោ ។ កតមា ច ភិក្ខវេ សម្មាសតិ ។ ឥធ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ កាយេ កាយានុបស្សី វិហរតិ អាតាបី សម្បជានោ សតិមា វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈាទោមនស្សំ ។ វេទនាសុ វេទនានុបស្សី វិហរតិ អាតាបី សម្បជានោ សតិមា វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈាទោមនស្សំ ។ ចិត្តេ ចិត្តានុបស្សី វិហរតិ អាតាបី សម្បជានោ សតិមា វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈាទោមនស្សំ ។ ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី

ញ្ជាំងឆន្ទៈឲ្យកើត ខំព្យាយាម ប្រារព្ធព្យាយាម ផ្គងចិត្ត តាំងចិត្ត
ដើម្បីធ្វើកុសលធម៌ទាំងឡាយ ដែលមិនទាន់កើតឡើង ឲ្យកើតឡើង
ឯាន ញ្ជាំងឆន្ទៈឲ្យកើត ខំព្យាយាម ប្រារព្ធព្យាយាម ផ្គងចិត្ត តាំងចិត្ត
ដើម្បីធ្វើកុសលធម៌ទាំងឡាយ ដែលកើតឡើងហើយ ឲ្យឋិតនៅយូរ
អង្វែង មិនឲ្យសាបសូន្យ ឲ្យចំរើនឡើង ឲ្យធំទូលាយ ឲ្យចំរើនពេញ
បរិបូណ៌ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះតថាគតហៅថា សម្មាវាយាម: ។
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះដូចម្តេចហៅថា សម្មាសតិ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង
ឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ពិចារណាឃើញរឿយៗ នូវកាយក្នុងកាយដា
ប្រក្រតី គ្រប់ឥរិយាបថទាំង ៤ មានព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅនូវកិ-
លេស មានសេចក្តីដឹងខ្លួន នឹងមានសតិបន្ទោបង់នូវអភិជ្ឈា នឹងទោមនស្ស
ក្នុងលោកចេញ ។ ភិក្ខុពិចារណាឃើញរឿយៗនូវវេទនាក្នុងវេទនាទាំង
ឡាយជាប្រក្រតី គ្រប់ឥរិយាបថទាំង ៤ មានព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅ
នូវកិលេស មានសេចក្តីដឹងខ្លួន នឹងមានសតិ បន្ទោបង់នូវអភិជ្ឈានឹងទោ-
មនស្សក្នុងលោកចេញ ។ ពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវចិត្តក្នុងចិត្តជាប្រ-
ក្រតី គ្រប់ឥរិយាបថទាំង៤ មានព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស មាន
សេចក្តីដឹងខ្លួន នឹងមានសតិបន្ទោបង់នូវអភិជ្ឈានឹងទោមនស្សក្នុងលោក
ចេញ ។ ពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវធម៌ក្នុងធម៌ទាំងឡាយជាប្រក្រតី

วิหรติ อาตาปี สมฺปชาโน สติมา วิเนยฺย โลเก
อภิชฺฌาโทมนสฺสนฺ อยมฺ วุจฺจติ ภิกฺขเว สมฺมาสติ ฯ
กตเมา จ ภิกฺขเว สมฺมาสมาธิ ฯ ฬ ภิกฺขเว
ภิกฺขุ วิวิจฺเจว กาเมหิ วิวิจฺจ อกุสเลหิ ธมฺเมหิ
สวิตกฺกนฺ สวิจารนฺ วิเวกชนฺ ปีติสุขนฺ ปถมมฺ ฌานนฺ อุป-
สมฺปชฺช วิหรติ วิตกฺกวิจารานนฺ วูปสมา อชฺฌตฺตนฺ สมฺป-
สาทนนฺ เจตโสา เอกาคิภาวนฺ อวิตกฺกนฺ อวิจารนฺ สมาธิชนฺ
ปีติสุขนฺ ทุติยมฺ ฌานนฺ อุปสมฺปชฺช วิหรติ ปีติยา
จ วิราคา อุเปกฺขโก จ วิหรติ สโต จ สมฺปชาโน
สุขญฺจ กาเยน ปฏิสเวเทติ ยนฺตมฺ อริยา อา-
จิกฺขนฺติ อุเปกฺขโก สติมา สุขวิหารีติ ตติยมฺ ฌานนฺ
อุปสมฺปชฺช วิหรติ สุขสฺส จ ปหานา ทุกฺขสฺส จ
ปหานา ปุพฺเพว โสมนสฺสโทมนสฺสานนฺ อตฺถงฺคมา

គ្រប់គរិយាបថទាំង ៤ មានព្យាយាមដាក់ត្រឿងដុតកំដៅកិលេស មាន
សេចក្តីដឹងខ្លួន មានសតិ បន្ទោបង់នូវអភិជ្ឈាទន្ធឆោមនស្ស ក្នុងលោក
ចេញ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះតថាគតហៅថា សម្មាសតិ ។ ម្នាល
ភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះដូចម្តេចហៅថា សម្មាសមាធិ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង
ឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ស្ងប់ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ស្ងប់ស្ងាត់
ចាកអកុសលធម៌ ទាំងឡាយហើយ ក៏ចូលបឋមជ្ឈាន ដែលប្រកប
ដោយវិតក្កៈ វិចារៈ មានបីតិនិងសុខៈដែលកើតអំពីសេចក្តីស្ងប់ស្ងាត់ជា
អារម្មណ៍ លុះភិក្ខុនោះចូលទៅដឹតរម្ងាប់នូវវិតក្កៈវិចារៈរួចហើយ ក៏បានចូល
ដល់ទុតិយជ្ឈាន ជាទីជ្រះថ្លាប្រព្រឹត្តទៅខាងក្នុង ដំញ៉ាំងចិត្តជាសមាធិឲ្យ
ចំរើនឡើង មិនមានវិតក្កៈ នឹងវិចារៈទេ មានតែបីតិនិងសុខៈ ដែល
កើតអំពីសមាធិប៉ុណ្ណោះ លុះលះបង់បីតិចេញហើយ ភិក្ខុនោះជាបុគ្គល
មានចិត្តព្រងើយ មានសតិនិងសម្បជញ្ញៈ ហើយសេចក្តីសុខដោយនាម-
កាយផង ព្រះអរិយបុគ្គលទាំងឡាយ តែងហៅនូវភិក្ខុដែលបានតតិ-
យជ្ឈាននោះថា ជាអ្នកមានចិត្តព្រងើយកន្តើយ ជាអ្នកមានសតិ ជាអ្នក
នៅជាសុខ ភិក្ខុនោះក៏បានដល់តតិយជ្ឈាន លុះលះបង់នូវសេចក្តី
សុខនិងសេចក្តីទុក្ខរួចហើយ ក៏រលត់នូវសោមនស្សនិងទោមនស្សអំពីមុន

អនុក្ខមសុខំ ឧបេក្ខាសតិបារិសុទ្ធិំ ចតុត្ថំ ឈានំ
ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ អយំ វុច្ចតិ ភិក្ខវេ សម្មាសមាធិ ។ អនុ
បាទា ចិត្តស្ស វិមុត្តិ ។ ឥធ ភិក្ខវេ ភិក្ខុនោ ឯវំ សមាហិតេ
ចិត្តេ បរិសុទ្ធេ បរិយោទាតេ អនង្គណេ វិគតូបក្កិលេសេ មុទុភូតេ
កម្មនិយេ ឋិតេ អានេញ្ជប្បត្តេ ។

(๑๙๐) ๗តិ អដ្ឋង្គំ ឯ ឧម្មេសុ ឧម្មាទុបសគ្គ
វិហារតិ ពហិទ្ធា ឯ ឧម្មេសុ ឧម្មាទុបសគ្គ វិហារតិ
អដ្ឋង្គតពហិទ្ធា ឯ ឧម្មេសុ ឧម្មាទុបសគ្គ វិហារតិ
សមុទយឧម្មាទុបសគ្គ ឯ ឧម្មេសុ វិហារតិ វយឧម្មា-
ទុបសគ្គ ឯ ឧម្មេសុ វិហារតិ សមុទយវយឧម្មាទុបសគ្គ
ឯ ឧម្មេសុ វិហារតិ អត្ថិ ឧម្មាតិ ឯ បឧសគ្គ
សតិ បច្ចុបដ្ឋិតា ហោតិ យាវទេវ ញាណមត្តាយ

ប្ចូលកាន់ចតុត្ថជ្ឈាន ឥតទុក្ខឥតសុខ។ មានសតិដ៏ស្អាតចំពោះត្រង់ឧបេក្ខា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះតថាគតហៅថា សម្មាសមាធិ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះតថាគតហៅថា ទុក្ខនិរោធគាមិនីបដិបទាអរិយសច្ច ។

[១៩០] ភិក្ខុពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវធម៌ក្នុងធម៌ទាំងឡាយជាខាងក្នុង (ដោយការកំណត់នូវអរិយសច្ចទាំង៤) ជាប្រក្រតី គ្រប់គ្រងវិយោបថទាំង ៤ ក្តី ពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវធម៌ក្នុងធម៌ទាំងឡាយជាខាងក្រៅជាប្រក្រតី គ្រប់គ្រងវិយោបថទាំង ៤ ក្តី ពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវធម៌ក្នុងធម៌ទាំងឡាយជាខាងក្នុងខាងក្រៅជាប្រក្រតី គ្រប់គ្រងវិយោបថទាំង ៤ ក្តី ពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវសភាវៈដែលកើតឡើងនៃសច្ចៈទាំង ៤ គួរតាមពិត ក្នុងសច្ចធម៌ទាំងឡាយជាប្រក្រតី គ្រប់គ្រងវិយោបថទាំង ៤ ក្តី ពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវសភាវៈសូន្យទៅនៃសច្ចៈទាំង៤ គួរតាមពិត ក្នុងសច្ចធម៌ទាំងឡាយជាប្រក្រតី គ្រប់គ្រងវិយោបថទាំង ៤ ក្តី ពិចារណាឃើញរឿយ ។ នូវសភាវៈដែលកើតឡើងនិងសូន្យទៅនៃសច្ចៈទាំង ៤ គួរតាមពិតក្នុងសច្ចធម៌ទាំងឡាយជាប្រក្រតី គ្រប់គ្រងវិយោបថទាំង ៤ ក្តី ពុំនោះសោត ស្មារតី (ជាគ្រឿងកំណត់នូវសច្ចៈទាំង ៤) របស់ភិក្ខុនោះ ក៏ផ្ចង់ឡើងចំពោះថា ធម៌មានមែន (តែមិនមែនសត្វ មិនមែនបុគ្គល មិនមែនស្រី មិនមែនប្រុសជាដើម) គ្រាន់តែជាទីកំណត់ ដើម្បីឲ្យចំរើនប្រាជ្ញា

ปหีนสฺสติมตฺตาย อนุสฺสโต จ วิหรติ น จ กิญฺจิ
โลกสฺมึ อุปาทิยติ เอวมฺปิ ขฺวาหํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อนุปาทา
ปรินิพฺพุโต วิหรามีติ วทมฺปิ อรหนฺตเมว วเทยฺย[1] ฯ

(๑๕๑) ยโต หิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อิเม จตฺตาโร
สติปฏฺฐาเน เอวํ ภาเวยฺย สตฺต วสฺสานิ ตสฺส ทฺวินฺนํ
ผลานํ อญฺญตรํ ผลํ ปาฏิกงฺขํ ทิฏฺเฐว ธมฺเม อญฺญา
สติ วา อุปาทิเสเส อนาคามิตา ตโตนิทานมฺปิ ภิกฺขเว สตฺต
วสฺสานิ ฯ ยโต หิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อิเม จตฺตาโร สติ-
ปฏฺฐาเน เอวํ ภาเวยฺย ฉ วสฺสานิ ปญฺจ วสฺสานิ จตฺตาริ
วสฺสานิ ตีณิ วสฺสานิ ทฺเว วสฺสานิ เอกํ วสฺสํ...
ตโตนิทานมฺปิ ภิกฺขเว เอกํ วสฺสํ ฯ ยโต หิ ภิกฺขเว
อิเม จตฺตาโร สติปฏฺฐาเน เอวํ ภาเวยฺย สตฺต มาสานิ

---

๑ ฉ.ปี.ม.เม ปุน สงฺคหปทานิ ฯ ธมฺมานุปสฺสนาสติปฏฺฐานนฺติ ทิสฺสติ ฯ

ដើម្បីឲ្យចំរើនស្មារតីប៉ុណ្ណោះ តែក្នុងនោះមានចិត្តមិនអាស្រ័យ (តណ្ហានឹង
ទិដ្ឋិ) ផង មិនប្រកៀកប្រកាន់អ្វីតិចតួចក្នុងលោកផង ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
តិក្ខុពិចារណាយើញរឿយ ។ នូវធម៌ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ គឺអរិយសច្ចទាំង៤
យ៉ាងនេះឯង ។

[๑๔๑] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សូម្បីបុគ្គលណាមួយ បានចំរើន
សតិប្បដ្ឋានទាំង ៤ អស់ ៧ ឆ្នាំ តាមលំដាប់នៃវិធីចំរើនដែលតថាគតបាន
ពោលហើយយ៉ាងនេះ បណ្តាផលទាំងឡាយ ២ ផលណាមួយក៏គង់នឹងឆ
បានសម្រេចដល់បុគ្គលនោះ តាមសេចក្តីប្រាថ្នាដោយពិត គឺថានឹងបាន
សម្រេចនូវភាវៈជាព្រះអរហន្តក្នុងបច្ចុប្បន្នទាន់ភ្នែត ពុំនោះសោត បើមាន
ឧបាទានក្ខន្ធសេសសល់នៅ ក៏គង់នឹងបានសម្រេចនូវភាវៈជាអនាគាមិ-
បុគ្គល ពុំខានឡើយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កុំថាដល់ទៅអស់ ៧ ឆ្នាំ
ឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សូម្បីបុគ្គលណាមួយ បានចំរើនសតិ-
បដ្ឋានទាំង ៤ នេះ អស់ ៦ ឆ្នាំ ៥ ឆ្នាំ ៤ ឆ្នាំ ៣ ឆ្នាំ ២ ឆ្នាំ ១ ឆ្នាំ
តាមលំដាប់វិធីចំរើនដែលតថាគត បានពោលហើយយ៉ាងនេះ ម្នាលភិក្ខុ
ទាំងឡាយ កុំថាដល់ទៅអស់ ១ ឆ្នាំឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
សូម្បីបុគ្គលណាមួយ បានចំរើនសតិប្បដ្ឋានទាំង ៤ នេះ អស់ ៧ ខែ តាម

ตสฺส ทฺวีสุ ฐเนสุ อญฺญตรํ ฐานํ อาวิกรณฺโต นิชฺเฌยฺย อยญฺหิ สตฺโต อิมสฺมึ ฐาเน อิตฺถนฺนาโม นาม ขตฺติโย อโหสิ ๆ เยน หิ โกจิ ภิกฺขเว สตฺโต มนุสฺสโยนึ อุปปชฺชติ ตตฺร ภิกฺขเว สตฺตานเมว จตุนฺนเว สณฺฐานานเมว ฉนฺนเมว อายตนานเมว ปฏิลาภาย เอวรูปึ กายึ อภินิพฺพตฺเตติ ยทิทํ มนุสฺสา ๆ เยน หิ โกจิ ภิกฺขเว สตฺโต เทวโยนึ อุปปชฺชติ ตตฺร ภิกฺขเว สตฺตานเมว จตุนฺนเว สณฺฐานานเมว ฉนฺนเมว อายตนานเมว ปฏิลาภาย เอวรูปึ กายึ อภินิพฺพตฺเตติ ยทิทํ เทวา ๆ เยน หิ โกจิ ภิกฺขเว สตฺโต วินิปาตโยนึ อุปปชฺชติ ตตฺร ภิกฺขเว สตฺตานเมว จตุนฺนเว สณฺฐานานเมว ฉนฺนเมว อายตนานเมว ปฏิลาภาย เอวรูปึ กายึ อภินิพฺพตฺเตติ ยทิทํ อปายิกา อสุรกายา ๆ ตตฺร ภิกฺขเว สตฺตานเมว จตุนฺนเว สณฺฐานานเมว ฉนฺนเมว อายตนานเมว ปฏิลาภาย เอวรูปึ กายึ อภินิพฺพตฺเตติ ยทิทํ นิรยา ๆ ตตฺร ภิกฺขเว สตฺตานเมว จตุนฺนเว สณฺฐานานเมว ฉนฺนเมว อายตนานเมว ปฏิลาภาย เอวรูปึ กายึ อภินิพฺพตฺเตติ ยทิทํ ติรจฺฉานา ๆ ตตฺร ภิกฺขเว สตฺตานเมว จตุนฺนเว สณฺฐานานเมว ฉนฺนเมว อายตนานเมว ปฏิลาภาย เอวรูปึ กายึ อภินิพฺพตฺเตติ ยทิทํ เปตฺติวิสยา ๆ ตตฺร ภิกฺขเว สตฺตานเมว จตุนฺนเว สณฺฐานานเมว ฉนฺนเมว อายตนานเมว ปฏิลาภาย เอวรูปึ กายึ อภินิพฺพตฺเตติ ยทิทํ อสุรกายา ๆ ตตฺร ภิกฺขเว สตฺตานเมว จตุนฺนเว สณฺฐานานเมว ฉนฺนเมว อายตนานเมว ปฏิลาภาย เอวรูปึ กายึ อภินิพฺพตฺเตติ ยทิทํ ยกฺขา ๆ ตตฺร ภิกฺขเว สตฺตานเมว จตุนฺนเว สณฺฐานานเมว ฉนฺนเมว อายตนานเมว ปฏิลาภาย เอวรูปึ กายึ อภินิพฺพตฺเตติ ยทิทํ ปุริมา ๆ ตตฺร ภิกฺขเว สตฺตานเมว จตุนฺนเว สณฺฐานานเมว ฉนฺนเมว อายตนานเมว ปฏิลาภาย เอวรูปึ กายึ อภินิพฺพตฺเตติ ยทิทํ ปจฺฉิมา ๆ ตตฺร ภิกฺขเว สตฺตานเมว จตุนฺนเว สณฺฐานานเมว ฉนฺนเมว อายตนานเมว ปฏิลาภาย เอวรูปึ กายึ อภินิพฺพตฺเตติ ยทิทํ มนุสฺสา ๆ ตตฺร ภิกฺขเว สตฺตานเมว จตุนฺนเว สณฺฐานานเมว ฉนฺนเมว อายตนานเมว ปฏิลาภาย เอวรูปึ กายึ อภินิพฺพตฺเตติ ยทิทํ เทวา ๆ ตตฺร ภิกฺขเว สตฺตานเมว จตุนฺนเว สณฺฐานานเมว ฉนฺนเมว อายตนานเมว ปฏิลาภาย เอวรูปึ กายึ อภินิพฺพตฺเตติ ยทิทํ

លំដាប់វិធីចំរើនដែលតថាគតបានពោលហើយយ៉ាងនេះ បណ្តាផលទាំង
ពួយ ២ ផលណាមួយក៏គង់នឹងបានសម្រេច ដល់បុគ្គលនោះ តាម
សេចក្តីប្រាថ្នាដោយពិត គឺថានឹងបានសម្រេចនូវការ: ជាព្រះអរហន្ត
ក្នុងបច្ចុប្បន្នទាន់ភ្នែក ពុំនោះសោត បើមានឧបាទានក្ខន្ធសេសសល់នៅ
ក៏គង់នឹងបានសម្រេចនូវការ: ជាអនាគាមិបុគ្គលពុំខានឡើយ ម្នាលភិក្ខុ
ទាំងពួយ កុំថាដល់ទៅអស់ ៧ ខែឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងពួយ
សូម្បីបុគ្គលណាមួយឲ្យានចំរើនសតិប្បដ្ឋានទាំង ៤ នេះ អស់ ៦ ខែ ៥ខែ
៤ ខែ ៣ ខែ ២ ខែ ១ខែ កន្លះខែ តាមលំដាប់វិធីចំរើនដែលតថាគត
បានពោលហើយយ៉ាងនេះ... ម្នាលភិក្ខុទាំងពួយ កុំថាដល់ទៅអស់
កន្លះខែឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងពួយ សូម្បីបុគ្គលណាមួយបានចំរើន
សតិប្បដ្ឋានទាំង ៤ នេះ អស់ ៧ ថ្ងៃ តាមលំដាប់វិធីចំរើនដែលតថាគត
បានពោលហើយយ៉ាងនេះ បណ្តាផលទាំងពួយ ២ ផលណាមួយក៏គង់
នឹងបានសម្រេចដល់បុគ្គលនោះ តាមសេចក្តីប្រាថ្នាដោយពិត គឺថានឹង
បានសម្រេចនូវការ:ជាអរហន្ត ក្នុងបច្ចុប្បន្នទាន់ភ្នែក ពុំនោះសោត បើ
មានឧបាទានក្ខន្ធសេសសល់នៅ ក៏គង់នឹងបានសម្រេចនូវការ:ជាអនា-
គាមិបុគ្គលពុំខានឡើយ ។

(๑๕๒) ឯកាយនោ អយំ ភិក្ខវេ មគ្គោ សត្តានំ
វិសុទ្ធិយា សោកបរិទេវានំ សមតិក្កមាយ ទុក្ខទោម-
នស្សានំ អត្ថង្គមាយ ញាយស្ស អធិគមាយ និព្ពា-
នស្ស សច្ឆិកិរិយាយ យទិទំ ចត្តារោ សតិប្បដ្ឋានា ។
តត្ថ យំ វុត្តំ តត្ថេតំ បដិច្ច វុត្តន្តិ ។ តត្ថតោ
ភគវា អត្តមនា តេ ភិក្ខូ ភគវតោ ភាសិតំ អភិ-
នន្ទុន្តិ ។

សតិប្បដ្ឋានសុត្តំ ទសមំ និដ្ឋិតំ ។

មូលបរិយាយវគ្គោ បឋមោ ។

(១៩២) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ផ្លូវគឺសតិប្បដ្ឋានទាំង ៤ នេះឯង ជាផ្លូវមួលតែមួយ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសេចក្តីបរិសុទ្ធិដោយវិសេសនៃសត្វទាំងឡាយ ដើម្បីកន្លងបង់នូវសេចក្តីសោក នឹងសេចក្តីខ្សឹកខ្សួល ដើម្បីរំលត់នូវទុក្ខនឹងទោមនស្ស ដើម្បីបាននូវអរិយមគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ ប្រការ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវព្រះនិព្វាន ។ ពាក្យណាដែលតថាគតបានពោលហើយថា (សាសនារបស់តថាគតជាគុណសម្រាប់ស្រោចស្រង់សត្វ) ដូច្នេះ ពាក្យនុ៎ះតថាគតពោលហើយ ព្រោះអាស្រ័យនូវផ្លូវដ៏ប្រសើរគឺសតិប្បដ្ឋានទាំង ៤ នេះឯង ។ លុះព្រះមានព្រះភាគបានសំដែងសតិប្បដ្ឋានសូត្រនេះចប់ហើយ ភិក្ខុទាំងឡាយនោះ ក៏មានសេចក្តីពេញចិត្ត ត្រេកអរបំពោះភាសិតរបស់ព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ សតិប្បដ្ឋានសូត្រ ទី ១០ ។

ចប់ មូលបរិយាយវគ្គ ទី ១ ។

ឥសុទ្ធជាទិ

អដ្ឋំ អមរំ អមតាធិគមំ

ជលមគ្គជិនឥសុទ្ធំ ពុទ្ធឆុទំ

សហិតគ្គមហារហសុភករំ

ពហុប្បតិហារំ វិវិធំ សុណាថ

តន្តប្បការំ សុប្បវិតំ យម្ហុបថេ

តិវិធគ្គិសិលេសិតជិញ្ជាទំ

ព្យាធិមរោធនជិមដយោ

មជ្ឈិមសុត្តវារា ឋបិតា

មជុមធុវមធុរសា

អមការំ ចិត្តវិជនី

មជុសង្ខំ តំ សុត្តព្យាករណាញ្ជ

ឋបិតា សក្យបុត្តានមាភិរមត្តា

បញ្ហីវៀរកុដ្ឋមូលបរិយាយវគ្គនោះគឺ

អ្នកចាំដណ្តើយចូរស្តាប់ (នូវពាក្យដែលសំដែងអំពីព្រះនិព្វាន) ជាធម្មជាតមិនចាស់ មិនស្លាប់ ជាទីលុះដល់អមតៈ ជាគ្រឿងសំដែងនូវមគ្គផល បន្ទោបង់នូវសេចក្តីទុក្ខធ្ងន់ធ្ងរ ទីកំចាំងធំ ដែលមានប្រយោជន៍នឹងសេចក្តីចំរើន នាំមកនូវប៉ិតជាច្រើន មានប្រការផ្សេង ៗ ជាទីញុំងក្តីឆន្ទៈដ៏ជាចាំងប៉ី[1] ប្រការទ្សេរឆ្ងាសូត្រ ដូចជាស្រះមានទឹកពេញប្រៀប (ដែលព្រះអាទិត្យទ្សេរឆ្ងាសូត្រ) កុដ្ឋរដូរក្តៅ ៗ សូត្រដ៏ប្រសើរ កុដ្ឋមដ្ឋមនិកាយចាំដណ្តើយ ជាគ្រឿងបន្ទោបង់នឹងរម្ងាប់នូវពាធ មានអត្ថរសដ៏ធ្ងាញ់ ទន់ភ្លន់ នឹងញុំងសេចក្តីរីករាយសប្បាយ ឲ្យកើតឡើងដល់ពួកទេវតា ជាសូត្រដែលព្រះគន្ធវចនាចារ្យ ដំកល់ទុកហើយផង ជាសូត្រដែលពួកសក្យបុត្រដំកល់ទុកដើម្បីញុំងពួកមនុស្សឲ្យត្រេកអរចំពោះសូត្រ នឹងព្យាករណ៍នោះផង

---

๑ ភ្លើងឬដំរីចាំង ៣ ប្រការនេះ សំដៅយក រាគៈ ទោសៈ មោហៈ ។ អត្ថតោមតិ ។

តិបញ្ញាសវរំ ឧយ្ជុសតំ
ទ្វេ ច វេយ្យាករណំ អបរេ ច តេ
អសមេ បឋវគ្គវត្តេ អនុបុព្ពេន
ឯកមនា ឯសាមេវ មុនត្តំ
ម្ហលេ អាសវឆម្ហា យោគេ-
តេវវន្តំណាតង្គំសុត្តំ
វត្តសល្ហេ ឯដ្ឋសតំ
បឋវគ្គវរេ តេភ សមត្តា ។

អ្នកចាំងឡាយ ចូរមានចិត្តតែមួយ គឺ មានចិត្តនឹងនួន តាំងសោតប្រសាទស្តាប់នូវសូត្រដ៏ប្រសើរនោះ ដែលមានវគ្គដ៏ប្រសើរ ៥៣ នឹង ១៩០ ចាំងវេយ្យាករណ៍ ២ ប្រការ នឹងពាក្យតិចតួចដទៃ ។ ទៀត ក្នុងបឋមវគ្គចាំងអស់ ដែលមិនស្មើគ្នាតាមលំដាប់ដូចខ្លះ គឺមូលបរិយាយសូត្រ ១ សព្វាសវសំវរសូត្រ ១ ធម្មាយោទសូត្រ ១ កយវេរវសូត្រ ១ អនង្គណសូត្រ ១ អាកង្ខេយ្យសូត្រ ១ វត្ថូបមសូត្រ ១ សល្លេខសូត្រ ១ សម្មាទិដ្ឋិសូត្រ ១ សតិប្បដ្ឋានសូត្រ ១ ក្នុងវគ្គដ៏ប្រសើរចាំងនោះ ចប់តែប៉ុណ្ណេះហើយ ។

សីហនាទវគ្គោ

បឋមំ ឆ្លុទ្បសីហនាទសុត្តំ

(១៥៣) ឯវមេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ ភិក្ខវោតិ ។ ភទន្តេតិ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ ។

(១៥៤) ភគវា ឯតទវោច ឥធេវ ភិក្ខវេ សមណោ ឥធ ទុតិយោ សមណោ ឥធ តតិយោ សមណោ ឥធ ចតុត្ថោ សមណោ សុញ្ញា បរប្បវាទា សមណេហិ អញ្ញេភីតិ ឯវមេត[1] ភិក្ខវេ សម្មា សីហនាទំ ឧទ្ទិ ។ ឋានំ ខោ បនេតំ ភិក្ខវេ វិជ្ជតិ

---

១ ឱ. ឯវមេតំ ។

សីហនាទវគ្គ

ឆក្កនិបាតសូត្រ ទី ១

(១៥៣) ខ្ញុំបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគគង់នៅក្នុងវត្តជេតពន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋីដ៏ក្រងសាវត្ថី ។ លំដាប់នោះ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ហៅភិក្ខុទាំងឡាយថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូច្នេះ ។ ភិក្ខុទាំងឡាយនោះ ក៏ទទួលតាមពាក្យរបស់ព្រះមានព្រះភាគថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ។

(១៥៤) ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់យ៉ាងនេះថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សមណៈ (ទី ១) (គឺសោតាបន្ន) មានតែក្នុងសាសនានេះ សមណៈទី ២ (គឺសកទាគាមី) ក៏មានតែក្នុងសាសនានេះ សមណៈទី ៣ (គឺអនាគាមី) ក៏មានតែក្នុងសាសនានេះ សមណៈទី ៤ (គឺអរហន្ត) ក៏មានតែក្នុងសាសនានេះ វាទៈ (គឺទិដ្ឋិ ៦២) របស់សាសនាដទៃសូន្យចាកសមណៈទាំងឡាយ (ដែលស្ថិតនៅក្នុងផលទាំង ៤ ពួក) នឹងសមណៈទាំងឡាយដទៃ (ដែលស្ថិតនៅក្នុងមគ្គទាំង ៤ ពួកជាដើម) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយចូរបន្ទឹ នូវសីហនាទដោយប្រពៃយ៉ាងនេះឯងចុះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ហេតុនុ៎ះរមែងមាន

យំ ឥទ អញ្ញតិត្ថិយោ បរិព្ពាជកោ ឯវំ វទេយ្យ គោ បនាយស្មន្តំ អសុកោ តិ ពលំ យេន តុម្ហេ អាយស្មន្តោ អត្តនំ សម្ភាវយមានា[1] ឯវំ វទេថ ឥទេវ សមណោ ឥទ ទុតិយោ សមណោ ឥទ តតិយោ សមណោ ឥទ ចតុត្ថោ សមណោ សុញ្ញា បរប្បវាទា សមណេហិ អញ្ញេភិ ឥមំវាទិនោ តិក្ខត្តុ អញ្ញតិត្ថិយោ បរិព្ពាជកោ ឥមស្ស ភាសិតស្ស អត្ថំ ទោ ដោ អារុសោ តេន ភគវតា ជានតា បស្សតា អរហតា សម្មាសម្ពុទ្ធេន ចត្តារោ ធម្មា អក្ខាតា យេ មយំ អត្តនំ សម្ភាវយមានា ឯវំ វទេម ឥទេវ សមណោ ឥទ ទុតិយោ សមណោ ឥទ តតិយោ សមណោ ឥទ ចតុត្ថោ សមណោ

---

๑ ឧ. ម. អត្តនំ សម្ភាវយមានាតំ ន ទិស្សតិ ។

គឺពួកបរិព្វាជក ឈ្មោះអន្យតិរ្ថិយ[1] ក្នុងលោកនេះ សមជាន៖យោយយ៉ាងនេះថា លោកមានអាយុតាំងខ្លាយ ចាន់អ្វីជាគ្រឿងអាង ចាន់អ្វីជាកំឡាំង ដែលជាហេតុឲ្យលោកមានអាយុតាំងខ្លាយ ពិចារណាឃើញច្បាស់ក្នុងខ្លួន ហើយពោលយ៉ាងនេះថា សមណៈ(ទី១) មានតែក្នុងសាសនានេះ សមណៈទី២ មានតែក្នុងសាសនានេះ សមណៈទី៣ មានតែក្នុងសាសនានេះ សមណៈទី៤ មានតែក្នុងសាសនានេះ ឯទៈរបស់សាសនាដទៃសូន្យចាកសមណៈតាំងខ្លាយទាំងសមណៈតាំងខ្លាយដទៃ ម្នាលភិក្ខុតាំងខ្លាយ បើពួកបរិព្វាជកឈ្មោះអន្យតិរ្ថិយនិយាយយ៉ាងនេះ អ្នកតាំងខ្លាយត្រូវនិយាយយ៉ាងនេះវិញថា ម្នាលអាវុសោតាំងខ្លាយ មានធម៌ ៤ យ៉ាងដែលព្រះមានព្រះភាគអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធអង្គនោះទ្រង់ជ្រាប ទ្រង់ឃើញ ទ្រង់បានសំដែងហើយ ដល់យើងតាំងខ្លាយជាធម៌នាំឲ្យយើងតាំងខ្លាយពិចារណាឃើញច្បាស់ក្នុងខ្លួន ហើយនិយាយយ៉ាងនេះថា សមណៈ(ទី១) មានតែក្នុងសាសនានេះ សមណៈទី២ ក៏មានតែក្នុងសាសនានេះ សមណៈទី៣ក៏មានតែក្នុងសាសនានេះ សមណៈទី៤ក៏មានតែក្នុងសាសនានេះ ឯទៈរបស់

---

๑ ស្តី ប្រែថាកំពង់ សំដៅយកទំព័រ ៦២ ព្រោះពួកសត្វតែងធ្លុងតែងជាប់ជំពាក់ក្នុងលទ្ធិទាំងនេះ ។ ពួកអ្នកបួសដែលប្រកាន់លទ្ធិទាំងនេះ ហៅថា តិរ្ថិយ ។ តិរ្ថិយនិទៃគឺផ្សេងពីពុទ្ធសាសនា ហៅថា អន្យតិរ្ថិយ ។

សុញ្ញោ បរេហិ ឥតិ សមណោ អញ្ញាតីតំ កតមេ
ចត្តារោ អត្ថិ ខោ គោ អាវុសោ សត្តវំ បសាទោ
អត្ថិ ឆម្ភ បសាទោ អត្ថិ សីលេសុ បរិបូរ-
ការិតា សហធម្មិកា ខោ បន[1] បិយា មនាបា
គរុភាវនីយា ចេវ បញ្ញត្តិ ច អមេ ខោ គោ
អាវុសោ ចេត កតវតា ជានតា បស្សតា
អរហតា សម្មាសម្ពុទ្ធេន ចត្តារោ ឆម្ភ អក្ខាតា
យេ មយំ អត្តនិ សម្បស្សមានា អវំ វទេម
អនវវ សមណោ អន ទុតិយោ សមណោ
អន តតិយោ សមណោ អន ចតុត្ថោ សមណោ
សុញ្ញោ បរេហិ ឥតិ សមណេហិ អញ្ញាតីតំ ។ ឥធ
ខោ បនេតំ តិដ្ឋតវ វិដ្ឋតិ យំ អញ្ញតិត្ថិយា ប-
រិញ្ញាតា អវំ វទេយ្យុំ អម្ហាកម្ប ខោ អាវុសោ
អត្ថិ សត្តវំ បសាទោ យេ[2] អម្ហាកំ សត្ថា
អម្ហាកម្ប អត្ថិ ឆម្ភ បសាទោ យេ[3] អម្ហាកំ

---

๑ ម. បន នោ ។ ๒-๓ ម.ម. សោ ។

សាសនាដទៃសូន្យចាកសមណៈតាំងពីរយ នឹងសមណៈតាំងពីរយដទៃ ធម៌តាំង ៤ ប្រការតើដូចម្តេច ម្នាលអាវុសោតាំងពីរយ គឺយើងតាំងពីរយ មានសេចក្តីជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាស្តា ១ មានសេចក្តីជ្រះថ្លាក្នុងព្រះធម៌ ១ មានការៈជាអ្នកធ្វើឲ្យបរិបូណ៌ក្នុងសីលតាំងពីរយ ១ ពួកសហធម្មិក[1] ដែលជាគ្រហស្ថក្តី ជាបព្វជិតក្តី តែងជាទីស្រឡាញ់ ជាទីពេញចិត្ត ១ ម្នាលអាវុសោតាំងពីរយ ធម៌តាំង ៤ ប្រការនេះឯង ដែលព្រះមានព្រះភាគជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធអង្គនោះទ្រង់ជ្រាប ទ្រង់ឃើញ ទ្រង់បានសំដែងហើយ ដល់យើងតាំងពីរយ ជាធម៌នាំឲ្យយើងតាំងពីរយពិចារណាឃើញច្បាស់ក្នុងខ្លួន ហើយនិយាយយ៉ាងនេះថា សមណៈ(ទី ១) មានតែក្នុងសាសនានេះ សមណៈទី ២ ក៏មានតែក្នុងសាសនានេះ សមណៈទី ៣ ក៏មានតែក្នុងសាសនានេះ សមណៈទី ៤ ក៏មានតែក្នុងសាសនានេះ វាទៈរបស់សាសនាដទៃសូន្យចាកសមណៈតាំងពីរយនឹងសមណៈតាំងពីរយដទៃ ។ ម្នាលភិក្ខុតាំងពីរយ គង់មានហេតុជាទំនងយ៉ាងនេះ គឺ ពួកបរិព្វាជកជាអន្យតិត្ថិយគប្បីនិយាយយ៉ាងនេះថា យើងតាំងពីរយមានសេចក្តីជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាស្តា ដែលជាសាស្តារបស់ពួកយើងដែរ យើងតាំងពីរយមានសេចក្តីជ្រះថ្លាក្នុងព្រះធម៌ ដែលជាធម៌របស់ពួកយើងដែរ យើងតាំងពីរយ

---

๑ មាន ៧ ពួក គឺ ភិក្ខុ ๑ ភិក្ខុនី ๑ សិក្ខមានា ๑ សាមណេរ ๑ សាមណេរី ๑ ឧបាសក ๑ ឧបាសិកា ๑ ។ អដ្ឋកថា ។

ឯម្ពោ អយម្បិ សីលេសុ បរិបូរការិនោ យាវ
អញ្ញាតំ សីលានំ អញ្ញាតម្បិ សមាធម្មិកា ឥយា
មជាតា តមាជ្ជា ចេវ បច្ចវិតា ច ។ ឥធ តោ
អាវុសោ តោ វិសេសោ តោ អធិប្បាយោ[1] កិំ
ជាតាតករណំ យទិទំ តុម្ហាកញ្ចេវ អម្ហាកញ្ច ។
ឃរាវាសិនោ តិក្ខវេ អញ្ញតិត្ថិយា បរិញ្ញវតោ ឃវ-
មស្ស វចនីយោ កិំ បជានាវុសោ ឃតោ ឯដ្ឋា
ទុធាហុ បុថូ ឯដ្ឋាតិ ។ សម្ពោ ព្យាករមានោ
តិក្ខវេ អញ្ញតិត្ថិយា បរិញ្ញវតោ ឃវំ ព្យាករេយ្យុំ
ឃតោ ហាវុសោ ឯដ្ឋា ន បុថូ ឯដ្ឋាតិ ។ សោ
បជានាវុសោ ឯដ្ឋា សកតស្ស ទុធាហុ វីតរាគស្សាតិ ។
សម្ពោ ព្យាករមានោ តិក្ខវេ អញ្ញតិត្ថិយា បរិញ្ញវតោ
ឃវំ ព្យាករេយ្យុំ វីតរាគស្សាវុសោ សោ ឯដ្ឋា ន
សោ ឯដ្ឋា សកតស្សាតិ ។ សោ បជានាវុសោ ឯដ្ឋា

---

๑ អធិប្បាយសោតិបិ ពាហិ ។

ឃ្លានឆ្លើយប្រប៉ូណ៎កុដិសីលភាវ័ឡយ ដែលណាសីលរបស់ពួកយើងដែរ ពួកសហធម្មិក គឺគ្រហស្ថនឹងបព្វជិត ក៏ជាទីស្រឡាញ់ ជាទីពេញចិត្ត របស់យើងតាំងឡាយដែរ ។ ម្នាលអាវុសោតាំងឡាយ កាលបើយ៉ាងនេះ ពួកលោកនឹងពួកយើងមានសេចក្តីប្លែកគ្នាត្រង់ណា មានអធិប្បាយ ដូចម្តេច មានការឆ្លើយផ្សេងគ្នាដូចម្តេច ។ ម្នាលកិកុំតាំងឡាយ ពួកបរិព្វាជកជាអន្យតិរ្ថិយ គង់និយាយយ៉ាងនេះ អ្នកតាំងឡាយត្រូវនិយាយយ៉ាងនេះថា ម្នាលអាវុសោតាំងឡាយ ទីបំផុតនៃសេចក្តីជ្រះថ្លា[1] មានតែ ១ ឬមានប្រើន ។ ម្នាលកិកុំតាំងឡាយ ពួកបរិព្វាជកជាអន្យតិរ្ថិយ កាលដែលពួកគេឲ្យត្រូវ គប្បីពួកគេយ៉ាងនេះថា ម្នាលអាវុសោតាំងឡាយ ឯទីបំផុតនៃសេចក្តីជ្រះថ្លាមានតែមួយ មិនមានប្រើនទេ ។ អ្នកតាំងឡាយត្រូវសួរថា ម្នាលអាវុសោតាំងឡាយ ទីបំផុតនៃសេចក្តីជ្រះថ្លានោះជារបស់បុគ្គលប្រកបដោយរាគៈ ឬជារបស់បុគ្គលប្រាសចាករាគៈ ។ ម្នាលកិកុំតាំងឡាយ ពួកបរិព្វាជកអន្យតិរ្ថិយ កាលដែលពួកគេឲ្យត្រូវ គប្បីពួកគេយ៉ាងនេះថា ម្នាលអាវុសោតាំងឡាយ ទីបំផុតនៃសេចក្តីជ្រះថ្លានោះ ជារបស់បុគ្គលប្រាសចាករាគៈ ទីបំផុតនៃសេចក្តីជ្រះថ្លានោះ មិនមែនជារបស់បុគ្គលដែលប្រកបដោយរាគៈទេ ។ អ្នកតាំងឡាយត្រូវសួរថា

---

๑ ជានដំលៅព្រះអរហត្តផល ។ អដ្ឋកថា ។

សនោសស្ស ឲ្យាមហំ វីតនោសស្សតំ ។ សព្ភ
ព្យាករមាហ កិត្តវេ អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្វាជកា ឯវំ
ព្យាករេយ្យុំ វីតនោសស្សាវុសោ សា ឯជ្ឈា ឧ សា
ឯជ្ឈា សនោសស្សតំ ។ សា បជាវុសោ ឯជ្ឈា
សមោហស្ស ឲ្យាមហំ វីតមោហស្សតំ ។ សម្មា ព្យា-
ករមាហ កិត្តវេ អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្វាជកា ឯវំ ព្យាក-
រេយ្យុំ វីតមោហស្សាវុសោ សា ឯជ្ឈា ឧ សា ឯជ្ឈា សមោ-
ហស្សតំ ។ សា បជាវុសោ ឯជ្ឈា សឥណ្ហស្ស ឲ្យាមហំ
វីតឥណ្ហស្សតំ ។ សម្មា ព្យាករមាហ កិត្តវេ អញ្ញតិត្ថិ-
យា បរិព្វាជកា ឯវំ ព្យាករេយ្យុំ វីតឥណ្ហស្សាវុសោ

ទីបំផុតនៃសេចក្តីផ្ទេរថ្ងៃនោះ ជារបស់បុគ្គលប្រកបដោយទោស: ឬជា
របស់បុគ្គលប្រាសចាកទោស: ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកបរិព្វាជក
ជាអន្យតិរ្ថិយ កាលដែលពោលឲ្យត្រូវ គប្បីពោលយ៉ាងនេះថា ម្នាល
អាវុសោទាំងឡាយ ទីបំផុតនៃសេចក្តីផ្ទេរថ្ងៃនោះ ជារបស់បុគ្គល
ប្រាសចាកទោស: ទីបំផុតនៃសេចក្តីផ្ទេរថ្ងៃនោះ មិនមែនជារបស់
បុគ្គលប្រកបដោយទោស:ទេ ។ អ្នកទាំងឡាយត្រូវសួរថា ម្នាលអាវុ-
សោទាំងឡាយ ទីបំផុតនៃសេចក្តីផ្ទេរថ្ងៃនោះ ជារបស់បុគ្គលប្រកប
ដោយមោហ: ឬជារបស់បុគ្គលប្រាសចាកមោហ: ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង
ឡាយ ពួកបរិព្វាជកជាអន្យតិរ្ថិយ កាលពោលឲ្យត្រូវ គប្បីពោល-
យ៉ាងនេះថា ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ទីបំផុតនៃសេចក្តីផ្ទេរថ្ងៃនោះ
ជារបស់បុគ្គលប្រាសចាកមោហ: ទីបំផុតនៃសេចក្តីផ្ទេរថ្ងៃនោះ មិន
មែនជារបស់បុគ្គលប្រកបដោយមោហ:ទេ ។ អ្នកទាំងឡាយត្រូវសួរថា
ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ទីបំផុតនៃសេចក្តីផ្ទេរថ្ងៃនោះ ជារបស់បុគ្គល
ប្រកបដោយតណ្ហា ឬជារបស់បុគ្គលប្រាសចាកតណ្ហា ។ ម្នាលភិក្ខុ
ទាំងឡាយ ពួកបរិព្វាជកជាអន្យតិរ្ថិយ កាលពោលដោយត្រឹមត្រូវ គប្ប
ីពោលយ៉ាងនេះជា ទីបំផុតនៃសេចក្តីផ្ទេរថ្ងៃនោះ ជារបស់បុគ្គលប្រាស

សោ ឯដ្ឋោ ឯ សោ ឯដ្ឋោ សតល្លោសប្បតិ ។ សោ បនាយុសោ ឯដ្ឋោ សទ្ធានេនេសប្ប ទុនាហុ អនុ-ចាធានេនប្បតិ ។ សម្មា ព្យាករមានោ តិក្ខត្តុំ អញ្ញតិត្ថិយោ បរិញ្ញេតោ ឯវំ ព្យាករេយ្យុំ អនុ-ចាធានេនប្បាយុសោ សោ ឯដ្ឋោ ឯ សោ ឯដ្ឋោ សទ្ធានេនប្បតិ ។ សោ បនាយុសោ វិន្ធសុនោ ទុនាហុ អវិន្ធសុនោតិ ។ សម្មា ព្យាករមានោ តិក្ខត្តុំ អញ្ញតិត្ថិយោ បរិញ្ញេតោ ឯវំ ព្យាករេយ្យុំ វិន្ធសុនោ អាយុសោ សោ ឯដ្ឋោ ឯ សោ ឯដ្ឋោ អវិន្ធសុនោតិ ។ សោ បនាយុសោ ឯដ្ឋោ អនុ-រុន្ធប្បដិវិរុន្ធសប្ប ទុនាហុ អនន្តរុន្ធប្បដិវិរុន្ធសប្បតិ[1] ។ សម្មា ព្យាករមានោ តិក្ខត្តុំ អញ្ញតិត្ថិយោ បរិញ្ញេតោ

---

๑ អនន្តរុទ្ធាប្បដិវិរុទ្ធសប្បតិ ឥតិបិ ជាហេ ។

ចាកតណ្ហា ទីបំផុតនៃសេចក្តីជ្រះថ្លានោះ មិនមែនជារបស់បុគ្គលប្រកបដោយតណ្ហាទេ ។ អ្នកចាំឆ័ត្រឡាយត្រូវសួរថា ម្នាលអាវុសោចាំឆ័ត្រឡាយ ទីបំផុតនៃសេចក្តីជ្រះថ្លានោះ ជារបស់បុគ្គលប្រកបដោយទុក្ខាគាន ឬជារបស់បុគ្គលមិនមានទុក្ខាគាន ។ ម្នាលភិក្ខុចាំឆ័ត្រឡាយ ពួកបរិព្វាជកដទៃអន្យតិរ្ថិយ កាលពោលដោយត្រឹមត្រូវ គប្បីពោលយ៉ាងនេះថា ម្នាលអាវុសោចាំឆ័ត្រឡាយ ទីបំផុតនៃសេចក្តីជ្រះថ្លានោះ ជារបស់បុគ្គលមិនមានទុក្ខាគាន ទីបំផុតនៃសេចក្តីជ្រះថ្លានោះ មិនមែនជារបស់បុគ្គលប្រកបដោយទុក្ខាគានទេ ។ អ្នកចាំឆ័ត្រឡាយត្រូវសួរថា ម្នាលអាវុសោចាំឆ័ត្រឡាយ ទីបំផុតនៃសេចក្តីជ្រះថ្លានោះ ជារបស់បណ្ឌិត ឬជារបស់បុគ្គលមិនមែនជាបណ្ឌិត ។ ម្នាលភិក្ខុចាំឆ័ត្រឡាយ ពួកបរិព្វាជកដទៃអន្យតិរ្ថិយ កាលពោលដោយត្រឹមត្រូវ គប្បីពោលយ៉ាងនេះថា ម្នាលអាវុសោចាំឆ័ត្រឡាយ ទីបំផុតនៃសេចក្តីជ្រះថ្លានោះ ជារបស់បណ្ឌិត ទីបំផុតនៃសេចក្តីជ្រះថ្លានោះ មិនមែនជារបស់បុគ្គលដែលមិនមែនជាបណ្ឌិតទេ ។ អ្នកចាំឆ័ត្រឡាយត្រូវសួរថា ម្នាលអាវុសោចាំឆ័ត្រឡាយ ទីបំផុតនៃសេចក្តីជ្រះថ្លានោះ ជារបស់បុគ្គលដែលនៅមានត្រេកអរ នៅមានក្រោធ ឬជារបស់បុគ្គលដែលមិនមានត្រេកអរ នឹងមិនមានក្រោធ ម្នាលភិក្ខុចាំឆ័ត្រឡាយ ពួកបរិព្វាជកដទៃអន្យតិរ្ថិយ កាលដែលពោលដោយត្រឹមត្រូវ គប្បីពោលយ៉ាងនេះថា

ឃំ ព្យាករេយ្យុំ អនេនុរុទ្ធប្បដិរុទ្ធសប្បាយោ សា

ឯដ្ឋា ឧ សា ឯដ្ឋា អនុរុទ្ធប្បដិរុទ្ធសប្បាតិ ។

សា បឋាយោ ឯដ្ឋា បមញ្ញារម្មណស្ស បមញ្ញាតិនោ

ឧធាហុ ឯប្បមញ្ញារម្មណស្ស ឯប្បមញ្ញាតិនោតិ ។

សម្មា ព្យាករមានោ កិន្តេវ អញ្ញាតិព្ពយោ បរិព្យាបេតោ

ឃំ ព្យាករេយ្យុំ ឯប្បមញ្ញារម្មណស្សាយោ សា ឯដ្ឋា

ឯប្បមញ្ញាតិនោ ឧ សា ឯដ្ឋា បមញ្ញារម្មណស្ស

បមញ្ញាតិនោតិ ។

ទីបំផុតនៃសេចក្តីជ្រះថ្លានោះ ជារបស់បុគ្គលមិនមានត្រេកអរ មិនមានក្រោធ ទីបំផុតនៃសេចក្តីជ្រះថ្លានោះ មិនមែនជារបស់បុគ្គលទៅមានត្រេកអរ ទៅមានក្រោធទេ ។ អ្នកចាំធ្លាយត្រូវសួរថា ម្នាលអាវុសោចាំធ្លាយ ទីបំផុតនៃសេចក្តីជ្រះថ្លានោះ ជារបស់បុគ្គលមានបបញ្ចធម៌(១) ជាទីត្រេកអរ មានសេចក្តីត្រេកអរក្នុងបបញ្ចធម៌ ឬជារបស់បុគ្គលមិនមានបបញ្ចធម៌ជាទីត្រេកអរ មិនមានសេចក្តីត្រេកអរក្នុងបបញ្ចធម៌ ។ ម្នាលភិក្ខុចាំធ្លាយ ពួកបរិព្វាជកជាអន្យតិ្ថរ កាលព្យាករដោយត្រឹមត្រូវ គប្បីព្យាករយ៉ាងនេះថា ម្នាលអាវុសោចាំធ្លាយ ទីបំផុតនៃសេចក្តីជ្រះថ្លានោះ ជារបស់បុគ្គលមិនមានបបញ្ចធម៌ជាទីត្រេកអរ មិនមានសេចក្តីត្រេកអរក្នុងបបញ្ចធម៌ ទីបំផុតនៃសេចក្តីជ្រះថ្លានោះ មិនមែនជារបស់បុគ្គលមានបបញ្ចធម៌ជាទីត្រេកអរ មានសេចក្តីត្រេកអរក្នុងបបញ្ចធម៌ទេ ។

---

๑ បបញ្ចធម៌ សំដៅយកកិលេសដែលធ្វើធំណើរបស់សត្វឲ្យយឺតយូរក្នុងភព ជានដ៏ល់តណ្ហា ទិដ្ឋិ មានៈ ។ អដ្ឋកថា ។

(๑๕๕) ទ្វេមា ភិក្ខវេ ទិដ្ឋិយោ ភវទិដ្ឋិ ច វិភវទិដ្ឋិ ច ។ យេ ហិ កេចិ ភិក្ខវេ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ភវទិដ្ឋិ អស្សាទា ភវទិដ្ឋិ ទុបគតា ភវទិដ្ឋិ អជ្ឈោសិតា វិភវទិដ្ឋិយា តេ បដិវុត្តា ។ យេ ហិ កេចិ ភិក្ខវេ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា វិភវទិដ្ឋិ អស្សាទា វិភវទិដ្ឋិ ទុបគតា វិភវទិដ្ឋិ អជ្ឈោសិតា ភវទិដ្ឋិយា តេ បដិវុត្តា ។ យេ ហិ កេចិ ភិក្ខវេ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ឥមា ទ្វេ ទិដ្ឋិយោ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថាភូតំ នប្បជានន្តិ តេ សរាគា តេ សទោសា តេ សមោហា តេ សតណ្ហា តេ សឧបាទានា តេ អវិជ្ជានុគតា តេ អនុរុទ្ធប្បដិវុត្តា តេ បបញ្ចារាមា បបញ្ចរតិនោ

[១៥៥] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទិដ្ឋិនេះមាន ២ ប្រការគឺ ភវទិដ្ឋិ[1] ១ វិភវទិដ្ឋិ[2] ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក៏ពួកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍ណាមួយ ជាអ្នកតោងជាប់នឹងភវទិដ្ឋិ ចូលទៅកាន់ភវទិដ្ឋិ ប៉ុនែ៎បពួកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍នោះក៏ស្អប់ខ្ពើមវិភវទិដ្ឋិ[3] ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍ណាមួយ ជាអ្នកតោងជាប់នៅនឹងវិភវទិដ្ឋិ ចូលទៅកាន់វិភវទិដ្ឋិ ប៉ុនែ៎បពួកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍នោះក៏ស្អប់ខ្ពើមភវទិដ្ឋិ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍ណាមួយ មិនដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីកើតឡើងផង នូវសេចក្តីវិនាសផង នូវអានិសង្សផង នូវទោសផង នៃទិដ្ឋិទាំង ៤ នេះ នូវសេចក្តីរលាស់ចេញនូវទិដ្ឋិទាំង៤នោះផង តាមសេចក្តីពិតទេ តថាគតពោលថា ពួកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ជាអ្នកប្រកបដោយភគៈ ជាអ្នកប្រកបដោយទោសៈ ជាអ្នកប្រកបដោយមោហៈ ជាអ្នកប្រកបដោយតណ្ហា ជាអ្នកប្រកបដោយឧបាទាន ជាអ្នកល្ងង់ខ្លៅ អ្នកនៅមានត្រេកអរ នៅមានក្រៃវក្រោធ ជាអ្នកមានបបញ្ចធម៌ជាទីត្រេកអរ មានសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងបបញ្ចធម៌

---

១ បានដំលៅសស្សតទិដ្ឋិ ។ ២ បានដំលៅឧច្ឆេទទិដ្ឋិ ។ អដ្ឋកថា ។ ៣ អដ្ឋកថា ថា មនុស្សពួកនេះ ឈ្មោះប្រកែកនឹងអ្នកប្រកាន់វិភវទិដ្ឋិ ថា ពួកអ្នកជាមនុស្សល្ងង់ខ្លៅ មិនស្គាល់ច្បាស់ថា លោកនេះទៀងទាត់ លោកនេះមិនជាប់សូន្យ ដូច្នេះឡើយ ។

កេ ន បរិមុច្ចន្តិ ជាតិយា ជរាមរណេន សោកេហិ-
បរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសេហិ[1] ន បរិមុច្ចន្តិ ទុក្ខ-
స్మాతి వదామិ ។ យេ హិ కេចិ[2] សមណា វ
ព្រាហ្មណា វ ឥមាសំ ទ្វិន្នំ ធាតូនំ ឥដ្ឋំ សមុទយញ្ច
អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច
យថាភូតំ បជានន្តិ កេ វីតរាគា កេ វីតទោសា កេ
វីតមោហា កេ វីតតណ្ហា កេ អនុបាទានា កេ
វិន្ទសុនោ កេ អនុត្តរេន្ទបរិវរិន្ទា កេ និព្ពុតញ្ហកមា
និព្ពុតញ្ហរតិនោ កេ បរិមុច្ចន្តិ ជាតិយា ជរាមរណេន
សោកេហិ បរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសេហិ បរិមុច្ចន្តិ
ទុក្ខស្មាតិ វទាមិ ។

(១៥៦) ចត្តារីមានិ ភិក្ខវេ ឧបាទានានិ កតមានិ
ចត្តារិ កាមុបាទានំ ទិដ្ឋុបាទានំ សីលព្វតុបាទានំ

---

๑ ឧ.ម. សោកេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ ទោមនស្សេហិ ឧបាយាសេហិ ។ ๒ ឧ.ម.
យេ ច ខោ កេចិ ភិក្ខវេ ។

ពួកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ មិនរួចស្រឡះចាកជាតិ ជរា មរណៈ សោក ខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ្ខកោមនស្សទន់ឆ្អែតចង្អល់ចិត្ត រមែងមិនរួចស្រឡះចាកវដ្តទុក្ខឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក៏ពួកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍ណាមួយ ដឹងច្បាស់ នូវសេចក្តីកើតឡើងផង នូវសេចក្តីវិនាសផង នូវអានិសង្សផង នូវទោសផង នៃទិដ្ឋិទាំង ๒ នេះ នូវសេចក្តីរលាស់ចេញ (នូវទិដ្ឋិទាំង ๒ នោះ) ផង តាមសេចក្តីពិត ត្រាស់ដឹងថា ពួកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ជាអ្នកប្រាសចាកភាគៈ ជាអ្នកប្រាសចាកទោសៈ ជាអ្នកប្រាសចាកមោហៈ ជាអ្នកប្រាសចាកតណ្ហា ជាអ្នកមិនមានឧបាទាន ជាអ្នកចេះដឹង ជាអ្នកមិនមានសេចក្តីក្រែងអើង នឹងសេចក្តីក្រោធ ជាអ្នកមិនមានបបញ្ចធម៌ជាទីត្រេកអរ មិនមានសេចក្តីត្រេកអរក្នុងបបញ្ចធម៌ ពួកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ រមែងរួចស្រឡះចាកជាតិ ជរា មរណៈ សោក ខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ្ខកោមនស្ស នឹងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត រមែងរួចស្រឡះចាកវដ្តទុក្ខ ។

(๑๙๖) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ឧបាទាន(សេចក្តីប្រកាន់មាំ) នេះមាន ๔ ប្រការ ឧបាទាន ๔ តើដូចម្តេច គឺ កាមុបាទាន(សេចក្តីប្រកាន់មាំក្នុងកាម) ๑ ទិដ្ឋុបាទាន (សេចក្តីប្រកាន់មាំក្នុងទិដ្ឋិ) ๑ សីលព្វតុបាទាន

อตฺถภญฺชนานนฺติ ฯ สนฺติ ภิกฺขเว เอเก สมณพฺราหฺมณา สพฺพกาลานปริญฺญาวาทา ปฏิชานมานา เต น สพฺเพ สพฺพกาลานปริญฺญำ ปญฺญเปนฺติ ตีหปริญฺญำ ปญฺญเปนฺติ ตีหปริญฺญำ ปญฺญเปนฺติ น ทิฏฺฐกาลานสฺส ปริญฺญำ ปญฺญเปนฺติ น สีลสวนกาลานสฺส ปริญฺญำ ปญฺญเปนฺติ น อตฺถภญฺชกาลานสฺส ปริญฺญำ ปญฺญเปนฺติ กสฺมา เตสำ ภควตา ปหีนตฺตา ตสฺมา เตสำ ภควา ปหีนกาลานปริญฺญำ ปญฺญเปติ เตสำ หิ ทิฏฺฐกาลานปริญฺญา สีลสวนกาลานปริญฺญา อตฺถภญฺชกาลานปริญฺญา ปหีนา ตสฺมา เตสำ ภควา ปหีนกาลานปริญฺญำ ปญฺญเปติ เอเต ปน ภิกฺขเว สมณพฺราหฺมณา สพฺพกาลานปริญฺญาวาทา ปฏิชานมานา เต น สพฺเพ สพฺพกาลานปริญฺญำ ปญฺญเปนฺติ ตีหปริญฺญำ ปญฺญเปนฺติ ตีหปริญฺญำ ปญฺญเปนฺติ น ทิฏฺฐกาลานสฺส ปริญฺญำ ปญฺญเปนฺติ น สีลสวนกาลานสฺส ปริญฺญำ ปญฺญเปนฺติ น อตฺถภญฺชกาลานสฺส ปริญฺญำ ปญฺญเปนฺติ ฯ สนฺติ ภิกฺขเว เอเก สมณพฺราหฺมณา สพฺพกาลานปริญฺญาวาทา ปฏิชานมานา

(សេចក្តីប្រកាន់មាំក្នុងសីលនឹងវត) ១ អត្តវាទុបាទាន (សេចក្តីប្រកាន់មាំក្នុងពាក្យពោលថាខ្លួនប្រាណ) ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មានសមណព្រាហ្មណ៍ពួកមួយ ប្តេជ្ញាថាជាអ្នកពោលនូវការកំណត់ដឹងនូវឧបាទានទាំងអស់ តែសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ មិនបញ្ញត្តនូវការកំណត់ដឹងនូវឧបាទានទាំងអស់ ដោយប្រពៃទេ បញ្ញត្តតែការកំណត់ដឹងនូវកាមុបាទាន (ប៉ុណ្ណោះ) មិនបញ្ញត្តនូវការកំណត់ដឹងនូវទិដ្ឋុបាទាន មិនបញ្ញត្តនូវការកំណត់ដឹងនូវសីលព្វតុបាទាន មិនបញ្ញត្តនូវការកំណត់ដឹងនូវអត្តវាទុបាទានទេ ដំណើរនោះព្រោះហេតុអ្វី ព្រោះថាសមណព្រាហ្មណ៍ដ៏ចំរើនទាំងនោះ មិនបានដឹងច្បាស់នូវហេតុទាំង ៣ ប្រការនេះតាមសេចក្តីពិតឡើយ ព្រោះហេតុនោះបានជា ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ដ៏ចំរើននោះ ប្តេជ្ញាថាជាអ្នកពោលនូវការកំណត់ដឹងនូវឧបាទានទាំងអស់ តែពួកគេទាំងនោះ មិនបញ្ញត្តនូវការកំណត់ដឹងនូវឧបាទានទាំងអស់ ដោយប្រពៃទេ បញ្ញត្តតែការកំណត់ដឹងនូវកាមុបាទានប៉ុណ្ណោះ មិនបញ្ញត្តនូវការកំណត់ដឹងនូវទិដ្ឋុបាទាន មិនបញ្ញត្តនូវការកំណត់ដឹងនូវសីលព្វតុបាទាន មិនបញ្ញត្តនូវការកំណត់ដឹងនូវអត្តវាទុបាទានទេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មានសមណព្រាហ្មណ៍ពួកមួយ ប្តេជ្ញាថាជាអ្នកពោលនូវការកំណត់ដឹងនូវឧបាទាន

เตน หิ สาริปุตฺต สพฺพาหารานมปริญฺญํ ปญฺญาเปหิ กาฬุ-
ทายิสฺส ปริญฺญํ ปญฺญาเปหิ ผุสฺสทายิสฺส ปริญฺญํ
ปญฺญาเปหิ ฉวิลตาทายิสฺส ปริญฺญํ ปญฺญาเปหิ
ฉ อชฺฌตฺติกายตนานิ ปริญฺญํ ปญฺญาเปหิ ตโย กิเลสา
โหนฺตุ ฯเปฯ ตตฺร หิ เต ภิกฺขเว สมณพฺราหฺมณา
เอวํ วทามิ ยถาภูตํ ญาณทสฺสนาย นาลนฺติ กสฺมา เต
ภิกฺขเว สมณพฺราหฺมณา สพฺพาหารานมปริญฺญาตตฺตา
ปฏิฆานมยานา เตน หิ สาริปุตฺต สพฺพาหารานมปริญฺญํ
ปญฺญาเปหิ กาฬุทายิสฺส ปริญฺญํ ปญฺญา-
เปหิ ผุสฺสทายิสฺส ปริญฺญํ ปญฺญาเปหิ ฉวิลตา-
ทายิสฺส ปริญฺญํ ปญฺญาเปหิ ฉ อชฺฌตฺติกายตนานิ
ปริญฺญํ ปญฺญาเปหิ ฯ สนฺติ ภิกฺขเว เอเก สมณ-
พฺราหฺมณา สพฺพาหารานมปริญฺญาตตฺตา ปฏิฆานมยานา
เตน หิ สาริปุตฺต สพฺพาหารานมปริญฺญํ ปญฺญาเปหิ กาฬุ-
ทายิสฺส ปริญฺญํ ปญฺญาเปหิ ผุสฺสทายิสฺส ปริญฺญํ
ปญฺญาเปหิ ฉวิลตาทายิสฺส ปริญฺญํ ปญฺญาเปหิ ฉ
อชฺฌตฺติกายตนานิ ปริญฺญํ ปญฺญาเปหิ ตโย กิเลสา โหนฺตุ

ទាំងអស់ តែសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ មិនបញ្ញត្តនូវការកំណត់ដឹងនូវទុក្ខាទានទាំងអស់ ដោយប្រពៃទេ បញ្ញត្តតែការកំណត់ដឹងនូវកាមុបាទាន បញ្ញត្តតែការកំណត់ដឹងនូវទិដ្ឋុបាទានប៉ុណ្ណោះ មិនបញ្ញត្តនូវការកំណត់ដឹងនូវសីលព្វតុបាទាន មិនបញ្ញត្តនូវការកំណត់ដឹងនូវអត្តវាទុបាទានទេ ដំណើរនោះព្រោះហេតុអ្វី ព្រោះថាពួកសមណព្រាហ្មណ៍ដ៏ចំរើននោះ មិនដឹងច្បាស់នូវហេតុទាំង ២ ប្រការនេះតាមពិតទេ ព្រោះហេតុនោះបានជាពួកសមណព្រាហ្មណ៍ដ៏ចំរើននោះ ប្តេជ្ញាថាជាអ្នកពោលនូវការកំណត់ដឹងនូវទុក្ខាទានទាំងអស់ តែពួកគេនោះមិនបញ្ញត្តនូវការកំណត់ដឹងនូវទុក្ខាទានទាំងអស់ដោយប្រពៃទេ បញ្ញត្តតែការកំណត់ដឹងនូវកាមុបាទាន បញ្ញត្តតែការកំណត់ដឹងនូវទិដ្ឋុបាទាន បញ្ញត្តតែការកំណត់ដឹងនូវសីលព្វតុបាទានប៉ុណ្ណោះ មិនបញ្ញត្តនូវការកំណត់ដឹងនូវអត្តវាទុបាទានទេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មានសមណព្រាហ្មណ៍ពួកមួយ ប្តេជ្ញាថាជាអ្នកពោលនូវការកំណត់ដឹងនូវទុក្ខាទានទាំងអស់ តែពួកគេទាំងនោះ មិនបញ្ញត្តនូវការកំណត់ដឹងនូវទុក្ខាទានទាំងអស់ដោយប្រពៃទេ បញ្ញត្តតែការកំណត់ដឹងនូវកាមុបាទាន បញ្ញត្តតែការកំណត់ដឹងនូវទិដ្ឋុបាទាន បញ្ញត្តតែការកំណត់ដឹងនូវសីលព្វតុបាទានប៉ុណ្ណោះ មិនបញ្ញត្តនូវការកំណត់ដឹងនូវអត្តវាទុបាទានទេ ដំណើរនោះ តើព្រោះហេតុអ្វី

សីហនាទវគ្គស្ស ទុតិយសីហនាទសុត្តេ ចត្តារិ ឧបាទានានិ

[illegible] ភគវន្តំ សមណព្រាហ្មណា ឯតទវោចុំ ហន្ទ
យេនារហតិ ភគវា តេនុបសង្កមថ្ង តេ ភគវន្តំ សមណ-
ព្រាហ្មណា សង្គុទាទានបរិញ្ញាភទា បដិជានមានា តេ
ន សម្មា សង្គុទានានស្ស បរិញ្ញំ បញ្ញាបេន្តិ តណ-
ហុទាទានស្ស បរិញ្ញំ បញ្ញាបេន្តិ ទិដ្ឋុទាទានស្ស បរិញ្ញំ
បញ្ញាបេន្តិ សីលព្វតុទាទានស្ស បរិញ្ញំ បញ្ញាបេន្តិ
ន អត្តវាទុទាទានស្ស បរិញ្ញំ បញ្ញាបេន្តិ ។ ឯវរូបេ
ខោ តំ ភិក្ខវេ ធម្មវិនយេ យោ សត្ថរិ បសាទោ សោ ន
សម្មក្ខតោ អក្ខាយតិ យោ ធម្មេ បសាទោ សោ
ន សម្មក្ខតោ អក្ខាយតិ យោ សីលេសុ បរិបូរ-
ការិតា[1] សា ន សម្មក្ខតា អក្ខាយតិ យា
សហាធម្មិកេសុ បិយមនាបតា សា ន សម្មក្ខតា
អក្ខាយតិ តំ កិស្ស ហេតុ ឯវញ្ហេតំ ភិក្ខវេ
ហោតិ យថាតំ ទុវក្ខាតេ ធម្មវិនយេ ទុប្បវេទិតេ
អនិយ្យានិកេ អនុបសមសំវត្តនិកេ អសម្មាសម្ពុទ្ធប្ប-
វេទិតេ ។

---

១ បរិបូរិការិតាតិបិ ឆវោ ។

ព្រោះថាពួកសមណព្រាហ្មណ៍ដ៏ចំរើននោះ មិនដឹងច្បាស់នូវហេតុ ១ ប្រការនេះតាមពិតទេ ព្រោះហេតុនោះឯងជា ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ដ៏ចំរើននោះ ប្តេជ្ញាថាជាអ្នកពោលនូវការកំណត់ដឹងនូវទុក្ខាបានតាំងអស់ តែពួកគេនោះ មិនបញ្ញត្តនូវការកំណត់ដឹងនូវទុក្ខាបានតាំងអស់ទេ បញ្ញត្តតែការកំណត់ដឹងនូវកាមុបាទាន បញ្ញត្តតែការកំណត់ដឹងនូវទិដ្ឋុបាទាន បញ្ញត្តតែការកំណត់ដឹង នូវសីលព្វតុបាទានប៉ុណ្ណោះ មិនបញ្ញត្តនូវការកំណត់ដឹងនូវអត្តវាទុបាទានទេ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តីថ្លែងថ្វាណាក្នុងសាស្ត្រា ក្នុងធម្មវិន័យបែបនេះឯង សេចក្តីថ្លែងថ្វានោះមិនហៅថាប្រព្រឹត្តទៅដោយប្រពៃទេ សេចក្តីថ្លែងថ្វាក្នុងធម៌ ក៏មិនហៅថាប្រព្រឹត្តទៅដោយប្រពៃទេ ការធ្វើឲ្យបរិបូណ៌ក្នុងសីលទាំងឡាយ ក៏មិនហៅថាប្រព្រឹត្តទៅដោយប្រពៃទេ សេចក្តីស្រឡាញ់ធំ សេចក្តីគាប់ចិត្ត ក្នុងសហធម្មិកទាំងឡាយ ក៏មិនហៅថាប្រព្រឹត្តទៅដោយប្រពៃទេ ដំណើរនោះតើព្រោះហេតុអ្វី ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ជានយ៉ាងនុ៎ះ ព្រោះហេតុតែធម្មវិន័យដែលគេពោលហើយមិនត្រឹមត្រូវ ប្រកាសទុកមិនល្អ មិនមែនជាធម៌ស្រោចស្រង់សត្វ មិនប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសេចក្តីស្ងប់ទុក្ខ ជាធម៌ដែលគ្រូមិនមែនជាសម្មាសម្ពុទ្ធសំដែងទុកដោយពិត ។

(๑๕๗) ឥធាគតោ ច ខោ ភិក្ខវេ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ សត្តានំ ឧបក្កិលេសានំ បជាននហេតុ សម្មា សត្តានំ បរិញ្ញំ បញ្ញាបេតិ ការមុទានសច្ច បរិញ្ញំ បញ្ញាបេតិ និដ្ឋមានសច្ច បរិញ្ញំ បញ្ញាបេតិ សីលព្ពតុទានសច្ច បរិញ្ញំ បញ្ញាបេតិ អត្តវាទុបាទានសច្ច បរិញ្ញំ បញ្ញាបេតិ ។ ឥតិវុបេ ខោ ភិក្ខវេ ធម្មវិនយេ យោ សត្តេ បសាទោ សោ សម្មត្តគតោ អក្ខាយតិ យោ ធម្មេ បសាទោ សោ សម្មត្តគតោ អក្ខាយតិ យា សីលេសុ បរិបូរការិតា សា សម្មត្តគតា អក្ខាយតិ យា សហធម្មិកេសុ បិយមនាបតា សា សម្មត្តគតា អក្ខាយតិ តំ ករិស្សន្តេ ភោតុ ឥតិវុត្តំ ភិក្ខវេ ហោតិ យថាតំ ស្វាក្ខាតេ ធម្មវិនយេ សុប្បវេទិតេ និយ្យានិកេ ឧបសមសំវត្តនិកេ សម្មាសម្ពុទ្ធប្បវេទិតេ ។

(๑๕๘) ឥមេ ច ភិក្ខវេ ចត្តារោ ឧបាទានា តីនិ ឧបាទានា តីសុ ឧបធយោ តីណិ ឧបគតា ។

(๑๙๗) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចំណែកព្រះតថាគតជាអរហន្ត សម្មាសម្ពុទ្ធ ប្តេជ្ញាថាជាអ្នកពោលនូវការកំណត់ដឹងនូវធម៌ទាំងឡាយ តែងបញ្ញត្តនូវការកំណត់ដឹងនូវធម៌ទាំងឡាយដោយប្រពៃ គឺបញ្ញត្តនូវការកំណត់ដឹងកាមុបាទាន បញ្ញត្តនូវការកំណត់ដឹងទិដ្ឋុបាទាន បញ្ញត្តនូវការកំណត់ដឹងសីលព្វតុបាទាន បញ្ញត្តនូវការកំណត់ដឹងអត្តវាទុបាទាន។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តីថ្លែងថាណាកន្លងមកក្តី អនាគតក្តី ធម៌ទាំងនេះឯង សេចក្តីថ្លែងថានោះ ហៅថាប្រព្រឹត្តទៅដោយប្រពៃ សេចក្តីថ្លែងថាកន្លងមក ក៏ហៅថាប្រព្រឹត្តទៅដោយប្រពៃ ការធ្វើឲ្យបរិបូណ៌កន្លងមកក្តី ទាំងឡាយ ក៏ហៅថាប្រព្រឹត្តទៅដោយប្រពៃ សេចក្តីស្រឡាញ់ពេញចិត្ត កន្លងមកទាំងឡាយ ក៏ហៅថាប្រព្រឹត្តទៅដោយប្រពៃ ដំណើរនោះតើព្រោះហេតុអ្វី ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពាក្យនេះព្រោះហេតុតែធម៌ដែលព្រះតថាគតសំដែងល្អហើយ ប្រកាសទុកល្អហើយ ជាធម៌ស្រោចស្រង់សត្វ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសេចក្តីស្ងប់ក្តៅ ជាធម៌ដែលព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធសំដែងទុកហើយ ដោយពិត។

(๑๙๘) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម៌ទាំង ๔ នេះឯងមានអ្វីជាហេតុ មានអ្វីនាំឲ្យកើត មានអ្វីជាកំណើត មានអ្វីដាច់ដែនកើតមុន។

สีหนาทวคฺคสฺส ฉฏฺฐสีหเกสรสุตฺตวณฺณนา อิทานาทีหิ

สเมฯ ปฏฺฐาเร ฯ ปญฺจ นามานิ ปญฺญาสมญฺญา ปญฺญาสมุฏฺ-ฐานา ปญฺญาสมุทยา ปญฺญาชาติกา ปญฺญาปภวา ฯ ปญฺญา จายํ กิจฺจวเสน กมฺมนามานิ กมฺมสมุฏฺฐานา กมฺมสมุทยา กมฺมชาติกา กมฺม-ปภวา ฯ ปญฺญา เวทนาทีนมฺปิ เวทนาสมุฏฺฐานา เวทนาสมุทยา เวทนาชาติกา เวทนาปภวา ฯ เวทนา จายํ กิจฺจวเสน กมฺมนามานิ กมฺมสมุฏฺฐานา กมฺมสมุทยา กมฺมชาติกา กมฺมปภวา ฯ เวทนา ผสฺสาทีนมฺปิ ผสฺสสมุฏฺฐานา ผสฺสสมุทยา ผสฺสชาติกา ผสฺสปฺปภวา ฯ ผสฺสา จายํ กิจฺจวเสน กมฺมนามานิ กมฺมสมุฏฺฐานา กมฺมสมุทยา กมฺมชาติกา กมฺมปฺปภวา ฯ ผสฺสา สทฺธายตนาทีนมฺปิ สทฺธายตนสมุฏฺฐานา สทฺธายตนสมุทยา สทฺธา-ยตนชาติกา สทฺธายตนปฺปภวา ฯ สทฺธายต-นญฺจิทํ กิจฺจวเสน กมฺมนามานิ กมฺมสมุฏฺฐานานิ กมฺมสมุทยานิ กมฺมชาติกานิ กมฺมปภวานิ ฯ สทฺธายตนานิ จกฺขายตนาทีนิ จกฺขายตนสมุฏฺฐานานิ จกฺขายตนสมุทยานิ จกฺขายตนชาติกานิ จกฺขายตนปฺปภวานิ ฯ จกฺขายต-นญฺจิทํ กิจฺจวเสน กมฺมนามานิ กมฺมสมุฏฺฐานานิ กมฺมสมุทยานิ กมฺมชาติกานิ

ទក្ខាទានទាំង ๔ នេះ មានឥណ្ណាដាហេតុ មានឥណ្ណាដាទីកើត មាន
ឥណ្ណាដាកំណើត មានឥណ្ណាដាដែនកើតមុន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
ចំណែកឥណ្ណានេះ មានអ្វីដាហេតុ មានអ្វីដាទីកើត មានអ្វីដាកំណើត
មានអ្វីដាដែនកើតមុន ។ ឥណ្ណាមានវេទនាដាហេតុ មានវេទនាដាទី
កើត មានវេទនាដាកំណើត មានវេទនាដាដែនកើតមុន ។ ម្នាលភិក្ខុ
ទាំងឡាយ ឯវេទនានេះមានអ្វីដាហេតុ មានអ្វីដាទីកើត មានអ្វីដា
កំណើត មានអ្វីដាដែនកើតមុន ។ វេទនាមានផស្ស:ដាហេតុ មាន
ផស្ស:ដាទីកើត មានផស្ស:ដាកំណើត មានផស្ស:ដាដែនកើតមុន ។ ម្នាល
ភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះផស្ស:នេះតើមានអ្វីដាហេតុ មានអ្វីដាទីកើត មានអ្វីដា
កំណើត មានអ្វីដាដែនកើតមុន ។ ផស្ស:មានសឡាយតន:ដាហេតុ មាន
សឡាយតន:ដាទីកើត មានសឡាយតន:ដាកំណើត មានសឡាយតន:
ដាដែនកើតមុន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សឡាយតន:នេះតើមានអ្វីដា
ហេតុ មានអ្វីដាទីកើត មានអ្វីដាកំណើត មានអ្វីដាដែនកើតមុន ។
សឡាយតន:មាននាមរូបដាហេតុ មាននាមរូបដាទីកើត មាននាមរូបដា
កំណើត មាននាមរូបដាដែនកើតមុន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នាម-
រូបនេះតើមានអ្វីដាហេតុ មានអ្វីដាទីកើត មានអ្វីដាកំណើត មានអ្វីដា

តីបកវំ ។ ជាតរូបំ វិញ្ញោ ណានិទានំ វិញ្ញោ ណាសមុទយំ
វិញ្ញោ ណាជាតិកំ វិញ្ញោ ណាបវ្ហកវំ ។ វិញ្ញោ ណាញ្ចិទំ កិត្តវេ
តីនិទានំ តីសមុទយំ តីជាតិកំ តីបកវំ ។
វិញ្ញោ ណំ សង្ខារនិទានំ សង្ខារសមុទយំ សង្ខារជាតិកំ
សង្ខារបវ្ហកវំ ។ សង្ខារា ចិមេ កិត្តវេ តីនិទានា
តីសមុទយា តីជាតិកា តីបកវា ។ សង្ខារ
អវិជ្ជានិទានា អវិជ្ជាសមុទយា អវិជ្ជាជាតិកា អវិជ្ជា-
បកវា ។ យតោ ខោ កិត្តវេ កិត្តុនោ អវិជ្ជា
បហីនា ហោតិ វិជ្ជា ឧប្បន្នា សោ អវិជ្ជាវិរាគា
វិជ្ជុប្បាទា នេវ តាមុចានានំ ឧចានិយតិ ន និដ្ឋា-
នានំ ឧចានិយតិ ន សីលព្វតុចានានំ ឧចានិយតិ
ន អត្តាឧចានានំ ឧចានិយតិ អឧចានិយំ ន បរិ-
តស្សតិ អបរិតស្សំ បច្ចត្តញ្ញេវ[1] បរិនិព្វាយតិ

---

๑ ฐ. បច្ចត្តំយេវ ។

ដែនកើតមុន ។ នាមរូបមានវិញ្ញាណជាហេតុ មានវិញ្ញាណជាទីកើត មានវិញ្ញាណជាកំណើត មានវិញ្ញាណជាដែនកើតមុន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ វិញ្ញាណនេះតើមានអ្វីជាហេតុ មានអ្វីជាទីកើត មានអ្វីជាកំណើត មានអ្វីជាដែនកើតមុន ។ វិញ្ញាណមានសង្ខារជាហេតុ មានសង្ខារជាទីកើត មានសង្ខារជាកំណើត មានសង្ខារជាដែនកើតមុន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សង្ខារទាំងឡាយនេះតើមានអ្វីជាហេតុ មានអ្វីជាទីកើត មានអ្វីជាកំណើត មានអ្វីជាដែនកើតមុន ។ សង្ខារទាំងឡាយមានអវិជ្ជាជាហេតុ មានអវិជ្ជាជាទីកើត មានអវិជ្ជាជាកំណើត មានអវិជ្ជាជាដែនកើតមុន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលណាភិក្ខុលះបង់អវិជ្ជាបានហើយ វិជ្ជាក៏កើតឡើង ភិក្ខុនោះលែងប្រកាន់មាំនូវកាមុបាទាន លែងប្រកាន់មាំនូវទិដ្ឋុបាទាន លែងប្រកាន់មាំនូវសីលព្វតុបាទាន លែងប្រកាន់មាំនូវអត្តវាទុបាទាន កាលបើលែងប្រកាន់មាំហើយ ក៏ទំដំមិនបានតក់ស្លុត (ដោយតណ្ហា) កាលបើមិនតក់ស្លុតហើយ ក៏ទំដំរំលត់ (កិលេស) បំពោះខ្លួនឯង ព្រោះអស់ទៅនៃអវិជ្ជា ព្រោះវិជ្ជាកើតឡើង

สีหนาทวคฺคสฺส ทุติยสีหนาทสุตฺตวณฺณนา กามสิตพฺพาทินิทฺเทสวณฺณนา

ยาวตา ฉนฺโท วายาโม ปโยโค กตฺตุกมฺยตา ฉนฺทาทิวเสน ปวตฺตา ปญฺญา ปชานนา[๑] ฯ ปฏิปกฺขโต กสฺสปสฺส ภควโต สาสนนฺติ ฯ

ทุติยสีหนาทสุตฺตสฺส ปทตฺถวณฺณนา ฯ

---

๑ ม. ปชานนาทีติ ฯ

ហើយដ៏ចម្រាស់ដូច្នេះថា ដាតិអស់ហើយ ព្រហ្មចរិយធម៌អាត្មាអញ នៅចប់ស្រេចហើយ សោឡសកិច្ចអាត្មាអញបានធ្វើរួចហើយ កិច្ច ក្រៅអំពីនេះទៅទៀត មិនមានឡើយ ។ លុះព្រះមានព្រះភាគបាន ត្រាស់ព្រះសូត្រនេះចប់ហើយ ភិក្ខុទាំងឡាយនោះក៏មានចិត្តត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះភាសិតរបស់ព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ចូឡសីហនាទសូត្រ ទី ១ ។

ទុតិយំ មហាសីហនាទសុត្តំ

(១៥៩) ឯវម្មេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ ភគវា វេសាលិយំ វិហរតិ មហាវនេ កូដាគារសាលាយំ អបរបុរេ[1] វស្សាណ ។ តេន ខោ បន សមយេន សុនក្ខត្តោ លិច្ឆវិបុត្តោ អចិរបក្កន្តោ ហោតិ ឥមស្មា ធម្មវិនយា ។ សោ វេសាលិយំ បរិសតិ[2] ឧច្চំ[3] កិត្តិសទ្ទំ[4] អព្ភុគ្គតោ សមណោ គោតមោ សក្យបុត្តោ សក្យកុលា បព្ពជិតោ វេសាលិយំ វិហរតិ មហាវនេ កូដាគារសាលាយំ តត្ថ ខោ ភគវា អនេកបរិយាយេន ធម្មិំ កថំ កថេតិ អប្បិច្ឆកថំ សន្តុដ្ឋិកថំ បវិវេកកថំ អសំសគ្គកថំ វីរិយារម្ភកថំ សីលកថំ សមាធិកថំ បញ្ញាកថំ វិមុត្តិកថំ វិមុត្តិញាណទស្សនកថំ ។ យាវទេវ អាកង្ខាមិ តថាគតោ កាយស្ស ច ផាសុតាយ ច ចិត្តស្ស ច ឧបសមាយ ច ។

---

១ ឆ. អរេរបុរេតិ ចាហោ បញ្ញាយតិ ។ ២ ឆ. បរិសតិន្តិ ចាហោ ទិស្សតិ ។ ៣ ឆ.ម. ឯតំ ។ ៤ ឆ. ឧត្តរិំ ។

មហាសីហនាទសូត្រ ទី ២

(១៥៩) ខ្ញុំបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់គង់ក្នុងដងព្រៃក្រៀនគរ ជាទីលំចក្រុងវេសាលី ។ សម័យនោះឯង សុនក្ខត្តលិច្ឆវិបុត្ត ទើបនឹងសឹកចេញចាកធម្មវិន័យនេះទៅមិនយូរប៉ុន្មាន ។ តែងពោលយ៉ាងក្នុងកណ្តាលបរិសទ្យ ក្នុងក្រុងវេសាលីយ៉ាងនេះថា គុណវិសេសគឺញាណទស្សនៈ[1] ជាគុណអាចដើម្បីធ្វើខ្លួនឲ្យជាព្រះអរិយៈដ៏ក្រៃលែងជាងមនុស្សធម៌[2] នៃព្រះសមណគោតមមិនមានទេ ព្រះសមណគោតម សំដែងធម៌ដែលខ្លួនស្រាវជ្រាវដោយសេចក្តីត្រិះរិះ ដែលខ្លួនស្ទាបស្ទង់ដោយការពិចារណា ជាការឈ្លាសវៃដោយខ្លួនឯង តែធម៌ដែលព្រះអង្គសំដែងហើយ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់គុណវិសេសណា គុណវិសេសនោះមែនប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសេចក្តីអស់ទៅនៃវដ្តទុក្ខដោយប្រពៃដល់បុគ្គលអ្នកធ្វើតាមធម៌នោះ ។

---

១ ជានដ្ឋលោកុត្តរមគ្គ ។ ២ ជានដ្ឋលោកុសលកម្មបថ ១០ ។

[๑๖๐] อถโข อายสฺมา สารีปุตฺโต ปุพฺพณฺห-
สมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย เวฬาลึ ปิณฺฑาย
ปาวิสิ ฯ อเสฺสาสิ โข อายสฺมา สารีปุตฺโต
สุนกฺขตฺตสฺส ลิจฺฉวิปุตฺตสฺส เวสาลิยํ ปวิสนฺติ ฬหุ
กิจฺจํ กาสมานสฺส ธมฺมิ สมณสฺส โคตมสฺส
ฑฺฒา มนุสฺสชฺฌา อลมริยญาณทสฺสนวิเสสาย
ตกฺกปริยาหตํ สมณา โคตมา ธมฺมิ เทเสนฺติ
วีมํสานุจริตํ สยิ ปฏิภานนิ ยสฺส จ ฆาสฺส ตาย
ชฺฌา เทสิโต โส นิยฺยาติ ตกฺกรสฺส สมฺมา ทุกฺข-
ยายาติ ฯ อถโข อายสฺมา สารีปุตฺโต เวสาลิยิ
ปิณฺฑาย จริตฺวา ปจฺฉาภตฺติ ปิณฺฑปาตปฏิกฺกนฺโต เยน
ภควา เตนุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺติ อภิวาเทตฺวา
ปกมนฺติ นิสีทิ ฯ ปกมนฺติ นิสินฺโน โข อายสฺมา
สารีปุตฺโต ภควนฺติ เอตทโวจ สุนกฺขตฺโต ภนฺเต
ลิจฺฉวิปุตฺโต อภิรปฺปกฺกนฺโต สมสฺมา ธมฺมวินยา
โส เวสาลิยิ ปวิสนฺติ ฬหุ กิจฺจิ กาสนฺติ ธมฺมิ

(๑๖๐) លំដាប់នោះ ព្រះសារីបុត្តដ៏មានអាយុ ស្លៀកស្បង់ប្រដាប់ហាត្រនឹងចីវរ ក្នុងបុព្វណ្ហសម័យ ចូលទៅកាន់ក្រុងវេសាលីដើម្បីបិណ្ឌបាត ។ ព្រះសារីបុត្តមានអាយុ បានឮសុនក្ខត្តលិច្ឆវិបុត្តកំពុងពោលវាចាក្នុងកណ្តាលបរិស័ទ ក្នុងក្រុងវេសាលីយ៉ាងនេះថា គុណវិសេសគឺញាណទស្សនៈ ដែលអាចដើម្បីធ្វើខ្លួនឲ្យជាអរិយៈដ៏ក្រៃលែងជាងមនុស្សធម៌នៃព្រះសមណគោតមមិនមានទេ ព្រះសមណគោតមសំដែងធម៌ដែលខ្លួនស្រាវជ្រាវដោយសេចក្តីត្រិះរិះ ដែលខ្លួនស្ទាបស្ទង់ដោយការពិចារណា ជាការឈ្លាសវៃខ្លួនឯង តែធម៌ដែលព្រះអង្គសំដែងហើយដើម្បីប្រយោជន៍ដល់គុណវិសេសណា គុណវិសេសនោះ រមែងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីឲ្យអស់ទៅនៃវដ្តទុក្ខដោយប្រពៃ ដល់បុគ្គលអ្នកធ្វើតាមធម៌នោះ ។ លុះព្រះសារីបុត្តមានអាយុ ត្រាច់ទៅក្រុងវេសាលីដើម្បីបិណ្ឌបាត ត្រឡប់អំពីបិណ្ឌបាតហើយ ក្នុងវេលាខាងក្រោយភត្ត ក៏ចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ហើយអង្គុយក្នុងទីសមគួរ ។ លុះព្រះសារីបុត្តមានអាយុអង្គុយក្នុងទីសមគួរហើយ ទើបក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ ដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន សុនក្ខត្តលិច្ឆវិបុត្ត ទើបនឹងសឹកចេញចាកធម្មវិន័យនេះមិនយូរប៉ុន្មាន តែងពោលវាចាក្នុងកណ្តាលបរិស័ទ ក្នុងក្រុង

สมณาสฺส โคตมสฺส ธมฺมา มยฺหมฺปิ เจว ปรสฺสปิ อสมฺ-
ปายฺปาณาสฺสวิสาสาโร ตกฺกปริยาหตา สมณา
โคตโม ธมฺมํ เทเสติ ทิฏฺเมว ปรโต สยํ ปฏิภาณา
ยสฺส จ ภาสฺสตฺถาย ธมฺโม เทสิโต สาโร สาย นิยฺยาติ
ตกฺกรสฺส สมฺมา ทุกฺขกฺขยาย ติ ฯ

(๑๖๑) โคณโก โข[๑] สารีปุตฺต สุนกฺขตฺโต
โมฆปุริโส โคณา จ ปนสฺส ฆสา ภกฺขา
ภาสิตา อาฬฺหา ภาสิสฺสามีติ สาริปุตฺต
สุนกฺขตฺโต โมฆปุริโส อาฬฺหายฺเว ตถาคตสฺส
ภาสิตา อาฬฺหา โหสิ สาริปุตฺต ตถาคตสฺส ยา
ปริสาเทยฺย ยสฺส จ ภาสฺสตฺถาย ธมฺโม เทสิโต
สาโร นิยฺยาติ ตกฺกรสฺส สมฺมา ทุกฺขกฺขยาย ติ ฯ

(๑๖๒) อยมฺปิ[๒] หิ นาม สาริปุตฺต สุ-
นกฺขตฺตสฺส โมฆปุริสสฺส อเยน ธมฺมนฺวยา น ก-
ปิสฺสติ ปติ เสา ภควา อรหา สมฺมาสมฺพุทฺธา

๑ ฉ. ม. โฆสเทฺว น ทิสฺสติ ฯ ๒ ม อยมฺปิ ฯ

เวสาลีយ៉ាងនេះថា គុណវិសេសគឺញាណទស្សនៈ ដ៏គុណអាចធ្វើខ្លួនឲ្យជាព្រះអរិយៈដ៏ក្រៃលែងជាងមនុស្សធម្មនៃព្រះសមណគោតមមិនមានទេ ព្រះសមណគោតមសំដែងធម៌ដែលខ្លួនស្រាវជ្រាវដោយសេចក្តីត្រិះរិះដែលខ្លួនស្ទាបស្ទង់ ដោយការពិចារណា ជាការឈ្លាសវៃដោយខ្លួនឯង តែធម៌ ដែលព្រះអង្គសំដែងហើយ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់គុណវិសេសណា គុណវិសេសនោះ រមែងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសេចក្តីអស់ទៅ នៃវដ្តទុក្ខ ដោយប្រពៃ ដល់បុគ្គលអ្នកធ្វើតាមធម៌នោះ ។

(๑๖๑) ព្រះអង្គត្រាស់ថា ម្នាលសារីបុត្ត សុនក្ខត្តជាមនុស្សកាច ជាមោឃបុរស ព្រោះហេតុនោះគាត់ពោលដោយសេចក្តីក្រេវក្រោធ ម្នាលសារីបុត្ត សុនក្ខត្តជាមោឃបុរសនោះគិតថា អាត្មាអញនឹងតិះដៀលហើយត្រឡប់ជាសរសើរតថាគតវិញ ម្នាលសារីបុត្ត ព្រោះការនិយាយយ៉ាងនេះថា ធម៌ដែលព្រះសមណគោតមសំដែងហើយ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់គុណវិសេសណា គុណវិសេសនោះរមែងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសេចក្តីអស់ទៅនៃវដ្តទុក្ខដោយប្រពៃ ដល់បុគ្គលអ្នកធ្វើតាមធម៌នោះ នេះឯងជាគុណរបស់តថាគត ។

(๑๖๒) ម្នាលសារីបុត្ត សុនក្ខត្តជាមោឃបុរសមិនបានយល់ធម៌ក្នុងតថាគតនេះថា ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ

วิญ្ញាตารณោ សមវាយោ សុតតោ លោកវិរុទ្ធ អនុព្ពហោ
ឬវិសេនឬ សារជំ សត្ថា នេវមនុសាសនំ ពុទ្ធោ ភគវាតិ ។

[๑๖๓] អយម្បិ(๑) ហិ នាម សោវិបុត្ត សុ-
ឧក្ខិត្តសត្ត មោឃបុរិស សត្ត មយិ ឧម្មគ្គយោ ឧ
ភវិសត្តតិ ឥតិបិ សោ ភគវា អនេកវិហិតំ ឥន្ទ្រិវិនំ
បច្ចនុភោតិ ឯកោបិ ហុត្វា ពហុធា ហោតិ
ពហុធាបិ ហុត្វា ឯកោ ហោតិ អាវិភាវំ តិរោភាវំ
តិរោកុដ្ដំ តិរោបាការំ តិរោបព្វតំ អសជ្ជមានោ
គច្ឆតិ សេយ្យថាបិ អាកាសេ ។ បឋវិយោបិ
ឧម្មុជ្ជនិម្មុជ្ជំ កោតិ សេយ្យថាបិ ឧទកេ ។
ឧទកេបិ អភិជ្ជមានេ គច្ឆតិ សេយ្យថា បឋ-
វិយំ ។ អាកាសេបិ បល្លង្កេន កមតិ សេយ្យ-
ថាបិ បក្ខី សកុណោ ។ ឥមេបិ ចន្ទិមសុរិយេ
ឯវំមហិទ្ធិកេ ឯវំមហានុភាវេ បាណិនា បរិមសតិ
បរិមជ្ជតិ យាវ ព្រហ្មលោកាបិ កាយេន វសំ
វត្តេតីតិ(๒) ។

---

๑ ម. អយំបិ ។ ๒ ម. កាយេន សំបវត្តេតីតិ ។

บริบูรณ์ด้วยวิชชาและจรณะ ของพระสุคต ทรงบรรลุซึ่งโลก ของสาวกทั้งหลายของพระองค์ มิได้มีผู้ใดเสมอเหมือน ของเทวดาและมนุษย์ ของบุคคลผู้ฉลาด ๆ

(๑๖๓) ดูก่อนสารีบุตร ข้อที่บุรุษผู้ไม่มีศรัทธาพึงกล่าวตู่พระตถาคตนี้ว่า พระสมณโคดมทรงบัญญัติสิกขาบทแก่สาวกทั้งหลาย ๑๐ ประการ ด้วยประการฉะนี้ ดังนี้ ก็ดี ข้อที่บุรุษผู้ไม่มีศรัทธาพึงกล่าวตู่พระตถาคตนี้ว่า พระสมณโคดมทรงบัญญัติสิกขาบทแก่สาวกทั้งหลาย ๑๐ ประการ ด้วยประการฉะนี้ ดังนี้ ก็ดี ข้อที่บุรุษผู้ไม่มีศรัทธาพึงกล่าวตู่พระตถาคตนี้ว่า พระสมณโคดมทรงบัญญัติสิกขาบทแก่สาวกทั้งหลาย ๑๐ ประการ ด้วยประการฉะนี้ ดังนี้ ก็ดี ข้อนั้นไม่เป็นฐานะที่จะมีได้ ๆ ดูก่อนสารีบุตร ข้อที่บุรุษผู้ไม่มีศรัทธาพึงกล่าวตู่พระตถาคตนี้ว่า พระสมณโคดมทรงบัญญัติสิกขาบทแก่สาวกทั้งหลาย ๑๐ ประการ ด้วยประการฉะนี้ ดังนี้ ก็ดี ข้อที่บุรุษผู้ไม่มีศรัทธาพึงกล่าวตู่พระตถาคตนี้ว่า พระสมณโคดมทรงบัญญัติสิกขาบทแก่สาวกทั้งหลาย ๑๐ ประการ ด้วยประการฉะนี้ ดังนี้ ก็ดี ข้อนั้นไม่เป็นฐานะที่จะมีได้ ๆ ดูก่อนสารีบุตร ข้อที่บุรุษผู้ไม่มีศรัทธาพึงกล่าวตู่พระตถาคตนี้ว่า พระสมณโคดมทรงบัญญัติสิกขาบทแก่สาวกทั้งหลาย ๑๐ ประการ ด้วยประการฉะนี้ ดังนี้ ก็ดี ข้อที่บุรุษผู้ไม่มีศรัทธาพึงกล่าวตู่พระตถาคตนี้ว่า พระสมณโคดมทรงบัญญัติสิกขาบทแก่สาวกทั้งหลาย ๑๐ ประการ ด้วยประการฉะนี้ ดังนี้ ก็ดี ข้อนั้นไม่เป็นฐานะที่จะมีได้ ๆ

(๑๖๔) អយម្បិ ហិ ធាម សារីបុត្ត សុខវិហារោ ปัจจุบันสุขวิหาร
ปจฺจุปฺปนฺนสุขวิหาโร อายติ ธมฺมวิหารานุคฺคหาย ๘ ภวิสฺสติ
อนาคตะ ปัจจุบันสุขวิหาร ๘ ประการ นี้ ย่อมมี เพื่อ
ปฏิปทา ๘ ประการ นี้ ย่อมมี เพื่อ ความ ตั้งอยู่ ความ
อนุเคราะห์ ธรรมวิหาร ฯ

(๑๖๕) อยมฺปิ หิ ธาม สารีปุตฺต สุขวิหารานุคฺคหาย
ธมฺมวิหารานุคฺคหาย ๘ ภวิสฺสติ ๘-
ประการ นี้ ย่อมมี เพื่อ ความ ตั้งอยู่ ความ อนุเคราะห์ ธรรมวิหาร
ปฏิปทา ๘ ประการ นี้ ย่อมมี เพื่อ ความ ตั้งอยู่ ความ อนุเคราะห์ ธรรมวิหาร
ปฏิปทา ๘ ประการ นี้ ย่อมมี เพื่อ ความ ตั้งอยู่ ความ อนุเคราะห์ ธรรมวิหาร
ปฏิปทา ๘ ประการ นี้ ย่อมมี เพื่อ ความ ตั้งอยู่ ความ อนุเคราะห์ ธรรมวิหาร
ปฏิปทา ๘ ประการ นี้ ย่อมมี เพื่อ ความ ตั้งอยู่ ความ อนุเคราะห์ ธรรมวิหาร
ปฏิปทา ๘ ประการ นี้ ย่อมมี เพื่อ ความ ตั้งอยู่ ความ อนุเคราะห์ ธรรมวิหาร
ปฏิปทา ๘ ประการ นี้ ย่อมมี เพื่อ ความ ตั้งอยู่ ความ อนุเคราะห์ ธรรมวิหาร
ปฏิปทา ๘ ประการ นี้ ย่อมมี เพื่อ ความ ตั้งอยู่ ความ อนุเคราะห์ ธรรมวิหาร
ปฏิปทา ๘ ประการ นี้ ย่อมมี เพื่อ ความ ตั้งอยู่ ความ อนุเคราะห์ ธรรมวิหาร
ปฏิปทา ๘ ประการ นี้ ย่อมมี เพื่อ ความ ตั้งอยู่ ความ อนุเคราะห์ ธรรมวิหาร

(๑๖๔) ปฺจสาวีปุตฺต สุนกฺขตฺตสฺสาเปหายปุริสนฺตรมิทนฺปาหนฺตฺวา ธมฺมกถิกตถาคตเนวาติ ภควาหนฺเตว วุตฺตนฺติ ตถาคตสฺส ขีณาสวพลนฺติ ขีณาสวพลนฺติ

សង្ខិត្តំ វា ចិណ្ណំ សង្ខិត្តំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ វិក្ខិត្តំ វា
ចិណ្ណំ វិក្ខិត្តំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ ។ មហគ្គតំ វា
ចិត្តំ... អមហគ្គតំ វា ចិត្តំ... ។ សឧត្តរំ វា
ចិត្តំ... អនុត្តរំ វា ចិត្តំ... ។ សមាហិតំ វា
ចិត្តំ... អសមាហិតំ វា ចិត្តំ... ។ វិមុត្តំ វា ចិត្តំ
វិមុត្តំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ អវិមុត្តំ វា ចិត្តំ អវិមុត្តំ
ចិត្តន្តិ បជានាតិ ។

(๑๖๖) ឥស ខោ បនិមានិ សារីបុត្ត តថាគត-
តស្ស តថាគតពលានិ យេហិ ពលេហិ សមន្នាគតោ

ចិត្តរួញរាក្តី កំជ្រាបច្បាស់ថា ចិត្តរួញរា ចិត្តរាយមាយក្តី កំជ្រាបច្បាស់ថា ចិត្តរាយមាយ ។ ចិត្តដែលជាមហគ្គតៈ គឺរបៀបវរធម៌អរូបាវចរក្តី... ចិត្តដែលមិនមែនជាមហគ្គតៈក្តី... ។ ចិត្តដែលជាសឧត្តរៈ គឺលោកិយចិត្តក្តី... ចិត្តដែលជាអនុត្តរៈគឺលោកុត្តរចិត្តក្តី... ។ ចិត្តដែលតាំងមាំក្តី... ចិត្តដែលមិនបានតាំងមាំក្តី... ។ ចិត្តដែលផុតស្រឡះចាកអាសវៈក្តី កំជ្រាបច្បាស់ថា ចិត្តផុតស្រឡះចាកអាសវៈ ចិត្តដែលមិនទាន់ផុតចាកអាសវៈក្តី កំជ្រាបច្បាស់ថា ចិត្តមិនទាន់ផុតចាកអាសវៈ ។

[១៦៦] ម្នាលសារីបុត្ត តថាគតពលញ្ញាណ[1] របស់តថាគតនេះមាន ១០ ប្រការ គឺជាពលញ្ញាណ ដែលតថាគតបានប្រកបហើយ

---

๑ អដ្ឋកថា ថា ព្រះតថាគតមានកំឡាំងកាយ១០ មានកំឡាំងញាណ១០ ។ កំឡាំងកាយ១០នោះ គណនាតាមកំឡាំងដំរី ១០ ត្រកូល គឺកំឡាំងដំរីត្រកូលកាឡាវក ដំរីប្រក្រតី ១០ ស្មើនឹងកំឡាំងដំរីត្រកូលគង្គេយ្យ ១ កំឡាំងគង្គេយ្យ ១០ ស្មើនឹងកំឡាំងដំរីត្រកូលបណ្ឌរ ១ កំឡាំងបណ្ឌរ ១០ ស្មើនឹងកំឡាំងដំរីត្រកូលតម្ព កំឡាំងតម្ព ១០ ស្មើនឹងបិង្គល ១ កំឡាំងបិង្គល ១០ ស្មើនឹងកំឡាំងគន្ធ ១ កំឡាំងគន្ធ ១០ ស្មើនឹងមង្គល ១ មង្គល ១០ ស្មើនឹងហេមវត ១ ហេមវត ១០ ស្មើនឹងឧបោសថ ១ ឧបោសថ ១០ ស្មើនឹងកំឡាំងដំរីឆទ្ទន្ត ១ កំឡាំងដំរីឆទ្ទន្ត ១០ ទើបស្មើនឹងកំឡាំងកាយព្រះតថាគត ១ ។ ដោយទំនងនេះ កំឡាំងកាយព្រះតថាគត ១ ស្មើនឹងកំឡាំងដំរីប្រក្រតី ១ ពាន់កោដិ ឬស្មើនឹងកំឡាំងបុរស ១០ ពាន់កោដិ មានកំឡាំងព្រះកាយយ៉ាងនេះ ១០ ភាគ ។ ចំណែកកំឡាំងព្រះញាណទាំង ១០ នោះ ត្រូវមានក្នុងសូត្រនេះស្រាប់ ។

ឥជាតគោ អាសភឈ្ជាយំ បដិជានាតិ បរិសាសុ
សីហនាទំ នទតិ ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតិ ។ កតមានិ
ទស ។ ឥធ សារីបុត្ត តថាគតោ ហានញ្ច ហានតោ
អជ្ជានញ្ច អជ្ជានតោ យថាភូតំ បជានាតិ ។ យម្បិ
សារីបុត្ត តថាគតោ ហានញ្ច ហានតោ អជ្ជានញ្ច
អជ្ជានតោ យថាភូតំ បជានាតិ ឥទម្បិ សារីបុត្ត
តថាគតស្ស តថាគតពលំ ហោតិ យំ ពលំ អាគម្ម
តថាគតោ អាសភឈ្ជាយំ បដិជានាតិ បរិសាសុ
សីហនាទំ នទតិ ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតិ ។ បុន ចបរំ
សារីបុត្ត តថាគតោ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នានំ កម្ម-
សមាទានានំ ហានដ្ឋានេ ហេតុដ្ឋានេ វិបាកដ្ឋានំ យថា-
ភូតំ បជានាតិ ។ យម្បិ សារីបុត្ត តថាគតោ
អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នានំ កម្មសមាទានានំ ហាន-
ដ្ឋានេ ហេតុដ្ឋានេ វិបាកំ យថាភូតំ បជានាតិ

ទើបដឹងច្បាស់នូវហេតុដ៏ប្រសើរ បន្ទូលសីហនាទ ក្នុងបរិស័ទពាន់ឆ្ងាយ ញាំងព្រហ្មចក្រ (ចក្រដ៏ប្រសើរ) ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ។ ឯតថាគតពលញ្ញាណ ១០ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលសារីបុត្ត ព្រះតថាគតក្នុងលោកនេះ រមែងដឹងច្បាស់នូវហេតុតាមហេតុផង ដឹងច្បាស់នូវអំពើមិនមែនជាហេតុ តាមអំពើមិនមែនជាហេតុផង តាមសេចក្តីពិត ។ ម្នាលសារីបុត្ត ត្រង់ដែលព្រះតថាគតដឹងច្បាស់នូវហេតុតាមហេតុផង ដឹងច្បាស់នូវអំពើមិនមែនជាហេតុ តាមអំពើមិនមែនជាហេតុផង តាមសេចក្តីពិត ម្នាលសារីបុត្ត នេះឯង ជាតថាគតពលញ្ញាណរបស់តថាគតទី ១ ជាពលញ្ញាណដែលព្រះតថាគតតែងអាស្រ័យ ទើបបានដល់នូវឋានៈដ៏ប្រសើរ បន្ទូលសីហនាទក្នុងពួកបរិស័ទ ញាំងព្រហ្មចក្រ (ចក្រដ៏ប្រសើរ) ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ។ ម្នាលសារីបុត្ត មួយទៀត ព្រះតថាគតរមែងដឹងច្បាស់នូវវិបាកនៃកុសលកម្មនឹងអកុសលកម្ម ដែលសត្វបានធ្វើហើយ ទាំងអតីត អនាគត នឹងបច្ចុប្បន្ន តាមបច្ច័យ តាមហេតុ ដោយសេចក្តីពិតមែន ។ ម្នាលសារីបុត្ត ត្រង់ដែលតថាគតដឹងច្បាស់នូវវិបាកនៃកុសលកម្មនឹងអកុសលកម្ម ដែលសត្វបានធ្វើហើយ ទាំងអតីត អនាគត នឹងបច្ចុប្បន្ន តាមបច្ច័យ តាមហេតុ ដោយសេចក្តីពិត

ឥធម្ម៌ សារីបុត្ត តថាគតស្ស តថាគតពលំ យោតំ
យំ ពលំ អាគម្ម តថាគតោ អាសភឋ្ឋានំ បដិជានាតិ
បរិសាសុ សីហនាទំ នទតិ ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតិ ។
បុន ចបរំ សារីបុត្ត តថាគតោ សព្វត្តគាមិនិំ
បដិបទំ យថាភូតំ បជានាតិ ។ យម្ប៌ សារីបុត្ត
តថាគតោ សព្វត្តគាមិនិំ បដិបទំ យថាភូតំ បជានាតិ
ឥធម្ប៌ សារីបុត្ត តថាគតស្ស តថាគតពលំ យោតិ
យំ ពលំ អាគម្ម តថាគតោ អាសភឋ្ឋានំ បដិ-
ជានាតិ បរិសាសុ សីហនាទំ នទតិ ព្រហ្មចក្កំ
បវត្តេតិ ។ បុន ចបរំ សារីបុត្ត តថាគតោ អនេ-
កធាតុនានានាធាតុលោកំ យថាភូតំ បជានាតិ ។
យម្ប៌ សារីបុត្ត តថាគតោ អនេកធាតុនានានាធាតុ
លោកំ យថាភូតំ បជានាតិ ឥធម្ប៌ សារីបុត្ត
តថាគតស្ស តថាគតពលំ យោតិ យំ ពលំ
អាគម្ម តថាគតោ អាសភឋ្ឋានំ បដិជានាតិ

ម្នាលសារីបុត្ត នេះឯងជាតថាគតពលញ្ញាណរបស់តថាគត (ទី ២) ជា
ពលញ្ញាណដែលតថាគតតែងអាស្រ័យ ទើបបានដល់នូវឋានៈដ៏ប្រសើរ
បន្ទឹមឡើង នូវសីហនាទក្នុងបរិស័ទទាំងឡាយ ញាំងចក្រដ៏ប្រសើរឲ្យ
ប្រព្រឹត្តទៅ ។ ម្នាលសារីបុត្ត មួយទៀត តថាគតដឹងច្បាស់នូវបដិបទា
ជាដំណើរទៅកាន់សុគតិនិងទុគ្គតិក្នុងទីទាំងពួង តាមសេចក្តីពិត ។
ម្នាលសារីបុត្ត ត្រង់ដែលព្រះតថាគតដឹងច្បាស់នូវបដិបទា ដំណើរទៅ
កាន់សុគតិនិងទុគ្គតិក្នុងទីទាំងពួង ម្នាលសារីបុត្ត នេះឯងជាតថាគត-
ពលញ្ញាណរបស់ព្រះតថាគត (ទី ៣) ជាពលញ្ញាណដែលព្រះតថាគត
តែងអាស្រ័យហើយ ទើបដល់នូវឋានៈដ៏ប្រសើរ បន្ទឹមសីហនាទក្នុងបរិស័ទ
ទាំងឡាយ ញាំងព្រហ្មចក្រដ៏ប្រសើរឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ។ ម្នាលសារីបុត្ត
មួយទៀត តថាគតដឹងច្បាស់នូវលោក[1] ដែលមានធាតុ[2] ច្រើនយ៉ាង
មានធាតុ[3] ផ្សេងៗគ្នា តាមសេចក្តីពិត ។ ម្នាលសារីបុត្ត ត្រង់ដែល
តថាគត ដឹងច្បាស់នូវលោកដែលមានធាតុច្រើនយ៉ាង មានធាតុផ្សេងៗ
គ្នា តាមសេចក្តីពិត ម្នាលសារីបុត្ត នេះឯងជាតថាគតពលញ្ញាណ
(ទី ៤) ជាពលញ្ញាណ ដែលព្រះតថាគតបានដល់នូវឋានៈដ៏ប្រសើរ

---

១ អដ្ឋកថា ថា បានដល់ខន្ធ អាយតនៈធាតុ ។ ២ បានដល់ឯកធាតុជាដើមឬតាមធាតុជាដើម ។ ៣ បានដល់លក្ខណៈផ្សេងៗ ។ របស់ធាតុទាំងនោះ ។

ปริสาสุ สีหนาทํ นทติ ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតิ ។ បុន
จปรំ สารีปุตฺต ឥធេกจฺโจ สตฺถารํ นานาวิหารวิหรนฺตมฺปิ ย-
ถาภูตํ ปชานาติ ។ យมฺปิ สารีปุตฺต ឥធេกจฺโจ
สตฺถารํ นานาวิหารวิหรนฺตมฺปิ យថាភូតំ ปชานាតិ ឥទមฺปิ
สารีปุตฺต តថាគตสฺส តថាគតពลំ ហោតิ យំ
พลំ អាគម្ម តថាគโต អาสភณฺฐานំ បដิជานาติ
បริสาสุ สีหนาทំ นទติ ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតិ ។
បุน จปรំ สารีปุตฺต ឥធេกจฺโจ បរสตฺตานំ បរបุคฺ-
คลานំ ឥន្ទ្រិយបโรปริยตฺตំ យថាภูตំ ปชานาติ ។
យมฺปิ สารีปุตฺต ឥធេกจฺโจ បរสตฺตานំ បរបุคฺคลานំ
ឥន្ទ្រិយปโรปริยตฺตំ យថាภูตំ ปชานาติ ឥទมฺปิ สารี-
បุตฺต តថาគตสฺส តថาគตពลំ ហោតิ យំ พลំ
អาគម្ម តថาគโต អาสภณฺฐานំ បដิជานาติ បริสา-
สุ สีหนาทំ นទติ ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតิ ។

ទើបបន្ទឹសីហនាទក្នុងបរិស័ទតាំងឡាយ ញាំងព្រហ្មចរិយធម៌ឲ្យប្រព្រឹត្ត
ទៅ ។ ម្នាលសារីបុត្ត មួយទៀត ព្រះតថាគតដឹងច្បាស់នូវអធ្យាស្រ័យ
ផ្សេង ។ គ្នា របស់សត្វតាំងឡាយ តាមសេចក្តីពិត ។ ម្នាលសារី-
បុត្ត ត្រង់ដែលព្រះតថាគតដឹងច្បាស់នូវអធ្យាស្រ័យផ្សេង ។ គ្នា របស់
សត្វតាំងឡាយតាមសេចក្តីពិត ម្នាលសារីបុត្ត នេះឯងជាតថាគតពលញ្ញា-
ណរបស់ព្រះតថាគត (ទី ៥) ជាពលញ្ញាណដែលព្រះតថាគតតែងអា-
ស្រ័យហើយ ទើបបានដល់នូវឋានៈជាប្រសើរ បន្ទឹសីហនាទក្នុងបរិស័ទ
តាំងឡាយ ញាំងព្រហ្មចរិយធម៌ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ។ ម្នាលសារីបុត្ត មួយ-
ទៀត តថាគតដឹងច្បាស់នូវឥន្ទ្រិយក្សៀវក្សាននឹងទន់ របស់ពួកសត្វដទៃ[1]
របស់ពួកបុគ្គលដទៃ[2] តាមសេចក្តីពិត ។ ម្នាលសារីបុត្ត ត្រង់
ដែលព្រះតថាគតដឹងច្បាស់ នូវឥន្ទ្រិយក្សៀវក្សាននឹងទន់ របស់ពួកសត្វ
ដទៃ ពួកបុគ្គលដទៃ តាមសេចក្តីពិត ម្នាលសារីបុត្ត នេះឯងជា
តថាគតពលញ្ញាណរបស់ព្រះតថាគត (ទី ៦) ជាពលញ្ញាណដែល
ព្រះតថាគតតែងអាស្រ័យហើយ ទើបបានដល់នូវឋានៈជាប្រសើរ បន្ទឹ
សីហនាទក្នុងបរិស័ទតាំងឡាយ ញាំងព្រហ្មចរិយធម៌ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ។

---

១ សំដៅពួកសត្វដាមេ ជាប្រធាន ។ ២ សំដៅពួកសត្វឱកាកទាប ។

បុន ចបរំ សារីបុត្ត តថាគតោ ឈានំ វិមោក្ខសមាធិ-
សមាបត្តីនំ សន្តិលេសំ កោធានំ វុដ្ឋានំ យថាភូតំ
បជានាតិ ។ យម្បិ សារីបុត្ត តថាគតោ ឈាន-
វិមោក្ខសមាធិសមាបត្តីនំ សន្តិលេសំ កោធានំ វុដ្ឋានំ
យថាភូតំ បជានាតិ អិទម្បិ សារីបុត្ត តថាគតស្ស
តថាគតពលំ ហោតិ យំ ពលំ អាគម្ម តថាគតោ
អាសភណ្ឋានំ បដិជានាតិ បរិសាសុ សីហនាទំ នទតិ
ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតិ ។ បុន ចបរំ សារីបុត្ត តថាគតោ
អនេកវិហិតំ បុព្វេនិវាសំ អនុស្សរតិ សេយ្យថីទំ
ឯកម្បិ ជាតឹ ទ្វេបិ ជាតិយោ តិស្សោបិ ជាតិយោ
ចតស្សោបិ ជាតិយោ បញ្ចបិ ជាតិយោ ទសបិ
ជាតិយោ វីសម្បិ ជាតិយោ តឹសម្បិ ជាតិយោ
ចត្តាឡីសម្បិ ជាតិយោ បញ្ញាសម្បិ ជាតិយោ
ជាតិសតម្បិ ជាតិសហស្សម្បិ ជាតិសតសហស្សម្បិ
អនេកេបិ សំវដ្តកប្បេ អនេកេបិ វិវដ្តកប្បេ អនេ-
កេបិ សំវដ្តវិវដ្តកប្បេ អមុត្រាសឹ ឯវំនាមោ ឯវំ-
គោត្តោ ឯវំវណ្ណោ ឯវមាហារោ ឯវំសុខទុក្ខប្បដិសំវេទី

ម្នាលសារីបុត្ត មួយទៀត ព្រះតថាគត ដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីសៅហ្មង សេចក្តីផូរផង់នឹងការចេញនៃឈាន វិមោក្ខ សមាធិ នឹងសមាបត្តិទាំងឡាយ តាមសេចក្តីពិត ។ ម្នាលសារីបុត្ត ត្រង់ដែលព្រះតថាគត ដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីសៅហ្មង សេចក្តីផូរផង់ នឹងការចេញនៃឈាន វិមោក្ខ សមាធិ នឹងសមាបត្តិទាំងឡាយ តាមសេចក្តីពិត ម្នាលសារីបុត្ត នេះឯងជាតថាគតពលញ្ញាណ របស់ព្រះតថាគត (ទី៧) ដោយពលញ្ញាណដែលព្រះតថាគតតែងអាស្រ័យហើយ ទើបបានដល់នូវឋានៈដ៏ប្រសើរ បន្ទឺសីហនាទ ក្នុងបរិស័ទទាំងឡាយ ញុំាងព្រហ្មចក្រឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ។ ម្នាលសារីបុត្ត មួយទៀត ព្រះតថាគតរលឹកជាតិដែលបាននៅអាស្រ័យក្នុងកាលមុនជាអនេកជាតិ គឺរលឹកបាន ១ ជាតិ ២ ជាតិ ៣ ជាតិ ៤ ជាតិ ៥ជាតិ ១០ ជាតិ ២០ ជាតិ ៣០ជាតិ ៤០ ជាតិ ៥០ ជាតិ ១០០ ជាតិ ១ ពាន់ជាតិ ១ សែនជាតិក៏បាន រលឹកបានប្រើនសំវដ្តកប្ប ប្រើនវិវដ្តកប្ប ប្រើនសំវដ្តវិវដ្តកប្បក៏បាន ថាក្នុងកាលនោះ អាត្មាអញមានឈ្មោះយ៉ាងនេះ មានគោត្រយ៉ាងនេះ មានសម្បុរយ៉ាងនេះ មានអាហារយ៉ាងនេះ បានទទួលសុខទុក្ខយ៉ាងនេះ

ឯវមាយុបរិយន្តោ ខោ អតោ ចុតោ អមុត្រ ឧទបាទំ
តត្រាបាសឹ ឯវំនាមោ ឯវំគោត្តោ ឯវំវណ្ណោ ឯវមាហា-
រោ ឯវំសុខទុក្ខប្បដិសំវេទី ឯវមាយុបរិយន្តោ ខោ
អតោ ចុតោ ឥធូបបន្នោតិ ។ ឥតិ សាការំ សឧទ្ទេ-
សំ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ ។ យម្បិ
សារីបុត្ត ភិក្ខុ តថាគតោ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្ស-
រតិ សេយ្យថីទំ ឯកម្បិ ជាតឹ ទ្វេបិ ជាតិយោ
។ បេ ។ ឥតិ សាការំ សឧទ្ទេសំ អនេកវិហិតំ
បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ ឥទម្បិ សារីបុត្ត តថាគតស្ស
តថាគតពលំ ហោតិ យំ ពលំ អាគម្ម តថាគតោ
អាសភណ្ឋានំ បដិជានាតិ បរិសាសុ សីហនាទំ នទតិ
ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតិ ។ បុន ចបរំ សារីបុត្ត តថាគតោ
ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន
សត្តេ បស្សតិ ចវមានេ ឧបបជ្ជមានេ ហីនេ

មានកំណត់អាយុត្រឹមប៉ុណ្ណេះ អាត្មាអញនោះច្យុតចាកអត្តភាពនោះហើយ ឬបានទៅកើតក្នុងកំពង់ណោះ ដែលទៅកើតក្នុងកំពង់ណោះទៀត អាត្មាអញ ក៏មានឈ្មោះយ៉ាងនេះ មានគោត្រយ៉ាងនេះ មានសម្បុរយ៉ាងនេះ មានអាហារយ៉ាងនេះ ទទួលសុខទុក្ខយ៉ាងនេះ មានកំណត់អាយុត្រឹមប៉ុណ្ណេះ លុះអាត្មាអញនោះច្យុតចាកអត្តភាពនោះហើយ ទើបមកកើតក្នុងកំពង់នេះឯង ។ ព្រះតថាគតរលឹកជាតិដែលបាននៅអាស្រ័យក្នុងកាលមុនជាអនេកជាតិ ព្រមទាំងអាការ ព្រមទាំងឧទ្ទេសយ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលសារីបុត្ត ត្រង់ដែលព្រះតថាគតរលឹកជាតិ ដែលបាននៅអាស្រ័យក្នុងកាលមុនជាអនេកជាតិ គឺរលឹកបាន ១ ជាតិ ២ ជាតិ ។ បេ ។ រលឹកជាតិដែលបាននៅអាស្រ័យក្នុងកាលមុនជាអនេកជាតិ ព្រមទាំងអាការ ព្រមទាំងឧទ្ទេសយ៉ាងនេះ ម្នាលសារីបុត្ត នេះឯងជាតថាគតពលញ្ញាណ របស់ព្រះតថាគត (ទី ៨) ជាពលញ្ញាណដែលព្រះតថាគតតែងអាស្រ័យហើយ ទើបបានដល់នូវឋានៈដ៏ប្រសើរ បន្ទូសីហនាទក្នុងបរិស័ទទាំងឡាយ ញាំងព្រហ្មចក្រឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ។ ម្នាលសារីបុត្ត មួយទៀត ព្រះតថាគតមានបក្ខដូចជាទិព្វដ៏បរិសុទ្ធ កន្ទុយហួសបក្ខរបស់មនុស្សធម្មតាតែងយើញនូវសត្វទាំងឡាយ កំពុងច្យុតកំពុងកើត ជាសត្វទាបថោកខ្លះ

បណ្ឌិតេ សុវណ្ណេ ទុព្ភណ្ណេ សុគតេ ទុក្កតេ យថាកម្ម-

បគេ សត្តេ បជានាតិ ឥមេ វត ។ បេ ។ បជានាតិ ។

យម្បិ សារីបុត្ត តថាគតោ ឥមេសុ ចតូសុ ឋានេសុ

អតិក្កន្តមានុសកេន សត្តេ បស្សតិ ចវមានេ ឧប-

បជ្ជមានេ ហីនេ បណ្ឌិតេ សុវណ្ណេ ទុព្ភណ្ណេ សុគតេ

ទុក្កតេ យថាកម្មូបគេ សត្តេ បជានាតិ ឥមេ វត ។បេ ។

បជានាតិ ឥទម្បិ សារីបុត្ត តថាគតស្ស តថាគតពលំ

ហោតិ យំ ពលំ អាគម្ម តថាគតោ អាសភណ្ឋានំ ឋ-

ជានាតិ បរិសាសុ សីហនាទំ នទតិ ព្រហ្មចក្កំ ប-

វត្តេតិ ។ បុន ចបរំ សារីបុត្ត តថាគតោ អាសវានំ

ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ឥដ្ឋេវ ធម្មេ

សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ។

ខ្លាំងខ្លាំងខ្លះ មានសម្បុរល្អខ្លះ មានសម្បុរអាក្រក់ខ្លះ មានគតិល្អខ្លះ មានគតិអាក្រក់ខ្លះ ដឹងច្បាស់នូវសត្វពាំងឆ្កាយដែលអន្ទោលទៅតាមកម្ម (របស់ខ្លួន) ថា អើហ្ន៎ សត្វពាំងអម្បាលនេះ ។ បេ ។ រមែងដឹងច្បាស់ (យ៉ាងនេះឯង) ។ ម្នាលសារីបុត្ត ត្រង់ដែលព្រះតថាគតមានចក្ខុដូចជាទិព្វ ដ៏បរិសុទ្ធកន្លងបង់ហួសចក្ខុរបស់មនុស្សធម្មតា តែងឃើញនូវសត្វពាំងឆ្កាយដែលច្យុត ដែលកើត ជាសត្វមានថោកខ្លះ ខ្លាំងខ្លាំងខ្លះ មានសម្បុរល្អខ្លះ មានសម្បុរអាក្រក់ខ្លះ មានគតិល្អខ្លះ មានគតិអាក្រក់ខ្លះ ដឹងច្បាស់នូវសត្វពាំងឆ្កាយដែលអន្ទោលទៅតាមកម្ម (របស់ខ្លួន) ថា អើហ្ន៎ សត្វពាំងអម្បាលនេះ ។ បេ ។ រមែងដឹងច្បាស់ (យ៉ាងនេះ) ម្នាលសារីបុត្ត នេះឯងជាតថាគតពលញ្ញាណរបស់ព្រះតថាគត (ទី៩) ជាពលញ្ញាណដែលព្រះតថាគតតែងអាស្រ័យហើយ ទើបបានដល់នូវឋានៈដ៏ប្រសើរ បន្ទឹមសីហនាទក្នុងបរិស័ទពាំងឆ្កាយញាំងព្រហ្មចក្រឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ។ ម្នាលសារីបុត្ត មួយទៀត ព្រះតថាគតបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវបុព្វេនិវាសានុស្សតិញាណ ទស្សនញាណមិនមានអាសវៈ ព្រោះអស់ទៅនៃអាសវៈពាំងឆ្កាយ ដោយប្រការដូច្នេះ ក្នុងបច្ចុប្បន្ន ហើយសំរេចសម្រាន្តទៅដោយឥរិយាបថ ៤ ។ ម្នាល

យេមេ សារីបុត្ត តថាគតោ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ
ទេសេតិ បញ្ចោរម្ភាគិយំ និដ្ឋេវ ឆឌ្ឍេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិ-
កត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ឥមេបិ សារីបុត្ត តថាគតស្ស
តថាគតពលំ ហោតិ យំ ពលំ អាគម្ម តថាគតោ អា-
សភណ្ឋានំ បដិជានាតិ បរិសាសុ សីហនាទំ នទតិ
ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតិ ។ ឥមានិ ខោ សារីបុត្ត ទស តថា-
គតស្ស តថាគតពលានិ យេហិ ពលេហិ សមន្នាគតោ
តថាគតោ អាសភណ្ឋានំ បដិជានាតិ បរិសាសុ សីហ-
នាទំ នទតិ ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតិ ។ យោ ខោ មំ
សារីបុត្ត ឯវំ ជានន្តំ ឯវំ បស្សន្តំ ឯវំ វទេយ្យ នត្ថិ
សមណេសុ តោតមេសុ ឧត្តរិ មនុស្សធម្មា អលមរិ-
យញាណទស្សនវិសេសោ តក្កវរយោហតំ សមណោ
តោតមោ ធម្មំ ទេសេតិ វីមំសានុចរិតំ សយំ បដិភានន្តំ
តំ សារីបុត្ត ភពំ អប្បមាយ តំ ចិត្តំ អប្បមាយ

សារីបុត្ត ត្រង់ដែលព្រះតថាគតបានឆ្លើយឲ្យដាក់ចំណាស់ ខ្ញុំរមែងតាំមុត្តិ ខ្ញុំ
បញ្ញាវិមុត្តិ មិនមានអាសវៈ ព្រោះអស់ទៅនៃអាសវៈទាំងឡាយ ដោយ
ប្រាជ្ញាខ្លួនឯងក្នុងបច្ចុប្បន្ន ហើយសម្រេចសម្រាន្តនៅដោយឥរិយាបថ ៤
ម្នាលសារីបុត្ត នេះឯងជាតថាគតពលញ្ញាណរបស់ព្រះតថាគត (ទី១០)
ជាពលញ្ញាណដែលព្រះតថាគតតែងអាស្រ័យហើយ ទើបបានដល់នូវ
ឋានៈដ៏ប្រសើរ បន្ទឹសីហនាទក្នុងបរិស័ទទាំងឡាយ ញុំាងព្រហ្មចក្រ
ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ។ ម្នាលសារីបុត្ត តថាគតពលញ្ញាណទាំង ១០ ប្រការ
របស់ព្រះតថាគតនេះឯង ជាពលញ្ញាណដែលតថាគតបានប្រកបហើយ
ទើបបានដល់នូវឋានៈដ៏ប្រសើរ បន្ទឹសីហនាទក្នុងបរិស័ទទាំងឡាយ ញុំាង
ព្រហ្មចក្រឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ។ ម្នាលសារីបុត្ត បុគ្គលណាពោលយ៉ាងនេះ
បំពោះតថាគតដែលដឹងយ៉ាងនេះ ដែលឃើញយ៉ាងនេះថា គុណវិសេស
គឺញាណទស្សនៈ ជាគុណអាចធ្វើខ្លួនឲ្យជាអរិយៈដ៏ក្រៃលែងជាធម្មតុស្ស-
ធម្មនៃព្រះសមណគោតមមិនមានទេ ព្រះសមណគោតមសំដែងធម្មដែល
ខ្លួនស្រាវជ្រាវបានមក ដោយសេចក្តីត្រិះរិះ ដែលខ្លួនស្ទាបស្ទង់ដោយ
ការពិចារណា ជាការឈ្លាសវៃដោយខ្លួនឯងដូច្នេះ ម្នាលសារីបុត្ត
បុគ្គលនោះឯង បើមិនលះបង់វាចានោះទេ មិនលះបង់ចិត្តនោះទេ

តំ និដ្ឋឺ អប្បដិជានិត្វា យថាភតំ និក្ខិត្តោ វា និរ-
យេ ។ សេយ្យថាបិ សារីបុត្ត កិញ្ចិ សីលសម្បន្នោ
សមាធិសម្បន្នោ បញ្ញាសម្បន្នោ ឥធេវ ឆម្មេ អញ្ញំ
អារាធេយ្យ វា សម្បទមិទំ សារីបុត្ត ឋានមិ ។ តំ
កិំ មញ្ញសិ តំ ចិត្តំ អប្បមាយ តំ និដ្ឋឺ អប្បដិ-
ជានិត្វា យថាភតំ និក្ខិត្តោ វា និរយេ ។

(១៦៧) ចត្តារិមានិ សារីបុត្ត តថាគតស្ស វេសា-
រជ្ជានិ យេហិ វេសារជ្ជេហិ សមន្នាគតោ តថាគតោ
អាសភណ្ឋានំ បដិជានាតិ បរិសាសុ សីហនាទំ
នទតិ ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតិ ។ កតមានិ ចត្តារិ ។

មិនលះបង់ទិដ្ឋិនោះទេ នឹងធ្លាក់ទៅរងទុក្ខក្នុងនរក ដូចជាគេនាំយកទៅទម្លាក់យ៉ាងនោះឯង ។ ម្នាលសារីបុត្ត តថាគតបរិបូណ៌ដោយសីលហើយ បរិបូណ៌ដោយសមាធិហើយ បរិបូណ៌ដោយបញ្ញាហើយ រមែងសម្រេចនូវអរហត្តផលក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះឯង យ៉ាងណាមិញ ម្នាលសារីបុត្ត តថាគតពោលនូវហេតុ (នៃការមិនលះបង់នូវវាចាដោយសេចក្តីមិនរបស់បុគ្គលនោះ) ថាមានឧបមេយ្យប្រហែលគ្នាយ៉ាងនោះដែរ ។ បុគ្គលនោះ បើមិនលះបង់នូវវាចានោះទេ មិនលះបង់នូវចិត្តនោះទេ មិនលះបង់នូវទិដ្ឋិនោះទេ នឹងធ្លាក់ទៅរងទុក្ខក្នុងនរក ដូចជាគេនាំយកទៅទម្លាក់យ៉ាងនោះឯង ។

(๑๖๗) ម្នាលសារីបុត្ត ព្រោះតថាគតប្រកបហើយដោយវេសារជ្ជញាណទាំង៤យ៉ាងណា ទើបបានដល់នូវឋានៈដ៏ប្រសើរ បន្ទឹងសីហនាទក្នុងបរិសទាំង៤យ៉ាង ញាំងព្រហ្មចក្រឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ វេសារជ្ជញាណរបស់ព្រះតថាគតនេះមាន ๔ យ៉ាង ។ វេសារជ្ជញាណទាំង៤ដូចម្តេច ។

សង្ឃោ សម្ពុទ្ធស្ស តេ បដិជានាតោ អាមេ ឧម្ហា អនភិសម្ពុទ្ធាតិ តត្រ វត មំ សមណោ ឯ ព្រាហ្មណោ ឯ ខេត្តិ ឯ មាគវ ឯ ព្រហ្មា ឯ គោបិ ឯ លោកស្មឹ សមាធម្មេន បដិចោទេស្សតីតិ ឯមិត្តមេតំ សារីបុត្ត ឯ សមនុបស្សាមិ ឯតមហំ(១) សារីបុត្ត ឯមិត្តំ អសមនុបស្សន្តោ ខេមប្បត្តោ អភយប្បត្តោ វេសារជ្ជប្បត្តោ វិហរាមិ។ ឯ ណោ សាវស្ស តេ បដិជានាតោ អាមេ អាសវា អប្បរិក្ខីណាតិ តត្រ វត មំ សមណោ ឯ ព្រាហ្មណោ ឯ ខេត្តិ ឯ មាគវ ឯ ព្រហ្មា ឯ គោបិ ឯ លោកស្មឹ សមាធម្មេន បដិចោទេស្សតីតិ ឯមិត្តមេតំ សារីបុត្ត ឯ សមនុបស្សាមិ ឯតមហំ សារីបុត្ត ឯមិត្តំ អសមនុបស្សន្តោ ខេមប្បត្តោ អភយប្បត្តោ

---

១ ឧ. ឯតមហំ។

ម្នាលសារីបុត្ត ព្រះតថាគតពិចារណាមិនឃើញនូវនិមិត្ត[1] នេះឡើយ ថា សមណៈក្តី ព្រាហ្មណ៍ក្តី ទេវតាក្តី មារក្តី ព្រហ្មក្តី ឬនរណាមួយក្នុងលោកនេះ នឹងចោទតថាគតប្រកបដោយហេតុ ក្នុងធម៌ទាំងឡាយនោះថា ព្រះអង្គគ្រាន់តែប្តេជ្ញាខ្លួនថាជាអ្នកត្រាស់ដឹងដោយប្រពៃ តែធម៌ទាំងនេះ ព្រះអង្គឥតបានត្រាស់ដឹងឡើយ ម្នាលសារីបុត្ត តថាគតកាលពិចារណាមិនឃើញ នូវនិមិត្តឧ៎ះហើយ ក៏ដល់នូវសេចក្តីក្សេមក្សាន្ត មិនដល់នូវភ័យ ដល់នូវការៈជាអ្នកក្សៀវក្សា ១ ។ ម្នាលសារីបុត្ត តថាគតពិចារណាមិនឃើញនូវនិមិត្តនេះឡើយថា សមណៈក្តី ព្រាហ្មណ៍ក្តី ទេវតាក្តី មារក្តី ព្រហ្មក្តី ឬនរណាមួយ ក្នុងលោកនេះនឹងចោទតថាគតប្រកបដោយហេតុ ក្នុងធម៌ទាំងឡាយនោះថា ព្រះអង្គគ្រាន់តែប្តេជ្ញាខ្លួនថាជាអ្នកអស់អាសវៈ តែព្រះអង្គមិនទាន់អស់អាសវៈទាំងនេះទេ ម្នាលសារីបុត្ត តថាគតកាលពិចារណាមិនឃើញនូវនិមិត្តឧ៎ះហើយ ក៏បានដល់នូវសេចក្តីក្សេមក្សាន្ត មិនដល់នូវភ័យ ដល់នូវ

---

๑ សំដៅយកបុគ្គលខ្លះ ធម៌ខ្លះ ។ អធិប្បាយថា ព្រះអង្គមិនឃើញបុគ្គលណាមួយដែលហ៊ានចោទព្រះអង្គ ឬមិនឃើញមានធម៌ណាមួយដែលគេលើកឡើងចោទថា ធម៌នេះព្រះអង្គមិនបានត្រាស់ដឹងទេ ។ អដ្ឋកថា កែពាក្យថា និមិត្តនេះ ប្រែថាកំណត់ស្មាកស្មាម ប្រមោលមូលហេតុគ្រឿងសំគាល់ក៏បាន ។

เวสารชฺชปฺปตฺโต วิหรามิ ฯ เย[1] โข ปน เต อญฺญายิกา ญตฺวา ตุฏฺฐา เต วณฺณเสวโก ลาภี อตฺตกยาย ตตฺร วต มํ สมณา วา พฺราหฺมณา วา เทวโต วา มารโต วา พฺรหฺมุโน วา โกจิ วา โลกสฺมึ สหธมฺเมน ปฏิโจเทสฺสตีติ อิทมิตฺถเมตํ สารีปุตฺต อ สมนุปสฺสามิ ฯตมหิ สารีปุตฺต อิทมิตฺถํ อสมนุปสฺสนฺโต เขมปฺปตฺโต อภยปฺปตฺโต เวสารชฺชปฺปตฺโต วิหรามิ ฯ ยสฺส โข ปน เต อตฺถาย ญตฺวา เทสิโต สาวโก ปโร ปรญฺจ ตตฺถานุสฺส สมฺมา ปฏิปชฺชมานสฺส ตตฺร วต มํ สมณา วา พฺราหฺมณา วา เทวโต วา มารโต วา พฺรหฺมุโน วา โกจิ วา โลกสฺมึ สหธมฺเมน ปฏิโจเทสฺสตีติ อิทมิตฺถเมตํ สารีปุตฺต อ สมนุปสฺสามิ ฯตมหิ สารีปุตฺต อิทมิตฺถํ อสมนุปสฺสนฺโต เขมปฺปตฺโต อภยปฺปตฺโต เวสารชฺชปฺปตฺโต วิหรามิ ฯ อิมานิ โข สารีปุตฺต จตฺตาริ ตถาคตสฺส เวสารชฺชานิ เยหิ เวสารชฺเชหิ

---

๑ ม. ปเนเต ฯ

ភាវៈជាអ្នកភ្ញៀវគ្នា ១ ។ ម្នាលសារីបុត្ត តថាគតពិចារណាមិនឃើញនូវនិមិត្តនេះឡើយថា សមណៈក្តី ព្រាហ្មណ៍ក្តី ទេវតាក្តី មារក្តី ព្រហ្មក្តី ឬនរណាមួយក្នុងលោកនេះ នឹងចោទតថាគតប្រកបដោយហេតុក្នុងធម៌ទាំងឡាយនោះថា ធម៌ទាំងឡាយណា ដែលព្រះអង្គពោលថាជាធម៌ធ្វើនូវសេចក្តីអន្តរាយ[1] ឯធម៌ទាំងឡាយនោះ មិនគួរដល់នូវសេចក្តីអន្តរាយចំពោះបុគ្គលណាមួយដែលសេពឡើយ ម្នាលសារីបុត្ត តថាគតកាលពិចារណាមិនឃើញនូវនិមិត្តនុ៎ះ កំបានដល់នូវសេចក្តីក្សេមក្សាន្ត មិនដល់នូវភ័យ ដល់នូវភាវៈជាអ្នកភ្ញៀវគ្នា ១ ។ ម្នាលសារីបុត្ត តថាគតពិចារណាមិនឃើញនូវនិមិត្តនេះឡើយថា សមណៈក្តី ព្រាហ្មណ៍ក្តី ទេវតាក្តី មារក្តី ព្រហ្មក្តី ឬនរណាមួយក្នុងលោកនេះ នឹងចោទតថាគតប្រកបដោយហេតុ ក្នុងនិយ្យានិកធម៌នោះថា ធម៌ដែលព្រះអង្គសំដែងហើយ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់គុណវិសេសណា គុណវិសេសនោះមិនប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីអស់ទៅនៃទុក្ខដោយប្រពៃ ដល់បុគ្គលអ្នកធ្វើតាមធម៌នោះទេ ម្នាលសារីបុត្ត តថាគតកាលពិចារណាមិនឃើញនូវនិមិត្តនុ៎ះ កំបានដល់នូវសេចក្តីក្សេមក្សាន្ត មិនដល់នូវភ័យ ដល់នូវភាវៈជាអ្នកភ្ញៀវគ្នា ១ ។ ម្នាលសារីបុត្ត តថាគតប្រកបដោយវេសារជ្ជញ្ញាណ

---

១ សំដៅយកមេថុនធម្ម ព្រោះថា កាលបើបុគ្គលសេពមេថុនធម្មនឹងធ្វើនូវសេចក្តីអន្តរាយមគ្គផល ។ អដ្ឋកថា ។

សមណ្ឌាតសោ តថាគតសោ អាសភណ្ឌានំ បដិជាតានំ
បរិសាសុ សីហនាទំ នទតិ ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតិ ។
យោ ខោ មំ សារីបុត្ត ឃំ ជានន្តំ ឃំ បស្សន្តំ
ឃំ វទេយ្យ នត្ថិ សមណេសុ តោតមេសុ ទុក្ខតិ
មនុស្សត្តម្ហា អលមរិយញ្ញាណទស្សនវិសេសោ តត្ថ-
បរិយាបន្នំ សមណោ តោតមោ ធម្មំ ទេសេតិ
រាគំ សានុចរិតំ សយំ បដិភានន្តំ តំ សារីបុត្ត ភពំ
អប្បហាយ តំ ចិត្តំ អប្បហាយ តំ ទិដ្ឋិ អប្បដិ-
និស្សដ្ឋត្តា យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឃំ និរយេ ។
សេយ្យថាបិ សារីបុត្ត កិក្កិ សីលសម្បន្នោ សមាធិ-
សម្បន្នោ បញ្ញាសម្បន្នោ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ អញ្ញំ
អាកង្ខេយ្យ ឃំ សម្បរាយិកំ សារីបុត្ត វទាមិ ។
តំ ភពំ អប្បហាយ តំ ចិត្តំ អប្បហាយ តំ ទិដ្ឋិ
អប្បដិនិស្សដ្ឋត្តា យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឃំ និរយេ ។

ទាំងឡាយណាហើយ បានដល់នូវឋានៈដ៏ប្រសើរ បន្ទឹសីហនាទក្នុងបរិសទ្យទាំងឡាយ ញុំាងព្រហ្មចក្រទ្យប្រព្រឹត្តទៅ នេះសាវជ្ជញ្ញាណរបស់ព្រះតថាគតមាន ៤ នេះឯង ។ ម្នាលសារីបុត្ត បុគ្គលណាពោលយ៉ាងនេះចំពោះតថាគតដែលដឹងយ៉ាងនេះ ដែលយើញយ៉ាងនេះថា គុណវិសេសគឺញាណទស្សនៈ ជាគុណអាចរួចខ្លួនឲ្យជាអរិយៈ ដំរៃលែងជាធម្មនុស្សធម៌នៃព្រះសមណគោតមមិនមាន ព្រះសមណគោតមសំដែងធម៌ដែលខ្លួនស្រាវជ្រាវបានមកដោយសេចក្តីត្រិះរិះ ដែលខ្លួនស្ទាបស្ទង់ដោយការពិចារណា ជាសេចក្តីឈ្វាសវៃដោយខ្លួនឯងដូច្នេះ ម្នាលសារីបុត្ត បុគ្គលនោះបើមិនលះបង់នូវវាចានោះទេ មិនលះបង់នូវចិត្តនោះទេ មិនលះបង់នូវទិដ្ឋិនោះទេ នឹងធ្លាក់ទៅរកទុក្ខក្នុងនរកដូចជាគេនាំយកទៅទំលាក់យ៉ាងនោះដែរ ។ ម្នាលសារីបុត្ត តថាគតបរិបូណ៌ដោយសីលហើយ បរិបូណ៌ដោយសមាធិហើយ បរិបូណ៌ដោយបញ្ញាហើយ រមែងសម្រេចនូវអរហត្តផលក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះឯង យ៉ាងណាមិញ ម្នាលសារីបុត្ត តថាគតពោលនូវហេតុនេះ ជាគ្រឿងផ្តល់នូវពាក្យទបមេយ្យកំយ៉ាងនោះដែរ ។ បុគ្គលនោះ បើមិនលះបង់នូវវាចានោះទេ មិនលះបង់នូវចិត្តនោះទេ មិនលះបង់នូវទិដ្ឋិនោះទេ នឹងធ្លាក់ទៅរកទុក្ខក្នុងនរកដូចជាគេនាំយកទៅទំលាក់ យ៉ាងនោះដែរ ។

(๑๖๘) อฏฺฐ เขา ๕มา สารีปุตฺต ปริสา กตมา อฏฺฐ ขตฺติยปริสา พฺราหฺมณปริสา คหปติปริสา สมณปริสา จาตุมฺมหาราชิกปริสา ตาวตึสปริสา มารปริสา พฺรหฺมปริสา ๕มา เขา สารีปุตฺต อฏฺฐ ปริสา ฯ ๕เมหิ เขา สารีปุตฺต จตูหิ เวสารชฺเชหิ สมนฺนาคโต ตถาคโต ๕มา อฏฺฐ ปริสา ฉปสงฺกมิตพฺพนฺติ อเวทฺยาหรติ ฯ อภิชานามหิ เขา ปนาหำ สารีปุตฺต อเนกสตำ ขตฺติยปริสำ ฉปสงฺกมิตา สนฺติฏฺฐนฺปิ สลฺลปิตปุพฺพญฺเจว สากจฺฉา จ สมาปชฺชิตปุพฺพา ตตฺร ยาส มำ ภยำ ฯ สาหำ ตำ ภยำ ตำ ฉมฺภิตตฺตำ ตำ โลมหฏฺฐกนฺติ น สมนุปสฺสามิ ตตฺรหิ ปน มำ สารีปุตฺต อนภิสมฺภุณนฺตำ อสมนุปสฺสนฺตำ ฯ เป ฯ วิหรามหิ ฯ อภิชานามหิ เขา ปนาหำ สารีปุตฺต อเนกสตำ พฺราหฺมณปริสำ คหปติปริสำ สมณปริสำ จาตุมฺมหาราชิกปริสำ ตาวตึสปริสำ มารปริสำ พฺรหฺมปริสำ ฉปสงฺกมิตา สนฺติฏฺฐนฺปิ สลฺลปิตปุพฺพญฺเจว สากจฺฉา จ

สีหนาทวัคค มหาสีหนาทสูตร ปริสวิธี ๘ พวก

(๑๖๘) ดูก่อนสารีบุตร ปริสเหล่านี้มี ๘ พวก ปริสทั้ง ๘ พวกเป็นไฉน คือ ขัตติยปริสหนึ่ง พราหมณปริสหนึ่ง คหบดีปริสหนึ่ง สมณปริสหนึ่ง จาตุมหาราชิกปริสหนึ่ง ดาวดึงสปริสหนึ่ง มารปริสหนึ่ง พรหมปริสหนึ่ง ดูก่อนสารีบุตร ปริสมี ๘ พวกนี้แล ฯ ดูก่อนสารีบุตร พระตถาคตประกอบพร้อมด้วยวิสารัชชญาณ ๔ อย่างนี้แล ได้เข้าไปสู่ ได้เข้าไปสู่ซึ่งปริสพวกปริสทั้ง ๘ นี้ ฯ ดูก่อนสารีบุตร ตถาคตได้เข้าไปสู่ขัตติยปริสเป็นอันมาก ตถาคตได้นั่งใกล้ ได้สนทนา ได้ปราศรัย ได้ร่วมสนทนาในขัตติยปริสทั้งหลายนั้น ดูก่อนสารีบุตร ตถาคตนั้นพึงเห็นเหตุที่จะให้เกิดความกลัวหรือความขลาดในขัตติยปริสนั้นแต่ที่ไหน ๆ ดูก่อนสารีบุตร ตถาคตไม่เห็นเหตุที่จะให้เกิดความกลัวนั้นเลย ฯ เป ฯ ดูก่อนสารีบุตร ตถาคตได้เข้าไปสู่พราหมณปริส คหบดีปริส สมณปริส จาตุมหาราชิกปริส ดาวดึงสปริส มารปริส พรหมปริส เป็นอันมาก ได้นั่งใกล้ ได้สนทนา ได้ปราศรัย ได้ร่วมสนทนาในพรหมปริสทั้งหลายนั้น ดูก่อนสารีบุตร ตถาคต

សហាបដិគណ្ហាតុ ភន្តេ វត មំ ភគវំ ឯវំ ឯវ មំ ភគវំ
ឯក្កាបិសប្បតីតំ និមិត្តមេតំ សារីបុត្ត ន សមនុបស្សាមិ
ឯតមហំ សារីបុត្ត និមិត្តំ អសមនុបស្សន្តោ ទេ-
វមប្បត្តោ ។ បេ ។ វិហារាមិ ។ យោ ខោ មំ
សារីបុត្ត ឯវំ ជានន្តំ ឯវំ បស្សន្តំ ឯវំ វទេយ្យ
នត្ថិ សមណាស្ស គោតមស្ស ខុត្តរិ មនុស្សធម្មា
អលមរិយញាណទស្សនវិសេសោ តក្កបរិយាហតំ ស-
មវេក្ខា គោតមោ ធម្មំ ទេសេតិ វីមំសានុចរិតំ
សយំ បដិភានន្តិ តំ សារីបុត្ត ភវំ អប្បហាយ
តំ ចិត្តំ អប្បហាយ តំ និដ្ឋិ អប្បដិនិស្សដ្ឋត្តា
យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ និរយេ ។ សេយ្យថាបិ
សារីបុត្ត កិក្ខិ សីលសម្បន្នោ សមាធិសម្បន្នោ
បញ្ញាសម្បន្នោ និដ្ឋេវ ឆម្ភេ អញ្ញំ អភញ្ញេយ្យ ឯវំ
សម្បទមិទំ សារីបុត្ត វទាមិ ។ តំ ភវំ អប្បហាយ
តំ ចិត្តំ អប្បហាយ តំ និដ្ឋិ អប្បដិនិស្សដ្ឋត្តា យេ-
ថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ និរយេ ។

ពិចារណាមិនឃើញនូវនិមិត្តនុ៎ះថា កំយប្អូរសេចក្តីតក់ស្លុត នឹងគ្របសង្កត់តថាគតក្នុងពួកបរិសទ្យនោះដូច្នេះឡើយ ម្នាលសារីបុត្ត តថាគត កាលពិចារណាមិនឃើញនូវនិមិត្តនុ៎ះ ក៏បានដល់នូវសេចក្តីក្សេមក្សាន្ត ។ បេ ។ ម្នាលសារីបុត្ត បុគ្គលណាពោលយ៉ាងនេះ ចំពោះតថាគត ដែលដឹងយ៉ាងនេះ ដែលឃើញយ៉ាងនេះថា គុណវិសេសគឺញាណទស្សនៈដែលអាចធ្វើខ្លួនឲ្យជាអរិយៈដ៏ក្រៃលែងជាងមនុស្សធម៌ នៃព្រះសមណគោតមមិនមានទេ ព្រះសមណគោតមសំដែងធម៌ដែលខ្លួនស្រាវជ្រាវបានមកដោយសេចក្តីត្រិះរិះ ដែលខ្លួនស្ទាបស្ទង់ដោយការពិចារណា ជាការឈ្លាសវៃដោយខ្លួនឯងដូច្នេះ ម្នាលសារីបុត្ត បុគ្គលនោះ បើមិនលះបង់វាចានោះទេ មិនលះបង់ចិត្តនោះទេ មិនលះបង់ទិដ្ឋិនោះទេ នឹងធ្លាក់ទៅរណ្តៅទុក្ខកន្ទេរកដូចជាគេនាំយកទៅទំលាក់យ៉ាងនោះឯង ។ ម្នាលសារីបុត្ត ភិក្ខុបរិបូណ៌ដោយសីលហើយ បរិបូណ៌ដោយសមាធិហើយ បរិបូណ៌ដោយបញ្ញាហើយ រមែងសម្រេចនូវអរហត្តផលក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះបាន យ៉ាងណាមិញ ម្នាលសារីបុត្ត តថាគតពោលនូវហេតុនេះជាគ្រឿងផ្តល់នូវពាក្យទុបមេយ្យ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ បុគ្គលនោះបើមិនលះបង់នូវវាចានោះទេ មិនលះបង់នូវចិត្តនោះទេ មិនលះបង់នូវទិដ្ឋិនោះចេញទេ នឹងធ្លាក់ទៅរណ្តៅទុក្ខកន្ទេរក ដូចជាគេនាំយកទៅទំលាក់យ៉ាងនោះឯង ។

[๑๖๙] ดูกรเสฏฐี ข้อว่า สารีบุตร เป็นผู้เขมกเขมกวาท ด้วยประการฉะนี้ ดูกรเสฏฐี ก็ข้อว่า สารีบุตร เป็นผู้เขมกเขมกวาท ด้วยประการฉะนี้ ๆ

[๑๖๙] ម្នាលសារីបុត្ត កំណើត (របស់សត្វ) នេះមាន ៤ កំណើតទាំង ៤ តើដូចម្តេច គឺកំណើតដែលកើតអំពីស៊ុត ๑ កំណើតដែលកើតអំពីទឹក ๑ កំណើតដែលកើតអំពីញើស ๑ កំណើតហាក់ដូចជាអណ្តែតខ្លួនកើត ๑ ម្នាលសារីបុត្ត ប៉ុន្តែកំណើតដែលកើតអំពីស៊ុតនោះដូចម្តេច ម្នាលសារីបុត្ត សត្វទាំងឡាយដែលទំលាយនូវសំបកស៊ុតហើយកើតចេញមក ម្នាលសារីបុត្ត នេះតថាគតហៅថាកំណើតដែលកើតអំពីស៊ុត ฯ ម្នាលសារីបុត្ត ប៉ុន្តែកំណើតដែលកើតអំពីទឹកតើដូចម្តេច ម្នាលសារីបុត្ត សត្វទាំងឡាយដែលទំលាយនូវស្រោមទឹកក្តៅហើយកើត ម្នាលសារីបុត្ត នេះតថាគតហៅថាកំណើតដែលកើតអំពីទឹក ฯ ម្នាលសារីបុត្ត កំណើតដែលកើតអំពីញើសតើដូចម្តេច ម្នាលសារីបុត្ត សត្វទាំងឡាយដែលកើតក្នុងត្រីស្អុយក្តី ក្នុងសាកសពស្អុយក្តី ក្នុងនំបុ័ងមក្តី ក្នុងរណ្តៅជ្រាំក្តី ក្នុងប្រឡាយទឹកសំអុយក្តី ម្នាលសារីបុត្ត នេះតថាគតហៅថា កំណើតដែលកើតអំពីញើសក្តែល ฯ ម្នាលសារីបុត្ត ប៉ុន្តែកំណើតហាក់ដូចជាអណ្តែតខ្លួនកើត តើដូចម្តេច ពួកទេវតា ពួកសត្វនរក មនុស្សពួកខ្លះ ឥដ្ឋវិនិបាតពួកខ្លះ ម្នាលសារីបុត្ត នេះតថាគតហៅថា កំណើតហាក់ដូចជាអណ្តែតខ្លួនកើត ฯ ម្នាលសារីបុត្ត កំណើត (របស់សត្វ) មាន ๔ នេះ

យោ ខោ មំ សារីបុត្ត ឯវំ ជានន្តំ ឯវំ បស្សន្តំ ឯវំ
វទេយ្យ ន្តិ សមណាស្ស គោតមស្ស ទុត្តរិ មនុស្សធម្មា
អលមរិយញាណទស្សនវិសេសោ តក្កបរិយោគាឡ្ហំ ស-
មណោ គោតមោ ធម្មំ ទេសេតិ វីមំសានុចរិតំ សយំ
បដិភានន្តិ តំ សារីបុត្ត ភពំ អប្បមាយ តំ ចិត្តំ
អប្បមាយ តំ ទិដ្ឋិ អប្បដិឃសញ្ញជ្ជិត្វា យថាភតំ
និក្ខិត្តោ ឯវំ និរយេ ។ សេយ្យថាបិ សារីបុត្ត កិក្កុ
សីលេសម្បន្នោ សមាធិសម្បន្នោ បញ្ញាសម្បន្នោ ឥដ្ឋេ
ធម្មេ អញ្ញំ អារាធេយ្យ ឯវំ សម្បទមិទំ សារីបុត្ត
វទាមិ ។ តំ ភពំ អប្បមាយ តំ ចិត្តំ អប្បមាយ
តំ ទិដ្ឋិ អប្បដិឃសញ្ញជ្ជិត្វា យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ
និរយេ ។

(១៧០) បញ្ច ខោ អិមា សារីបុត្ត កតិយោ
កតមា បញ្ច និរយោ តិរច្ឆានយោនិ បិត្តិវិសយោ
មនុស្សា ទេវា ។ និរយញ្ចាហំ សារីបុត្ត បជានាមិ

ឯវ ។ ម្នាលសារីបុត្ត បុគ្គលណាគោលយ៉ាងនេះ ចំពោះតថាគត ដែលដំណើរយ៉ាងនេះ ដែលយើញយ៉ាងនេះថា គុណវិសេសគឺញាណទស្សនៈ ដែលអាចធ្វើខ្លួនឲ្យដាច់រៀយៈដ៏ក្រៃលែងជាងមនុស្សធម្មនៃព្រះសមណគោតមមិនមានទេ ព្រះសមណគោតមសំដែងធម៌ដែលខ្លួនស្រាវជ្រាវបានមកដោយសេចក្តីត្រិះរិះ ដែលខ្លួនស្ទាបស្ទង់ដោយការពិចារណាជាការឈ្វាសវៃដោយខ្លួនឯងដូច្នេះ ម្នាលសារីបុត្ត បុគ្គលនោះបើមិនលះបង់នូវវាចានោះទេ មិនលះបង់នូវចិត្តនោះទេ មិនលះបង់នូវទិដ្ឋិនោះចេញទេ នឹងធ្លាក់ទៅរកនរកដូចជាគេនាំយកទៅចំលាក់យ៉ាងនោះឯង ។ ម្នាលសារីបុត្ត តថាគតបរិបូណ៌ដោយសីលហើយ បរិបូណ៌ដោយសមាធិហើយ បរិបូណ៌ដោយបញ្ញាហើយរមែងសម្រេចនូវអរហត្តផលក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះឯង យ៉ាងណាមិញ តថាគតពោលនូវហេតុនេះជាគ្រឿងផ្តល់ពាក្យទុបមេយ្យ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ បុគ្គលនោះ បើមិនលះបង់នូវវាចានោះទេ មិនលះបង់នូវចិត្តនោះទេ មិនលះបង់នូវទិដ្ឋិនោះចេញទេ នឹងធ្លាក់ទៅរកនរកដូចជាគេនាំយកទៅចំលាក់យ៉ាងនោះឯង ។

(๑๗๐) ម្នាលសារីបុត្ត គតិនេះមាន៥ប្រការ គតិ ៥ ប្រការតើដូចម្តេច គឺ នរក ๑ កំណើតតិរច្ឆាន ๑ បិត្តិវិស័យ ๑ ពួកមនុស្ស ๑ ពួកទេវតា ๑ ។ ម្នាលសារីបុត្ត តថាគតស្គាល់នរកផង ស្គាល់ផ្លូវជាទីទៅ

ឯវមេតាមិញ្ច មក្ខំ ឯវមេតាមិនិញ្ច បដិបទំ យថា បដិបន្នោ ច តាយស្ស ភេទា បរម្មរណា អបាយំ ទុក្ខតំ វិនិឃាតំ ឯវយំ ឧបបជ្ជតិ តញ្ច បជានាមិ ។ តិរច្ឆានយោនិញ្ចាហំ សារីបុត្ត បជានាមិ តិរច្ឆានយោនិគាមិញ្ច មក្ខំ តិរច្ឆានយោនិគាមិនិញ្ច បដិបទំ យថា បដិបន្នោ ច តាយស្ស ភេទា បរម្មរណា តិរច្ឆានយោនិំ ឧបបជ្ជតិ តញ្ច បជានាមិ ។ បិត្តិវិសយញ្ចាហំ សារីបុត្ត បជានាមិ បិត្តិវិសយគាមិញ្ច មក្ខំ បិត្តិវិសយគាមិនិញ្ច បដិបទំ យថា បដិបន្នោ ច តាយស្ស ភេទា បរម្មរណា បិត្តិវិសយំ ឧបបជ្ជតិ តញ្ច បជានាមិ ។ មនុស្សេ ចាហំ សារីបុត្ត បជានាមិ មនុស្សលោកគាមិញ្ច មក្ខំ មនុស្សលោកគាមិនិញ្ច បដិបទំ យថា បដិបន្នោ ច តាយស្ស ភេទា បរម្មរណា មនុស្សេសុ ឧបបជ្ជតិ

កាន់នរកផង ស្គាល់សេចក្តីប្រតិបត្តិដ៏ទៀកាន់នរកផង ឯបុគ្គលប្រតិបត្តិយ៉ាងណាហើយ លុះបែកធ្លាយរាងកាយខាងមុខ អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅរមែងទៅកើតក្នុងអបាយ ទុគ្គតិ វិនិបាត នរក តថាគតស្គាល់ច្បាស់នូវប្រតិបត្តិនោះផង ។ ម្នាលសារីបុត្ត តថាគតស្គាល់ច្បាស់នូវកំណើតតិរច្ឆានផង ស្គាល់ច្បាស់នូវផ្លូវដ៏ទៀកាន់កំណើតតិរច្ឆានផង ស្គាល់ច្បាស់នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិដ៏ទៀកាន់កំណើតតិរច្ឆានផង ឯបុគ្គលប្រតិបត្តិយ៉ាងណាហើយ លុះបែកធ្លាយរាងកាយខាងមុខអំពីមរណៈទៅកើតក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន តថាគតស្គាល់ច្បាស់នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិនោះផង ។ ម្នាលសារីបុត្ត តថាគតស្គាល់ច្បាស់នូវបិត្តិវិស័យផង ស្គាល់ច្បាស់នូវផ្លូវដ៏ទៀកាន់បិត្តិវិស័យផង ស្គាល់ច្បាស់នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិដ៏ទៀកាន់បិត្តិវិស័យផង ឯបុគ្គលប្រតិបត្តិយ៉ាងណាហើយ លុះបែកធ្លាយរាងកាយខាងមុខអំពីមរណៈទៅកើតក្នុងបិត្តិវិស័យ តថាគតក៏ស្គាល់ច្បាស់នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិនោះផង ។ ម្នាលសារីបុត្ត តថាគតស្គាល់ច្បាស់នូវមនុស្សទាំងឡាយផង ស្គាល់ច្បាស់នូវផ្លូវដ៏ទៀកាន់មនុស្សលោកផង ស្គាល់ច្បាស់នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិដ៏ទៀកាន់មនុស្សលោកផង ឯបុគ្គលប្រតិបត្តិយ៉ាងណា លុះបែកធ្លាយរាងកាយខាងមុខអំពីមរណៈទៅកើតក្នុងមនុស្សលោក

ตญฺจ ปชานามิ ฯ เจวญฺ หิ ภนฺเต สารีปุตฺต ปชานาสิ
เจวโลกตาสิญฺจ มตฺตญฺ เจวโลกตาสินิญฺจ ยถา-
ปเนตํ ยถา ปฏิปนฺนสฺส จ กายสฺส เภทา ปรมฺ-
มรณา สุคตึ สคฺคํ โลกนฺติ อุปปชฺชติ ตญฺจ
ปชานามิ ฯ อิญฺจาหญฺหิ ภนฺเต สารีปุตฺต ปชานามิ
อิญฺจตาสิญฺจ มตฺตญฺ อิญฺจตาสินิญฺจ ยถาปเนตํ
ยถา ปฏิปนฺนสฺส จ อากาสานญฺจายตนสฺส สห
เทวตาหิตฺถตฺตญฺ ปญฺญาหิตฺถตฺตญฺ อิเธว ขเฺว สยญ์ อภิญฺญา
สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรติ ตญฺจ ปชานามิ ฯ

(๑๗๑) ปชานาหิ สารีปุตฺต ปคฺคณฺห ปุคฺคลานิ ปานิ
เทสสา เทเสหิ ปริยฺโย ชานามิ[๑] ตตฺรายสฺมา ปุคฺคลา
ปฏิปนฺนสฺส จ ปริยนฺตญฺ ตญฺจ มตฺตญฺ สญฺชานาติ ยถา
กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา อยญ์ ปุคฺคโล นิรยญฺจ

๑ ฉ ม ปชานามิ ฯ

តថាគតស្គាល់ច្បាស់នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិនោះ ។ ម្នាលសារីបុត្ត តថាគតស្គាល់ច្បាស់នូវទេវតាទាំងឡាយផង ស្គាល់ច្បាស់នូវផ្លូវជាទីទៅកាន់ទេវលោកផង ស្គាល់ច្បាស់នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិជាទីទៅកាន់ទេវលោកផង ឯបុគ្គលប្រតិបត្តិយ៉ាងណា លុះបែកធ្លាយរាងកាយ ខាងមុខអំពីមរណៈទៅកើតក្នុងសុគតិ សួគ៌ ទេវលោក តថាគតស្គាល់ច្បាស់នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិនោះផង ។ ម្នាលសារីបុត្ត តថាគតស្គាល់ច្បាស់នូវព្រះនិព្វានផង ស្គាល់ច្បាស់នូវផ្លូវជាទីទៅកាន់ព្រះនិព្វានផង ស្គាល់ច្បាស់នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិជាទីទៅកាន់ព្រះនិព្វានផង ឯបុគ្គលប្រតិបត្តិយ៉ាងណាហើយ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវចេតោវិមុត្តិ នូវបញ្ញាវិមុត្តិ មិនមានអាសវៈ ព្រោះអស់ទៅនៃអាសវៈទាំងឡាយ ដោយប្រាជ្ញាដ៏ឧត្តមរបស់ខ្លួនក្នុងបច្ចុប្បន្ន ហើយសម្រេចសម្រាន្តនៅដោយឥរិយាបថទាំង ៤ តថាគតក៏ស្គាល់ច្បាស់នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិនោះផង ។

(๑๗๑) ម្នាលសារីបុត្ត តថាគតកំណត់នូវបិត្តដោយបិត្ត ដឹងនូវបុគ្គលពួកមួយក្នុងលោកនេះយ៉ាងនេះថា បុគ្គលនេះប្រតិបត្តិដូច្នោះផង ប្រព្រឹត្តដូច្នោះផង ទៀងកាន់ផ្លូវ[1] នោះផង លុះបែកធ្លាយរាងកាយខាងមុខអំពីមរណៈមុខជានឹងទៅកើតក្នុងអបាយ ទុគ្គតិ វិនិបាត នរកមិនខាន

---

๑ អដ្ឋកថាថា ឋា អំពើ ឬសេចក្តីប្រព្រឹត្តិ ដែលដាំណើរទាស់សត្វឲ្យទៅកើតក្នុងភពថ្មីទៀត ហៅថា ផ្លូវ ក្នុងទីនេះ ។

ឯវរូបំ ទុយមជ្ឈិស្សតីតំ អមេរុំ បស្សាមិ អបរេន សមយេន ឱឡេន ចន្ទនកា វិសុទ្ធេន អត្តមនេន អាទុសត្តេន កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា អថាយំ បុគ្គលំ រិត្តំ តុច្ឆំ អរិត្តំ ឯវរូបំ ទុយមជ្ឈំ ឯតរន្តទុក្ខា តិប្បា[1] អាជុតា វេទនា វេទិយមានំ ។ សេយ្យថាបិ សារីបុត្ត អង្គារកាសុ សាធិតា ឱហរិសា ឬរា អង្គារានំ វីតច្ចិកានំ វីតធូមានំ អថ បុរិសោ អាគច្ឆេយ្យ ឃម្មាភិតត្តោ ឃម្មបរេតោ កិលន្តោ តសិតោ បិបាសិតោ ឯកាយនេន មគ្គេន អមេរុ អង្គារកាសុំ បណិជ្ឈាយ អមេរុំ ចន្ទនកា បុរិសោ ឯស្ស ឯវំ វទេយ្យ អថាយំ អរិ បុរិសោ បដិបន្នោ តថា ច ឥរិយតិ តញ្ច មគ្គំ សមារុន្ធោ យថា ឥមំ អង្គារកាសុំ អាគមិស្សតីតំ អមេរុំ បស្សេយ្យ អបរេន សមយេន តស្សា អង្គារកាសុយា បតិតំ ឯតរន្តទុក្ខា តិប្បា អាជុតា វេទនា វេទិយមានំ ឯវមេវ ខោ អហំ សារីបុត្ត ឥមេសុំ បុគ្គលំ ឯវំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច ជានាមិ អថាយំ បុគ្គលោ បដិបន្នោ តថា ច ឥរិយតិ តញ្ច មគ្គំ សមារុន្ធោ

---

๑ ម. តិព្ភា ។

លុះសម័យខាងក្រោយមក តថាគតឃើញបុគ្គលនោះឯង បែកធ្លាយរាងកាយខាងមុខអំពីមរណៈ កំពុងកើតក្នុងអបាយ ទុគ្គតិ វិនិបាត នរក រងទុក្ខវេទនាដ៏ក្សៀវក្សា ខ្លោចផ្សាឥតស្រាក ដោយចក្ខុដូចជាទិព្វដ៏បរិសុទ្ធកន្ទុងហួសចក្ខុរបស់មនុស្សធម្មតា ។ ម្នាលសារីបុត្ត រណ្តៅរងើកភ្លើងមានជម្រៅជាងមួយដងបុរស[1] ពេញដោយរងើកភ្លើងដែលឥតមានអណ្តាត ឥតមានផ្សែង គ្រានោះ មានបុរសម្នាក់ក្តៅក្រហល់ក្រហាយដោយកំដៅថ្ងៃ មានកំដៅថ្ងៃគ្របសង្កត់ មានទុំនលំបាក ដង្ហក់ស្រេកទឹក ដើរមកតាមផ្លូវដែលទៅបានតែម្នាក់ សំដៅទៅត្រង់រងើកភ្លើងនោះឯង បុរសអ្នកមានភ្នែកបានឃើញបុរសនោះហើយ ក៏និយាយយ៉ាងនេះថា បុរសដ៏ចំរើននេះ ដើរទៅដូច្នោះផង ប្រព្រឹត្តដូច្នោះផង ទៀងកាន់ផ្លូវនោះផង មុខជានឹងមកកាន់រណ្តៅរងើកភ្លើងនេះពុំខាន លុះសម័យខាងក្រោយមក (បុរសមានភ្នែកនោះ) ក៏ឃើញនូវបុរសនោះឯងធ្លាក់ទៅក្នុងរណ្តៅរងើកភ្លើងនោះ រងទុក្ខវេទនាដ៏ក្សៀវក្សា ខ្លោចផ្សាឥតស្រាក សេចក្តីនេះមានឧបមាយ៉ាងណាមិញ ម្នាលសារីបុត្ត មានឧបមេយ្យដូចតថាគតដែលកំណត់នូវចិត្តដោយចិត្ត ដឹងនូវបុគ្គលពួកមួយក្នុងលោកនេះ យ៉ាងនេះថា បុគ្គលនេះប្រតិបត្តិដូច្នោះផង ប្រព្រឹត្តដូច្នោះផង ទៀងកាន់ផ្លូវនោះផង

---

๑ ជាង ៥ ហត្ថនៃបុរស (ជាង ๑ ទ្វូងបុរស) ។

ยนฺติ กายสฺส ภงฺคา បរម្មរណា អថាយំ ទุกฺกฏสฺส วินิจฺฉยกถา อยเมตฺถ ปาฬิอนุสนฺธิ ปน อเมน ปสงฺเคน อปเรน สมเยน ทฺเวปิ จตฺตาริ วิสุทฺธานิ อาชีวปาริสุทฺธิสีลานิ กายสฺส ภงฺคา បរម្មរណា อถาយំ ทุกฺกฏสฺส วินิจฺฉยกถา อุปปตฺติ ปกาสนตฺถา ตีสุปิ กณฺฑกาวเสนาติ เวทิตพฺพา ฯ

(๑๗๒) ๙๓ ปฐมาติ สารีปุตฺต ปกาสิโต ปุคฺคลาธิฏฺฐานาย เทสนาย เทสิตา ชานามิ ตถายิมสฺส ปุคฺคลสฺส ปฏิปตฺตึ ตถา จ ฯวิยตฺตสฺส ภิกฺขุโน สมาหิตสฺส ยถา กายสฺส ภงฺคา បរម្មរណา สุคติยาเยว อุปปตฺติสฺสตีติ อเมน ปสงฺเคน อปเรน สมเยน ทฺเวปิ จตฺตาริ วิสุทฺธานิ อาชีวปาริสุทฺธิสีลานิ กายสฺส ภงฺคา បរម្មរណา สุคติยาเยว อุปปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ปน กายสฺส ภงฺคา បរម្មរណา วินิปาตเมวาติ ฯ เสยฺยถาปิ สารีปุตฺต ทูเตยฺยกาโร ปาเวยฺยกาโร ปุเร ทูเตยฺยสฺส

លុះបែកធ្លាយរាងកាយ ខាងមុខអំពីមរណៈ មុខជានឹងទៅកើតក្នុងអបាយ ទុគ្គតិ វិនិបាត នរក បំនាន លុះសម័យខាងក្រោយមក តថាគត កំឃើញបុគ្គលនោះ ដែលបែកធ្លាយពីរាងកាយ ខាងមុខអំពីមរណៈទៅកើត ក្នុងអបាយ ទុគ្គតិ វិនិបាត នរក រងទុក្ខវេទនាដ៏ក្សៀវក្សា ខ្ងោចផ្សាឥតស្រាក ដោយចក្ខុដូចជាទិព្យដ៏បរិសុទ្ធកន្ទួងហួសចក្ខុរបស់មនុស្សធម្មតា ដូច្នោះឯង ។

(๑๗๒) ម្នាលសារីបុត្ត តថាគតកំណត់ន្ទូវចិត្តដោយចិត្ត ដឹងន្ទូវបុគ្គលពួកមួយក្នុងលោកនេះយ៉ាងនេះថា បុគ្គលនេះប្រតិបត្តិដូច្នោះផង ប្រព្រឹត្តដូច្នោះផង ទ្បើងកាន់ផ្លូវនោះផង លុះបែកធ្លាយរាងកាយខាងមុខ អំពីមរណៈ មុខជានឹងកើតក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន បំនាន លុះសម័យខាងក្រោយមក តថាគតកំឃើញបុគ្គលនោះ ដែលបែកធ្លាយពីរាងកាយខាងមុខ អំពីមរណៈទៅកើតក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន រងទុក្ខវេទនាដ៏ក្សៀវក្សា ខ្ងោចផ្សា ដោយចក្ខុដូចជាទិព្យដ៏បរិសុទ្ធកន្ទួងហួសចក្ខុរបស់មនុស្សធម្មតា ។ ម្នាលសារីបុត្ត រណ្តៅលាមកមានជម្រៅជាងមួយជួរបុរស ពេញដោយលាមក

ลีហនាទវគ្គស្ស មហាសីហនាទសុត្តេ ឆសុ ទុតិយំ ឧបម្មំ

អថ ខុរំសោ អាគច្ឆេយ្យ យម្ហាតិត្តត្តោ យម្ហបរេតោ តិ-
លក្ខណ្ឌ តសិតោ បិតាសិតោ ឯកាយនេន មគ្គេន តមេវ
ភូជភ្ជបំ បណាជាយ តមេនំ ចក្ខុមា ខុរំសោ ឥស្ស
ឃរំ វរេយ្យ តថាយំ ភវំ ខុរំសោ បដិបន្នោ តថា
ច ឥរិយេតិ តញ្ច មក្តំ សមារុន្ធេ យថា ឥមំយេវ
ភូជភ្ជបំ អាតមិសុតីតិ តមេនំ បសេរុយ្យ អបរេន
សមយេន តស្មិ ភូជភ្ជបេ បតិតំ ខុក្កា តិប្បា តិ-
ជុតា វេទនា វេនិយមានំ ឃរមេវ ខោ អហំ សារីបុត្ត
ឥឆេតិច្ចំ បុក្តលំ ឃរំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច ជានាមិ
តថាយំ បុក្តលោ បដិបន្នោ តថា ច ឥរិយេតិ
តញ្ច មក្តំ សមារុន្ធេ យថា តាយស្ស ភេទា
បរម្មរណា តិរច្ឆានយោនិំ ឧបបជ្ជិសុតីតិ តមេនំ
បសុច្ចមិ អបរេន សមយេន ធិត្តេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន
អតិក្តន្តមានុសកេន តាយស្ស ភេទា បរម្មរណា
តិរច្ឆានយោនិំ ឧបបន្នំ ខុក្កា តិប្បា តិជុតា វេទនា
វេនិយមានំ ។

គ្រានោះ មានបុរសម្នាក់ក្តៅក្រហល់ក្រហាយដោយកំដៅថ្ងៃ ដែលកំដៅថ្ងៃគ្របសង្កត់ លំបាក ដង្ហក់ ស្រេកទឹក ដើរមកតាមផ្លូវដែលទៅបានតែម្នាក់ សំដៅទៅត្រង់រណ្តៅលាមកនោះឯង បុរសមានចក្ខុបានឃើញបុរសនោះហើយ និយាយយ៉ាងនេះថា បុរសដ៏ចំរើននេះ ដើរទៅដូច្នោះផង ប្រព្រឹត្តដូច្នោះផង ទៀងកាន់ផ្លូវនោះផង មុខជានឹងមកកាន់រណ្តៅលាមកនេះពុំខាន លុះសម័យខាងក្រោយមក (បុរសមានចក្ខុនោះ) ក៏ឃើញបុរសនោះ ធ្លាក់ទៅក្នុងរណ្តៅលាមកនោះ រងទុក្ខវេទនាដ៏ក្សៀវក្សាខ្លោចផ្សា សេចក្តីនេះមានឧបមាដូចម្តេចមិញ ម្នាលសារីបុត្ត មានឧបមេយ្យដូចតថាគតកំណត់នូវចិត្តដោយចិត្ត ដឹងនូវបុគ្គលពួកមួយក្នុងលោកនេះយ៉ាងនេះថា បុគ្គលនេះប្រតិបត្តិដូច្នោះផង ប្រព្រឹត្តដូច្នោះផង ទៀងកាន់ផ្លូវនោះផង លុះបែកធ្លាយកាយខាងមុខអំពីមរណៈ មុខជានឹងទៅកើតក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន មិនខាន លុះសម័យខាងក្រោយមក តថាគតក៏ឃើញបុគ្គលនោះ ដែលបែកធ្លាយកាយខាងមុខអំពីមរណៈទៅកើតក្នុងកំណើតនៃតិរច្ឆាន រងទុក្ខវេទនាដ៏ក្សៀវក្សា ខ្លោចផ្សា ដោយចក្ខុដូចជាតិព្វដ៏ចំរើសុទ្ធកន្ទុងហួសចក្ខុរបស់មនុស្សធម្មតាដូច្នោះឯង ។

(๑๗๙) ឯវមាទិ សារីបុត្ត ឯកច្ចំ បុគ្គលំ ឯកំ ធម្មសា ធេតសា សរិត្វ ជានាមិ ឥជាយំ បុគ្គលោ បដិបន្នោ តជា ច នវិយតិ តញ្ច មគ្គំ សមារុឡ្ហោ យថា តាយេសុ ភោគា បរម្មរណា បដិត្ថិសយំ ទុបបដិសន្ធីតិ តមេនំ បសន្នាមិ អបរេន សមយេន ធម្មេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន តាយេសុ ភោគា បរម្មរណា បដិត្ថិសយំ ទុបបន្នំ ទុក្ខតាលា វេទនា វេទិយមានំ ។ សេយ្យថាបិ សារីបុត្ត រុក្ខោ វិសរេ ភូមិភាគេ ជាតោ តនូបត្ថម្ភលាសោ តរវប្ផោយោ[1] អថ បុរិសោ អាគច្ឆេយ្យ ឃម្មាភិតត្តោ ឃម្មបរេតោ កិលន្តោ តសិតោ បិបាសិតោ ឯកាយនេន មគ្គេន តមេវ រុក្ខំ បលិជាយ តមេនំ ច្ចក្ខុមា បុរិសោ ទិស្វា ឯវំ វទេយ្យ តជាយំ ភវំ បុរិសោ បដិបន្នោ តជា ច នវិយតិ តញ្ច មគ្គំ សមារុឡ្ហោ

---

๑ ឧ.ម. ពពល្លោយោ ។

(๑๗๓) ម្នាលសារីបុត្ត តថាគតកំណត់ដឹងនូវបិត្តដោយបិត្ត ដឹងនូវបុគ្គលពួកមួយក្នុងលោកនេះយ៉ាងនេះថា បុគ្គលនេះប្រតិបត្តិដូច្នោះផង ប្រព្រឹត្តដូច្នោះផង ទៀងគាន់ផ្លូវនោះផង លុះបែកធ្លាយពីកាយខាងមុខអំពីមរណៈ មុខជានឹងទៅកើតក្នុងបិត្តិវិស័យ លុះសម័យខាងក្រោយមក តថាគតក៏ឃើញបុគ្គលនោះ ដែលបែកធ្លាយពីកាយខាងមុខអំពីមរណៈទៅកើតក្នុងបិត្តិវិស័យ រងទុក្ខវេទនាជាច្រើន ដោយចក្ខុដូចជាទិព្វដ៏បរិសុទ្ធកន្ទួលហួសចក្ខុរបស់មនុស្សធម្មតា ។ ម្នាលសារីបុត្ត ដើមឈើដែលដុះលើផែនដីមិនពាបស្មៅ មានស្រទាប់ស្មៅដ៏ស្តើង មានមូលប៉ើងរ៉ើង គ្រានោះ មានបុរសម្នាក់ក្តៅក្រហល់ក្រហាយដោយកំដៅថ្ងៃ ដែលកំដៅថ្ងៃគ្របសង្កត់ លំបាក ដង្ហក់ ស្រេកទឹក ដើរមកតាមផ្លូវដែលត្រាច់ទៅបានតែម្នាក់ សំដៅទៅរកដើមឈើនោះឯង បុរសអ្នកមានភ្នែកបានឃើញបុរសនោះហើយនិយាយយ៉ាងនេះថា បុរសដ៏ចំ-រើននេះដើរទៅដូច្នោះផង ប្រព្រឹត្តដូច្នោះផង ទៀងគាន់ផ្លូវនោះផង

ยถา ฯเปฯ ยาว ทุกฺขา อาคติ สฺวาคตีติ อเมหิ ปเสฺสยฺย อปเรน สมเยน ตสฺส ทุกฺขสฺส ฉายา ยถา(๑) ฉิชฺเชยฺย ปิ ฉิชฺเชยฺย ปิ ทุกฺขเหตุกา เวทนา เวทิยมานา ฯเปฯ ขา อหํ สารีปุตฺต ฯเปฯ ปุตฺตสฺส ฯเปฯ ตสฺส เจตสา เจโต ปริจฺจ ฐานเมติ ตถายํ ปุคฺคโล ปฏิปชฺชติ ตถา จ ฯเปฯ ตสฺส มตฺถกํ สมารุยฺหาติ ยถา กายสฺส ภเทน ปรมฺมรณา ปิตฺตาสยํ อุปปชฺชติสฺส ตถาเมหิ ปเสฺสยฺย อปเรน สมเยน ฉวิยา จมฺมสฺส มํสสฺส นหารุนฺ อฏฺฐีนฺ อฏฺฐิมิญฺชสฺส กายสฺส ภเทน ปรมฺมรณา ปิตฺตาสยํ อุปปชฺชติ ทุกฺขเหตุกา เวทนา เวทิยมานา ฯ

(๑๗๔) ฯ ปเนตฺถ สารีปุตฺต ฯเปฯ ปุตฺตสฺส ฯเปฯ ตสฺส เจตสา เจโต ปริจฺจ ฐานเมติ ตถายํ ปุคฺคโล ปฏิปชฺชติ ตถา จ ฯเปฯ ตสฺส มตฺถกํ สมารุยฺหาติ ยถา กายสฺส ภเทน ปรมฺมรณา มนุสฺสสฺส อุปปชฺชติสฺส ตถาเมหิ ปเสฺสยฺย อปเรน สมเยน

๑ ฐ.ม ฉายาย ฯ

បុរសដាននឹងមកតាមដើមឈើនេះពុំខាន លុះសម័យខាងក្រោយមក (បុរសមានចក្ខុនោះ) ក៏ឃើញបុរសនោះអង្គុយឬដេកទទួលទុក្ខវេទនាដ៏ខ្លាំងក្រៃលែងក្បែរដើមឈើនោះ សេចក្តីនេះមានឧបមេយ្យដូចតថាគតដែលកំណត់ដឹងនូវបិត្តដោយបិត្ត ដឹងនូវបុគ្គលពួកមួយក្នុងលោកនេះយ៉ាងនេះថា បុគ្គលនេះប្រតិបត្តិដូច្នោះផង ប្រព្រឹត្តដូច្នោះផង ទៅកាន់ផ្លូវនោះផង លុះបែកធ្លាយរាងកាយខាងមុខអំពីមរណៈ មុខជានឹងទៅកើតក្នុងបិត្តិវិស័យមិនខាន លុះសម័យខាងក្រោយមក តថាគតក៏ឃើញបុគ្គលនោះ បែកធ្លាយរាងកាយខាងមុខអំពីមរណៈទៅកើតក្នុងបិត្តិវិស័យ រងទុក្ខវេទនាដ៏ខ្លាំងក្រៃលែង ដោយចក្ខុដូចជាទិព្វដ៏បរិសុទ្ធកន្លងបង់ហួសបង្គុរបស់មនុស្សធម្មតាដូច្នោះឯង ។

(๑๗๔) ម្នាលសារីបុត្ត តថាគតកំណត់នូវបិត្តដោយបិត្ត ដឹងនូវបុគ្គលពួកមួយក្នុងលោកនេះយ៉ាងនេះថា បុគ្គលនេះប្រតិបត្តិដូច្នោះផង ប្រព្រឹត្តដូច្នោះផង ទៅកាន់ផ្លូវនោះផង លុះបែកធ្លាយរាងកាយខាងមុខអំពីមរណៈ មុខជានឹងទៅកើតក្នុងពួកមនុស្ស លុះសម័យខាងក្រោយមក

ដែលេន បន្ទុជា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន
កាយេន ភគវា បរប្បវាទា មនុស្សេ ឧបបន្នំ
សុខពហុលា វេទនា វេទិយមានំ ។ សេយ្យថាបិ
សារីបុត្ត រុក្ខា សមេ ភូមិភាគេ ជាតេ ពលវ-
បត្តបលាសេ សណ្ឋាយោ អថ បុរិសោ អាគច្ឆេយ្យ
ឃម្មាភិតត្តោ ឃម្មបរេតោ តរិលេន ឥសិតោ បិបា-
សិតោ ឯកាយនេន មគ្គេន តមេវ រុក្ខំ បលិជាយ
តមេនំ បច្ចុគមា បុរិសោ ឆិន្នា វំ វនេយ្យ តថាយំ
បុរិសោ បដិបន្នោ តថា ច ឥរិយតិ តញ្ច មគ្គំ
សមារុន្ធោ យថា ឥមំយេវ រុក្ខំ អាគមិស្សតីតិ តមេនំ
បរិប្បយ្យ អបរេន សមយេន តស្ស រុក្ខស្ស ឆា-
យាយំ ឆិន្ទិត្វំ វា ឆិន្ទិត្វំ វា សុខពហុលា វេទនា
វេទិយមានំ ឯវមេវ ខោ អហំ សារីបុត្ត ឥធេកច្ចំ
បុគ្គលំ ឯវំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច ជានាមិ តថាយំ
បុគ្គលោ បដិបន្នោ តថា ច ឥរិយតិ តញ្ច មគ្គំ
សមារុន្ធោ ។ បេ ។ មនុស្សេ ឧបបន្នំ សុខ-
ពហុលា វេទនា វេទិយមានំ ។

តថាគតក៏ឃើញបុគ្គលនោះ ដែលបែកធ្លាយរាងកាយខាងមុខក៏ចាប់ទៅកើតក្នុងពួកមនុស្ស សោយសុខវេទនាជាច្រើន ដោយចក្ខុដូចជាទិព្វដ៏បរិសុទ្ធកន្លងហួសចក្ខុរបស់មនុស្សធម្មតា ។ ម្នាលសារីបុត្ត ដើមឈើដែលដុះលើផែនដីពាសស្មើល្អ មានស្រទាប់ស្មៅដ៏ក្រាស់ មានម្លប់ត្រឈៃគ្រានោះ មានបុរសក្តៅក្រហល់ក្រហាយដោយកំដៅថ្ងៃ ដែលកំដៅថ្ងៃគ្របសង្កត់ ល័ង្កាក ដង្ហក់ ស្រេកទឹក ដើរមកតាមផ្លូវដែលត្រាច់ទៅបានតែម្នាក់ សំដៅទៅរកដើមឈើនោះឯង បុរសអ្នកមានចក្ខុបានឃើញបុរសនោះ និយាយយ៉ាងនេះថា បុរសនេះដើរទៅដូច្នោះផង ប្រព្រឹត្តដូច្នោះផង ទៅតាមផ្លូវនោះផង មុខជានឹងមកកាន់ដើមឈើនេះពុំខាន លុះសម័យខាងក្រោយមក (បុរសមានចក្ខុនោះ) ក៏ឃើញបុរសនោះឯង អង្គុយផ្តួលសោយសុខវេទនាជាច្រើន ក្រោមម្លប់នៃដើមឈើនោះ សេចក្តីនេះមានឧបមាដូចម្តេចមិញ ម្នាលសារីបុត្ត មានឧបមេយ្យដូចតថាគតដែលកំណត់នូវចិត្តដោយចិត្ត ដឹងនូវចិត្តនៃបុគ្គលពួកមួយក្នុងលោកនេះយ៉ាងនេះថា បុគ្គលប្រតិបត្តិដូច្នោះផង ប្រព្រឹត្តដូច្នោះផង ទៅតាមផ្លូវនោះផង ។ បេ ។ ទៅកើតក្នុងពួកមនុស្ស សោយសុខវេទនាជាច្រើនដូច្នោះឯង ។

(๑๗๕) ฉฬาภิ๎ สาวกปุคฺคเล ปฐมตฺถิ๎ ปุคฺคลาภิ๎ เยสาหเมว เยเนว ปริจฺฉ ฌานาทิเมว ปฐมยิ๎ ปุคฺคลาภิ๎ ปฐมตฺถิ๎

(๑๗๕) ดูก่อนสารีบุตร ตถาคตกำหนดรู้จิตของบุคคลด้วยจิต ด้วยประการฉะนี้ ตถาคตกำหนดรู้จิตของบุคคลบางคนในโลกนี้อย่างนี้ว่า บุคคลนี้ปฏิบัติอย่างนี้ ประพฤติอย่างนี้ ดำเนินไปสู่ทางนั้น ครั้นแล้วย่อมเข้าถึงนิมิตแห่งเจโตสมาธิใดเจโตสมาธินิมิตนี้ ตถาคตก็ไม่ใส่ใจ ไม่มนสิการ ครั้นตถาคตไม่ใส่ใจ ไม่มนสิการแล้ว ปีติย่อมเกิดขึ้น ดูก่อนสารีบุตร ปีติมีอยู่ ตถาคตก็รู้ชัดว่าปีติมีอยู่ ดูก่อนสารีบุตร ปีตินั้นเป็นอันตถาคตละได้แล้ว ดูก่อนสารีบุตร ตถาคตก็รู้ชัดว่าปีตินั้นเป็นอันตถาคตละได้แล้ว ดูก่อนสารีบุตร สุขมีอยู่ ตถาคตก็รู้ชัดว่าสุขมีอยู่ ดูก่อนสารีบุตร สุขนั้นเป็นอันตถาคตละได้แล้ว ดูก่อนสารีบุตร ตถาคตก็รู้ชัดว่าสุขนั้นเป็นอันตถาคตละได้แล้ว ดูก่อนสารีบุตร อุเบกขามีอยู่ ตถาคตก็รู้ชัดว่าอุเบกขามีอยู่ ดูก่อนสารีบุตร อุเบกขานั้นเป็นอันตถาคตละได้แล้ว ดูก่อนสารีบุตร ตถาคตก็รู้ชัดว่าอุเบกขานั้นเป็นอันตถาคตละได้แล้ว ดูก่อนสารีบุตร

ฬาโ ภเวยฺย ตถายํ ภาโ ปุริสสฺส ปฏิปนฺนสฺส ตถา
ฉ ฐานานิ ตญฺจ ปกฺขิ สมารุฬฺหา ยถา ฐปิ-
เยยฺย ตาสานิ อาคนฺตฺวาสฺส ตเมนํ ปาเรยฺยุ
อปเรน สมเยน ตสฺมึ ฐาเน ตสฺมึ รุกฺขา-
ภาเว ตสฺมึ ปลฺลงฺเก ฉินฺนมูเล ภ ฉินฺนขนฺเธ ภ ฝลฺคณ-
สฺุตา เวทนา เวทิยมานา ฝเมว เอตา อหาโ
สารีปุตฺต ฉเฬเกน ปุคฺคเลน ฝาโ เวทนา เวเทตา
ปาโฐ ฉาตพฺพา ตถายํ ปุคฺคลสฺส ปฏิปนฺนสฺส ตถา
ฉ ฐานานิ ตญฺจ ปกฺขิ สมารุฬฺหา ยถา ภายสฺส
เภทา ปรมฺมรณา สุคตึ สคฺคํ โลกํ อุปปชฺ-
ชนฺติ ตเมนํ ปสฺสนฺติ อปเรน สมเยน ทิพฺเพน
จกฺขุนา วิสุทฺเธน อติกฺกนฺตมานุสเกน ภายสฺส
เภทา ปรมฺมรณา สุคตึ สคฺคํ โลกํ อุปปนฺเน
ฝกฺขนฺธสฺุตา เวทนา เวทิยมานา ฯ

(๑๗๖) ฉ ปาโฐ สารีปุตฺต ฝกฺขึ ปุคฺคลา
ฝาโ เวทนา เวเทตา ปาโฐ ตถายํ ปุคฺคลสฺส
ปฏิปนฺนสฺส ตถา ฉ ฐานานิ ตญฺจ ปกฺขิ สมารุฬฺหา
ยถา

យ៉ាងនេះថា បុរសដ៏ចំរើននេះដើរទៅដូច្នោះផង ប្រព្រឹត្តដូច្នោះផង ឈ្មើនកាន់ផ្លូវនោះផង បុរសានឹងមកកាន់ប្រាសាទនេះដោយពិត លុះសម័យខាងក្រោយមក (បុរសមានចក្ខុនោះ) ក៏ឃើញនូវបុរសនោះកំពុងអង្គុយឬដេកសោយសុខវេទនាជានិច្ច លើបល្ល័ង្កក្នុងកូដាគារប្រាសាទនោះ សេចក្តីនេះមានឧបមាដូចម្តេចមិញ ម្នាលសារីបុត្ត មានឧបមេយ្យដូចតថាគតដែលកំណត់ដឹងនូវចិត្តដោយចិត្តដឹងនូវបុគ្គលពួកមួយក្នុងលោកនេះយ៉ាងនេះថា បុគ្គលនេះប្រតិបត្តដូច្នោះផង ប្រព្រឹត្តដូច្នោះផង ឈ្មើនកាន់ផ្លូវនោះផង លុះបែកធ្លាយរាងកាយខាងមុខអំពីមរណៈ មុខដានឹងទៅកើតក្នុងសុគតិ សួគ៌ ទេវលោក លុះសម័យខាងក្រោយមក តថាគតក៏ឃើញបុគ្គលនោះ ដែលបែកធ្លាយរាងកាយខាងមុខអំពីមរណៈ ទៅកើតក្នុងសុគតិ សួគ៌ ទេវលោក សោយសុខវេទនាជានិច្ច ដោយចក្ខុដូចជាទិព្វដ៏បរិសុទ្ធកន្លងហួសចក្ខុរបស់មនុស្សធម្មតាដូច្នោះឯង ។

(๑๗๖) ម្នាលសារីបុត្ត តថាគតកំណត់ដឹងនូវចិត្តដោយចិត្តដឹងនូវបុគ្គលពួកមួយក្នុងលោកនេះយ៉ាងនេះថា បុគ្គលនេះប្រតិបត្តដូច្នោះផង ប្រព្រឹត្តដូច្នោះផង ឈ្មើនកាន់ផ្លូវនោះផង បុរសានឹងធ្វើឲ្យជាក់

យថា អាសវានំ ខយោ អាគាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញា-
វិមុត្តិំ ឧដ្ឋេវ ឆម្ភេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា
ឧបសម្បជ្ជ វិហរតីតិ តមេវំ បស្សាមិ អបរេន
សមយេន អាសវានំ ខយោ អាគាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ
បញ្ញាវិមុត្តិំ ឧដ្ឋេវ ឆម្ភេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា
ឧបសម្បជ្ជ វិហរន្តំ ឯតរដ្ឋសុត្តា វេទនា វេនយិកានំ ។
សេយ្យថាបិ សារីបុត្ត ខោក្ខរណី អច្ឆោទកា សា-
តោទកា សីតោទកា សេតកា សុប្បតិត្តា រម-
ណីយា អវិទូរេ ចស្សា តិត្ថោ វនសណ្ឌោ អថ បុរិសោ
អាគច្ឆេយ្យ ឃម្ហាភិតត្តោ ឃម្ហបរេតោ កិលន្តោ
តសិតោ បិបាសិតោ ឯតាយេវ ខោ ភិក្ខវេ តមេវ
ខោក្ខរណឹ បណិធាយ តមេវំ ចក្ខុមា បុរិសោ ឯវំ-
វាទេយ្យ តថាយំ ភវំ បុរិសោ បដិបន្នោ តថា ច ភវិ-
យតិ តញ្ច មក្កំ សមារុឡ្ហោ យថា ឥមំយេវ ខោក្ខរណឹ
អាគមិស្សតីតិ តមេវំ បស្សេយ្យ អបរេន សមយេន

ចម្បាស់ទូវចេតោវិមុត្តិ បញ្ញាវិមុត្តិ មិនមានអាសវៈ ព្រោះអស់ទៅនៃអាសវៈ ទាំងឲ្យាយដោយប្រាជ្ញាដ៏ក្រៃលែង ដោយខ្លួនឯងក្នុងបច្ចុប្បន្ន សម្រេចសម្រាន្តដោយឥរិយាបថទាំង ៤ លុះសម័យខាងក្រោយមក តថាគតក៏ឃើញបុគ្គលនោះ ដែលបានធ្វើឲ្យជាក់ចម្បាស់ទូវចេតោវិមុត្តិ បញ្ញាវិមុត្តិ មិនមានអាសវៈ ព្រោះអស់ទៅនៃអាសវៈទាំងឲ្យាយ ដោយប្រាជ្ញាដ៏ក្រៃលែងដោយខ្លួនឯងក្នុងបច្ចុប្បន្ន សម្រេចសម្រាន្តដោយឥរិយាបថទាំង ៤ សោយសុខវេទនាជានិច្ច ។ ម្នាលសារីបុត្ត ស្រះបោក្ខរណីមានទឹកថ្លា មានទឹកឆ្ងាញ់ មានទឹកត្រជាក់ មានទឹករងើកថ្លា មានកំពង់រាបតាបល្អក្បែរជាទីតែកយ មានដងព្រៃស្រោងស្រោង មិនឆ្ងាយអំពីស្រះបោក្ខរណីនោះ គ្រានោះ ហានបុរសម្នាក់ ក្តៅក្រហល់ក្រហាយដោយកំដៅថ្ងៃ ដែលកំដៅថ្ងៃគ្របសង្កត់ លំបាក ដង្ហក់ ស្រេកទឹក ដើរមកតាមផ្លូវដែលត្រង់ទៅបានតែម្នាក់ សំដៅទៅរកស្រះបោក្ខរណីនោះ បុរសអ្នកមានចក្ខុ បានឃើញបុរសនោះហើយ ក៏និយាយយ៉ាងនេះថា បុរសដ៏បំរើនេះ ដើរទៅដូច្នោះផង ប្រព្រឹត្តដូច្នោះផង ទៀងតាន់ផ្លូវនោះផង មុខជានឹងមកកាន់ស្រះបោក្ខរណីនេះ ដោយពិត លុះសម័យខាងក្រោយមក (បុរសមានចក្ខុនោះ) ក៏ឃើញបុរសនោះ

ตํ โคปกฺขายนา พฺราหฺมณา มหาสาลา จ ปพฺพตฺถา[๑] จ สพฺพเสตกาลมชปทนฺตาหิ ปชาปติยา ปฏิปชฺชนฺติ ตสฺมึ ปเทเส

បុរេភត្តក្នុងស្រុះចោកកូរណីនោះ ដួតផង ផឹកផង បំបាត់បង់នូវសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ ទៀរហាត់ នឹងសេចក្តីក្តៅក្រហល់ក្រហាយគ្រប់យ៉ាង ហើយឡើងមកអង្គុយឫដេកសោយសុខតែសុខវេទនា ក្នុងដងព្រៃនោះ សេចក្តីនេះមានឧបមាដូចម្តេចមិញ ម្នាលសារីបុត្ត មានឧបមេយ្យដូចតថាគត ដែលកំណត់នូវចិត្តដោយចិត្ត ដឹងនូវបុគ្គលពួកមួយក្នុងលោកនេះយ៉ាងនេះថា បុគ្គលនេះប្រតិបត្តិដូច្នោះផង ប្រព្រឹត្តដូច្នោះផង ទៀរទៅកាន់ផ្លូវនោះផង មុខជានឹងធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវចេតោវិមុត្តិ បញ្ញាវិមុត្តិ មិនមានអាសវៈ ព្រោះអស់ទៅនៃអាសវៈទាំងឡាយដោយប្រាជ្ញាដ៏ក្រៃលែងខ្លួនឯងក្នុងបច្ចុប្បន្ន សម្រេចសម្រាន្តដោយឥរិយាបថទាំង ៤ លុះសម័យខាងក្រោយមក តថាគតក៏ឃើញបុគ្គលនោះដែលបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវចេតោវិមុត្តិ បញ្ញាវិមុត្តិ មិនមានអាសវៈ ព្រោះអស់ទៅនៃអាសវៈទាំងឡាយ ដោយប្រាជ្ញាដ៏ក្រៃលែងខ្លួនឯងក្នុងបច្ចុប្បន្ន សម្រេចសម្រាន្តដោយឥរិយាបថទាំង ៤ សោយសុខតែសុខវេទនាដូច្នោះឯង ។ ម្នាលសារីបុត្ត គតិនេះឯងមាន ៥ យ៉ាង ។ ម្នាលសារីបុត្ត អ្នកណាពោលយ៉ាងនេះ ចំពោះតថាគតដែលដឹងយ៉ាងនេះ ដែលឃើញយ៉ាងនេះថា គុណវិសេសគឺញាណទស្សនៈ អាចធ្វើខ្លួនឲ្យជាអរិយៈដ៏ក្រៃលែងជាធម្មនុស្សធម៌របស់ព្រះសមណគោតមមិនមានទេ ព្រះសមណ-

តត្ថាយស្មា សារីបុត្តោ ភគវន្តមេតទវោច ឧឡារា ខោ ឥមេ ធម្មា យេសំ ន សក្កា សព្ពេន សព្ពំ សព្ពថា សព្ពំ អនវសេសំ បរិយាទាយ ឋិតេន អញ្ញត្រេវ អរហត្តផលសមាបត្តិយា ។ សេយ្យថាបិ ភន្តេ ឧឡារានំ ហត្ថិបទានំ យទិទំ អាយតនេន ឯវមេវ ខោ ភន្តេ ឧឡារា ឥមេ ធម្មា យេសំ ន សក្កា សព្ពេន សព្ពំ សព្ពថា សព្ពំ អនវសេសំ បរិយាទាយ ឋិតេន អញ្ញត្រេវ អរហត្តផលសមាបត្តិយា ។ ឥធ ភន្តេ ភិក្ខុ សីលសម្បន្នោ ហោតិ សមាធិសម្បន្នោ បញ្ញាសម្បន្នោ និដ្ឋប្បត្តោ ឥមស្មិំ អាភតេយ្យេ ឋានេ សម្មត្តនិយាមំ ឱក្កន្តោ ហោតិ ។ តំ ភិក្ខុំ អប្បមាយ តំ ចិត្តំ អប្បមាយ តំ ទិដ្ឋិំ អប្បដិ-និស្សជ្ជិត្វា យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឋានំ និរយេ ។

(๑๗๗) អភិជានាមិ ខោ បនាហំ សារីបុត្ត ចតុ-វង្គសមន្នាគតំ ពហ្មចរិយំ ចរិតា ។ តបស្សិស្សុំ

គោតមសំដែងធម៌ដែលខ្លួនស្រាវជ្រាវហុនមកដោយសេចក្តីត្រិះរិះ ដែលខ្លួនស្ទាបស្ទង់ដោយការពិចារណា ជាធម៌កើតមានដោយប្រាជ្ញារបស់ខ្លួនដូច្នេះ បុគ្គលនោះ បើមិនលះបង់នូវវាចានោះទេ មិនលះបង់នូវចិត្តនោះទេ មិនលះបង់នូវទិដ្ឋិនោះទេ នឹងធ្លាក់ទៅរកទុក្ខក្នុងនរកដូចជាគេនាំយកទៅទំលាក់ដូច្នោះឯង ។ ម្នាលសារីបុត្ត តថាគតបរិបូណ៌ដោយសីលហើយ បរិបូណ៌ដោយសមាធិហើយ បរិបូណ៌ដោយបញ្ញាហើយ សម្រេចអរហត្ត-ផលក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះឯង មានឧបមាយ៉ាងណាមិញ ម្នាលសារីបុត្ត តថាគតពោលនូវហេតុនេះដារឿងផ្តល់នូវពាក្យឧបមេយ្យយ៉ាងនោះដែរ ។ បុគ្គលនោះ បើមិនលះបង់នូវវាចានោះទេ មិនលះបង់នូវចិត្តនោះទេ មិនលះបង់នូវទិដ្ឋិនោះទេ នឹងធ្លាក់ទៅរកទុក្ខក្នុងនរកដូចជាគេនាំយកទៅទំលាក់ដូច្នោះឯង ។

(១៧៧) ម្នាលសារីបុត្ត មួយទៀត តថាគតធ្លាប់ប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈ[1] ដែលប្រកបដោយអង្គ ៤[2] ។ គឺបើនិយាយពីអ្នកមានតប:

---

๑ ពាក្យថា ព្រហ្មចរិយៈ បានដល់ទាន វេយ្យាករ្តៈ សិក្ខាបទ ព្រហ្មវិហារ ធម្មទេសនា មេថុនវិរតិ សទារសន្តោស វីរិយៈ ឧបោសថ អរិយមគ្គ សាសនាទាំងអស់នឹងអត្ថាស្រ័យក៏បាន តែក្នុងសូត្រនេះ សំដៅយក វីរិយៈ (សេចក្តីព្យាយាម) ។ ๒ សេចក្តីព្យាយាមនោះ ដែលបុគ្គលធ្វើឲ្យតឹង ๔ យ៉ាងក្នុងអត្តភាពមួយ ឈ្មោះថាប្រកបដោយអង្គ ๔ ដូចមានក្នុងសូត្រនេះស្រាប់ ។ អដ្ឋកថា ។

เหาเมิ ปรมตเสฺสฺ ลุเขา สุเธ[๑] เหาเมิ ปรมลุเขา เวกฺขฺเ สุเธ เหาเมิ ปรมเวกฺขฺเ ปริวิเลา สุเธ[๒] เหาเมิ ปรมปฺปริวิเลา ฯ

[๑๗๘] ตฺรตสฺมิ เม ๙เธ สภริปุตฺต ตปสฺสีสาย เหาเมิ อเจลกเสา เหาเมิ มุลาจาเร มาลาวเลขเส ฯ ฝหิภตฺติเสา ฯ ตีฑภตฺติเสา ฯ อกิเมาเส[๓] ฯ ขุฏฺฐิสฺส กเส ฯ ฉมนฺเส สาธิเยมิ ฯ เสา ฯ กุมฺภิมุขา ปฏิคฺคเณฺหมิ ฯ กเรนฺเภมุขา ปฏิคฺคเณฺหมิ ฯ ฌนฺตกเมนฺเส ฯ มณฺฑเมนฺเส ฯ มุสลเมนฺเส

๑ ฐ สุขสฺมิเส ฯ ๒ ฐ. ปริวิตฺตสฺมิเส ฯ ๓ ฐ.ม. ฆาติเมเส ฯ

តថាគតជាអ្នកមានតបៈដ៏ក្រៃលែង បើនិយាយពីអ្នកសៅហ្មង តថាគតជាអ្នកសៅហ្មងដ៏ក្រៃលែង បើនិយាយពីអ្នកមានសេចក្តីខ្ពើមរអើម តថាគតជាអ្នកមានសេចក្តីខ្ពើមរអើមដ៏ក្រៃលែង បើនិយាយពីអ្នកស្អប់ស្អាត់ តថាគតជាអ្នកស្អប់ស្អាត់ដ៏ក្រៃលែង ។

(๑๗๘) ម្នាលសារីបុត្ត ការមានតបៈរបស់តថាគតក្នុងព្រហ្មចរិយៈប្រកបដោយអង្គ ๘ នោះដូច្នេះ គឺតថាគតជាអ្នកអាក្រាត លះបង់មារយាទល្អ[1] ប្រព្រឹត្តហត្ថាវលេខនបតិបត្តិ[2] ជាអ្នកកាន់វត្តមិនចូលមក (ទទួលភត្ត) ដែលគេនិមន្តថា លោកដ៏ចំរើនចូរចូលមក មិនរង់ចាំតាមគេនិមន្តថា លោកដ៏ចំរើនសូមរង់ចាំសិន មិនត្រេកអរនឹងភាជន៍ដែលគាន់យកមកមុន មិនត្រេកអរនឹងភាជន៍ដែលគេប្រាប់ថាធ្វើចំពោះខ្លួន មិនត្រេកអរនឹងភាជន៍ដែលគេនិមន្ត[3] ។ តថាគតនោះមិនទទួលភាជន៍ដែលគេកំពុងដោះដូរសំពីនាំង មិនទទួលភាជន៍អំពីមាត់កញ្ជើ មិនទទួលភាជន៍ដែលគេឲ្យត្រង់ចន្ទោះឆាណី មិនទទួលភាជន៍ដែលគេឲ្យត្រង់ចន្ទោះតូលាល់ មិនទទួលភាជន៍ដែលគេឲ្យត្រង់ចន្ទោះអង្រែ មិនទទួល

---

๑ ឈរបន្តោបង់ឧច្ចារៈបស្សាវៈ នឹងឈរបរិភោគ ។ ๒ បរិភោគកោជនលិខ្វៃនឹងយកម្រាមដៃកិតណាមក ព្រោះសំគាល់កំណាត់ឈើជាដាសគូ ។ ๓ និមន្តថាសូមចូលទៅកាន់ត្រកូលឬផ្ទះឬស្រុកឯណោះ ។

ន ទ្វីរុំ ភុញ្ជមានោ ន តត្ថាន យោ ន អាយមានាយ ន
ប្បវីសន្តវតាយ ន សន្និដ្ឋិត្តិស្ស ន យត្ថ សោ ទុបដ្ឋិតោ
ហោតិ ន យត្ថ មក្ខិកា សណ្ឋាសណ្ឋាហរិនិ ន មច្ឆំ ន
មំសំ ន សុរំ ន មេរយំ ន ថុសោទកំ បិវមិ ។ សោ
ឯកាគារិកោ វា ហោមិ ឯកាលោបិកោ ទ្វាគារិ-
កោ វា ហោមិ ទ្វាលោបិកោ ។ បេ ។ សត្តាគារិកោ
វា ហោមិ សត្តាលោបិកោ ។ ឯកិស្សាបិ ទត្តិយា
យាបេមិ ទ្វីហិបិ ទត្តីហិ យាបេមិ ។ បេ ។ សត្តហិបិ
យាបេមិ ឯកាហិកម្បិ[1] អាហារំ អាហារេមិ ទ្វីហិកម្បិ
អាហារំ អាហារេមិ ។ បេ ។ សត្តាហិកម្បិ អាហារំ
អាហារេមិ ឥតិ ឯវរូបំ អឌ្ឍមាសិកម្បិ បរិយាយភត្ត-
ភោជនមនុយោគមនុយុត្តោ វិហរាមិ ។ សោ សាកភក្ខោ
វា ហោមិ សាមាកភក្ខោ វា ហោមិ នីវារភក្ខោ វា
ហោមិ ទទ្ទុលភក្ខោ វា ហោមិ ហដភក្ខោ វា ហោមិ
កណភក្ខោ វា ហោមិ អាចាមភក្ខោ វា ហោមិ
បិញ្ញាកភក្ខោ វា ហោមិ តិណភក្ខោ វា ហោមិ

---

๑ ឧ. សត្តហិបិ ទត្តីហិ យាបេមិ ។ ឯវមេវមិកម្បិ ។ ម. សត្តហិបិ ទត្តីហិ យាបេមិ ។ ឯកាហិកំបិ ។ ๒ ប. អាចាមភក្ខោ វា ហោមិ បិញ្ញាកភក្ខោ វា ហោមីតិ ន ទិស្សន្តិ ។

បង្ហាន់របស់មនុស្សដែលកំពុងបរិភោគពីនោក់ មិនទទួលបង្ហាន់របស់ស្ត្រីមានគភ៌ មិនទទួលបង្ហាន់របស់ស្ត្រីដែលកំពុងបំបៅកូន មិនទទួលបង្ហាន់របស់ស្ត្រីដែលកំពុងនៅរួមនឹងបុរស មិនទទួលបង្ហាន់ដែលគេអង្គាសគ្នាធ្វើ មិនទទួលបង្ហាន់កន្លែងដែលមានឆ្កែនៅចាំ មិនទទួលបង្ហាន់ដែលមានរុយចោមរោម មិនបរិភោគត្រី មិនបរិភោគសាច់ មិនផឹកសុរា មិនផឹកមេរ័យ មិនផឹកទឹកថ្នាំត្រាំដោយស្រូវគាំងពួង ។ តថាគតនោះទទួលបង្ហាន់តែក្នុងផ្ទះមួយប្តូបរិភោគកោជនតែមួយពាំនូត ទទួលបង្ហាន់ក្នុងផ្ទះពីរ ប្តូបរិភោគកោជនតែពីរពាំនូត ។បេ។ ទទួលបង្ហាន់ក្នុងផ្ទះ៧ប្តូបរិភោគតែ៧ ពាំនូត។ តថាគតបិញ្ចឹមអត្តភាពដោយបង្ហាន់ ១ កាជន៍តូចខ្លះ បិញ្ចឹមអត្តភាពដោយបង្ហាន់ ២ កាជន៍តូចខ្លះ ។បេ។ បិញ្ចឹមអត្តភាពដោយបង្ហាន់ ៧ កាជន៍តូចខ្លះ ឆាន់អាហារមួង ១ ថ្ងៃខ្លះ ឆាន់អាហារមួង ២ ថ្ងៃខ្លះ ។បេ។ ឆាន់អាហារមួង ៧ ថ្ងៃខ្លះ តថាគតប្រកបរឿយ ។ នូវការបរិភោគកត្តតាមលំដាប់ថ្ងៃយ៉ាងនេះ រហូតដល់មួងកន្ទុះ១ខ្លះ ដូចសំដែងមកនេះឯង ។ តថាគតមានបន្ទៃជាអាហារខ្លះ មានស្រូវឆៃជាអាហារខ្លះ មានស្មៅគៃលលកជាអាហារខ្លះ មានចំនៀវស្បែកដែលគេបៀរចាលជាអាហារខ្លះ មានសាវាយជាអាហារខ្លះ មានកុណ្ណកជាអាហារខ្លះ មានចុាយក្តាំងជាអាហារខ្លះ មានមេរ៉ាជាអាហារខ្លះ មានស្មៅជាអាហារខ្លះ

เตาทยกเตฺวา ๓ ฯ เอวมฺปิ วทนฺตสฺส ฉนฺทราคปฺปหานเมว ยุชฺชติ
ยาวตฺถ ฉนฺทราคาทิ ๓ ฯ เสา สาฬฺหาติปิ ๓ ฯ เสา สาฬฺหาติปิ ๓ ฯ
ติปิ ๓ ฯ ฉวสุสฺสาติปิ ๓ ฯ ปิ ๓ ฯ ปิ ๓ ฯ ติปิ ๓ ฯ ติปิ ๓ ฯ
ติปิ ๓ ฯ อฏฺฐิกาติปิ[๑] ๓ ฯ ติปิ ๓ ฯ ปุฬวกาติปิ ๓ ฯ ติปิ ๓ ฯ
ติปิ ๓ ฯ ติปิ ๓ ฯ ติปิ ๓ ฯ ติปิ ๓ ฯ

មានអាបម៌គោរាល់អាហារខ្លះ មានបើមរដិវផ្លែឈើរាល់អាហារចិញ្ចឹមជីវិតខ្លះ តែឆបរិភោគផ្លែឈើដែលជ្រុះឯងចិញ្ចឹមជីវិតខ្លះ ។ តថាគតប្រើប្រាស់សំពត់ដែលគ្បាញរោយសំបកឈើខ្លះ ប្រើប្រាស់សំពត់ដែលគ្បាញលាយចម្រុះគ្នាខ្លះ ប្រើប្រាស់សំពត់ដែលគេរុំសាកសពខ្លះ ប្រើប្រាស់សំពត់បំសុកូល[1]ខ្លះ ប្រើប្រាស់សំពត់សំបកឈើខ្លះ ប្រើប្រាស់សម្បកខ្លាខ្លះ ប្រើប្រាស់សម្បកខ្លាទាំងក្រចកខ្លះ ប្រើប្រាស់សំពត់ដែលក្រងរោយស្បៃខ្លះ ប្រើប្រាស់សំពត់ដែលក្រងរោយសំបកក្រៅខ្លះ ប្រើប្រាស់សំពត់ ដែលក្រងរោយសំបកផ្លែឈើខ្លះ ប្រើប្រាស់សំពត់កម្ពលដែលគ្បាញរោយសក់មនុស្សខ្លះ ប្រើប្រាស់សំពត់ ដែលគ្បាញរោយរោមកន្ធរយសត្វខ្លះ ប្រើប្រាស់សំពត់ដែលគ្បាញរោយស្បាបមៀមខ្លះ ជាអ្នកទុកសក់នឹងពុកមាត់ពុកចង្កា ប្រកបរឿយ ។ នូវសេចក្តីព្យាយាមទុកសក់នឹងពុកមាត់ពុកចង្កាខ្លះ ជាអ្នកប្រព្រឹត្តតែឈរ មិនអង្គុយខ្លះ ជាអ្នកអង្គុយប្រហោង ប្រកបរឿយ ។ នូវសេចក្តីព្យាយាមអង្គុយប្រហោងខ្លះ ជាអ្នកដេកលើបន្ទា សម្រេចការដេកលើបន្ទាខ្លះ ប្រកបរឿយៗ នូវសេចក្តីព្យាយាមបុះត្រាំក្នុងទឹក (ដើម្បីបន្ទាត់ចាប) ក្នុង ១ ថ្ងៃ ៣ ដង[2]

---

១ កំណាត់សំពត់ដែលគេចោលលើផែនដី ។ ២ គឺពេលព្រឹកព្រហាមម្តង ថ្ងៃត្រង់ម្តង ល្ងាចម្តង ។ អដ្ឋកថា ។

ฯเปฯ ฌานานิปิ นิพฺพตฺตนฺติ เอว มหาสีหนาทสุตฺเต วิย ฯ ฯเปฯ สุ เมธ ปาราชิกา โหตีติ ฯ

(๑๗๙) ตตฺรสฺส เมธ ฯเปฯ ปาราชิกา ลชฺชิสฺสาติ โหติ ฯ เอกจฺจสฺส หิ ตณฺหาทาสพฺยตฺตาย สญฺจิจฺจ อาปชฺชนฺตสฺส ปาราชิกา โหนฺติ ปหีนวิปลฺลาสตฺตา ปน ขีณาสวสฺส วิย ฯ เสยฺยถาปิ ปาราชิกา ติณฺณ ปุคฺคลานนฺติ[๑] เอกจฺจสฺส หิ สญฺจิจฺจ อาปชฺชนฺตสฺส ปาราชิกา โหนฺติ ปหีนวิปลฺลาสตฺตา ปน ขีณาสวสฺส วิย ฯ ตสฺส ปน ปุคฺคลสฺส ฯเปฯ ปาราชิกา โหนฺติ ฯ อญฺโญ หิ ปน เมธ ปาราชิกา ปาราชิกาย ปาราชิกา ปาราชิกาย ปาราชิกา ฯเปฯ ปาราชิกา ลชฺชิสฺสาติ โหติ ฯ

---

๑ ฉ.ม. ติณฺณปุคฺคลานนฺติ ฯ ๒ ปาราชิกาย ปาราชิกาติปิ ปาฐนฺตรมฺปิ ฯ

ប្រកបរឿយៗ នូវសេចក្តីព្យាយាមដុតកំដៅរោល អាស្រ័យនូវកាយប្រឹនប្រកាន
មានសភាពយ៉ាងនេះ ដូច្នេះឯង ។ ម្នាលសារីបុត្ត នេះឯងជាភាពនៃ
អ្នកមានតបៈរបស់តថាគត ។

(๑๗๙) ម្នាលសារីបុត្ត សេចក្តីសៅហ្មងរបស់តថាគតក្នុងព្រហ្ម-
ចរិយធម៌ប្រកបដោយអង្គ ៤ នេះដូច្នេះ ។ មន្ទិលគឺធូលីរាប់ដោយធ្នាំដប្រើន
ដែលដាប់នៅទីឆ្ងាយ ក៏ក្លាយទៅជាក្រមស្រទាប់ ។ ម្នាលសារីបុត្ត
ដង្កូតដើមដង្កោដែលតាំងនៅរាប់ដោយធ្នាំដប្រើន ក៏កើតជាក្រមរ មាន
ឧបមាដូចម្តេចមិញ ម្នាលសារីបុត្ត មានឧបមេយ្យដូចមន្ទិលគឺធូលីរាប់
ដោយធ្នាំដប្រើនដែលដាប់នៅទីឆ្ងាយតថាគត ក៏ក្លាយទៅជាក្រមរដូច្នោះ
ឯង ។ ម្នាលសារីបុត្ត តថាគតនោះ មិនមានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា
ឱហ្ន៎ អាត្មាអញគប្បីយកឃ្មាតដៃដុសមន្ទិលគឺធូលីនេះចេញដូច្នេះឡើយ ។
ម្នាលសារីបុត្ត សូម្បីតែគំនិតយ៉ាងនេះថា ជនពាលឯទៀត គប្បីយក
ឃ្មាតដៃដុសក្អែលរបស់តថាគតនេះដូច្នេះ ក៏មិនមានដល់តថាគតឡើយ ។
ម្នាលសារីបុត្ត នេះជាភ្លឺខាងសេចក្តីសៅហ្មងរបស់តថាគត ។

(๑๘๐) តត្រស្សុ មេ ឥទំ សារីបុត្ត ឯកច្ចំ ខោ
បោតំ ។ សោ ខោ អហំ សារីបុត្ត សតោ វ អភិក្កមាមិ
សតោ បដិក្កមាមិ ។ យោ ខ្វេវ តស្ស ចង្កមោ មេ
នយោ បច្ចុបដ្ឋិតោ បោតំ អាហំ តុច្ឆកេ ចាឡេ
វិសមកតេ សង្ឃាតំ អាបាទេសិន្តិ ។ ឥទំសុ មេ
សារីបុត្ត ឯកច្ចំ ខោ បោតំ ។

(๑๘๑) តត្រស្សុ មេ ឥទំ សារីបុត្ត បរិវិតក្កស្មិ បោ-
តំ ។ សោ ខោ អហំ សារីបុត្ត អញ្ញតរំ អរញ្ញាយតនំ
អជ្ឈោគាហេត្វា វិហរាមិ ។ យេន បស្សាមិ តោច-
លតានំ វ បសុចាលកានំ វ តិណហារកានំ វ កដ្ឋហា-
រកានំ វ វនកម្មិកានំ វ វនេន វនំ គហនេន គហនំ
ឯន្តេន ឯន្តំ ឥលេន ឥលំ បបតាមិ តំ កិស្សុ ហោតុ
បា មំ តេ អជ្ជសំសុ អមនុស្សា មា តេ អជ្ជសុន្តិ ។

(๑๘๐) ម្នាលសារីបុត្ត វត្តខាងសេចក្តីខ្ចើមឆ្អាប របស់តថាគត ក្នុងព្រហ្មចរិយធម៌ប្រកបដោយអង្គ ๔ នោះដូច្នេះ ។ ម្នាលសារីបុត្ត តថាគតនោះឯង ឈានទៅមុខក៏មានស្មារតី ថយក្រោយក៏មានស្មារតី ។ តថាគតដឹងនូវសេចក្តីអាណិតបំពោះដំណក់ទឹក[1] ដរាបមកថា តថាគតមិនបានញ៉ាំងពួកសត្វតូច ។ គឺដំណក់ទឹកដែលជក់ជាប់នៅក្នុងទីផ្សេង ។ ឲ្យដល់នូវសេចក្តីវិនាសឡើយ ។ ម្នាលសារីបុត្ត នេះឯងជាវត្តខាងការខ្ចើមឆ្អាប របស់តថាគត ។

(๑๘๑) ម្នាលសារីបុត្ត វត្តខាងការស្អប់ស្អាត់ របស់តថាគត ក្នុងព្រហ្មចរិយធម៌ ប្រកបដោយអង្គ ๔ នោះដូច្នេះ ។ ម្នាលសារីបុត្ត តថាគតនោះឯង តែងបួលសំដៅទៅនៅអាស្រ័យក្នុងព្រៃរលោងណាមួយ ។ កាលណាបើតថាគតឃើញអ្នកគង្វាលគោក្តី អ្នកគង្វាលសត្វពិបាក្តី អ្នករកស្មៅក្តី អ្នករកទេសក្តី អ្នករកបរក្នុងព្រៃក្តី តថាគតក៏ចេញអំពីព្រៃទៅកាន់ព្រៃ ចេញអំពីព្រៃស្បាតទៅកាន់ព្រៃស្បាត ចេញអំពីទីទាបទៅកាន់ទីទាប ចេញអំពីទីទួលទៅកាន់ទីទួល ដំណើរនោះតើព្រោះហេតុអ្វី ព្រោះតថាគតឃើញអធិដ្ឋានថា សូមកុំឲ្យជនទាំងឡាយនោះ បានឃើញតថាគត ទាំងតថាគតសោតក៏កុំបានឃើញជនទាំងឡាយនោះឡើយ ។

---

๑ អដ្ឋកថា ថា ដំណក់ទឹក ក្រួស ឬ កំណាត់ឈើនឹងជីខ្ចាប់ជាដើម ពួកនិគ្រន្ថបញ្ជូតថាជាសត្វតូច ។ ។

เสยฺยถาปิ สารีปุตฺต ภาคฺยวา เกจิ มิเค ปาณุเสฺส
ฆาสฺยา วเนน วนํ คหเนน คหนํ นิมฺเนน นิมฺนํ
ถเลน ถลํ ปหรนฺติ ฯเปฯ เอวเมว โข อหํ สารีปุตฺต
เยนาหํ ปสฺสามิ กาลเกสกานิ วา ปสุกาลเกสกานิ
วา ตินฺตาหารานิ วา ผลาหารานิ วา วเนน วนํ
คหเนน คหนํ นิมฺเนน นิมฺนํ ถเลน ถลํ ปหร-
ตามิ ตสฺส กิสฺส เหตุ มาหเมเต อนฺตรายกรา อสฺสู-
ติ เต อนฺตรายา ฯ ตสฺมาหเมเต ปริวชฺเชสฺสามี
ติ ฯ

(๑๘๒) เอวา โข อหํ สารีปุตฺต เย เต สมณพฺ-
ราหฺมณา เอวมาหํสุ อตีตมทฺธานนฺติ[๑] ตตฺถ จตุกฺกมฺปิ เตสา
ทุปฺปฏิปทาโย ปชานามิ ตาสุ จ ปน ทุกฺขาสุ ติพฺพาสุ
เวทนาสุ ติพฺพาสุ ขราสุ กฏุกาสุ อสาตาสุ อมนาปาสุ
ปาณหราสุ โนปิ สุขสมฺมตาสุ ฯ ยาวตเกหิ เม สารีปุตฺต สตฺเถหิ อนุตฺตรา-
ภิสมฺโพธิ นาธิคตา ตาวตเกหิ อหเมเตน ปกาเรน
ปฏิปทาย อนุตฺตรา สมฺมาสมฺโพธิ อภิสมฺพุชฺฌิสฺสามี
ติปิ นาหเมตฺถ ปาฏิกงฺขามิ ฯ ยาวตเกหิ เม สารีปุตฺต สตฺเถหิ อนุตฺตรา-
ภิสมฺโพธิ นาธิคตา ตาวตเกหิ อหเมเตน ปกาเรน
ปฏิปทาย อนุตฺตรา สมฺมาสมฺโพธิ อภิสมฺพุชฺฌิสฺสามี
ติปิ นาหเมตฺถ ปาฏิกงฺขามิ ฯ

---

๑ ฉ.ม. อนาคตเกวลกา ฯ

ម្នាលសារីបុត្ត ប្រឹតព្រៃរយើញមនុស្សពាំងគ្មាយ តែងរត់ចេញអំពីព្រៃ ចូលទៅកាន់ព្រៃ ចេញអំពីព្រៃស្បាត ចូលទៅកាន់ព្រៃស្បាត ចេញអំពីទីខាប ចូលទៅកាន់ទីខាប ចេញអំពីទីខ្ពស់ ចូលទៅកាន់ទីខ្ពស់ យ៉ាងណាមិញ ម្នាលសារីបុត្ត កាលណាបើតថាគត ឃើញអ្នកគង្វាលគោក្តី អ្នកគង្វាលលត្តូចិញ្ចឹមក្តី អ្នករកស្មៅក្តី អ្នករកទុសក្តី អ្នករបរកន្លងព្រៃក្តី តថាគតក៏ចេញអំពីព្រៃទៅកាន់ព្រៃ ចេញអំពីព្រៃស្បាត ទៅកាន់ព្រៃស្បាត ចេញអំពីទីខាប ទៅកាន់ទីខាប ចេញអំពីទីខ្ពស់ ទៅកាន់ទីខ្ពស់ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ដំណើរនោះ តើព្រោះហេតុអ្វី ព្រោះតថាគតបានអធិដ្ឋានថា សូមកុំឲ្យជនពាំងគ្មាយនោះបានឃើញតថាគត ពាំងតថាគតសោត ក៏កុំបានឃើញជនពាំងគ្មាយនោះឡើយ ។ ម្នាលសារីបុត្ត នេះឯងជាវត្តខាងសេចក្តីស្ងប់ស្ងាត់ របស់តថាគត ។

(๑๙๖) ម្នាលសារីបុត្ត តថាគតជាអ្នករវៃដោយជង្គង់ ៤ ចូលទៅរកក្រោលគោដែលមានគោចេញហើយ មានអ្នកគង្វាលគោចៀសចេញទៅហើយ ហើយស៊ីអាចម៍របស់កូនគោដំទង់ដែលនៅថ្មីមេ ។ ម្នាលសារីបុត្ត មួត្រូនឆីកសៃ្វនឯង របស់តថាគត មិនគាន់អស់ដរាបណា តថាគតក៏ស៊ីនូវមួត្រូនឆីកសៃរបស់សៃ្វនឯងដរាបនោះ ។ ម្នាលសារីបុត្ត នេះឯងជាវត្តខាងកោជនយ៉ាងចំឡែកធំ របស់តថាគត ។

[๑๙๓] សោ ខោ អហំ សារីបុត្ត អញ្ញតរំ កឹសនកំ វនសណ្ឌំ អជ្ឈោគាហេត្វា វិហរាមិ ។ តត្រាសុំ សារីបុត្ត កឹសនកាសុ្ស វនសណ្ឌកាសុ្ស កឹសនកគ្គស្មឹ ខេមកំ ។ យោ កោចិ អារីតភាគោ តំ វនសណ្ឌំ បវិសតិ យេភុយ្យេន លោមាធំ ហំសន្តិ ។ សោ ខោ អហំ សារីបុត្ត យោ តា រត្តិយោ សីតា ហេមន្តិកា អន្ធរដ្ឋកា ហិមឆាតសមយា[๑] តថារូបាសុ រត្តីសុ រត្តឹ អព្ភោកាសេ វិហរាមិ ឥភ វនសណ្ឌេ តិម្ពារុំ បច្ឆិមេ មាសេ ឥភ អព្ភោកាសេ វិហរាមិ រត្តឹ វនសណ្ឌេ ។ អថ ខោ សុ្ស មំ សារីបុត្ត អយំ អនុចរិយា តាយ រជនិយា បុព្ពេ អសុ្សតបុព្ពា

សោ តន្តោ សោ សំវោ ឯកោ
ឯកោ កឹសនកេ វនេ
ឧត្តា ន ចង្កមាសិ្ស
ឯសនាបសុ្សតោ មុនីតិ ។

---

๑ ម. អន្ធរដ្ឋកេ ហិមឆាតសមយេ ។

(๑๘๓) ម្នាលសារីបុត្ត តថាគតចូលទៅអាស្រ័យនៅក្នុងជនបទព្រៃ ๑ ដែលគួរស្ងើម ។ ម្នាលសារីបុត្ត សេចក្តីគក់ស្មៅនឹងជនបទព្រៃដែលគួរស្ងើមនោះតែងមាន ។ បុគ្គលណានីមួយ មិនពាន់ប្រាសចាកភាគៈទេ ចូលទៅកាន់ជនបទព្រៃនោះ ប្រើនតែព្រឺព្រួចរោម ។ ម្នាលសារីបុត្ត រាត្រីចាំង ៨ ជាបន្ទោរខែមាឃនឹងខែផគ្គុណ[1] ក្នុងហេមន្តរដូវ ជាសម័យធ្លាក់ទឹកសន្សើមដ៏ត្រជាក់ ក្នុងរាត្រីចាំងឡាយមានសភាពដូច្នោះ តថាគតនៅទីវាល ក្នុងវេលាយប់ នៅក្នុងជនបទព្រៃវេលាថ្ងៃ ខែជាខាងបុងគំម្ហរដូវ តថាគតនៅទីវាលក្នុងវេលាថ្ងៃ នៅក្នុងជនបទព្រៃវេលាយប់ ។ ម្នាលសារីបុត្ត អើកំគាថាដែលគួរអស្ចារ្យនេះ ដែលតថាគតមិនធ្លាប់បានស្តាប់ក្នុងកាលពីមុនមកទេ ស្រាប់តែកុំបញ្ឈប់ប្រាកដ ដល់តថាគតថា

អ្នកប្រាជ្ញដែលឃ្លាំងាយក្នុងកិរិយាស្ងើរក (នូវសេចក្តីបរិសុទ្ធិ) អ្នកប្រាជ្ញនោះត្រូវតែក្តៅ អ្នកប្រាជ្ញនោះត្រូវតែត្រជាក់ម្នាក់ឯង ជាអ្នកត្រូវតែនៅក្នុងព្រៃ គួរស្ងើមតែម្នាក់ឯង ភក្ត្រាតមិនចូលទៅរកភ្លើងឡើយ ។

---

๑ អដ្ឋកថា ថា រាត្រី ๘ នោះក្នុងបន្ទោះនៃខែទាំងពីរ គឺខាងចុងខែមាឃ ๔ រាត្រី ខាងដើមខែផគ្គុណ ๔ រាត្រី រួមជា ๘ រាត្រី ។

(๑๘๔) សោ ខោ អហំ សារីបុត្ត សុសាធុ
សេយ្យោ ភគវន្តំយេវ ឧបដ្ឋហន្តោ ឧបដ្ឋាយ ។ អបិ
ហ្ខ្វាហំ សារីបុត្ត តោមណ្ហាសោ ឧបសង្កមិតព្ពោ ទិដ្ឋធម្មិកំ(๑)
ទិដ្ឋធម្មិកំ បំសុកោធបិ ទិកាវន្តំ(๒) ភគ្គាសោតេសុបិ
សាសាកំ បវេសេន្តំ ។ ន ខោ បនាហំ សារីបុត្ត
អតិដាឋាមិ តេសុ ចាបកាំ ចិត្តំ ឧប្បាទេតា ។
តំនិសុ មេ សារីបុត្ត ឧបេក្ខាវិហារស្មឹ ហោតិ ។

(๑๘๕) សន្តំ ខោ បន សារីបុត្ត ឯកេ
សមណព្រាហ្មណា ឯវំវាទិនោ ឯវំទិដ្ឋិនោ អាហារេ
សុទ្ធិំ ។ តេ ឯវមាហំសុ តោលេមិ យោមេ-
អាតិ ។ តេ តោលម្បិ ខាទន្តិ តោលចុណ្ណម្បិ
ខាទន្តិ តោលោទកម្បិ បិវន្តិ អនេកវិហិតម្បិ
តោលវិកតិំ បរិភុញ្ជន្តិ ។ អតិដាឋាមិ ខោ បនាហំ
សារីបុត្ត ឯកំយេវ តោលំ អាហារំ អាហរតា ។
សិយា ខោ បន តេ សារីបុត្ត ឯវមស្ស មហា
ជ្ជន តេន សមយេន តោលោ អហោសីតិ ។

---

๑ ម. ទិដ្ឋធម្មិកបិ ។ ๒ ម. បំសុកោធ ទុកាវិកាវន្តិបិ ។

(๑๘๔) ម្នាលសារីបុត្ត តថាគតនោះសម្រេចនូវឥរិយាបថដេកក្នុងព្រៃស្មសាន ក៏ឃើញឆ្អឹងសាកសពចាំងឡាយ ។ ម្នាលសារីបុត្ត បំណែកពួកក្មេងឃ្វាលគោនាំគ្នាបួលទៅជិតតថាគត ហើយស្ពោះដាក់ខ្លះ នោមដាក់ខ្លះ យកដីរោយដាក់ខ្លះ យកអាចម៌ឈើមកគុំកក្នុងរន្ធត្រចៀកខ្លះ[1] ។ ម្នាលសារីបុត្ត តថាគតមិនដែលឲ្យចិត្តរាគ្រក់កើតឡើងចំពោះពួកក្មេងឃ្វាលគោចាំងនោះឡើយ ។ ម្នាលសារីបុត្ត នេះឯងឈ្មោះថាជាវត្តចាំងការនៅប្រកបដោយទុបេក្ខា របស់តថាគត ។

(๑๘๕) ម្នាលសារីបុត្ត មានសមណព្រាហ្មណ៍ពួកមួយ តែងនិយាយយ៉ាងនេះ តែងយល់យ៉ាងនេះថា សេចក្តីបរិសុទ្ធិកើតមានព្រោះអាហារ ។ ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ចាំងនោះពោលយ៉ាងនេះថា យើងចាំងឡាយនឹងចិញ្ចឹមអត្តភាពដោយផ្លែពព្រាចាំងឡាយ ។ ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ចាំងនោះ កំសុំផ្លែពព្រាខ្លះ ស៊ីលំអិតនៃផ្លែពព្រាខ្លះ ផឹកទឹកដែលប្រចុះចាយដោយផ្លែពព្រាខ្លះ បរិភោគនំដែលធ្វើដោយផ្លែពព្រាប្រើនយ៉ាងខ្លះ ។ ម្នាលសារីបុត្ត តថាគតម្ចាស់យកផ្លែពព្រាតែ ๑ ប៉ុណ្ណោះមកធ្វើជាអាហារ ។ ម្នាលសារីបុត្ត សមជាអ្នកមានសេចក្តីយល់យ៉ាងនេះថា ផ្លែពព្រាក្នុងសម័យនោះជាផ្លែធំ ។ ណាស់ ។

---

๑ អដ្ឋកថា ដំណាលសេចក្តីថា ពួកក្មេងទាំងនោះកាលចូលទៅកាន់សំណាក់ព្រះពោធិសត្វ ហើយនិយាយបង្ខំឲ្យព្រះពោធិសត្វនិយាយ តែព្រះពោធិសត្វមិននិយាយថាអ្វីបន្តិចឡើយ ជានជាពួកទាំងនោះធ្វើអំពើអាក្រក់មានស្ពោះដាក់ជាដើម ។

ន ខោ បនេតំ សារីបុត្ត ឯវំ ទដ្ឋព្ពំ ។ តថាបិ ឯត-
បរមោយេវ តោសេតព្ពោ សេយ្យថាបិ ឯត-
រហិ ។ តស្ស បញ្ញំ សារីបុត្ត ឯតមយេវ តោសំ
អាបាទំ អាយាយតោ រតិមត្តកសីមានំ បត្តោ
តាយោ ហោតិ ។ សេយ្យថាបិ នាម អាសីតិ-
កេបញ្ញានំ វា តាលាបញ្ញានំ វា ឯវមេវស្ស មេ
អត្តប្បដិញ្ញានំ ភវន្តំ តាយេវប្បាហារតាយ ។ សេយ្យ-
ថាបិ នាម ចិញ្ចបនំ ឯវមេវស្ស មេ អានិសំសំ ហោតិ
តាយេវប្បាហារតាយ ។ សេយ្យថាបិ នាម វដ្ដកាវន្តិ
ឯវមេវស្ស មេ បិដ្ឋិកណ្ដកោ ខុទ្ទតាវនតោ ហោតិ
តាយេវប្បាហារតាយ ។ សេយ្យថាបិ នាម ជរសាលា-
យេ តោទាលាសំយោ ចិលុក្កចិលុក្កា ភវន្តិ ឯវមេវស្ស
មេ ជាសុន្ទិយោ ចិលុក្កចិលុក្កា ភវន្តិ តាយេវប្បា-
ហារតាយ ។ សេយ្យថាបិ នាម តម្ពិរេ ខុទកានេ
ខុទកតារកា តម្ពិរតតា ចិក្ខាយិតា ឱសន្នន្តិ ឯវ-
មេវស្ស មេ អក្ខិកូបេសុ អក្ខិតារកា តម្ពិរតតា
ចិក្ខាយិតា ឱសន្នន្តិ តាយេវប្បាហារតាយ ។

ម្នាលសារីបុត្ត ដំណើរនុ៎ះអ្នកមិនគួរយល់យ៉ាងនោះទេ្រយ ។ ព្រោះថាផែ
ពង្រា ក្នុងកាលឥឡូវនេះ មានទំហំប៉ុនណា ក្នុងកាលពីដើមក៏មានទំហំ
ប៉ុណ្ណោះដែរ ។ ម្នាលសារីបុត្ត កាលដែលតថាគតនោះ យកផែពង្រាតែ១
ប៉ុណ្ណោះមកធ្វើអាជាហារ កាយក៏ដល់នូវការៈស្គាំងស្គមហួសប្រមាណ ។
ព្រោះតែអាហារតិចនោះឯង អវយវៈតូចធំរបស់តថាគតក៏ដូចជាថ្នាំងវល្ល៍
ឈ្មោះអសីតិ (ជាតគន់ប្តូលែនពែន) ឬដូចជាថ្នាំងវល្ល៍កាលា (វល្ល៍អណ្តាត
គ្រកួត) ។ ព្រោះតែអាហារតិចនោះឯង ទ្រគាករបស់តថាគតក៏ដូចជា
ដើងសត្វទុដ្ឋ ។ ព្រោះតែអាហារតិចនោះឯង ឆ្អឹងខ្នងរបស់តថាគតរមែ
រគាមដូចជាខ្សែដែលគេរៃញ ។ ព្រោះតែអាហារតិចនោះឯង ឆ្អឹងជំនីរ
ទាំងឡាយរបស់តថាគត ក៏រគើមរគាមដូចបង្គន់សាលាចាស់ដែលរេចក
រចាក ។ ព្រោះតែអាហារតិចនោះឯង ប្រស្រីភ្នែកឬតែវាំភ្នែករបស់តថា-
គតក៏ខូងជ្រៅទៅក្នុងរណ្តៅភ្នែក ដូចជាក្រពេញទឹកដែលជ្រៅខូងទៅក្នុង

សេយ្យថាបិ នាម តិត្តិរោ កាលាពុ អាមកភាជនេ ភត្តាគ-
មេន សំវុដ្ឋសំវាសោ ហោតិ សម្ចិណ្ណសេវិតោ ឯវមេវ ខ្វស្ស អេ
សីសច្ចំ សំវុដ្ឋសំវាសោ ហោតិ សម្ចិណ្ណសេវិតោ តាយេវបញ្ញា-
មហារតាយ ។ សោ ខោ អហំ សារីបុត្ត ទុទ្ទសច្ចំ
បរមសំសប្បមីតំ បិដ្ឋិកណ្ដកំយេវ បរិក្ខណ្ណោមិ បិដ្ឋិ-
កណ្ដកំ បរមសំសប្បមីតំ ទុទ្ទសច្ចំយេវ បរិក្ខណ្ណោមិ
យោវស្ស ខេ សារីបុត្ត ទុទ្ទសច្ចំ បិដ្ឋិកណ្ដកំ អលំវា
ហោតិ តាយេវបញ្ញាមហារតាយ ។ សោ ខោ អហំ សារី-
បុត្ត វច្ចំ ឯ មុត្តំ ឯ ករិស្សប្បមីតំ តត្ថេវ អវកុជ្ជោ
បបតាមិ តាយេវបញ្ញាមហារតាយ ។ សោ ខោ អហំ
សារីបុត្ត តមេវ កាយំ អស្សាសេត្វោ ចាណិនា តត្ថានំ
អនោមជ្ជាមិ ។ តស្ស មយ្ហំ សារីបុត្ត ចាណិនា
តត្ថានំ អនោមជ្ជតោ បូតិមូលានំ លោមានំ កាយស្មា
បបតន្តិ តាយេវបញ្ញាមហារតាយ ។

(๑๘๖) សន្តិ ខោ បន សារីបុត្ត ឯកេ
សមណព្រាហ្មណា ឯវំវាទិនោ ឯវំទិដ្ឋិនោ អាហា-
រេន សុទ្ធីតិ ។ តេ ឯវមាហំសុ មុត្តេហិ យោបេម

អណ្តូងទឹកដ៏ត្រជាក់ ។ ព្រោះតែអាហារតិចនោះឯង សម្បកក្បាលរបស់តថា-
គតក៏រួបរឹតស្អិតស្រពោនដូចជាផ្ទៃនោងដែលគេកាត់ទាំងខ្ចី តែងរួប
រឹតស្អិតស្រពោនដោយខ្យល់នឹងកំដៅថ្ងៃ ។ ម្នាលសារីបុត្ត តថាគតនោះ
គិតថា នឹងស្ទាបសម្បកពោះ ហើយចាប់ត្រូវខ្នងឆ្អឹងខ្នងវិញ តថាគត
គិតថា នឹងស្ទាបខ្នងឆ្អឹងខ្នង ហើយចាប់ត្រូវសម្បកពោះវិញ ម្នាល
សារីបុត្ត សម្បកពោះរបស់តថាគត ក៏ជាប់គ្នានឹងខ្នងឆ្អឹងខ្នងដោយពិត
ព្រោះតែអាហារតិចនោះឯង ។ ម្នាលសារីបុត្ត តថាគតនោះគិតថា នឹង
បន្ទោបង់វច្ចៈឬទឹកមូត្រ ក៏ដួលផ្កាប់មុខទៅលើផែនដី ព្រោះតែអាហារតិច
នោះឯង ។ ម្នាលសារីបុត្ត តថាគតនោះកាលធ្វើកាយនោះឯងឲ្យបាន
ស្រួល ក៏យកដៃស្ទាបខ្លួន ។ ម្នាលសារីបុត្ត កាលតថាគតនោះយក
ដៃស្ទាបខ្លួន រោមទាំងឡាយដែលមានគល់ស្អុយ ក៏ជ្រុះចេញចាកកាយ
ព្រោះតែអាហារតិចនោះឯង ។

[๑๘๖] ម្នាលសារីបុត្ត មានសមណព្រាហ្មណ៍ពួកមួយ តែងនិយាយយ៉ាងនេះ តែងយល់យ៉ាងនេះថា សេចក្តីបរិសុទ្ធិកើតមានព្រោះអាហារ (តិច) ។ ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ឃាននិយាយយ៉ាងនេះថា យើងទាំងឡាយនឹងចិញ្ចឹមអត្តភាពដោយសណ្តែកបាយទាំងឡាយ

ฯ เป ฯ ตีณิเมหิ ภาเวหิ ฯ เป ฯ ตณฺหาเมหิ ภาเวหิ ฯ เต ตณฺหาสมฺปยุตฺตจิตฺตุปฺปาทา ตณฺหาวิปฺปยุตฺตจิตฺตุปฺปาทา ตณฺหาโนตฺตมฺปยุตฺตจิตฺตุปฺปาทา ปวตฺติ อเนกวิหิตมฺปยุตฺตจิตฺตุปฺปาทา ปวตฺติ ปวตฺตนฺติ ฯ อถ ขฺวาหํ เอวมาห เอวมาหนฺติ สารีปุตฺต ฌานเมว ตณฺหาสงฺขยา อภิญฺญาสงฺขยา ฯ สิยา โข ปน เต สารีปุตฺต ฌานสฺส ปหานาย ปฏิปนฺนสฺส ตเทว สมุทยนฺติ ตณฺหาโสตาปตฺติผลนฺติ ฯ น โข ปเนตํ สารีปุตฺต ฌานนฺติ ฯ ตถาปิ ฌานมเหวายนฺติ ตณฺหาโสตาปตฺติผลนฺติ ปหีนาติ ฯ สกทาคามิมฺปหํ สารีปุตฺต ฌานเมว ตณฺหาสงฺขยา อภิญฺญาสงฺขยาติ อนิมิตฺตกสมาธิ ปตฺโต ตาวเทว เอตนฺติ ฯ สเจ ปนาหํ อนิมิตฺตกสมาธิ ภ ตาวเทว ภ ฌานเมวสฺส เม อนฺตรา ปจฺจุปฏฺฐาติ ภาวนา ตาวเทวปฺปหานาย ฯ สเจ ปนาหํ ทิฏฺฐเมว ฯ เป ฯ เอตนฺติ ตาวเทวปฺปหานาย ฯ สเจ ปนาหํ อนาคามิมฺปหานาย ฯ เป ฯ ตาวเทวปฺปหานาย ฯ สเจ ปนาหํ ปฐมสฺสาณาย ฯ เป ฯ สเจ ปนาหํ

។ បេ ។ បិញ្ចឹមរាត្តភាពដោយលូខ៑ាំងឆ្អាយ ។ បេ ។ បិញ្ចឹមរាត្តភាពដោយអង្កវ៑ាំងឆ្អាយ ។ ពួកសមណព្រាហ្មណ៑ាំងនោះ ខំពាសុ៊អង្កវ៑ខ្លះ ខំពាសុ៊ចុងអង្កវ៑ខ្លះ ផឹកទឹកអង្កវ៑ខ្លះ បរិភោគនំដែលធ្វើពីអង្កវ៑ច្រើនយ៉ាងខ្លះ ។ ម្នាលសារីបុត្ត ចំណែកតថាគតម្ចាស់អាស្រ័យអាហារចំពោះអង្កវ៑តែ ១ គ្រាប់ប៉ុណ្ណោះ ។ ម្នាលសារីបុត្ត អ្នកប្រហែលជាមានសេចក្តីយល់ឃើញយ៉ាងនេះថា អង្កវ៑ក្នុងសម័យនោះជាអង្កវ៑ធំ ។ ទេដឹង ។ ម្នាលសារីបុត្ត ដំណើរនុ៎ះអ្នកមិនគួរយល់ឃើញយ៉ាងនេះទេ្លយ ។ ព្រោះថា អង្កវ៑ក្នុងកាលឥឡូវនេះ មានខំហំប៉ុនណា ក្នុងកាលនោះក៏មានខំហំប៉ុណ្ណោះដែរ ។ ម្នាលសារីបុត្ត កាលដែលតថាគតនោះអាស្រ័យអាហារចំពោះអង្កវ៑តែ ១ គ្រាប់ កាយក៏ដល់នូវភាវៈស្គាំងស្គម ហួសប្រមាណ ។ ព្រោះតែអាហារតិចនោះឯង អវយវៈតូចធំរបស់តថាគតក៏ដូចជាថ្នាំងវល្លិ៍ឈ្មោះអសីតិកៈ ថ្នថ្នាំងវល្លិ៍កាលា ។ ព្រោះតែអាហារតិចនោះឯង ទ្រគាកវបស់តថាគត ។ បេ ។ ដូចជាដើងសត្វតុដ្ឋ ។ ព្រោះតែអាហារតិចនោះឯង ឆ្អឹងខ្នងរបស់តថាគត ។ បេ ។ ដូចជាខ្សែដែលគេវៀ ។ ដូចជាបង្គងនៃសាលាថាស់ ។ ប ។ ដូចជា

ฉายา ตสฺมึ ฯ เป ฯ เสยฺยถาปิ ฉายา ตถา กาลาตุ ฯ เป ฯ เสา เอว อยมฺปิ สารีปุตฺโต ฉนฺนวุติ ฯ เป ฯ เสา เอว อยมฺปิ สารีปุตฺโต ปญฺจ ภิ ฯ เป ฯ เสา เอว อยมฺปิ สารีปุตฺโต ตเถว กายมิ ฯ เป ฯ กายสฺสา ปเทสฺเว ตายเยวปฺปมาณาย ตายปิ เอว อยมฺปิ สารีปุตฺโต อริยาย ตาย ปฏิปทาย ตาย ปฏิปตฺติยา ตาย ธุตฺตาย ตาย ๗ตฺตมึ ขนฺธานิ ปรินิพฺพุตฺตา อเปตริยญาณทสฺสนานิ เสสานิ ตีเรติ สุตฺวา ตถาตฺตาย อริยาย ปญฺญาย อนธิคตา ยายมิ ปญฺญา อธิคตา อริยา นิยฺยานิกา นิยฺยาติ ตกฺกรสฺส สมฺมา ทุกฺขกฺขยาย ฯ

(๑๘๗) สนฺติ ปน[๑] สารีปุตฺเต ฌาเค สมณพฺราหฺมณา ฌานาธิโค ฌานนิฏฺโฐ สมาวเส สุทฺธิโต ฯ เอว เอว ปเนเสา[๒] สารีปุตฺโต สมาวเส สุลภปฺปโต ยา อยา อสมสีลปญฺญา สมาธิ นิยเม อคฺคมา

๑ ฉ.ม. สนฺเตเอว ปน ฯ ๒ ฉ. ส เอว ปเนเสา ฯ

កំពេញទឹកដែលជ្រាប់ខ្លងបុះពេ ។ បេ ។ ដូចដាំផ្សែរនោងក្រៃ ។ បេ ។ ម្នាលសារីបុត្ត តថាគតនោះគិតថាទន្ធឆ្អែតស្កប់ស្កល់ពោះ ។ បេ ។ ម្នាលសារីបុត្ត តថាគតនោះគិតថាទន្ធបន្ទោបង់ខ្លួនវង្វេង ។ បេ ។ ម្នាលសារីបុត្ត តថាគតនោះកាលធ្វើកាយនោះឯងឲ្យបានស្រួល ។ បេ ។ ឯរោមតាំងក្បាលមានគល់ស្អុយ ក៏ជ្រុះចេញចាកកាយ ព្រោះហេតុតថាគតមានអាហារតិចនោះឯង ។ ម្នាលសារីបុត្ត តថាគតមិនបានត្រាស់ដឹងគុណវិសេសគឺញាណទស្សនៈ ជាគុណធ្វើខ្លួនឲ្យជាអរិយៈ ដ៏ក្រៃលែងជាងមនុស្សធម៌ ដោយសេចក្តីប្រតិបត្តិដ៏ប្រសើរ ជាអំពើដែលគេធ្វើតាមបានដោយកម្រនោះទេ ដំណើរនោះព្រោះហេតុអ្វី ព្រោះហេតុ (តថាគត) មិនទាន់បានត្រាស់ដឹងនូវបញ្ញាដ៏ប្រសើរនេះឯង អរហត្តមគ្គបញ្ញាណាដែលតថាគតបានត្រាស់ដឹងហើយ អរហត្តមគ្គបញ្ញានោះ ជាបញ្ញាដ៏ប្រសើរជាទីស្រោចស្រង់សត្វ រមែងដឹកនាំសត្វអ្នកធ្វើតាមនោះ ឲ្យអស់ទៅនៃវដ្តទុក្ខ ដោយប្រពៃបាន ។

(๑๘๗) ម្នាលសារីបុត្ត មានសមណព្រាហ្មណ៍ពួកមួយ តែងនិយាយយ៉ាងនេះ តែងយល់យ៉ាងនេះថា សេចក្តីបរិសុទ្ធិតែងមាន ព្រោះសង្សារ គឺការអន្ទោលទៅ (ច្រើនជាតិ) ។ ម្នាលសារីបុត្ត សង្សារណា ដែលតថាគតមិនធ្លាប់អន្ទោលទៅដោយកាលវែងនេះ រឿរលែងតែខ្លះលោកឈ្មោះសុទ្ធាវាសតាំងក្បាយចេញ សង្សារនុ៎ះឯង បុគ្គល

អញ្ញត្រ សុទ្ធាវាសេហិ នេវមាហ សុទ្ធាវាសេ ចាហំ សារីបុត្ត នេវ សំសរេយ្យំ ឧយ្យមំ លោកំ បុន អាគន្តុយ្យំ ។

(๑๘๘) សន្តិ ខោ បន សារីបុត្ត ឯកេ សមណព្រាហ្មណា ឥទ្ធិមន្តោ ចេតោវសិប្បត្តា ទិព្ពចក្ខុនោ បរចិត្តវិទូ ។ តេ ខោ បនេមេ សារីបុត្ត ទិព្ពេ សុគតិភូតា យាវ មយា អនុបញ្ញត្តា ឥមិនា ឧបាយេន អន្តលិក្ខា អញ្ញត្រ សុទ្ធាវាសេហិ នេវមាហ សុទ្ធាវាសេ ចាហំ សារីបុត្ត នេវ ទិព្ពេ ឧយ្យមំ លោកំ បុន អាគន្តុយ្យំ ។

(๑๘๙) សន្តិ ខោ បន សារីបុត្ត ឯកេ សមណព្រាហ្មណា ឥទ្ធិមន្តោ ចេតោវសិប្បត្តា ទិព្ពចក្ខុនោ បរចិត្តវិទូ ។ តេ ខោ បនេមេ សារីបុត្ត អាភាសេ សុគតិភូតា យាវ មយា អនុបញ្ញត្តា ឥមិនា ឧបាយេន អន្តលិក្ខា អញ្ញត្រ សុទ្ធាវាសេហិ នេវមាហ សុទ្ធាវាសេ ចាហំ សារីបុត្ត នេវ អាភាសេយ្យំ[1] ឧយ្យមំ លោកំ បុន អាគន្តុយ្យំ ។

---

๑ ឧ.ម. វិសេយ្យំ ។

มิនងាយរកឃាននឡើយ ម្នាលសារីបុត្ត ព្រោះថា បើតថាគតអន្ទោលទៅ
កាន់ទេវលោកឈ្មោះសុទ្ធាវាស តថាគតមិនឃានមកកាន់កាមលោកនេះ
ទៀតទេ ។

(๑๙๙) ម្នាលសារីបុត្ត មានសមណព្រាហ្មណ៍ពួកមួយ តែង
និយាយយ៉ាងនេះ តែងយល់យ៉ាងនេះថា សេចក្តីបរិសុទ្ធិកើតមានព្រោះ
ការកើតទៀង (ប្រើនជាតិ) ។ ម្នាលសារីបុត្ត ការកើតទៀងណា
ដែលតថាគត មិនឆ្ងាប់កើត ដោយកាលវែងនេះ រឿរាលដែតទេវ-
លោកឈ្មោះសុទ្ធាវាសទាំងឆ្ងាយបេញ្ញ ការកើតទៀងនុ៎ះឯង បុគ្គលមិន
ងាយរកឃានទេ ម្នាលសារីបុត្ត ព្រោះថា បើតថាគតទៅកើតក្នុងទេវ-
លោកឈ្មោះសុទ្ធាវាស តថាគតមិនឃានមកកាន់កាមលោកនេះទៀតទេ ។

(๑๙๙) ម្នាលសារីបុត្ត មានសមណព្រាហ្មណ៍ពួកមួយ តែង
និយាយយ៉ាងនេះ តែងយល់យ៉ាងនេះថា សេចក្តីបរិសុទ្ធិ កើតមាន
ព្រោះ អាវាស គឺការនៅ (ប្រើនកន្លែង) ។ ម្នាលសារីបុត្ត អាវាសណា
ដែលតថាគត មិនឆ្ងាប់នៅហើយ ដោយកាលវែងនេះ រឿរាលដែត
សុទ្ធាវាសទេវលោកទាំងឆ្ងាយបេញ្ញ អាវាសនុ៎ះឯង បុគ្គលមិនងាយ
រកឃានទេ ម្នាលសារីបុត្ត ព្រោះថា បើតថាគតនៅក្នុងសុទ្ធាវាស
ទេវលោក តថាគតមិនឃានមកកាន់កាមលោកនេះទៀតទេ ។

สีหนาทวัคคสูตร มหาสีหนาทสุตตะ เกสกัมมิ ภิกขุนีอัฏฐกถา

[๑๙๐] สัฏฐิ เม ภันเต สารีปุตตะ ปาเปกา สมณพราหมณา ปาวาทิโน ปาวาทิกาโน ยาเนน สัฏฐิตัง ๆ นะ เม ภันเต สารีปุตตะ ยาเนนา สุเปสกาโน เยนา มะยา อยัญจะปุญโญ สมิทธา ติเยนะ อัฏฐา ตัญจา เม ภันเต นัตถิยาเนน ปุนาวาสิตเตนะ พราหมณาเนนะ วา มหาสาเลนะ ๆ

[๑๙๑] สัฏฐิ เม ภันเต สารีปุตตะ ปาเปกา สมณพราหมณา ปาวาทิโน ปาวาทิกาโน อัตตะนิยาเนน สัฏฐิตัง ๆ นะ เม ภันเต สารีปุตตะ อัตตา สุเปสกาโน เยนา มะยา อยัญจะปุญโญ สมิทธา ติเยนะ อัฏฐา ตัญจา เม ภันเต นัตถิยาเนน ปุนาวาสิตเตนะ พราหมณาเนนะ วา มหาสาเลนะ ๆ

[๑๙๒] สัฏฐิ เม ภันเต สารีปุตตะ ปาเปกา สมณพราหมณา ปาวาทิโน ปาวาทิกาโน ยาวะเทวะ อายัง ภาวัง ปุริสา อุทาเรนติ เยนาติ ยุกา สุขัง กาเยนะ เปกาเสนา ภาเยนะ เยนาเยนะ สมัญจาตา ปมาเทนะ วยสา ตาเทวะ ปะเมนะ ปญญาเยนัตถิยาเนน

(๑๙๐) ម្នាលសារីបុត្ត មានសមណព្រាហ្មណ៍ពួកមួយ តែងនិយាយយ៉ាងនេះ តែងយល់យ៉ាងនេះថា សេចក្តីបរិសុទ្ធិ កើតមានព្រោះការបូជាយ័ញ្ញ (ប្រើនយ៉ាង) ។ ម្នាលសារីបុត្ត យ័ញ្ញណាដែលតថាគតកើតជាស្តេចបានមុទ្ធាភិសេកជាក្សត្រក្តី កើតជាព្រាហ្មណ៍មហាសាលក្តី ដោយកាលដ៏វែងនេះ ហើយមិនដែលបានបូជាយ័ញ្ញ+នុ៎ះឯង បុគ្គលមិនងាយរកបានទេ ។

(๑๙๑) ម្នាលសារីបុត្ត មានសមណព្រាហ្មណ៍ពួកមួយ តែងនិយាយយ៉ាងនេះ តែងយល់យ៉ាងនេះថា សេចក្តីបរិសុទ្ធិកើតមានព្រោះបម្រើភ្លើង ។ ម្នាលសារីបុត្ត ភ្លើងណាដែលតថាគតកើតជាស្តេចបានមុទ្ធាភិសេកជាក្សត្រក្តី កើតជាព្រាហ្មណ៍មហាសាលក្តី ដោយកាលដ៏វែងនេះ ហើយមិនដែលបានបូជា ភ្លើង+នុ៎ះឯង បុគ្គលមិនងាយរកបានទេ ។

(๑๙๒) ម្នាលសារីបុត្ត មានសមណព្រាហ្មណ៍ពួកមួយ តែងនិយាយយ៉ាងនេះ តែងយល់យ៉ាងនេះថា បុរសដ៏ចំរើននេះ នៅក្មេង កំឡោះ មានសក់ខ្មៅល្អ មានវ័យដ៏ចំរើនដោយបឋមវ័យ ដរាបណាបុរសនេះជាអ្នកប្រកបដោយបញ្ញា ដ៏ឈ្វាសឈ្វៃយ៉ាងសំខាន់ ដរាបនោះ

សមណ្ឌិកតោ ពោតំ យតោ ច ខោ អយំ ភវំ ប្បុរិសោ ដិណ្ណោ ពោតំ វុឡ្ហោ មហាល្លកោ អទ្ធ-គតោ វយោ អនុប្បត្តោ អសីតិកោ ឯ ឧបាទិកោ ឯ វស្សសតិកោ ឯ ជាតិយោ អថ តម្ហា បញ្ចាវេយ្យត្តិយោ បរិហាយតីតិ ។ ន ខោ បនេតំ សារីបុត្ត ឋានំ វិជ្ជតិ ។ អហំ ខោ បន សារីបុត្ត ឯតរហិ ដិណ្ណោ វុឡ្ហោ មហាល្លកោ អទ្ធគតោ វយោ អនុប្បត្តោ អសីតិ-កោ មេ វយោ វត្តតិ ។ ឥធ ស្សុ មេ[1] សារីបុត្ត ចត្តារោ សាវកា វស្សសតាយុកា វស្សសតជីវិនោ ប-រមាយ សតិយោ ច គតិយោ ច ធិតិយោ ច សមណ្ឌា-គតា បរមេន ច បញ្ចាវេយ្យត្តិយេន សេយ្យថាបិ សារីបុត្ត ទន្តូឆម្ភោ ឆន្ទុក្ខលោ សិក្ខិតោ កតហត្ថោ កតុបាសនោ[2] លហុកេន អស្សនេន អប្បកសំ-រេនេវ តិរិយំ តាលច្ឆាយំ អតិហាតេយ្យ ឯវំ អធិ មត្តសតិមន្តោ ឯវំ អធិមត្តគតិមន្តោ ឯវំ អធិមត្តធិតិ-មន្តោ ឯវំ បរមេន បញ្ចាវេយ្យត្តិយេន សមណ្ឌាគតា តេ មំ ចតុទ្ទិសំ សតិប្បដ្ឋានំ ឧបាទាយុបាទាយ

---

១ ឧ.ម. ឥធ មេ អស្សុ ។ ២ ឧ.ម. កតូបាសនោ ។

តែថាកាលណាបុរសដ៏ចំរើននេះ គ្រាំគ្រា ចំរើនវ័យ ចាស់ ដល់ហើយនូវ
សេចក្តីថមថយដោយលំដាប់ មានអាយុ ៨០ ឬ ៩០ ឆ្នាំ ឬ ១០០ ឆ្នាំ
រាប់អំពីកំណើតមក ក្នុងកាលនោះ បុរសនេះក៏សាបសូន្យចាកបញ្ញា
ដ៏ឈ្វាសវៃ ។ ម្នាលសារីបុត្ត សេចក្តីនុ៎ះអ្នកមិនត្រូវយល់យ៉ាងនេះ
ទេឬយ ។ ម្នាលសារីបុត្ត ឥឡូវនេះតថាគតគ្រាំគ្រា ចំរើនវ័យ ចាស់
ដល់ហើយនូវសេចក្តីថមថយដោយលំដាប់ មានអាយុ ៨០ ឆ្នាំហើយ វ័យ
របស់តថាគត ក៏នៅតែប្រព្រឹត្តទៅបាន ។ ម្នាលសារីបុត្ត ក្នុងទីនេះ
សាវ័កបស់តថាគតពាន ៤ រូបសុទ្ធតែមានអាយុ ១០០ ឆ្នាំ រស់នៅអស់
១០០ ឆ្នាំ ជាអ្នកប្រកបដោយសតិនន្ទិសតិនន្ទិសេចក្តីពិស្តារដ៏ក្រៃលែង
ផង ដោយបញ្ញាដ៏ឈ្វាសវៃក្រៃលែងផង ម្នាលសារីបុត្ត អ្នកកាន់ធម៌ម៉ាំ
បានសិក្សាសប្បាយរួចហើយ មានថ្លើដែស្អាតក្នុងការចាញ់ បានយកព្រួញដ៏
ស្រាល (ចាញ់) ឲ្យធ្លុងលើសស្រមោលដើមត្នោតទទឹងដោយមិនលំបាក
ឡើយ យ៉ាងណាមិញ សាវ័កពាន ៤ មានស្មារតីដ៏ក្រៃលែង កំយ៉ាង
នោះ មានគតិដ៏ក្រៃលែង កំយ៉ាងនោះ មានពិស្តារដ៏ក្រៃលែង
កំយ៉ាងនោះ ប្រកបដោយបញ្ញាដ៏ឈ្វាសវៃក្រៃលែង កំយ៉ាងនោះ ពួក
សាវ័កពាន ៤ នោះតែងសួរប្រស្នា ប្រៀបធៀបដោយសតិបដ្ឋានពាន ៤

ปญฺหา ปุจฺฉิยนฺติ ปุจฺฉา ปุจฺฉา ตาสา เตสญฺ ญาตาเรยฺยุ ญาตเตฺตน ญาตเตฺตน เม ญาตเตฺตน ตาเรยฺยุ ฯ ต มหาสีหนาทสุตฺตนฺติ อญฺญตร มหาสีหนาทสุตฺตนฺติ อญฺญตร อสีตปิตฺตาพาธาสีตสาพาธา อญฺญตร ทุกฺขาปฺปสฺสมฺภ- ตาทิ อญฺญตร ฉนฺนาตีสมาปตฺติวิโยคาทิ อปริโย- ธิตฺตาเยวสฺส สาริปุตฺต ตถาคตสฺส ธมฺมเทสนา อปริโยธิตฺตาเยวสฺส ตถาคตสฺส ธมฺมปทพฺยญฺชน อปริโยธิตฺตาเยวสฺส ตถาคตสฺส ปญฺญาปฏิภาน ฯ อถ เม เต ตตฺถาโร สาวกา วสฺสสตายุกา วสฺสสตชีวิโน วสฺสสตสฺส อจฺจเยน กาลงฺ- กเรยฺยุ ฯ มญฺเจน ปีฐ มหาสาริปุตฺต ปริหา- ยิสฺสถ เนวตฺถิ ตถาคตสฺส ปญฺญาเรยฺยตฺถิยสฺส อญฺญตฺถ ฯ ยถา ขา ตา สาริปุตฺต สมฺมา วทมาโน วเทยฺย อสมฺมาหตมฺหา สตฺถา โลกา ขุปฺปฺ- ตมหาชนหิตาย ตมหาชนสุขาย โลกานุกมฺปาย อตฺถาย หิตาย สุขาย เทวมนุสฺสาน ฯ

នឹងតថាគត ចំណែកតថាគតដែលសាវ័កទាំងនោះសួរហើយ ។ ក៏ដោះ
ស្រាយនូវប្រស្នានោះ ដល់ពួកសាវ័កទាំងនោះ ឯសាវ័កទាំងនោះ ក៏ចាំ
ទុកនូវប្រស្នា ដែលតថាគតដោះស្រាយហើយ ថាជាប្រស្នាដែលតថា-
គតដោះស្រាយហើយ មិនបាច់សួរតថាគតឲ្យដាក់បំពីរដងតទៅទៀត
ឡើយ រឿរលែងតែការស៊ើងឹក ចំពោះនឹងដញ្ជាប់ដញ្ជក់កោងនៈ រឿរ
លែងតែការបន្ទោបង់នូវទុច្ចារៈនឹងបស្សាវៈ រឿរលែងតែការដេកលក់នឹង
ការសម្រាកសេចក្តីលំបាក ម្នាលសារីបុត្ត ធម្មទេសនារបស់តថាគតមិន
ចេះអស់ បទនឹងព្យញ្ជនៈនៃធម្មរបស់តថាគតមិនចេះអស់ បញ្ហាព្យាករណ៍
របស់តថាគត ក៏មិនចេះអស់ឡើយ ។ ចំណែកខាងពួកសាវ័កទាំង ៤
របស់តថាគតនោះ មានអាយុ ១០០ ឆ្នាំ រស់នៅបាន ១០០ ឆ្នាំ នឹងធ្វើ
មរណកាលដោយកាលកន្លងនៃឆ្នាំ ១០០ ។ ម្នាលសារីបុត្ត បើទុកណា
ជាអ្នកទាំងឡាយនាំយកតថាគតដោយគ្រែតូច ប្រាជ្ញានឹងសេចក្តីឈ្វាស
វៃរបស់តថាគត ក៏មិនក្លាយទៅជាដទៃឡើយ ។ ម្នាលសារីបុត្ត អ្នកផង
កាលពោលដោយប្រពៃ តែងពោលចំពោះបុគ្គលណាថា សត្វមានធម៌
មិនវង្វេងទេ រមែងកើតក្នុងលោក ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ជនច្រើន ដើម្បី
សេចក្តីសុខដល់ជនច្រើន ដើម្បីអនុគ្រោះដល់សត្វលោក ដើម្បីសេចក្តី
ចំរើន ដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខដល់ទេវតានឹងមនុស្ស ។

มเมว ตํ สนฺธา วทมาโน วาเยยฺย อสฺสาหนฺเน
สารถี เลาเกา ขุชฺชาหนฺเน ตาหนฺเน ปาเทน ปาทนฺ-
สุขายา เลาเกาตฺตมฺปายา อตฺถายา ปาเตายา
สุขายา เขมนฺสฺสาหนฺติ ฯ

(๑๙๓) เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา
ปาตสมาเลา ปาตวาเต ปติฏฺเตา เหาติ ปาตวณฺเ
ปีเยมาโน ฯ อถ โข อายสฺมา ปาตสมาเลา
ปาตวาเณ ปฏิปฺปสฺเภ อุฏฺาหิเ อนุปฺปตฺเ ปาเณ
อปิเต เย ปาเณ สมึ ชนปเทยาเย สุตฺวา
เลาหาเน ปาเณ เตา ปาหาเย(๑) ปาเณ
ชนปเทยาเยาเต ฯ ปสฺสาติหา ตุ ปาตสมาเล
สมึ ชนปเทยาเย เลาหปาสาทปเทยาเยาเตฺว ตุ
ปาเรหีติ ฯ สนฺธมเปาเ ปาปา อตฺถมเน อายสฺมา
ปาตสมาเลา ปาตวาเต ปาสึ อปิเนฺนติ ฯ

มหาสีหนาทสุตฺตนฺ ทุติยนฺ นิฏฺิตนฺ ฯ

---

๑ ฉ.ม. ปาเณ ปาหาเย ฯ

អ្នកផងកាលពោលដោយប្រពៃ ចំពោះបុគ្គលនោះ គួរពោលចំពោះតថាគតហ្នឹងឯងថា សត្វមានធម៌មិនវង្វេងទេ កើតឡើងក្នុងលោក ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ជនច្រើន ដើម្បីសេចក្តីសុខដល់ជនច្រើន ដើម្បីអនុគ្រោះដល់សត្វលោក ដើម្បីសេចក្តីចំរើន ដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខដល់ទេវតានឹងមនុស្សទាំងឡាយ ។

(១៨៣) សម័យនោះឯង ព្រះនាគសមាល:ដ៏មានអាយុ កំពុងព័ត (បក់) ថ្វាយព្រះដ៏មានព្រះភាគ អំពីខាងក្រោយព្រះមានព្រះភាគ ។ លំដាប់នោះ ព្រះនាគសមាល:ដ៏មានអាយុ បានក្រាបបង្គំទូលចំពោះព្រះមានព្រះភាគដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន អស្ចារ្យពេកណាស់ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ហេតុនេះ មិនដែលមានសោះ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន មិនតែប៉ុណ្ណោះ ខ្ញុំព្រះអង្គស្តាប់ធម្មបរិយាយនេះហើយ ក៏ព្រឺព្រួចពេក បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ធម្មបរិយាយនេះឈ្មោះដូចម្តេច ។ ព្រះអង្គត្រាស់ថា ម្នាលនាគសមាល: បើដូច្នោះអ្នកចូរចាំទុកនូវធម្មបរិយាយនេះចុះ ឈ្មោះថា លោមហំសនបរិយាយ ។ លុះព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ព្រះសូត្រនេះចប់ហើយ នាគសមាល:ដ៏មានអាយុ ក៏មានចិត្តត្រេកអរតែកាយ ចំពោះភាសិតរបស់ព្រះមានព្រះភាគ ។

តតិយំ មហាទុក្ខក្ខន្ធសុត្តំ

(១៩៤) ឯវម្មេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ ។ អថខោ សម្ពហុលា ភិក្ខូ បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ សាវត្ថិំ បិណ្ឌាយ បាវិសិំសុ ។ អថខោ តេសំ ភិក្ខូនំ ឯតទហោសិ អតិប្បគោ ខោ តាវ សាវត្ថិយំ បិណ្ឌាយ ចរិតុំ យន្នូន មយំ យេន អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ អារាមោ តេនុបសង្កមេយ្យាម តេ ។ អថខោ តេ ភិក្ខូ យេន អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ អារាមោ តេនុបសង្កមិំសុ ឧបសង្កមិត្វា តេហិ អញ្ញតិត្ថិយេហិ បរិព្ពាជកេហិ សទ្ធិំ សម្មោទិំសុ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិំសុ ។ ឯកមន្តំ និសិន្នេ ខោ តេ ភិក្ខូ តេ អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្ពាជកា ឯតទវោចុំ សមណោ អាវុសោ គោតមោ កាមានំ បរិញ្ញំ បញ្ញាបេតិ មយម្បិ

មហាទុក្ខក្ខន្ធសូត្រ ទី ៣

(១៩៤) ខ្ញុំបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
ព្រះភាគទ្រង់គង់នៅក្នុងវត្តជេតវ័ន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ទៀប
ក្រុងសាវត្ថី ។ គ្រានោះឯង ភិក្ខុចាស់ឆ្លាយប្រើនរូប ស្លៀកស្បង់ប្រ-
ដាប់ចាត្រទឹងចីវរ ហើយចូលទៅកាន់ក្រុងសាវត្ថី ដើម្បីបិណ្ឌបាតក្នុង
ពេលព្រឹកព្រហាម ។ លំដាប់នោះ ភិក្ខុចាស់នោះបានគិតគ្នាយ៉ាងនេះ
ថា ការគ្រាន់ទៅបិណ្ឌបាតក្នុងក្រុងសាវត្ថី (នេះ) ក៏នៅព្រឹកពេកណាស់
បើដូច្នោះ គួរតែពួកយើងឈៀងចូលទៅឯអាស្រមរបស់ពួកបរិព្វាជកអន្យ-
តិរ្ថិយសិន ។ គ្រានោះឯង ភិក្ខុចាស់នោះ ក៏ចូលទៅឯអាស្រមរបស់
បរិព្វាជកអន្យតិរ្ថិយ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ពោលពាក្យពាក់ព័ន្ធ
សំណេះសំណាលទៅកាពួកបរិព្វាជកអន្យតិរ្ថិយនោះ លុះបញ្ចប់ពាក្យ
ដែលគួរឱ្យរីករាយ នឹងពាក្យដែលគួរលឺកហើយ ក៏អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ
លុះភិក្ខុចាស់នោះអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ទើបពួកបរិព្វាជកអន្យតិរ្ថិយ
បានពោលពាក្យនេះថា ម្នាលអាវុសោចាស់ឆ្លាយ ព្រះសមណគោតម
បញ្ញត្តការកំណត់ដឹង នូវកាមរម្មណ៍ចាស់ឆ្លាយ ចំណែកខាងពួកយើង

ตถาคตานํ ปริญฺญาปเภทสมเณ วา พฺราหฺมเณ วา ปรูปกฺกิเลสานญฺเจว ปริญฺญาปเภทสมเณ วา พฺราหฺมเณ วา ปรูปกฺกิเลสานญฺจ

កំបញ្ញត្តការកំណត់ដឹងនូវការមិនមានជាដើម ឬ ម្នាលអាវុសោ ទាំងឡាយដែរ ។ ម្នាលអាវុសោ ទាំងឡាយ ព្រះសមណគោតម បញ្ញត្តការកំណត់ដឹង នូវរូបារម្មណ៍ ទាំងឡាយ ចំណែកខាងពួកយើង កំបញ្ញត្តការកំណត់ដឹងនូវរូបារម្មណ៍ ទាំងឡាយដែរ ។ ម្នាលអាវុសោ ទាំងឡាយ ព្រះសមណគោតម តែងបញ្ញត្តការកំណត់ដឹងនូវវេទនា ទាំងឡាយ ចំណែកខាងពួកយើងក៏បញ្ញត្តការកំណត់ដឹងនូវវេទនា ទាំងឡាយដែរ ។ ឬ ម្នាលអាវុសោ ទាំងឡាយ ចុះក្នុងការបញ្ញត្តនេះ (បើប្រៀបធៀប) នូវធម្មទេសនា ដោយធម្មទេសនា ឬ (ប្រៀបធៀប) នូវពាក្យប្រៀនប្រដៅ ដោយពាក្យប្រៀនប្រដៅ របស់ព្រះសមណគោតមក្តី របស់ពួកយើងក្តី តើណាមានសេចក្តីវិសេសដាច់ណា មានវរធម៌ប្លែកដូចម្តេច បានហេតុផ្សេងៗគ្នាដូចម្តេច ។ លំដាប់នោះ ភិក្ខុទាំងនោះ មិនបានត្រេកអរ មិនបានហាមឃាត់នូវការសិតរបស់ពួកបរិព្វាជកអន្យតិត្ថិយនោះឡើយ លុះមិនបានត្រេកអរ មិនបានហាមឃាត់ហើយ ក៏នាំគ្នាក្រោកចាកអាសនៈបៀសចេញទៅ ដោយគិតគ្នាថា ពួកយើងគង់ដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីនៃការសិតនេះ ក្នុងសំណាក់នៃព្រះមានព្រះភាគមិនខាន ។

(១៩៥) អថខោ តេ តិត្ថិ សាវត្ថិយំ បិណ្ឌាយ
ចរិត្វា បច្ឆាភត្តំ បិណ្ឌបាតប្បដិក្កន្តា យេន អគគ-
ញ្ញបិណ្ឌិកស្ស មិសុ ឧបស្សង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯក-
មន្តំ និសីទិសុ ។ ឯកមន្តំ និសិន្នា ខោ តេ តិត្ថិ
ភគវន្តំ ឯតទវោចុំ ឥធ មយំ ភន្តេ បុព្ពណ្ហសមយំ
និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ សាវត្ថិំ បិណ្ឌាយ បវិ-
សិម្ហ តេសម្ហាកំ ភន្តេ អម្ហាកំ ឯតទហោសិ អតិប្ប-
គោ ខោ តាវ សាវត្ថិយំ បិណ្ឌាយ ចរិតុំ យន្តូន
មយំ យេន អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជការានំ អារាមោ
តេនុបសង្កមេយ្យាមាតិ ។ អថខោ មយំ ភន្តេ យេន
អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជការានំ អារាមោ តេនុបសង្កមិម្ហ
ឧបសង្កមិត្វា តេហិ អញ្ញតិត្ថិយេហិ បរិព្ពាជកេហិ
សទ្ធឹ សម្មោទិម្ហ សម្មោទនីយំ កថំ សារាណីយំ
វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិម្ហ ។ ឯកមន្តំ និសិន្នេ
ខោ អម្ហេ ភន្តេ តេ អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្ពាជការា ឯត-
ទវោចុំ(១) សមណោ អាវុសោ គោតមោ ការាមនំ

---

១ ឧ. ឯកមន្តំ និសិន្នេ ខោ ភន្តេ តេ អញ្ញតិត្ថិយេ បរិព្ពាជកេ អម្ហេ ឯតទវោចុន្តិ ទិស្សតិ ។

(១៩៥) គ្រានោះឯង ភិក្ខុទាំងនោះ កំត្រាច់ទៅដើម្បីបិណ្ឌបាត ក្នុងក្រុងសាវត្ថី លុះត្រឡប់ពីបិណ្ឌបាតមកវិញ ក្នុងវេលាក្រោយភត្ត កំបួលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគត្រង់ទីដែលព្រះអង្គគង់ទៅ លុះបួលទៅដល់ហើយ ក៏ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ហើយអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះភិក្ខុទាំងនោះអង្គុយ ក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ កំក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ខ្ញុំព្រះអង្គទាំងឡាយស្មៀកស្សង់ប្រដាប់ចាត្រទឹងចីវរ ហើយបួលទៅកាន់ក្រុងសាវត្ថីដើម្បីបិណ្ឌបាត ក្នុងវេលាព្រឹកព្រហាមនេះ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ពួកខ្ញុំព្រះអង្គបានគិតគ្នាយ៉ាងនេះថា ការត្រេចទៅដើម្បីបិណ្ឌបាតក្នុងក្រុងសាវត្ថី (នេះ) ក៏នៅព្រឹកពេកណាស់ បើដូច្នោះពួកយើងគួរធ្វើនឹងបួលទៅឯអារាមរបស់ពួកបរិព្វាជកអន្យតិរ្ថិយសិនចុះ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន គ្រានោះឯង ខ្ញុំព្រះអង្គទាំងឡាយក៏បួលទៅឯអារាមរបស់ពួកបរិព្វាជកអន្យតិរ្ថិយ លុះបួលទៅដល់ហើយក៏ពោលពាក្យរាក់ទាក់ សំណេះសំណាលទៅរកបរិព្វាជកអន្យតិរ្ថិយនោះ លុះបញ្ចប់ពាក្យដែលគួររីករាយ នឹងពាក្យដែលគួរវិលឹកហើយ ក៏អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន លុះពួកខ្ញុំព្រះអង្គអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ពួកបរិព្វាជកអន្យតិរ្ថិយនោះ បានពោលសេចក្តីនេះថា ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ព្រះសមណគោតម

បរិញ្ញំ បញ្ញាបេតំ អយេម្បិ តាវាទិ បរិញ្ញ បញ្ញា-
បេមិ សមណោ អាវុសោ គោតមោ រូបានំ បរិញ្ញំ
បញ្ញាបេតំ អយេម្បិ រូបានំ បរិញ្ញំ បញ្ញាបេម សមណោ
អាវុសោ គោតមោ វេទនានំ បរិញ្ញំ បញ្ញាបេតំ
អយេម្បិ វេទនានំ បរិញ្ញំ បញ្ញាបេម ឥតិ ខោ អាវុ-
សោ តោ វិសេសោ តោ អធិប្បាយោ កិំ នានា-
តរណំ សមណស្ស វា គោតមស្ស អម្ហាកំ វា
យេនិទំ ធម្មវេសារជ្ជាយ វា ធម្មវេសារទំ អនុសាស-
និយា វា អនុសាសនិត្តំ ។ អថខោ មយំ តត្ថេ
តេសំ អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្វាជកានំ អាសិតំ ឯវ
អភិនន្ទិម្ហា ឯប្បដិក្កោសិម្ហា អនភិនន្ទិត្វា អប្បដិក្កោ-
សិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា បក្កមិម្ហា ភគវតោ សន្តិកេ
ឯតស្ស អាសិតស្ស អត្ថំ អាជានន្តស្សាមាតិ ។

បញ្ញត្តការកំណត់ដឹងនូវចំណែកកាមារម្មណ៍ទាំងឡាយ ចំណែកខាងពួកយើងក៏បញ្ញត្តការកំណត់ដឹងនូវកាមារម្មណ៍ទាំងឡាយដែរ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ព្រះសមណគោតម បញ្ញត្តការកំណត់ដឹងនូវរូបារម្មណ៍ទាំងឡាយ ចំណែកខាងពួកយើង ក៏បញ្ញត្តការកំណត់ដឹងនូវរូបារម្មណ៍ទាំងឡាយដែរ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ព្រះសមណគោតម បញ្ញត្តការកំណត់ដឹងនូវវេទនាទាំងឡាយ ចំណែកខាងពួកយើង ក៏បញ្ញត្តការកំណត់ដឹងនូវវេទនាទាំងឡាយដែរ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ប៉ុន្តែការបញ្ញត្តិនេះ (បើប្រៀបធៀប) ធម្មទេសនា ជាយធម្មទេសនា (ប្រៀបធៀប) ពាក្យប្រៀនប្រដៅ ជាយពាក្យប្រៀនប្រដៅ របស់ព្រះសមណគោតមក្តី របស់ពួកយើងក្តី តើណាមានសេចក្តីវិសេសដូចណា មានសេចក្តីអធិប្បាយដូចម្តេច មានហេតុផ្សេងគ្នាដូចម្តេច ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏បំភើន លំដាប់នោះ ខ្ញុំព្រះអង្គទាំងឡាយមិនបានត្រេកអរ មិនបានហាមឃាត់ការសិតរបស់ពួកបរិព្វាជកអន្យតិត្ថិយនោះឡើយ លុះមិនបានត្រេកអរ មិនបានហាមឃាត់ហើយ ក៏នាំគ្នាក្រោកការអាសនៈចៀសចេញមកដោយគិតគ្នាថា ពួកយើងគប្បីធ្វើដឹងច្បាស់ នូវសេចក្តីនៃការសិតនេះ ក្នុងសំណាក់នៃព្រះមានព្រះភាគមិនខាន ។

สีหนาทวัคคสูตร มหาทุกขักขันธสุตตัง ตติยัง อัสสาทาทิ

(๑๙๖) ฯลฯ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน ปญฺญาคติยา ปญฺญาวิมุตฺติยา ปญฺญาวิมุตฺตสฺส ปญฺญาวิมุตฺติยา เอโส ปริยาโย เอโส มุขโต เอโส ทฺวาโร เอโส อนุโลมโต เอโส อนุธมฺมตา เอโส อนุปฺปตฺติ เอโส อนุปฺปตฺติยา เอโส อนุปฺปตฺติยา เอโส อนุปฺปตฺติยา เอโส อนุปฺปตฺติยา ฯ ภิกฺขุ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน ปญฺญาคติยา ปญฺญาวิมุตฺติยา ปญฺญาวิมุตฺตสฺส จ เหว สมฺปายิสฺสติ ทุกฺขสฺส วินาสาย อนฺตกิริยาย ฯ ภิกฺขุ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน ปญฺญาคติยา ปญฺญาวิมุตฺติยา ปญฺญาวิมุตฺตสฺส จ เอวรูปา ปญฺญาวิมุตฺติ โหติ ยทิทํ อิทปฺปจฺจยตา จ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา จ ธมฺมา ฯ

(๑๔) ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើពួកបរិព្វាជកអន្យតិរ្ថិយសួរយ៉ាងនេះ ពួកអ្នក ត្រូវសួរយ៉ាងនេះវិញថា ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ចុះអ្វីជាតំរេករបស់កាមទាំងឡាយ អ្វីជាទោស របស់កាមទាំងឡាយ អ្វីជាគ្រឿងរលាស់ចេញ នូវកាមទាំងឡាយ អ្វីជាតំរេករបស់រូបទាំងឡាយ អ្វីជាទោសរបស់រូបទាំងឡាយ អ្វីជាគ្រឿងរលាស់ចេញនូវរូបទាំងឡាយ អ្វីជាតំរេករបស់វេទនាទាំងឡាយ អ្វីជាទោសរបស់វេទនាទាំងឡាយ អ្វីជាគ្រឿងរលាស់ចេញនូវវេទនាទាំងឡាយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកបរិព្វាជកអន្យតិរ្ថិយ កាលបើអ្នកទាំងឡាយសួរយ៉ាងនេះហើយ មុខជាមិនអាចនឹងដោះស្រាយរួចផង នឹងដល់នូវសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្តជាយ៉ាងក្រៃពេកផង ។ ចុះដំណើរនោះព្រោះហេតុអ្វី ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះហេតុថា (ប្រស្នានោះ) មិនមែនជាវិស័យ (របស់ខ្លួន) ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលណានឹងញុំាងចិត្តឲ្យត្រេកអរ ដោយអាយតនៈនៃបញ្ហានេះបាន តថាគតពិចារណាឃើញបុគ្គលនោះ ក្នុងលោកនេះព្រមទាំងទេវលោក មារលោក ព្រហ្មលោក ក្នុងពពួកសត្វ ព្រមទាំងសមណព្រាហ្មណ៍ ទាំងមនុស្សជាសម្មតិទេព នឹងមនុស្សដ៏សេស មិនឃើញមានឡើយ លឿរលែងតែតថាគតឬសាវ័ករបស់តថាគត ឬក៏បុគ្គលដែលបានស្តាប់អំពីសាសនានេះ ។

(១៩៧) តោ ច កិក្ខវេ តាមានំ អស្សាទោ ។ បញ្ចិមេ កិក្ខវេ តាមកុណា តតមេ បញ្ច ចក្ខុ-វិញ្ញេយ្យា រូបា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា តាមូប-សញ្ហិតា រជនីយា សោតវិញ្ញេយ្យា សទ្ទា... ឃានវិ-ញ្ញេយ្យា គន្ធា... ជិវ្ហាវិញ្ញេយ្យា រសា... តាយវិញ្ញេយ្យា ផោដ្ឋព្វា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា តាមូប-សញ្ហិតា រជនីយា ឥមេ ខោ កិក្ខវេ បញ្ច តាមកុ-ណា ។ យំ ខោ កិក្ខវេ ឥមេ បញ្ច តាមកុណា បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សុខំ សោមនស្សំ អយំ តាមានំ អស្សាទោ ។

(១៩៨) តោ ច កិក្ខវេ តាមានំ អាទីនវោ ។ ឥធ កិក្ខវេ កុលបុត្តោ យេន សិប្បដ្ឋានេន[1] ជីវិកំ កប្បេតិ យទិ មុទ្ទាយ យទិ គណនាយ

---

១ ឧ.ម. សិប្បដ្ឋានេន ។

(๑๙๗) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះអ្វីជាតំរេកបស់កាមទាំងឡាយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាមគុណ (បំណងកាម) នេះ មាន ๕ ប្រការ កាមគុណ ๕ ប្រការតើអ្វីខ្លះ គឺរូបទាំងឡាយដែលគប្បីដឹងដោយភ្នែក ដែលជាទីប្រាថ្នា ជាទីត្រេកអរ ជាទីពេញចិត្ត ជាទីស្រឡាញ់ត្រូវតាមបំណង ជាទីត្រេកត្រអាល ๑ សំឡេងទាំងឡាយដែលគប្បីដឹងបានដោយត្រចៀក...๑ ក្លិនទាំងឡាយដែលគប្បីដឹងបានដោយច្រមុះ...๑ រសទាំងឡាយដែលគប្បីដឹងបានដោយអណ្តាត...๑ ផ្សព្វទាំងឡាយដែលគប្បីដឹងបានដោយកាយ ដែលជាទីប្រាថ្នា ជាទីត្រេកអរ ជាទីពេញចិត្ត ជាទីស្រឡាញ់ ត្រូវតាមបំណង ដែលជាទីត្រេកត្រអាល ๑ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះឯងហៅថា កាមគុណ ๕ ប្រការ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តីសុខសោមនស្ស កើតឡើងព្រោះអាស្រ័យកាមគុណទាំង ๕ ប្រការនេះ នេះឯងជាតំរេកបស់កាមទាំងឡាយ ។

(๑๙๘) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះអ្វីជាទោសរបស់កាមទាំងឡាយ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កុលបុត្តក្នុងលោកនេះ ចិញ្ចឹមជីវិតដោយសេចក្តីប្រឹងប្រែង ដោយសិល្បសាស្ត្រណាមួយ ទោះបីដោយការរាប់ម្រាម

យេន សង្ខោ៎ធេន យេន ភគវា យេន វណ្ណាឌ្ឍាយ
យេន តោរណវត្ថុ យេន ឥស្សត្តេន យេន ភវនវរំ សេន
យេន សិប្បញ្ញកវេន សីតស្សុ បុរត្ថិតោ ឧណ្ហស្សុ
បុរត្ថិតោ ទុំសមកសវាតាតបសិរិំសប្បសម្ផស្សរហំ
វិស្សអាយោ ខុប្បិបាសាយ មិយ្យមាយោ អយម្បិ កិត្តវេ
កាមានំ អាទីនវោ សង្ខិដ្ឋោ ទុក្ខក្ខន្ធោ កាមហេតុ
កាមនិទានំ អាមាធិករណំ កាមានមេវ ហេតុ ។
តស្សុ ចេ កិត្តវេ កុលបុត្តស្សុ ឯវំ ឧដ្ឋហតោ ឃដ-
តោ វាយមតោ តេ ភោគា ឧភតិំ ប្បដ្ឋន្តិ សោ សោចតិ
កិលមតិ បរិទេវតិ ឧរត្តាឡិ កន្ទតិ សម្មោហំ អាបជ្ជតិ

ដែរទេក្តី ដោយការរាប់លេខនព្វន្តក្តី ដោយការរាប់ប្រមូលក្តី[1] ដោយកសិកម្មក្តី ដោយពាណិជ្ជកម្មក្តី ដោយគោរក្ខកម្មក្តី ដោយការនៃខ្លួនជាអ្នកគាន់អាវុធក្តី ដោយការនៃខ្លួនជារាជបុរសក្តី ដោយសិល្បសាស្ត្រណាមួយក្តី កុលបុត្តដែលអាស្រ័យនូវការចិញ្ចឹមជីវិត ដោយការរាប់ម្រាមដៃទេដារដើមនោះ តែងមានត្រជាក់បៀតបៀន មានក្តៅបៀតបៀន ប៉ះពាល់ដោយសម្ផស្សនៃរោមមូសខ្យល់កំដៅថ្ងៃ នឹងពស់គូច ពស់ធំ ស្លាប់ខ្លួនព្រោះសេចក្តីស្រេកឃ្លាន ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះឯងជាទោសរបស់កាមទាំងឡាយ ដែលបុគ្គលគប្បីឃើញតាន់តែក្អែក ជាគំនរនៃទុក្ខ មានកាមជាហេតុ មានកាមជាគ្រឿងប្រគល់ឲ្យនូវផល មានកាមជាគ្រឿងផ្តួចផ្តើម ជាបច្ច័យនៃកាមទាំងឡាយមែនពិត ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើកុលបុត្តនោះ ប្រឹងប្រែងខ្នះខ្នែងព្យាយាមយ៉ាងនេះហើយ កោគៈទាំងឡាយនោះ ក៏មិនបានសម្រេច កុលបុត្តនោះតែងត្រឡប់ក្រំចិត្ត លំបាក ខ្វល់តែខ្លួន គក់ទ្រូង ទ្រហោយំ ដល់នូវសេចក្តីវង្វេងថា

---

១ អដ្ឋកថា ពន្យល់ថា ដូចគេរមិលមើលស្រែ ហើយរាប់ថាក្នុងស្រែនេះប្រហែលជាបានស្រូវប៉ុណ្ណោះ ឬរមិលមើលដើមឈើ ហើយរាប់ស្មានថា ដើមឈើនេះប្រហែលជាមានផ្លែប៉ុណ្ណោះ ។

មោឃំ វត មេ ទុដ្ឋាំ អជសោ វត មេ ភាយាមោតំ
អយេម្ប កិត្តកេ តាមាំ អានីនភេ សន្តិដ្ឋិតោ
ទុក្ខក្ខន្ធោ តាមហេតុ តាមនិទានំ តាមាធិតវណំ
តាមានមេវ ហេតុ ។ តស្ស ចេ កិត្តកេ តុលបុត្តស្ស
ឯវំ ទុដ្ឋមាតោ ឃដតោ ភាយមតោ ចេ តោតា អកិ-
ញ្ចញ្ញន្តិ សោ តេសំ តោតានំ អារក្ខាធិតវណំ ទុក្ខំ
នោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ តិន្តិ តេ[1] តោតេ នេវ
ភជាតោ មារេយ្យុំ ន ចោភ មារេយ្យុំ ន អគ្គិ
ទុហេយ្យ ន ទុទតំ វហេយ្យ ន អម្ប្យិយា ទាយាទា
មារេយ្យុន្តិ ។ តស្ស ឯវំ អារក្ខតោ តោមយតោ ចេ
តោតេ ភជាតោ ភ មារន្តិ ចោភ ភ មារន្តិ អគ្គិ
ភ ទុមាតិ ទុទតំ ភ វមាតិ អម្ប្យិយា ទាយាទា
ភ មារន្តិ សោ សោចតិ កិលមតិ បរិទេវតិ ទុរត្តាឡិ
កន្តិ សម្មោហំ អាបជ្ជតិ យម្ប្យ ចេ អហោសិ តម្ប្យ

---

๑ ឆ.ម. មេ ។

ឧ សេចក្តីប្រឹងប្រែងរបស់អញឥតអំពើសោះ ๆ សេចក្តីព្យាយាមរបស់អញឥតផលសោះ ฯ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះឯងជាទោសរបស់កាមទាំងឡាយ ដែលបុគ្គលគប្បីឃើញជាន់ក្បែក ជាគំនរនៃទុក្ខ មានកាមជាហេតុ មានកាមជាគ្រឿងប្រគល់ឲ្យនូវផល មានកាមជាគ្រឿងផ្ចប់ផ្ចើមជាបច្ច័យនៃកាមទាំងឡាយមែនពិត ฯ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើកុលបុត្តនោះ ប្រឹងប្រែងខ្នះខ្នែងព្យាយាម យ៉ាងនេះហើយ គោគៈទាំងឡាយនោះក៏សម្រេច កុលបុត្តនោះតែងទទួល នូវសេចក្តីទុក្ខតាមនស្សព្រោះហេតុនៃការរក្សានូវគោគៈទាំងឡាយនោះថា ធ្វើដូចម្តេចហ្ន៎ កុំឲ្យព្រះពាជាទាំងឡាយ នាំយកគោគៈទាំងឡាយនោះទៅបាន កុំឲ្យចោរទាំងឡាយលួចយកបាន កុំឲ្យភ្លើងឆេះបាន កុំឲ្យទឹកបន្សាត់ទៅបាន កុំឲ្យអ្នកទទួលមតកទាំងឡាយ ដែលមិនជាទីស្រឡាញ់នាំយកទៅបាន ฯ កាលកុលបុត្តនោះ ទំរក្សាគ្រប់គ្រងយ៉ាងនេះ ក៏ស្រាប់តែព្រះពាជាទាំងឡាយ រំលែកនូវគោគៈទាំងឡាយនោះទៅក្តី ចោរទាំងឡាយលួចយកទៅក្តី ភ្លើងឆេះទៅក្តី ទឹកបន្សាត់ទៅក្តី អ្នកទទួលមតកទាំងឡាយ ដែលមិនជាទីស្រឡាញ់នាំយកទៅក្តី កុលបុត្តនោះតែងក្រៀមក្រំចិត្ត លំបាកខ្វល់ខ្វាយ គក់ទ្រូង ទ្រហោយំ ដល់នូវសេចក្តីវង្វេងថា ទ្រព្យណាបានកើតមានហើយដល់អាត្មាអញ ឥឡូវនេះទ្រព្យនោះឯង ត្រឡប់ជា

สีហនาទวគฺคสฺส มหาทุกฺกฏสุตฺตํ ตติยํ อาทีนวเภ

เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา
สมฺมุขีภูโต เอกมนฺตํ นิสีทิ เอกมนฺตนิสินฺโน โข ปน ตทหุ ๗ ปุน ทิวสา
ตตฺถาคตสฺส ตตฺถ ปพฺพชิตสฺส ตตฺถ อุปสมฺปนฺนสฺส ตตฺถ อุปสมฺปทาย
ตตฺถ ปาฏิโมกฺเข อุทฺทิฏฺเฐ ตตฺถ ปาฏิโมกฺขุทฺเทเส ตตฺถ ปาฏิโมกฺขสฺสวเน
ตตฺถ ปาฏิโมกฺขสมฺมุติยา ตตฺถ ปาฏิโมกฺขนิทฺเทเส ตตฺถ ปาฏิโมกฺขปริยาปุณเน
ตตฺถ ปาฏิโมกฺขปริยาปุณเน ตตฺถ ปาฏิโมกฺขปริยาปุณเน ตตฺถ ปาฏิโมกฺขปริยาปุณเน
ตตฺถ ปาฏิโมกฺขปริยาปุณเน ตตฺถ ปาฏิโมกฺขปริยาปุณเน ตตฺถ ปาฏิโมกฺขปริยาปุณเน
ตตฺถ ปาฏิโมกฺขปริยาปุณเน ตตฺถ ปาฏิโมกฺขปริยาปุณเน ตตฺถ ปาฏิโมกฺขปริยาปุณเน
ตตฺถ ปาฏิโมกฺขปริยาปุณเน ตตฺถ ปาฏิโมกฺขปริยาปุณเน ตตฺถ ปาฏิโมกฺขปริยาปุณเน
สมฺพหุลา โข ปน ภิกฺขู ตตฺถ ตตฺถ กาลา-
หิกฺกสมาทานเหตุ อญฺญมญฺญํ ทาฬิหิปิ ปาปุณนฺติปิ อุปกฺกมนฺติปิ
เลฑฺเฑหิปิ อุปกฺกมนฺติปิ ทณฺเฑหิปิ ปาปุณนฺติปิ อุปกฺกมนฺติปิ
สตฺเถหิปิ อุปกฺกมนฺติปิ เต ตตฺถ มรณมฺปิ นิกจฺฉนฺติ

មិនមានដល់រាត្តារញ្ជៀវញ្ជេវទៀយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះឯងជាទោស របស់កាមទាំងឡាយ ដែលបុគ្គលគប្បីឃើញតាមត្រឹងត្រូវ ជាគំនរ នៃទុក្ខ មានកាមជាហេតុ មានកាមជាគ្រឿងប្រគល់ឲ្យនូវផល មានកាមជា គ្រឿងផ្ចិចផ្តើម ជាបច្ច័យនៃកាមទាំងឡាយមែនពិត ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង ឡាយ មួយទៀត ព្រោះតែមានកាមជាហេតុ មានកាមជាគ្រឿងប្រគល់ ឲ្យនូវផល មានកាមជាគ្រឿងផ្ចិចផ្តើម ជាបច្ច័យនៃកាមទាំងឡាយមែន ពិត ឯានជាព្រះរាជាទាំងឡាយតាស់នៃងគ្នានឹងព្រះរាជាទាំងឡាយខ្លះ ក្សត្រទាំងឡាយ តាស់នៃងគ្នានឹងក្សត្រទាំងឡាយខ្លះ ព្រាហ្មណ៍ទាំង ឡាយតាស់នៃងគ្នានឹងព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយខ្លះ គហបតីទាំងឡាយតាស់ នៃងគ្នានឹងគហបតីទាំងឡាយខ្លះ មាតាតាស់នៃងនឹងបុត្តខ្លះ បុត្តតាស់ នៃងនឹងមាតាខ្លះ បិតាតាស់នៃងនឹងបុត្តខ្លះ បុត្តតាស់នៃងនឹងបិតាខ្លះ បងប្អូនប្រុសតាស់នៃងនឹងបងប្អូនប្រុសខ្លះ បងប្អូនប្រុសតាស់នៃងនឹងបង ប្អូនស្រីខ្លះ បងប្អូនស្រីតាស់នៃងនឹងបងប្អូនប្រុសខ្លះ សំឡាញ់តាស់នៃង នឹងសំឡាញ់ខ្លះ ពួកមនុស្សទាំងនោះ កំដល់នូវសេចក្តីឈ្លោះប្រកែក ប្រកាន់ខុស តាស់នៃងគ្នា ក្នុងទីនោះហើយ ប្រហារគ្នាទៅវិញទៅមក ដោយដៃខ្លះ ប្រហារគ្នាដោយដុំដីខ្លះ ប្រហារគ្នាដោយដំបងខ្លះ ប្រហារគ្នា ដោយគ្រឿងសស្ត្រាខ្លះ ជនទាំងនោះកំដល់នូវសេចក្តីស្លាប់ក្នុងទីនោះខ្លះ

អរណាវត្តម្បី ម្ដុំកុំ អយម្បី កិត្តិវេ តាមាន់ អាជីវ-
ធវោ សង្ខិដ្ឋិតោ ខុក្ខុក្ខុជ្ជោ តាមហេតុ តាមធិនាន់
តាមាធិតរណាំ តាមានមេវ ហោតុ ។ បុន បហរំ
កិត្តិវេ តាមហេតុ តាមធិនាន់ តាមាធិតរណាំ
តាមានមេវ ហោតុ អរសិបម្ចំ តវោត្តា ឧទ្ធុតលាបំ
សង្ខយ្ហិត្តា ខុតតោ ព្យុន្ធំ[1] សង្ខាមំ បត្តុន្ធិ
ខុស្សុបិ ខិប្បមាធេសុ សត្តីសុបិ ខិប្បមាធាសុ
អសីសុបិ វិជ្ជោតលន្ធេសុ តេ តត្ត ខុស្សហិបិ វិជ្ជិ
សត្តិយោបិ វិជ្ជិ អសិធាបិ សីសំ ឆិន្ធិ តេ តត្ត
អរណាម្បី ជិក្ខុជ្ជិ មរណាមត្តម្បី ម្ដុំកុំ អយម្បី កិត្តិវេ
តាមាន់ អាជីធវោ សង្ខិដ្ឋិតោ ខុក្ខុក្ខុជ្ជោ តាមហេតុ
តាមធិនាន់ តាមាធិតរណាំ តាមានមេវ ហោតុ ។
បុន បហរំ កិត្តិវេ តាមហេតុ តាមធិនាន់

---

១ ឧ. វិយូឡ្ហកំ ។

ដល់នូវសេចក្តីទុក្ខ ស្មើរនឹងស្មាប់ខ្លះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះឯងជាហេតុសរបស់កាមទាំងឡាយ ដែលបុគ្គលគប្បីឃើញថាជាគំនរនៃទុក្ខ មានកាមជាហេតុ មានកាមជាគ្រឿងប្រគល់ឲ្យនូវផល មានកាមជាគ្រឿងផ្ចប់ផ្តើម ជាបច្ច័យនៃកាមទាំងឡាយមែនពិត ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត ព្រោះតែមានកាមជាហេតុ មានកាមជាគ្រឿងប្រគល់ឲ្យនូវផល មានយមជាគ្រឿងផ្ចប់ផ្តើម ជាបច្ច័យនៃកាមទាំងឡាយ ឯងជាមនុស្សទាំងឡាយកាន់នូវដាវនឹងធ្នូ កាន់ផ្នួសៀតបំពង់ព្រួញ ចូលទៅកាន់សង្គ្រាម ដែលកើតជាក្បួនខ្ចីតមកទាំងសងខាង កាលដែលគេបាញ់ប្រញាមកក្តី កាលដែលគេពួយលំពែងមកក្តី កាលដែលគេងាងាវមៀងក្តី មនុស្សទាំងឡាយនោះបាញ់គ្នាដោយប្រញាខ្លះ ចាក់គ្នាដោយលំពែងខ្លះ កាប់ក្បាលគ្នាដោយដាវខ្លះ ក្នុងសង្គ្រាមនោះ មនុស្សទាំងឡាយនោះក៏ដល់នូវសេចក្តីស្លាប់ខ្លះ ដល់នូវសេចក្តីទុក្ខស្មើរនឹងស្មាប់ខ្លះ ក្នុងសង្គ្រាមនោះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះឯងជាហេតុសរបស់កាមទាំងឡាយ ដែលបុគ្គលគប្បីឃើញថាជាគំនរនៃទុក្ខ មានកាមជាហេតុ មានកាមជាគ្រឿងប្រគល់ឲ្យនូវផល មានកាមជាគ្រឿងផ្ចប់ផ្តើម ជាបច្ច័យនៃកាមទាំងឡាយមែនពិត ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត ព្រោះតែមានកាមជាហេតុ មានកាមជាគ្រឿងប្រគល់ឲ្យនូវផល

កាមានញ្ចេវាហំ កាមានញ្ច ទោសំ ឱរមត្តកញ្ច សារញ្ច
ឧត្តរិញ្ច បណីតញ្ច យថាភូតំ ន ជានាមិ តាវ ន ខោ
អហំ បរិសមណោ ហោមិ ន ច បន តាវ ន ខោ អហំ
ព្រាហ្មណោ ហោមិ ន ច បន តាវ ន ខោ អហំ គហដ្ឋោ
ហោមិ ន ច បន តាវ ន ខោ អហំ ឱរមត្តកានំ កាមានំ
ឱរមត្តកញ្ច សារញ្ច ឧត្តរិញ្ច បណីតញ្ច យថាភូតំ
ជានាមិ យតោ ខោ អហំ ឥមេសញ្ច កាមានំ ឱរមត្តកញ្ច
សារញ្ច ឧត្តរិញ្ច បណីតញ្ច យថាភូតំ ជានាមិ អថាហំ
បរិសមណោ ច ហោមិ ព្រាហ្មណោ ច ហោមិ គហដ្ឋោ
ច ហោមិ តាវ ច បន ខោ អហំ ឥមេសញ្ច កាមានំ
ឱរមត្តកញ្ច សារញ្ច ឧត្តរិញ្ច បណីតញ្ច យថាភូតំ
ជានាមិ ន តាវ អហំ ឥមេសញ្ច កាមានំ ឱរមត្តកញ្ច
សារញ្ច ឧត្តរិញ្ច បណីតញ្ច យថាភូតំ ជានាមិ យតោ
ខោ អហំ ឥមេសញ្ច កាមានំ ឱរមត្តកញ្ច សារញ្ច

ហានកាមជាគ្រឿងផ្ចប់ផ្តើម ជាបច្ច័យនៃកាមទាំងឡាយមែនពិត ឃានសាម-
ន្តុស្សទាំងឡាយនោះកាន់ជាវេនឆាប់ ។ កាន់ដូសៀតបំពង់ព្រួញចូលទៅ
កាប់បន្ទាយ ដែលលាបបូតដោយថ្នាយអ កាលដែលគេចាញ់ព្រួញមកក្តី
កាលដែលគេពួយលំពែងមកក្តី កាលដែលគេដាវដាវខ្លីនក្តី មនុស្សទាំង
នោះ ក៏ចាញ់គ្នាដោយព្រួញខ្លះ ចាក់គ្នាដោយលំពែងខ្លះ ចាបសាបដាក់
គ្នាដោយអាចម៍គោជ្រាយខ្លះ ញាំញីគ្នាដោយដោសដៃកខ្លះ កាប់ក្បាល
គ្នាដោយដាវខ្លះ ក្នុងបន្ទាយនោះ មនុស្សទាំងនោះដល់នូវសេចក្តីស្លាប់ខ្លះ
ដល់នូវសេចក្តីទុក្ខស្ទើរនឹងស្លាប់ខ្លះ ក្នុងបន្ទាយនោះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
នេះឯងជាទោស របស់កាមទាំងឡាយ ដែលបុគ្គលគប្បីឃើញចំពោះខ្លួន
ឯងជាគំនរនៃទុក្ខ មានកាមជាហេតុ មានកាមជាគ្រឿងប្រគល់ឲ្យនូវផល
មានកាមជាគ្រឿងផ្ចប់ផ្តើម ជាបច្ច័យនៃកាមទាំងឡាយមែនពិត ។ ម្នាល
ភិក្ខុទាំងឡាយ ម្យ៉ាងទៀត ព្រោះតែមានកាមជាហេតុ មានកាមជា
គ្រឿងប្រគល់ឲ្យនូវផល មានកាមជាគ្រឿងផ្ចប់ផ្តើម ជាបច្ច័យនៃកាម
ទាំងឡាយមែនពិត មនុស្សទាំងឡាយក៏កាត់នូវដញ្ជាំងផ្ទះខ្លះ ប្លន់ខ្លះ
កំហែងយកទ្រព្យក្នុងផ្ទះមួយ ។ ខ្លះ ឈរស្កាត់ប្រហែងផ្លូវខ្លះ គប់រកភរិយា
របស់អ្នកដទៃខ្លះ ។ ព្រះរាជាទាំងឡាយចាប់មនុស្សទាំងនោះបានហើយ
ត្រាស់បង្គាប់ឲ្យធ្វើកម្មករណ៍ទាំងឡាយមានប្រការផ្សេង ។ គឺវាយដោយ

កសាហិបិ តាទ្បេន្តំ វៃត្តេហិបិ តាទ្បេន្តំ អញ្ញេ ច ឯ-

ហិបិ តាទ្បេន្តំ ហត្ថម្បិ ឯន្តំ អាឧម្បិ ឯន្តំ ហត្ថា-

ឧម្បិ ឯន្តំ កណ្ណម្បិ ឯន្តំ ឱសម្បិ ឯន្តំ កណា ជា-

សម្បិ ឯន្តំ តិលក្ខណាលំកម្បិ កៃ ភេន្តំ សង្ខមុណ្ឌកម្បិ

កៃ ភេន្តំ រហុមុខម្បិ កៃ ភេន្តំ ជោតិមាលិកម្បិ កៃ ភេន្តំ

ហត្ថប្បដិច្ឆំកម្បិ កៃ ភេន្តំ ឯរកវត្តិកម្បិ កៃ ភេន្តំ

វិពាត់ខ្លះ វាយដោយផ្ចៅខ្លះ វាយដោយដំបងខ្លីខ្លះ កាត់ដៃខ្លះ កាត់ជើងខ្លះ កាត់ទាំងដៃទាំងជើងខ្លះ កាត់ស្មៅត្រចៀកខ្លះ កាត់ច្រមុះខ្លះ កាត់ទាំងស្មៅត្រចៀកទាំងច្រមុះខ្លះ ធ្វើពិលង្គថាលិកកម្ម គឺអំពើដែលគេធ្វើឲ្យដូចជាឆ្នាំងដាក់ទឹកជ្រក់[1] ខ្លះ ធ្វើនូវសង្ខមុណ្ឌកកម្ម គឺអំពើដែលគេធ្វើក្បាលឲ្យរលីងដូចជាសម្បកសង្ខ[2] ខ្លះ ធ្វើនូវរាហុមុខកម្ម គឺអំពើដែលគេធ្វើមាត់ឲ្យដូចជាមាត់រាហូ[3] ខ្លះ ធ្វើនូវជោតិមាលិកកម្ម គឺអំពើដែលធ្វើខ្លួនមនុស្សឲ្យដូចជាផ្កាភ្លើង[4] ខ្លះ ធ្វើនូវហត្ថប្បជ្ជោតិកកម្ម គឺអំពើដែលគេដុតដៃ[5] ខ្លះ ធ្វើនូវឯរកវត្តិកកម្ម គឺអំពើដែលធ្វើដូចជា

---

១ អដ្ឋកថា ថា បានដល់អំពើដែលគេបកស្បែកក្បាល ហើយយកដង្កាប់ចាប់ដុំដែកដែលក្តៅដាក់លើរណាក្បាលនោះ ខួរក្នុងក្បាលក៏ពុះឡើង ។ ២ អំពើដែលគេចៀរស្បែកជាំងអំពីបបូរមាត់ខាងលើហួតដល់តំត្រចៀកទាំងពីរ រៀងមកដល់កញ្ចឹងកហើយយកសក់រុំនឹងក់ណាត់ឈើរចាញកន្ត្រាក់ឲ្យរបើកស្បែកក្បាលចេញ ហើយយកដុំថ្មដុំសខាត់រណាក្បាលឲ្យរលីងរួចលាងទឹកឲ្យស្អាត ឲ្យសល់តែធ្មឹងរណាដែលសង្ខចដាំសំបកស័ង្ខ ។ ៣ អដ្ឋកថា ថា អំពើដែលគេយកកង្ហារដែកក្តៅក់មាត់ឲ្យហា ហើយដុតប្រទីបក្នុងមាត់ ហើយយកពន្លាកដាប់មាត់ឲ្យរហែកដល់តំត្រចៀកទាំងពីរឲ្យខ្ជិចដាមាត់រាហូ ។ ៤ អំពើដែលគេយកកំណាត់សំពត់ជ្រលក់ប្រេងរុំសរីរៈទាំងអស់ ហើយឈួលភ្លើង ។ ៥ អំពើដែលគេយកកំណាត់សំពត់ជ្រលក់ប្រេងរុំដៃទាំងពីរហើយឈួលភ្លើង ។

ปีตกสิณสมาปตฺติ กถา ปฐมาปตฺติ กถา

โลหิตสมาปตฺติ กถา โอทาตสมาปตฺติ กถา

อากาสานญฺจายตนสมาปตฺติ กถา วิญฺญาณญฺจา-

ยตนสมาปตฺติ กถา อากิญฺจญฺญายตนสมาปตฺติ กถา

เนวสญฺญานาสญฺญายตนสมาปตฺติ กถา ปฏิจฺจสมุปฺปาท

กถา ปฏิโลมปฏิจฺจสมุปฺปาท กถา

ពន្ធនាគារ[១] ឆ្នើនដូចជាសិក្ខាបទ គឺអំពើដែលគេធ្វើឲ្យដូចជាស្មៅកំពត់សម្បកឈើ[២] ឆ្នើនដូចជាសិក្ខាបទ គឺអំពើដែលគេធ្វើឲ្យដូចជាដើមសត្តឃ្លាយ[៣] ឆ្នើនដូចជាសិក្ខាបទ គឺអំពើដែលគេថ្កត់មាត់ដោយកាងឬសន្លប[៤] ឆ្នើនដូចជាសិក្ខាបទ គឺអំពើដែលគេធ្វើឲ្យខួចសរីរៈប្រមាណប៉ុនកហាបណៈមួយៗ[៥] ឆ្នើនដូចជាសិក្ខាបទ គឺអំពើដែលគេយកទឹកផ្សះស្រោច[៦] ឆ្នើនដូចជាសិក្ខាបទ គឺអំពើដែលគេធ្វើដូចជាបង្វិលដើមគុលឬសសរគោល[៧] ឆ្នើនដូចជាសិក្ខាបទ

---

១ អដ្ឋកថា ជាអំពើដែលគេដួតស្បែកពីត្រឹមកវហ្គតដល់កើងហើយយកខ្សែចងស្បែកនោះទាញពន្ធាត់ចេញ រួចឲ្យអ្នកទោសនោះជាន់ផ្តាំងស្បែកឲ្យទាល់តែងួលខ្លួនកុះទៅ ។ ២ អំពើដែលគេដួតស្បែកចាំងពីត្រឹមក ទុកត្រឹមបង្កេះ ដួតពីបង្កេះមកទុកត្រឹមកើង ឲ្យស្បែកខាងលើមកត្រួបសរីរៈខាងក្រោមដូចជាស្មៅកំពត់សម្បកឈើ ។ ៣ អំពើដែលគេដាក់កងដែកត្រង់ជុំដែទាំងពីរនឹងជង្គង់ទាំងពីរ ហើយលើកដាក់លើដែកអណ្តោតទាំង ៤ មានសណ្ឋានដូចជាដើងទ្រាយ អ្នកទោសនោះក៏បិតនៅលើដែកទាំង ៤ ដែលគេចោះដាប់នឹងផែនដី ។ ៤ អំពើដែលគេយកកាងចោះទៅឲ្យដាប់សាច់ស្បែកនឹងសរសៃ ហើយទាញកន្ត្រាក់ឲ្យដាច់ ។ ៥ អំពើដែលគេយកចុងកាំបិតធំអុតទៅខ្ទៀលយកសាច់ឲ្យមានរណ្តៅប្រមាណប៉ុនកហាបណៈមួយ ។ ។ ៦ អំពើដែលគេយកអាវុធទៅចឺញ្ក្រាំសរីរៈ ហើយយកទឹកផ្សាស្រោចឲ្យសាច់ស្បែកសរសៃរលួយទ្រុះចេញអស់ទៅ នៅសល់តែភងផ្តឹងទទេ ។ ៧ អំពើដែលគេឲ្យមនុស្សផែកផ្ទៀងម្ខាង ហើយយកដែកស្រួចទៅចោះប្រហោងត្រចៀកខាងលើឲ្យធ្លុះ រហតដល់ប្រហោងត្រចៀកខាងក្រោមដាប់នឹងផែនដី ហើយនាំគ្នាចាប់ផើងទាញបង្វិលជុំវិញ ។

តត្ថេនបិ តេសេន ជិនិញ្ជិន្តិ សុនខេហិបិ ខាទាបេន្តិ
ជីវន្តម្បិ សូលេ ឧត្តាសេន្តិ រាសិនាបិ សីសំ ឆិន្ទន្តិ
តេ តត្ថ មរណម្បិ និក្ខច្ឆន្តិ មរណមត្តម្បិ ទុក្ខំ
អយម្បិ កិក្ខវេ កាមានំ អាទីនវោ សន្ទិដ្ឋិកោ
ទុក្ខក្ខន្ធោ កាមហេតុ កាមនិទានំ កាមាធិករណំ
កាមានមេវ ហេតុ ។ បុន ចបរំ កិក្ខវេ កាមហេតុ
កាមនិទានំ កាមាធិករណំ កាមានមេវ ហេតុ កា-
យេន ទុច្ចរិតំ ចរន្តិ ឯចាយ ទុច្ចរិតំ ចរន្តិ មនសា
ទុច្ចរិតំ ចរន្តិ តេ កាយេន ទុច្ចរិតំ ចរិត្វា ឯចាយ ទុច្ចរិតំ
ចរិត្វា មនសា ទុច្ចរិតំ ចរិត្វា កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា

បីឋកកម្ម គឺអំពើដែលគេធ្វើឲ្យដួចដាតណ្ដាប់ចំបើងខ្ទះ[1] ស្រោចដោយប្រេងដែលក្តៅខ្ទះ ឲ្យឆ្កែខាំខ្ទះ ឲ្យដេកផ្ងារលើឈើអណ្ដែតតាំងរស់ខ្ទះ កាត់ក្បាលដោយដាវខ្ទះ មនុស្សពាលនោះ កំដល់នូវសេចក្តីស្លាប់ខ្ទះ ដល់នូវសេចក្តីទុក្ខស្ទើរតែនឹងស្លាប់ខ្ទះ ក្នុងទីនោះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះឯងវាគោស របស់កាមទាំងឡាយ ដែលបុគ្គលគប្បីឃើញដាន់ក្តែក ជាគំនរនៃទុក្ខ មានកាម ជាហេតុ មានកាម ជាគ្រឿងប្រគល់ឲ្យនូវផល មានកាម ជាគ្រឿងផ្ចប់ផ្តើម ជាបច្ច័យនៃកាមទាំងឡាយ មែនពិត ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត ព្រោះតែមានកាម ជាហេតុ មានកាម ជាគ្រឿងប្រគល់ឲ្យនូវផល មានកាម ជាគ្រឿងផ្ចប់ផ្តើម ជាបច្ច័យនៃកាមទាំងឡាយ ជនទាំងឡាយ ប្រព្រឹត្តទុច្ចរិតដោយកាយ ប្រព្រឹត្តទុច្ចរិតដោយវាចា ប្រព្រឹត្តទុច្ចរិតដោយចិត្ត លុះជនទាំងឡាយនោះ ប្រព្រឹត្តទុច្ចរិតដោយកាយ ប្រព្រឹត្តទុច្ចរិតដោយវាចា ប្រព្រឹត្តទុច្ចរិតដោយចិត្ត ហើយដល់នៃកង្វាយពងកាយ បន្ទាប់អំពីមរណៈទៅ

---

១ អំពើដែលគេកាត់ស្បែក ហើយយកថ្មសំលៀងកាំបិតទៅដំបំបាក់ធ្លុងឲ្យខ្ទេចខ្ទី ហើយចាប់ធ្លុងរបក់លើកឡើងត្រភាត់ត្រវែងឲ្យធ្លុងទ្រុះចេញ ឲ្យនៅសល់ដុំសាច់តែម្យ៉ាង ។

អថាយំ ទុក្ខតី វិនិច្ឆាតំ និរយំ ឧបបជ្ជន្តំ វេយ្យាវ
ច្ចករេ តាមាធំ អានីនវោ សម្បរាយិកោ ទុក្ខក្ខន្ធោ
តាមហេតុ តាមនិទានំ តាមាធិការណាំ
តាមានមេវ ហេតុ ។

(๑๙๙) កតិញ្ច ភិក្ខវេ តាមានំ និស្សរណាំ ។
យេ ខោ ភិក្ខវេ តាមេសុ ឆន្ទរាគវិនយោ ឆន្ទ-
រាគបហានំ អយំ តាមានំ និស្សរណាំ ។

(๒๐๐) យេ ហិ កេចិ ភិក្ខវេ សមណា វា
ព្រាហ្មណា វា ឥមំ តាមានំ អស្សាទញ្ច អស្សាទតោ
អានីនវញ្ច អានីនវតោ និស្សរណាញ្ច និស្សរណតោ
យថាភូតំ នប្បជានន្តិ តេ វត សាមំ វា តាមេ
បរិជានិស្សន្តិ បរំ វា ភគវន្តាយ សមាធិបេស្សន្តិ
យថាបដិបន្នោ តាមេ បរិជានិស្សតីតិ នេតំ ឋានំ
វិជ្ជតិ ។ យេ ច ខោ កេចិ ភិក្ខវេ សមណា វា

ក៏ទៅកើត ឯអ្វីឲ្យ ទុគ្គតិ វិនិបាត នរក ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះឯងជាទោស របស់កាមទាំងឡាយ ដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងបរលោក ជាគំនរនៃទុក្ខ មានកាមជាហេតុ មានកាមជាគ្រឿងប្រគល់ឲ្យនូវផល មានកាមជាគ្រឿងផ្ដួចផ្ដើម ជាបច្ច័យនៃកាមទាំងឡាយមែនពិត ។

(១៩៩) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះអ្វីជាគ្រឿងរលាស់ចេញនូវកាមទាំងឡាយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទុបាយជាទីកំចាត់បង់នូវឆន្ទរាគៈ ការលះបង់នូវឆន្ទរាគៈ ក្នុងកាមទាំងឡាយណា នេះឯងឈ្មោះថាជាគ្រឿងរលាស់ចេញនូវកាមទាំងឡាយ ។

(២០០) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សមណៈឬព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយពួកខ្លះ មិនដឹងនូវតម្រេករបស់កាមទាំងឡាយ ថាជាគ្រឿងត្រេកអរផង មិនដឹងនូវទោសរបស់កាមទាំងឡាយ ថាជាទោសផង មិនដឹងនូវគ្រឿងរលាស់ចេញនូវកាមទាំងឡាយ ថាជាគ្រឿងរលាស់ចេញផង យ៉ាងនេះដោយពិត សមណៈឬព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះឯង នឹងកំណត់ដឹងនូវកាមទាំងឡាយដោយខ្លួនឯងឬ ឬក៏បុគ្គលប្រតិបត្តិយ៉ាងណា ទើបនឹងកំណត់ដឹងនូវកាមទាំងឡាយបាន នឹងបបួលនូវបុគ្គលដទៃ ដើម្បីសេចក្ដីប្រតិបត្តិយ៉ាងនោះ នេះមិនមែនជាហេតុទេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សមណៈ

ព្រាហ្មណា ក បរំ តាមានំ អស្សាធញ្ច អស្សា-
ធតោ អាធីនវញ្ច អាធីនវតោ ឯស្សរណាញ្ច ឯស្ស-
រណាតោ យថាភូតំ បជានន្តិ តេ វត សាធុ ក តាមេ
បរិជានិស្សន្តិ បរំ ក ឥច្ឆាយ សមានបេស្សន្តិ
យថាពលំ បន្នោ តាមេ បរិជានិស្សតីតិ ឋានមេតំ
វិជ្ជតិ ។

(២០៧) តោ ខ តំក្ខណេ រុក្ខានំ អស្សាធោ ។
សេយ្យថាបិ តំក្ខណេ ខត្តិយតជ្ឈោ ក ព្រាហ្មណាតជ្ឈោ
ក គហបតិតជ្ឈោ ក បណ្ឌារសរសម្ពុទ្ធសិតា ក
សោឡសរសម្ពុទ្ធសិតា ក ឆាតិធរោ ឆាតិរស្ស
ឆាតិតិសភ ឆាតិថូលា ឆាតិតាឡិតា ឆាច្ចោឆាតា
បរមា សា តំក្ខណេ ឥយ្ហឹ សមយេ សុតា វណ្ណាធិតាតិ ។
ឯវំ ភន្តេតិ ។ យំ ខោ តំក្ខណេ សុតំ វណ្ណាធិតំ បដិច្ច
ឧប្បជ្ជតិ សុខំ សោមនស្សំ អយំ រុក្ខានំ អស្សាធោ ។

ឬព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយណាមួយ ដឹងនូវតម្រេក របស់តាមទាំងឡាយ ថាជាគ្រឿងត្រេកអរ ដឹងនូវទោសរបស់តាមទាំងឡាយ ថាជាទោសផង ដឹងនូវគ្រឿងរលាស់ចេញនូវតាមទាំងឡាយ ថាជាគ្រឿងរលាស់ចេញផង ដោយពិត សមណៈឬព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ឈ្មោះថាដឹងនូវតាមទាំងឡាយដោយខ្លួនឯងឬ ឬក៏បុគ្គលប្រតិបត្តិយ៉ាងណា ទើបឈ្មោះថាដឹងនូវតាមទាំងឡាយបាន ទាំងបបួលនូវបុគ្គលដទៃ ដើម្បីសេចក្តីប្រតិបត្តិយ៉ាងនោះ នេះទើបជាបាន។ ។

(២០១) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះអ្វីជាតម្រេក របស់រូបទាំងឡាយ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចយ៉ាងក្តីយកញ្ញា ឬព្រាហ្មណកញ្ញា គហបតិកញ្ញា ដែលមានវ័យ ១៥ ឆ្នាំ ឬ ១៦ ឆ្នាំ ជាស្ត្រីមិនខ្ពស់ពេក មិនទាបពេក មិនស្គមពេក មិនដាច់ពេក មិនខ្មៅពេក មិនសពេក ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះស្ត្រីនោះមានសម្បុរស្អាតសមរម្យ ក្នុងសម័យនោះឬទេ។ ភិក្ខុទាំងឡាយក្រាបទូលថា ព្រះករុណាព្រះអង្គ។ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ត្រង់សេចក្តីសុខ សោមនស្សកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យសម្បុរស្អាត នេះឯងជាតម្រេក របស់រូបទាំងឡាយ។

(๑๐๒) เตน ๆ ภิกฺขเวติ วุตฺตาทีนวาทิ ๆ ๔๔ ภิกฺขเวติ ตเมว ภิกฺขุ๊ปสงฺฆฺยา ปรมเปสนยเยน อสีติกกฺขฬา ๆ ณฺหารุกกฺขฬา ๆ วสฺสุสติกกฺขฬา ๆ ชาติยา ชิณฺณา เคาฬาลสีสาทโย เภาตฺวา ฉฑฺฑาปยมานา ตชฺชนียกมฺมาทีนิ อาทิยนฺตา ตตฺถโยคฺคานิ ๑ ฉฑฺฑนียานิ ปลิตเกสี วิลูนา ๑ ลูนเกสา วลี ตีลกตาภตกฺขนฺธา ๆ ตํ กึ มญฺญถ ภิกฺขเวติ โย ปุริมา สุภา วณฺณนิภา สา อนฺตรหิตา อาทีนโว ตาตุกฺกโสติ ๆ ฯา อนฺตกโตติ ๆ อยํ ภิกฺขเว ปุคฺคโล อาทีนโว ๆ ปุน จปรํ ภิกฺขเว ตเมว ภิกฺขุ๊ปสงฺฆฺยา อาคนฺตุกานิ ทุกฺขานิ ตาณฺหาตณฺหาลานิ สาเกน มุตฺตกรีเสน ปลิปนฺนา เสยฺยาน[๑] อญฺญตฺถ ปุฬวปปิยมานา อญฺญตฺถ สมฺปริเสยฺยมาน[๒] ๆ ตํ กึ มญฺญถ ภิกฺขเวติ โย ปุริมา สุภา วณฺณนิภา

---

๑ ม. เสยฺยมาน ๆ ๒ ฉ. สมฺปริเสยฺยมาน ฑิ ๆ ม. ปริเสยฺยมาน ฑิ ๆ

សីហនាទវគ្គ ឧបាសកទុក្ខក្ខន្ធសូត្រ ទោសនៃរូបចាំងឡាយ

(២០២) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ឬុះអ្វីជាទោសរបស់រូបចាំងឡាយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ គប្បីមើលឃើញបុគ្គលមួយរយឆ្នាំឬលើសស្រីនោះឯង ក្នុងសម័យខាងក្រោយមក ដែលមានអាយុ ៨០ ឆ្នាំ ឬមានអាយុ ៩០ ឆ្នាំ មានអាយុ ១០០ ឆ្នាំ ជាស្ត្រីចាស់ដងហើយដោយជាតិ មានឆ្អឹងជំនីរកោង ដូចបង្គន់ផ្លុះ មានកាយកោង កាន់ឈើច្រត់ កាលដើរទៅ ញ័ររន្ធត់ រសាប់រសល់ដោយជរា មានវ័យកន្លងហើយ មានធ្មេញបាក់ សក់ស្កូវ ក្បាលឆក ក្បាលទំពែក សែ្បកជ្រួញជ្រីវ ខ្ជូនខុះដោយអាចម៍រុយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ សំគាល់សេចក្តីនោះ ថាដូចម្តេច សម្បុរល្អសមរម្យណា ក្នុងសម័យពីមុន សម្បុរល្អនោះ ក៏អន្តរធានបាត់ទៅ ទោសក៏កើតប្រាកដឡើងដែរឬ ។ ភិក្ខុទាំងឡាយក្រាបទូលថា ព្រះករុណាព្រះអង្គ ។ ព្រះមានបុណ្យត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះហើយដែលហៅថា ទោសរបស់រូបចាំងឡាយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត ភិក្ខុគប្បីមើលបង្គន់ឬស្រីនោះឯង ដែលមានអាពាធ ដល់នូវសេចក្តីទុក្ខ ឈឺចាប់ជាខ្លាំង ដួលដេកត្រាំក្នុងមូត្រនឹងលាមករបស់ខ្លួន លុះតែមានជនឯទៀតគ្រាឡើងទើបបានក្រោកឬង លុះតែមានជនឯទៀតនាំឲ្យចូលទៅ ទើបចូលទៅបាន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ សំគាល់សេចក្តីនោះដូចម្តេច សម្បុរល្អសមរម្យណា ក្នុងកាលពីមុន

សភ អន្តរហិតា អាវីភវេ ចាតុក្កវោតំ ។ ឯវំ ភវេតំ ។ អយម្បិ តិក្ខវេ វុច្ចតិ អាវីភវេ ។ បុន ចបរំ តិក្ខវេ តថេវ ភតិតំ បសេរ្ជយ្យ សរីរំ សីវថិកាយ ឆឌ្ឌិតំ ឯកាហមតំ វា ទ្វីហមតំ វា តីហមតំ វា ឧទ្ធុ-មាតកំ វា[1] វិនីលកំ វា[2] វិបុព្ពកជាតំ ។ តំ តិ មញ្ញថ តិក្ខវេ យោ បុរិមោ សុភោ វណ្ណនិភោ សោ អន្តរហិតោ អាវីភវេ ចាតុក្កវោតំ ។ ឯវំ ភវេតំ ។ អយម្បិ តិក្ខវេ វុច្ចតិ អាវីភវេ ។ បុន ចបរំ តិក្ខវេ តថេវ ភតិតំ បសេរ្ជយ្យ សរីរំ សីវថិកាយ ឆឌ្ឌិតំ កាកេហិ វា ខជ្ជមានំ តិដ្ឋេហិ វា ខជ្ជមានំ កុលលេហិ វា ខជ្ជមានំ សុវានេហិ វា ខជ្ជមានំ សិង្គា-លេហិ វា ខជ្ជមានំ វិវិធេហិ វា បាណកជាតិកេហិ

១-២ ឧ.ម. ភាគ ១ ទំ.ប្បតិ ។

សម្បុរល្អនោះ កំអន្តរធានបាត់ទៅ ទោសកំកើតប្រាកដឡើងមែនឬ ។ កិក្ខុពាំងឡាយក្រាបបង្គំទូលថា ព្រះករុណាព្រះអង្គ ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលកិក្ខុពាំងឡាយ ហ្នឹងហើយដែលហៅថា ទោសរបស់រូបពាំងឡាយ ។ ម្នាលកិក្ខុពាំងឡាយ មួយទៀត កិក្ខុគប្បីមើលបងប្អូនស្រីនោះឯង ដែលគេយកសរីរៈទៅចោលក្នុងព្រៃស្មសាន ទោះស្លាប់អស់ ១ ថ្ងៃក្តី ស្លាប់អស់ ២ ថ្ងៃក្តី ស្លាប់អស់ ៣ ថ្ងៃក្តី ដែលកំពុងហើមប៉ោងឡើង មានសម្បុរខៀវ មានខ្ទុះហូរចេញ (តាមទ្វារផ្សេងៗ) ។ ម្នាលកិក្ខុពាំងឡាយ អ្នកពាំងឡាយ សំគាល់សេចក្តីនោះ ថាដូចម្តេច សម្បុរល្អសបរម្យណា ក្នុងកាលពីមុន សម្បុរល្អនោះ កំអន្តរធានបាត់ទៅ ទោសកំកើតប្រាកដឡើងមែនឬ ។ កិក្ខុពាំងឡាយក្រាបបង្គំទូលថា ព្រះករុណាព្រះអង្គ ។ ទើបព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលកិក្ខុពាំងឡាយ ហ្នឹងហើយដែលហៅថា ទោសរបស់រូបពាំងឡាយ ។ ម្នាលកិក្ខុពាំងឡាយ មួយទៀត កិក្ខុគប្បីមើលបងប្អូនស្រីនោះឯង ដែលគេយកសរីរៈទៅចោលក្នុងព្រៃស្មសាន ក្អែកពាំងឡាយ កំពុងតែចឹកស៊ីក្តី ពួកឆ្កែកំពុងចឹកស៊ីក្តី ត្រដក់ពាំងឡាយកំពុងចឹកស៊ីក្តី ស្វាន់ពាំងឡាយកំពុងកេរស៊ីក្តី ចចកពាំងឡាយកំពុងកេរស៊ីក្តី ជាណកជាតិពាំងឡាយ

ទុដ្ឋវោទំ ។ បេ ។ តំ កិំ មញ្ញថ ភិក្ខវេ យោ បុរិមោ បុរិមា
វណ្ណេនវា សោ អច្ចន្តមោតា អាតីនវោ ចាតុក្ខត្តោតំ ។ ឯវំ
ភណ្ឌេតំ ។ អយេម្បិ ភិក្ខវេ រូបាទំ អាទីនវោ ។
បុរេ ចរេវំ ភិក្ខវេ តមេវ អតិនំ បសេរ្ហយ្យ សរីរំ
សរីរបិតាយ ឆឌ្ឌិតំ អដ្ឋិកសង្ខលិកំ សមំសលោហិតំ
ញ្ហារុសម្ពន្ធំ ។ បេ ។ អដ្ឋិកសង្ខលិកំ និម្មំសលោ-
ហិតមក្ខិតំ ញ្ហារុសម្ពន្ធំ ។ បេ ។ អដ្ឋិកសង្ខលិកំ
អបគតមំសលោហិតំ ញ្ហារុសម្ពន្ធំ ។ បេ ។ អដ្ឋិនោ
អបគតញ្ហារុសម្ពន្ធនា ទិសាវិទិសា វិក្ខិត្តានិ អញ្ញេន
ហត្ថដ្ឋិកំ អញ្ញេន បាទដ្ឋិកំ អញ្ញេន ជង្ឃដ្ឋិកំ
អញ្ញេន ឧរុដ្ឋិកំ អញ្ញេន កដិដ្ឋិកំ អញ្ញេន
បិដ្ឋិកណ្ដកដ្ឋិកំ អញ្ញេន ផាសុកដ្ឋិកំ អញ្ញេន
ឧរដ្ឋិកំ អញ្ញេន ពាហុដ្ឋិកំ អញ្ញេន អំសដ្ឋិកំ

ផ្សេង ។ កំពុងរុករកដង្កាក់ស៊ីក្តី ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ រុក្ខទាំងឡាយ
សំគាល់សេចក្តីនោះ ថាដូចម្តេច សម្បុរណ្ណសម្បុរណា ក្នុងកាលពីមុន
សម្បុរណ្ណនោះ ក៏អន្តរាធានបាត់ទៅ ទោសក៏កើតប្រាកដក្នុងរូបនីមួយ ។
ភិក្ខុទាំងឡាយ ក្រាបទូលថា ព្រះករុណាព្រះអង្គ ។ ព្រះមានព្រះ
ភាគ ត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះហើយដែលហៅថា ទោស
របស់រូបទាំងឡាយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយយ៉ាងទៀត ភិក្ខុ
គប្បីមើលបង្អួនស្រីនោះឯង ដែលគេយកសរីរៈទៅចោល ក្នុងព្រៃស្ម-
សាន សល់នៅតែពាងឆ្អឹង ប្រកបដោយសាច់ឈាម មានសរសៃ
ជាគ្រឿងចង ។ បេ ។ សល់នៅតែពាងឆ្អឹង ឥតមានសាច់ តែនៅ
ប្រឡាក់ដោយឈាម មានសរសៃជាគ្រឿងចង ។ បេ ។ សល់នៅ
តែពាងឆ្អឹង មិនមានសាច់និងឈាម មានសរសៃជាគ្រឿងចង ។ បេ ។
សល់នៅតែពាងឆ្អឹងទេ មិនមានសរសៃជាគ្រឿងចងរួបតែ ខ្ចាត់ខ្ចាយ
រាត់រាយទៅក្នុងទិសតូចនិងទិសធំ គឺឆ្អឹងដៃទៅដោយឡែក ឆ្អឹងដើមដៃ
ដោយឡែក ឆ្អឹងស្មាទៅដោយឡែក ឆ្អឹងក្បៀទៅដោយឡែក ឆ្អឹងចង្កេះ
ទៅដោយឡែក ឆ្អឹងខ្នងទៅដោយឡែក ឆ្អឹងជំនីរទៅដោយឡែក ឆ្អឹង
ទ្រូងទៅដោយឡែក ឆ្អឹងដើមដៃទៅដោយឡែក ឆ្អឹងស្មាទៅដោយឡែក

អញ្ញេ តីវដ្ឋិនំ អញ្ញេ ឥរាវុដ្ឋិនំ អញ្ញេ ឧន្ធដ្ឋិកំ
អញ្ញេ សីសកជ្ឈាយំ ។ តំ កឹ មញ្ញថ តុម្ហេ យោ
បុរិមោ សុភោ វណ្ណនិភោ សោ អន្តរហិតោ អាធិច្ចោ
ចាតុក្កូតោតិ ។ ឯវំ ភន្តេតិ ។ អយម្បិ តុម្ហេ
វទាមិ អាធិច្ចោ ។ បុន ចបរំ តុម្ហេ តមេវ
កតិធំ បសេ្សយ្យ សរីរំ សីវថិកាយ ឆឌ្ឌិតំ អដ្ឋិ-
កានិ សេតានិ សង្ខវណ្ណូបនិភានិ ។ បេ ។ អដ្ឋិកានិ
បុញ្ជកិតានិ តេរោវស្សិកានិ ។ បេ ។ អដ្ឋិកានិ
បូតីនិ ចុណ្ណកជាតានិ ។ តំ កឹ មញ្ញថ តុម្ហេ
យោ បុរិមោ សុភោ វណ្ណនិភោ សោ អន្តរហិតោ អាធិច្ចោ
ចាតុក្កូតោតិ ។ ឯវំ ភន្តេតិ ។ អយម្បិ តុម្ហេ
វទាមិ អាធិច្ចោ ។

ឆ្នើ កសៀវដោយខ្សែក ឆ្នើចង្កាសៀវដោយខ្សែក ឆ្នើដេញសៀវដោយ
ខ្សែក រលាក្បាលសៀវដោយខ្សែក ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំង
ឡាយ សំគាល់សេចក្តីនោះ ថាដូចម្តេច សម្បុរល្អសមរម្យណា ក្នុង
កាលពីមុន សម្បុរល្អសមរម្យនោះ ក៏អន្តរធានបាត់ទៅ ទោសក៏កើត
ឡើងច្រាកដមែនឬ ។ ភិក្ខុទាំងឡាយ ក្រាបទូលថា ព្រះករុណា
ព្រះអង្គ ។ ព្រះសយម្ភូញាណ ទ្រង់មានព្រះពុទ្ធតម្រាស់ថា ម្នាល
ភិក្ខុទាំងឡាយ នេះហើយដែលហៅថា ទោសរបស់រូបទាំងឡាយ ។
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយយ៉ាងទៀត ភិក្ខុគប្បីមើលឋានឬនស្រីនោះឯង
ដែលគេយកសរីរៈទៅចោលក្នុងព្រៃស្មសាន សល់នៅតែឆ្អឹងទេ មាន
សម្បុរសេប្រៀបដូចពន្លឺនៃសង្ខ ។ បេ ។ សល់នៅតែឆ្អឹងទេ រោយ
រាយនៅជាពំនួក ។ កន្លងទៅយូរឆ្នាំហើយ ។ បេ ។ សល់នៅតែឆ្អឹង
ទេ ពុកផុយ ខ្ទេចខ្ទី ជាកំទេចគួប កំទេចធំផ្សេង ។ ម្នាល
ភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ សំគាល់សេចក្តីនោះ ថាដូចម្តេច សម្បុរ
ល្អសមរម្យណា ក្នុងកាលពីមុន សម្បុរល្អនោះ ក៏អន្តរធានបាត់ទៅ
ទោសក៏កើតច្រាកដឡើងមែនឬ ។ ភិក្ខុទាំងឡាយក្រាបទូលថា ព្រះករុ-
ណាព្រះអង្គ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
នេះហើយដែលហៅថា ទោសរបស់រូបទាំងឡាយ ។

(๒๐๓) តេនាហ្មុ កិត្តាវេ រូបានំ ឯសុរ្ឆណាំ ។ បេ ។ កិត្តាវេ រូបេសុ ឆន្ទរាគវិនយោ ឆន្ទរាគប្បហានំ ។ តំ រូបានំ ឯសុរ្ឆណាំ ។

(๒๐๔) យេ ហិ កេចិ កិត្តាវេ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ឯវំ រូបានំ អស្សាទញ្ច អស្សាទតោ អានីសញ្ច អានីសតោ ឯសុរ្ឆណាញ្ច ឯសុរ្ឆណតោ យថាភូតំ ឧប្បជ្ជាឧន្តិ តេ វត សារមំ វា រូបេ បរិជាឯសុរ្ឆន្តិ បរំ វា តថត្តាយ សមារភេសុរ្ឆន្តិ យថាបដិបន្នោ រូបេ បរិជាឯសុរ្ឆតីតិ ឯតំ ឋានំ វិជ្ជតិ ។ យេ ច ខោ កេចិ កិត្តាវេ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ឯវំ រូបានំ អស្សាទញ្ច អស្សាទតោ អានីសញ្ច អានីសតោ ឯសុរ្ឆណាញ្ច ឯសុរ្ឆណតោ យថាភូតំ ឧប្បជ្ជាឧន្តិ តេ វត សារមំ វា រូបេ បរិជាឯសុរ្ឆន្តិ

(๒๐๓) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះអ្វីជាគ្រឿងរលាស់ចេញនូវរូបទាំងឡាយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទុក្ខសុខដែលជាគ្រឿងកំចាត់បង់នូវឆន្ទរាគៈ ការលះបង់នូវឆន្ទរាគៈ ក្នុងរូបទាំងឡាយណា នេះឯងជាគ្រឿងរលាស់ចេញនូវរូបទាំងឡាយ ។

(๒๐๔) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សមណៈឬព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយឯណាមួយ មិនដឹងនូវតម្រេករបស់រូបទាំងឡាយ ថាជាគ្រឿងត្រេកអរ មិនបានដឹងនូវទោសរបស់រូបទាំងឡាយ ថាជាទោសផង មិនបានដឹងនូវគ្រឿងរលាស់ចេញនូវរូបទាំងឡាយ ថាជាគ្រឿងរលាស់ចេញផង តាមពិតយ៉ាងនេះ សមណៈឬព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ នឹងកំណត់ដឹងនូវរូបទាំងឡាយដោយខ្លួនឯងឬ ឬក៏បុគ្គលប្រតិបត្តិយ៉ាងណា ទើបនឹងកំណត់ដឹងនូវរូបទាំងឡាយបាន នឹងបបួលបុគ្គលដទៃ ដើម្បីសេចក្តីប្រតិបត្តិយ៉ាងនោះ ហេតុនេះ មិនដាច់ខាន:ឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សមណៈឬព្រាហ្មណ៍ណាមួយ ដឹងនូវតម្រេក របស់រូបទាំងឡាយ ថាជាគ្រឿងត្រេកអរ ដឹងនូវទោស របស់រូបទាំងឡាយ ថាជាទោសផង ដឹងនូវគ្រឿងរលាស់ចេញនូវរូបទាំងឡាយ ថាជាគ្រឿងរលាស់ចេញផង សមណៈឬព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយនោះ នឹងកំណត់ដឹង នូវរូបទាំងឡាយ ដោយខ្លួនឯងឬ

បរំ ๗ តតិយាយ សមាធិបេសុញ្ញំ យថាបដិបត្តោ
ភវេ បរិជានិស្សតីតិ ឯវមេតំ វិញ្ញូតិ ។

(๒๐๘) តេសា ច តិក្ខវេ វេទនានំ អសុរាធោ ។
๗ច តិក្ខវេ តិក្ខំ វិរិយេន្ទ្រិយំ តាមេហិ វិរិយ្ហ អកុសលេហិ
ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ
ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ។ យស្មឹ សមយេ តិក្ខវេ
តិក្ខំ វិរិយិន្ទ្រិយំ តាមេហិ វិរិយ្ហ អកុសលេហិ ធម្មេហិ
សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ
ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ នេវ តស្មឹ សមយេ អត្តព្យាពា-
ធាយបិ ចេតេតិ ន បរព្យាពាធាយបិ ចេតេតិ ន
ឧភយព្យាពាធាយបិ ចេតេតិ អព្យាបជ្ឈំយេវ តស្មឹ
សមយេ វេទនំ វេទេតិ អព្យាបជ្ឈបរមាហំ តិក្ខវេ

ឬក៏បុគ្គលប្រតិបត្តិយ៉ាំងណា ទើបនឹងកំណត់ដឹងនូវរូបទាំងឡាយបាន នឹងបបួលនូវបុគ្គលដទៃ ដើម្បីសេចក្តីប្រតិបត្តិយ៉ាំងនោះ នេះទើបជាហានៈ ។

[๒๐๕] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុរេអ្វីជាតម្រេក របស់វេទនាទាំងឡាយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ស្ងប់ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ស្ងប់ស្ងាត់ចាកអកុសលធម៌ទាំងឡាយ ក៏ចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ប្រកបដោយវិតក្កៈវិចារៈ មានបីតិនិងសុខៈ ដែលកើតអំពីសេចក្តីស្ងប់ស្ងាត់ជាអារម្មណ៍ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុស្ងប់ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ស្ងប់ស្ងាត់ចាកអកុសលធម៌ទាំងឡាយ ហើយ ក៏ចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ប្រកបដោយវិតក្កៈវិចារៈ មានបីតិនិងសុខៈ ដែលកើតអំពីសេចក្តីស្ងប់ស្ងាត់ជាអារម្មណ៍ ក្នុងសម័យនោះ(ភិក្ខុនោះឯង) មិនបានគិតដើម្បីបៀតបៀនខ្លួនផង មិនបានគិតដើម្បីបៀតបៀនបុគ្គលដទៃផង មិនបានគិតដើម្បីបៀតបៀនបុគ្គលទាំង ២ ពួកគឺខ្លួននិងបុគ្គលដទៃផង ក្នុងសម័យនោះ (ភិក្ខុនោះ) ឈ្មោះថាទទួលនូវវេទនា មិនមានសេចក្តីព្យាបាទ (ឥតទុក្ខ)តែមួយយ៉ាំង ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគត

វេទនានំ អស្សាទំ វទាមិ ។ បុន ចបរំ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ
វិវិត្តញ្ចេវ កាមេហិ វិវិត្តញ្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ
សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ។ យស្មឹ សមយេ
ភិក្ខវេ ភិក្ខុ វិវិត្តញ្ចេវ កាមេហិ ។ បេ ។ វិហរតិ
នេវ តស្មឹ សមយេ អត្តព្យាពាធាយបិ ចេតេតិ
។ បេ ។ ភវេនេតំ អព្យាបជ្ឈបរមាហំ ភិក្ខវេ វេទនានំ
អស្សាទំ វទាមិ ។ បុន ចបរំ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ បីតិយា
ច វិរាគា ឧបេក្ខកោ ច វិហរតិ សតោ ច សម្ប-
ជានោ សុខញ្ច កាយេន បដិសំវេទេតិ យន្តំ អរិយា
អាចិក្ខន្តិ ឧបេក្ខកោ សតិមា សុខវិហារីតិ តតិយំ
ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ។ យស្មឹ សមយេ ភិក្ខវេ
ភិក្ខុ បីតិយា ច វិរាគា ។ បេ ។ វិហរតិ នេវ តស្មឹ
សមយេ ។ បេ ។ ភវេនេតំ អព្យាបជ្ឈបរមាហំ ភិក្ខវេ

ពោលថាតម្រេករបស់វេទនាទាំងឡាយ បំផុតត្រឹមសេចក្តីមិនញាប់ទេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បួយយ៉ាងទៀត ភិក្ខុចូលកាន់ទុតិយជ្ឈានជាទីផ្សះផ្សាក្នុងសន្តានមានការៈនៃចិត្តដ៏ប្រសើរ មិនមានវិតក្កៈ មិនមានវិចារៈទេ មានតែបីតិនឹងសុខៈ ដែលកើតអំពីសមាធិ ព្រោះរម្ងាប់នូវវិតក្កៈនឹងវិចារៈ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងសម័យណាដែលភិក្ខុ ។ បេ ។ ព្រោះរម្ងាប់វិតក្កៈនឹងវិចារៈក្នុងសម័យនោះ (ភិក្ខុនោះឯង) មិនបានគិតដើម្បីបៀតបៀនខ្លួនឯង ។ បេ ។ ទើបឈ្មោះថាទទួលនូវវេទនា មិនមានសេចក្តីញាប់ទេតែមួយយ៉ាង ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតពោលថា សេចក្តីត្រេកអររបស់វេទនាទាំងឡាយ បំផុតត្រឹមសេចក្តីមិនញាប់ទេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បួយយ៉ាងទៀត ភិក្ខុជាអ្នកមានចិត្តត្រេះឆើយផង មានស្មារតីគាំងមាំផង មានប្រាជ្ញាដ៏ងសូន្យផង ទទួលនូវសេចក្តីសុខ ដោយនាមកាយផង ព្រោះអស់ទៅនៃបីតិ ក៏ចូលកាន់តតិយជ្ឈាន ដែលព្រះអរិយៈទាំងឡាយ តែងសំដែងថា បុគ្គលដែលចូលកាន់តតិយជ្ឈានរមែងជាអ្នកមានចិត្តត្រេះឆើយ មានស្មារតីទៅជាសុខ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុ ។ បេ ។ ព្រោះអស់ទៅនៃបីតិ ក្នុងសម័យនោះ ភិក្ខុនោះឯង មិនគិត ។ បេ ។ ទើបឈ្មោះថា ទទួលនូវវេទនាមិនមានសេចក្តីញាប់ទេតែមួយយ៉ាង ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគត

เวทนานํ อสฺสาทํ วทามิ ฯ ปุน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ
สุขสฺส จ ปหานา ทุกฺขสฺส จ ปหานา ปุพฺเพว
โสมนสฺสโทมนสฺสานํ อตฺถงฺคมา อทุกฺขมสุขํ
อุเปกฺขาสติปาริสุทฺธึ จตุตฺถํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช
วิหรติ ฯ ยสฺมึ สมเย ภิกฺขเว ภิกฺขุ สุขสฺส
จ ฯเป ฯ วิหรติ เนว ตสฺมึ สมเย อตฺตพฺยา-
พาธายปิ เจเตติ น ปรพฺยาพาธายปิ เจเตติ น
อุภยพฺยาพาธายปิ เจเตติ อพฺยาพชฺฌายเว ตสฺมึ
สมเย เวทนํ เวเทติ อพฺยาพชฺฌปรมาหิ ภิกฺขเว
เวทนาหิ อสฺสาทํ วทามิ ฯ

(๒๐๖) เตน จ ภิกฺขเว เวทนานํ อาทีนเว ฯ
ยทิ ภิกฺขเว เวทนา อนิจฺจา ทุกฺขา วิปริณามธมฺมา
อยเมตาสํ เวทนานํ อาทีนเว ฯ

ពោលថា សេចក្តីត្រេកអរ របស់វេទនាទាំង៣ឯណា បំផុតត្រឹមសេចក្តីមិនញាប់ញ័រ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង៣ឯណា មួយយ៉ាងទៀត ភិក្ខុចូលកាន់ចតុត្ថជ្ឈាន ដែលឥតទុក្ខឥតសុខ មានតែសតិដ៏បរិសុទ្ធ ព្រោះទុបេក្ខា ព្រោះលះបង់នូវសុខផង លះបង់នូវទុក្ខផង ព្រោះរលត់ទៅ នៃសោមនស្សនឹងទោមនស្ស ក្នុងកាលមុនផង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង៣ឯណា ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុ ។ បេ ។ ព្រោះលះបង់នូវសុខផង ក្នុងសម័យនោះ ភិក្ខុនោះឯង មិនបានគិតដើម្បីបៀតបៀនខ្លួនផង មិនបានគិតដើម្បីបៀតបៀនបុគ្គលដទៃផង មិនបានគិតដើម្បីបៀតបៀនបុគ្គលទាំងពីរពួក គឺខ្លួននឹងបុគ្គលដទៃផង ក្នុងសម័យនោះ ភិក្ខុនោះ ឈ្មោះថាទទួលនូវវេទនាដែលមិនមានសេចក្តីញាប់ញ័រ តែមួយយ៉ាង ម្នាលភិក្ខុទាំង៣ឯណា តថាគតតែងពោលថា សេចក្តីត្រេកអរ របស់វេទនាទាំង៣ឯណា បំផុតត្រឹមសេចក្តីមិនញាប់ញ័រ ។

(២០៦) ម្នាលភិក្ខុទាំង៣ឯណា ចុះអ្វីជាទោស របស់វេទនាទាំង៣ឯណា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង៣ឯណា ត្រង់ដែលវេទនាមិនទៀងជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលទៅជាធម្មតា នេះឯងជាទោសរបស់វេទនាទាំង៣ឯណា ។

(๒๐๗) តត្ថាវុ តត្ថភវេ វេទនាន៎ ឯសប្បរសាំ ។ យោ តត្ថភវេ វេទនាន៎ ឧទ្ធភាគវិរេយោ ឧទ្ធភាគមប្បហាន៎ ឥន៎ វេទនាន៎ ឯសប្បរសាំ ។

(๒๐๘) យេ ហិ កេចិ តត្ថភវេ សមណា វ ព្រាហ្មណា វ ឥមំ វេទនាន៎ អស្សាទញ្ច អស្សាទតោ អានីនវញ្ច អានីនវតោ ឯសប្បរសាញ្ច ឯសប្បរសា-តោ យថាភូតំ ឧប្បាទន្តិ តេ វត សាមំ វ វេទនា បរិជានិស្សន្តិ បរំ វ តថត្តាយ សមាទ-បេស្សន្តិ យថាបដិបន្នោ វេទនា បរិជានិស្សតីតិ ឯតំ ឋានំ វិជ្ជតិ ។ យេ ច ខោ កេចិ តត្ថភវេ សមណា វ ព្រាហ្មណា វ ឥមំ វេទនាន៎ អស្សាទញ្ច អស្សាទតោ អានីនវញ្ច អានីនវតោ

[២០៧] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះអ្វី ជាគ្រឿងរលាស់បង់នូវវេទនាទាំងឡាយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទុក្ខាយជាគ្រឿងកំចាត់បង់នូវឆន្ទរាគៈ ការលះបង់នូវឆន្ទរាគៈ ក្នុងវេទនាទាំងឡាយណា នេះឯងជាគ្រឿងរលាស់បង់ នូវវេទនាទាំងឡាយ ។

[២០៨] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សមណៈឬព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយពួកខ្លះ មិនបានដឹងនូវគតិត្រង់ របស់វេទនាទាំងឡាយ ថាជាគ្រឿងត្រេកអរ មិនបានដឹងនូវទោសរបស់វេទនាទាំងឡាយ ថាជាទោសផង មិនបានដឹងនូវគ្រឿងរលាស់បង់នូវវេទនាទាំងឡាយ ថាជាគ្រឿងរលាស់បង់ផង យ៉ាងនេះតាមពិត សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ នឹងកំណត់ដឹងនូវវេទនាទាំងឡាយដោយខ្លួនឯងឬ ឬក៏បុគ្គលប្រតិបត្តិយ៉ាងណា ទើបនឹងកំណត់ដឹងនូវវេទនាទាំងឡាយបាន ទាំងបបួលនូវបុគ្គលដទៃដើម្បីសេចក្តីប្រតិបត្តិយ៉ាងនោះ នេះមិនមែនជាហេតុទេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយសមណៈឬព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយណាមួយ ដឹងនូវគតិត្រង់របស់វេទនាទាំងឡាយ ថាជាគ្រឿងត្រេកអរផង ដឹងនូវទោសរបស់វេទនាទាំងឡាយ ថាជាទោស

និស្សរណាញ្ច និស្សរណតោ យថាភូតំ បជានន្តិ តេ វត សាមំ វា វេទេយ្យ បរិជានិស្សន្តិ បរំ វា តថត្តាយ សមាទបេស្សន្តិ យថារូបិយញ្ច វេទេយ្យ បរិជានិស្សតីតិ ឋានមេតំ វិជ្ជតីតិ ។ ឥទមវោច ភគវា អត្តមនា តេ ភិក្ខូ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទុន្តិ ។

មហាទុក្ខក្ខន្ធសុត្តំ តតិយំ និដ្ឋិតំ ។

ផង ដឹងនូវគ្រឿងរលាស់បេញ្ញនូវវេទនាទាំងពួយ ជាដរាគ្រឿងរលាស់បេញ្ញផង យ៉ាងនេះតាមពិត ទើបសមណៈឬព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ នឹងកំណត់ដឹងនូវវេទនាដោយខ្លួនឯងឬ ឬក៏បុគ្គលប្រតិបត្តិយ៉ាងណា ទើបនឹងកំណត់ដឹងនូវវេទនាទាំងពួយបាន ទាំងបបួលនូវបុគ្គលដទៃ ដើម្បីសេចក្តីប្រតិបត្តិយ៉ាងនោះ នេះទើបដាច់ខាន: ។ លុះព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ព្រះសូត្រនេះចប់ហើយ ភិក្ខុទាំងនោះ ក៏មានចិត្តត្រេកអរវាយចំពោះភាសិត នៃព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ មហាទុក្ខក្ខន្ធសូត្រទី ៣ ។

បតុត្តំ ឬទ្ធុក្កដ្ឋសុត្តំ

[២០៩] ឯវម្មេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ ភគវា សក្កេសុ វិហរតិ កបិលវត្ថុស្មិំ និគ្រោធារាមេ ។ អថខោ អញ្ញោតាមោ សក្កោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ មហានាមោ សក្កោ ភគវន្តំ ឯតទវោច ទីឃរត្តាហំ ភន្តេ ភគវតា ឯវំ ធម្មំ ទេសិតំ អាជានាមិ លោភោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ ទោសោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ មោហោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ[1] អថ ច បន មេ ឯកទា លោភធម្មាបិ ចិត្តំ បរិយោនាយ តិដ្ឋន្តិ ទោសធម្មាបិ ចិត្តំ បរិយោនាយ តិដ្ឋន្តិ មោហធម្មាបិ ចិត្តំ បរិយោនាយ តិដ្ឋន្តិ តស្ស មយ្ហំ ភន្តេ ឯវំ ហោតិ កោសុ នាម មេ ធម្មោ អជ្ឈត្តំ អប្បហីនោ

---

១ ឧ·ម. ឯកមន្តំ និសិន្នោ ។ល។ ឧបក្កិលេសោតិ ។ ឯវំ ចាហំ ភន្តេ ភគវោ ធម្មំ ទេសិតំ អាជានាមិ លោភោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ ទោសោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោ មោហោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសោតីតិ ទិស្សន្តិ ។

ឧបាលិវាទសូត្រ ទី ៥

(២០៩) ខ្ញុំបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងនន្ទិគ្រាមជាមួយ នឹងភិក្ខុសង្ឃចំនួនពាន់ ក្នុងសក្កជនបទ ។ លំដាប់នោះឯង សក្យរាជទ្រង់ព្រះនាមមហានាម ក៏ចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយក៏ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ហើយគង់ក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះមហានាមសក្យរាជ គង់ក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ទើបក្រាបទូលព្រះមានព្រះភាគយ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ខ្ញុំព្រះអង្គបានដឹងច្បាស់នូវធម៌ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងអស់កាលជាយូរហើយយ៉ាងនេះថា លោភៈជាគ្រឿងសៅហ្មងរបស់ចិត្ត ទោសៈជាគ្រឿងសៅហ្មងរបស់ចិត្ត មោហៈជាគ្រឿងសៅហ្មងរបស់ចិត្ត ប៉ុន្តែបុគ្គលកាលធម៌គឺលោភៈគ្របសង្កត់ចិត្តរបស់ខ្ញុំព្រះអង្គខ្លះ បុគ្គលកាលធម៌គឺទោសៈគ្របសង្កត់ចិត្តរបស់ខ្ញុំព្រះអង្គខ្លះ បុគ្គលកាលធម៌គឺមោហៈគ្របសង្កត់ចិត្តរបស់ខ្ញុំព្រះអង្គខ្លះ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ខ្ញុំព្រះអង្គនោះទើបមានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា បុរេធម្មអ្វីហ្ន៎ នៅខាងក្នុងសន្ដានដែល

យេន មេ ឯកនា លោភធម្មាបិ ចិត្តំ បរិយោនាយ
តិដ្ឋន្តិ នោសធម្មាបិ ចិត្តំ បរិយោនាយ តិដ្ឋន្តិ
មោហធម្មាបិ ចិត្តំ បរិយោនាយ តិដ្ឋន្តីតិ ។

(๒๑๐) សោ ឯវំ ខោ តេ មហានាម ឧម្មា
អជ្ឈត្តំ អប្បហីនោ យេន តេ ឯកនា លោភ-
ធម្មាបិ ចិត្តំ បរិយោនាយ តិដ្ឋន្តិ នោសធម្មាបិ ចិត្តំ
បរិយោនាយ តិដ្ឋន្តិ មោហធម្មាបិ ចិត្តំ បរិយោនាយ
តិដ្ឋន្តិ ។ សោ ច ហិ តេ មហានាម ឧម្មា
អជ្ឈត្តំ បហីនោ អភព្វោ ។ ឧ ភូ អគារំ អជ្ឈា-
សេយ្យាសិ ឧ តាមេ បរិភុញ្ជេយ្យាសិ ។ យស្មា
ច ខោ តេ មហានាម សោ ឯវំ ឧម្មា អជ្ឈត្តំ
អប្បហីនោ តស្មា ភូ អគារំ អជ្ឈាវសិ តាមេ
បរិភុញ្ជសិ ។

(๒๑๑) អប្បស្សាទា កាមា ពហុទុក្ខា ពហូ-
បាយាសា អាទីនវោ ឯត្ថ ភិយ្យោតិ តំតំ ចេបិ
មហានាម អរិយសាវកស្ស យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញា-
យ សុទិដ្ឋំ ហោតិ ។ សោ ច អញ្ញេត្ថេវ

អាត្មាអញមិនទាន់លះបង់អស់ ឃានជាប្ជនកាល ធម៌គឺលោភៈគ្របសង្កត់ចិត្តរបស់អាត្មាអញខ្លះ ប្ជនកាល ធម៌គឺទោសៈគ្របសង្កត់ចិត្តរបស់អាត្មាអញខ្លះ ប្ជនកាលធម៌គឺមោហៈគ្របសង្កត់ចិត្តរបស់អាត្មាអញខ្លះ ។

(๒๑๐) ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលព្រះពរមហានាម ធម៌គឺលោភៈទោសៈមោហៈកង៌សន្តាននោះឯង៎ ដែលមហាបពិត្រមិនទាន់លះបង់អស់ ឃានជាប្ជនកាល ធម៌គឺលោភៈគ្របសង្កត់ចិត្តរបស់មហាបពិត្រខ្លះ ប្ជនកាលធម៌គឺទោសៈគ្របសង្កត់ចិត្តរបស់មហាបពិត្រខ្លះ ប្ជនកាលធម៌គឺមោហៈគ្របសង្កត់ចិត្តរបស់មហាបពិត្រខ្លះ ។ បពិត្រមហានាម បើធម៌កង៌សន្តាននោះ មហាពិត្រ ឃានលះបង់អស់ហើយ ។ មហាបពិត្រនឹងគប្បីលែងនៅគ្រប់គ្រង៌ផ្ទះ នឹងគប្បីលែងបរិភោគកាមទាំង៏ឡាយ ។ បពិត្រមហានាម ធម៌ទាង៏កង៌សន្តាននោះឯង៎ មហាបពិត្រលះបង់មិនទាន់ឃាន ព្រោះហេតុនោះឃានជាមហាបពិត្រនៅគ្រប់គ្រង៌ផ្ទះ បរិភោគរួកាមទាំង៏ឡាយ ។

(๒๑๑) ម្នាលព្រះពរមហានាម បើអរិយសាវ័កៈ ឃានឃើញប្ជាស់តាមសេចក្តីពិត ដោយប្ញាជាដ៏ប្រពៃយ៉ាង៏នេះថា កាមទាំង៏ឡាយមានសេចក្តីសុខតិច មានទុក្ខប្រើន មានសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ប្រើន ទោសកង៌កាមទាំង៏ឡាយនុ៎ះមានប្រើនពេក ។ អរិយសាវ័កនោះឯង៎ឃានវៀរ

តាមេហិ អញ្ញត្រ អកុសលេហិ ធម្មេហិ បីតិសុខំ ឱឧតិកញ្ចតិ អញ្ញំ ឯ តតោ សន្តតរំ អថខោ សោ នេវ តាវ អលាវដ្ឋី តាមេសុ ឱោតិ ។ យតោ ច ខោ មហោឃោ អរិយសាវកស្ស អមូសាវាទា តាមា ពហុក្ខា ពហូបាយាសា អាទីនវោ ឯត្ថ តំយេវាតិ ឯវមេតំ[1] សម្មប្បញ្ញាយ សុទិដ្ឋំ ឱោតិ ។ សោ ច អញ្ញត្រេវ តាមេហិ អញ្ញត្រ អកុសលេហិ ធម្មេហិ បីតិសុខំ អធិតញ្ចតិ អញ្ញំ ឯ[2] តតោ សន្តតរំ អថខោ សោ អលាវដ្ឋី តាមេសុ ឱោតិ ។ មូឡ្ហោ ខោ បហោឃោ បុថូវ សម្ពោធា អធិសម្ពុទ្ធស្ស

---

๑ ឧ.ម. ឯវមេតំ យថាភូតំ ។ ๒ ឧ. អញ្ញេ ។

ចាកកាមទាំងឡាយ រៀរចាកអកុសលធម៌ទាំងឡាយហើយ តែមិនទាន់បាននូវបីតិនឹងសុខ[1] ឬគុណជាតដទៃដែលលើសលុត[2] លើសជាងបីតិនឹងសុខនោះទេ កាលបើដូច្នេះ អរិយសាវ័កនោះ នឹងឈ្មោះថា មិនវិលត្រឡប់មករកកាមទាំងឡាយវិញនោះ មិនមែនទេឡើយ ។ បពិត្រមហានាម កាលណាបើអរិយសាវ័ក បានឃើញច្បាស់តាមពិត ដោយបញ្ញាដ៏ប្រពៃយ៉ាងនេះថា កាមទាំងឡាយមានសេចក្តីសុខតិច មានទុក្ខច្រើន មានសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ច្រើន ទោសកុងកាមទាំងឡាយនុ៎ះ មានច្រើនក្រៃពេក ។ អរិយសាវ័កនោះឯងបានរៀរចាកកាមទាំងឡាយ រៀរចាកអកុសលធម៌ទាំងឡាយ ហើយបាននូវបីតិនឹងសុខ ឬគុណជាតដទៃដែលលើសលើសជាងបីតិនឹងសុខនោះ កាលបើដូច្នេះ អរិយសាវ័កនោះទើបឈ្មោះថា មិនវិលត្រឡប់មករកកាមទាំងឡាយទៀតឡើយ ។ បពិត្រមហានាម ប៉ុន្តែអម្បាលតថាគត កាលនៅជាពោធិសត្វ មិនទាន់បានត្រាស់ដឹង ក្នុងកាលមុនអំពីកាលត្រាស់ដឹងនៅឡើយ បានឃើញ

---

១ អដ្ឋកថា ថា បានដល់ឈានពីរដែលប្រកបដោយបីតិគឺបឋមជ្ឈាន នឹងទុតិយជ្ឈាន ។

២ បានដល់តតិយជ្ឈាន ចតុត្ថជ្ឈាន សោភាបត្តិមគ្គនឹងសកទាគាមិមគ្គ ។

ពោធិសត្តស្សេវ សតោ អប្បសន្នា កាមា ពហុទុក្ខា ពហូបាយាសា អាទីនវោ ឯត្ថ ភិយ្យោតិ យថាភូតំ[1] សម្មប្បញ្ញាយ សុទិដ្ឋំ ហោតិ[2] ។ សោ ច អញ្ញត្រេវ កាមេហិ អញ្ញត្រ អកុសលេហិ ធម្មេហិ បីតិសុខំ ជាឝ្ឈតមី[3] អញ្ញំ វា តតោ សន្តតរំ អជ្ឈាហរំ នេវ តាវ អនភិរាធំ កាមេសុ បច្ចញ្ញាសិំ ។ យតោ ច ខោ មេ មហានាម អប្បសន្នា កាមា ពហុទុក្ខា ពហូបាយាសា អាទីនវោ ឯត្ថ ភិយ្យោតិ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ សុទិដ្ឋំ អហោសិ ។ សោ ច អញ្ញត្រេវ កាមេហិ អញ្ញត្រ អកុសលេហិ ធម្មេហិ បីតិសុខំ អជ្ឈតមី អញ្ញញ្ច តតោ សន្តតរំ អឋាហំ អនភិរាធំ កាមេសុ បច្ចញ្ញាសិំ ។

---

๑ ឧ.ម. ឯវមេតំ យថាភូតំ ។ ๒ ឧ. អហោសិ ។ ๓ ឧ. ឝាជ្ឈតមំ។

ច្បាស់តាមពិត ដោយបញ្ញាដ៏ប្រពៃយ៉ាងនេះថា កាមទាំងឡាយមានសុខតិច មានទុក្ខច្រើន មានសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ច្រើន ទោសកងកាមទាំងឡាយនុ៎ះមានច្រើនក្រៃពេក ។ តថាគតនោះវៀរចាកកាមទាំងឡាយ វៀរចាកអកុសលធម៌ទាំងឡាយហើយ តែមិនទាន់បាននូវបីតិនឹងសុខ ឬគុណជាតដទៃ ដែលស្អិតលើសជាងបីតិនឹងសុខនោះ កាលបើដូច្នេះ តថាគតនោះក៏ដឹងច្បាស់ជាថា អាត្មាអញត្រូវប្រមកវកកាមទាំងឡាយវិញដោយពិត ។ បពិត្រមហានាម លុះកាលណាតថាគត បានឃើញច្បាស់តាមពិតដោយបញ្ញាដ៏ប្រពៃយ៉ាងនេះថា កាមទាំងឡាយមានសុខតិច មានទុក្ខច្រើន មានសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ច្រើន ទោសកងកាមទាំងឡាយនុ៎ះ មានច្រើនក្រៃពេក ។ តថាគតនោះឯង បានវៀរចាកកាមទាំងឡាយ វៀរចាកអកុសលធម៌ទាំងឡាយ ហើយបាននូវបីតិនឹងសុខផង ឬគុណជាតដទៃ ដែលស្អិតលើសជាងបីតិនឹងសុខនោះផង កាលបើដូច្នេះតថាគតដឹងច្បាស់ថា មិនវិលត្រឡប់មកវកកាមទាំងឡាយវិញឡើយ ។

(๒๑๒) เตน ขฺวาหนฺติ ตาทิสาย ปฏิปทาย ฯ ปญฺเจเม ภิกฺขเว กามคุณา กตเม ปญฺจ จกฺขุวิญฺเญยฺยา รูปา อิฏฺฐา กนฺตา มนาปา ปิยรูปา กามูปสญฺหิตา รชนียา โสตวิญฺเญยฺยา สทฺทา ... ฆานวิญฺเญยฺยา คนฺธา ... ชิวฺหาวิญฺเญยฺยา รสา ... กายวิญฺเญยฺยา ผොට්ඨබ්බා อิฏฺฐา กนฺตา มนาปา ปิยรูปา กามูปสญฺหิตา รชนียา อิเม โข ภิกฺขเว ปญฺจ กามคุณา ฯ ยญฺหิ โข ภิกฺขเว อิเม ปญฺจ กามคุเณ ปฏิจฺจ อุปฺปชฺชติ สุขं โสมนสฺสํ อยํ กามาสาทนา ฯ

(๒๑๓) เตน ขฺวาหนฺติ อาทีนเวน ฯ อิธ ภิกฺขเว กุลปุตฺโต เยเนว สิปฺปฏฺฐาเนน ชีวิตกปฺปเตน ยเทว มุทฺธายย ยเทว คณนาย ยเทว สงฺขาเนน ยเทว กสิยา ยเทว วณิชฺชาย ยเทว โครกฺขเน

(៦១២) ម្នាលព្រះពរមហានាម បុគ្គលអ្នកស្រេកឃ្លានកាមទាំង
ឡាយ ។ បពិត្រមហានាម កាមគុណទាំងនេះមាន ៥ ប្រការ បុគ្គល-
គុណ ៥ ប្រការតើអ្វីខ្លះ គឺរូបទាំងឡាយដែលគប្បីដឹងច្បាស់ថាបានដោយ
ភ្នែក ជាទីប្រាថ្នា ជាទីត្រេកអរ ជាទីគាប់ចិត្ត ជាទីស្រឡាញ់ ត្រូវតាម
បំណង ជាទីត្រេកត្រអាល ១ សំឡេងទាំងឡាយដែលគប្បីដឹងច្បាស់
បានដោយត្រចៀក ..១ ក្លិនទាំងឡាយ ដែលគប្បីដឹងច្បាស់បានដោយ
ច្រមុះ... ១ រសទាំងឡាយដែលគប្បីដឹងច្បាស់បានដោយអណ្តាត... ១
ផ្សព្វទាំងឡាយដែលគប្បីដឹងច្បាស់បានដោយកាយ ជាទីប្រាថ្នា ជាទី
ត្រេកអរ ជាទីគាប់ចិត្ត ជាទីស្រឡាញ់ ត្រូវតាមបំណង ជាទីត្រេក
ត្រអាល ១ បពិត្រមហានាម នេះឯងឈ្មោះថា កាមគុណ ៥ ប្រការ ។
បពិត្រមហានាម ត្រង់ដែលសេចក្តីសុខ សោមនស្ស កើតឡើងព្រោះ
អាស្រ័យកាមគុណទាំង៥នេះឯង ជាតម្រេករបស់កាមទាំងឡាយ ។

(៦១៣) ម្នាលព្រះពរមហានាម បុគ្គលអ្នកជាទាសរបស់កាមទាំង
ឡាយ ។ បពិត្រមហានាម កុលបុត្រក្នុងលោកនេះ ចិញ្ចឹមជីវិតដោយ
សេចក្តីប្រឹងប្រែង ដោយសិល្បសាស្ត្រណាមួយ ទោះបីដោយ
ការរាប់ម្រាមដៃក៏ដោយ ដោយការរាប់លេខក៏ដោយ ដោយការរាប់ប្រ-
មូលក្តី ដោយកសិកម្មក្តី ដោយវាណិជ្ជកម្មក្តី ដោយគោរក្ខកម្មក្តី

យេនិ ឥស្សរេន យេនិ ពជាបតិនេន យេនិ សិប្បញ្ញ-
វេន សីតស្ស បុរក្ខតោ ខុណ្ណាស្ស បុរក្ខតោ ទិសមក-
សាតាតបសរីសប្បសម្ផស្សេហិ វិស្សមោតោ ខុប្ប-
ជាសាយ មិយ្យមានោ អយម្បិ មហានាម កាម-
មានំ អាទីនវោ សន្ទិដ្ឋិកោ ទុក្ខក្ខន្ធោ កាមហេ-
តុ កាមនិទានំ កាមាធិករណំ កាមានមេវ
ហេតុ ។ ឥស្ស ចេ មហានាម កុលបុត្តស្ស
វីរិយំ ឧដ្ឋហតោ ឃដតោ វាយមតោ តេ ភោគា
ជាតិនិប្ផដ្ឋិ សោ សោចតិ កិលមតិ បរិទេវតិ
ឧរត្តាឡិ កន្ទតិ សម្មោហំ អាបជ្ជតិ មោឃំ វត មេ
ឧដ្ឋានំ អផលោ វត មេ វាយាមោតិ ។ អយម្បិ
មហានាម កាមានំ អាទីនវោ សន្ទិដ្ឋិកោ ទុក្ខក្ខន្ធោ
កាមហេតុ កាមនិទានំ កាមាធិករណំ កាមានមេវ
ហេតុ ។ ឥស្ស ចេ មហានាម កុលបុត្តស្ស វីរិ
ឧដ្ឋហតោ ឃដតោ វាយមតោ តេ ភោគា

ដោយការ:នៃខ្លួនជាខ្ចាន់ធ្លុះ ដោយការ:នៃខ្លួនជាពជបុរសកុំ ដោយសិល្បសាស្ត្រឯណានីមួយក្តី កុលបុត្រដែលអាស្រ័យនូវការចិញ្ចឹមជីវិតដោយការរាប់ម្រាមដៃទេជាដើមនោះ តែងមានត្រជាក់បៀតបៀន មានក្តៅបៀតបៀន ប៉ះពាល់ដោយសម្ផស្សនៃរោមមូសខ្យល់កំដៅថ្ងៃ នឹងពស់តូចពស់ធំ ស្លាប់ខ្លួនដោយសេចក្តីស្រេកឃ្លាន បពិត្រមហានាម នេះឯងជាទោសរបស់កាមទាំងឡាយ ដែលបុគ្គលគប្បីឃើញថាន់ក្លែក ជាគំនរនៃទុក្ខ មានកាមជាហេតុ មានកាមជាគ្រឿងប្រគល់ឲ្យនូវផល មានកាមជាគ្រឿងផ្ដួចផ្ដើម ជាបច្ច័យនៃកាមទាំងឡាយមែនពិត ។ បពិត្រមហានាម កាលបើកុលបុត្រនោះប្រឹងប្រែង ខ្នះខ្នែង ខ្នាយ៉ាងនេះហើយ កោគ:ទាំងនោះ ក៏មិនបានសម្រេច កុលបុត្តនោះតែងក្រៀមក្រំចិត្ត លំបាកខ្សឹកខ្សួល គក់ទ្រូងទ្រហោយំ ដល់នូវសេចក្តីវង្វេងថា ១ សេចក្តីប្រឹងប្រែរបស់អាត្មាអញអសារឥតការសោះ ១ សេចក្តីព្យាយាមរបស់អាត្មាអញឥតផលប្រយោជន៍សោះ ។ បពិត្រមហានាម នេះឯងជាទោសរបស់កាមទាំងឡាយ ដែលបុគ្គលគប្បីឃើញថាន់ក្លែក ជាគំនរនៃទុក្ខ មានកាមជាហេតុ មានកាមជាគ្រឿងប្រគល់ឲ្យនូវផល មានកាមជាគ្រឿងផ្ដួចផ្ដើមជាបច្ច័យនៃកាមទាំងឡាយមែនពិត។ បពិត្រមហានាម កាលបើកុលបុត្រនោះប្រឹងប្រែង ខ្នះខ្នែង ព្យាយាមយ៉ាងនេះហើយ កោគ:ទាំងនោះ

สัมหาทวิตักกัสส ตติยวุฏฐกถาสุตตัสส กามาทีนวกถา

อถโข ภิกฺขู เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทึสุ เอกมนฺตนิสินฺนา โข เต ภิกฺขู ภควนฺตเมตทโวจุ ภนฺเต ภควตา กามา ปหาตพฺพาติ วุตฺตา กามา ปหาตพฺพาติ วุตฺตา กามานมาทีนโว ปหาตพฺพาติ วุตฺตา กามานมาทีนโว ปหาตพฺพาติ วุตฺตา กามานมาทีนโว

កំប្លាន់សម្រេប កុលបុត្រនោះតែងរងទុក្ខទោមនស្ស ព្រោះហេតុនៃការរក្សាទ្រព្យគោគៈទាំងឡាយនោះថា ធ្វើម្តេចហ្ន៎ កុំឲ្យព្រះរាជាទាំងឡាយនាំយកគោគៈទាំងឡាយរបស់អាត្មាអញទៅបាន កុំឲ្យចោរទាំងឡាយលួចយកទៅបាន កុំឲ្យភ្លើងឆេះបាន កុំឲ្យទឹកនាំយកទៅបាន កុំឲ្យអ្នកទទួលមត៌កទាំងឡាយ ដែលមិនជាទីស្រឡាញ់ នាំយកទៅបាន ។ កាលកុលបុត្រនោះ ខំរក្សាគ្រប់គ្រងយ៉ាងនេះហើយ ក៏គង់តែព្រះរាជាទាំងឡាយ របៀបយកទ្រព្យគោគៈទាំងនោះទៅក្តី ចោរទាំងឡាយលួចយកទៅក្តី ភ្លើងឆេះអស់ក្តី ទឹកបន្សាត់ទៅក្តី អ្នកទទួលមត៌កទាំងឡាយមិនជាទីស្រឡាញ់តាមយកចំណែកទៅក្តី កុលបុត្រនោះតែងក្រៀមក្រំចិត្ត លំបាកខ្សឹកខ្សួល គក់ទ្រូង ទ្រេទោយ ដល់នូវសេចក្តីវង្វេងថា ទ្រព្យណាបានកើតមានហើយដល់អាត្មាអញ ឥឡូវនេះទ្រព្យនោះឯង ត្រឡប់ជាមិនមានដល់អាត្មាអញវិញឡើយ ។ បពិត្រមហានាម នេះឯងជាទោសរបស់កាមទាំងឡាយ ដែលបុគ្គលគប្បីឃើញច្បាស់ក្នុងភព ជាគំនរនៃទុក្ខ មានកាមជាហេតុ មានកាមជាគ្រឿងប្រគល់ឲ្យនូវផល មានកាមជាគ្រឿងផ្ចប់ផ្តើម ជាបច្ច័យនៃកាមទាំងឡាយមែនពិត ។

(๒๑๒) ปุน จปรํ ยสฺมา เอวเมว โข ตุมฺเห
กาเม นิสฺสาย กามานิสฺสรณานิ กามเหตุ เยปิ
ภวนฺตานิปิ ภยานิ วิเนตฺวา ๑ ตุณฺหียาปิ ๒ ตุณฺหีเยปิ วิเนตฺวา
ปฺรหฺมณาปิ ปฺรหฺมเณปิ วิเนตฺวา ตถาคตีปิ ตถาค-
ตีปิ วิเนตฺวา อาสาปิ ปุตฺตเน วิเนตฺวา ปุตฺตาปิ มาตร
วิเนตฺวา ปิตาปิ ปุตฺตเน วิเนตฺวา ปุตฺตาปิ ปิตร วิเนตฺวา
ภาตาปิ ภาตร วิเนตฺวา ภาตาปิ ภคินิยา วิเนตฺวา ภคิ-
นิปิ ภาตร วิเนตฺวา สขาเยปิ สขายเน วิเนตฺวา ฯ
เต ตตฺถ ตาวเทว วิคฺคหาปิ วิคฺคหชาตา อญฺญมญฺญํ ทาฬี-
หาปิ ขิปนฺตาปิ ขิปนฺตาปิ เขฬมฺปิ ขิปนฺตาปิ ขิปนฺตาปิ
ขิปนฺตาปิ สตฺเถหิปิ ขิปนฺตาปิ เต ตตฺถ มรณมฺปิ
นิคจฺฉนฺติ มรณมตฺตมฺปิ ทุกฺขํ ฯ อยมฺปิ มหาลาภ

(៤១៤) ម្នាលព្រះពរមហានាម មួយទៀត ព្រោះតែមានតាម ដាហេតុ មានតាមដាគ្រឿងប្រគល់ឲ្យនូវផល មានតាមដាគ្រឿងផ្គួចផ្តើម ជាបច្ច័យនៃកាមទាំងឡាយមែនពិត ឯានដាព្រះរាជាទាំងឡាយ ថាស់ខែង គ្នានឹងព្រះរាជាទាំងឡាយខ្លះ ក្សត្រទាំងឡាយ ថាស់ខែងគ្នានឹងក្សត្រទាំង ឡាយខ្លះ ព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ ថាស់ខែងគ្នានឹងព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ ខ្លះ គហបតីទាំងឡាយ ថាស់ខែងគ្នានឹងគហបតីទាំងឡាយខ្លះ មាតា ថាស់ខែងគ្នានឹងបុត្រខ្លះ បុត្រថាស់ខែងគ្នានឹងមាតាខ្លះ បិតាថាស់ខែងគ្នា នឹងបុត្រខ្លះ បុត្រថាស់ខែងគ្នានឹងបិតាខ្លះ បងប្អូនប្រុសថាស់ខែងគ្នា នឹងបងប្អូនប្រុសខ្លះ បងប្អូនប្រុសថាស់ខែងគ្នានឹងបងប្អូនស្រីខ្លះ បងប្អូន ស្រីថាស់ខែងគ្នានឹងបងប្អូនប្រុសខ្លះ សំឡាញ់ថាស់ខែងគ្នានឹងសំឡាញ់ ខ្លះ។ ពួកមនុស្សទាំងនោះ ក៏ដល់នូវសេចក្តីឈ្លោះប្រកែក ប្រកាន់ខុស ថាស់ខែងគ្នាក្នុងទីនោះ ហើយប្រហារគ្នានឹងគ្នាដោយដៃខ្លះ ប្រហារគ្នា ដោយដុំដីខ្លះ ប្រហារគ្នាដោយដំបងខ្លះ ប្រហារគ្នាដោយគ្រឿងសស្ត្រាវុធ ខ្លះ ពួកមនុស្សទាំងនោះ ក៏ដល់នូវសេចក្តីស្លាប់ខ្លះ ដល់នូវសេចក្តីទុក្ខ ស្ទើរតែនឹងស្លាប់ខ្លះ ក្នុងទីនោះ។ ម្នាលព្រះមហានាម នេះឯង

สมันตปาสาทิกายัง ทุติยมหาสังคีติกถา กามาทิ อาทีนวกถา

กามานัง อาทีนวกถา สังเขปโต ทุกขักขันธา กาย-
เหตุ กายนิทานัง กามาธิกรณัง กามานเหตุ
เหตุ ฯ

(๒๑๔) ปุน จปรัง มหาชาน กามเหตุ
กามนิทานัง กามาธิกรณัง กามานเหตุ เหตุ อสิ-
ตัง กเหตูติ ฉนฺทกลาปัง สญฺชเนตฺวา ฉนฺทเหตุกา
สพฺเพปิ สงฺขารา ฉนฺทสมุปิ จิตฺตสมาเยสุ สตฺต-
สุปิ จิตฺตสมาธิสุ อสีสุปิ ปญฺญาคณเนสุ เต
ตตฺถ ฉนฺทเหตุกา ปิ วิญฺญู สตฺตยาปิ วิญฺญู อสีนมปิ
สีสัง นิทฺทิฏฺฐา เต ตตฺถ มรณมฺปิ นิกฺกฺขิตฺตา มรณ-
ปตฺตมฺปิ ทุกฺขัง ฯ อยมฺปิ มหาชาน กามานัง
อาทีนวกถา สังเขปโต ทุกขักขันธา กามเหตุ กา-
มนิทานัง กามาธิกรณัง กามานเหตุ เหตุ ฯ

ជាទោសរបស់កាមទាំងពួង ដែលបុគ្គលគប្បីឃើញដោយប្រាជ្ញាដ៏ក្អែក ជាគំនរនៃទុក្ខ មានកាមជាហេតុ មានកាមជាគ្រឿងប្រគល់ឲ្យទៅវិញ មានកាមជាគ្រឿងផ្ចប់ផ្តើម ជាបច្ច័យនៃកាមទាំងពួងមែនពិត ។

[๒๑๔] ម្នាលព្រះមហានាម មួយទៀត ព្រោះតែមានកាមជាហេតុ មានកាម ជាគ្រឿងប្រគល់ឲ្យទៅវិញ មានកាម ជាគ្រឿងផ្ចប់ផ្តើម ជាបច្ច័យនៃកាមទាំងពួងមែនពិត ឯានជាមនុស្សទាំងពួង កាន់យកន្លួងដោយនឹងខ្លែ កាន់យកន្លួងដែ ស្រែតបំពង់ព្រួញ ចូលទៅកាន់សង្គ្រាម ដែលលើកជាក្បួនទ័ព មកទាំងសន្ធាប់ កាលដែលគេបាញ់ព្រួញមកក្តី កាលដែលគេចួយលំពែងមកក្តី កាលដែលគេផ្ចាដាវមកក្តី ពួកមនុស្សទាំងនោះ ក៏បាញ់គ្នា ដោយព្រួញខ្លះ ចាក់គ្នាដោយលំពែងខ្លះ កាប់ក្បាលគ្នាដោយដាវខ្លះ ក្នុងសង្គ្រាមនោះ ពួកមនុស្សទាំងនោះ ដល់នូវសេចក្តីស្លាប់ខ្លះ ដល់នូវសេចក្តីទុក្ខស្ទើរតែនឹងស្លាប់ខ្លះ ក្នុងសង្គ្រាមនោះ ។ ម្នាលព្រះមហានាម នេះឯងជាទោស របស់កាមទាំងពួង ដែលបុគ្គលគប្បីឃើញដោយប្រាជ្ញាដ៏ក្អែក មានកាមជាហេតុ មានកាមជាគ្រឿងប្រគល់ឲ្យទៅវិញ មានកាមជាគ្រឿងផ្ចប់ផ្តើម ជាបច្ច័យនៃកាមទាំងពួងមែនពិត ។

(๒๑๖) បុន จបรំ มหาราช กาเมหิ

กามนิทานំ กามาธิกรณំ กามานเมว เหตุ

อสิจฺจมฺปิ หเรตฺวา ธนุกลาปំ สนฺธิยฺหิตฺวา อฑฺฒา-

เลยฺหาย ขุปการิเยา ปกฺขนฺทิตฺวา ขุ ฺสุปิ

จิตฺตมาเรยฺย สตฺติปิ จิตฺตมาเรยฺย อสีปิ

ปาเฏตฺวาเรยฺย เต ตตฺถ ขุ ฺสุหาปิ ปฏฺฐิ สตฺติยาปิ

ปฏฺฐิ ธกฺกณฺฑิยาปิ ขุ ฺสิงฺคิ อกฺขิกูเฏปิ ขุ ฺมนฺตา

อสิยาปิ เสียสิ ฺ ธิงฺคิ เต ตตฺถ มรณมฺปิ ตุณฺหีภาวิ

มรณมตฺตมฺปิ ขุ ฺกฺขำ ฯ อยมฺปิ มหาราช กามาทีน

อานิสงฺโส สนฺทิฏฺฐิโก ทุกฺขกฺขนฺโธ กามเหตุ

กามนิทานំ กามาธิกรณំ กามานเมว เหตุ ฯ

(๒๑๗) បុน จបรំ มหาราช กามเหตุ

กามนิทานំ กามาธิกรณំ กามานเมว เหตุ

(๔๑๖) ម្នាលព្រះពារមហានាម មួយទៀត ព្រោះតែមានកាម ជាហេតុ មានកាម ជាគ្រឿងប្រគល់ឲ្យទុរ្គតផល មានកាម ជាគ្រឿងផ្ចប់ផ្ចើម ជាបច្ច័យនៃកាមទាំងឡាយមែនពិត ឃានជាពួកមនុស្សទាំងនោះ កាន់យកទូវជាវេនីធីខែល កាន់ឆ្នូ សៀតបំពង់ព្រួញ ចូលទៅកាន់បន្ទាយ ដែលលាបបូកដោយជ្រាយអរ កាលដែលគេចាញ់ព្រួញមកក្តី កាលដែលគេបួយលំពែងមកក្តី កាលដែលគេជាំជាវឡើងក្តី ពួកមនុស្សទាំងនោះ ក៏ចាញ់គ្នាដោយប្រញាខ្លះ ចាក់គ្នាដោយលំពែងខ្លះ ចាបសាចជាក់គ្នាដោយអាចម៍គោជ្រាយខ្លះ ញាំញីគ្នា ដោយរនាស់ដៃកខ្លះ កាប់ក្បាលគ្នាដោយដាវខ្លះ ក្នុងបន្ទាយនោះ ពួកមនុស្សទាំងនោះ ដល់នូវសេចក្តីស្លាប់ខ្លះ ដល់នូវសេចក្តីទុក្ខស្ទើរតែនឹងស្លាប់ខ្លះ ក្នុងបន្ទាយនោះ ។ បពិត្រមហានាម នេះឯងជាទោស របស់កាមទាំងឡាយ ដែលបុគ្គលគប្បីឃើញថាន់ក្លែក ជាគំនរនៃទុក្ខ មានកាមជាហេតុ មានកាមជាគ្រឿងប្រគល់ឲ្យទុរ្គតផល មានកាមជាគ្រឿងផ្ចប់ផ្ចើម ជាបច្ច័យនៃកាមទាំងឡាយមែនពិត ។

(๔๑๗) ម្នាលព្រះពារមហានាម មួយទៀត ព្រោះតែមានកាមជាហេតុ មានកាមជាគ្រឿងប្រគល់ឲ្យទុរ្គតផល មានកាម ជាគ្រឿងផ្ចប់ផ្ចើម ជាបច្ច័យនៃកាមទាំងឡាយ មែនពិត មនុស្សទាំងឡាយ

សង្ខម្បិ ឆិន្ទន្តិ ដណ្ឌម្បិ ហារេន្តិ វិកោសាវិតានម្បិ
តិរោរដ្ឋំ បវេជ្ជេបិ តិដ្ឋន្តិ បរទារម្បិ គច្ឆន្តិ តថេវ
រាជានោ តហេត្វា វិវិធានិ កម្មការណានិ ការេន្តិ
តិសាមេបិ តានេន្តិ វេត្តេបិ តានេន្តិ អឌ្ឍទណ្ឌកេ-
តេបិ តានេន្តិ ។បេ។ ជោតិមាលិកេម្បិ តិរោ
ហត្ថម្បិ ឆិន្ទន្តិ តិរោ ឯរកវត្តិកម្បិ តិរោ
ចីរតិរាសិកេម្បិ តិរោ ឯណេយ្យកេម្បិ តិរោ
ពលិសមំសិកេម្បិ តិរោ តហាបណេម្បិ តិរោ
ទាភជនីយកេម្បិ តិរោ បលិឃបរិវត្តិកេម្បិ តិរោ
បលាលបីឋកេម្បិ តិរោ តត្តេនបិ តេលេន
ឱសិញ្ចន្តិ សុនខេហិបិ ទាបេន្តិ ជីវន្តម្បិ
សូលេ ឧត្តាសេន្តិ អសិនាបិ សីសំ ឆិន្ទន្តិ តេ

កំភាត់ខ្លួនដូចញាំងផ្លុះខ្លះ ឬទំខ្លះ កំហែងយកទ្រព្យក្នុងផ្ទះមួយៗខ្លះ ឈរស្កាត់ច្រកផ្លូវខ្លះ គប់កេងប្រវ័ញ្ចរបស់អ្នកដទៃខ្លះ ព្រោះពាលទាំងឡាយចាប់មនុស្សទាំងនោះបានហើយ ត្រាស់បង្គាប់ឲ្យធ្វើកម្មការណ៍ទាំងឡាយ មានប្រការផ្សេង ។ គឺឲ្យវាយដោយរំពាត់ខ្លះ ឲ្យវាយដោយផ្តៀងខ្លះ ឲ្យវាយដោយដំបងខ្លីខ្លះ ។បេ។ ធ្វើនូវសោតិមាលិកកម្ម[1] គឺអំពើដែលគេធ្វើខ្លួនមនុស្សឲ្យដូចជាផ្កាភ្ញីនិងខ្លះ ធ្វើនូវហត្ថប្បវ្ជោតិកកម្ម[2] គឺអំពើដែលគេដុតដៃខ្លះ ធ្វើនូវឯរកវត្តិកកម្ម[3] គឺអំពើដែលគេធ្វើឲ្យដូចជាពន្ធាត់ស្បែកពពែខ្លះ ធ្វើនូវចីរកវាសិកកម្ម[4] គឺអំពើដែលគេធ្វើ ឲ្យដូចជាគេស្លៀកសម្ពត់សម្បកឈើខ្លះ ធ្វើនូវឯណេយ្យកកម្ម[5] គឺអំពើដែលធ្វើ ឲ្យដូចជាដើមសត្វគ្រាយខ្លះ ធ្វើនូវពលិសមំសិកកម្ម[6] គឺអំពើដែលគេថ្កត់មាត់ដោយកាន់ឬសន្លួចខ្លះ ធ្វើនូវកហាបណកកម្ម[7] គឺអំពើដែលគេធ្វើ ឲ្យចុចសរីរៈប្រមាណប៉ុនកហាបណៈខ្លះ ធ្វើនូវខារាបដិច្ឆកកម្ម[8] គឺអំពើដែលគេយកទឹកផ្សារស្រោចខ្លះ ធ្វើបលិឃបរិវត្តិកម្ម[9] គឺអំពើដែលគេធ្វើឲ្យដូចជាគេបង្វិលដើមគុលឬសសរគោលខ្លះ ធ្វើនូវបលាលបីឋកកម្ម[10] គឺអំពើដែលគេធ្វើឲ្យដូចជាកណ្តាប់ចំបើនខ្លះ ស្រោចដោយប្រេងដែលក្តៅខ្លះ ឲ្យឆ្កែខាំខ្លះ ឲ្យដេកផ្ងារលើឈើអណ្តែតទាំងរស់ខ្លះ កាត់ក្បាលដោយដាវខ្លះ មនុស្សទាំងនោះ

១-២-៣-៤-៥-៦-៧-៨-៩-១០ ចូរមើលមហាទុក្ខក្ខន្ធសូត្រខាងដើមសូត្រនេះចុះ ។

ตตฺถ มรณามฺหิ ภิกฺขเว มรณามตฺตมฺหิ ทุกฺขํ ฯ
อยมฺหิ มหาภาม กายานุ อาธีนเว สงฺขฺยเกา
ทุกฺขกฺขนฺธา กายเหตุ กายนิทานํ กายาธิกรณํ
กายานเมว เหตุ ฯ

(๒๑๘) ปุน จปรํ มหาภาม กายเหตุ
กายนิทานํ กายาธิกรณํ กายานเมว เหตุ
กายเน ทุจฺจริตํ จรนฺติ วาจาย ทุจฺจริตํ จรนฺติ
มนสา ทุจฺจริตํ จรนฺติ เต กายเน ทุจฺจริตํ จริตฺวา
วาจาย ทุจฺจริตํ จริตฺวา มนสา ทุจฺจริตํ จริตฺวา
กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ
นิรยํ อุปปชฺชนฺติ ฯ อยมฺ หิ มหาภาม กายานุ
อาธีนเว สมฺมุยเกา ทุกฺขกฺขนฺธา กายเหตุ
กายนิทานํ กายาธิกรณา กายานเมว เหตุ ฯ

ក៏ដល់នូវសេចក្តីស្ងប់ខ្លះ ដល់នូវសេចក្តីទុក្ខស្ទើរតែនឹងស្ងប់ខ្លះ ក្នុងនោះ ។ បពិត្រមហានាម នេះឯងជាទោស របស់កាមទាំងឡាយ ដែលបុគ្គលគប្បីឃើញដោយប្រាកដ ជាគំនរនៃទុក្ខមានកាមជាហេតុ មានកាមជាគ្រឿងប្រគល់ឲ្យនូវផល មានកាមជាគ្រឿងផ្ដួចផ្ដើម ជាបច្ច័យនៃកាមទាំងឡាយមែនពិត ។

(๒๑๘) បពិត្រមហានាម មួយទៀត ព្រោះតែមានកាម ជាហេតុ មានកាម ជាគ្រឿងប្រគល់ឲ្យនូវផល មានកាមជាគ្រឿងផ្ដួចផ្ដើម ជាបច្ច័យនៃកាមទាំងឡាយមែនពិត ឯជនទាំងឡាយប្រព្រឹត្តទុច្ចរិតដោយកាយ ប្រព្រឹត្តទុច្ចរិតដោយវាចា ប្រព្រឹត្តទុច្ចរិតដោយចិត្ត ជនទាំងឡាយនោះ លុះប្រព្រឹត្តទុច្ចរិតដោយកាយ ប្រព្រឹត្តទុច្ចរិតដោយវាចា ប្រព្រឹត្តទុច្ចរិតដោយចិត្តហើយ លុះដល់បែកធ្លាយរាងកាយបន្ទាប់អំពីមរណៈទៅ ក៏ទៅកើតឯអបាយ ទុគ្គតិ វិនិបាត នរក ។ បពិត្រមហានាម នេះឯងជាទោស របស់កាមទាំងឡាយ ដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងសម្បរាយិកភព ជាគំនរនៃទុក្ខ មានកាមជាហេតុ មានកាមជាគ្រឿងប្រគល់ឲ្យនូវផល មានកាមជាគ្រឿងផ្ដួចផ្ដើម ជាបច្ច័យនៃកាមទាំងឡាយមែនពិត ។

สีหนาทวคฺเคสฺส จูฬทุกฺขกฺขนฺธสุตฺเต อตฺถวณฺณนา

(๒๑๙) ปจฺจตฺถิกาหิ มหาชาเม สมยิ กตเหตุ ปิหิตทฺวาเร ปวิสิตฺวา เตน หิ ตฺวเมว คจฺฉ สมเยน สมฺปหาเรน อตฺตานฺ ปาเตหิ ตาทิสาย อุฏฺฐานกาย เทวตาย อาสนปฺปฏิกฺขิตฺตา ทิปทคฺคมิตาย ตุณฺหี ตาย[๑] ๑ก[๒] กตฺตุกาย วิย เวทนาย เวทิยนฺโต ๆ อถ ขฺวาหิ[๓] มหาชาเม สายนฺหสมยิ ปฏิสลฺลานา วุฏฺฐิโต ยาว ปาสาทิกาย[๔] ตาทิสาย อุฏฺฐานกาย ยาว อตฺตานฺ[๕] เตนุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา เต อตฺตนฺ ปจฺจตฺถิเก เอตทวโจ กิฺจิ ตุมฺเห อาวุโส อตฺตานฺ อุฏฺฐเปถ ยาว ๆ[๖] อาสนปฺปฏิกฺขิตฺตา ทิปทคฺคมิตาย ตุณฺหี ตาย ๑ก กตฺตุกาย วิย เวทนาย เวทิยมานา ๆ เอวำ วุตฺเต มหาชาเม เต อตฺตนา มำ เอตทวโจ อตฺตานฺ อาวุโส ชานปทปุตฺตา สทฺทหฺย สทฺธาสมฺปทำ อุปาสิกำ ญาณสมฺปยุตฺตำ ปฏิภานวนฺตำ จรเต จ เมธิเต จ สุตฺตสฺส จ ปาตวสฺส จ สตตำ สมิตำ ญาณสมฺปยุตฺตำ ปฏิปชฺชนฺติ เสา

---

๑ ม. ตญฺจ ฯ ๒ ฉ.ม. ๑ภตินฺ ทิสฺวาติ ฯ ๓ ฉ.ม. อถโขหำ ฯ ๔ ฉ. ปสิตสิลปสฺสา ฯ ๕ ฉ.ม. เต อตฺตา ฯ ๖ ฉ ม. เอเววาติ ทิสฺวาติ ฯ

(៦១៩) បពិត្រមហានាម មានកាលសម័យមួយ តថាគត នៅក្នុងដំណក្កិដ្ឋកូដ ទៀបក្រុងវេរញ្ជនគ្រឹះ ។ សម័យនោះឯង ពួកនិគ្រន្ថជា ច្រើន ជាអ្នកឈរងើយ លើកែងកាឡសិលា ទៀបភ្នំឥសិគិលិ ជាអ្នក ឃាត់អាសនៈ តែងទទួលនូវវេទនា ជាទុក្ខដ៏ខ្លាំងក្លា ក្រហល់ក្រហាយ ដែលកើតអំពីសេចក្តីព្យាយាម ។ បពិត្រមហានាម គ្រានោះឯង តថាគតក្រោកអំពីទីសម្ងំ ក្នុងវេលាល្ងាច ហើយចូលទៅឯកាឡសិលា ខាងភ្នំឥសិគិលិ សំដៅទៅត្រង់ទីដែលពួកនិគ្រន្ថនៅ លុះចូលទៅដល់ ហើយ ក៏បានសួរពួកនិគ្រន្ថទាំងនោះ ដូច្នេះថា ម្នាលអាវុសោនិគ្រន្ថ ទាំងឡាយ ចុះព្រោះហេតុអ្វី បានជាអ្នកទាំងឡាយ នាំគ្នាឈរងើយ ឃាត់អាសនៈទទួលនូវវេទនាជាទុក្ខដ៏ខ្លាំងក្លា ក្រហល់ក្រហាយដែលកើត អំពីសេចក្តីព្យាយាមដូច្នេះ ។ បពិត្រមហានាម កាលតថាគតសួរ យ៉ាងនេះហើយ និគ្រន្ថទាំងនោះបាននិយាយតបពាក្យនេះនឹងតថាគតថា ម្នាលអាវុសោ និគ្រន្ថនាដបុត្រ (ជាគ្រូយើង) ជាអ្នកដឹងសព្វ ឃើញ សព្វ ប្តេជ្ញានូវញាណទស្សនៈ គឺការដឹងនឹងការឃើញ មិនមានសេស សល់ថា ក្នុងអញ កាលដើរក្តី ឈរក្តី ដេកលក់ក្តី ភ្ញាក់ឡើងក្តី ក៏មានញាណទស្សនៈតាំងស៊ប់ជានិច្ចមិនដែលដាច់ និគ្រន្ថនាដបុត្រនោះ

ឯវមាហ អត្តា ចោ វេទោ[1] និច្ចោ ធុវោ សស្សតិសមំ តេនេវ តថេវ ឋស្សតីតិ តត្ថ យំ ឯវមាហ អត្តា ចោ វេទោ[2] និច្ចោ ធុវោ សស្សតិសមំ តេនេវ តថេវ ឋស្សតីតិ ឥទមេត្ថ បដិសេធេតព្ពំ តត្ថ យំ ឯវមាហ អត្តា ចោ វេទោ

ពោលយ៉ាងនេះថា ម្នាលនិគ្រន្ថទាំងឡាយដ៏ចំរើន ចាបកម្មដែលអ្នកទាំងឡាយបានធ្វើហើយ កុងកាលមុនក៏មានដែរ អ្នកទាំងឡាយ ចូរញុំាងចាបកម្មនោះឲ្យសាបសូន្យទៅ ដោយអំពើតម្រង់ជាទុក្ករនេះ ក៏ការដែលអ្នកទាំងឡាយ សង្រួមដោយកាយ សង្រួមដោយវាចា សង្រួមដោយចិត្ត កុងអំពើដ៏តម្រង់នុ៎ះ កុងកាលឥឡូវនេះ នោះឈ្មោះថាមិនធ្វើនូវចាបកម្មតទៅ ព្រោះហេតុនោះ តម្ចាស់ទាំងឡាយដែលវិនាសទៅ ដោយសារសេចក្តីព្យាយាម ទាំងកម្មថ្មីទាំងឡាយដែលមិនបានធ្វើ ឈ្មោះថានឹងមិនមានការជាប់តាមតទៅ ព្រោះមិនមានការជាប់តាមតទៅ ឈ្មោះថានឹងអស់ទៅនៃកម្ម ព្រោះអស់ទៅនៃកម្ម ឈ្មោះថានឹងអស់ទៅនៃទុក្ខ ព្រោះអស់ទៅនៃទុក្ខ ឈ្មោះថានឹងអស់ទៅនៃវេទនា ព្រោះអស់ទៅនៃវេទនា ឈ្មោះថាទុក្ខទាំងពួងនឹងសាបសូន្យទៅ ក៏ពាក្យនោះឯងតែងគាប់ចិត្តផង គួរផង ដល់យើងទាំងឡាយ យើងទាំងឡាយ ជាអ្នកមានចិត្តរីករាយ ដោយពាក្យនោះ ។

(๒๔๐) បពិត្រមហានាម កាលនិគ្រន្ថទាំងឡាយ ពោលយ៉ាងនេះហើយ តថាគតក៏បានសួរពួកនិគ្រន្ថទាំងនោះ ដូច្នេះថា ម្នាលអាវុសោនិគ្រន្ថទាំងឡាយ ចុះអ្នកទាំងឡាយ ដឹងថា យើងទាំងឡាយធ្លាប់កើត កុងកាលមុន ឬមិនដឹងថា មិនធ្លាប់កើត កុងកាលមុនទេ ។

ឯតេ ហិនំ អាវុសោតិ[1] ។ តេ បន តុម្ហេ អាវុសោ
និគណ្ឋា ឯវមាហ អកតវេទ្យូ[2] មយំ បុព្ពេ អាសេកម្មំ
ន ភាគវន្តាតិ ។ ឯតេ ហិនំ អាវុសោតិ ។ តេ បន
តុម្ហេ អាវុសោ និគណ្ឋា ឯវមាហ ឯវរូបំ វ ឯវរូបំ
វ ចាបេកម្មំ អកតវន្តាតិ ។ ឯតេ ហិនំ អាវុសោតិ ។
តេ បន តុម្ហេ អាវុសោ និគណ្ឋា ឯវមាហ ឯត្តកំ វ
ទុក្ខំ និជ្ជិណ្ណំ ឯត្តកំ វ ទុក្ខំ និជ្ជរេតព្ពំ ឯត្តកម្ហិ
វ ទុក្ខេ និជ្ជិណ្ណេ សព្ពំ ទុក្ខំ និជ្ជិណ្ណំ ភវិស្សតីតិ ។
ឯតេ ហិនំ អាវុសោតិ ។ តេ បន តុម្ហេ អាវុសោ
និគណ្ឋា ឯវមាហ និដ្ឋេវ ឆម្ភេ អកុសលានំ ឆម្ភានំ
បហានំ កុសលានំ ឆម្ភានំ ឧបសម្បទន្តិ ។
ឯតេ ហិនំ អាវុសោតិ ។ តេ បន តុម្ហេ អាវុសោ
និគណ្ឋា ន ឯវមាហ អហាវុម្ហា មយំ បុព្ពេ

---

๑ ឧ.ម. អាវុសោ ។ ๒ ឧ.ម. អកតវេទី ។

និគ្រន្ថតាំងឮឆ្លើយតបថា ម្នាលអាវុសោ ដំណើរនេះយើងខ្ញុំមិនបានដឹងទេ ។ ម្នាលអាវុសោនិគ្រន្ថតាំងឮឆ្លើយ ចុះអ្នកតាំងឮឆ្លើយ ដឹងថា យើងតាំងឮឆ្លើយ បានធ្វើនូវបាបកម្មក្នុងកាលមុន ឬមិនដឹងថា មិនបានធ្វើនូវបាបកម្មក្នុងកាលមុនទេ ។ ម្នាលអាវុសោ ដំណើរនេះយើងខ្ញុំមិនបានដឹងទេ ។ ម្នាលអាវុសោនិគ្រន្ថតាំងឮឆ្លើយ ចុះអ្នកតាំងឮឆ្លើយ ដឹងថា យើងតាំងឮឆ្លើយ បានធ្វើនូវបាបកម្មមានសភាពយ៉ាងនេះខ្លះ យ៉ាងនោះខ្លះដូច្នេះដែរឬ ។ ម្នាលអាវុសោ ដំណើរនេះយើងខ្ញុំមិនបានដឹងទេ ។ ម្នាលអាវុសោនិគ្រន្ថតាំងឮឆ្លើយ ចុះអ្នកតាំងឮឆ្លើយ ដឹងថា ទុក្ខមានប្រមាណប៉ុណ្ណេះសាបសូន្យហើយឬ ទុក្ខមានប្រមាណប៉ុណ្ណេះគប្បីសាបសូន្យទៅឬ កាលបើទុក្ខមានប្រមាណប៉ុណ្ណេះសាបសូន្យហើយ ទុក្ខតាំងអស់ទំនឹងសាបសូន្យទៅដូច្នេះដែរឬ ។ ម្នាលអាវុសោ ដំណើរនេះយើងខ្ញុំមិនបានដឹងទេ ។ ម្នាលអាវុសោនិគ្រន្ថតាំងឮឆ្លើយ ចុះអ្នកតាំងឮឆ្លើយ ដឹងថា ក្នុងសាសនារបស់ពួកអ្នកមានការលះបង់នូវធម៌តាំងឮឆ្លើយជាអកុសល ញុំាងធម៌តាំងឮឆ្លើយជាកុសលឲ្យកើតឡើងក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះដូច្នេះដែរឬ ។ ម្នាលអាវុសោ ដំណើរនេះ យើងមិនបានដឹងទេ ។ ម្នាលអាវុសោនិគ្រន្ថតាំងឮឆ្លើយ បានពោលថា អ្នកតាំងឮឆ្លើយមិនដឹងថា យើងតាំងឮឆ្លើយច្បាប់កើតក្នុងកាលមុន

ន ភាវាយាតំ ន ជានាថ អតីតវត្ថុ មយំ ឬទ្ធេ
ភាវតាម្ហ ន ភាតីតវត្ថុតំ ន ជានាថ ឥវរូបំ វា ឥវរូបំ
ភាវតាម្ហ អតីតវត្ថុតំ ន ជានាថ ឯត្តកំ វា ឯត្តកំ
ឯដ្ឋិស្លាំ ឯត្តកំ វា ឧក្កំ ឯដ្ឋវេតព្ពំ ឯត្តកេ វា
ឧក្កេ ឯដ្ឋិស្លា សព្ពំ ឧក្កំ ឯដ្ឋិស្លាំ ភវិស្សតីតិ ន
ជានាថ ឯដ្ឋវ ឆម្ភេ អភុសលានំ ឆម្ភានំ បមាទំ
ភុសលានំ ឆម្ភានំ ឧបសម្ប្បទំ វា សច្ឆេ អាវុសោ
ឯតត្ថ យេ លោភេ លុទ្ធា លោហិតធារាលិនោ
ភុរុភេម្ហត្ថា មធុស្សុស្សុ បត្ថា ជាតា តេ ឯតច្ឆេស្សុ
បព្ពជ្ជត្តិតិ ។ ន ខោ អាវុសោ តោតម សុខេន សុខំ
អធិគន្តព្ពំ ឧក្កេន ខោ សុខំ អាវុសោ តោតម អធិ-
គន្តព្ពំ សុខេន ច អាវុសោ តោតម សុខំ អធិ-
គន្តព្ពំ អភវិស្ស ភជា មាតលោ សេនិយោ ពិម្ពិសារោ
សុខំ អធិគច្ឆេយ្យ ភជា មាតលោ សេនិយោ ពិម្ពិសារោ

បិនមែនថា បិនធ្លាប់កើតដូច្នេះទេ បិនដឹងថា យើងខាំងឡាយ បានធ្វើ
នូវបាបកម្មក្នុងកាលមុន បិនមែនថាមិនបានធ្វើដូច្នេះទេ បិនដឹងថា យើង
ខាំងឡាយបានធ្វើបាបកម្មមានសភាពយ៉ាងនេះខ្លះ យ៉ាងនោះខ្លះ ដូច្នេះទេ
បិនបានដឹងថា ទុក្ខមានប្រមាណប៉ុណ្ណេះសាបសូន្យហើយ ឬទុក្ខមានប្រ-
មាណប៉ុណ្ណេះគប្បីសាបសូន្យទៅ ឬក៏កាលបើទុក្ខ មានប្រមាណប៉ុណ្ណេះ
សាបសូន្យទៅហើយ ទុក្ខខាំងអស់ក៏នឹងសាបសូន្យទៅដូច្នេះទេ បិនបាន
ដឹងថា ក្នុងសាសនារបស់ពួកអ្នកមានការលះបង់នូវធម៌ខាំងឡាយ ជាអ-
កុសលញ៉ាំងធម៌ខាំងឡាយជាកុសលឲ្យកើតឡើងក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះដូច្នេះទេ
ម្នាលអាវុសោនិគ្រន្ថខាំងឡាយ កាលបើយ៉ាងនេះ មានតែជនខាំងឡាយ
ណា ក្នុងលោកដែលជាអ្នកមានមារយាទអាក្រក់ មានដៃប្រឡាក់ដោយ
ឈាម មានការងារអាក្រក់ ជនខាំងនោះលុះបានកើតមកជាមនុស្សក្នុង
កាលជាខាងក្រោយ ក៏បួសក្នុងពួកនិគ្រន្ថទៀតឬអ្វី ។ ពួកនិគ្រន្ថឆ្លើយតប
ថា អាវុសោគោតម បុគ្គលនឹងត្រូវបាននូវសេចក្តីសុខ ដោយសារសេចក្តី
សុខតែមួយងាយទេ អាវុសោគោតម បុគ្គលនឹងត្រូវបាននូវសេចក្តីសុខ
ដោយសារសេចក្តីទុក្ខក៏មាន អាវុសោគោតម បុគ្គលនឹងត្រូវបាននូវសេចក្តី
សុខ ដោយសារសេចក្តីសុខក៏មាន ដូចព្រះបាទមាគធសេនិយពិម្ពិសារ-
រាជ ទ្រង់សោយនូវសេចក្តីសុខ ព្រះបាទមាគធសេនិយពិម្ពិសាររាជ

សុខវិហារវិតក្កោ អាយស្មតោ គោតមេនាតិ ។ អដ្ឋា-
យស្មន្តោ ឯតទវោចុំ សមាសភ អម្ហាកំ សត្ថា ភគវា
ភាសិតា ឯ ខោ អាវុសោ គោតម សុខេន សុខំ អធិ-
គន្តព្ពំ ទុក្ខេន ខោ សុខំ អធិគន្តព្ពំ សុខេន ច អាវុ-
សោ គោតម សុខំ អធិគន្តព្ពំ អភវិស្ស រាជា មាគណ្ឌោ
សេនិយោ ពិម្ពិសារោ សុខំ អធិគច្ឆេយ្យ រាជា មាគណ្ឌោ
សេនិយោ ពិម្ពិសារោ សុខវិហារវិតក្កោ អាយស្មតោ គោត-
មេនាតិ អបិច អហាមេវ តត្ថ បដិបុច្ឆិតព្ពោ តោ ខោ
អាយស្មន្តំ សុខវិហារវិតក្កោ រាជា ភ មាគណ្ឌោ សេនិ-
យោ ពិម្ពិសារោ អាយស្មា ភ គោតមោតិ ។ អដ្ឋាវុសោ
គោតម អម្ហាកំ សមាសា អម្ហាកំ សត្ថា ភគវា ភាសិតា
ឯ ខោ អាវុសោ គោតម សុខេន សុខំ អធិគន្តព្ពំ
ទុក្ខេន ខោ សុខំ អធិគន្តព្ពំ សុខេន ច អាវុសោ
គោតម សុខំ អធិគន្តព្ពំ អភវិស្ស រាជា មាគណ្ឌោ
សេនិយោ ពិម្ពិសារោ សុខំ អធិគច្ឆេយ្យ រាជា មាគណ្ឌោ

សីហនាទវគ្គ ចូឡទុក្ខក្ខន្ធសូត្រ ពោលអំពីការពោជាសុខនិលើសលុប

ទ្រង់គង់នៅជាសុខលើសលុបជាងព្រះគោតមដ៏មានអាយុ ។ តថាគត
តបថា ពួកនិគ្រន្ថដ៏មានអាយុ មិនបានពិចារណា ហើយស្រាប់តែ
ពោលវាចាដោយរហ័សថា អាវុសោគោតម បុគ្គលនឹងត្រូវបាននូវសេច-
ក្តីសុខ ដោយសារសេចក្តីសុខតែម្យ៉ាងក៏ទេ បុគ្គលនឹងត្រូវបាននូវ
សេចក្តីសុខ ដោយសារសេចក្តីទុក្ខក៏មាន អាវុសោគោតម បុគ្គលនឹងត្រូវ
បាននូវសេចក្តីសុខ ដោយសារសេចក្តីសុខក៏មាន ដូចព្រះចុទមាគធ-
សេនិយពិម្ពិសារពាជ ទ្រង់សោយនូវសេចក្តីសុខ ព្រះចុទមាគធសេនិយ-
ពិម្ពិសារពាជ ទ្រង់គង់នៅជាសុខលើសលុបជាងព្រះគោតមដ៏មានអាយុ
ដូច្នេះ ចំណែកខាងតថាគតឯង គង់មានគេសាកសួរក្នុងដំណើរនុ៎ះថា
បណ្តាអ្នកដ៏មានអាយុទាំងឡាយ ចុះព្រះចុទមាគធសេនិយពិម្ពិសារពាជ
និងព្រះគោតមដ៏មានអាយុ នរណានៅជាសុខជាង ។ ពួកនិគ្រន្ថឆ្លើយ
តបថា អាវុសោគោតម ពួកយើងខ្ញុំពិតជាមិនបានពិចារណាហើយស្រាប់
តែពោលវាចាដោយរហ័សថា អាវុសោគោតម បុគ្គលនឹងត្រូវបាននូវ
សេចក្តីសុខ ដោយសារសេចក្តីសុខតែម្យ៉ាងក៏ទេ បុគ្គលនឹងត្រូវបាននូវ
សេចក្តីសុខ ដោយសារសេចក្តីទុក្ខក៏មាន អាវុសោគោតម បុគ្គល
នឹងត្រូវបាននូវសេចក្តីសុខ ដោយសារសេចក្តីសុខក៏មាន ដូចព្រះចុទ
មាគធសេនិយពិម្ពិសារពាជ ទ្រង់សោយនូវសេចក្តីសុខ ព្រះចុទមាគធ-

เสนิเยน พิมฺพิสาเร สุขวิหารินฺเร อายสฺมนฺตา โคตมเกน อปิจ ตาทิสานเมว อรหนฺตานเมว มยํ อายสฺมนฺตานํ โคตมานํ ปุญฺญาย โคตฺตมฺหา ขา อายสฺมนฺตานเมว สุขวิหารินฺเร ภณฺฑา ปาฏิกงฺขา เสนิเยน พิมฺพิสาเร อายสฺมา ปิ โคตโมติ ฯ เตนหาวุโส ภิกฺขเว ตุมฺเหหิ[1] เตสฺเจว ปฏิปุจฺฉิสฺสามิ ยถา วา เม เวยฺยากเรยฺยาถ ตถา หิ ปน ภควา ปญฺญาปารมิปฺปตฺโต ตุมฺเหหิ เจว มญฺญติ วุโส ภิกฺขเว ปโหติ ภณฺฑา มาคเณน เสนิเยน พิมฺพิสาเร อภิญฺญาตาย ปริสาย อาคาสมาเณน ปิณฺฑาย ปวิสิตฺวา ฉกฺขตฺตุมฺปิ ปฏิสนฺธิวิญฺญาณสฺส ปติฏฺฐาย ฯ เตน หิ ภควา ตุมฺเหหิ เจว มญฺญติ วุโส ภิกฺขเว ปโหติ ภณฺฑา มาคเณน เสนิเยน พิมฺพิสาเร อภิญฺญาตาย ปริสาย อาคาสมาเณน ปิณฺฑาย ปวิสิตฺวา ปิ ปฏิสนฺธิวิญฺญาณสฺส ปติฏฺฐาย... ปญฺจ ปฏิสนฺธิวิญฺญาณสฺส ปติฏฺฐาย... ทสปิ ปฏิสนฺธิวิญฺญาณสฺส ปติฏฺฐาย... วีสมฺปิ

---

๑ ฉ.ม. ตุมฺเหหิ ฯ

សេនិយពិម្ពិសារជ ទ្រង់គង់នៅជាសុខលើសលុប ជាជ័ព្រះគោតមដ៏មានអាយុដូច្នេះមែនហើយ តែថាដំណើរនុះបួលលើកទុកសិនចុះ ឥឡូវនេះ ពួកខ្ញុំនឹងសូមសួរព្រះគោតមដ៏មានអាយុថា បណ្តាអ្នកដ៏មានអាយុទាំងឡាយ ចុះព្រះចុាទមាគធសេនិយពិម្ពិសារជ នឹងព្រះគោតមដ៏មានអាយុ នរណានៅជាសុខជាង ។ តថាគតនឹងថា ម្នាលអាវុសោនក្រុន្ទទាំងឡាយ បើដូច្នោះ តថាគតនឹងត្រឡប់សួរអ្នកទាំងឡាយក្នុងរឿងនោះវិញ អ្នកទាំងឡាយ ចូលចិត្តយ៉ាងណា គប្បីព្យាករឿងនោះយ៉ាងនោះចុះ ម្នាលអាវុសោនក្រុន្ទទាំងឡាយ ចុះអ្នកទាំងឡាយសំគាល់សេចក្តីនោះថា ដូចម្តេច ព្រះចុាទមាគធសេនិយពិម្ពិសារជ ទ្រង់អាចមិនកំរើតព្រះកាយ មិនពោលព្រះវាចា ប្រថាប់នៅ សោយសេចក្តីសុខតែម្យ៉ាង អស់ ៧ យប់ ៧ ថ្ងៃបានឬទេ ។ ពួកនក្រុន្ទតបថា ម្នាលអាវុសោ មិនបានទេ ។ តថាគតសួរថា ម្នាលអាវុសោនក្រុន្ទទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយសំគាល់សេចក្តីនោះថាដូចម្តេច ព្រះចុាទមាគធសេនិយពិម្ពិសារជ ទ្រង់មិនអាចកំរើតព្រះកាយ មិនពោលព្រះវាចា ប្រថាប់នៅ សោយចំពោះនូវសេចក្តីសុខតែម្យ៉ាងអស់ ៦ យប់ ៦ ថ្ងៃ... អស់ ៥ យប់ ៥ ថ្ងៃ... អស់ ៤ យប់ ៤ ថ្ងៃ... អស់ ៣ យប់ ៣ ថ្ងៃ... អស់ ២

สีหนาทวคฺคสฺส ทุฬฺหธมฺมสุตฺตนฺตสุภาวิตภาวกถา

รตฺตินฺทิวนฺ... ฯเปฯ รตฺตินฺทิวานิ ฯเปฯ สตวสฺสานิ ปญฺจสุ ฐาเนสุ วิหารนฺติ ฯ เอตา หิ อาวุโสติ ฯ อยญฺหิ เหตุ อาวุโส ภิกฺขุ ปโหติ อนิจฺจมาเนน ตาเยน อาสวานนฺติ ฯเปฯ รตฺตินฺทิวานิ ฯเปฯ สตวสฺสานิ ปญฺจสุ ฐาเนสุ วิหารนฺติ ฯ อยญฺหิ เหตุ อาวุโส ภิกฺขุ ปโหติ อนิจฺจมาเนน ตาเยน อาสวานนฺติ ฯเปฯ ทฺเว รตฺตินฺทิวานิ... ตีณิ รตฺตินฺทิวานิ... จตฺตาริ รตฺตินฺทิวานิ... ปญฺจ รตฺตินฺทิวานิ... ฉ รตฺตินฺทิวานิ... สตฺต รตฺตินฺทิวานิ ฯเปฯ สตวสฺสานิ ปญฺจสุ ฐาเนสุ วิหารนฺติ ฯ ตตฺถ กตมา อาวุโส ภิกฺขุ ปญฺญาวิมุตฺโต ปุคฺคโล วุจฺจติ ฯ ยสฺส โข ภิกฺขุโน ปญฺจ นีวรณา ปหีนา สมุจฺฉินฺนมูลา ตาลาวตฺถุกตา อนภาวงฺกตา อายตึ อนุปฺปาทธมฺมา ฯ ยสฺส โข ภิกฺขุโน ปญฺจ โอรมฺภาคิยานิ สญฺโญชนานิ ปหีนานิ สมุจฺฉินฺนมูลานิ ตาลาวตฺถุกตานิ อนภาวงฺกตานิ อายตึ อนุปฺปาทธมฺมานิ ฯ อยญฺหิ เหตุ อาวุโส ภิกฺขุ ปโหติ อนิจฺจมาเนน ตาเยน อาสวานนฺติ ฯเปฯ รตฺตินฺทิวานิ ฯเปฯ สตวสฺสานิ ปญฺจสุ ฐาเนสุ วิหารนฺติ ฯ ตตฺถ กตมา อาวุโส ภิกฺขุ ปญฺญาวิมุตฺโต ปุคฺคโล วุจฺจติ ฯ ยสฺส โข ภิกฺขุโน ปญฺจ นีวรณา ปหีนา สมุจฺฉินฺนมูลา ตาลาวตฺถุกตา อนภาวงฺกตา อายตึ อนุปฺปาทธมฺมา ฯ ยสฺส โข ภิกฺขุโน ปญฺจ โอรมฺภาคิยานิ สญฺโญชนานิ ปหีนานิ สมุจฺฉินฺนมูลานิ ตาลาวตฺถุกตานิ อนภาวงฺกตานิ อายตึ อนุปฺปาทธมฺมานิ ฯ อยญฺหิ เหตุ อาวุโส ภิกฺขุ ปโหติ อนิจฺจมาเนน ตาเยน อาสวานนฺติ ฯ

ทุฬฺหธมฺมสุตฺตนฺต จตุตฺถ นิฏฺฐิต ฯ

---

๑ ฉ. ก ฯ

យប់ ២ ថ្ងៃ... អស់ ១ យប់ ១ ថ្ងៃបានឬទេ ។ ពួកនិគ្រន្ថទូលឆ្លើយតបថា ម្នាលអាវុសោមិនបានទេ ។ តថាគតពោលថា ម្នាលអាវុសោនិគ្រន្ថទាំងឡាយ តថាគតហ្នឹងឯង ទើបអាចមិនកំរើកកាយ មិនពោលវាចា សោយចំពោះនូវសេចក្តីសុខអស់ ១ យប់ ១ ថ្ងៃបាន ។ ម្នាលអាវុសោនិគ្រន្ថទាំងឡាយ តថាគតហ្នឹងឯង ទើបអាចមិនកំរើកកាយ មិនពោលវាចា សោយចំពោះនូវសេចក្តីសុខ អស់ ២ យប់ ២ ថ្ងៃ... អស់ ៣ យប់ ៣ ថ្ងៃ... អស់ ៤ យប់ ៤ ថ្ងៃ... អស់ ៥ យប់ ៥ ថ្ងៃ... អស ៦ យប់ ៦ ថ្ងៃ... អស់ ៧ យប់ ៧ ថ្ងៃបាន ។ ម្នាលអាវុសោនិគ្រន្ថទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយសំគាល់សេចក្តីនោះថាដូចម្តេច កាលបើហេតុយ៉ាងនេះមានហើយ ព្រះបាទមាគធសេនិយពិម្ពិសារពោធនឹងតថាគត នរណាទៅជាសុខជាង ។ ពួកនិគ្រន្ថទាំងឡាយឆ្លើយតបថា កាលបើហេតុយ៉ាងនេះមានហើយ ព្រះគោតមដ៏មានអាយុ ព្រះអង្គតែងគង់ទៅជាសុខ លើសលុបជាងព្រះបាទមាគធសេនិយពិម្ពិសារពោធ ។ លុះព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់នូវព្រះសូត្រនេះចប់ហើយ មហានាមសក្យពោធ ក៏មានព្រះហឫទ័យទទួលអំណរត្រេកអរបំពោះភាសិតនៃព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ ចូឡទុក្ខក្ខន្ធសូត្រ ទី ៤ តែប៉ុណ្ណោះ ។

បញ្ចមំ អង្គុមាឆសុត្តំ

(២២១) ឯវម្មេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ អង្គេសុ វិហរតិ សុំសុមារគិរេ ភេសកឡាវនេ មិគទាយេ ។ តត្រខោ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ ភិក្ខូ អាមន្តេសិ អាវុសោ ភិក្ខវោតិ ។ អាវុសោតិ ខោ តេ ភិក្ខូ អាយស្មតោ មហាមោគ្គល្លានស្ស បច្ចស្សោសុំ ។

(២២២) អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ ឯតទវោច បភាវតិ ខេមំ អាវុសោ ភិក្ខវោ វន្ទន្តុ មំ អាយស្មន្តោ វចនីយោម្ហិ អាយស្មន្តោហិតិ សោ ច ភោតិ ឧព្ពេជោ នោវចសុត្តករណាហិ ឆម្មេហិ សមង្គីតតោ អក្ខមោ អប្បទក្ខិណាគ្គាហី អនុសាសនី អជខោ[1] សត្រញ្ញូ-ចារី ន ខេវវន្តំ មញ្ញិ ន ច អនុសាសិតព្ពំ មញ្ញិ ន ច តស្មិំ បុគ្គលេ វិស្សាសំ អាបជ្ជិតព្ពំ មញ្ញិ ។ កតមេ ចាវុសោ នោវចសុត្តករណា ឆម្មា ។ ឥធាវុសោ

---

១ ឱ.ម. ភោ ធំ ។

អនុមានសូត្រ ទី ៥

(៦៦១) ខ្ញុំបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមហា-
មោគ្គល្លានដ៏មានអាយុ នៅក្នុងកោសកឡាវ័ន ជាទីឲ្យនូវអភ័យដល់ពួក
សត្វម្រឹគ ដ៏តក្រៃលែងសុំសុមារគិរៈ ក្នុងកគ្គជនបទ ។ លំដាប់នោះឯង
ព្រះមហាមោគ្គល្លានដ៏មានអាយុហៅកិក្កឹតាំងឡាយ ដែលនៅក្នុងទីនោះ
ឯងថា ម្នាលកិក្កឹតាំងឡាយដ៏មានអាយុ ។ កិក្កឹតាំងនោះបានទទួល
តបពាក្យព្រះមហាមោគ្គល្លានដ៏មានអាយុថា ព្រះករុណា ។

(៦៦២) ព្រះមហាមោគ្គល្លានដ៏មានអាយុ បានពោលពាក្យនេះថា
ម្នាលអាវុសោតាំងឡាយ បើកិក្កឹបវរណាថា សូមលោកដ៏មានអាយុតាំង
ឡាយប្រឹនប្រដៅខ្ញុំចុះ ខ្ញុំដរបុគ្គលដែលលោកដ៏មានអាយុតាំងឡាយគួរ
ស្តីថាបានដូច្នេះ តែកិក្កឹនោះទៅជាអ្នកដែលគេប្រដៅបានដោយក្រ ប្រ
កបដោយធម៌ដែលធ្វើឲ្យជាអ្នកប្រដៅក្រ ជាអ្នកមិនចេះអត់ធន់ ជាអ្នកមិន
កាន់យកនូវពាក្យប្រដៅដោយចំណែកខាងស្តាំ កាលបើដូច្នេះ សព្រហ្ម-
ចារីបុគ្គលតាំងឡាយ តែងសំគាល់នូវកិក្កឹនោះថាជាអ្នកមិនគួរស្តីថាផង
សំគាល់ថា មិនគួរប្រឹនប្រដៅផង សំគាល់ថាមិនគួរដល់នូវសេចក្តីសន្ទ
ស្នាលក្នុងបុគ្គលនោះផង ។ ម្នាលអាវុសោតាំងឡាយ ចុះធម៌
ដែលធ្វើឲ្យជាអ្នកប្រដៅក្រតើដូចម្តេចខ្លះ ។ ម្នាលអាវុសោតាំងឡាយ

ភិក្ខុ ឆាឡិទ្ធោ ហោតិ ឆាឡិកានំ ឥទ្ធានំ វសេន្តោ យមហ្យាវុសោ ភិក្ខុ ឆាឡិទ្ធោ ហោតិ ឆាឡិកានំ ឥទ្ធានំ វសេន្តោ អយម្បិ ធម្មោ ទោវចស្សការណោ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ ភិក្ខុ អត្តុក្កំសកោ ហោតិ បរវម្ភី យមហ្យាវុសោ ភិក្ខុ អត្តុក្កំសកោ ហោតិ បរវម្ភី អយម្បិ ធម្មោ ទោវចស្សការណោ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ ភិក្ខុ កោធនោ ហោតិ កោធាភិភូតោ យមហ្យាវុសោ ភិក្ខុ កោធនោ ហោតិ កោធាភិភូតោ អយម្បិ ធម្មោ ទោវចស្សការណោ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ ភិក្ខុ កោធនោ ហោតិ កោធហេតុ ឧបនាហី យមហ្យាវុសោ ភិក្ខុ កោធនោ ហោតិ កោធហេតុ ឧបនាហី អយម្បិ ធម្មោ ទោវចស្សការណោ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ ភិក្ខុ កោធនោ ហោតិ កោធហេតុ អភិសង្ខី[1] យមហ្យាវុសោ ភិក្ខុ កោធនោ ហោតិ កោធហេតុ អភិសង្ខី អយម្បិ ធម្មោ

---

๑ ឧ.ម. អភិសង្ខី ។

(ធម៌ដែលធ្វើឲ្យជាអ្នកប្រដៅក្រនោះមាន១៦យ៉ាងគឺ) ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកមានសេចក្តីប្រាថ្នាលាមក លុះក្នុងអំណាចនៃសេចក្តីប្រាថ្នាលាមក ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ត្រង់ដែលភិក្ខុ ជាអ្នកមានសេចក្តីប្រាថ្នាលាមក លុះក្នុងអំណាចនៃសេចក្តីប្រាថ្នាលាមក នេះឯងជាធម៌ដែលធ្វើឲ្យជាអ្នកប្រដៅក្រ ១ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀត ភិក្ខុជាអ្នកលើកខ្លួនឯងបន្ទុះបង្អាប់អ្នកដទៃ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ត្រង់ដែលភិក្ខុជាអ្នកលើកខ្លួនឯង បន្ទុះបង្អាប់អ្នកដទៃ នេះឯងជាធម៌ដែលធ្វើឲ្យជាអ្នកប្រដៅក្រ ១ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀត ភិក្ខុជាអ្នកក្រោធ ជាអ្នកមានសេចក្តីក្រោធគ្របសង្កត់ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ត្រង់ដែលភិក្ខុជាអ្នកក្រោធ ជាអ្នកមានសេចក្តីក្រោធគ្របសង្កត់ នេះឯងជាធម៌ដែលធ្វើឲ្យជាអ្នកប្រដៅក្រ ១ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀត ភិក្ខុជាអ្នកក្រោធ ជាអ្នកចងគំនុំព្រោះសេចក្តីក្រោធជាហេតុ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ត្រង់ដែលភិក្ខុជាអ្នកក្រោធ ជាអ្នកចងគំនុំព្រោះសេចក្តីក្រោធជាហេតុ នេះឯងជាធម៌ដែលធ្វើឲ្យជាអ្នកប្រដៅក្រ ១ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀត ភិក្ខុជាអ្នកក្រោធ ជាអ្នកដេរប្រទេច ព្រោះសេចក្តីក្រោធជាហេតុ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ត្រង់ដែលភិក្ខុជាអ្នកក្រោធ ជាអ្នកដេរប្រទេច ព្រោះសេចក្តីក្រោធជាហេតុ នេះឯងជាធម៌

នោវចស្សុករណា ។ បុន ចបរំ អាវុសោ ភិក្ខុ គោ-
ឆនោ ហោតិ គោឆសាមន្តំ ភិចំ និច្ចារេតា យមប្ប៉ាវុសោ
ភិក្ខុ គោឆនោ ហោតិ គោឆសាមន្តំ ភិចំ និច្ចារេតា
អយេម្ប៉ិ ឆម្មោ នោវចស្សុករណា ។ បុន ចបរំ
អាវុសោ ភិក្ខុ ចុនិតោ ចោឆនកេន ចោឆកំ បដិប្ប៉រតិ
យមប្ប៉ាវុសោ ភិក្ខុ ចុនិតោ ចោឆនកេនចោឆកំ បដិប្ប៉រតិ
អយេម្ប៉ិ ឆម្មោ នោវចស្សុករណា ។ បុន ចបរំ អាវុ-
សោ ភិក្ខុ ចុនិតោ ចោឆនកេន ចោឆកំ អប្ប៉សាឆេតិ
យេមប្ប៉ាវុសោ ភិក្ខុ ចុនិតោ ចោឆនកេន ចោឆកំ អប្ប៉-
សាឆេតិ អយេម្ប៉ិ ឆម្មោ នោវចស្សុករណា ។ បុន
ចបរំ អាវុសោ ភិក្ខុ ចុនិតោ ចោឆនកេន ចោឆកស្ស
បច្ចាភេបេតិ យមប្ប៉ាវុសោ ភិក្ខុ ចុនិតោ ចោឆនកេន
ចោឆកស្ស បច្ចាភេបេតិ អយេម្ប៉ិ ឆម្មោ នោវចស្ស-
ករណា ។ បុន ចបរំ អាវុសោ ភិក្ខុ ចុនិ-
តោ ចោឆនកេន ចោឆកំ អញ្ញេនញ្ញំ បដិចរតិ
ពហិទ្ធាកថំ អបនាមេតិ កោបញ្ច នោសញ្ច

ដែលធ្វើឲ្យជាអ្នកប្រជៀវក្រ ១ ។ ម្នាលអាវុសោទាំង២ឲ្យ មួយទៀត កំពុង
ជាអ្នកក្រោធ ជាអ្នកបញ្ចេញវាចាជាតិសេចក្តីក្រោធ ម្នាលអាវុសោទាំង
២ឲ្យ ត្រង់ដែលកំពុងជាអ្នកក្រោធ ជាអ្នកបញ្ចេញវាចាជាតិសេចក្តីក្រោធ
នេះឯងជាធម៌ដែលធ្វើឲ្យជាអ្នកប្រជៀវក្រ ១ ។ ម្នាលអាវុសោទាំង២ឲ្យ
មួយទៀត កំពុងដែលត្រូវកំពុងអ្នកចោទចោទហើយ ក៏ចឹងតបតនឹងកំពុងអ្នក
ចោទវិញ ម្នាលអាវុសោទាំង២ឲ្យ ត្រង់ដែលកំពុងដែលត្រូវកំពុងអ្នកចោទ
ចោទហើយក៏ចឹងតបតនឹងកំពុងអ្នកចោទវិញ នេះឯងជាធម៌ដែលធ្វើឲ្យជាអ្នក
ប្រជៀវក្រ ១ ។ ម្នាលអាវុសោទាំង២ឲ្យ មួយទៀត កំពុងដែលត្រូវកំពុងអ្នក
ចោទ ចោទហើយកំបណ្តេញកំពុងអ្នកចោទវិញ ម្នាលអាវុសោទាំង២ឲ្យ
ត្រង់ដែលកំពុងត្រូវកំពុងអ្នកចោទចោទហើយ កំបណ្តេញកំពុងអ្នកចោទវិញ នេះ
ឯងជាធម៌ធ្វើឲ្យជាអ្នកប្រជៀវក្រ ១ ។ ម្នាលអាវុសោទាំង២ឲ្យ មួយទៀត
កំពុងដែលត្រូវកំពុងអ្នកចោទៗហើយនិយាយគ្របសង្កត់កំពុងអ្នកចោទវិញ ម្នាល
អាវុសោទាំង២ឲ្យ ត្រង់ដែលកំពុងត្រូវកំពុងអ្នកចោទៗហើយ កំនិយាយ
គ្របសង្កត់កំពុងអ្នកចោទវិញ នេះឯងជាធម៌ដែលធ្វើឲ្យជាអ្នកប្រជៀវក្រ ១ ។
ម្នាលអាវុសោទាំង២ឲ្យ មួយទៀតកំពុងដែលត្រូវកំពុងអ្នកចោទចោទហើយ
កំនិយាយបន្ទោបង្អន់ខ្សែកំពុងអ្នកចោទ ដោយហេតុដទៃ ឬពាក្យផ្សេងៗ
និយាយគេចវៃដោយសំដីខាងក្រៅ ធ្វើសេចក្តីក្រោធ សេចក្តីប្រទូស្ត

អប្បដ្ឋយញ្ច ភាតុកភេតំ យេមប្បវុសោ តំក្ខុ ចុន្ទិតោ ភោនកេន ភោនកំ អញ្ញេនញ្ញំ បដិចរតំ ពហិទ្ធាកថំ អបនាមេតំ តោបញ្ច នោសញ្ច អប្បដ្ឋយញ្ច ភាតុក-ភេតំ អយម្បិ ធម្មោ នោវចស្សការណា ។ បុន ចបរំ អាវុសោ តំក្ខុ ចុន្ទិតោ ភោនកេន អបនានេ ន សម្បាយតំ យេមប្បវុសោ តំក្ខុ ចុន្ទិតោ ភោនកេន អបនានេ ន សម្បាយតំ អយម្បិ ធម្មោ នោវ-ចស្សការណា ។ បុន ចបរំ អាវុសោ តំក្ខុ មក្ខី ហោតំ បឡាសី យេមប្បវុសោ តំក្ខុ មក្ខី ហោតំ បឡាសី អយម្បិ ធម្មោ នោវចស្សការណា ។ បុន ចបរំ អាវុសោ តំក្ខុ ឥស្សុកី ហោតំ មច្ឆរី យេមប្ប-វុសោ តំក្ខុ ឥស្សុកី ហោតំ មច្ឆរី អយម្បិ ធម្មោ នោវចស្សការណា ។ បុន ចបរំ អាវុសោ តំក្ខុ សឋោ ហោតំ មាយាវី យេមប្បវុសោ តំក្ខុ សឋោ ហោតំ មាយាវី អយម្បិ ធម្មោ នោវចស្សការណា ។

ទីឯសេចក្តីអាក់អន់ចិត្តឲ្យប្រាកដដូច្នេះ ម្នាលអាវុសោ ចាំដល្បាយ ត្រង់ដែលកិកូ្ខត្រូវអ្នកឱាទ ឱាទហើយ ក៏និយាយបន្ទោបន្ទប់នូវកិកូ្ខអ្នកឱាទដោយហេតុដទៃ ពាក្យផ្សេង ។ និយាយគេចកែដោយសំដីខាងក្រៅ ធ្វើសេចក្តីក្រោធ សេចក្តីប្រទូស្ត ទីឯសេចក្តីអាក់អន់ចិត្តឲ្យប្រាកដដូច្នេះនេះឯងជាធម៌ដែលធ្វើឲ្យជាអ្នកប្រដៅក្រ ១ ។ ម្នាលអាវុសោចាំដល្បាយ មួយទៀត កិកូ្ខដែលត្រូវកិកូ្ខអ្នកឱាទ ឱាទហើយ មិនធ្វើយកទីដំណើរបស់ខ្លួន ម្នាលអាវុសោចាំដល្បាយ ត្រង់ដែលកិកូ្ខត្រូវកិកូ្ខអ្នកឱាទ ឱាទហើយ ក៏មិនធ្វើយកទីដំណើរបស់ខ្លួន នេះឯងជាធម៌ដែលធ្វើឲ្យជាអ្នកប្រដៅក្រ ១ ។ ម្នាលអាវុសោចាំដល្បាយ មួយទៀត កិកូ្ខជាអ្នកលុបគុណគេ ជាអ្នកប្រឡងវាសនា ម្នាលអាវុសោចាំដល្បាយ ត្រង់ដែលកិកូ្ខជាអ្នកលុបគុណគេ ជាអ្នកប្រឡងវាសនា នេះឯងជាធម៌ដែលធ្វើឲ្យជាអ្នកប្រដៅក្រ ១ ។ ម្នាលអាវុសោចាំដល្បាយ មួយទៀត កិកូ្ខជាអ្នកប្រណែន ជាអ្នកកំណាញ់ ម្នាលអាវុសោចាំដល្បាយ ត្រង់ដែលកិកូ្ខជាអ្នកប្រណែន ជាអ្នកកំណាញ់ នេះឯងជាធម៌ដែលធ្វើឲ្យជាអ្នកប្រដៅក្រ ១ ។ ម្នាលអាវុសោចាំដល្បាយ មួយទៀត កិកូ្ខជាអ្នកអួតអាង ជាអ្នកមានពុតមាយា ម្នាលអាវុសោចាំដល្បាយ ត្រង់ដែលកិកូ្ខជាអ្នកអួតអាង ជាអ្នកនមាពុតមាយា នេះឯងជាធម៌ដែលធ្វើឲ្យជាអ្នកប្រដៅក្រ ១ ។

បុន ចបរំ អាវុសោ កិំភិក្ខុ ឯវំ ជានាតិ អតីតាឝ
យម្បាវុសោ កិំភិក្ខុ ឯវំ ជានាតិ អតីតាឝ អយម្បិ
ឝម្មោ នោវឝសฺสករណោ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ
កិំភិក្ខុ សឝฺឆដฺឌិតមាសិ យោតំ អាឝានគฺគាហិ ឝុបฺប-
ដิឝิสฺสគฺគេ យម្បាវុសោ កិំភិក្ខុ សឝฺឆដฺឌិតមាសិ យោតំ
អាឝានគฺគាហិ ឝុបฺបដิឝิสฺសគฺគេ អយម្បិ ឝម្មោ នោវ-
ឝសฺសกรណោ ។ ឥមេ ខោ ភិក្ខវេ ធោវឝសฺសกร-
ណោ ឝម្មោ ។

(๒๔๓) នោ ចេតំ អាវុសោ កិំភិក្ខុ បរាវតំ វនฺទ-
មំ អាយស្មន្តោ វចនីយោម្ហិ អាយស្មន្តេហីតិ សោ
ឝ យោតំ សុវចោ សោវឝសฺសกรណោហិ ឝម្មេហិ
សមนฺนาคតោ ខោ បនកិំភិក្ខុ អនุสาสនิ
អឝខោ ឝំ សព្រហ្មចារី វនฺទមฺหោ មញฺញតิ

ម្នាលអាវុសោចាំនឹងឮយ មួយទៀត ភិក្ខុជាអ្នកវាងវៃ ជាអ្នកមើលងាយគេ ម្នាលអាវុសោចាំនឹងឮយ ត្រង់ដែលភិក្ខុជាអ្នកវាងវៃ ជាអ្នកមើលងាយគេ នេះឯងជាធម៌ដែលធ្វើឲ្យជាអ្នកប្រដៅក្រ ១ ម្នាលអាវុសោចាំនឹងឮយ មួយទៀត ភិក្ខុជាអ្នកប្រកាន់តាមតែសេចក្តីយល់ឃើញរបស់ខ្លួន ជាអ្នកប្រកាន់មាំ លះបង់ទំដ្ឋបានដោយក្រ ម្នាលអាវុសោចាំនឹងឮយ ត្រង់ដែលភិក្ខុ ជាអ្នកប្រកាន់តាមតែសេចក្តីយល់ឃើញរបស់ខ្លួន ជាអ្នកប្រកាន់មាំ លះបង់ទំដ្ឋបានដោយក្រ នេះឯងជាធម៌ដែលធ្វើឲ្យជាអ្នកប្រដៅក្រ ១ ។ ម្នាលអាវុសោចាំនឹងឮយ ធម៌ចាំង (១៦) នេះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ហៅថា ទោវចស្សករណធម៌ គឺធម៌ដែលធ្វើឲ្យជាអ្នកប្រដៅក្រ ។

(๒๒๓) ម្នាលអាវុសោចាំនឹងឮយ បើភិក្ខុមិនបានបវារណាថា សូមលោកដ៏មានអាយុចាំនឹងឮយ ប្រៀនប្រដៅខ្ញុំចុះ ខ្ញុំជាបុគ្គលគួរលោកដ៏មានអាយុចាំនឹងឮយស្តីថាបានដូច្នេះទេ តែភិក្ខុនោះឯងជាអ្នកប្រដៅងាយ ជាអ្នកប្រកបដោយធម៌ ដែលធ្វើឲ្យជាអ្នកប្រដៅងាយ ជាអ្នកចេះអត់ធន់ កាន់យកនូវពាក្យប្រៀនប្រដៅ ដោយចំណែកខាងស្តាំ កាលបើដូច្នេះ សព្រហ្មចារីបុគ្គលចាំនឹងឮយ តែងសំគាល់ភិក្ខុនោះថា ជាអ្នកគួរស្តីថាផង

អនុសាសតូញ្ញ មញ្ញន្តិ ឥស្មឹ ច បុគ្គលេ វិសប្បនំ អាបជ្ជតូញ្ញ មញ្ញន្តិ ។ កតមេ ចាវុសោ សោវចស្សតាណា ធម្មា ។ ឥធាវុសោ ភិក្ខុ ន ចាបិច្ឆោ ហោតិ ន ចាបិកាមំ ឥច្ឆាំ វសន្តំនោ យមប្យាវុសោ ភិក្ខុ ន ចាបិច្ឆោ ហោតិ ន ចាបិកាមំ ឥច្ឆាំ វសន្តំនោ អយម្បិ ធម្មោ សោវចស្សតាណា ។ បុន ចបរំ អាវុសោ ភិក្ខុ អនត្តុក្កំសកោ ហោតិ អបរវម្ភី យមប្យាវុសោ ភិក្ខុ អនត្តុក្កំសកោ ហោតិ អបរវម្ភី អយម្បិ ធម្មោ សោវចស្សតាណា ។ បុន ចបរំ អាវុសោ ភិក្ខុ ន កោធនោ ហោតិ ន កោធាភិភូតោ យមប្យាវុសោ ភិក្ខុ ន កោធនោ ហោតិ ន កោធាភិភូតោ អយម្បិ ធម្មោ សោវចស្សតាណា ។ បុន ចបរំ អាវុសោ ភិក្ខុ ន កោធនោ ហោតិ ន កោធមោតុ ឧបធាមី យមប្យាវុសោ ភិក្ខុ ន កោធនោ ហោតិ

សំគាល់ថាគួរប្រៀនប្រដៅផង សំគាល់ថាគួរដល់នូវសេចក្តីសុខក្នុងលោកក្នុងបុគ្គលនោះផង ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ចុះធម៌ដែលធ្វើឲ្យជាអ្នកប្រដៅងាយតើដូចម្តេច ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ (ធម៌ដែលធ្វើឲ្យជាអ្នកប្រដៅងាយមាន ១៦) គឺ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកមិនមានសេចក្តីប្រាថ្នាលាមក មិនលុះក្នុងអំណាចនៃសេចក្តីប្រាថ្នាលាមក ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ត្រង់ដែលភិក្ខុជាអ្នកមិនមានសេចក្តីប្រាថ្នាលាមក មិនលុះក្នុងអំណាចនៃសេចក្តីប្រាថ្នាលាមក នេះឯងជាធម៌ដែលធ្វើឲ្យជាអ្នកប្រដៅងាយ ១ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀត ភិក្ខុជាអ្នកមិនលើកខ្លួនឯង មិនបន្ទុះបង្អាប់អ្នកដទៃ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ត្រង់ដែលភិក្ខុជាអ្នកមិនលើកខ្លួនឯង មិនបន្ទុះបង្អាប់អ្នកដទៃ នេះឯងជាធម៌ដែលធ្វើឲ្យជាអ្នកប្រដៅងាយ ១ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀត ភិក្ខុជាអ្នកមិនក្រោធ មិនមានសេចក្តីក្រោធគ្របសង្កត់ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ត្រង់ដែលភិក្ខុជាអ្នកមិនក្រោធ មិនមានសេចក្តីក្រោធគ្របសង្កត់ នេះឯងជាធម៌ដែលធ្វើឲ្យជាអ្នកប្រដៅងាយ ១ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀត ភិក្ខុជាអ្នកមិនក្រោធ មិនចងគំនុំកក្រោះសេចក្តីក្រោធជាហេតុ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ត្រង់ដែលភិក្ខុជាអ្នកមិនក្រោធ

ន តោឯហោតុ ទុបញ្ញហី អយម្បិ ឯម្ហា សោវ-
ចស្សតោរណោ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ តិក្ខិ ន
តោឯឯោ ហោតិ ន តោឯហោតុ អតិសង្កី យម្ប-
វុសោ តិក្ខិ ន តោឯឯោ ហោតិ ន តោឯហោតុ
អតិសង្កី អយម្បិ ឯម្ហា សោវចស្សតោរណោ ។
បុន ចបរំ អាវុសោ តិក្ខិ ន តោឯឯោ ហោតិ
ន តោឯសាមន្តំ ឋបិ ដិប្ឋារតោ យម្បវុសោ តិក្ខិ
ន តោឯឯោ ហោតិ ន តោឯសាមន្តំ ឋបិ
ដិប្ឋារតោ អយម្បិ ឯម្ហា សោវចស្សតោរណោ ។
បុន ចបរំ អាវុសោ តិក្ខិ បុថុតោ ហោឧតោឧ
ហោឧតំ ន បដិប្ឋរតិ យម្បវុសោ តិក្ខិ បុថុតោ
ហោឧតោឧ ហោឧតំ ន បដិប្ឋរតិ អយម្បិ ឯម្ហា
សោវចស្សតោរណោ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ តិក្ខិ
បុថុតោ ហោឧតោឧ ហោឧតំ ន អបសាឧេតិ
យម្បវុសោ តិក្ខិ បុថុតោ ហោឧតោឧ ហោឧតំ ន
អបសាឧេតិ អយម្បិ ឯម្ហា សោវចស្សតោរណោ ។

បានចងកំនុំទុកព្រោះសេចក្តីក្រោធជាហេតុ នេះឯងជាធម៌ដែលធ្វើឲ្យជាអ្នកប្រដៅងាយ១ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀត កិកូជាអ្នកមិនក្រោធ មិនដេរប្រទេចព្រោះសេចក្តីក្រោធជាហេតុ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ត្រង់ដែលកិកូជាអ្នកមិនក្រោធ មិនដេរប្រទេចព្រោះសេចក្តីក្រោធជាហេតុ នេះឯងជាធម៌ដែលធ្វើឲ្យជាអ្នកប្រដៅងាយ១ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀត កិកូជាអ្នកមិនក្រោធ មិនបញ្ចេញវាចាជាតិសេចក្តីក្រោធ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ត្រង់ដែលកិកូជាអ្នកមិនក្រោធ មិនបញ្ចេញវាចាជាតិសេចក្តីក្រោធ នេះឯងជាធម៌ដែលធ្វើ ឲ្យជាអ្នកប្រដៅងាយ១ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀតកិកូដែលត្រូវកិកូអ្នកចោទចោទហើយ ក៏មិនឱនតបនឹងកិកូអ្នកចោទវិញ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ត្រង់ដែលកិកូត្រូវកិកូអ្នកចោទ ចោទហើយ តែមិនឱនតបតនឹងអ្នកចោទវិញ នេះឯងជាធម៌ដែលធ្វើឲ្យជាអ្នកប្រដៅងាយ១ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀតកិកូដែលត្រូវកិកូអ្នកចោទចោទហើយក៏មិនបណ្តេញកិកូអ្នកចោទ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ត្រង់ដែលកិកូត្រូវកិកូអ្នកចោទ ចោទហើយតែមិនបណ្តេញកិកូអ្នកចោទ នេះឯងជាធម៌ដែលធ្វើឲ្យជាអ្នកប្រដៅងាយ ១ ។

ปุน จปรํ อาวุโส ภิกฺขุ ปุถุสฺเสว เจตนาย เจตนาสฺส จ ปหานาเยตํ ยทิทฺธาวุโส ภิกฺขุ ปุถุสฺเสว เจตนาย เจตนาสฺส จ ปหานาเยตํ อยมฺปิ ธมฺโม สหวิตสฺสกรโณ ฯ ปุน จปรํ อาวุโส ภิกฺขุ ปุถุสฺเสว เจตนาย เจตนาสฺส จ อโนธนฺตา ปฏิจฺจสมุปฺปาทญฺจ สมาปตฺตานญฺจ อปฺปมาเทน สมฺปาทนาย ปจฺจเวกฺขณาย ธาตุกุสลตาย ยทิทฺธาวุโส ภิกฺขุ ปุถุสฺเสว เจตนาย เจตนาสฺส จ อโนธนฺตา ปฏิจฺจสมุปฺปาทญฺจ สมาปตฺตานญฺจ อปฺปมาเทน สมฺปาทนาย ปจฺจเวกฺขณาย ธาตุกุสลตาย อยมฺปิ ธมฺโม สหวิตสฺสกรโณ ฯ ปุน จปรํ อาวุโส ภิกฺขุ ปุถุสฺเสว เจตนาย เจตนาสฺส จ อปฺปนาเย จ สมฺปายตาย ยทิทฺธาวุโส ภิกฺขุ ปุถุสฺเสว เจตนาย เจตนาสฺส จ อปฺปนาเย จ สมฺปายตาย อยมฺปิ ธมฺโม สหวิตสฺสกรโณ ฯ ปุน จปรํ อาวุโส ภิกฺขุ อภิกฺกนฺเต ปฏิกฺกนฺเต โหติ อปฺปสฺสิ ยทิทฺธาวุโส

សីហនាទវគ្គ អនុមានសូត្រ ធម៌ដែលធ្វើឲ្យជាអ្នកប្រដៅងាយ

ម្នាលអាវុសោទាំង៦ឆ្ពាយ មួយទៀត កិក្ខុដែលត្រូវកិក្ខុអកតោទតោទហើយ
ក៏មិននិយាយគ្របសង្កត់ដល់កិក្ខុអកតោទ ម្នាលអាវុសោទាំង៦ឆ្ពាយ ត្រង់
ដែលកិក្ខុត្រូវកិក្ខុអកតោទតោទហើយតែមិននិយាយគ្របសង្កត់កិក្ខុអកតោទ
នេះឯងជាធម៌ដែលធ្វើឲ្យជាអ្នកប្រដៅងាយ១ ។ ម្នាលអាវុសោទាំង៦ឆ្ពាយ
មួយទៀត កិក្ខុដែលត្រូវកិក្ខុអកតោទ តោទហើយក៏មិននិយាយបន្ទូបន្ទប់
នូវកិក្ខុអកតោទដោយហេតុដទៃឬហេតុផ្សេង ។ មិននិយាយគេចកែដោយ
សំដីខាងក្រៅ មិនធ្វើសេចក្តីក្រោធ សេចក្តីប្រទូស្ត ទំនឹងសេចក្តីអាក់
អន់ចិត្តឲ្យប្រាកដឡើង ម្នាលអាវុសោទាំង៦ឆ្ពាយ ត្រង់ដែលកិក្ខុត្រូវកិក្ខុ
អកតោទតោទហើយ តែមិននិយាយបន្ទូបន្ទប់នូវកិក្ខុអកតោទដោយហេតុ
ដទៃឬពាក្យផ្សេង ។ មិននិយាយគេចកែដោយសំដីខាងក្រៅ មិនធ្វើនូវ
សេចក្តីក្រោធ សេចក្តីប្រទូស្តនឹងសេចក្តីអាក់អន់ចិត្តឲ្យប្រាកដឡើង នេះ
ឯងជាធម៌ដែលធ្វើឲ្យជាអ្នកប្រដៅងាយ ១ ។ ម្នាលអាវុសោទាំង៦ឆ្ពាយ
មួយទៀត កិក្ខុដែលត្រូវកិក្ខុអកតោទ តោទហើយ ក៏ធ្វើយមិនគាល់ក្នុង
ដំណើរបស់ខ្លួន ម្នាលអាវុសោទាំង៦ឆ្ពាយ ត្រង់ដែលកិក្ខុត្រូវកិក្ខុអកតោទ
តោទហើយ ក៏ធ្វើយមិនគាល់ក្នុងដំណើរបស់ខ្លួន នេះឯងជាធម៌ដែល
ធ្វើឲ្យជាអ្នកប្រដៅងាយ១ ។ ម្នាលអាវុសោទាំង៦ឆ្ពាយ មួយទៀត កិក្ខុ
ជាអ្នកមិនលុបគុណគេ មិនប្រទូស្តនឹងវាសនា ម្នាលអាវុសោទាំង៦ឆ្ពាយ

កិត្តិ អមត្តិ ហោតិ អមច្ចាសិ អយម្បិ ធម្មោ សោវចស្សកោរណោ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ កិត្តិ អនិស្សុតិ ហោតិ អមច្ចរិ យម្បាវុសោ កិត្តិ អនិស្សុតិ ហោតិ អមច្ចរិ អយម្បិ ធម្មោ សោវចស្សកោរណោ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ កិត្តិ អសហោ ហោតិ អមាយាវិ យម្បាវុសោ កិត្តិ អសហោ ហោតិ អមាយាវិ អយម្បិ ធម្មោ សោវចស្សកោរណោ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ កិត្តិ អជង្ហោ ហោតិ អនតិមានិ យម្បាវុសោ កិត្តិ អជង្ហោ ហោតិ អនតិមានិ អយម្បិ ធម្មោ សោវចស្សកោរណោ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ កិត្តិ អសង្គិដ្ឋបកមាសិ ហោតិ អនាធានគ្គាហិ សុប្បដិនិស្សគ្គិ យម្បាវុសោ កិត្តិ អសង្គិដ្ឋបកមាសិ ហោតិ អនាធានគ្គាហិ សុប្បដិនិស្សគ្គិ អយម្បិ ធម្មោ សោវចស្សកោរណោ ។ ឥមេ ខ្វាវុសោ សោវចស្សកោរណោ ធម្មា ។

ត្រង់ដែលកិក្ខុជាអ្នកមិនលុបគុណគេ មិនប្រទូសរ៉ាសនា នេះឯងជាធម៌ដែលធ្វើឲ្យជាអ្នកប្រដៅងាយ ១ ។ ម្នាលអាវុសោចាំងឡាយ មួយទៀត កិក្ខុជាអ្នកមិនច្រណែន មិនកំណាញ់ ម្នាលអាវុសោចាំងឡាយ ត្រង់ដែលកិក្ខុជាអ្នកមិនច្រណែន មិនកំណាញ់ នេះឯងជាធម៌ដែលធ្វើឲ្យជាអ្នកប្រដៅងាយ ១ ។ ម្នាលអាវុសោចាំងឡាយ មួយទៀត កិក្ខុជាអ្នកមិនអួតអាង មិនមានពុតមាយា ម្នាលអាវុសោចាំងឡាយ ត្រង់ដែលកិក្ខុជាអ្នកមិនអួតអាង មិនមានពុតមាយា នេះឯងជាធម៌ដែលធ្វើឲ្យជាអ្នកប្រដៅងាយ ១ ។ ម្នាលអាវុសោចាំងឡាយ មួយទៀត កិក្ខុជាអ្នកមិនរឹងរូស មិនមើលងាយគេ ម្នាលអាវុសោចាំងឡាយ ត្រង់ដែលកិក្ខុជាអ្នកមិនរឹងរូស មិនមើលងាយគេ នេះឯងជាធម៌ដែលធ្វើឲ្យជាអ្នកប្រដៅងាយ ១ ។ ម្នាលអាវុសោចាំងឡាយ មួយទៀត កិក្ខុជាអ្នកមិនប្រកាន់យកតាមតែសេចក្តីឃើញរបស់ខ្លួន មិនប្រកាន់មាំ លះបង់ទំដ្ឋបានដោយងាយ ម្នាលអាវុសោចាំងឡាយ ត្រង់ដែលកិក្ខុជាអ្នកមិនប្រកាន់យកតាមតែសេចក្តីឃើញរបស់ខ្លួន មិនប្រកាន់មាំ លះបង់ទំដ្ឋបានដោយងាយ នេះឯងជាធម៌ដែលធ្វើឲ្យជាអ្នកប្រដៅងាយ ១ ។ ម្នាលអាវុសោចាំងឡាយ ធម៌ចាំង (១៦) ប្រការនេះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ហៅថា សោវចស្សតារណធម៌ គឺធម៌ជាទីធ្វើឲ្យជាអ្នកប្រដៅងាយ ។

(๒๒๔) តត្រាវុសោ កិញ្ចាបិ អត្តា ว อត្តានំ
ឃវំ អនុមានិតព្ពំ[๑] យោ ខ្វាយំ បុគ្គលោ ចាតុមហាភូតិកោ
ចាតុមហាភូតិកានំ ឥដ្ឋានំ វសង្គតោ អយំ មេ បុគ្គលោ
អប្បាយោ អមនាបោ អហាបេសិ[๒] ចាតុមហាភូតិកោ
ចាតុមហាភូតិកានំ ឥដ្ឋានំ វសង្គតោ អហំ បសិ[๓] ឥវមេសំ
អប្បាយោ អមនាបោតិ ។ ឃវំ ជានន្តេនាវុសោ
កិញ្ចាបិ អត្តា ន ចាតុមហាភូតិកោ ករីសភូមិ ន ចាតុមហា-
ភូតិកានំ ឥដ្ឋានំ វសង្គតោតិ ចិត្តំ ឧប្បាទេតព្ពំ ។ យោ
ខ្វាយំ បុគ្គលោ អត្តញ្ញំសកោ បរវ្យត្តី អយំ មេ
បុគ្គលោ អប្បាយោ អមនាបោ អហាបេសិ ខោ បនស្ស
អត្តញ្ញំសកោ បរវ្យត្តី អហំ បសិ បវេសំ អប្បាយោ
អមនាបោតិ ។ ឃវំ ជានន្តេនាវុសោ កិញ្ចាបិ អនត្តញ្ញំ-
សកោ ករីសភូមិ អបរវ្យត្តីតិ ចិត្តំ ឧប្បាទេតព្ពំ ។

---

๑ ម. អនុមិនិតព្ពំ ។ ๒ ម. បនាស្សំ ។ ๓ ម. ពាស្សំ ។

(៤៦៤) ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ភិក្ខុគួរពិចារណាខ្លួនដោយខ្លួនឯង ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ១៦ នោះយ៉ាងនេះថា បុគ្គលណាជាអ្នកមានសេចក្តីប្រាថ្នាលាមក លុះក្នុងអំណាចនៃសេចក្តីប្រាថ្នាលាមក បុគ្គលនេះមិនជាទីស្រឡាញ់ មិនជាទីគាប់ចិត្តរបស់អាត្មាអញទេ បើប្រសិនជាអាត្មាអញ ជាអ្នកមានសេចក្តីប្រាថ្នាលាមក លុះក្នុងអំណាចនៃសេចក្តីប្រាថ្នាលាមកវិញ អាត្មាអញហ្នឹងឯង កំមុខជាមិនជាទីស្រឡាញ់ មិនជាទីគាប់ចិត្តរបស់អ្នកដទៃដែរ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ កាលបើភិក្ខុដឹងយ៉ាងនេះហើយ គប្បីញុំាងចិត្តឲ្យកើតឡើងថា អាត្មាអញទំនងមិនត្រូវជាអ្នកមានសេចក្តីប្រាថ្នាលាមក មិនត្រូវលុះក្នុងអំណាចនៃសេចក្តីប្រាថ្នាលាមកឡើយ ។ បុគ្គលណា ជាអ្នកលើកខ្លួនឯង បន្ទុះបង្អាប់អ្នកដទៃ បុគ្គលនេះមិនជាទីស្រឡាញ់ មិនជាទីគាប់ចិត្តរបស់អាត្មាអញទេ បើប្រសិនជាអាត្មាអញ ជាអ្នកលើកខ្លួនឯង បន្ទុះបង្អាប់អ្នកដទៃវិញ អាត្មាអញហ្នឹងឯង កំមុខជាមិនជាទីស្រឡាញ់ មិនជាទីគាប់ចិត្តរបស់អ្នកដទៃដែរ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ កាលបើភិក្ខុដឹងយ៉ាងនេះហើយ គប្បីញុំាងចិត្តឲ្យកើតឡើងថា អាត្មាអញទំនងមិនត្រូវជាអ្នកលើកខ្លួនឯង មិនត្រូវបន្ទុះបង្អាប់អ្នកដទៃឡើយ ។ បុគ្គល

យោ ខ្វាយំ បុគ្គលោ កោធនោ កោធាភិភូតោ អយំ មេ បុគ្គលោ អប្បិយោ អមនាបោ អហោញ្ហេវ ខោ បនស្សុំ កោធនោ កោធាភិភូតោ អហំ បស្សុំ បវេសំ អប្បិយោ អមនាបោតិ ។ ឯវំ ជានន្តោវុសោ ភិក្ខុនោ ន កោធនោ ភវិស្សាមិ ន កោធាភិភូតោតិ ចិត្តំ ឧប្បាទេតព្ពំ ។ យោ ខ្វាយំ បុគ្គលោ កោធនោ កោធហេតុ ឧបនាហី អយំ មេ បុគ្គលោ អប្បិយោ អមនាបោ អហោញ្ហេវ ខោ បនស្សុំ កោធនោ កោធហេតុ ឧបនាហី អហំ បស្សុំ បវេសំ អប្បិយោ អមនាបោតិ ។ ឯវំ ជានន្តោវុសោ ភិក្ខុនា ន កោធនោ ភវិស្សាមិ ន កោធហេតុ ឧបនាហីតិ ចិត្តំ ឧប្បាទេតព្ពំ ។ យោ ខ្វាយំ បុគ្គលោ កោធនោ កោធហេតុ អភិសញ្ញី អយំ

ណា ជាអ្នកក្រោធ ជាអ្នកមានសេចក្តីក្រោធគ្របសង្កត់ បុគ្គលនេះមិនជាទីស្រឡាញ់ មិនជាទីគាប់ចិត្តរបស់អាត្មាអញទេ បើប្រសិនជាអាត្មាអញ ជាអ្នកក្រោធ ជាអ្នកមានសេចក្តីក្រោធគ្របសង្កត់វិញ អាត្មាអញហ្នឹងឯង កំមុខជាមិនជាទីស្រឡាញ់ មិនជាទីគាប់ចិត្តរបស់អ្នកដទៃដែរ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ កាលបើគិតក្នុងដឹងយ៉ាងនេះហើយ គប្បីញុំាងចិត្តឲ្យកើតឡើងថា អាត្មាអញនឹងមិនត្រូវជាអ្នកក្រោធ មិនត្រូវជាអ្នកមានសេចក្តីក្រោធគ្របសង្កត់ឡើយ ។ បុគ្គលណាជាអ្នកក្រោធ ជាអ្នកចងគំនុំ ព្រោះសេចក្តីក្រោធជាហេតុ បុគ្គលនេះមិនជាទីស្រឡាញ់ មិនជាទីគាប់ចិត្តរបស់អាត្មាអញទេ បើប្រសិនជាអាត្មាអញ ជាអ្នកក្រោធ ជាអ្នកចងគំនុំ ព្រោះសេចក្តីក្រោធជាហេតុវិញ អាត្មាអញហ្នឹងឯង កំមុខជាមិនជាទីស្រឡាញ់ មិនជាទីគាប់ចិត្តរបស់អ្នកដទៃដែរ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ កាលបើគិតក្នុងដឹងយ៉ាងនេះហើយ គប្បីញុំាងចិត្តឲ្យកើតឡើងថា អាត្មាអញនឹងមិនត្រូវជាអ្នកក្រោធ មិនត្រូវចងគំនុំព្រោះសេចក្តីក្រោធជាហេតុឡើយ ។ បុគ្គលណាជាអ្នកក្រោធ ជាអ្នកដេរប្រទេចព្រោះសេចក្តីក្រោធជាហេតុ បុគ្គលនេះ មិនជាទីស្រឡាញ់ មិនជាទីគាប់ចិត្តរបស់អាត្មាអញទេ បើប្រសិនជាអាត្មាអញជាអ្នកក្រោធ ជាអ្នកដេរប្រទេចព្រោះសេចក្តីក្រោធជាហេតុវិញ អាត្មាអញ

មេ បុត្តលោ អប្បិយោ អមនាបោ អហោញ្ហេវ ខោ បនស្សុំ កោធនោ កោធហេតុ អភិសន្តីំ អមំ បរស្សុំ បរេសំ អប្បិយោ អមនាបោតិ ។ ឯវំ ជានន្តេនាវុសោ តំក្ខណា ន កោធនោ ភវិស្សាមិ ន កោធហេតុ អភិសន្តីតិ ចិត្តំ ឧប្បាទេតព្ពំ ។ យោ ខ្វាយំ បុត្តលោ កោធនោ កោធសាមន្តំ ភវំ ឯច្ចាវេតា អយំ មេ បុត្តលោ អប្បិយោ អមនាបោ អហោញ្ហេវ ខោ បនស្សុំ កោធនោ កោធសាមន្តំ ភវំ ឯច្ចាវេតា អមំ បរស្សុំ បរេសំ អប្បិយោ អមនាបោតិ ។ ឯវំ ជានន្តេនាវុសោ តំក្ខណា ន កោធនោ ភវិស្សាមិ ន កោធសាមន្តំ ភវំ ឯច្ចាវេស្សាមីតិ ចិត្តំ ឧប្បាទេតព្ពំ ។ យោ ខ្វាយំ បុត្តលោ បុនិតោ ចោទនកោ ចោទកំ បដិប្បរតិ អយំ មេ បុត្តលោ អប្បិយោ អមនាបោ អហោញ្ហេវ ខោ បនស្សុំ បុនិតោ ចោទនកោ ចោទកំ បដិប្បរេយ្យុំ អមំ បស្សុំ បរេសំ អប្បិយោ អមនាបោតិ ។ ឯវំ ជានន្តេនាវុសោ

ហ្នឹងឯង កំមុខជាមិនជាទីស្រឡាញ់ មិនជាទីគាប់ចិត្តរបស់អ្នកដទៃដែរ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ កាលបើកំពុងដឹងយ៉ាងនេះហើយ គប្បីញុំាងចិត្តឲ្យកើតឡើងថា អាត្មាអញនឹងមិនត្រូវជាអ្នកក្រោធ មិនត្រូវជាអ្នកប្រទេច ព្រោះសេចក្តីក្រោធជាហេតុឡើយ ។ បុគ្គលណា ជាអ្នកក្រោធ បញ្ចេញវាចាជំនួសេចក្តីក្រោធ បុគ្គលនេះមិនជាទីស្រឡាញ់ មិនជាទីគាប់ចិត្តរបស់អាត្មាអញទេ បើប្រសិនជាអាត្មាអញជាអ្នកក្រោធ បញ្ចេញវាចាជំនួសេចក្តីក្រោធវិញ អាត្មាអញហ្នឹងឯង កំមុខជាមិនជាទីស្រឡាញ់ មិនជាទីគាប់ចិត្តរបស់អ្នកដទៃដែរ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ កាលបើកំពុងដឹងយ៉ាងនេះហើយ គប្បីញុំាងចិត្តឲ្យកើតឡើងថា អាត្មាអញនឹងមិនត្រូវជាអ្នកក្រោធ មិនត្រូវជាអ្នក បញ្ចេញវាចាជំនួសេចក្តីក្រោធឡើយ ។ បុគ្គលណាដែលត្រូវអ្នកឲោទឲោទហើយ កំទើតបតទៅនឹងអ្នកឲោទវិញ បុគ្គលនេះមិនជាទីស្រឡាញ់ មិនជាទីគាប់ចិត្តរបស់អាត្មាអញទេ បើប្រសិនជាអាត្មាអញត្រូវអ្នកឲោទ ឲោទហើយ កំទើតបតទៅនឹងអ្នកឲោទវិញ អាត្មាអញហ្នឹងឯង កំមុខជាមិនជាទីស្រឡាញ់ មិនជាទីគាប់ចិត្តរបស់អ្នកដទៃដែរ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ កាល

ภิกฺขูนา ปุถุโส วาจาเกน วาจกํ อปฺปฏิปุคฺคลภาวมี-
ตี[๑] จิตฺตํ อุปฺปาเทตพฺพํ ฯ เยน ฌายี ปุคฺคลา ปุถุโส
วาจาเกน วาจกํ อปสาเทติ อยํ เม ปุคฺ-
ลา อปฺปิโย อมนาโป อมาเนฺว ขา ปนสฺส
ปุถุโส วาจาเกน วาจกํ อปสาเทยฺยุ อปิ
ปสฺส ปเรสํ อปฺปิโย อมนาโปติ ฯ ฯ
ฌานลาภิโนปิ ภิกฺขูนา ปุถุโส วาเจน วา-
จกํ น อปสาเทสฺสามีติ จิตฺตํ อุปฺปาเทตพฺพํ ฯ
เยน ฌายี ปุคฺคลา ปุถุโส วาจาเกน วา-
จกสฺส ปฏิวิเรเธติ อยํ เม ปุคฺคลา อปฺปิโย
อมนาโป อมาเนฺว ขา ปนสฺส ปุถุโส วาจาเกน
วาจกสฺส ปฏิวิเรเธยฺยุ อปิ ปสฺส ปเรสํ
อปฺปิโย อมนาโปติ ฯ ฯ ฌานลาภิโนปิ ภิกฺขูนา
ปุถุโส วาจาเกน วาจกสฺส น ปฏิวิเรเธสฺสา-
มีติ จิตฺตํ อุปฺปาเทตพฺพํ ฯ เยน ฌายี ปุคฺคลา

๑ ฉ. ม. อปฺปฏิปุคฺคลาติ ฯ

បើកិក្ខុដឹងយ៉ាងនេះហើយ ត្រូវញុំាងចិត្តឲ្យកើតឡើងថា អាត្មាអញ បើត្រូវអ្នកចោទ ចោទហើយ នឹងមិនខឹងតបតទៅនឹងអ្នក ចាទវិញឡើយ ។ បុគ្គលណាដែលត្រូវអ្នកចោទ ចោទហើយ កំបណ្តេញអ្នកចោទ បុគ្គលនេះមិនជាទីស្រឡាញ់ មិនជាទីគាប់ចិត្តរបស់អាត្មាអញទេ បើប្រសិនជាអាត្មាអញដែលត្រូវអ្នកចោទ ចោទហើយ នឹងបណ្តេញអ្នកចោទវិញ អាត្មាអញហ្នឹងឯង ក៏មុខជាមិនជាទីស្រឡាញ់ មិនជាទីគាប់ចិត្តរបស់អ្នកដទៃដែរ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ កាលបើកិក្ខុដឹងយ៉ាងនេះហើយ ត្រូវញុំាងចិត្តឲ្យកើតឡើងថា អាត្មាអញបើត្រូវអ្នកចោទ ចោទហើយនឹងមិនបណ្តេញអ្នកចោទវិញឡើយ ។ បុគ្គលណាដែលត្រូវអ្នកចោទ ចោទហើយ កំនិយាយគ្របសង្កត់ដល់អ្នកចោទវិញ បុគ្គលនេះ មិនជាទីស្រឡាញ់ មិនជាទីគាប់ចិត្តរបស់អាត្មាអញទេ បើប្រសិនជាអាត្មាអញ ដែលត្រូវអ្នកចោទ ចោទហើយ នឹងនិយាយគ្របសង្កត់ដល់អ្នកចោទវិញ អាត្មាអញហ្នឹងឯង ក៏មុខជាមិនជាទីស្រឡាញ់ មិនជាទីគាប់ចិត្តរបស់អ្នកដទៃដែរ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ កាលបើកិក្ខុដឹងយ៉ាងនេះហើយ ត្រូវញុំាងចិត្តឲ្យកើតឡើងថា អាត្មាអញបើត្រូវអ្នកចោទ ចោទហើយ នឹងមិននិយាយគ្របសង្កត់ ដល់អ្នកចោទវិញឡើយ ។ បុគ្គលណា

ปุน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อากงฺขมาโน อฺญาย ปฺญาย ปริจฺเฉทาย
อิทฺธาภิสงฺขารนิมิตฺตาย จิตฺตสฺส อภิญฺญาย อภิญฺญาย ปฏิปนฺโน
โหติ ฯ ตสฺส ตสฺส อภิญฺญาย ปฏิปนฺนสฺส ยา ปุพฺเพ อนุมานา
อนุมานปฺปเภทา ตา ปหียนฺติ ฯ ตาสุ ปหียมานาสุ ตา อนุมานา
อนุมานปฺปเภทา ปหีนา โหนฺติ ฯ ตาสุ ปหีนาสุ ตา อนุมานา
อนุมานปฺปเภทา สมุจฺฉินฺนา โหนฺติ ฯ ตาสุ สมุจฺฉินฺนาสุ ตา
อนุมานา อนุมานปฺปเภทา วูปสนฺตา โหนฺติ ฯ ตาสุ วูปสนฺตาสุ
ตา อนุมานา อนุมานปฺปเภทา ปฏิปสฺสทฺธา โหนฺติ ฯ ตาสุ
ปฏิปสฺสทฺธาสุ ตา อนุมานา อนุมานปฺปเภทา อตฺถงฺคตา โหนฺติ ฯ
ตาสุ อตฺถงฺคตาสุ ตา อนุมานา อนุมานปฺปเภทา อภพฺพุปฺปตฺติกา
โหนฺติ ฯ ตาสุ อภพฺพุปฺปตฺติกาสุ ตา อนุมานา อนุมานปฺปเภทา
ปฺาย ทิฏฺฐา โหนฺติ ฯ ตาสุ ปฺาย ทิฏฺฐาสุ ตา อนุมานา
อนุมานปฺปเภทา ปฺาย ปริจฺจิตฺตา โหนฺติ ฯ ตาสุ ปฺาย ปริจฺจิตฺตาสุ
ตา อนุมานา อนุมานปฺปเภทา ปฺาย ปริจฺจชิตา โหนฺติ ฯ ตาสุ
ปฺาย ปริจฺจชิตาสุ ตา อนุมานา อนุมานปฺปเภทา ปฺาย
ปริจฺจชิตพฺพา โหนฺติ ฯ ตาสุ ปฺาย ปริจฺจชิตพฺพาสุ ตา อนุมานา
อนุมานปฺปเภทา ปฺาย ปริจฺจชิตา โหนฺติ ฯ ตาสุ ปฺาย
ปริจฺจชิตาสุ ตา อนุมานา อนุมานปฺปเภทา ปฺาย ปริจฺจชิตพฺพา
โหนฺติ ฯ ตาสุ ปฺาย ปริจฺจชิตพฺพาสุ ตา อนุมานา อนุมานปฺปเภทา
ปฺาย ปริจฺจชิตา โหนฺติ ฯ ตาสุ ปฺาย ปริจฺจชิตาสุ ตา
อนุมานา อนุมานปฺปเภทา ปฺาย ปริจฺจชิตพฺพา โหนฺติ ฯ ตาสุ
ปฺาย ปริจฺจชิตพฺพาสุ ตา อนุมานา อนุมานปฺปเภทา ปฺาย
ปริจฺจชิตา โหนฺติ ฯ ตาสุ ปฺาย ปริจฺจชิตาสุ ตา อนุมานา
อนุมานปฺปเภทา ปฺาย ปริจฺจชิตพฺพา โหนฺติ ฯ ตาสุ ปฺาย
ปริจฺจชิตพฺพาสุ ตา อนุมานา อนุมานปฺปเภทา ปฺาย ปริจฺจชิตา
โหนฺติ ฯ ตาสุ ปฺาย ปริจฺจชิตาสุ ตา อนุมานา อนุมานปฺปเภทา
ปฺาย ปริจฺจชิตพฺพา โหนฺติ ฯ ตาสุ ปฺาย ปริจฺจชิตพฺพาสุ ตา
อนุมานา อนุมานปฺปเภทา ปฺาย ปริจฺจชิตา โหนฺติ ฯ ตาสุ
ปฺาย ปริจฺจชิตาสุ ตา อนุมานา อนุมานปฺปเภทา ปฺาย

ដែលត្រូវអ្នកចោទ ។ ហើយ កំនិយាយបន្ទៃបន្ទប់នូវអ្នកចោទដោយហេតុ
ដទៃប្លែកក្យផ្សេង ។ និយាយគេចតែដោយសំដីខាងក្រៅ ធ្វើសេចក្តីក្រោធ
សេចក្តីប្រទូស្ត នឹងសេចក្តីអាក់អន់ចិត្តឲ្យប្រាកដឡើង បុគ្គលនេះមិនជាទី
ស្រឡាញ់ មិនជាទីគាប់ចិត្តរបស់អាត្មាអញទេ បើប្រសិនជាអាត្មាអញ
ដែលត្រូវអ្នកចោទ ។ ហើយ នឹងនិយាយបន្ទៃបន្ទប់នូវអ្នកចោទ ដោយ
ហេតុដទៃប្លែកក្យផ្សេង ។ នឹងនិយាយគេចតែដោយសំដីខាងក្រៅ នឹងធ្វើ
សេចក្តីក្រោធ សេចក្តីប្រទូស្ត នឹងសេចក្តីអាក់អន់ចិត្ត ឲ្យប្រាកដឡើង
អាត្មាអញហ្នឹងឯង កំមុខជាមិនជាទីស្រឡាញ់ មិនជាទីគាប់ចិត្តរបស់អ្នក
ដទៃដែរ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ កាលបើតិក្ខដំងយ៉ាងនេះហើយ
ត្រូវញុំាងចិត្តឲ្យកើតឡើងថា អាត្មាអញបើត្រូវអ្នកចោទ ។ ហើយ នឹងមិន
និយាយបន្ទៃបន្ទប់នូវអ្នកចោទ ដោយហេតុដទៃប្លែកក្យផ្សេង ។ នឹងមិន
និយាយគេចតែដោយសំដីខាងក្រៅ នឹងមិនធ្វើសេចក្តីក្រោធ សេចក្តីប្រ-
ទូស្តនឹងសេចក្តីអាក់អន់ចិត្តឲ្យប្រាកដឡើងឡើយ ។ បុគ្គលណាដែល
ត្រូវអ្នកចោទ ។ ហើយ កំមិនធ្វើយកងំដំណើរបស់ខ្លួន បុគ្គលនេះមិនជា
ទីស្រឡាញ់ មិនជាទីគាប់ចិត្តរបស់អាត្មាអញទេ បើប្រសិនជាអាត្មាអញ
ដែលត្រូវអ្នកចោទ ។ ហើយ នឹងមិនធ្វើយកងំដំណើរបស់ខ្លួន អាត្មាអញ

អប្បិយោ អមជ្ឈោតំ ។ ឯវំ ជាននេ្តភាវុសោ កិត្តា-
ភា ចុន្ទំ តោ ចោទេសេន ន អបទាន ន សម្ប-
យិសសាមីតិ ចិត្តំ ឧប្បាទេតព្ពំ ។ យោ ខ្វាយំ បុគ្គលោ
មក្ខី បធ្បាសី អយំ មេ បុគ្គលោ អប្បិយោ អមជ្ឈោ
អមនាបោ ខោ បនស្ស មក្ខី បធ្បាសី អមនា
បស្ស បរេសំ អប្បិយោ អមជ្ឈោតំ ។ ឯវំ ជា-
ននេ្តភាវុសោ កិត្តា អមក្ខី ភវិស្សាមិ អបធ្បាសីតិ
ចិត្តំ ឧប្បាទេតព្ពំ ។ យោ ខ្វាយំ បុគ្គលោ ឥស្សុកី
មច្ឆរី អយំ មេ បុគ្គលោ អប្បិយោ អមជ្ឈោ
អមនាបោ ខោ បនស្ស ឥស្សុកី មច្ឆរី អមនា
បស្ស បរេសំ អប្បិយោ អមជ្ឈោតំ ។ ឯវំ ជាននេ្ត-
ភាវុសោ កិត្តា អនិស្សុកី ភវិស្សាមិ អមច្ឆរីតិ ចិត្តំ
ឧប្បាទេតព្ពំ ។ យោ ខ្វាយំ បុគ្គលោ សឋោ
មាយាវី អយំ មេ បុគ្គលោ អប្បិយោ អមជ្ឈោ

ហ្នឹងឯង កំមុខជាមិនជាទីស្រឡាញ់ មិនជាទីគាប់ចិត្តរបស់អ្នកដទៃដែរ ។ ម្នាលអាវុសោ ទាំងឡាយ កាលបើតក្កដ្ឋឹងយ៉ាងនេះហើយ ត្រូវញុំាងចិត្តឲ្យកើតឡើងថា អាត្មាអញ បើត្រូវអ្នកចោទ ។ ហើយ នឹងត្រូវតែឆ្លើយតបដំណើរបស់ខ្លួន ។ បុគ្គលណា ជាអ្នកលុបគុណគេ ជាអ្នកប្រឡងវាសនា បុគ្គលនេះមិនជាទីស្រឡាញ់ មិនជាទីគាប់ចិត្តរបស់អាត្មាអញទេ បើប្រសិនជា អាត្មាអញ ជាអ្នកលុបគុណគេ ជាអ្នកប្រឡងវាសនា អាត្មាអញហ្នឹងឯង កំមុខជាមិនជាទីស្រឡាញ់ មិនជាទីគាប់ចិត្តរបស់អ្នកដទៃដែរ ។ ម្នាលអាវុសោ ទាំងឡាយ កាលបើតក្កដ្ឋឹងយ៉ាងនេះហើយ ត្រូវញុំាងចិត្តឲ្យកើតឡើងថា អាត្មាអញ នឹងមិនត្រូវជាអ្នកលុបគុណគេ មិនត្រូវជាអ្នកប្រឡងវាសនាឡើយ ។ បុគ្គលណា ជាអ្នកប្រណែន មានសេចក្តីកំណាញ់ បុគ្គលនេះមិនជាទីស្រឡាញ់ មិនជាទីគាប់ចិត្តរបស់អាត្មាអញទេ បើប្រសិនជាអាត្មាអញ ជាអ្នកប្រណែន មានសេចក្តីកំ-ណាញ់ អាត្មាអញហ្នឹងឯង កំមុខជាមិនជាទីស្រឡាញ់ មិនជាទីគាប់ចិត្តរបស់អ្នកដទៃដែរ ។ ម្នាលអាវុសោ ទាំងឡាយ កាលបើតក្កដ្ឋឹងយ៉ាងនេះហើយត្រូវញុំាងចិត្តឲ្យកើតឡើងថា អាត្មាអញនឹងមិនត្រូវជាអ្នកប្រណែន មិនត្រូវមានសេចក្តីកំណាញ់ឡើយ ។ បុគ្គលណាជាអ្នកអួតអាង ជាអ្នកមានពុតឆ្មាយ បុគ្គលនេះមិនជាទីស្រឡាញ់ មិនជាទីគាប់ចិត្ត របស់អាត្មា

អមាញ្ញេវ ខោ បនស្សំ សហេ អាយារី អហំ បស្សំ
បរេសំ អប្បិយោ អមនាបោតិ ។ ឯវំ ជានន្តោវ-
សោ កិត្តាវ អសហេ ភវិស្សាមិ អមាយារីតិ ចិត្តំ
ឧប្បាទេតព្ពំ ។ យោ ខ្វាយំ បុគ្គលោ ឥន្ទ្រោ
អតិមានី អយំ មេ បុគ្គលោ អប្បិយោ អមនាបោ
អមាញ្ញេវ ខោ បនស្សំ ឥន្ទ្រោ អតិមានី អហំ បស្សំ
បរេសំ អប្បិយោ អមនាបោតិ ។ ឯវំ ជានន្តោវ្យសោ
កិត្តាវ អឥន្ទ្រោ ភវិស្សាមិ អនតិមានីតិ ចិត្តំ
ឧប្បាទេតព្ពំ ។ យោ ខ្វាយំ បុគ្គលោ សន្ធិដ្ឋបរាមាសី
អាធានគ្គាហី ទុប្បដិនិស្សគ្គី អយំ មេ បុគ្គលោ
អប្បិយោ អមនាបោ អមាញ្ញេវ ខោ បនស្សំ
សន្ធិដ្ឋបរាមាសី អាធានគ្គាហី ទុប្បដិនិស្សគ្គី អហំ
បស្សំ បរេសំ អប្បិយោ អមនាបោតិ ។

អញ្ញទេ បើប្រសិនជាអាត្មាអញ ជាអ្នកអួតអាង ជាអ្នកមានពុតមាយា អាត្មាអញហ្នឹងឯងមុខជានឹងមិនជាទីស្រឡាញ់ មិនជាទីគាប់ចិត្ត របស់អ្នកដទៃដែរ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ កាលបើតក្កីដំណើរយ៉ាងនេះហើយ ត្រូវញុំាងចិត្តឲ្យកើតឡើងថា អាត្មាអញនឹងមិនត្រូវជាអ្នកអួតអាង មិនត្រូវជាអ្នកមានពុតមាយាឡើយ ។ បុគ្គលណា ជាអ្នករើសរូស ជាអ្នកមើលងាយគេ បុគ្គលនេះមិនជាទីស្រឡាញ់ មិនជាទីគាប់ចិត្តរបស់អាត្មាអញទេ បើប្រសិនជា អាត្មាអញ ជាអ្នករើសរូស ជាអ្នកមើលងាយគេ អាត្មាអញហ្នឹងឯង ក៏មុខជាមិនជាទីស្រឡាញ់ មិនជាទីគាប់ចិត្តរបស់អ្នកដទៃដែរ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ កាលបើតក្កី ដំណើរយ៉ាងនេះហើយ ត្រូវញុំាងចិត្តឲ្យកើតឡើងថា អាត្មាអញនឹងមិនត្រូវជាអ្នករើសរូស មិនត្រូវជាអ្នកមើលងាយគេឡើយ ។ បុគ្គលណា ជាអ្នកប្រកាន់តាមតែសេចក្តីយល់ឃើញរបស់ខ្លួនឯង ជាអ្នកប្រកាន់មាំ លះបង់ទិដ្ឋិបានដោយក្រ បុគ្គលនេះមិនជាទីស្រឡាញ់ មិនជាទីគាប់ចិត្តរបស់អាត្មាអញទេ បើប្រសិនជាអាត្មាអញ ជាអ្នកប្រកាន់តាមតែសេចក្តីយល់ឃើញរបស់ខ្លួនឯង ជាអ្នកប្រកាន់មាំ លះបង់ទិដ្ឋិបានដោយក្រវិញ អាត្មាអញហ្នឹងឯង ក៏មុខជាមិនជាទីស្រឡាញ់ មិនជាទីគាប់ចិត្តរបស់អ្នកដទៃដែរ ។

ฬาโร ฉาตชฺฌตฺตาวุโส ภิกฺขเว อสนฺตุฏฺโฐ ปาปิจฺโฉ ภวิสฺสติ อสนฺตุฏฺ-
ตาย อลาภาภิเมติ สุปฺปฏิปนฺนตฺตา จ ปน ขุปฺปาเนตพฺพา ฯ

(๒๔๕) ตตฺราวุโส ภิกฺขเว อฏฺฐาโน ฬาโร อนวกาโส ยนฺตาย
ปฏิปทาย ปฏิปชฺชมาโน ปาปิจฺโฉ ปาปิกานํ อิจฺฉานํ วสนฺตาโต ฯ สเจ อาวุโส ภิกฺขุ ปฏิ-
ปนฺโน โหติ ฬาลาภี ปาปิจฺโฉ ปาปิกานํ อิจฺฉานํ วสนฺตาโต เตนาวุโส ภิกฺขเว เตสํ ยาย
ปาปิกานํ อกุสลานํ ธมฺมานํ ปหานาย ปฏิ-
ปนฺนตฺตา ฯ สเจ ปนาวุโส ภิกฺขุ ปฏิปนฺโน โหติ ฬาลาภี น ปาปิจฺโฉ ปาปิกานํ อิจฺฉานํ
วสนฺตาโต เตนาวุโส ภิกฺขเว เตเนว ปีติปาโมชฺเช
วิหาตพฺพํ อโหรตฺตานุสิกฺขิ กุสเลสุ ธมฺเมสุ ฯ
ปุน จปรํ อาวุโส ภิกฺขเว อฏฺฐาโน ฬาโร อนวกาโส ยนฺตาย
ปฏิปชฺชมาโน ปาปิจฺโฉ อตฺตุกฺกํสเกน ปรวมฺภิตาย ฯ
สเจ อาวุโส ภิกฺขุ ปฏิปนฺโน โหติ ฬาลาภี

ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ កាលបើភិក្ខុ ដឹងយ៉ាងនេះហើយ ត្រូវ
ញុំាងចិត្តឲ្យតើតឡើងថា អាត្មាអញនឹងមិនត្រូវជាអ្នកប្រកាន់តាមតែសេចក្តី
ឃើញរបស់ខ្លួនឯងឡើយ មិនត្រូវជាអ្នកប្រកាន់មាំ ត្រូវជាអ្នកលះបង់
ចំណុចបានដោយងាយវិញ ។

[៦៦៥] ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ភិក្ខុត្រូវពិចារណាខ្លួនដោយខ្លួន
ឯង ក្នុងធម៌ទាំង ១៦ នោះយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញ ជាអ្នកមានសេចក្តី
ប្រាថ្នាលាមក លុះក្នុងអំណាចនៃសេចក្តីប្រាថ្នាលាមកឬទេ ។ ម្នាល
អាវុសោទាំងឡាយ កាលបើភិក្ខុ ពិចារណាហើយ ដឹងយ៉ាងនេះថា
អាត្មាអញជាអ្នកមានសេចក្តីប្រាថ្នាលាមក លុះក្នុងអំណាចនៃសេចក្តីប្រាថ្នា
លាមក ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ភិក្ខុនោះត្រូវព្យាយាមលះបង់នូវ
អកុសលធម៌ដ៏លាមកទាំងនោះចេញ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ តែ
កាលបើភិក្ខុពិចារណាហើយ ដឹងយ៉ាងនេះវិញថា អាត្មាអញមិនជាអ្នក
មានសេចក្តីប្រាថ្នាលាមក មិនលុះក្នុងអំណាចនៃសេចក្តីប្រាថ្នាលាមកទេ
ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ភិក្ខុនោះត្រូវសិក្សា ក្នុងកុសលធម៌ទាំងឡាយ
អស់យប់នឹងថ្ងៃ ហើយទៅដោយបីតិនឹងធម៌ជាមេដ្ឋៈនោះតែមួយយ៉ាង ។
ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀត ភិក្ខុត្រូវពិចារណាខ្លួនដោយខ្លួនឯង
យ៉ាងនេះថា អាត្មាអញជាអ្នកលើកខ្លួនឯង បន្ទុះបន្ទាប់អ្នកដទៃឬទេ ។
ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ កាលបើភិក្ខុ ពិចារណាហើយដឹងយ៉ាងនេះថា

អត្តុក្កំសកោ ខោម្ហិ បរវម្ភីតំ តេនាវុសោ កិំកុឆ
តេសំយេវ ចាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហា-
ណាយ វាយមិតព្ពំ ។ សចេ បនាវុសោ កិំកុ បច្ចវេក្ខ-
មានោ ឯវំ ជានាតិ អនត្តុក្កំសកោ ខោម្ហិ អបរ-
វម្ភីតំ តេនាវុសោ កិំកុឆ តេនេវ បីតិបាមោជ្ជេន
វិហាតព្ពំ អហោរត្តានុសិក្ខិឆ កុសលេសុ ធម្មេសុ ។
បុន ចបរំ អាវុសោ កិំកុឆ អត្តឆ វ អត្តានំ វា
បច្ចវេក្ខិតព្ពំ កិន្តិខោម្ហិ កោធនោ កោធភិក្ខតោតិ។
សចេ អាវុសោ កិំកុ បច្ចវេក្ខមានោ ឯវំ ជានាតិ
កោធនោ ខោម្ហិ កោធភិក្ខតោតិ តេនាវុសោ កិំកុឆ
តេសំយេវ ចាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហា-
ណាយ វាយមិតព្ពំ ។ សចេ បនាវុសោ កិំកុ បច្ចវេក្ខ-
មានោ ឯវំ ជានាតិ ន ខោម្ហិ កោធនោ ន កោ-
ធភិក្ខតោតិ តេនាវុសោ កិំកុឆ តេនេវ បីតិបាម-
មោជ្ជេន វិហាតព្ពំ អហោរត្តានុសិក្ខិឆ កុសលេសុ
ធម្មេសុ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ កិំកុឆ អត្តឆវ
អត្តានំ វា បច្ចវេក្ខិតព្ពំ កិន្តិខោម្ហិ កោធនោ

អាត្មាអញជាអ្នកលើកខ្លួនឯង បន្ទុះបង្អាប់អ្នកដទៃ ម្នាលអាវុសោ ចាំង
ឡាយ កិក្ខុនោះត្រូវព្យាយាមលះបង់នូវអកុសលធម៌ ដ៏លាមកចាំងនោះ
ចេញ ។ ម្នាលអាវុសោចាំងឡាយ តែបើកិក្ខុពិចារណាហើយដឹងយ៉ាងនេះ
វិញ អាត្មាអញមិនជាអ្នកលើកខ្លួនឯង មិនបន្ទុះបង្អាប់អ្នកដទៃទេ ។ ម្នាល
អាវុសោចាំងឡាយ កិក្ខុនោះត្រូវសិក្សាក្នុងកុសលធម៌ចាំងឡាយ អស់
យប់នឹងថ្ងៃ ហើយនៅដោយបីតិនឹងធ្មេញនោះតែមួយយ៉ាង ។ ម្នាល
អាវុសោចាំងឡាយ មួយទៀត កិក្ខុត្រូវពិចារណាខ្លួនដោយខ្លួនឯងយ៉ាង
នេះថា អាត្មាអញជាអ្នកក្រោធ ជាអ្នកមានសេចក្តីក្រោធ គ្របសង្កត់
ហ្មង ។ ម្នាលអាវុសោចាំងឡាយ កាលបើកិក្ខុ ពិចារណាហើយដឹង
យ៉ាងនេះថា អាត្មាអញជាអ្នកក្រោធ ជាអ្នកមានសេចក្តីក្រោធគ្របសង្កត់
ម្នាលអាវុសោចាំងឡាយ កិក្ខុនោះត្រូវព្យាយាម លះបង់នូវអកុសលធម៌
ដ៏លាមកចាំងនោះចេញ ។ ម្នាលអាវុសោចាំងឡាយ តែបើកិក្ខុពិចារណា
ហើយដឹងយ៉ាងនេះវិញថា អាត្មាអញជាអ្នកក្រោធ ជាអ្នកមិនមាន
សេចក្តីក្រោធគ្របសង្កត់ទេ ។ ម្នាលអាវុសោចាំងឡាយ កិក្ខុនោះត្រូវ
សិក្សាក្នុងកុសលធម៌ចាំងឡាយ អស់យប់នឹងថ្ងៃ ហើយនៅដោយបីតិ
នឹងធ្មេញតែម្យ៉ាង ។ ម្នាលអាវុសោចាំងឡាយ មួយទៀត កិក្ខុ
ត្រូវពិចារណាខ្លួន ដោយខ្លួនឯងយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញជាអ្នកក្រោធ

តោ ឆលោតុ ឧបសង្កមិតំ ។ សចេ អាវុសោ កិត្តុ បច្ចុ-
វេក្ខមានោ ឯវំ ជានាតិ តោ ឆលោ ទោមុំ តោ ឆលោតុ
ឧបសង្កមិតំ តេនាវុសោ កិត្តុនា តេសំយេវ ទាបកានំ
អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ វាយមិតព្ពំ ។ សចេ
បនាវុសោ កិត្តុ បច្ចុវេក្ខមានោ ឯវំ ជានាតិ ន ទោមុំ
តោ ឆលោ ន តោ ឆលោតុ ឧបសង្កមិតំ តេនាវុសោ
កិត្តុនា តេនេវ បីតិបាមោជ្ជេន វិហាតព្ពំ អហោរត្ត-
ឧុសិក្ខិនា កុសលេសុ ធម្មេសុ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ
កិត្តុនា អត្តនា វ អត្តានំ ឯវំ បច្ចុវេក្ខិតព្ពំ កិន្តុ-
ទោមុំ តោ ឆលោ តោ ឆលោតុ អកិសញ្ញីតំ ។
សចេ អាវុសោ កិត្តុ បច្ចុវេក្ខមានោ ឯវំ ជានាតិ
តោ ឆលោ ទោមុំ តោ ឆលោតុ អកិសញ្ញីតំ តេនាវុសោ
កិត្តុនា តេសំយេវ ទាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ
បហានាយ វាយមិតព្ពំ ។ សចេ បនាវុសោ កិត្តុ
បច្ចុវេក្ខមានោ ជានាតិ ន ទោមុំ តោ ឆលោ ន
តោ ឆលោតុ អកិសញ្ញីតំ តេនាវុសោ កិត្តុនា តេនេវ

ជាអ្នកចងគំនុំព្រោះសេចក្តីក្រោធជាហេតុឬទេ ។ ម្នាលអាវុសោ ចាំធ
ឡាយ កាលបើកិក្ខុពិចារណាហើយ ដឹងយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញជា
អ្នកក្រោធ ជាអ្នកចងគំនុំព្រោះសេចក្តីក្រោធជាហេតុ ម្នាលអាវុសោ
ចាំធឡាយ កិក្ខុនោះត្រូវព្យាយាម លះបង់នូវអកុសលធម៌ដ៏លាមកចាំធ
នោះចេញ ។ ម្នាលអាវុសោចាំធឡាយ តែបើកិក្ខុពិចារណាហើយ
ដឹងយ៉ាងនេះវិញថា អាត្មាអញជាអ្នកមិនក្រោធ ជាអ្នកមិនចងគំនុំព្រោះ
សេចក្តីក្រោធជាហេតុទេ ម្នាលអាវុសោចាំធឡាយ កិក្ខុនោះត្រូវសិក្សា
ក្នុងកុសលធម៌ចាំធឡាយ អស់យប់ធំងថ្ងៃ ហើយនៅដោយបីតិធំ
ប្រាមួយៈតែមួយយ៉ាង ។ ម្នាលអាវុសោចាំធឡាយ មួយទៀត កិក្ខុត្រូវ
ពិចារណាខ្លួនដោយខ្លួនឯងយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញជាអ្នកក្រោធ ជាអ្នក
ដេរប្រទេចព្រោះសេចក្តីក្រោធជាហេតុឬទេ ។ ម្នាលអាវុសោចាំធឡាយ
កាលបើកិក្ខុពិចារណាហើយ ដឹងយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញជាអ្នកក្រោធ
ជាអ្នកដេរប្រទេចព្រោះសេចក្តីក្រោធជាហេតុ ម្នាលអាវុសោចាំធឡាយ
កិក្ខុនោះត្រូវព្យាយាម លះបង់នូវអកុសលធម៌ដ៏លាមកចាំធនោះចេញ ។
ម្នាលអាវុសោចាំធឡាយ តែបើកិក្ខុពិចារណាហើយ ដឹងយ៉ាងនេះវិញថា
អាត្មាអញជាអ្នកមិនក្រោធ ជាអ្នកមិនដេរប្រទេច ព្រោះសេចក្តីក្រោធជា
ហេតុទេ ម្នាលអាវុសោចាំធឡាយ កិក្ខុនោះត្រូវសិក្សាក្នុងកុសលធម៌

ปีตสัปปาโมชฺเฌ วิยาติอาทิ อเหารตฺตานุสยิกาติ กามราคา-
เวสยุ ฉนฺเนสุ ฯ ปุน จปรํ อาวุโส ภิกฺขุ อตฺตานญฺเว อตฺตานํ ปฏิปชฺชเตติอาทิ กิญฺจาปิ เหฏฺฐิมมคฺคา เหฏฺฐิมสามญฺญผลฏฺฐา ปน ลพฺภนฺติ อรหตฺตผลฏฺฐา ปน ลพฺภนฺติ อาวุโส ภิกฺขุ ปชฺชเตติอาทิ ตตฺถ ปชฺชเตติ ปฏิปชฺชติ เหฏฺฐิมมคฺคา เหฏฺฐิมสามญฺญผลฏฺฐา ปน ลพฺภนฺติ อรหตฺตผลฏฺฐา ปน ลพฺภนฺติ เตสมฺปิ ปีตสัปปาโมชฺเฌ วิยาติอาทิ อเหารตฺตานุสยิกาติ กามราคานุสยา เวทิตพฺพา ฯ ปุน จปรํ อาวุโส ภิกฺขุ อตฺตานญฺเว อตฺตานํ ปฏิปชฺชเตติ ปุริมนเยเนว โยเชตพฺพา ฯ สเจ อาวุโส ภิกฺขุ ปชฺชเตติ ปฏิปชฺชติ ปุริมเตา โยเชตพฺพา ฯ สเจ อาวุโส ภิกฺขุ ปชฺชเตติ ปุริมนเยเนว โยเชตพฺพา ฯ สเจ อาวุโส ภิกฺขุ ปชฺชเตติ ปฏิปชฺช

ទាំងឡាយ អស់រយៈនឹងថ្ងៃ ហើយនៅដោយបីតិនឹងឋានៈមានផ្នែកនោះតែមួយយ៉ាង ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀត ភិក្ខុពិចារណាខ្លួនដោយខ្លួនឯង យ៉ាងនេះថា អាត្មាអញជាអ្នកក្រោធ ជាអ្នកបញ្ចេញវាចាដ៏តសេចក្តីក្រោធឬទេ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ កាលបើភិក្ខុពិចារណាហើយដឹងយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញជាអ្នកក្រោធ ជាអ្នកបញ្ចេញវាចាដ៏តសេចក្តីក្រោធ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ភិក្ខុនោះត្រូវព្យាយាមលះបង់នូវអកុសលធម៌ដ៏លាមកទាំងនោះចេញ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ តែបើភិក្ខុពិចារណាហើយ ដឹងយ៉ាងនេះវិញថា អាត្មាអញជាអ្នកមិនក្រោធ ជាអ្នកមិនបញ្ចេញវាចាដ៏តសេចក្តីក្រោធទេ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ភិក្ខុនោះត្រូវសិក្សាក្នុងកុសលធម៌ទាំងឡាយ ហើយនៅដោយបីតិនឹងឋានៈមានផ្នែកនោះតែមួយយ៉ាង ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀត ភិក្ខុត្រូវពិចារណាខ្លួនដោយខ្លួនឯង យ៉ាងនេះថា អាត្មាអញដែលត្រូវអ្នកឯទៀតគេចោទហើយ តែធម៌តបតនឹងអ្នកចោទវិញឬទេ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ កាលបើភិក្ខុពិចារណាហើយ ដឹងយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញដែលត្រូវអ្នកឯទៀតគេចោទហើយ តែធម៌តបតនឹងអ្នកចោទវិញ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ភិក្ខុនោះត្រូវព្យាយាម លះបង់នូវអកុសលធម៌

ភាយេមិតព្វំ ។ សចេ បជាវុសោ ភិក្ខុ បច្ចវេក្ខមាណោ
ឯវំ ជានាតិ ចុទិតោ ខោម្ហិ ចោទកេន ចោទកាំ ច
បដិបជ្ជមានិតិ តេជាវុសោ ភិក្ខូជា តេនេវ បីតិបាមោជ្ជេន
វិហាតព្វំ អហោរត្តានុសិក្ខិជា កុសលេសុ ធម្មេសុ ។
បុន ចបរំ អាវុសោ ភិក្ខុជា អត្តជា វ អត្តានំ ឯវំ បច្ច-
វេក្ខិតព្វំ ភិន្នុខោម្ហិ ចុទិតោ ចោទកេន ចោទកាំ
អបសាទេមីតិ ។ សចេ អាវុសោ ភិក្ខុ បច្ចវេក្ខមាណោ ឯវំ
ជានាតិ ចុទិតោ ចោទកេន ចោទកាំ អបសាទេមីតិ
តេជាវុសោ ភិក្ខូជា តេសំយេវ ចាបការំ អកុសលានំ
ធម្មានំ បហានាយ ភាយេមិតព្វំ ។ សចេ បជាវុ-
សោ ភិក្ខុ បច្ចវេក្ខមាណោ ឯវំ ជានាតិ ចុទិតោ
ខោម្ហិ ចោទកេន ចោទកាំ ច អបសាទេមីតិ
តេជាវុសោ ភិក្ខូជា តេនេវ បីតិបាមោជ្ជេន វិហាតព្វំ
អហោរត្តានុសិក្ខិជា កុសលេសុ ធម្មេសុ ។ បុន ចបរំ
អាវុសោ ភិក្ខូជា អត្តជា វ អត្តានំ ឯវំ បច្ចវេក្ខិតព្វំ

ដ៏លាមកទាំងនោះចេញ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ តែកាលបើភិក្ខុពិចារណាហើយ ដឹងយ៉ាងនេះវិញថា អាត្មាអញដែលត្រូវអ្នកចោទគេចោទហើយ តែងមិនទទឹងតបតនឹងអ្នកចោទវិញទេ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ភិក្ខុនោះគួរសិក្សាក្នុងកុសលធម៌ទាំងឡាយ អស់យប់នឹងថ្ងៃ ហើយនៅដោយបីតិនឹងធម្មោជ្ជៈនោះតែមួយយ៉ាង ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀត ភិក្ខុត្រូវពិចារណាខ្លួនដោយខ្លួនឯងយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញដែលត្រូវអ្នកចោទគេចោទហើយ តែងបណ្តេញអ្នកចោទវិញឬទេ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ កាលបើភិក្ខុពិចារណាហើយដឹងយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញដែលត្រូវអ្នកចោទគេចោទហើយ តែងបណ្តេញអ្នកចោទវិញ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ភិក្ខុនោះត្រូវព្យាយាមលះបង់នូវអកុសលធម៌ដ៏លាមកទាំងនោះចេញ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ តែកាលបើភិក្ខុពិចារណាហើយដឹងយ៉ាងនេះវិញថា អាត្មាអញដែលត្រូវអ្នកចោទ គេចោទហើយ តែងមិនបណ្តេញអ្នកចោទវិញទេ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ភិក្ខុនោះត្រូវសិក្សាក្នុងកុសលធម៌ទាំងឡាយ អស់យប់នឹងថ្ងៃ ហើយនៅដោយបីតិនឹងធម្មោជ្ជៈនោះតែមួយយ៉ាង ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀត ភិក្ខុត្រូវពិចារណាខ្លួនដោយខ្លួនឯងយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញដែល

กสิณุโทมฺหิ ปุถุโส เทวาภิเทเส เทวนิกาเย
ปฏิวสนฺตีติ ฯ สเจ อาวุโส ตุมฺหากมฺปิ ปฐ-
วีกสิณมตฺตเมว ปถวีโส ทิฏฺฐา เทวาปิ ตถา
เทวกายา ปฏิวสนฺตีติ เอวมาวุโส ตุมฺหากมฺปิ
ปถวีกสิณมตฺตเมว ปถวีโส ทิฏฺฐา เทวาปิ ตถา
เทวกายา ปฏิวสนฺตีติ ฯ สเจ ปนาวุโส ตุมฺหากมฺปิ
ปถวีกสิณมตฺตเมว ปถวีโส ทิฏฺฐา เทวาปิ ตถา
เทวกายา ปฏิวสนฺตีติ เอวมาวุโส ตุมฺหากมฺปิ
ปถวีกสิณมตฺตเมว ปถวีโส ทิฏฺฐา เทวาปิ ตถา
เทวกายา ปฏิวสนฺตีติ ฯ ปุน จปรํ อาวุโส ตุมฺหากมฺปิ
อตฺตา จ อตฺตานํ ปฐวีกสิณมตฺตเมว กสิณุโทมฺหิ
ปุถุโส เทวาภิเทเส อญฺญมญฺญํ ปฏิจรมิ ปริจาเรมิ
อหมสฺมิ เทโว มมเมเต เทวา อหมสฺมิ อิสฺสโร
มมเมเต เทวา ฯ สเจ อาวุโส ตุมฺหากมฺปิ ปถวีกสิณ-
มตฺตเมว ปถวีโส ทิฏฺฐา เทวาปิ ตถา เทวกายา
ปฏิวสนฺตีติ เอวมาวุโส ตุมฺหากมฺปิ ปถวีกสิณ-
มตฺตเมว ปถวีโส ทิฏฺฐา เทวาปิ ตถา เทวกายา
ปฏิวสนฺตีติ ฯ สเจ ปนาวุโส ตุมฺหากมฺปิ ปถวี-
กสิณมตฺตเมว ปถวีโส ทิฏฺฐา เทวาปิ ตถา เทว-
กายา ปฏิวสนฺตีติ เอวมาวุโส ตุมฺหากมฺปิ ปถวี-
กสิณมตฺตเมว ปถวีโส ทิฏฺฐา เทวาปิ ตถา เทว-
กายา ปฏิวสนฺตีติ ฯ ปุน จปรํ อาวุโส ตุมฺหากมฺปิ
อตฺตา จ อตฺตานํ ปฐวีกสิณมตฺตเมว กสิณุโทมฺหิ
ปุถุโส เทวาภิเทเส อญฺญมญฺญํ ปฏิจรมิ ปริจา-
เรมิ อหมสฺมิ เทโว มมเมเต เทวา อหมสฺมิ อิสฺสโร
มมเมเต เทวา อหมสฺมิ เทโว มมเมเต เทวา

ត្រូវអ្នកចោទគេចោទហើយ តែឥន្ទិយាយគ្របសង្កត់អ្នកចោទវិញប្តូរទេ ។ ម្នាលអាវុសោ ចាំឥឡាយ កាលបើភិក្ខុពិចារណាហើយដឹងយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញដែលត្រូវអ្នកចោទគេចោទហើយ តែឥន្ទិយាយគ្របសង្កត់អ្នកចោទវិញ ម្នាលអាវុសោ ចាំឥឡាយ ភិក្ខុនោះគប្បីព្យាយាមលះបង់នូវអកុសលធម៌ដ៏លាមកចាំឥឡានោះចេញ ។ ម្នាលអាវុសោ ចាំឥឡាយ តែកាលបើភិក្ខុពិចារណាហើយ ដឹងយ៉ាងនេះវិញថា អាត្មាអញដែលត្រូវអ្នកចោទគេចោទហើយ មិនឥន្ទិយាយគ្របសង្កត់អ្នកចោទវិញទេ ម្នាលអាវុសោ ចាំឥឡាយ ភិក្ខុនោះគប្បីសិក្សាក្នុងកុសលធម៌ចាំឥឡាយ អស់យប់ឥឡាថ្ងៃ ហើយនៅវេលាយប់តិចឥឡាមោដ្ឋៈនោះតែមួយយ៉ាង ។ ម្នាលអាវុសោ ចាំឥឡាយ មួយទៀត ភិក្ខុត្រូវពិចារណាខ្លួនដោយខ្លួនឯងយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញដែលត្រូវអ្នកចោទ គេចោទហើយ តែឥន្ទិយាយបន្ទុបន្ទប់អ្នកចោទដោយហេតុដទៃប្តូរពាក្យផ្សេង ។ ឥយ្យាយគេចតែដោយសំដីខាងក្រៅ ធ្វើសេចក្តីក្រោធ សេចក្តីប្រទូស្ត ឥឡាសេចក្តីអាក់អន់ចិត្តឲ្យប្រាកដឡើងដែរប្តូរទេ ។ ម្នាលអាវុសោ ចាំឥឡាយ កាលបើភិក្ខុពិចារណាហើយ ដឹងយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញដែលត្រូវអ្នកចោទ គេចោទហើយ តែឥន្ទិយាយបន្ទុបន្ទប់ដោយហេតុដទៃប្តូរពាក្យផ្សេង ។ ឥយ្យាយគេចតែដោយសំដីខាងក្រៅ ធ្វើសេចក្តីក្រោធ សេចក្តីប្រទូស្ត ឥឡាសេចក្តីអាក់អន់ចិត្តឲ្យ

ភាតុកាភេមីតិ នេជាវុសោ កិត្តកា នេសំយេវ ភាយ-
តានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ ឋាយ-
មិតព្វំ ។ សចេ បជាវុសោ កិត្តកេ បច្ចវេក្ខមានោ
ឃំ ជានាតិ ពុទ្ធិតោ ខោម្ហិ ចោទកោន អញ្ញេនញ្ញំ
ន បដិចភមិ ន ពហិទ្ធាកថំ អបនាបេមិ ន
តោបេមិ នោសេមិ អប្បច្ចយេមិ ភាតុកាភេមីតិ
នេជាវុសោ កិត្តកា នេនេវ បីតិបាមោជ្ជេន វិហាតព្វំ
អហោរត្តានុសិក្ខិនា កុសលេសុ ធម្មេសុ ។ បុន
ចបរំ អាវុសោ កិត្តកា អត្តនា វ អត្តានំ ឃំ
បច្ចវេក្ខិតព្វំ កិន្តិខោម្ហិ ពុទ្ធិតោ ចោទកោន
អបនានេ ន សម្បាយាមីតិ ។ សចេ អាវុសោ
កិត្តកេ បច្ចវេក្ខមានោ ឃំ ជានាតិ ពុទ្ធិតោ ខោម្ហិ
ចោទកោន អបនានេ ន សម្បាយាមីតិ នេជាវុសោ
កិត្តកា នេសំយេវ ចាបតានំ អកុសលានំ ធម្មានំ
បហានាយ ឋាយមិតព្វំ ។ សចេ បជាវុសោ កិត្តកេ
បច្ចវេក្ខមានោ ឃំ ជានាតិ ពុទ្ធិតោ ខោម្ហិ ចោទ-
កោន ន អបនានេ ន សម្បាយាមីតិ នេជាវុសោ

ប្រាកដដល្បីដូច្នេះ ម្នាលអាវុសោចំឆព្ភាយ កិក្ខុនោះគប្បីព្យាយាមលះបង់នូវអកុសលធម៌ដ៏លាមកចាំងនោះចេញ ។ ម្នាលអាវុសោចំឆព្ភាយ បើកិក្ខុពិចារណាហើយដឹងយ៉ាងនេះវិញថា អាត្មាអញដែលត្រូវអ្នកចោទគេចោទហើយ តែឆន្ទៈមិននិយាយបន្ទុបន្ថយបន្ទុបអ្នកចោទ ដោយហេតុដទៃឬពាក្យផ្សេងៗ មិននិយាយគេចតែដោយសំដីខាងក្រៅ មិនធ្វើសេចក្តីក្រោធ សេចក្តីប្រទូស្ត នឹងសេចក្តីអាក់អន់ចិត្តឲ្យប្រាកដដល្បីនេះ ម្នាលអាវុសោចំឆព្ភាយ កិក្ខុនោះគប្បីសិក្សាកុងកុសលធម៌ចាំងឆព្ភាយ អស់យប់នឹងថ្ងៃហើយនៅដោយប៉ិនប៉ិងចាំមោដ្ឋៈនោះតែមួយយ៉ាង ។ ម្នាលអាវុសោចំឆព្ភាយ មួយទៀត កិក្ខុត្រូវពិចារណាខ្លួនដោយខ្លួនឯងយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញដែលត្រូវអ្នកចោទ ចោទហើយ តែឆន្ទៈមិនធ្វើយកុងដំណើរបស់ខ្លួនឬទេ ។ ម្នាលអាវុសោចំឆព្ភាយ កាលបើកិក្ខុពិចារណាហើយដឹងយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញដែលត្រូវអ្នកចោទគេចោទហើយ តែឆន្ទៈមិនធ្វើយកុងដំណើរបស់ខ្លួនទេ ម្នាលអាវុសោចំឆព្ភាយ កិក្ខុនោះគប្បីព្យាយាមលះបង់នូវអកុសលធម៌ដ៏លាមកចាំងនោះចេញ ។ ម្នាលអាវុសោចំឆព្ភាយ តែកាលបើកិក្ខុពិចារណាហើយដឹងយ៉ាងនេះវិញថា អាត្មាអញដែលត្រូវអ្នកចោទគេចោទហើយ តែឆន្ទៈតែធ្វើយកុងដំណើរបស់ខ្លួន ម្នាលអាវុសោចំឆ

តំក្ខណា តេនេវ បីតិបាមោជ្ជេន វិហាតព្ពំ អហោ-រត្តានុសិក្ខិតា តុសលេសុ ធម្មេសុ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ តំក្ខណា អត្តនា វ អត្តានំ វា បដិបត្តិតព្ពំ តំទុតោមិ បក្ខី បដ្ឋាសីតិ ។ សចេ អាវុសោ តំក្ខុ បដិបត្តិមាគោ វា ជានាតិ អក្ខី ទោមិ បដ្ឋាសីតិ តេនាវុសោ តំក្ខណា តេសំយេវ ចាបការំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ ឋយមិតព្ពំ ។ សចេ បនាវុសោ តំក្ខុ បដិបត្តិមាគោ វា ជានាតិ អមក្ខី ទោមិ អបដ្ឋាសីតិ តេនាវុសោ តំក្ខណា តេនេវ បីតិបាមោជ្ជេន វិហាតព្ពំ អហោរត្តានុសិក្ខិតា តុសលេសុ ធម្មេសុ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ តំក្ខណា អត្តនា វ អត្តានំ វា បដិបត្តិតព្ពំ តំទុតោមិ ឥស្សុកី មច្ឆរីតិ ។ សចេ អាវុសោ តំក្ខុ បដិបត្តិមាគោ វា ជានាតិ ឥស្សុកិ ទោមិ មច្ឆរីតិ តេនាវុសោ តំក្ខណា តេសំយេវ ចាបការំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ ឋយមិតព្ពំ ។ សចេ បនាវុសោ តំក្ខុ បដិបត្តិមាគោ វា ជានាតិ អនិស្សុកិ ទោមិ

ឡាយ តថាគតនោះគួរសិក្សាក្នុងកុសលធម៌ទាំងឡាយ អស់រយៈពេលប៉ុន្មានថ្ងៃហើយ
នៅដោយបរិបូណ៌ដោយសេចក្តីជ្រះថ្លាមួយយ៉ាង ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ
មួយទៀត តថាគតត្រូវពិចារណាខ្លួនដោយខ្លួនឯងយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញជា
អ្នកលុបគុណគេ ជាអ្នកប្រទូស្តរ៉ាសនាឬទេ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ
កាលបើតថាគតពិចារណាហើយដឹងយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញជាអ្នកលុបគុណគេ
ជាអ្នកប្រទូស្តរ៉ាសនា ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ តថាគតនោះគួរព្យាយាមលះ
បង់នូវអកុសលធម៌ដ៏លាមកទាំងនោះចេញ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ
តែកាលបើតថាគតពិចារណាហើយដឹងយ៉ាងនេះវិញថា អាត្មាអញមិនជាអ្នក
លុបគុណគេ ជាអ្នកមិនប្រទូស្តរ៉ាសនាទេ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ តថាគត
នោះគួរសិក្សាក្នុងកុសលធម៌ទាំងឡាយ អស់រយៈពេលប៉ុន្មានថ្ងៃ ហើយនៅដោយ
បរិបូណ៌ដោយសេចក្តីជ្រះថ្លាមួយយ៉ាង ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀត
តថាគតត្រូវពិចារណាខ្លួនដោយខ្លួនឯងយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញជាអ្នកប្រណែន
ជាអ្នកមានសេចក្តីកំណាញ់ឬទេ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ កាលបើ
តថាគតពិចារណាហើយដឹងយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញជាអ្នកប្រណែន ជាអ្នក
មានសេចក្តីកំណាញ់ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ តថាគតនោះគួរព្យាយាមលះ
បង់នូវអកុសលធម៌ដ៏លាមកទាំងនោះចេញ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ
តែកាលបើតថាគតពិចារណាហើយដឹងយ៉ាងនេះវិញថា អាត្មាអញមិនជាអ្នក

អមច្ចរីតំ តេជាវុសោ កិកូនា តេនេវ បីតិបាមោជ្ជេន វិហាតព្ពំ អហោរត្តានុសិក្ខិនា កុសលេសុ ធម្មេសុ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ កិកូនា អត្តនា វ អត្តានំ វា បច្ចវេក្ខិតព្ពំ កិន្តិទោមិ សហេ មាយារីតំ ។ សចេ អាវុសោ កិកូ បច្ចវេក្ខមានោ វា ជានាតិ សហេ ទោមិ មាយារីតំ តេជាវុសោ កិកូនា តេសំយេវ ចាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ ឋាយមិតព្ពំ ។ សចេ វជាវុសោ កិកូ បច្ចវេក្ខមានោ វា ជានាតិ អសហេ ទោមិ អមាយារីតំ តេជាវុសោ កិកូនា តេនេវ បីតិបាមោជ្ជេន វិហាតព្ពំ អហោរត្តានុសិក្ខិនា កុសលេសុ ធម្មេសុ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ កិកូនា អត្តនា វ អត្តានំ វា បច្ចវេក្ខិតព្ពំ កិន្តិទោមិ ឥង្ឃ អតិមានីតំ ។ សចេ អាវុសោ កិកូ បច្ចវេក្ខមានោ វា ជានាតិ ឥង្ឃ ទោមិ អតិមានីតំ តេជាវុសោ កិកូនា តេសំយេវ ចាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ ឋាយមិតព្ពំ ។

ប្រពៃណាន មិនដូអ្នកមានសេចក្តីកំណាញ់ទេ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ តិក្ខុនោះគួរសិក្សាក្នុងកុសលធម៌ទាំងឡាយអស់យប់នឹងថ្ងៃហើយនៅដោយបីតិនឹងបាមោជ្ជៈនោះតែមួយយ៉ាង ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀត តិក្ខុត្រូវពិចារណាខ្លួនដោយខ្លួនឯងយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញជាអ្នកអួតអាង ជាអ្នកមានពុតមាយាឬទេ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ កាលបើតិក្ខុពិចារណាហើយដឹងយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញជាអ្នកអួតអាង ជាអ្នកមានពុតមាយា ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ តិក្ខុនោះគួរព្យាយាម លះបង់នូវអកុសលធម៌ដ៏លាមកទាំងនោះចេញ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ តែកាលបើតិក្ខុពិចារណាហើយដឹងយ៉ាងនេះវិញថា អាត្មាអញមិនជាអ្នកអួតអាង មិនជាអ្នកមានពុតមាយាទេ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ តិក្ខុនោះគួរសិក្សាក្នុងកុសលធម៌ទាំងឡាយ អស់យប់នឹងថ្ងៃ ហើយនៅដោយបីតិនឹងបាមោជ្ជៈនោះតែមួយយ៉ាង ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀត តិក្ខុត្រូវពិចារណាខ្លួនដោយខ្លួនឯងយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញជាអ្នកវង្វែង ជាអ្នកមើលងាយគេឬទេ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ កាលបើតិក្ខុពិចារណាហើយដឹងយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញជាអ្នកវង្វែង ជាអ្នកមើលងាយគេ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ តិក្ខុនោះគួរព្យាយាមលះបង់នូវអកុសលធម៌ដ៏លាមកទាំងនោះចេញ ។

សចេ បនាវុសោ កិង្កុ បច្ចវេក្ខមានោ ឯវំ ជានាតិ
អថខ្វោ នោមិំ អនត្តមានីតិ តេនាវុសោ កិង្កុនា
តេនេវ បីតិបាមោជ្ជេន វិហាតព្ពំ អហោរត្តានុសិក្ខិនា
កុសលេសុ ធម្មេសុ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ កិង្កុនា
អត្តនាវ អត្តានំ ឯវំ បច្ចវេក្ខិតព្ពំ កិន្នុ ខោមិំ សន្ធិដ្ឋិបក-
មាសី អាជានញ្ញាហី ទុប្បដិនិស្សគ្គីតិ ។ សចេ អាវុសោ
កិង្កុ បច្ចវេក្ខមានោ ឯវំ ជានាតិ សន្ធិដ្ឋិបកមាសី ខោមិំ
អាជានញ្ញាហី ទុប្បដិនិស្សគ្គីតិ តេនាវុសោ កិង្កុនា
តេសំយេវ ឆាបតានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានា-
យ វាយមិតព្ពំ ។ សចេ បនាវុសោ កិង្កុ បច្ចវេក្ខមា-
នោ ឯវំ ជានាតិ អសន្ធិដ្ឋិបកមាសី ខោមិំ អាជា-
ញ្ញាហី សុប្បដិនិស្សគ្គីតិ តេនាវុសោ កិង្កុនា តេនេវ
បីតិបាមោជ្ជេន វិហាតព្ពំ អហោរត្តានុសិក្ខិនា កុស-
លេសុ ធម្មេសុ ។ សចេ អាវុសោ កិង្កុ បច្ចវេក្ខមានោ

ម្នាលអាវុសោចំនឹងឆ្លាយ តែកាលបើភិក្ខុ ពិចារណាហើយដឹងយ៉ាងនេះវិញថា អាត្មាអញ មិនជាអ្នកវង្វេងទេ មិនជាអ្នកមើលងាយគេទេ ម្នាលអាវុសោចំនឹងឆ្លាយ ភិក្ខុនោះគួរសិក្សា ក្នុងកុសលធម៌ទាំងឆ្លាយ អស់យប់នឹងថ្ងៃ ហើយនៅដោយបរិតិនឹងឋានៈនោះតែមួយយ៉ាង ។ ម្នាលអាវុសោចំនឹងឆ្លាយ មួយទៀត ភិក្ខុត្រូវពិចារណាខ្លួនដោយខ្លួនឯងយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញជាអ្នកប្រកាន់តាមសេចក្តីយល់ឃើញរបស់ខ្លួនឯង ជាអ្នកប្រកាន់ខាំ លះបង់ទិដ្ឋិបានដោយត្រឹមទេ ។ ម្នាលអាវុសោចំនឹងឆ្លាយ កាលបើភិក្ខុពិចារណាហើយដឹងយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញជាអ្នកប្រកាន់តាមសេចក្តីយល់ឃើញរបស់ខ្លួនឯង ជាអ្នកប្រកាន់មាំ លះបង់ទិដ្ឋិបានដោយក្រ ម្នាលអាវុសោចំនឹងឆ្លាយ ភិក្ខុនោះគួរព្យាយាមលះបង់នូវអកុសលធម៌ដ៏លាមកចាំងនោះចេញ ។ ម្នាលអាវុសោចំនឹងឆ្លាយ តែកាលបើភិក្ខុពិចារណាហើយដឹងយ៉ាងនេះវិញថា អាត្មាអញមិនជាអ្នកប្រកាន់តាមសេចក្តីយល់ឃើញរបស់ខ្លួនឯង មិនជាអ្នកប្រកាន់មាំ ជាអ្នកលះបង់ទិដ្ឋិបានដោយងាយ ម្នាលអាវុសោចំនឹងឆ្លាយ ភិក្ខុនោះគួរសិក្សាក្នុងកុសលធម៌ទាំងឆ្លាយ អស់យប់នឹងថ្ងៃ ហើយនៅដោយបរិតិនឹងឋានៈនោះតែមួយយ៉ាង ។ ម្នាលអាវុសោចំនឹងឆ្លាយ បើភិក្ខុពិចារណា

សារុប្បំ មេ ភាបកោ អកុសលេ ធម្មេ អប្បហីនេ អត្តនិ សមនុបស្សតិ តេនាវុសោ កិត្តកា សារុប្ប-យេវ ន មេសំ ភាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហា-នាយ ឋាយមិតព្ពំ ។ សចេ បនាវុសោ កិត្តកំ បច្ច-វេក្ខមានោ សារុប្បំ មេ ភាបកោ អកុសលេ ធម្មេ បហី-នេ អត្តនិ សមនុបស្សតិ តេនាវុសោ កិត្តកា តេនេវ បីតិបាមោជ្ជេន វិហាតព្ពំ អហោរត្តានុសិក្ខិនា កុស-លេសុ ធម្មេសុ ។ សេយ្យថាបិ អាវុសោ នវង្គី វា បុរិសោ វា ឧមាកេ យុវា មណ្ឌនកជាតិកោ[1] អា-ទាសេ វា បរិសុទ្ធេ បរិយោទាតេ អច្ឆេ វា ឧទក-បត្តេ សកម្មុខនិមិត្តំ បច្ចវេក្ខមានោ សចេ តត្ថ បស្សតិ រជំ វា អង្គណំ វា តស្សេវ រជស្ស វា អង្គណស្ស វា បហានាយ ឋាយមតិ នោ ចេ តត្ថ បស្សតិ រជំ វា អង្គណំ វា តេនេវ អត្តម-នោ ហោតិ លាភា វត មេ បរិសុទ្ធំ វត មេតំ ឃរមេវ នោ អាវុសោ សចេ កិត្តកំ បច្ចវេក្ខមានោ

---

๑ ម. មណ្ឌនជាតិកោ ។

ហើយឃើញច្បាស់នូវអកុសលធម៌ ដ៏លាមកទាំងអស់នេះក្នុងខ្លួនដែលខ្លួនមិនទាន់លះបង់បាន ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ភិក្ខុនោះគួរព្យាយាមលះបង់នូវអកុសលធម៌ដ៏លាមកទាំងអស់នេះចេញ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ បើភិក្ខុពិចារណាហើយឃើញច្បាស់នូវអកុសលធម៌ដ៏លាមកទាំងអស់នេះក្នុងខ្លួន ដែលខ្លួនលះបង់បានហើយ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ភិក្ខុនោះគួរសិក្សាក្នុងកុសលធម៌ទាំងឡាយ អស់យប់ទឹងថ្ងៃ ហើយនៅដោយបីតិនឹងបាមោជ្ជៈនោះតែមួយយ៉ាង ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ដូចជាស្រីឬប្រុសដែលនៅក្មេងដំទន់ ប្រកបដោយជាតិជាអ្នកស្ងួតស្អាត កាលឆ្លុះមើលស្រមោលមុខរបស់ខ្លួន ក្នុងកញ្ចក់ដ៏ស្អាតផូរផង់ឬក្នុងកាជន៍ទឹកដ៏ថ្លា បើឃើញធូលីឬមុនត្រង់មុខនោះ តែងព្យាយាមដម្រះធូលីឬមុននោះចេញ បើមិនឃើញធូលីឬមុនត្រង់មុខនោះទេ រមែងជាអ្នកមានចិត្តត្រេកអរដោយហេតុនោះថា អើហ្ន៎ អញមានលាភហើយតើ អើហ្ន៎ អញស្អាតណាស់តើ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ កាលបើភិក្ខុពិចារណា

សេ្វបិមេ ភាបកេ អកុសលេ ធម្មេ អប្បហីនេ អត្តនិ សមនុបស្សតិ តេភាវុសោ ភិក្ខូ ភា សេ្វសំ-យេវ ឥមេសំ ភាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ ភាយមិតព្ពំ ។ សចេ បភាវុសោ ភិក្ខូ បច្ចវេក្ខមានោ សេ្វបិមេ ភាបកេ អកុសលេ ធម្មេ បហីនេ អត្តនិ សមនុបស្សតិ តេភាវុសោ ភិក្ខូ ភេនេវ បីតិបាមោជ្ជេន វិហាតព្ពំ អហោរត្តានុសិក្ខិនា កុសលេសុ ធម្មេសុតិ ។ ឥទមវោចាយស្មា មហា-មោគ្គល្លានោ អត្តមនា តេ ភិក្ខូ អាយស្មតោ មហាមោគ្គល្លានស្ស ភាសិតំ អភិនន្ទុន្តិ ។

អនុមានសុត្តំ បញ្ចមំ និដ្ឋិតំ ។

ហើយឃើញច្បាស់នូវអកុសលធម៌ដ៏លាមកទាំងអស់នេះ ក្នុងខ្លួន ដែលខ្លួនមិនទាន់លះបង់ឯាន ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ភិក្ខុនោះគួរព្យាយាមលះបង់នូវអកុសលធម៌ដ៏លាមកទាំងអស់នេះចេញ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ តែកាលបើភិក្ខុ ពិចារណាហើយឃើញច្បាស់នូវអកុសលធម៌ដ៏លាមកទាំងអស់នេះក្នុងខ្លួន ដែលខ្លួនបានលះបង់អស់ហើយ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ភិក្ខុនោះគួរសិក្សាក្នុងកុសលធម៌ទាំងឡាយ អស់យប់ទំងថ្ងៃ ហើយនៅដោយបីតិនិងឱជាមេដ្ឋៈនោះ តែមួយយ៉ាង ។ លុះព្រះមហាមោគ្គល្លាន ដ៏មានអាយុ ឯានសំដែងនូវព្រះសូត្រនេះចប់ហើយ ភិក្ខុទាំងឡាយនោះក៏មានអំណរត្រេកអរបំពោះភាសិត នៃព្រះមហាមោគ្គល្លានដ៏មានអាយុ ។

ចប់ អនុមានសូត្រ ទី ៥ ។

ធម្មិ បេតោទិលសុត្តំ

(២២៦) ឯវម្បេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ ភិក្ខវោតិ ។ ភទន្តេតិ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ ។

(២២៧) ភគវា ឯតទវោច យស្ស កស្សចិ ភិក្ខវេ ភិក្ខុនោ បញ្ច បេតោទិលា អប្បហីនា បញ្ច បេតសោ វិនិពន្ធា អសមុច្ឆិន្នា សោ វតមស្មិ ឆម្ភិនយេ វុឡ្ហិ វិរូឡ្ហិ វេបុល្លំ អាបជ្ជិស្សតីតិ ឋានំ ហេតំ វិជ្ជតិ ។

(២២៨) កតមស្ស បញ្ច បេតោទិលា អប្បហីនា ហោន្តិ ។ ឥធ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ សត្ថរិ កង្ខតិ វិចិកិច្ឆតិ ណាធិមុច្ចតិ ន សម្បសីទតិ ។ យោ សោ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ សត្ថរិ កង្ខតិ វិចិកិច្ឆតិ ណាធិមុច្ចតិ

បេតោទិលសូត្រ ទី ៦

(២២៦) ខ្ញុំបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់គង់ ក្នុងវត្តជេតពន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ជិតក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហៅភិក្ខុទាំងឡាយមកថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ។ ភិក្ខុទាំងនោះ ក៏ទទួលស្តាប់ព្រះដីកានៃព្រះមានព្រះភាគថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ។

(២២៧) ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុណាមួយ មិនបានលះបង់នូវបង្គោលរបស់ចិត្តទាំង ៥ ប្រការ នីវរណៈមិនបានផ្តាច់បង់នូវចំណងរបស់ចិត្តទាំង ៥ ប្រការហើយ ភិក្ខុនោះឯងនឹងដល់នូវសេចក្តីចំរើន លូតលាស់ ដុះដាលក្នុងធម្មវិន័យនេះដូច្នេះ នេះមិនមែនជាហានៈទេ ។

(២២៨) បង្គោលរបស់ចិត្តទាំង ៥ ប្រការដែលភិក្ខុនោះមិនបានលះបង់ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ សង្ស័យ មិនជាប់ស្រេច មិនដឿសិប់ មិនជ្រះថ្លា ក្នុងព្រះសាស្តា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុណា សង្ស័យ មិនជាប់ស្រេច មិនដឿសិប់

ឧ សម្ប្បសីទតិ ឥស្ស ចិត្តំ ឧ ឧមតិ អាតប្បាយ អនុយោគាយ សាតច្ចាយ បធានាយ ។ យស្ស ចិត្តំ ឧ ឧមតិ អាតប្បាយ អនុយោគាយ សាតច្ចាយ បធានាយ ឣវមស្ប្បាយំ បឋមោ ចេតោទីលោ អប្បហីនោ ហោតិ ។ បុន ចបរំ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ ឧម្មុ ភជ្ជតិ វិចិកិច្ឆតិ ជានធិមុច្ចតិ ឧ សម្ប្បសីទតិ ។ បេ ។ សង្ឃេ ភជ្ជតិ វិចិកិច្ឆតិ ជានធិមុច្ចតិ ឧ សម្ប្បសីទតិ ។ បេ ។ សិក្ខាយ ភជ្ជតិ វិចិកិច្ឆតិ ជានធិមុច្ចតិ ឧ សម្ប្បសីទតិ ។ យោ សោ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ សិក្ខាយ ភជ្ជតិ វិចិកិច្ឆតិ ជានធិមុច្ចតិ ឧ សម្ប្បសីទតិ ឥស្ស ចិត្តំ ឧ ឧមតិ អាតប្បាយ អនុយោគាយ សាតច្ចាយ បធានាយ ។ យស្ស ចិត្តំ ឧ ឧមតិ អាតប្បាយ អនុយោគាយ សាតច្ចាយ បធានាយ ឣវមស្ប្បាយំ ចតុត្ថោ ចេតោទីលោ អប្បហីនោ ហោតិ ។

មិនជ្រះថ្លា ក្នុងព្រះសាស្តាហើយ ចិត្តរបស់ភិក្ខុនោះមិនទុនទៅ ដើម្បីធ្វើព្យាយាមជាគ្រឿងដុតនូវកិលេស ដើម្បីប្រកបព្យាយាមរឿយ ។ ដើម្បីប្រព្រឹត្តព្យាយាមមិនដាច់ ដើម្បីតាំងទុកនូវព្យាយាមឡើយ ។ ចិត្តរបស់ភិក្ខុណាមិនទុនទៅ ដើម្បីធ្វើព្យាយាមជាគ្រឿងដុតនូវកិលេស ដើម្បីប្រកបព្យាយាមរឿយ ។ ដើម្បីប្រព្រឹត្តព្យាយាមមិនដាច់ ដើម្បីតាំងទុកនូវព្យាយាមទេ នេះឈ្មោះថាជាបង្គើលរបស់ចិត្តទី ១ ដែលភិក្ខុនោះមិនបានលះបង់ហើយយ៉ាងនេះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត ភិក្ខុសង្ស័យ មិនជាច់ស្រេច មិនជឿសិប់ មិនជ្រះថ្លាក្នុងធម៌ ។ បេ ។ សង្ស័យ មិនជាច់ស្រេច មិនជឿសិប់ មិនជ្រះថ្លាក្នុងសង្ឃ ។ បេ ។ សង្ស័យ មិនជាច់ស្រេច មិនជឿសិប់ មិនជ្រះថ្លាក្នុងសិក្ខា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុណាសង្ស័យ មិនជាច់ស្រេច មិនជឿសិប់ មិនជ្រះថ្លាក្នុងសិក្ខា ចិត្តរបស់ភិក្ខុនោះមិនទុនទៅ ដើម្បីធ្វើព្យាយាម ជាគ្រឿងដុតនូវកិលេស ដើម្បីប្រកបព្យាយាមរឿយ ។ ដើម្បីប្រព្រឹត្តព្យាយាមមិនដាច់ ដើម្បីតាំងទុកនូវព្យាយាមទេ ។ ចិត្តរបស់ភិក្ខុណាមិនទុនទៅ ដើម្បីធ្វើព្យាយាមជាគ្រឿងដុតនូវកិលេស ដើម្បីប្រកបព្យាយាមរឿយ ។ ដើម្បីប្រព្រឹត្តព្យាយាមមិនដាច់ ដើម្បីតាំងទុកនូវព្យាយាមទេ នេះឈ្មោះថាជាបង្គើលរបស់ចិត្តទី ៤ ដែលភិក្ខុនោះមិនបានលះបង់ហើយយ៉ាងនេះ ។

ปุน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สพฺพโลกานุกมฺปโก
โหติ อนุตฺตรเวน อาโลกวิธินา ฯ
โย โส ภิกฺขเว ภิกฺขุ สพฺพโลกานุกมฺปโก
โหติ อนุตฺตรเวน อาโลกวิธินา
ตสฺส ทิวสฺเว น รตฺตึ อาโลกสญฺญา อนุโยคาย
สาตจฺจาย ปณิธิยา ฯ ยสฺส ทิวสฺเว น รตฺตึ
อาโลกสญฺญา อนุโยคาย สาตจฺจาย ปณิธิยา
ฉมาสฺส ปญฺโญ โหติ อปฺปมาโณ
โหติ ฯ ฉมาสฺส ปญฺโญ อปฺปมาโณ
โหติ ฯ

(๒๔๙) ตถตฺตาย ปญฺโญ โหติ สมาธิปฺปธานา
สงฺขารา โหนฺติ ฯ อยํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ตถาคโต
โหติ อรหนฺโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส อรหนฺตานุสฺสติ
ภาวิตา โหติ อรหนฺตานุสฺสติ พหุลีกตา ฯ โย โส ภิกฺขเว ภิกฺขุ

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយវិញទៀត ភិក្ខុជាមនុស្សខ្មើលខ្មាញ់ មានចិត្តរោគ
អន់ ។ មានចិត្តដែលទោសគ្របសង្កត់ហើយ មានចិត្តរឹងរូសក្នុងពួក
សព្រហ្មចារី ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុណាជាមនុស្សខ្មើលខ្មាញ់ មានចិត្ត
អាក់អន់ មានចិត្តដែលទោសគ្របសង្កត់ហើយ មានចិត្តរឹងរូសក្នុងពួកស-
ព្រហ្មចារីហើយ ចិត្តរបស់ភិក្ខុនោះមិនគួរទេ ដើម្បីធ្វើពួយាមជាគ្រឿង
ដុតនូវកិលេស ដើម្បីប្រកបពួយាមរឿយ ។ ដើម្បីប្រព្រឹត្តពួយាមមិន
ជាប់ ដើម្បីតាំងខ្ជុនូវពួយាមទេ ។ ចិត្តរបស់ភិក្ខុណាមិនគួរទេ ដើម្បី
ធ្វើពួយាមជាគ្រឿងដុតនូវកិលេស ដើម្បីប្រកបពួយាមរឿយ ។ ដើម្បី
ប្រព្រឹត្តពួយាមមិនជាប់ ដើម្បីតាំងខ្ជុនូវពួយាមទេ នេះឈ្មោះថាជា
បង្គាលរបស់ចិត្តទី ៥ ដែលភិក្ខុនោះមិនលះបង់ហើយយ៉ាងនេះ ។ បង្គាល
របស់ចិត្តទាំង ៥ ប្រការនេះ ឈ្មោះថា ភិក្ខុនោះមិនបានលះបង់ហើយ ។

[๒๒๙] បំណងរបស់ចិត្តទាំង ៥ ប្រការដែលភិក្ខុនោះមិនបានផ្តាច់
បង់ហើយ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងសាសនានេះ
មានភិក្ខុមិនទាន់ប្រាសចាកតម្រេក មិនទាន់ប្រាសចាកសេចក្តីពេញចិត្ត
មិនទាន់ប្រាសចាកសេចក្តីស្រឡាញ់ មិនទាន់ប្រាសចាកសេចក្តីស្រេក
ឃ្លាន មិនទាន់ប្រាសចាកសេចក្តីក្តៅក្រហាយ មិនទាន់ប្រាសចាកសេចក្តី
ប្រាថ្នាកន្តាម ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុណាជាអ្នកមិនទាន់

តាសេ អវីតរាគោ ហោតិ អវិគតច្ឆន្ទោ អវិគ-
តបេម្មោ អវិគតបិបាសោ អវិគតបរិឡាហោ អវិគត-
តណ្ហោ តស្ស ចិត្តំ ន ឯមតិ អាគមប្បាយ អនុយោ-
គាយ សាតច្ចាយ បធានាយ ។ យស្ស ចិត្តំ ។បេ ។
បធានាយ ឯវមស្សាយំ បឋមោ ចេតសោ វិនិពន្ធោ
អសមុច្ឆិន្នោ ហោតិ ។ បុន ចបរំ កិត្តុវេ កិត្តុ
គាយេ អវីតរាគោ ហោតិ ។បេ ។ រូបេ អវីតរាគោ
ហោតិ អវិគតច្ឆន្ទោ អវិគតបេម្មោ អវិគតបិបាសោ
អវិគតបរិឡាហោ អវិគតតណ្ហោ ។ យោ សោ កិត្តុវេ
កិត្តុ រូបេ អវីតរាគោ ហោតិ ។បេ ។ ឯវមស្សាយំ
តតិយោ ចេតសោ វិនិពន្ធោ អសមុច្ឆិន្នោ ហោតិ ។ បុន
ចបរំ កិត្តុវេ កិត្តុ យោវធត្តំ ខុទភវនេហកំ ភុញ្ជិត្វា

ប្រាសចាកតម្រេក មិនមានប្រាសចាកសេចក្តីពេញចិត្ត មិនមានប្រាសចាកសេចក្តីស្រឡាញ់ មិនមានប្រាសចាកសេចក្តីស្រេកឃ្លាន មិនមានប្រាសចាកសេចក្តីក្តៅក្រហាយ មិនមានប្រាសចាកសេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងកាម ចិត្តរបស់កិកុនោះមិនទុន្ទេវ៎ ដើម្បីធ្វើពាយាមជាគ្រឿងដុតកិលេស ដើម្បីប្រកបពាយាមរឿយ ។ ដើម្បីប្រព្រឹត្តពាយាមមិនជាប់ ដើម្បីតាំងខុតនូវពាយាមឡើយ ។ ចិត្តរបស់កិកុណា ។ បេ ។ ដើម្បីតាំងខុតនូវពាយាមទេ នេះឈ្មោះថាជាចំណងរបស់ចិត្តទី ១ ដែលកិកុនោះមិនបានកាត់ផ្តាច់ហើយយ៉ាងនេះ ។ ម្នាលកិកុទាំងឡាយ មួយទៀត ឯកិកុមិនមានប្រាសចាកតម្រេកក្នុងកាយ (របស់ខ្លួន) ។ បេ ។ មិនមានប្រាសចាកតម្រេក មិនមានប្រាសចាកសេចក្តីពេញចិត្ត មិនមានប្រាសចាកសេចក្តីស្រឡាញ់ មិនមានប្រាសចាកសេចក្តីស្រេកឃ្លាន មិនមានប្រាសចាកសេចក្តីក្តៅក្រហាយ មិនមានប្រាសចាកសេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងរូប (ខាងក្រៅ) ។ ម្នាលកិកុទាំងឡាយ កិកុណាជាអ្នកមិនមានប្រាសចាកតម្រេកក្នុងរូប (ខាងក្រៅទេ) ។ បេ ។ នេះឈ្មោះថាជាចំណងរបស់ចិត្តទី ៣ ដែលកិកុនោះមិនបានកាត់ផ្តាច់ហើយយ៉ាងនេះ ។ ម្នាលកិកុទាំងឡាយ មួយវិញទៀត កិកុបរិភោគនូវភោជនដរាបដល់ឆ្អែត

សេយ្យសុំ បសដ្ឋសុំ មិទ្ធសុំ អនុយុញ្ជន្តោ[1] វិហរតិ ។ យោ សោ កិក្ខវេ កិក្ខុ យាវទត្ថំ ខុទកវនេហកំ កុញ្ជិត្វា សេយ្យសុំ បសដ្ឋសុំ មិទ្ធសុំ អនុយុញ្ជន្តោ[2] វិហរតិ តស្ស ចិត្តំ ន នមតិ អាតប្បាយ អនុយោគាយ សាតច្ចាយ បធានាយ ។ យស្ស ចិត្តំ ន នមតិ អាតប្បាយ អនុយោគាយ សាតច្ចាយ បធានាយ ឱវមស្សាយំ ចត្តុត្តា ហេតុសោ វិនិពន្ធោ អសមុច្ឆិន្នោ ហោតិ ។ បុន ចបរំ កិក្ខវេ កិក្ខុ អញ្ញតរំ នេវនិកាយំ បណិធាយ ព្រហ្មចរិយំ ចរិស្សតិ[3] ឥមិនាហំ សីលេន វា វត្តេន វា តបេន វា ព្រហ្មចរិយេន វា ទេវោ វា ភវិស្សាមិ នេវញ្ញតរោ វាតិ ។ យោ សោ កិក្ខវេ កិក្ខុ អញ្ញតរំ នេវនិកាយំ បណិធាយ ព្រហ្មចរិយំ ចរិស្សតិ[4] ឥមិនាហំ សីលេន វា វត្តេន វា តបេន វា ព្រហ្មចរិយេន វា ទេវោ វា ភវិស្សាមិ នេវញ្ញតរោ វាតិ តស្ស ចិត្តំ ន នមតិ អាតប្បាយ អនុយោគាយ

១-២ ឧ.ម. អនុយុញ្ជតោ ។ ៣-៤ ឧ.ម. បរតិ ។

ពេញផ្ទៃ ហើយប្រកបរឿយ ។ នូវទីដេកស្រួល នូវទីផ្អែកស្រួល នូវសេចក្តីលក់ស្រួល ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុណាបរិភោគនូវភោជនដកបដល់ឆ្អែតពេញផ្ទៃ ហើយប្រកបរឿយ ។ នូវទីដេកស្រួល នូវទីផ្អែកស្រួល នូវសេចក្តីលក់ស្រួល ចិត្តរបស់ភិក្ខុនោះមិនទុនទៅ ដើម្បីធ្វើព្យាយាមជាគ្រឿងដុតនូវកិលេស ដើម្បីប្រកបព្យាយាមរឿយ ។ ដើម្បីប្រព្រឹត្តព្យាយាមមិនជាប់ ដើម្បីតាំងខ្ជុនូវព្យាយាមឡើយ ។ ចិត្តរបស់ភិក្ខុណាមិនទុនទៅ ដើម្បីធ្វើព្យាយាមជាគ្រឿងដុតនូវកិលេស ដើម្បីប្រកបព្យាយាមរឿយ ។ ដើម្បីប្រព្រឹត្តព្យាយាមមិនជាប់ ដើម្បីតាំងខ្ជុនូវព្យាយាមទេ នេះឈ្មោះថាផាំណងរបស់ចិត្តទី ៤ ដែលភិក្ខុនោះមិនបានកាត់ផ្តាច់ហើយយ៉ាងនេះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយវិញទៀត ភិក្ខុប្រព្រឹត្តនូវព្រហ្មចរិយធម៌ ប្រាថ្នានូវទេវនិកាយណាមួយ ដោយគិតថា អាត្មាអញនឹងបានជាទេវតាមានស័ក្តិធំ ឬទេវតាមានស័ក្តិតូចណាមួយ ដោយសីលឬវត្ត តបៈឬព្រហ្មចរិយៈនេះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុណាប្រព្រឹត្តនូវព្រហ្មចរិយធម៌ ប្រាថ្នានូវទេវនិកាយណាមួយ ដោយគិតថា អាត្មាអញនឹងបានជាទេវតាមានស័ក្តិធំ ឬជាទេវតាមានស័ក្តិតូចណាមួយ ដោយសីលឬវត្ត តបៈឬព្រហ្មចរិយៈនេះដូច្នេះ ចិត្តរបស់ភិក្ខុនោះមិនទុនទៅ ដើម្បីធ្វើព្យាយាមជាគ្រឿងដុតនូវកិលេស ដើម្បីប្រកប

สาตฺถาย ปตฺตาย ฯ ยสฺส จิตฺตํ ฉ ฉมตฺ
อาตปฺปาย อนุโยคาย สาตฺถาย ปตฺตาย
ฯวมสฺสายํ ปญฺหเมา เจตสเา วิมุตฺติ อสฺ-
มุฏฺฐิตฺถา เหาติ ฯ สมสฺส ปญฺห เจตสเา วิมุตฺติ
อสมุฏฺฐิตฺถา เหาตฺติ ฯ ยสฺส กสฺสจิ กิตฺตาวเา
กิตฺตาเวา สเมา ปญฺห เจเตาวิลา อปฺปหีนา สเมา
ปญฺห เจตสเา วิมุตฺติ อสมุฏฺฐิตฺถา เหาติ[๑] สเา
วาทิมสฺมึ ธมฺมวินเย วุฏฺฐิ วิรูฬฺหิ เวปุลฺลํ อาปชฺชิสฺส-
ตีติ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ ฯ

(๒๓๐) ยสฺส กสฺสจิ กิตฺตาวเา กิตฺตาเวา ปญฺห เจเตาวิลา ปหีนา ปญฺห เจตสเา วิมุตฺติ สมุฏฺฐิตฺถา สเา วาทิมสฺมึ ธมฺมวินเย วุฏฺฐิ วิรูฬฺหิ เวปุลฺลํ อาปชฺชิสฺสตีติ ฐานเมตํ วิชฺชติ ฯ

(๒๓๑) กตมสฺส ปญฺห เจเตาวิลา ปหีนา เหาติ ฯ ฉ กิตฺตาเวา กิตฺติ สตฺถา ฉ กตฺตพฺพติ ฉ วิจิกิจฺฉติ อธิมุจฺฉติ สมฺปสีทติ ฯ

---

๑ ฉ.ม. เหาตฺติ ฉ ทิสฺสติ ฯ

ព្យាយាមរឿយ ។ ដើម្បីប្រព្រឹត្តព្យាយាមមិនជាប់ ដើម្បីតាំងខុកនូវព្យាយាមទេ ។ ចិត្តរបស់ភិក្ខុណាមិនខុនឆៅ ដើម្បីធ្វើព្យាយាមជាគ្រឿងដុតនូវកិលេស ដើម្បីប្រកបព្យាយាមរឿយ ។ ដើម្បីប្រព្រឹត្តព្យាយាមមិនជាប់ ដើម្បីតាំងខុកនូវព្យាយាមទេ នេះឈ្មោះថាជាចំណងរបស់ចិត្តទី ៥ ដែលភិក្ខុនោះមិនបានកាត់ផ្តាច់ហើយយ៉ាំងនេះ ។ ចំណងរបស់ចិត្តទាំង ៥ ប្រការនេះ ឈ្មោះថា ភិក្ខុនោះមិនបានកាត់ផ្តាច់ហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុណាមួយ មិនបានលះបង់នូវបង្គោលរបស់ចិត្តទាំង ៥ ប្រការនេះ មិនកាត់ផ្តាច់នូវចំណងរបស់ចិត្តទាំង ៥ ប្រការនេះទេ ភិក្ខុនោះឯងនឹងដល់នូវសេចក្តីចំរើន លូតលាស់ ដុះដាល ក្នុងធម្មវិន័យនេះ ដូច្នេះ នេះមិនមែនជាហានៈទេ ។

(២៣០) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុណាមួយបានលះបង់នូវបង្គោលរបស់ចិត្តទាំង ៥ ប្រការ កាត់ផ្តាច់នូវចំណងរបស់ចិត្តទាំង ៥ ប្រការ ភិក្ខុនោះឯងនឹងដល់នូវសេចក្តីចំរើន លូតលាស់ ដុះដាល ក្នុងធម្មវិន័យនេះ ដូច្នេះ នេះទើបជាហានៈ ។

(២៣១) បង្គោលរបស់ចិត្តទាំង ៥ ប្រការ ដែលភិក្ខុនោះលះបង់ហើយ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ មិនសង្ស័យ មិនស្ងាក់ស្ទើរ ជឿស៊ប់ ជ្រះថ្លា ក្នុងព្រះសាស្តា ។

โย เสา ภิกฺขเว ภิกฺขุ สตฺตนฺนํ น กงฺขติ น วิจิ-
กิจฺฉติ อธิมุจฺจติ สมฺมาสีสติ ตสฺส จิตฺตํ นมติ อา-
ตปฺปาย อนุโยคาย สาตจฺจาย ปธานาย ฯ
ยสฺส จิตฺตํ นมติ อาตปฺปาย อนุโยคาย สา-
ตจฺจาย ปธานาย ฉายมสฺสายํ ปมาโท เตลาทีโล
ปทีโป โหติ ฯ ปุน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ธมฺเม
น กงฺขติ น วิจิกิจฺฉติ อธิมุจฺจติ สมฺมาสีสติ
ฯ เป ฯ สเงฺฆ น กงฺขติ น วิจิกิจฺฉติ อธิมุจฺจติ
สมฺมาสีสติ ฯ เป ฯ สิกฺขายา น กงฺขติ น
วิจิกิจฺฉติ อธิมุจฺจติ สมฺมาสีสติ ฯ โย เสา
ภิกฺขเว ภิกฺขุ สิกฺขายา น กงฺขติ น วิจิกิจฺฉติ อธิ-
มุจฺจติ สมฺมาสีสติ ตสฺส จิตฺตํ นมติ ฯ เป ฯ
ฉายมสฺสายํ จตุตฺถา เตลาทีโล ปทีโป โหติ ฯ
ปุน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สพฺรหฺมจารีสุ น กุปิ-
โต โหติ น อนตฺตมโน น อาหต-
จิตฺโต น ขีลชาโต ฯ โย เสา ภิกฺขเว ภิกฺขุ
สพฺรหฺมจารีสุ น กุปิโต โหติ น อนตฺตมโน

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុណាមិនសង្រួម មិនស្អាត់ស្ងៀរ ដឿសិប់ជ្រុះ ថ្វាភិក្ខុព្រះសាស្តា បិត្តរបស់ភិក្ខុនោះនុនៗ ដើម្បីធ្វើព្យាយាមជាគ្រឿងជុតនូវកិលេស ដើម្បីប្រកបព្យាយាមរឿយ ។ ដើម្បីប្រព្រឹត្តព្យាយាមមិនដាច់ ដើម្បីតាំងទុកនូវព្យាយាម ។ បិត្តរបស់ភិក្ខុណានុនៗ ដើម្បីធ្វើព្យាយាមជាគ្រឿងជុតនូវកិលេស ដើម្បីប្រកបរឿយ ។ ដើម្បីប្រព្រឹត្តព្យាយាមមិនដាច់ ដើម្បីតាំងទុកនូវព្យាយាមហើយ នេះឈ្មោះថាជាបង្គោលរបស់បិត្តទី ១ ដែលភិក្ខុនោះលះបង់ហើយយ៉ាងនេះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត ភិក្ខុមិនសង្រួម មិនស្អាត់ស្ងៀរ ដឿសិប់ ជ្រុះថ្វា ភិក្ខុធម៌ ។ បេ ។ មិនសង្រួម មិនស្អាត់ស្ងៀរ ដឿសិប់ ជ្រុះថ្វា ភិក្ខុសង្ឃ ។ បេ ។ មិនសង្រួម មិនស្អាត់ស្ងៀរ ដឿសិប់ ជ្រុះថ្វា ភិក្ខុសិក្ខា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុណាមិនសង្រួម មិនស្អាត់ស្ងៀរ ដឿសិប់ជ្រុះថ្វា ភិក្ខុសិក្ខា បិត្តរបស់ភិក្ខុនោះរមែងនុនៗ ។ បេ ។ នេះឈ្មោះថាបង្គោលនៃបិត្តទី ៤ ដែលភិក្ខុនោះលះបង់ហើយយ៉ាងនេះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយវិញទៀត ភិក្ខុជាមនុស្សមិនខឹងញ៉ែរ មិនមានបិត្តអាក់អន់ មិនមានបិត្តដែលគោសគ្រប់សង្កត់ មិនមានបិត្តរឹងរូស ក្នុងពួកសព្រហ្មចារី ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុណាជាមនុស្សមិនខឹងញ៉ែរ មិនមានបិត្តអាក់អន់

น หิ ภควตา เอตฺตโก จิรกาลโต ปฏฺฐาย ตสฺส ตสฺส ธมฺมสฺส ภาคยฺยาย อนุโยคาย สาตจฺจาย ปฏิลาภาย ฯ ยสฺส ปน ตสฺส ธมฺมสฺส ภาคยฺยาย อนุโยคาย สาตจฺจาย ปฏิลาภาย ฌานสฺส ปญฺหา เขตฺตวิลา ปหีนา โหนฺติ ฯ ฌานสฺส ปญฺหา เขตฺตวิลา ปหีนา โหนฺติ ฯ

(๒๓๒) กตมสฺส ปญฺหา เขตสเร วิตฺถารกถา สุสมุฏฺฐิตา โหนฺติ ฯ ๙๐ ภิกฺขเว ภิกฺขุ กาเม วิตกฺเกติ โหติ วิตกฺกปฺปฏิปกฺขา วิตกฺกปฺปหีนา วิตกฺกสมุจฺฉินฺนา วิตกฺกปฏิปสฺสทฺธิยา วิตกฺกนิคฺคหิตา ฯ เยปิ เสา ภิกฺขเว ภิกฺขุ กาเม วิตกฺเกติ โหติ วิตกฺกปฺปฏิปกฺขา วิตกฺกปฺปหีนา วิตกฺกสมุจฺฉินฺนา วิตกฺกปฏิปสฺสทฺธิยา วิตกฺกนิคฺคหิตา ตสฺส ตสฺส

មិនមានចិត្តដែលគោសត្រូបសង្កត់ បិនមានចិត្តរីឯរួស ក្នុងពួកសត្រហ្មចារី ចិត្តរបស់កិក្ខុនោះរមែងតុនទៅ ដើម្បីធ្វើព្យាយាមជាគ្រឿងដុតនូវកិលេស ដើម្បីប្រកបព្យាយាមរឿយ ។ ដើម្បីប្រព្រឹត្តព្យាយាមមិនដាច់ ដើម្បីតាំងខុកនូវព្យាយាម ។ ចិត្តរបស់កិក្ខុណាតុនទៅ ដើម្បីធ្វើព្យាយាមជាគ្រឿងដុតនូវកិលេស ដើម្បីប្រកបព្យាយាមរឿយៗ ដើម្បីប្រព្រឹត្តព្យាយាមមិនដាច់ ដើម្បីតាំងខុកនូវព្យាយាមហើយ នេះឈ្មោះថាជាបង្គោលរបស់ចិត្តទី ៤ ដែលកិក្ខុនោះលះបង់ហើយយ៉ាងនេះ ។ បង្គោលរបស់ចិត្ត ៥ ប្រការនេះ ឈ្មោះថា កិក្ខុនោះលះបង់ហើយ ។

(๒๓๒) ចំណងរបស់ចិត្ត ៥ ប្រការ ដែលកិក្ខុនោះកាត់ផ្តាច់ហើយដោយល្អ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលកិក្ខុ ៥ ប្រការ កិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកប្រាសចាកតម្រេក ប្រាសចាកសេចក្តីពេញចិត្ត ប្រាសចាកសេចក្តីស្រឡាញ់ ប្រាសចាកសេចក្តីស្រេកឃ្លាន ប្រាសចាកសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ប្រាសចាកសេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងកាម ។ ម្នាលកិក្ខុ ៥ ប្រការ កិក្ខុណាប្រាសចាកតម្រេក ប្រាសចាកសេចក្តីពេញចិត្ត ប្រាសចាកសេចក្តីស្រឡាញ់ ប្រាសចាកសេចក្តីស្រេកឃ្លាន ប្រាសចាកសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ប្រាសចាកសេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងកាម ចិត្តរបស់កិក្ខុនោះ

ឧមត៌ អាតប្បាយ អនុយោគាយ សាតច្ចាយ បធា-
ឆាយ យស្ស ចិត្តំ ឧមត៌ អាតប្បាយ អនុយោគាយ
សាតច្ចាយ បធានាយ ឯវមស្សាយំ បឋមោ ចេត-
សោ វិនិពន្ធោ សុសមុច្ឆិន្នោ ហោតិ ។. បុន
ចបរំ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ ការយេ វីតរាគោ ហោតិ ។ បេ ។
វ្យបេ វីតរាគោ ហោតិ ។ បេ ។ បុន ចបរំ ភិក្ខវេ
ភិក្ខុ ឧ យាវទត្ថំ ឧទរាវទេហកំ កុញ្ជិត្វា សេយ្យ-
សុខំ បស្សសុខំ មិទ្ធសុខំ អនុយុញ្ជតិ វិហរតិ ។
យោ សោ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ ឧ យាវទត្ថំ ឧទរាវ-
ទេហកំ កុញ្ជិត្វា សេយ្យសុខំ បស្សសុខំ មិទ្ធ-
សុខំ អនុយុញ្ជតិ វិហរតិ ឥស្ស ចិត្តំ ឧមត៌
អាតប្បាយ អនុយោគាយ សាតច្ចាយ បធានាយ
យស្ស ចិត្តំ ឧមត៌ អាតប្បាយ អនុយោគាយ

រមែងមិនទៅ ដើម្បីធ្វើពាក្យយាមជាគ្រឿងដុតនូវកិលេស ដើម្បីប្រកបពាក្យយាមវិញ ។ ដើម្បីប្រព្រឹត្តពាក្យយាមមិនជាប់ ដើម្បីតាំងទុកនូវពាក្យយាម ចិត្តរបស់កិក្ខុណាមិនទៅ ដើម្បីធ្វើពាក្យយាមជាគ្រឿងដុតកិលេស ដើម្បីប្រកបពាក្យយាមវិញ ។ ដើម្បីប្រព្រឹត្តពាក្យយាមមិនជាប់ ដើម្បីតាំងទុកនូវពាក្យយាមហើយ នេះឈ្មោះថាជាបំណងរបស់ចិត្តទី ១ ដែលកិក្ខុនោះ កាត់ផ្តាច់ហើយយ៉ាងនេះ ។ ម្នាលកិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត កិក្ខុជាអ្នកឃ្លាសចាកតម្រេកក្នុងកាយ (របស់ខ្លួន) ។ បេ ។ ឃ្លាសចាកតម្រេកក្នុងរូប (ទាំងស្រុង) ។ បេ ។ ម្នាលកិក្ខុទាំងឡាយ មួយវិញទៀត កិក្ខុមិនបរិភោគភោជនដែលឆ្អែតពេញផ្ទៃមិនប្រកបវិញ ។ នូវទីដេកស្រួល នូវទីផ្អែកស្រួល នឹងសេចក្តីលក់ស្រួល ។ ម្នាលកិក្ខុទាំងឡាយ កិក្ខុណាមិនបរិភោគភោជនដែលឆ្អែតពេញផ្ទៃ មិនប្រកបវិញ ។ នូវទីដេកស្រួល នូវទីផ្អែកស្រួល នឹងសេចក្តីលក់ស្រួល ចិត្តរបស់កិក្ខុនោះរមែងមិនទៅ ដើម្បីធ្វើពាក្យយាមជាគ្រឿងដុតនូវកិលេស ដើម្បីប្រកបពាក្យយាមវិញ ។ ដើម្បីប្រព្រឹត្តពាក្យយាមមិនជាប់ ដើម្បីតាំងទុកនូវពាក្យយាម ចិត្តរបស់កិក្ខុណា រមែងមិនទៅ ដើម្បីធ្វើពាក្យយាមជាគ្រឿងដុតនូវកិលេស ដើម្បីប្រកបពាក្យយាមវិញ ។

สาตฺถายเย ปฺชานายเย ฌายมสฺสายเยมิ ปฺจกฺขนฺธา เจต-
สเก วิฺญาเณ สุสมุจฺฉินฺนา เยหาติ ฯ ปุน จปรมฺ
ภิกฺขเว ภิกฺขุ อฺญตรมฺ เทวฺนิกายเย ปณิธายเย
พฺรหฺมจริยมฺ จริสฺสติ ฌมิมาหมฺ สีเลน วา วตฺเตน
วา ตเปน วา พฺรหฺมจริเยน วา เทวเก วา ภวิสฺสามิ
เทวฺญตเร วาติ ฯ เยหา สาเก ภิกฺขเว ภิกฺขุ อ
ฺญตรมฺ เทวฺนิกายเย ปณิธายเย พฺรหฺมจริยมฺ จริสฺสติ
ฌมิมาหมฺ สีเลน วา วตฺเตน วา ตเปน วา พฺรหฺมจริเยน
วา เทวเก ภวิสฺสามิ เทวฺญตเร วาติ ตสฺส ตินฺนฺ ฌมตา
ภาตปฺปายเย อนฺปายาตายเย สาตฺถายเย ปฺชานายเย
เยสฺส ตินฺนฺ ฌมตา อาตปฺปายเย อนฺปายาตายเย สา-
ตฺถายเย ปฺชานายเย ฌายมสฺสายเยมิ ปฺจหา เจตสเก
วิฺญาเณ สุสมุจฺฉินฺนา เยหาติ ฯ ฌมสฺส ปฺจ
เจตสเก วิฺญาเณ สุสมุจฺฉินฺนา เยหาติ ฯ เยสฺส กสฺสจิ
ภิกฺขเว ภิกฺขุโน ฌเม ปฺจ เจตาขีลา ปหีนา

ដើម្បីប្រព្រឹត្តព្យាយាមមិនជាប់ ដើម្បីតាំងខុតនូវព្យាយាម នេះឈ្មោះថា ជាចំណងរបស់ចិត្តទី៤ ដែលភិក្ខុនោះកាត់ផ្តាច់ហើយដោយល្អយ៉ាងនេះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយវិញទៀត ភិក្ខុប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ មិនប្រាថ្នានូវទេវនិកាយណាមួយ ដោយគិតថា អាត្មាអញនឹងបានជាទេវតាមានស័ក្តិធំឬជាទេវតាមានស័ក្តិតូចណាមួយ ដោយសីលឬវត្ត តបៈឬព្រហ្មចរិយៈនេះទេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុណា ប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ មិនប្រាថ្នានូវទេវនិកាយណាមួយ ដោយគិតថា អាត្មាអញនឹងបានជាទេវតាមានស័ក្តិធំ ឬជាទេវតាមានស័ក្តិតូចណាមួយ ដោយសីលឬវត្ត តបៈឬព្រហ្មចរិយៈនេះទេ ចិត្តរបស់ភិក្ខុនោះរមែងខ្ជិនខ្ជៅ ដើម្បីធ្វើព្យាយាមជាគ្រឿងដុតនូវកិលេស ដើម្បីប្រកបព្យាយាមរឿយៗ ដើម្បីប្រព្រឹត្តព្យាយាមមិនជាប់ ដើម្បីតាំងខុតនូវព្យាយាម ចិត្តរបស់ភិក្ខុណា តែងខ្ជិនខ្ជៅ ដើម្បីធ្វើព្យាយាមជាគ្រឿងដុតនូវកិលេស ដើម្បីប្រកបព្យាយាមរឿយ ។ ដើម្បីប្រព្រឹត្តព្យាយាមមិនជាប់ ដើម្បីតាំងខុតនូវព្យាយាម នេះឈ្មោះថា ជាចំណងរបស់ចិត្តទី៥ ដែលភិក្ខុនោះកាត់ផ្តាច់ហើយដោយល្អយ៉ាងនេះ ។ ចំណងរបស់ចិត្តទាំង៥ ប្រការនេះឯងឈ្មោះថាភិក្ខុនោះកាត់ផ្តាច់ហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុណាមួយបានលះបង់ នូវបង្គោលរបស់ចិត្ត

ฯเมเ ปญฺ เขตฺเสเ วิเนฺตา สุสมฺปชฺโช เหาโช ฯ เสเ วาเมสฺมึ ฉมฺวาเนเย ปาฏิ ปาฏิหาริ เวปุลฺ อาปชฺชิสฺสตีติ ฯ

(๒๓๓) เสเ ฉนฺทสมาธิปฺปชาเนสงฺขารสมนฺนาคตํ อิทฺธิปาทํ ภาเวติ วิเรยสมาธิจิตฺตสมาธิวิมสาสมาธิปฺปชาเนสงฺขารสมนฺนาคตํ อิทฺธิปาทํ ภาเวติ อุสฺสาหิโย เหาติ ปญฺ ฯ ส เขา เสเ ภิกฺขเว ฯ อุสฺสาหิปณฺณาสงฺขารสงฺขิสมนฺนาคเต ภิกฺขุ ภเญฺ อภิกฺกมาย ภเญฺ สมฺปตฺติยา ภเญฺ อนุปฺปนฺนสฺส โยคสฺเสมสฺส อธิคมาย ฯ เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว กุกฺกุฏิยา อณฺฑานิ อฏฺ ทส ทฺวาทส ตานิสฺส กุกฺกุฏิยา สมฺมา อธิสยิตานิ สมฺมา ปริเสทิตานิ สมฺมา ปริภาวิตานิ ฯ กจฺจิ นุ โข สา กุกฺกุฏิยา ตานิ ฯ อิทฺธิปาทานิ อุปฺปาเทยฺย อเหา วาติเมเ กุกฺกุฏโปตกา ปาทนขสิขาย วา มุขตุณฺฑเกน วา อณฺฑโกสํ ปทาลิตฺวา สเหตฺถา อภิกฺกมิสฺสนฺติ อเนฺตา กญฺ

ទាំង ៥ ប្រការនេះ បានកាត់ផ្តាច់នូវចំណងរបស់ចិត្តទាំង ៥ ប្រការនេះ។ កិក្ខុនោះឯងនឹងដល់នូវសេចក្តីចំរើន លូតលាស់ ដុះដាល ក្នុងសាសនានេះដូច្នេះ នេះទើបជាហានៈ ។

(๒๓๓) កិក្ខុនោះ ចំរើនទូវឥទ្ធិបាទ ដែលប្រកបដោយឆន្ទសមាធិ នឹងបធានសង្ខារ ចំរើនទូវឥទ្ធិបាទដែលប្រកបដោយវីរិយសមាធិ ចិត្តសមាធិ វីមំសាសមាធិ នឹងបធានសង្ខារ មានសេចក្តីព្យាយាមជាគំរប់ ៥ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កិក្ខុនោះឯង ប្រកបដោយអង្គ ១៥[1] មួយអន្ទឹងដោយសេចក្តីព្យាយាមមាំ យ៉ាងនេះហើយ កិក្ខុនោះគួរដើម្បីទម្លាយនូវកិលេស គួរដើម្បីត្រាស់ដឹង គួរដើម្បីបាននូវអរហត្តដ៏អនុត្តរធម៌ដ៏ក្សេមចាកយោគៈ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជាស៊ុតមាន់ទាំងឡាយ ៨ ក្តី ១០ ក្តី ១២ ក្តី ស៊ុតមាន់ទាំងនោះដែលមេមាន់ក្រាបដោយប្រពៃហើយ ធ្វើឲ្យកក់ក្តៅដោយប្រពៃហើយ ឲ្យចាប់កូនដាស់មាន់ដោយប្រពៃហើយ ។ មេមាន់នោះមិនចាំបាច់មានសេចក្តីត្រូវថ្នាក់តែងឡើយយ៉ាងនេះថា ឱហ្ន៎ កូនមាន់ទាំងនេះ គួរទម្លាយនូវសម្បកស៊ុតដោយចុងក្រចក ឬដោយចុងចំពុះហើយញាស់ចេញមកដោយសួស្តីដូច្នេះ ក៏ពិតមែនហើយ ប៉ុន្តែ

---

๑ អង្គ ๑๕ នោះគឺ ភាវៈយកចេតោវិលប្បហាន ๕ វិនិពន្ធប្បហាន ๕ ឥទ្ធិបាទ ๔ ខន្ធសេរ្ចាឡ ๑ ឆ្នាំគ្រាត្រូវណា ๑๕ ។ អដ្ឋកថា ។

តេ ភុញ្ជិត្វា ឧច្ចាសយនានិ ចាឧនិសីទិត្វា ឯ មុខទ្វារំ-
កោឧ ឯ អណ្ឌកោសំ បឆាលេត្វា សោត្ថិកេ អកិឆ្ឆិ-
ដ្ឋេ ឋបេត្វា តេ ឯវមេវ ខោ តុម្ហេ ឥមំ ឧស្សាទេត្វា បរិយាសេត្វា ឧច្ចាសយនមហា-
តកោ តុម្ហេ ភញ្ញេ អកិឆ្ឆិទ្ទាយ ភញ្ញេ សម្ភោជាយ
ភញ្ញេ អនុត្តរស្ស យោគក្ខេមស្ស អធិគមាយាតិ ។
ឥមមភេច ភគវា អត្ថមញ្ញា តេ តុម្ហេ ភគវតោ
ភាសិតំ អភិនន្ទន្តិ ។

ចេតោខីលសុត្តំ ឆដ្ឋំ និដ្ឋិតំ(๑)។

---

๑ ឧ.ម. និដ្ឋិតន្តិ ន ទិស្សតិ ។ ឯវំ សព្ពត្ថ ។

ភ្លុនមាន់ទាំង៨នោះគង់ទម្លាយសម្បកស៊ុតដោយចុងក្រចក ឬដោយចុងចំពុះ
ហើយញាស់ចេញមកដោយសួស្តីបាន ដូចម្តេចមិញ ម្នាលភិក្ខុទាំង
ឡាយ ភិក្ខុដែលប្រកបដោយអង្គទាំង ១៥ មួយអន្ទឹងដោយសេចក្តី
ព្យាយាមមាំយ៉ាងនេះហើយ ជាអ្នកគួរដើម្បីទម្លាយ (នូវកិលេស) គួរ
ដើម្បីត្រាស់ដឹង គួរដើម្បីបាននូវអរហត្តជាអនុត្តរធម៌ដ៏ក្សេមចាកយោគៈ
ក៏ដូច្នោះដែរ ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ បានសំដែងចេតោខីលសូត្រ
នេះចប់ហើយ ភិក្ខុទាំងនោះក៏មានសេចក្តីពេញចិត្ត ត្រេកអរបំពេញ
ភាសិតរបស់ព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ ចេតោខីលសូត្រ ទី ៦ ។

សត្តមំ វិនយត្តសុត្តំ

(២៣៤) ឯវមេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ ភិក្ខវោតិ ។ ភទន្តេតិ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្চស្សោសុំ ។ ភគវា ឯតទវោច វិនយត្តមវិយាយំ វោ ភិក្ខវេ ទេសិស្សាមិ តំ សុណាថ សាធុកំ មនសិករោថ ភាសិស្សាមីតិ ។ ឯវំ ភន្តេតិ ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្চស្សោសុំ ។

(២៣៥) ភគវា ឯតទវោច ៥ ឆ ភិក្ខវេ ភិក្ខូ អញ្ញតរំ វិនយត្តំ ឧបនិស្សាយ វិហរតិ តស្ស តំ វិនយត្តំ ឧបនិស្សាយ វិហរតោ អនុបដ្ឋិតា ចេវ សតិ ន ឧបដ្ឋាតិ អសមាហិតញ្ច ចិត្តំ ន សមាធិយតិ អបរិក្ខីណា ច អាសវា ន បរិក្ខយំ គច្ឆន្តិ អននុប្បត្តញ្ច អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ នានុជ្ឈាបុណាតិ

វិនយវត្ថុសូត្រ ទី ៣

(២៣៤) ខ្ញុំបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់គង់ក្នុងវត្តជេតពនរបស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ជិតក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ហៅភិក្ខុពាំងឡាយថា ម្នាលភិក្ខុពាំងឡាយ ។ ភិក្ខុពាំងនោះទទួលព្រះពុទ្ធដីកាព្រះមានព្រះភាគថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ដូច្នេះថា ម្នាលភិក្ខុពាំងឡាយ តថាគតនឹងសំដែងនូវហេតុនៃការនៅក្នុងព្រៃដល់អ្នកពាំងឡាយ ចូរអ្នកពាំងឡាយប្រុងស្តាប់ធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវហេតុនោះដោយប្រពៃចុះ តថាគតនឹងសំដែងឥឡូវនេះ ។ ភិក្ខុពាំងនោះទទួលព្រះពុទ្ធដីកាព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណាព្រះអង្គ ។

(២៣៥) ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ដូច្នេះថា ម្នាលភិក្ខុពាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចូលទៅអាស្រ័យនូវដងព្រៃណាមួយ កាលភិក្ខុនោះចូលទៅអាស្រ័យនូវដងព្រៃនោះ សតិដែលមិនបានតាំងមាំ ក៏នៅតែមិនបានតាំងមាំជាដែល ចិត្តដែលមិនខ្ជាប់ខ្ជួន ក៏នៅតែមិនខ្ជាប់ខ្ជួនជាដែល អាសវៈពាំងឡាយដែលមិនទាន់អស់ទៅ ក៏នៅតែមិនទាន់ដល់នូវកិរិយាអស់ទៅជាដែល ធម៌ដ៏ក្សេមចាកយោគៈ គឺអរហត្តជាធម៌ប្រសើរបំផុត ដែលខ្លួនមិនទាន់បានដល់ ក៏នៅតែមិនទាន់បានដល់

យេ ចិមេ បញ្ចជនេន ជីវិតបរិក្ខារា សមុទានេតព្ពា ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារា តេ កសិរេន សមុទាគច្ឆន្តិ ។ នេន កិក្ខេវ កិក្ខតា ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខិតព្ពំ អហំ ខោ ឥមំ វនបត្ថំ ឧបនិស្សាយ វិហរាមិ តស្ស មេ ឥមំ វនបត្ថំ ឧបនិស្សាយ វិហរតោ អនុបដ្ឋិតា ចេវ សតិ ន ឧបដ្ឋាតិ អសមាហិតញ្ច ចិត្តំ ន សមាធិយតិ អបរិក្ខីណា ច អាសវា ន បរិក្ខយំ គច្ឆន្តិ អនុប្បត្តញ្ច អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ នាធិគច្ឆាមិ យេ ចិមេ បញ្ចជនេន ជីវិតបរិក្ខារា សមុទានេតព្ពា ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារា តេ កសិរេន សមុទាគច្ឆន្តិ ។ នេន កិក្ខេវ កិក្ខតា រត្តិភាគំ វា ទិវសភាគំ វា តម្ហា វនបត្ថា បក្កមិតព្ពំ ន វត្តព្ពំ ។

ដដែល គ្រឿងបម្រុងដ៏វិត គឺចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ និង
គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារណាមួយនេះ ដែលបពូជិតគប្បីប្រមូលមក
គ្រឿងបម្រុងដ៏វិតទាំងនោះ ក៏កើតឡើងដោយលំបាក ។ ម្នាលភិក្ខុ
ទាំងឡាយ ភិក្ខុនោះគប្បីពិចារណាដូច្នេះថា អាត្មាអញចូលមកអាស្រ័យ
នូវដងព្រៃនេះ កាលអាត្មាអញចូលមកអាស្រ័យនូវដងព្រៃនេះ សតិ
ដែលមិនបានតាំងមាំ ក៏នៅតែមិនបានតាំងមាំដដែល ចិត្តដែលមិនខ្ជាប់
ខ្ជួន ក៏នៅតែមិនខ្ជាប់ខ្ជួនដដែល អាសវៈទាំងឡាយដែលមិនទាន់អស់ទៅ
ក៏នៅតែមិនទាន់ដល់នូវកិរិយាអស់ទៅដដែល ធម៌ដ៏ក្សេមចាកយោគៈគឺអរ-
ហត្តជាធម៌ប្រសើរបំផុត ដែលអាត្មាអញមិនទាន់ដល់ ក៏នៅតែមិនទាន់
ដល់ដដែល គ្រឿងបម្រុងដ៏វិតទាំងឡាយ គឺចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ
និងគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារឯណា ដែលបពូជិតគប្បីប្រមូលមក
គ្រឿងបម្រុងដ៏វិតទាំងនោះ ក៏កើតឡើងដោយលំបាក ។ ម្នាលភិក្ខុ
ទាំងឡាយ ភិក្ខុនោះគប្បីចៀសចេញចាកដងព្រៃនោះ ក្នុងចំណែក
នៃរាត្រី ឬក្នុងចំណែកនៃថ្ងៃ មិនត្រូវទៅក្នុងដងព្រៃនោះឡើយ ។

(๑๓๖) ๙๘ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุ อญฺญตรํ วนปตฺถ
ุปธิสญฺญเ วิหรติ ตสฺส ตํ วนปตฺถุปธิสญฺญเ
วิหรโต อนุปฏฺฐิตา เจว สติ น อุปฏฺฐาติ อสม-
าหิตญฺจ จิตฺตํ น สมาธิยติ อปริกฺขีณา จ
อาสวา น ปริกฺขยํ คจฺฉนฺติ อนนุปฺปตฺตญฺจ อนุตฺตรं
โยคกฺเขมํ ฯนฺตรายิกานิ เย จ เขา ๙เม[๑]
ปฏิสนฺธิเตน ฯีวิตปริกฺขาร สมุทาเนตญฺจ จีวรปิณฺฑปาต-
เสนาสนคิลานปฺปจฺจยเภสชฺชปริกฺขาร เต อปฺปก-
สิเรน สมุทาคจฺฉนฺติ ฯ เตน ภิกฺขเว ภิกฺขุนา ๙ติ
ปฏิสญฺจิกฺขิตพฺพ อหิ เขา ๙มิ วนปตฺถุปธิสญฺญเ
วิหารมิ ตสฺส เม ๙มิ วนปตฺถุปธิสญฺญเ
วิหรโต อนุปฏฺฐิตา เจว สติ น อุปฏฺฐาติ
อสมาหิตญฺจ จิตฺตํ น สมาธิยติ อปริกฺขีณา
จ อาสวา น ปริกฺขยํ คจฺฉนฺติ อนนุปฺปตฺตญฺจ
อนุตฺตรं โยคกฺเขมํ ฯนฺตรายิกมิ เย จ เขา
๙เม[๒] ปฏิสนฺธิเตน ฯีวิตปริกฺขาร สมุทาเนตญฺจ จีวร-
ปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปฺปจฺจยเภสชฺชปริกฺขาร เต

๑–๒ ม. เย ฯิเม ฯ

(๒๓๖) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចូលទៅអាស្រ័យនូវដងព្រៃណាមួយ កាលភិក្ខុនោះចូលទៅអាស្រ័យនូវដងព្រៃនោះ សតិដែលមិនបានតាំងមាំ ក៏នៅតែមិនបានតាំងមាំជាដែល ចិត្តដែលមិនខ្ជាប់ខ្ជួន ក៏នៅតែមិនខ្ជាប់ខ្ជួនជាដែល អាសវៈទាំងឡាយដែលមិនទាន់អស់ទៅ ក៏នៅតែមិនទាន់ដល់នូវកិរិយាអស់ទៅជាដែល ធម៌ដ៏ក្សេមចាកយោគៈ គឺអរហត្តជាធម៌ប្រសើរបំផុត ដែលមិនទាន់ដល់ ក៏នៅតែមិនទាន់ដល់ជាដែល គ្រឿងបម្រុងជីវិតទាំងឡាយ គឺចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ និងគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារឯណានេះ ដែលបព្វជិតគប្បីប្រមូលមកគ្រឿងបម្រុងជីវិតទាំងនោះ ក៏កើតខ្សោះដោយមិនលំបាក ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុនោះគប្បីពិចារណាដូច្នេះថា អាត្មាអញចូលទៅអាស្រ័យនូវដងព្រៃនេះ កាលអាត្មាអញចូលទៅអាស្រ័យនូវដងព្រៃនេះ ចិត្តដែលមិនតាំងមាំ ក៏នៅតែមិនបានតាំងមាំជាដែល ចិត្តដែលមិនខ្ជាប់ខ្ជួនក៏នៅតែមិនខ្ជាប់ខ្ជួនជាដែល អាសវៈទាំងឡាយដែលមិនទាន់អស់ទៅ ក៏នៅតែមិនទាន់ដល់នូវកិរិយាអស់ទៅជាដែល ធម៌ដ៏ក្សេមចាកយោគៈ គឺអរហត្តជាធម៌ប្រសើរបំផុត ដែលមិនទាន់ដល់ ក៏នៅតែមិនទាន់ដល់ជាដែល គ្រឿងបម្រុងជីវិតទាំងឡាយ គឺចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈនិងគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារឯណានេះ ដែលបព្វជិតគប្បីប្រមូលមក គ្រឿងបម្រុងជីវិត

อปฺปกาสิเวน สมุทาจรณตฺถาย ฯ เปฯ ปหานาย วิราคาย นิโรธาย อตฺถาย อนตฺถาย อนาทีนวาย ปหานตฺถาย ฯ ปริญฺญาตฺถาย ฯ สมฺมาสมฺพุชฺฌนตฺถาย ฯ ตีณานุปฺปทานตฺถาย อภิสมยตฺถาย อนตฺถาย อนาทีนวาย ปหานตฺถาย อนาทีนวาย ปหานตฺถาย อภิสมยตฺถาย อนตฺถาย อนาทีนวาย ปหานตฺถาย ฯ ปริญฺญาตฺถาย ฯ สมฺมาสมฺพุชฺฌนตฺถาย ฯ ตีณานุปฺปท

ตำนั้น ก็เดินไปด้วยดี ไม่ลำบาก เราได้มาจากที่นั่นถึงที่นี่ ด้วยประการฉะนี้ ฉันใด ภิกษุก็ฉันนั้นเหมือนกัน ย่อมไม่เห็นสมาธิที่ตนได้แล้วในก่อน ว่าเราได้มาจากที่นั่นถึงที่นี่ ด้วยประการฉะนี้ ย่อมไม่เห็นสมาธิที่ตนได้แล้วในภายหลังว่า เราได้มาจากที่นี่ถึงที่นั่น ด้วยประการฉะนี้ ย่อมไม่เห็นสมาธิที่ตนได้แล้วในท่ามกลางว่า เราได้มาจากที่นั่นถึงที่นี่ ด้วยประการฉะนี้ ย่อมไม่เห็นสมาธิที่ตนได้แล้วในที่ทั้งปวง

เยน จ เขา สเมน ปฏิปทาเสน ปาติโมกฺขสังวรา-
ตฺถาย จีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปจฺจยเภสชฺช-
ปริกฺขารา เต กุสลาเยน สมุทาคจฺฉนฺติ เตน กิกฺขาย
กิกฺขิตา สิกฺขาปทา ปริปูรการิตาย อหัง เขา สเมน วเนน
อุปสงฺกมิสฺสาย ปาโมชฺชพหุโล สฺสุ เย สเมน วเนน
อุปสงฺกมิสฺสาย ปาโมชฺชพหุลา อนุปฏิปนฺนา เจว สเต อุปฏิปนฺ
อสมาหิตกาย จิตฺตสมาธิยเต อปริปูรการิณา จ
อาสวา ปริกฺขยา ตณฺหาย อนนุปฺปาทา อนุตฺตรา โยค-
กฺเขมา อนุปาทาปุณาติ ฯ เยน จ เขา สเมน ปฏิปทาเสน
ปาติโมกฺขสังวรา สมุทาเนตพฺพา จีวรปิณฺฑปาตเสนา-
สนคิลานปจฺจยเภสชฺชปริกฺขารา เต กุสลาเยน
สมุทาคจฺฉนฺติ ฯ น เขา ปนาหัง จีวรเหตุ อคารสฺมา
อนคาริยัง ปฏิปนฺโน น ปิณฺฑปาตเหตุ น เสนา-
สนเหตุ น คิลานปจฺจยเภสชฺชปริกฺขารเหตุ
อคารสฺมา อนคาริยัง ปฏิปนฺโน อถ จ ปน เม สเมน
วเนน อุปสงฺกมิสฺสาย ปาโมชฺชพหุลา อนุปฏิปนฺนา เจว สเต

ផង គ្រឿងបម្រុងដ៏វិតថាំងឡាយ គឺចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ ទីឥតិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារឯណានេះ ដែលបពុជនតប្បីប្រមូលមក គ្រឿងបម្រុងដ៏វិតថាំងនោះ ក៏កើតឡើងដោយលំបាក ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុនោះគប្បីពិចារណាដូច្នេះថា អាត្មាអញចូលមកអាស្រ័យនូវដងវៃព្រៃនេះ កាលអាត្មាអញចូលមកអាស្រ័យនូវដងវៃព្រៃនេះ សតិដែលមិនទាន់បានតាំងមាំ ក៏បានតាំងមាំឡើងផង ចិត្តដែលមិនទាន់បានខ្ជាប់ខ្ជួន ក៏ខ្ជាប់ខ្ជួនឡើងផង អាសវៈទាំងឡាយដែលមិនទាន់អស់ទៅ ក៏ដល់នូវកិរិយាអស់ទៅផង ធម៌ដ៏ក្សេមចាកយោគៈ គឺអរហត្តជាធម៌ប្រសើរបំផុតដែលមិនទាន់ដល់ អាត្មាអញក៏បានដល់ ដោយលំដាប់ផង ។ គ្រឿងបម្រុងដ៏វិតថាំងឡាយ គឺចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈទីឥតិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារឯណានេះ ដែលបពុជនតប្បីប្រមូលមក គ្រឿងបម្រុងដ៏វិតថាំងនោះ ក៏កើតឡើងដោយលំបាក ។ អាត្មាអញចេញចាកផ្ទះមកបួសនេះសោត ព្រោះហេតុតែចីវរក៏ទេ អាត្មាអញចេញចាកផ្ទះមកបួស ព្រោះហេតុតែបិណ្ឌបាតក៏ទេដែរ ព្រោះហេតុតែសេនាសនៈក៏ទេដែរ ព្រោះហេតុតែឥតិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារក៏ទេដែរ តាំងពីដូច អាត្មាអញចូលមកអាស្រ័យនូវដងវៃព្រៃនេះ សតិដែលមិនទាន់បានតាំងមាំ

อุปชฺฌาตึ อาสยมาหิตตฺตา จิตฺตสฺส สมาธิยตึ อปริกฺขีณา จ อาสวา ปริกฺขยึ คจฺฉนฺติ อนนุปฺปตฺติกา อนุตฺตรา โยคกฺเขมา อนุจฺฉาปุณาตีติ ฯ เตน ภิกฺขเว ภิกฺขุนา สงฺฆปิ ตสฺมึ วินยตฺเถ วตฺตพฺโพ ฯ ปคฺคหิตพฺโพ ฯ

(๒๓๘) ๙๘ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุ อญฺญตรสฺมึ วินยตฺเถ อุปนิสฺสาย วิหรติ ตสฺส ตสฺมึ วินยตฺเถ อุปนิสฺสาย วิหรโต อนุปธิตา เจว สติ อุปชฺฌาตึ อาสยมาหิตตฺตา จิตฺตสฺส สมาธิยตึ อปริกฺขีณา จ อาสวา ปริกฺขยึ คจฺฉนฺติ อนนุปฺปตฺติกา อนุตฺตรา โยคกฺเขมา อนุจฺฉาปุณาติ เย จ เต ๙เม ปพฺพชิเตน ชีวิตปริกฺขารา สมุทาเนตพฺพา จีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปจฺจยเภสชฺชปริกฺขารา เต อปคตา วิเน สมุทาคจฺฉนฺติ ฯ เตน ภิกฺขเว ภิกฺขุนา ๙ติ ปฏิสญฺจิกฺขิตพฺโพ อหำ โข ๙มึ วินยตฺเถ อุปนิสฺสาย วิหามิ ตสฺส เม ๙มึ วินยตฺเถ อุปนิสฺสาย วิหรโต อนุปธิตา เจว สติ

កំបានតាំងមាំឡើងផង ចិត្តដែលមិនបានខ្ជាប់ខ្ជួន កំបានខ្ជាប់ខ្ជួនឡើងផង អាសវៈទាំងឡាយដែលមិនបានអស់ទៅ កំដល់នូវកិរិយាអស់ទៅផង ធម៌ដ៏ក្សេមចាកយោគៈ គឺអរហត្ត ជាធម៌ប្រសើរបំផុត ដែលមិនបានដល់ អាត្មាអញក៏បានដល់ដោយលំដាប់ផង ។ ម្នាលកិកុទាំងឡាយ កិកុនោះ បើពិចារណាឃើញ (យ៉ាងនេះ) ហើយ គប្បីនៅក្នុងដែនព្រៃនោះ មិនត្រូវចៀសចេញទេ ។

(๒๓๘) ម្នាលកិកុទាំងឡាយ កិកុក្នុងសាសនានេះ ចូលទៅអាស្រ័យនូវដែនព្រៃណាមួយ កាលកិកុនោះ ចូលទៅអាស្រ័យនូវដែនព្រៃនោះ សតិដែលមិនបានតាំងមាំ កំបានតាំងមាំឡើងផង ចិត្តដែលមិនខ្ជាប់ខ្ជួន កំខ្ជាប់ខ្ជួនឡើងផង អាសវៈទាំងឡាយដែលមិនបានអស់ទៅ កំដល់នូវកិរិយាអស់ទៅផង ធម៌ដ៏ក្សេមចាកយោគៈគឺអរហត្តជាធម៌ប្រសើរបំផុត ដែលមិនបានដល់ កំបានដល់តាមលំដាប់ផង គ្រឿងបម្រុងជីវិតទាំងឡាយ គឺចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈនិងគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារណានេះ ដែលបព្វជិត គប្បីប្រមូលមក គ្រឿងបម្រុងជីវិតទាំងនោះ កំកើតឡើងដោយមិនលំបាក ។ ម្នាលកិកុទាំងឡាយ កិកុនោះ គប្បីពិចារណាដូច្នេះថា អាត្មាអញចូលមកអាស្រ័យនូវដែនព្រៃនេះ កាលអាត្មាអញចូលមកអាស្រ័យនូវដែនព្រៃនេះ សតិដែលមិនបានតាំងមាំ

ขุปฏฺฐาตี อสมาหิตญฺจ จิตฺตํ สมาธิยติ อปริกฺขี-
ณา จ อาสวา ปริกฺขยํ คจฺฉติ อยนฺตุปฺปตฺติญฺจ
อนฺตรา โยคกฺเขมํ อนุปาปุณาติ เย จ เขา
ภเว ปญฺญายเร ชีวิตปริกฺขารา สมุทาเคตญฺจ
จีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปจฺจยเภสชฺชปริกฺขาร
เต อปฺปกสิเรน สมุทาคจฺฉติ ฯ เตน ภิกฺขเว
ภิกฺขุนา ยาวชีวมฺปิ ตสฺมึ ฐาเน ปตฺเตฺวน น ปมชฺชิตพฺพํ ฯ

(๒๗๙) ๘. ภิกฺขเว ภิกฺขุ อญฺญตรํ ขุปธิสฺสา-
ยปิ ฐิตตฺโต ฯ เป ฯ อญฺญตรํ ปิ ขุปธิสฺสาย
ฐิตตฺโต ฯ เป ฯ อญฺญตรํ ปิ ขุปธิสฺสาย ฐิตตฺ-
โต ฯ เป ฯ อญฺญตรํ ปิ ขุปธิสฺสาย ฐิตตฺโต
ฯ เป ฯ อญฺญตรํ ปิ ขุปธิสฺสาย ฐิตตฺโต ตสฺส
ปิ ขุปฺปลํ ขุปธิสฺสาย ฐิตตฺโต อนุปธิตา เจว
สติ จ ขุปฏฺฐาตี อสมาหิตญฺจ จิตฺตํ จ สมา-
ธิยติ อปริกฺขีณา จ อาสวา จ ปริกฺขยํ คจฺฉติ
อยนฺตุปฺปตฺติญฺจ อนฺตรา โยคกฺเขมํ นาปุปาปุณาติ

កំបានតាំងមាំខ្សើរផង ចិត្តដែលមិនខ្ជាប់ខ្ជួន កំខ្ជាប់ខ្ជួនខ្សើរផង អាសវៈទាំងឡាយ ដែលមិនទាន់អស់ទៅ កំដល់នូវកិរិយាអស់ទៅផង ធម៌ដ៏ក្សេមចាកយោគៈ គឺអរហត្ត ជាធម៌ប្រសើរបំផុត ដែលមិនទាន់បានដល់ កំបានដល់តាមលំដាប់ផង គ្រឿងបម្រុងដ៏វិតថាំងឡាយ គឺចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈនឹងគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារណានេះ ដែលបព្វជិត គប្បីប្រមូលមក គ្រឿងបម្រុងដ៏វិតថាំងនោះ កំកើតខ្សើរដោយមិនលំបាក ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុនោះគប្បីនៅក្នុងដងព្រៃនោះ ដរាបដល់អស់ជីវិត មិនត្រូវបៀសចេញទេ ។

(๒๗๙) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចូលទៅអាស្រ័យនូវស្រុកណាមួយ ។ បេ ។ ចូលទៅអាស្រ័យនូវនិគមណាមួយ ។ បេ ។ ចូលទៅអាស្រ័យនូវក្រុងណាមួយ ។ បេ ។ ចូលទៅអាស្រ័យនូវជនបទណាមួយ ។ បេ ។ ចូលទៅអាស្រ័យនូវបុគ្គលណាមួយ កាលភិក្ខុនោះ ចូលទៅអាស្រ័យនូវបុគ្គលនោះ សតិដែលមិនបានតាំងមាំ កំនៅតែមិនបានតាំងមាំដដែល ចិត្តដែលមិនខ្ជាប់ខ្ជួន កំនៅតែមិនខ្ជាប់ខ្ជួនដដែល អាសវៈទាំងឡាយដែលមិនទាន់អស់ទៅ កំនៅតែមិនដល់នូវកិរិយាអស់ទៅដដែល ធម៌ដ៏ក្សេមចាកយោគៈ គឺអរហត្តជាធម៌ប្រសើរបំផុត ដែលមិនទាន់ដល់ កំនៅតែមិនដល់ដដែល

เยน จิเม ปญฺจสตา ภิกฺขู เตนุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา สทฺธึ
จีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปจฺจยภิสงฺขาเรน สนฺตปฺเปสิ สมฺมา-
ปวาเรสิ ฯ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขู ภิกฺขูนญฺเจว ภิกฺขุนีนญฺจ
ปสนฺนา โหนฺติ อภิรูปา ทสฺสนีเยน ปาสาทิกา เตน โข ปน
สมเยน ภิกฺขู ภิกฺขูนิโย อุปสฺสยมฺปิ ทาเปนฺติ ฯ เตน โข ปน
สมเยน ภิกฺขู ภิกฺขูนิโย อุปสฺสยมฺปิ ทาเปนฺติ ฯ ภิกฺขู ภิกฺขูนิโย
อุปสฺสยมฺปิ ทาเปนฺติ ฯ ภิกฺขู ภิกฺขูนิโย อุปสฺสยมฺปิ ทาเปนฺติ ฯ

គ្រឿងបម្រុងដ៏វិតថាំងឡាយ គឺចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈនិងគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារណានេះ ដែលបព្វជិតគប្បីប្រមូលមក គ្រឿងបម្រុងដ៏វិតថាំងនោះ ក៏កើតឡើងដោយលំបាក ។ ម្នាលភិក្ខុថាំងឡាយ ភិក្ខុនោះគប្បីពិចារណាដូច្នេះថា អាត្មាអញចូលមកអាស្រ័យនូវបុគ្គលនេះ កាលអាត្មាអញចូលមកអាស្រ័យនូវបុគ្គលនេះ សតិដែលមិនបានតាំងមាំ ក៏នៅតែមិនបានតាំងមាំដដែល ចិត្តដែលមិនញាប់ញ័រ ក៏នៅតែមិនញាប់ញ័រដដែល អាសវៈថាំងឡាយដែលមិនទាន់អស់ទៅ ក៏នៅតែមិនដល់នូវភាវៈយោអស់ទៅដដែល ធម៌ដ៏ក្សេមចាកយោគៈ គឺអរហត្តជាធម៌ប្រសើរបំផុតដែលមិនទាន់ដល់ អាត្មាអញក៏នៅតែមិនដល់ដដែល គ្រឿងបម្រុងដ៏វិតថាំងឡាយ គឺចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈនិងគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារណានេះ ដែលបព្វជិតគប្បីប្រមូលមក គ្រឿងបម្រុងដ៏វិតថាំងនោះ ក៏កើតឡើងដោយលំបាក ។ ម្នាលភិក្ខុថាំងឡាយ ភិក្ខុនោះមិនបាច់លាបុគ្គលនោះទេ គប្បីចៀសចេញទៅក្នុងចំណែកនៃពេលព្រឹក ឬក្នុងចំណែកនៃថ្ងៃ មិនគប្បីដើរតាម (បុគ្គលនោះ) ឡើយ ។

(๒๔๐) ម្នាលភិក្ខុថាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចូលទៅអាស្រ័យនូវបុគ្គលណាមួយ កាលភិក្ខុនោះ ចូលទៅអាស្រ័យនូវបុគ្គលនោះ សតិដែលមិនបានតាំងមាំ ក៏នៅតែមិនបានតាំងមាំដដែល

អសមាហិតញ្ច ចិត្តំ ន សមាធិយតិ អបរិក្ខីណា ច
អាសវា ន បរិក្ខយំ គច្ឆន្តិ អននុប្បត្តញ្ច អនុត្តរំ
យោគក្ខេមំ នានុភោមិ ណាតិ យេ ច ខោ ឥមេ
បញ្ចនីវរណេ ជីវិតបរិក្ខារា សមុទាគច្ឆន្តិ ចីវរបិណ្ឌ-
បាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារតោ អប្ប-
កសិរេន សមុទាគច្ឆន្តិ ។ តេន កិក្ខវេ កិក្ខុនា
ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខិតព្ពំ អហំ ខោ ឥមំ បុគ្គលំ
ឧបដិស្សាយ វិហរាមិ តស្ស មេ ឥមំ បុគ្គលំ
ឧបដិស្សាយ វិហរតោ អនុបដ្ឋិតា ចេវ សតិ ន
ឧបដ្ឋាតិ អសមាហិតញ្ច ចិត្តំ ន សមាធិយតិ
អបរិក្ខីណា ច អាសវា ន បរិក្ខយំ គច្ឆន្តិ អន-
នុប្បត្តញ្ច អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ នានុភោមិ ណាតិ យេ
ច ខោ ឥមេ បញ្ចនីវរណេ ជីវិតបរិក្ខារា សមុទាគ-
ច្ឆន្តិ ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជ-
បរិក្ខារា តេ អប្បកសិរេន សមុទាគច្ឆន្តិ ន ខោ
បនាហំ ចីវរហេតុ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតោ

ចិត្តដែលមិនខ្ជាប់ខ្ជួន ក៏នៅឥតមិនខ្ជាប់ខ្ជួនដដែល អាសវៈគឺឆន្ទរាគៈដែលមិនទាន់អស់ទៅ ក៏នៅតែមិនដល់នូវកិរិយាអស់ទៅដដែល ធម៌ដ៏ក្សេមចាកយោគៈ គឺអរហត្តជាធម៌ប្រសើរបំផុតដែលមិនទាន់ដល់ ក៏នៅតែមិនទាន់ដល់តាមលំដាប់ គ្រឿងបម្រុងជីវិតគឺឆន្ទរាគៈនោះ ជាគ្រឿងបរិក្ខារបិណ្ឌបាតសេនាសនៈនឹងគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារណានេះ ដែលបព្វជិត គប្បីប្រមូលមក គ្រឿងបម្រុងជីវិតឆន្ទរាគៈនោះក៏កើតឡើងដោយមិនលំបាក ។ ម្នាលភិក្ខុ ឆន្ទរាគៈ ភិក្ខុនោះគប្បីពិចារណាដូច្នេះថា អាត្មាអញចូលមកអាស្រ័យនូវបុគ្គលនេះ កាលអាត្មាអញចូលមកអាស្រ័យបុគ្គលនេះ សតិដែលមិនបានតាំងមាំ ក៏នៅតែមិនបានតាំងមាំដដែល ចិត្តដែលមិនខ្ជាប់ខ្ជួន ក៏នៅតែមិនខ្ជាប់ខ្ជួនដដែល អាសវៈដែលមិនទាន់អស់ទៅ ក៏នៅតែមិនទាន់ដល់នូវកិរិយាអស់ទៅដដែល ធម៌ដ៏ក្សេមចាកយោគៈ គឺអរហត្ត ជាធម៌ប្រសើរបំផុតដែលមិនទាន់ដល់ អាត្មាអញក៏នៅតែមិនទាន់បានដល់តាមលំដាប់ គ្រឿងបម្រុងជីវិតឆន្ទរាគៈ គឺបរិក្ខារបិណ្ឌបាតសេនាសនៈនឹងគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារណានេះ ដែលបព្វជិត គប្បីប្រមូលមក គ្រឿងបម្រុងជីវិតឆន្ទរាគៈនោះ ក៏កើតឡើងដោយមិនលំបាក អាត្មាអញចេញចាកផ្ទះមកបួសនេះសោត ព្រោះហេតុតែបរិក្ខារក៏ទេ អាត្មាអញចេញចាក

ន បិណ្ឌបាតហេតុ ន សេនាសនហេតុ ន តំលាភ-
នប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារហេតុ អការស្មា អនគារិយំ
បព្ពជិតោ អថ ច បន មេ ឥមំ បុគ្គលំ ឧបនិស្សាយ
វិហរតោ អនុបដ្ឋិតា ចេវ សតិ ន ឧបដ្ឋាតិ អសា-
មាហិតញ្ច ចិត្តំ ន សមាធិយតិ អបរិក្ខីណា ច
អាសវា ន បរិក្ខយំ គច្ឆន្តិ អនុប្បត្តញ្ច អនុត្តរំ
យោគក្ខេមំ នានុបាបុណាមីតិ ។ តេន ភិក្ខវេ
ភិក្ខុនា សង្ខាបិ សោ បុគ្គលោ អនាបុច្ឆា បក្កមិតព្ពោ
នានុពន្ធិតព្ពោ ។

(២៤១) ឥធ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ អញ្ញតរំ បុគ្គលំ
ឧបនិស្សាយ វិហរតិ តស្ស តំ បុគ្គលំ ឧបនិស្សា-
យ វិហរតោ អនុបដ្ឋិតា ចេវ សតិ ឧបដ្ឋាតិ អសា-
មាហិតញ្ច ចិត្តំ សមាធិយតិ អបរិក្ខីណា ច អាសវា
បរិក្ខយំ គច្ឆន្តិ អនុប្បត្តញ្ច អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ អនុបា-
បុណាតិ យេ ច ខោ ឥមេ ភព្ពដ្ឋានេន ជីវិតបរិក្ខារា ស-
ម្ភោគេតញ្ច ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនតំលាភនប្បច្ចយ-

ផ្តុំមកបួស ព្រោះហេតុតែបិណ្ឌបាតក៏ទៅដែរ ព្រោះហេតុតែសេនាសនៈក៏ទៅដែរ ព្រោះហេតុតែគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារក៏ទៅដែរ តាំងពីដួចអាត្មាអញ ចូលមកអាស្រ័យនូវបុគ្គលនេះ សតិដែលមិនបានតាំងមាំក៏ទៅតែមិនបានតាំងមាំដដែល ចិត្តដែលមិនខ្ជាប់ខ្ជួនក៏ទៅតែមិនខ្ជាប់ខ្ជួនដដែល អាសវៈទាំងឡាយដែលមិនទាន់អស់ទៅ ក៏ទៅតែមិនដល់នូវកិរិយាអស់ទៅដដែល ធម៌ដ៏ក្សេមចាកយោគៈគឺអរហត្តផលជាធម៌ប្រសើរបំផុតដែលមិនទាន់បានដល់ អាត្មាអញក៏ទៅតែមិនទាន់បានដល់តាមលំដាប់ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុនោះពិចារណាឃើញ (យ៉ាងនេះ) ហើយ មិនបាច់លាបុគ្គលនោះទេ គប្បីចៀសចេញទៅ មិនត្រូវដើរតាមទេ ។

(๒๔๑) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចូលទៅអាស្រ័យនូវបុគ្គលណាមួយ កាលភិក្ខុនោះចូលទៅអាស្រ័យនូវបុគ្គលនោះ សតិដែលមិនបានតាំងមាំ ក៏បានតាំងមាំឡើងផង ចិត្តដែលមិនបានខ្ជាប់ខ្ជួន ក៏បានខ្ជាប់ខ្ជួនឡើងផង អាសវៈទាំងឡាយដែលមិនទាន់អស់ទៅ ក៏ដល់នូវកិរិយាអស់ទៅផង ធម៌ដ៏ក្សេមចាកយោគៈគឺអរហត្តផលជាធម៌ប្រសើរបំផុត ដែលមិនទាន់បានដល់ ក៏បានដល់តាមលំដាប់ផង គ្រឿងបម្រុងជីវិតទាំងឡាយ គឺចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈនិងគិលានប្បច្ចយ-

កេសដ្ឋបរិក្ខារ តេ កាសិវេន សមុទាគច្ឆន្តិ ។ តេន
កិត្តាវេ កិត្តកា ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខិតព្ពំ អហំ ខោ ឥមំ
បុគ្គលំ ឧបនិស្សាយ វិហរាមិ តស្ស មេ ឥមំ បុគ្គលំ
ឧបនិស្សាយ វិហរតោ អនុបដ្ឋិតា ចេវ សតិ ឧបដ្ឋាតិ
អសមាហិតញ្ច ចិត្តំ សមាធិយតិ អបរិក្ខីណា ច
អាសវា បរិក្ខយំ គច្ឆន្តិ អននុប្បត្តញ្ច អនុត្តរំ យោ-
គក្ខេមំ អនុជ្ឈាបុណាមិ យេ ច ខោ ឥមេ បព្ពជិតេន
ជីវិតបរិក្ខារា សមុទាគច្ឆន្តិ ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាស-
នគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារា តេ កាសិវេន សមុទា-
គច្ឆន្តិ ន ខោ បនាហំ ចីវរហេតុ អគារស្មា អនគារិយំ
បព្ពជិតោ ន បិណ្ឌបាតហេតុ ន សេនាសនហេតុ ន
គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារហេតុ អគារស្មា អនគារិ-
យំ បព្ពជិតោ អថ ច បន មេ ឥមំ បុគ្គលំ ឧបនិស្សាយ
វិហរតោ អនុបដ្ឋិតា ចេវ សតិ ឧបដ្ឋាតិ អសមាហិ-
តញ្ច ចិត្តំ សមាធិយតិ អបរិក្ខីណា ច អាសវា

កេសជ្ជបរិក្ខារណានេះ ដែលបព្វជិត គប្បីប្រមូលមក គ្រឿងបម្រុងជីវិតពាន់នោះក៏តើតឡើងដោយលំបាក ។ ម្នាលភិក្ខុពាន់ឯណ្ឌ ភិក្ខុនោះ គប្បីពិចារណាដូច្នេះថា អាត្មាអញចូលមកអាស្រ័យនូវបុគ្គលនេះ កាលអាត្មាអញចូលមកអាស្រ័យនូវបុគ្គលនេះ សតិដែលមិនបានតាំងមាំ ក៏បានតាំងមាំឡើងផង ចិត្តដែលមិនខ្ជាប់ខ្ជួន ក៏បានខ្ជាប់ខ្ជួនឡើងផង អាសវៈពាន់ឯណ្ឌដែលមិនពាន់អស់ទៅ ក៏ដល់នូវកិរិយាអស់ទៅផង ធម៌ដ៏ក្សេមចាកយោគៈ គឺអរហត្ត ជាធម៌ប្រសើរបំផុត ដែលមិនពាន់បានដល់ អាត្មាអញក៏បានដល់តាមលំដាប់ផង គ្រឿងបម្រុងជីវិតពាន់ឯណ្ឌ គឺបិវរបិណ្ឌបាត សេនាសនៈនឹងគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារណានេះ ដែលបព្វជិតគប្បីប្រមូលមក គ្រឿងបម្រុងជីវិតពាន់នោះ ក៏តើតឡើងដោយលំបាក អាត្មាអញចេញចាកផ្ទះមកបួសនេះសោត ព្រោះហេតុតែបិវរក៏ទេ អាត្មាអញចេញចាកផ្ទះមកបួស ព្រោះហេតុតែបិណ្ឌបាតក៏ទេដែរ ព្រោះហេតុតែសេនាសនៈក៏ទេដែរ ព្រោះហេតុតែគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារក៏ទេដែរ តាំងពីដួងអាត្មាអញ ចូលមកអាស្រ័យនូវបុគ្គលនេះ សតិដែលមិនបានតាំងមាំ ក៏បានតាំងមាំឡើងផង ចិត្តដែលមិនបានខ្ជាប់ខ្ជួន ក៏បានខ្ជាប់ខ្ជួនឡើងផង អាសវៈពាន់ឯណ្ឌដែលមិនពាន់អស់ទៅ

បរិក្ខយំ កច្ចន្តិ អនន្តប្បត្តញ្ច អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ អនុភាបុណាមីតិ ។ តេន តិក្ខវេ តិក្ខិន្ទ្រា សទ្ធាបិ សោ បុគ្គលោ អនុពន្ធិតព្ពោ ន បក្កមិតព្ពំ ។

(២៤២) ឥធ បន តិក្ខវេ តិក្ខិ អញ្ញតរំ បុគ្គលំ ឧបនិស្សាយ វិហរតិ តស្ស តំ បុគ្គលំ ឧបនិស្សាយ វិហរតោ អនុបដ្ឋិតា ចេវ សតិ ឧបដ្ឋាតិ អសមាហិតញ្ច ចិត្តំ សមាធិយតិ អបរិក្ខីណា ច អាសវា បរិក្ខយំ កច្ចន្តិ អនន្តប្បត្តញ្ច អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ អនុភាបុណាតិ យេ ច ខោ ឥមេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ជីវិតបរិក្ខារា សមុទាគេតញ្ច ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារា តេ អប្បកសិរេន សមុទាគច្ឆន្តិ ។ តេន តិក្ខវេ តិក្ខិន្ទ្រា ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខិតព្ពំ អហោ ខោ ឥមំ បុគ្គលំ ឧបនិស្សាយ វិហរាមិ តស្ស មេ ឥមំ បុគ្គលំ ឧបនិស្សាយ វិហរតោ អនុបដ្ឋិតា ចេវ សតិ ឧបដ្ឋាតិ អសមាហិតញ្ច ចិត្តំ សមាធិយតិ អបរិក្ខីណា ច អាសវា បរិក្ខយំ កច្ចន្តិ

ก็ยังไม่ทำให้แจ้งอรหัตตผลอันยอดเยี่ยมในธรรมวินัยนี้ ๆ ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุนั้นพึงพิจารณาเห็นอย่างนี้ว่า ก็ธรรมเหล่านี้ ที่เราได้ฟังแล้วในสำนักของพระศาสดาก็ดี ในสำนักของเพื่อนพรหมจารีทั้งหลายก็ดี ที่เราได้ทรงจำไว้แล้วก็ดี ที่เราได้เพ่งพินิจแล้วก็ดี ที่เราได้แทงตลอดแล้วด้วยปัญญาก็ดี ธรรมเหล่านี้ ย่อมเป็นไปเพื่อความเบื่อหน่าย เพื่อความคลายกำหนัด เพื่อความดับ เพื่อความไม่ยึดมั่น ก็ธรรมเหล่านี้ ย่อมเป็นไปเพื่อความเบื่อหน่าย เพื่อความคลายกำหนัด เพื่อความดับ เพื่อความไม่ยึดมั่น ก็ธรรมเหล่านี้ ที่เราได้ฟังแล้วในสำนักของพระศาสดาก็ดี ในสำนักของเพื่อนพรหมจารีทั้งหลายก็ดี ที่เราได้ทรงจำไว้แล้วก็ดี ที่เราได้เพ่งพินิจแล้วก็ดี ที่เราได้แทงตลอดแล้วด้วยปัญญาก็ดี ธรรมเหล่านี้ ย่อมเป็นไปเพื่อความเบื่อหน่าย เพื่อความคลายกำหนัด เพื่อความดับ เพื่อความไม่ยึดมั่น ก็ธรรมเหล่านี้ ย่อมเป็นไปเพื่อความเบื่อหน่าย เพื่อความคลายกำหนัด เพื่อความดับ เพื่อความไม่ยึดมั่น ก็ยังไม่ทำให้แจ้งอรหัตตผลอันยอดเยี่ยมในธรรมวินัยนี้ ๆ ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุนั้นพึงพิจารณาเห็นอย่างนี้ว่า ก็ธรรมเหล่านี้ ที่เราได้ฟังแล้วในสำนักของพระศาสดาก็ดี ในสำนักของเพื่อนพรหมจารีทั้งหลายก็ดี ที่เราได้ทรงจำไว้แล้วก็ดี ที่เราได้เพ่งพินิจแล้วก็ดี ที่เราได้แทงตลอดแล้วด้วยปัญญาก็ดี ธรรมเหล่านี้ ย่อมเป็นไปเพื่อความเบื่อหน่าย เพื่อความคลายกำหนัด เพื่อความดับ เพื่อความไม่ยึดมั่น ก็ธรรมเหล่านี้ ย่อมเป็นไปเพื่อความเบื่อหน่าย เพื่อความคลายกำหนัด เพื่อความดับ เพื่อความไม่ยึดมั่น ก็ธรรมเหล่านี้ ที่เราได้ฟังแล้วในสำนักของพระศาสดาก็ดี ในสำนักของเพื่อนพรหมจารีทั้งหลายก็ดี ที่เราได้ทรงจำไว้แล้วก็ดี ที่เราได้เพ่งพินิจแล้วก็ดี ที่เราได้แทงตลอดแล้วด้วยปัญญาก็ดี ธรรมเหล่านี้ ย่อมเป็นไปเพื่อความเบื่อหน่าย เพื่อความคลายกำหนัด เพื่อความดับ เพื่อความไม่ยึดมั่น ก็ยังไม่ทำให้แจ้งอรหัตตผลอันยอดเยี่ยมในธรรมวินัยนี้ ๆ ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุนั้นพึงพิจารณาเห็นอย่างนี้ว่า ก็ธรรมเหล่านี้ ที่เราได้ฟังแล้วในสำนักของพระศาสดาก็ดี ในสำนักของเพื่อนพรหมจารีทั้งหลายก็ดี ที่เราได้ทรงจำไว้แล้วก็ดี ที่เราได้เพ่งพินิจแล้วก็ดี ที่เราได้แทงตลอดแล้วด้วยปัญญาก็ดี ธรรมเหล่านี้ ย่อมเป็นไปเพื่อความเบื่อหน่าย เพื่อความคลายกำหนัด เพื่อความดับ เพื่อความไม่ยึดมั่น ก็ธรรมเหล่านี้ ย่อมเป็นไปเพื่อความเบื่อหน่าย เพื่อความคลายกำหนัด เพื่อความดับ เพื่อความไม่ยึดมั่น ก็ธรรมเหล่านี้ ที่เราได้ฟังแล้วในสำนักของพระศาสดาก็ดี ในสำนักของเพื่อนพรหมจารีทั้งหลายก็ดี ที่เราได้ทรงจำไว้แล้วก็ดี ที่เราได้เพ่งพินิจแล้วก็ดี ที่เราได้แทงตลอดแล้วด้วยปัญญาก็ดี ธรรมเหล่านี้ ย่อมเป็นไปเพื่อความเบื่อหน่าย เพื่อความคลายกำหนัด เพื่อความดับ เพื่อความไม่ยึดมั่น ก็

អនុប្បត្តញ្ច អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ អនុបាបុណាមិ យេ ច ខោ ឥមេ បព្ពជិតេន ជីវិតបរិក្ខារា សមុទានេតព្ពា ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារា តេ អប្បកសិរេន សមុទាគច្ឆន្តីតិ ។ តេន ភិក្ខវេ ភិក្ខុនា យាវជីវម្បិ សេភា បុក្កលោ អនុពន្ធិតព្ពោ ន បក្កមិតព្ពំ អបិ សមុដ្ឋមានេនបីតិ[1] ។ ឥទមវោច ភគវា អត្តមនា តេ ភិក្ខូ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទុន្តិ ។

វនបត្ថសុត្តំ សត្តមំ និដ្ឋិតំ ។

---

១ ឧ.ម បន្ទុដ្ឋមានេនបីតិ ឥតិ ទិស្សតិ ។

ធម៌ដ៏ក្សេមពីកសោគៈ គឺអរហត្ត ជាធម៌ប្រសើរបំផុត ដែលមិនទាន់
ឃានដល់អាត្មាអញក៏ឃានដល់តាមលំដាប់ផង គ្រឿងបម្រុងជីវិតទាំង ឡាយ
គឺចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈនិងគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារណានេះ
ដែលបពូជិត គប្បីប្រមូលមក គ្រឿងបម្រុងជីវិតទាំងនោះ ក៏កើតឡើង
ដោយមិនលំបាក ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង ឡាយ ភិក្ខុនោះគប្បីបុគ្គលនោះ
បណ្តេញចេញក៏ដោយ ត្រូវតែដើរតាម មិនត្រូវចៀសចេញចាកបុគ្គល
នោះដរាបដល់អស់ជីវិត ។ លុះព្រះមានព្រះភាគឃានសំដែងវនបត្ថសូត្រ
នេះចប់ហើយ ពួកភិក្ខុទាំងនោះ ក៏មានសេចក្តីពេញចិត្ត ត្រេកអរនឹង
ភាសិតរបស់ព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ វនបត្ថសូត្រ ទី ៣ ។

អដ្ឋមំ មធុបិណ្ឌិកសុត្តំ

(២៤៣) ឯវមេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ ភគវា សក្កេសុ វិហរតិ កបិលវត្ថុស្មឹ និគ្រោធារាមេ ។ អថខោ ភគវា បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ កបិលវត្ថុំ បិណ្ឌាយ បាវិសិ ។ កបិលវត្ថុស្មឹ បិណ្ឌាយ ចរិត្វា បច្ឆាភត្តំ បិណ្ឌបាតប្បដិក្កន្តោ យេន មហាវនំ តេនុបសង្កមិ និវាឡិហារាយ មហាវនំ អជ្ឈោគាហេត្វា វេឡុវលដ្ឋិកាយ មូលេ និវាឡិហារំ និសីទិ ។ ឧណ្ហាចាណិបិ ខោ សក្កោ ជង្ឃាវិហារំ អនុចង្កមមានោ អនុវិចរមានោ យេន មហាវនំ តេនុបសង្កមិ មហាវនំ អជ្ឈោគាហេត្វា យេន វេឡុវលដ្ឋិកា យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ ឧបសង្កមិត្វា ភគវតា សទ្ធិ សម្មោទិ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឧណ្ហាមោលុព្ភ ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ ។

មធុបិណ្ឌិកសូត្រទី ៨

(៤៤៣) ខ្ញុំបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់គង់ក្នុងនិគ្រោធារាម ទៀបក្រុងកបិលវត្ថុ ក្នុងដែនសក្កៈ ។ គ្រានោះឯង ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ស្បង់ប្រដាប់បាត្រនឹងចីវរ ក្នុងបុព្វណ្ហសម័យ ហើយចូលទៅកាន់ក្រុងកបិលវត្ថុ ដើម្បីបិណ្ឌបាត ។ កាលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ពុទ្ធដំណើរទៅបិណ្ឌបាត ក្នុងក្រុងកបិលវត្ថុ លុះត្រឡប់មកអំពីបិណ្ឌបាត ក្នុងវេលាក្រោយភត្ត ទ្រង់ស្តេចសំដៅទៅកាន់ព្រៃមហាវ័ន លុះដល់ហើយ ក៏ស្តេចចូលទៅកាន់ព្រៃមហាវ័ន ដើម្បីសម្រាកក្នុងវេលាថ្ងៃ ទើបគង់នៅក្នុងវេលាថ្ងៃ ទៀបគល់ក្អែសាវ ។ មានសក្យៈ ១ រូបឈ្មោះទណ្ឌបាណិ[1] ដើរទៅដើរមកឲ្យស្រួលដើង ក៏ដើរសំដៅទៅព្រៃមហាវ័ន លុះទៅដល់ហើយក៏ចូលទៅកាន់ព្រៃមហាវ័ន ហើយសំដៅទៅរកព្រះមានព្រះភាគ ដែលគង់ទៀបគល់ក្អែសាវនោះ លុះចូលទៅដល់ហើយក៏ពោលពាក្យពាក់ព័ន្ធសំណេះសំណាលជាមួយនឹងព្រះមានព្រះភាគ លុះបញ្ចប់ពាក្យគួរឱ្យរីករាយ នឹងពាក្យគួរឱ្យត្រេកហើយក៏ច្រត់ចុះនូវដំបងឈរ (ស្តុបចង្កា) ទៅក្នុងទីដ៏សមគួរ។

---

១ សក្យៈនេះ ជាមនុស្សធំទង់បិតនៅក្នុងបឋមវ័យនៅឡើយ ប៉ុន្តែរមែងកាន់ដំបងមាសងើរ ព្រោះហេតុដែលមានដំបងដ៏វិចិត្តដូច្នោះ បានជាហៅថា ទណ្ឌបាណិ ជាបក្ខពួកនឹងទេវត្ត ។ អដ្ឋកថា ។

ឯតមត្ថំ ឋិតោ ខោ ឧណ្ណាភោ សក្កោ ភគវន្តំ
ឯតទវោច កតាវី សមណោ អាមគន្ធោ តិ ។
យថាកថី ខោ អាវុសោ សនេវាសេ លោកេ សមា-
រកេ សព្រហ្មកេ សស្សមណព្រាហ្មណិយា បជាយ
សទេវមនុស្សាយ ន តេនេតិ លោកេ វិក្ខ្យោ តិដ្ឋតិ
យថា ច បន តាមេមា វិសំយុត្តំ(១) វិមានំ តំ
ព្រាហ្មណំ អភិបតិតេ ឯន្តមុក្កុច្ច តាវតកេ វិ-
តណ្ហំ សញ្ញា ជានុសេដ្ឋិតិ ឯវំវាទី ខោ អហំ អាវុសោ
ឯវមគន្ធោ តិ ។ ឯវំ វុត្តេ ឧណ្ណាភោ សក្កោ សីសំ
ទំតមេត្តិ ជិវ្ហំ និល្លោឡេត្តិ តិវិសាឡំ ឧលាដិតំ
ឧលាដេ វុដ្ឋាបេត្តិ ឧណ្ណាមោលុភ្ភ បក្កាមិ ។

(๒๔๔) អថខោ ភគវា សាយណ្ហសមយំ បដិ-
សល្លានា វុដ្ឋិតោ យេន ធម្មសភា តេនុប-
សង្កមិ ឧបសង្កមិត្តា បញ្ញត្តេ អាសនេ និសីទិ ។

---

๑ ម. សែញ្ញត្តំ ។

លុះទណ្ឌបាណិសក្យៈឈរនៅក្នុងទីសមគួរហើយ បាននាំពាក្យនេះនឹងព្រះមានព្រះភាគថា សមណៈជាអ្នកប្រកាន់នូវទិដ្ឋិដូចម្តេច តែងពោលនូវទិដ្ឋិដូចម្តេច ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលអាវុសោ ក្នុងលោក (នេះ) ព្រមទាំងទេវលោក មារលោក ព្រហ្មលោក ក្នុងពពួកសត្វព្រមទាំងសមណព្រាហ្មណ៍ ទាំងមនុស្សជាសម្តេចទេព និងមនុស្សដ៏សេស មានបុគ្គលអ្នកប្រកាន់ទិដ្ឋិយ៉ាងណា ដែលមិនមានជម្ងោះទាស់ទែងដោយបុគ្គលណាមួយក្នុងលោក មួយទៀត តំលេសសញ្ញាទាំងឡាយ មិនចុងជាប់តាមនូវវិញ្ញាណរបស់ព្រាហ្មណ៍នោះ ដែលជាអ្នកប្រាសចាកកាមទាំងឡាយ មិនមានសេចក្តីស្រើបស្រាលធ្ងន់ ផ្តាច់បង់នូវសេចក្តីស្អាយក្រោយ នឹងការរពឹសដៃដើង ប្រាសចាកសេចក្តីប្រាថ្នា ក្នុងភពតូចនឹងភពធំយ៉ាងណា ម្នាលអាវុសោ តថាគតក៏ប្រកាន់ទិដ្ឋិយ៉ាងនោះពោលទិដ្ឋិយ៉ាងនោះដែរ ។ កាលបើព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់យ៉ាងនេះហើយ ទើបទណ្ឌបាណិសក្យៈងក់ក្បាល លៀនអណ្តាត ហើយដាក់ម្រាមដៃលើថ្ងាសដែលមានផ្នត់បីក្រោកឡើងកាន់ឈើច្រត់ចៀសចេញទៅ ។

(๒๔๔) លំដាប់នោះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ចេញអំពីទីសម្ងំក្នុងសាយណ្ហសម័យ ទ្រង់ពុទ្ធដំណើរ ទៅកាន់និគ្រោធារាម លុះចូលទៅដល់ហើយ ទ្រង់គង់លើអាសនៈ ដែលគេក្រាលថ្វាយ ។

ដំសជ្ជ ខោ ភគវា កិត្តិវ រាមណ្ឌេយ្យំ ឥធាហំ
កិត្តិវេ បុព្វណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ
កបិលវត្ថុំ បិណ្ឌាយ ចាវិសិំ កបិលវត្ថុស្មិំ បិណ្ឌាយ
ចរិត្វា បច្ឆាភត្តំ បិណ្ឌបាតបដិក្កន្តោ យេន មហា-
វនំ តេនុបសង្កមិំ ទិវាវិហារាយ មហាវនំ អជ្ឈោគា-
ហេត្វា រុក្ខមូលគតិយេ មូលេ ទិវាវិហារំ និសីទិំ ។
ឧណ្ហាណាណាបិ ខោ កិត្តិវេ សង្កោ ឧន្នវិមោរំ
អនុច្ចន្តេមមាគោ អនុវិចរមាគោ យេន មហាវនំ តេនុប-
សង្កមិ មហាវនំ អជ្ឈោគាហេត្វា យេន រុក្ខមូ-
លគតិយេ យេនាហំ តេនុបសង្កមិ ឧបសង្កមិត្វា មម[1]
សន្តិំ សម្មោទិ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ
វីតិសារេត្វា ឧណ្ណាមោលុឡ្ហ ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ ។
ឯកមន្តំ ឋិតោ ខោ កិត្តិវេ ឧណ្ហាណាណិ សង្កោ
មំ ឯតទវោច តាវតិ សមណោ តាវមត្តាយីតិ វា
វុត្តេ អហំ កិត្តិវេ ឧណ្ហាណាណិ សង្កំ ឯតទវោច
យថាវាទី ខោ អាវុសោ សមេវាគេ លោគេ សមា-
វាគេ សព្រហ្មាគេ សស្សមណព្រាហ្មណិយា បជាយ

---

១ ម. មយោ ។

លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់ហើយ បានត្រាស់នឹងភិក្ខុទាំងឡាយថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតស្ទៀកស្បង់ប្រដាប់បាត្រចីវរ ក្នុងវេលាបុព្វណ្ហសម័យនេះ ចូលទៅក្រុងកបិលវត្ថុ ដើម្បីបិណ្ឌបាត លុះត្រាប់ទៅបិណ្ឌបាតក្នុងក្រុងកបិលវត្ថុហើយ ត្រឡប់មកពីបិណ្ឌបាតវិញ ក្នុងវេលាបច្ឆាភត្តក៏សំដៅទៅព្រៃមហាវ័ន ចូលទៅកាន់ព្រៃមហាវ័នដើម្បីនៅសម្រាកក្នុងវេលាថ្ងៃ ក៏អង្គុយសម្រាកក្នុងវេលាថ្ងៃទៀបគល់នៃភ្នៅសាវ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទណ្ឌបាណិសក្យៈដើរៈទៅដើរមកឲ្យស្រួលដើង ក៏ដើរសំដៅមកព្រៃមហាវ័ន លុះចូលមកកាន់ព្រៃមហាវ័នហើយ ក៏បានចូលមកកាន់តថាគតដែលអង្គុយទៀបដើមភ្នៅសាវ លុះចូលមកដល់ហើយ ក៏ពោលពាក្យរាក់ទាក់សំណេះសំណាលមួយអន្ទឹងជាមួយតថាគត លុះបញ្ចប់ពាក្យដែលគួររីករាយ នឹងពាក្យដែលគួរឲ្យរឭកហើយ ក៏ច្រត់ចុះនូវដំបង ឈរ (ស្មៅបង្អក់) នៅក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ លុះទណ្ឌបាណិសក្យៈឈរក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ បានពោលពាក្យនេះនឹងតថាគតថា សមណៈប្រកាន់ទិដ្ឋិដូចម្តេច ពោលទិដ្ឋិដូចម្តេច កាលបើទណ្ឌបាណិសក្យៈសួរយ៉ាងនេះហើយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតក៏ពោលពាក្យនេះនឹងទណ្ឌបាណិសក្យៈថា ម្នាលអាវុសោ ក្នុងលោក (នេះ) ព្រមទាំងទេវលោក មារលោក ព្រហ្មលោក ក្នុងពពួកសត្វព្រមទាំងសមណៈ

សនេវមនុសច្ឆយ ន កេនចិ លោកេ វិក្ខម្ភេ តិដ្ឋតិ យថា ច បន តាមេហិ វិសំយុត្តំ វិហារន្តំ តំ ព្រហ្មណំ អតិចិរតរេ ឯន្តកុក្កុច្ចំ ភវិតវេ វិតតណ្ហំ សញ្ញា ន នុសន្តីតិ ឥមំវាទី ខោ អហំ អាវុសោ ឥមមត្ថំ ជានាមីតិ ។ ឥមំ វុត្តេ តេ ភិក្ខវេ ន ណ្ហាតាណិ សត្តា សីសំ ធិតមេត្តា ជិវ្ហំ និល្លោឡេត្វា តិវិ-សាខំ ន លាដិកំ ន លាដេ វុដ្ឋាបេត្វា ន ណ្ហាមោលុព្ភ បក្កាមីតិ ។

[២៤៥] ឥមំ វុត្តេ អញ្ញតរេ ភិក្ខុ ភគវន្តំ ឯតទវោច កិំវាទី បន ភន្តេ ភគវា សនេវកេ លោកេ សមារកេ សព្រហ្មកេ សស្សមណព្រាហ្មណិយា បជាយ សនេវមនុសច្ឆយ ន កេនចិ លោកេ វិក្ខម្ភេ តិដ្ឋតិ កវំ[1] បន ភន្តេ[2]

---

๑ ឧ.ម. កថំវាទី ។ ๒ ឧ.ម. ភន្តេ ភគវន្តំ ។

ព្រាហ្មណ៍ ចាំងមនុស្សជាសម្មតិទេព នឹងមនុស្សដ៏សេស មាន
បុគ្គលប្រកាន់យ៉ាងណា ដែលមិនមានដម្ងោះ ទាស់ខែងដោយបុគ្គល
ណាមួយក្នុងលោក មួយទៀត កិលេសសញ្ញាចាំងឡាយ មិនបាន
ដាប់តាមនូវវិញ្ញាសព្រាហ្មណ៍នោះ ដែលប្រាសចាកកាមចាំងឡាយ មិន
មានសេចក្តីងឿងឆ្ងល់ ផ្តាច់បង់នូវសេចក្តីស្តាយក្រោយ នឹងការពិស
ដៃដើង ប្រាសចាកសេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងតិតពតូចនឹងតិតពធំ យ៉ាងណា ម្នាល
អាវុសោ តថាគតក៏ប្រកាន់ទិដ្ឋិយ៉ាងនោះ ពោលទិដ្ឋិយ៉ាងនោះដែរ ។
ម្នាលកិក្ខុចាំងឡាយ កាលបើតថាគតពោលយ៉ាងនេះហើយ ទណ្ឌបាណិ-
សក្យរាជក្សាល លៀនអណ្តាត ហើយដាក់ម្រាមដៃលើថ្ងាសដែល
មានផ្តត់បី ហើយក្រែកឡើងកាន់ដំបងចេញទៅ ។

(២៤៥) កាលបើព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់យ៉ាងនេះហើយ
មានកិក្ខុ ១ រូបក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏
ចំរើន ក្នុងលោក (នេះ) ព្រមចាំងទេវលោក មារលោក ព្រហ្មលោក
ក្នុងពពួកសត្វ ព្រមចាំងសមណព្រាហ្មណ៍ ចាំងមនុស្ស ជាសម្មតិទេព
នឹងមនុស្សដ៏សេស ព្រះមានព្រះភាគប្រកាន់ទិដ្ឋិដូចម្តេច ដែលមិនមាន
ដម្ងោះទាស់ខែងដោយបុគ្គលណាមួយក្នុងលោក បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន

តាមេហិ វិសំយុត្តំ វិមារទ្ធំ តំ ព្រាហ្មណំ អភិជំភតិ
ឯឯ្ឌកុក្កុច្ចំ ភវាភវេ វីតតណ្ហំ សញ្ញា ជាឧសេដ្ឋតំ ។
យតោឯឯានំ ភិក្ខុ បុរិសំ បបញ្ចសញ្ញាសង្ខា សមុទា-
ចរន្តិ ឥត្ថ ចេ ឯត្ថ អភិនន្ទិតព្ពំ អភិវទិតព្ពំ អជ្ឈោសិ-
តព្ពំ ឯសេវន្តោ ភគាឧសយោ ឯសេវន្តោ បដិឃា-
ឧសយោ ឯសេវន្តោ ទិដ្ឋាឧសយោ ឯសេវន្តោ
វិចិកិច្ឆាឧសយោ ឯសេវន្តោ មានាឧសយោ ឯសេ-
វន្តោ ភវរាគាឧសយោ ឯសេវន្តោ អវិជ្ជាឧសយោ
ឯសេវន្តោ ឧណ្ហាធានសត្តាធានភូតរហាវិត្តមហាវិវាទតុ-
វំតុវំបេសុញ្ញមុសាវាទានំ ឯត្តេតេ ធាបតា អកុសលា
ធម្មា អបរិសេសា និរុជ្ឈន្តីតិ ។ ឥទមវោច ភគវា ឥទំ
វត្វាន សុគតោ ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បាវិសិ ។

កិលេសសញ្ញាទាំងឡាយ មិនបានជាប់តាមនូវខណៈសម្រាប់ហ្មឺននោះ ដែលប្រាសចាកកាមទាំងឡាយ មិនមានសេចក្តីដឿងឆ្អល់ ផ្តាច់បង់នូវសេចក្តីស្តាយក្រោយនឹងការពឹសដៃដើង ប្រាសចាកសេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងភពតូចនឹងភពធំយ៉ាងណា ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុ ចំណែកនៃបបញ្ចសញ្ញា[1] រមែងប្រព្រឹត្តទៅតាមបុរស ព្រោះមានសភាវៈណាជាហេតុ សេចក្តីដែលបុគ្គលគប្បីត្រេកអរ គប្បីពោល គប្បីប្រកាន់ (ថាអញថាយើង) បើមិនមានក្នុងសភាវៈនុ៎ះទេ សេចក្តីមិនត្រេកអរជាដើមនុ៎ះឯង ហៅថា ទីបំផុតនៃរាគានុស័យ ហៅថា ទីបំផុតនៃបដិឃានុស័យ ហៅថា ទីបំផុតនៃទិដ្ឋានុស័យ ហៅថា ទីបំផុតនៃវិចិកិច្ឆានុស័យ ហៅថា ទីបំផុតនៃមានានុស័យ ហៅថា ទីបំផុតនៃភវរាគានុស័យ ហៅថាទីបំផុតនៃអវិជ្ជានុស័យ ហៅថាទីបំផុតនៃការកាន់ដំបង កាន់សស្ត្រាជម្ងឺ បង្កហេតុ ទាស់ទែង ពោលពាក្យស៊ីកសៀតថាឯងថាមឹង នឹងពាក្យមុសាវាទ អកុសលធម៌ទាំងឡាយដ៏លាមកនេះ រមែងរលត់ទៅវិញដោយមិនសេសសល់ក្នុងសភាវៈ ១២ នុ៎ះ ។ លុះព្រះសុគតទ្រង់ត្រាស់ដូច្នេះហើយ ក៏ក្រោកចាកអាសនៈហើយទ្រង់ស្តេចចូលទៅកាន់វិហារ ។

---

១ អដ្ឋកថា ថា សញ្ញាដែលប្រកបដោយបបញ្ចធម៌ ៣ ប្រការគឺ តណ្ហា មានៈ ទិដ្ឋិ ។

(๒๒๖) អថខោ តេសំ ភិក្ខូនំ អចិរបក្កន្តស្ស ភគវតោ ឯតទហោសិ នំ ខោ ឯតេ អាវុសោ ភគវា សន្ទិដ្ឋេន ខុទ្ទេសំ ខុទ្ទិសិត្វា វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភជិត្វា ខុដ្ឋាយាសនា វិហារំ បវិដ្ឋោ យតោនិទានំ ភិក្ខុ បុរិសំ បបញ្ចសញ្ញាសង្ខា សមុទាចរន្តំ ឯត្ថ ចេ នត្ថិ អភិនន្ទិតព្ពំ អភិវទិតព្ពំ អជ្ឈោសិតព្ពំ ឯសេវន្តោ ភគវាឧសយានំ ឯសេវន្តោ បដិឃានុសយានំ ឯសេវន្តោ វិចិកិច្ឆានុសយានំ ឯសេវន្តោ មានានុសយានំ ឯសេវន្តោ ភវរាគានុសយានំ ឯសេវន្តោ អវិជ្ជានុសយានំ ឯសេវន្តោ ឥឞ្ឍានិដ្ឋេសុ កន្តេសុ មនាបាមនាបេសុ រូបេសុ សទ្ទេសុ គន្ធេសុ រសេសុ ផោដ្ឋព្ពេសុ ធម្មេសុ អបរិសេសា និរុជ្ឈិត្ថាតិ តេ ខោ ឥមេ អាយស្មន្តោ ភគវតា សន្ទិដ្ឋេន ខុទ្ទេសេសុ ខុទ្ទិដ្ឋេសុ វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភត្តេសុ វិត្ថារេន អត្ថំ វិភជេយ្យាតិ ។ អថខោ តេសំ ភិក្ខូនំ ឯតទហោសិ អយំ ខោ អាយស្មា មហាកច្ចា-

(๒๔๖) កាលដែលព្រះមានព្រះភាគស្តេចចេញទៅមិនយូរប៉ុន្មាន ភិក្ខុពាំងនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នេះថា ម្នាលអាវុសោពាំងឡាយ ព្រះមានព្រះភាគរបស់យើងពាំងឡាយ សំដែងទុក្ខសេះនេះ ដោយបំប្រួញ មិនបានចែកអត្ថដោយពិស្តារថា ម្នាលភិក្ខុ ចំណែកនៃបបញ្ចសញ្ញារមែងប្រព្រឹត្តទៅតាមបុរស ព្រោះមានសភាវៈណាជាហេតុ សេចក្តីដែលបុគ្គលគប្បីត្រេកអរ គប្បីពោល គប្បីប្រកាន់ (ថាអញថាយើង) បើមិនមានក្នុងសភាវៈនុ៎ះទេ សេចក្តីមិនត្រេកអរជាដើមនុ៎ះឯង ហៅថាទីបំផុតនៃរាគានុស័យ ហៅថាទីបំផុតនៃបដិឃានុស័យ ហៅថាទីបំផុតនៃទិដ្ឋិវិចិកិច្ឆានុស័យ ហៅថាទីបំផុតនៃមានានុស័យ ហៅថាទីបំផុតនៃភវរាគានុស័យ ហៅថាទីបំផុតនៃអវិជ្ជានុស័យ ហៅថាទីបំផុតនៃការកាន់ដំបងកាន់សស្ត្រាជម្ងែ បង្កហេតុ ទាស់ទែងពោលពាក្យស៊ីកសៀតថាឯងថាមឹង នឹងពាក្យមុសា អកុសលធម៌ពាំងឡាយដ៏លាមកនេះ រមែងរលត់ទៅមិនសេសសល់ក្នុងសភាវៈនុ៎ះ ដូច្នេះហើយក៏ស្រាប់តែស្តេចក្រោកអំពីអាសនៈចូលទៅកាន់វិហារទៅ ភិក្ខុណាហ្នឹងគប្បីចែកសេចក្តីនៃទុក្ខសេះដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងដោយបំប្រួញ មិនចែកអត្ថឲ្យពិស្តារនេះ ឲ្យពិស្តារទៅបាន ។ ទើបភិក្ខុពាំងនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នេះថា មហាកច្ចាន:

เอวมฺ เม สุตฺตนฺติ สงฺขารุปฺปตฺติสุตฺตนฺนาม ภควตา สาวตฺถิยา วิหรนฺเตน กถิตเมว ตสฺมา ตตฺถ ตตฺถ ปเทสุ ปากฏ

ដ៏មានអាយុនេះឯង ព្រះសាស្តាទ្រង់សរសើរ ទាំងពួកសព្រហ្មចារី ជាអ្នកប្រាជ្ញក៏សរសើរដែរ មានតែព្រះកច្ចាន:ដ៏មានអាយុនេះ ទើបអាចនឹងចែកសេចក្តីនៃទុទ្ទេសដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងដោយបំប្រួញ មិនទាន់ចែកអត្ថឲ្យពិស្តារនេះ ឲ្យពិស្តារទៅបាន បើដូច្នោះគួរយើងទាំងឡាយ ចូលទៅរកមហាកច្ចាន:ដ៏មានអាយុនោះ លុះចូលទៅដល់ហើយ គប្បីសាកសួរនូវសេចក្តីនេះ នឹងមហាកច្ចាន:ដ៏មានអាយុ ។ ទើបភិក្ខុទាំងនោះ នាំគ្នាចូលទៅរកមហាកច្ចាន:ដ៏មានអាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ពោលពាក្យរាក់ទាក់សំណេះសំណាល ជាមួយ នឹងមហាកច្ចាន:ដ៏មានអាយុ លុះបញ្ចប់ពាក្យដែលគួររីករាយ នឹងពាក្យដែលគួរលឹកហើយ ទើបអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះភិក្ខុទាំងនោះអង្គុយក្នុងទីសមគួរហើយ បានពោលពាក្យនេះ នឹងមហាកច្ចាន:ដ៏មានអាយុថា ម្នាលអាវុសោកច្ចាន: ព្រះមានព្រះភាគរបស់យើងទាំងឡាយ សំដែងទុទ្ទេសនេះ ដោយសេចក្តីបំប្រួញ មិនទាន់បានចែកសេចក្តីដោយពិស្តារថា ម្នាលភិក្ខុ ចំណែកនៃបបញ្ចសញ្ញា រមែងប្រព្រឹត្តទៅតាមបុរស ព្រោះមានសភាវៈណាជាហេតុ សូម្បីសេចក្តីដែលបុគ្គលគប្បីត្រេកអរ បើមិនមានក្នុងសភាវៈនុ៎ះទេ ។ បេ ។ អកុសលធម៌ទាំងឡាយដ៏លាមកនេះ តែងរលត់ទៅវិញដោយមិនសេសសល់ក្នុងសភាវៈនុ៎ះដូច្នេះ ហើយក៏ស្រាប់តែស្តេចត្រេកអំពី

តេសំ ខោ អាវុសោ កច្ចាន អម្ហាកំ អភិរបក្កន្តស្ស
ភគវតោ ឯតទហោសិ អយំ ខោ ភោ អាវុសោ
ភគវា សង្ខិត្តេន ឱវទិត្វា វិត្ថារេន អត្ថំ
អវិភជិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បវិដ្ឋោ យតោនិទានំ
កិក្ខុ បុរិសំ ចបញ្ចសញ្ញាសង្ខា សមុទាចរន្តិ ឯត្ត
បេ ន ត្ថំ អភិនន្ទិតព្ពំ ។ បេ ។ ឯត្តេតេ ចាបកា
អកុសលា ធម្មា អបរិសេសា និរុជ្ឈន្តីតិ តោ ខ្វ
ខោ ឥមស្ស ភគវតោ សង្ខិត្តេន ឱវទិតស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ វិភជេយ្យាតិ តេសំ
ខោ អាវុសោ កច្ចាន អម្ហាកំ ឯតទហោសិ អយំ
ខោ អាវុសោ អាយស្មា មហាកច្ចាខោ សត្ថុ ចេវ
សំវណ្ណិតោ សម្ភាវិតោ ច វិញ្ញូនំ សព្រហ្មចារីនំ
បហោតិ ចាយស្មា មហាកច្ចាខោ ឥមស្ស ភគវតោ
សង្ខិត្តេន ឱវទិតស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ
អវិភត្តស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ វិភជិតុំ យន្នូន មយំ

អាសនៈចូលទៅកាន់វិហារទៅ ម្នាលអាវុសោកច្ចានៈ កាលបើព្រះមានព្រះភាគរបស់យើងទាំងឡាយ ស្តេចចេញទៅមិនយូរប៉ុន្មាន យើងទាំងនោះក៏មានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នេះថា ម្នាលអាវុសោ ព្រះមានព្រះភាគរបស់យើង សំដែងទុក្ខសេនេះដោយសេចក្តីបំប្រួញ មិនទាន់បានចែកសេចក្តីដោយពិស្តារថា ម្នាលភិក្ខុ ចំណែកនៃបបញ្ចសញ្ញា រមែងប្រព្រឹត្តទៅតាមបុរសព្រោះមានសភាវៈណាជាហេតុ សូម្បីសេចក្តីដែលបុគ្គលគប្បីត្រេកអរ បើមិនមានក្នុងសភាវៈនុ៎ះទេ ។ បេ ។ អកុសលធម៌ទាំងឡាយដ៏លាមកនេះ តែងរលត់ទៅវិញដោយមិនសេសសល់ក្នុងសភាវៈនុ៎ះ ដូច្នេះហើយក៏ស្រាប់តែស្តេចក្រោកអំពីអាសនៈចូលទៅកាន់វិហារទៅ តើក្នុងណាហ្ន៎គប្បីចែកសេចក្តីនៃទុក្ខសេដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងហើយដោយបំប្រួញ មិនទាន់ចែកអត្ថឲ្យពិស្តារនេះ ឲ្យពិស្តារទៅបាន ម្នាលអាវុសោកច្ចានៈ យើងទាំងអស់គ្នានេះមានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នេះទៀតថា ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មហាកច្ចានៈដ៏មានអាយុនេះព្រះសាស្តាទ្រង់សរសើរ ទាំងពួកសព្រហ្មចារី ជាអ្នកប្រាជ្ញក៏សរសើរដែរ មានតែមហាកច្ចានៈដ៏មានអាយុនេះ ទើបអាចនឹងចែកសេចក្តីនៃទុក្ខសេដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងហើយដោយសេចក្តីបំប្រួញ មិនទាន់បានចែកសេចក្តីឲ្យពិស្តារ ឲ្យពិស្តារទៅបាន បើដូច្នោះគួរតែយើង

យេនាយស្មា មហាកច្ចាយនោ តេនុបសង្កមេយ្យាម
ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ មហាកច្ចានំ ឯតមត្ថំ
បដិបុច្ឆេយ្យាមាតិ វិកប្បនាយស្មា មហាកច្ចាយនោតិ ។

(២៤៧) សេយ្យថាបិ អាវុសោ បុរិសោ សារត្ថកោ
សារគវេសី សារបរិយេសនំ ចរមានោ មហតោ
រុក្ខស្ស តិដ្ឋតោ សារតោ[1] អតិក្កម្មេវ មូលំ
អតិក្កម្ម ខន្ធំ សាខាបលាសេ សារំ បរិយេសិតព្ពំ
មញ្ញេយ្យ ឯវំ សម្បទមិទំ អាយស្មន្តានំ សត្ថរិ
សម្មុខីភូតេ តំ ភគវន្តំ អតិសិត្វា អម្ហេ ឯតមត្ថំ
បដិបុច្ឆិតព្ពំ មញ្ញថ[2] សោ ហាវុសោ ភគវា ជានំ
ជានាតិ បស្សំ បស្សតិ ចក្ខុភូតោ ញាណភូតោ
ធម្មភូតោ ព្រហ្មភូតោ វត្តា បវត្តា អត្ថស្ស និន្នេតា
អមតស្ស ទាតា ធម្មស្សាមី តថាគតោ សោ ចេវ
បនេតស្ស កាលោ អហោសិ យំ ភគវន្តំយេវ

---

๑ ឧ.ម. សារវោ ។ ๒ ឧ. មញ្ញថ ។

ពាំងឆ្ពាយ ចូលទៅរកមហាកច្ចាន:ដ៏មានអាយុនោះ លុះចូលទៅដល់ហើយ គប្បីសាកសួរនូវសេចក្តីនេះ នឹងមហាកច្ចាន:ដ៏មានអាយុថា សូមមហាកច្ចាន:ដ៏មានអាយុចែក (សេចក្តីនេះឲ្យដាន) ។

(៤៤៧) មហាកច្ចាន:ដ៏មានអាយុឆ្លើយថា ម្នាលអាវុសោ ដូចបុរសជាអ្នកត្រូវការដោយខ្វឹមឈើ ស្វែងរកខ្វឹមឈើ ដើរទៅកាន់ទីស្វែងរកខ្វឹមឈើ ហើយដើរហួសខ្វឹមឈើធំ ដែលនៅក្នុងទីនោះ ដើរហួសគល់នឹងដើម ហើយសំគាល់ថា គួរស្វែងរកខ្វឹមត្រង់មែកនឹងសន្ទឹកទៅវិញ មានឧបមាយ៉ាងណា សេចក្តីឧបមេយ្យនេះក៏យ៉ាងនោះដែរ កាលបើព្រះសាស្តាគង់ក្នុងទីចំពោះមុខនៃលោកដ៏មានអាយុពាំងឆ្ពាយ លោកពាំងឆ្ពាយ ដើរហួសព្រះមានព្រះភាគនោះ ហើយសំគាល់ថាគប្បីសួរសេចក្តីនេះនឹងខ្ញុំវិញ ម្នាលអាវុសោ ព្រោះថា ព្រះមានព្រះភាគនោះ តែងទ្រង់ជ្រាបនូវហេតុដែលគួរជ្រាប ទ្រង់ឃើញនូវហេតុដែលគួរឃើញ ព្រះតថាគតនោះមានចក្ខុកើតហើយ មានញាណកើតហើយ មានធម៌មិនរៀបរៃកើតហើយ ព្រះអង្គជាបុរសដ៏ប្រសើរ ព្រះអង្គជាអ្នកពោលនូវធម៌ អ្នកប្រាប់នូវធម៌ អ្នកបង្ហាននូវប្រយោជន៍ អ្នកឲ្យនូវសេចក្តីប្រតិបត្តិ ដើម្បីត្រាស់ដឹងនូវព្រះនិព្វានឈ្មោះអមតៈ ជាម្ចាស់នៃធម៌ កាលនេះជាកាលគួរដល់ព្រះតថាគតនុ៎ះហើយ លោកពាំងឆ្ពាយគប្បីសាកសួរ

ฯ๓ มหนฺตญฺหิ ปฏิปุจฺฉยฺยาติ ยถา เหฏฺฐา ภควา ฯเปฯ ตถา อหมฺปิ มหนฺตญฺเหว ปฏิปุจฺฉามีติ ฯ อนฺธาปุเรติ ภควโต ภควา ฌานาทีหิ ปสฺสทฺธาทีหิ ปสฺสทฺธิอาทีหิ จกฺขุภูโต ญาณภูโต ธมฺมภูโต พฺรหฺมภูโต วตฺตา ปวตฺตา อตฺถสฺส นิทฺเทสา อมตสฺส ทาตา ธมฺมสฺสามิ ตถาคโต เสา เจว ปเนตสฺส กาโล อโหสิ ยํ ภควนฺตญฺเจว ฯ๓ มหนฺตญฺหิ ปฏิปุจฺฉยฺยาม ยถา เหฏฺฐา ภควา ฯเปฯ ตถา อหมฺปิ มหนฺตญฺเหว อปิจายสฺมา มหาโกฏฺฐิโต สตฺถุ เจว สพฺรหฺมจารีนญฺจ วิญฺญูนญฺจ สพฺรหฺมจารีนญฺจ ปโหติ ฯ ยถา อายสฺมา มหาโกฏฺฐิโต ๓ มสฺส ภควโต สงฺขิตฺเตน อุทฺเทสสฺส อุทฺทิฏฺฐสฺส วิตฺถาเรน อตฺถํ อาวิกตฺตสฺส วิตฺถาเรน อตฺถํ วิภชิตุํ วิภชนาย สฺสา มหาโกฏฺฐิโต อตฺถกุสโล วิตฺถาตี[๑] ฯ

---

๑ ม. อตฺถกุสโล ภวติ ฯ

នូវសេចក្តីនៃទុក្ខសច្ចនេះនឹងព្រះមានព្រះភាគចុះ (បើ) ព្រះមានព្រះភាគនៃយើងទ្រង់សំដែងយ៉ាងណា អ្នកទាំងឡាយ គប្បីចាំទុកនូវទុក្ខសច្ចនោះដូច្នោះ ។ ម្នាលអាវុសោកថ្លានៈ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ជ្រាបនូវហេតុដែលគួរជ្រាប ទ្រង់ឃើញនូវហេតុដែលគួរឃើញដោយពិតណាស់ ព្រះតថាគតនោះមានចក្ខុកើតហើយ មានញាណកើតហើយ មានធម៌មិនរបៀតកើតហើយ ព្រះអង្គជាបុរសដ៏ប្រសើរ ព្រះអង្គជាអ្នកពោលនូវធម៌ ជាអ្នកប្រាប់នូវធម៌ អ្នកបង្អោនមកនូវប្រយោជន៍ អ្នកឲ្យនូវសេចក្តីប្រតិបត្តិដើម្បីត្រាស់ដឹងនូវព្រះនិព្វានឈ្មោះអមតៈ ជាម្ចាស់នៃធម៌ កាលនេះជាកាលគួរដល់ព្រះតថាគតនុ៎ះហើយ យើងទាំងឡាយគប្បីសាកសួរនូវសេចក្តីនៃទុក្ខសច្ចនេះនឹងព្រះមានព្រះភាគចុះ (បើ) ព្រះមានព្រះភាគនៃយើងទ្រង់សំដែងយ៉ាងណា យើងទាំងឡាយ គប្បីចាំទុកនូវទុក្ខសច្ចនោះដូច្នោះ ក៏មែនពិតហើយ ប៉ុន្តែមហាកច្ចានៈដ៏មានអាយុ ព្រះសាស្តាទ្រង់សរសើរ ទាំងពួកសព្រហ្មចារី ជាអ្នកប្រាជ្ញក៏សរសើរដែរ មហាកច្ចានៈដ៏មានអាយុនេះ អាចចែកសេចក្តីនៃទុក្ខសច្ចដែលព្រះមានព្រះភាគសំដែងដោយបំប្រួញ មិនទាន់ចែកអត្ថឲ្យពិស្តារនេះ ឲ្យពិស្តារទៅបាន សូមមហាកច្ចានៈដ៏មានអាយុកុំបង្អែបង្អន់ មេត្តាចែក (សេចក្តីឲ្យពិស្តារ) ។

(๒๔๘) តេនហាវុសោ សុណាថ សាធុកំ មនសិ-
ករោថ អាសីសប្បមីតំ ។ ឯវមាវុសោតិ ខោ តេ ភិក្ខូ
អាយស្មតោ មហាកច្ចានស្ស បច្ចស្សោសុំ ។ អាយ-
ស្មា មហាកច្ចានោ ឯតទវោច យំ ខោ តោ អាវុសោ
កច្চាន សង្ខិត្តេន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសិត្វា វិត្ថារេន អត្ថំ
អវិភជិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បវិដ្ឋោ យតោនិទានំ
ភិក្ខុ បុរិសំ បហញ្ញសញ្ញោសង្ហា សមុទាចរន្តំ ឯត្ត
តេ ធម្មិ អភិជ្ឈំតព្ពំ ។បេ។ ឯត្តាវតា ខោ អ-
កុសលា ធម្មា អបរិសេសា និរុជ្ឈន្តីតិ វទមស្ស ខោ
អហំ អាវុសោ ឥមស្មា សង្ខិត្តេន ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិ-
ដ្ឋស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស ឯវំ វិត្ថារេន អត្ថំ
អាជានាមិ ចក្ខុញ្ហាវុសោ បដិច្ច រូបេ ច ឧប្បជ្ជតិ
ចក្ខុវិញ្ញាណំ តិណ្ណំ សង្គតិ ផស្សោ ផស្សប្បច្ចយា
វេទនា យំ វេទេតិ តំ សញ្ជានាតិ យំ សញ្ជានាតិ

(៤៨៨) ព្រះមហាកច្ចនៈឆ្លើយថា ម្នាលអាវុសោ បើដូច្នោះអ្នកចាំឯង ស្តាយចូរស្តាប់ ចូរធ្វើទុកក្នុងចិត្តឲ្យល្អចុះ ខ្ញុំនឹងសំដែង (ឥឡូវនេះ)។ ភិក្ខុចាំឯងនោះ ក៏ឆ្លើយតបព្រះមហាកច្ចនៈដ៏មានអាយុថា ព្រះករុណាអាវុសោ។ ព្រះមហាកច្ចនៈដ៏មានអាយុ បានពោលពាក្យនេះថា ម្នាលអាវុសោចាំឯងស្តាយ ព្រះមានព្រះភាគបានសំដែងនូវទុក្ខសូត្រណា ដោយសេចក្តីបំប្រួញ មិនទាន់បានចែកអត្ថ ដោយពិស្តារថា ម្នាលភិក្ខុ ចំណែកនៃបបញ្ចសញ្ញាតែងប្រព្រឹត្តទៅតាមបុរស ព្រោះមានសភាវៈណាជាហេតុ សូម្បីសេចក្តីដែលបុគ្គលគប្បីត្រេកអរ បើមិនមានក្នុងសភាវៈនុ៎ះទេ។ បេ។ អកុសលធម៌ចាំឯងស្តាយដ៏លាមកនេះ រមែងរលត់ទៅដោយមិនសេសសល់ ក្នុងសភាវៈនុ៎ះ ដូច្នេះហើយក៏ស្រាប់តែស្តេចក្រោកអំពីអាសនៈ ចូលទៅកាន់វិហារទៅ ម្នាលអាវុសោ ខ្ញុំដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីនៃទុក្ខសូត្រ ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែង ដោយបំប្រួញ មិនទាន់ចែកអត្ថឲ្យពិស្តារនេះ ដោយពិស្តារយ៉ាងនេះថា ម្នាលអាវុសោ ចក្ខុវិញ្ញាណកើតឡើងព្រោះអាស្រ័យចក្ខុប្រាសាទនឹងរូបារម្មណ៍ការប្រជុំធម៌ ៣ យ៉ាង (ចក្ខុ ១ រូប ១ ចក្ខុវិញ្ញាណ ១) ឈ្មោះថា ផស្សៈ វេទនាកើតឡើងព្រោះមានផស្សៈជាបច្ច័យ វេទនាទទួលនូវអារម្មណ៍ណា សញ្ញាក៏ស្គាល់ច្បាស់នូវអារម្មណ៍នោះ សញ្ញាស្គាល់ច្បាស់នូវអារម្មណ៍ណា

តំ វិតក្កេតិ យំ វិតក្កេតិ តំ បបញ្ចេតិ យំ ប-
បញ្ចេតិ តតោនិទានំ បុរិសំ បបញ្ចសញ្ញាសង្ខា សមុ-
ទាចរន្តិ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នេសុ ចក្ខុវិញ្ញេយ្យេសុ
រូបេសុ ។ សោតញ្ចាវុសោ បដិច្ច សទ្ទេ ច ឧប្បជ្ជតិ
សោតវិញ្ញាណំ ។ បេ ។ ឃានញ្ចាវុសោ បដិច្ច គន្ធេ
ច ឧប្បជ្ជតិ ឃានវិញ្ញាណំ... ។ ជិវ្ហញ្ចាវុសោ បដិច្ច
រសេ ច ឧប្បជ្ជតិ ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ... ។ កាយញ្ចាវុសោ
បដិច្ច ផោដ្ឋព្ពេ ច ឧប្បជ្ជតិ កាយវិញ្ញាណំ... ។
មនញ្ចាវុសោ បដិច្ច ធម្មេ ច ឧប្បជ្ជតិ មនោវិញ្ញាណំ
តិណ្ណំ សង្គតិ ផស្សោ ផស្សបច្ចយា វេទនា យំ វេទេតិ
តំ សញ្ជានាតិ យំ សញ្ជានាតិ តំ វិតក្កេតិ យំ វិតក្កេតិ

វិតក្កៈកំត្រិះរិះនូវអារម្មណ៍នោះ វិតក្កៈត្រិះរិះនូវអារម្មណ៍ណា បបញ្ច-
ធម៌ធ្វើឲ្យមឺតយូរនូវអារម្មណ៍នោះ បបញ្ចធម៌ធ្វើឲ្យមឺតយូរនូវអារម្មណ៍
ណា ចំណែកនៃបបញ្ចសញ្ញាវិតក្កដែលតម្រង់ទៅនូវបុរស ព្រោះមានបក្ខនិស្ស
រូបជាដើមនោះជាហេតុ (សហជាតធម៌ចាំនឹងឡាយ) ក្នុងរូបដែលគេគប្បីដឹង
ដោយបក្ខជាអតីត អនាគត និងបច្ចុប្បន្ន (បណ្ឌិតគប្បីយល់តាមន័យនេះ
ចុះ) ។ ម្នាលអាវុសោ សោតវិញ្ញាណកើតឡើងព្រោះអាស្រ័យសោត-
ប្រសាទនឹងសទ្ទារម្មណ៍ ។ បេ ។ ម្នាលអាវុសោ ឃានវិញ្ញាណកើត
ឡើងព្រោះអាស្រ័យឃានប្រសាទនឹងគន្ធារម្មណ៍... ។ ម្នាលអាវុសោ
ជិវ្ហាវិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យជិវ្ហាប្រសាទនឹងរសារម្មណ៍... ។
ម្នាលអាវុសោ កាយវិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យកាយប្រសាទនឹង
ផោដ្ឋព្វារម្មណ៍... ។ ម្នាលអាវុសោ មនោវិញ្ញាណ គឺអាវជ្ជនចិត្តឬជវនចិត្ត
កើតឡើងព្រោះអាស្រ័យភវង្គចិត្តនឹងធម្មារម្មណ៍ ដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ
៣ ការប្រជុំនៃភវង្គចិត្ត ធម្មារម្មណ៍ នឹងមនោវិញ្ញាណទាំង៣(នេះ)ឈ្មោះ
ថាផស្សៈ វេទនាកើតឡើងព្រោះមានផស្សៈជាបច្ច័យ វេទនាទទួលនូវ
អារម្មណ៍ណា សញ្ញាក៏ស្គាល់ច្បាស់នូវអារម្មណ៍នោះ សញ្ញាស្គាល់ច្បាស់
នូវអារម្មណ៍ណា វិតក្កៈក៏ត្រិះរិះនូវអារម្មណ៍នោះ វិតក្កៈត្រិះរិះនូវអារម្មណ៍

យុត្តំ បបញ្ចសញ្ញាសង្ខា សមុទាចរន្តិ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្ន-
សុ មនោវិញ្ញេយ្យេសុ ធម្មេសុ ។ សោ វតាវុសោ
ចក្ខុស្មឹ សតិ រូបេ សតិ ចក្ខុវិញ្ញាណេ សតិ ផស្ស-
ប្បច្ចយាបិ បញ្ចាបេស្សតីតិ ឋានមេតំ វិជ្ជតិ ផស្ស-
ប្បច្ចយាបិយា សតិ វេទនាបច្ចយាបិ បញ្ចាបេស្សតីតិ
ឋានមេតំ វិជ្ជតិ វេទនាបច្ចយាបិយា សតិ សញ្ញាបច្ចយាបិ
បញ្ចាបេស្សតីតិ ឋានមេតំ វិជ្ជតិ សញ្ញាបច្ចយាបិយា
សតិ វិតក្កប្បច្ចយាបិ បញ្ចាបេស្សតីតិ ឋានមេតំ វិជ្ជតិ
វិតក្កប្បច្ចយាបិយា សតិ បបញ្ចសញ្ញាសង្ខាសមុទា-
ចរណាបិ បញ្ចាបេស្សតីតិ ឋានមេតំ វិជ្ជតិ ។
សោ វតាវុសោ សោតស្មឹ សតិ សទ្ទេ សតិ... ។
ឃានស្មឹ សតិ គន្ធេ សតិ... ។ ជិវ្ហាយ សតិ រសេ
សតិ... ។ កាយស្មឹ សតិ ផោដ្ឋព្ពេ សតិ... ។
មនស្មឹ សតិ ធម្មេ សតិ មនោវិញ្ញាណេ សតិ

ណា បបញ្ចធម៌ធ្វើឲ្យយឺតយូរនូវអារម្មណ៍នោះ បបញ្ចធម៌ធ្វើឲ្យយឺតយូរនូវអារម្មណ៍ណា ចំណែកនៃបបញ្ចសញ្ញាតែងគ្របសង្កត់នូវបុរសព្រោះមានអារម្មណ៍នោះជាហេតុ (សហជាតធម៌ចាំងឡាយ) ក្នុងអារម្មណ៍ដែលគេគប្បីដឹងដោយចិត្ត ជាអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន បណ្តិតគប្បីយល់តាមន័យនេះចុះ ។ ម្នាលអាវុសោ កាលបើចក្ខុប្រសាទ រូបារម្មណ៍នឹងចក្ខុវិញ្ញាណមានហើយ បុរសនោះឯងនឹងធ្វើឲ្យប្រាកដនូវផស្សប្បញ្ចត្តិបាន ហេតុនេះមានមែន កាលបើផស្សប្បញ្ចត្តិមានហើយ នឹងធ្វើឲ្យប្រាកដនូវវេទនាបញ្ចត្តិបាន ហេតុនេះមានមែន កាលបើវេទនាបញ្ចត្តិមានហើយ នឹងធ្វើឲ្យប្រាកដនូវសញ្ញាបញ្ចត្តិបាន ហេតុនេះមានមែន កាលបើសញ្ញាបញ្ចត្តិមានហើយ នឹងធ្វើឲ្យប្រាកដនូវវិតក្កប្បញ្ចត្តិបាន ហេតុនេះមានមែន កាលបើវិតក្កប្បញ្ចត្តិមានហើយ នឹងធ្វើឲ្យប្រាកដនូវបបញ្ចសញ្ញាសង្ខាសមុទាចារណប្បញ្ចត្តិ គឺសំដែងនូវការគ្របសង្កត់នូវចំណែកនៃបបញ្ចសញ្ញាបាន ហេតុនេះមានមែន ។ ម្នាលអាវុសោ កាលបើសោតប្រសាទនឹងសទ្ទារម្មណ៍មានហើយ បុរសនោះឯង... ។ កាលបើឃានប្រសាទនឹងគន្ធារម្មណ៍មានហើយ... ។ បើជិវ្ហាប្រសាទនឹងរសារម្មណ៍មានហើយ .។ កាលបើកាយប្រសាទនឹងផោដ្ឋព្វារម្មណ៍មានហើយ... ។ កាលបើភវង្គចិត្ត ធម្មារម្មណ៍នឹងមនោវិញ្ញាណមានហើយ បុរសនោះឯងនឹងធ្វើ

ផស្សប្បច្ចយាតិ បញ្ចាបេស្សតីតិ ឯតមេតំ វិដ្ឋតិ
ផស្សប្បច្ចយាតិយា សតិ វេទនាបច្ចយាតិ អញ្ចាបេស្សតីតិ
ឯតមេតំ វិដ្ឋតិ វេទនាបច្ចយាតិយា សតិ សញ្ញាបច្ចយាតិ
បញ្ចាបេស្សតីតិ ឯតមេតំ វិដ្ឋតិ សញ្ញាបច្ចយាតិយា
សតិ វិតក្កាបច្ចយាតិ បញ្ចាបេស្សតីតិ ឯតមេតំ វិដ្ឋតិ
វិតក្កាបច្ចយាតិយា សតិ បបញ្ចសញ្ញាសង្ខាសមុទាច-
រណាបច្ចយាតិ បញ្ចាបេស្សតីតិ ឯតមេតំ វិដ្ឋតិ ។ សោ
វតាវុសោ ចក្ខុស្មិំ អសតិ រូបេ អសតិ ចក្ខុវិញ្ញាណេ
អសតិ ផស្សប្បច្ចយាតិ បញ្ចាបេស្សតីតិ នេតំ ឋានំ
វិដ្ឋតិ ផស្សប្បច្ចយាតិយា អសតិ វេទនាបច្ចយាតិ បញ្ចា-
បេស្សតីតិ នេតំ ឋានំ វិដ្ឋតិ វេទនាបច្ចយាតិយា អសតិ
សញ្ញាបច្ចយាតិ បញ្ចាបេស្សតីតិ នេតំ ឋានំ វិដ្ឋតិ
សញ្ញាបច្ចយាតិយា អសតិ វិតក្កាបច្ចយាតិ បញ្ចា-
បេស្សតីតិ នេតំ ឋានំ វិដ្ឋតិ វិតក្កាបច្ចយាតិយា
អសតិ បបញ្ចសញ្ញាសង្ខាសមុទាចរណាបច្ចយាតិ បញ្ចា-
បេស្សតីតិ នេតំ ឋានំ វិដ្ឋតិ ។ សោ វតាវុសោ
សោតស្មិំ អសតិ សទ្ទេ អសតិ ។ បេ ។

ឲ្យប្រាកដនូវផស្សប្បញ្ចត្តិបាន ហេតុនេះមានមែន កាលបើផស្សប្បញ្ចត្តិ
មានហើយ នឹងធ្វើឲ្យប្រាកដនូវវេទនាបញ្ចត្តិបាន ហេតុនេះមានមែន កាល
បើវេទនាបញ្ចត្តិមានហើយ នឹងធ្វើឲ្យប្រាកដនូវសញ្ញាបញ្ចត្តិបាន ហេតុ
នេះមានមែន កាលបើសញ្ញាបញ្ចត្តិមានហើយ នឹងធ្វើឲ្យប្រាកដនូវវិតក្ក-
ប្បញ្ចត្តិបាន ហេតុនេះមានមែន កាលបើវិតក្កប្បញ្ចត្តិមានហើយ នឹងធ្វើ
ឲ្យប្រាកដនូវបបញ្ចសញ្ញាសង្ខាសមុទាចរណប្បញ្ចត្តិបាន ហេតុនេះមាន
មែន ។ ម្នាលអាវុសោ កាលៈបើចក្ខុប្រសាទមិនមាន រូបារម្មណ៍មិន
មាន នឹងចក្ខុវិញ្ញាណមិនមានហើយ បុរសនោះឯងនឹងធ្វើឲ្យប្រាកដនូវ
ផស្សប្បញ្ចត្តិបាន ហេតុនេះមិនមានឡើយ កាលបើផស្សប្បញ្ចត្តិមិន
មានហើយ នឹងធ្វើឲ្យប្រាកដនូវវេទនាបញ្ចត្តិបាន ហេតុនេះមិនមានឡើយ
កាលបើវេទនាបញ្ចត្តិ មិនមានហើយ នឹងធ្វើឲ្យប្រាកដនូវសញ្ញាបញ្ចត្តិ
បាន ហេតុនេះមិនមានឡើយ កាលបើសញ្ញាបញ្ចត្តិមិនមានហើយ
នឹងធ្វើឲ្យប្រាកដនូវវិតក្កប្បញ្ចត្តិបាន ហេតុនេះមិនមានឡើយ កាលបើ
វិតក្កប្បញ្ចត្តិមិនមាន នឹងធ្វើឲ្យប្រាកដនូវបបញ្ចសញ្ញាសង្ខាសមុទាចរណ-
ប្បញ្ចត្តិបាន ហេតុនេះមិនមានឡើយ ។ ម្នាលអាវុសោ កាលបើ
សោតប្រសាទនឹងសូរារម្មណ៍មិនមានហើយ បុរសនោះឯង ។ បេ ។

យានេស្មឹ អសតិ តន្ទេ អសតិ... ។ ជិវ្ហាយ អសតិ រសេ អសតិ... ។ កាយស្មឹ អសតិ ផោដ្ឋព្ពេ អសតិ... ។ មនស្មឹ អសតិ ធម្មេ អសតិ មនោវិញ្ញាណេ អសតិ ផស្សប្បញ្ចតិ បញ្ញាបេស្សតីតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ ផស្សប្បញ្ចត្តិយា អសតិ វេទនាបញ្ចតិ បញ្ញាបេស្សតីតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ វេទនាបញ្ចត្តិយា អសតិ សញ្ញាបញ្ចតិ បញ្ញាបេស្សតីតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ សញ្ញាបញ្ចត្តិយា អសតិ វិតក្កប្បញ្ចតិ បញ្ញាបេស្សតីតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ វិតក្កប្បញ្ចត្តិយា អសតិ បបញ្ចសញ្ញាសង្ខា-សមុទាចរណាប្បញ្ចតិ បញ្ញាបេស្សតីតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ ។ យំ ខោ ភោ អាវុសោ កច្ចាន សង្ខិត្តេន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសិត្វា វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភជិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បវិដ្ឋោ យតោនិទានំ កិត្តិ ប៊ុរិសំ បបញ្ចសញ្ញាសង្ខា សមុទាចរន្តិ ឯត្ថ ខេ នត្ថិ អភិនន្ទិតព្ពំ ។ បេ ។ ឯត្តកេ ឋានេ អកុសលា ធម្មា អបរិសេសា និរុជ្ឈន្តីតិ

កាលបើយានប្រសាទនឹងគន្ធារម្មណ៍មិនមានហើយ .. ។ កាលបើដំរ៉ូ-
ប្រសាទនឹងរសារម្មណ៍មិនមានហើយ... ។ កាលបើកាយប្រសាទនឹង
ផោដ្ឋព្វារម្មណ៍មិនមានហើយ... ។ កាលបើភវង្គចិត្តមិនមាន ធម្មារម្មណ៍
មិនមាននឹងមនោវិញ្ញាណមិនមានហើយ នឹងធ្វើឲ្យប្រាកដនូវផស្សប្បញ្ញត្តិ
បាន ហេតុនេះមិនមានឡើយ កាលបើផស្សប្បញ្ញត្តិ មិនមានហើយ
នឹងធ្វើឲ្យប្រាកដនូវវេទនាបញ្ញត្តិបាន ហេតុនេះមិនមានឡើយ កាលបើ
វេទនាបញ្ញត្តិមិនមានហើយ នឹងធ្វើឲ្យប្រាកដនូវសញ្ញាបញ្ញត្តិបាន ហេតុ
នេះមិនមានឡើយ កាលបើសញ្ញាបញ្ញត្តិមិនមានហើយ នឹងធ្វើឲ្យប្រាកដ
នូវវិតក្កប្បញ្ញត្តិបាន ហេតុនេះមិនមានឡើយ កាលបើវិតក្កប្បញ្ញត្តិមិនមាន
ហើយ នឹងធ្វើឲ្យប្រាកដនូវបបញ្ចសញ្ញាសង្ខាសមុទាចរណប្បញ្ញត្តិបាន
ហេតុនេះមិនមានឡើយ ។ ម្នាលអាវុសោ ព្រះមានព្រះភាគរបស់
យើងទាំងឡាយ ទ្រង់សំដែងនូវទុទ្ទេសណា ដោយសេចក្តីបំប្រួញ
មិនទាន់ចែកសេចក្តីដោយពិស្តារថា ម្នាលភិក្ខុ ចំណែកនៃបបញ្ចសញ្ញា
រមែងគ្របសង្កត់នូវបុរស ព្រោះមានសភាវៈណាជាហេតុទេ សេចក្តី
ដែលបុគ្គលគប្បីត្រេកអរ បើមិនមានក្នុងសភាវៈនុ៎ះទេ ។ បេ ។ អកុសល-
ធម៌ដ៏លាមកទាំងឡាយនេះ រមែងរលត់ទៅ ដោយមិនសេសសល់ ក្នុង

ฬมสฺส เอวา อหมฺ อาวุโสฺ กตวาสา สงฺฆสฺเสว
ทุติยสฺส ทุติยสฺส วิตฺถาเรน อหมฺปิ อาคจฺฉามิ
ปฺหํ วิตฺถาเรน อหมฺปิ อาคจฺฉามิ ฯ อาคนฺตุมาวา ตฺว
ปน ตุมฺเหหิ อายสฺมนฺตา กตวนฺโตฺยวา ทุปสงฺกมิตฺวา
ฬคมนฺตุ ปฏิปุจฺฉยฺยาถ ยถา เอว กตกา ฌายกเวตฺ
ตถา นิ เอวฺยาถาติ ฯ

[๒๔๙] อถโข เต ภิกฺขู อายสฺมโต มหา-
กปฺปินสฺส ภาสิตมฺ อภินนฺทิตฺวา อนุโมทิตฺวา ทุฏฺฐายา-
สนา เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ ทุปสงฺกมิตฺวา
ภควนฺตมฺ อภิวาเทตฺวา ฬคมนฺตมฺ นิสีทึสุ ฯ ฬคมนฺตมฺ
นิสินฺนา โข เต ภิกฺขู ภควนฺตมฺ ฬตทวเปฺว ยมฺ[1] โข
เอวฺ ภควา สงฺฆสฺเสน ทุติยมฺ ทุติยมฺปิ วิตฺถาเรน
อหมฺปิ อาคจฺฉามิ ทุฏฺฐายาสนา วิหารมฺ ปวิฏฺโฐ ยเถ-
นิทานมฺ ภิกฺขุ ปุริมมฺ ปพฺพสญฺญาสนฺโต สมุทาจรนฺติ

---

๑ ฉ. ภมฺ ฯ

(សភារ:នុះ) ដូច្នេះហើយ កំស្រាប់តែស្តេចក្រោកអំពីអាសនៈចូលទៅកាន់វិហារទៅ ម្នាលអាវុសោ ខ្ញុំដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីនៃទុទ្ទេសដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែង ដោយសេចក្តីបំប្រួញ មិនទាន់ចែកសេចក្តីឲ្យពិស្តារនេះ ដោយពិស្តារយ៉ាងនេះឯង ។ តែថាបើលោកដ៏មានអាយុទាំងឡាយចង់ដឹង (សេចក្តីនេះឲ្យច្បាស់លាស់) គប្បីនាំគ្នាចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ ហើយសាកសួរសេចក្តីនេះចុះ (បើ) ព្រះមានព្រះភាគនៃយើងទាំងឡាយ ទ្រង់ព្យាករយ៉ាងណា លោកទាំងឡាយ គប្បីចាំសេចក្តីនោះយ៉ាងនោះចុះ ។

(៤៤៩) កិក្ខុទាំងនោះ ក៏ត្រេកអរអនុមោទនានូវភាសិតរបស់ព្រះមហាកច្ចានៈដ៏មានអាយុ ហើយក្រោកអំពីអាសនៈ នាំគ្នាចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ក្រាបអភិវាទបំពោះព្រះមានព្រះភាគ រួចហើយអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ កាលដែលកិក្ខុទាំងនោះអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ បានក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ ដូច្នេះថា បពិត្រព្រះមានព្រះភាគដ៏ចំរើន ព្រះអង្គទ្រង់សំដែងនូវទុទ្ទេសណាដោយសេចក្តីបំប្រួញ មិនទាន់ចែកសេចក្តីដោយពិស្តារ ដល់ពួកខ្ញុំព្រះអង្គថា ម្នាលភិក្ខុ ចំណែកនៃបបញ្ចសញ្ញា រមែងគ្របសង្កត់នូវបុរស

ឯត្ថ ចេ ឆន្ទំ អភិនន្ទតិ ๆ បេ ๆ ឯវ្ហេវ ខោ ភាយតិ
អកុសលា ធម្មា អបរិសេសា និរុជ្ឈន្តីតិ តេសំ
ឯវ កន្តេ អម្ហាកំ អចិរបព្ពជ្ជិតស្ស ភគវតោ ឥតរីតោ-
សិ ឥទំ ខោ ឯវ អាវុសោ ភគវា សន្ធិដ្ឋោ ទុទ្ទសំ
ទុន្ទិសិត្វា វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភជិត្វា ទុជ្ជាយាសញ
វិហារំ បវិដ្ឋោ យតោនិទានំ កិក្ខុ បុរិសំ បមញ្ញ-
សញ្ញាសង្ខ្យា សមុទាចរន្តិ ឯត្ថ ចេ ឆន្ទំ អភិនន្ទ-
តិ អភិវទិតព្ពំ អជ្ឈាសិតព្ពំ ឯសេវន្តោ ភគវាតុ-
សយានំ ឯសេវន្តោ បដិយាតុសយានំ ឯសេវន្តោ
ទិដ្ឋានុសយានំ ឯសេវន្តោ វិចិកិច្ឆានុសយានំ ឯសេវន្តោ
មានានុសយានំ ឯសេវន្តោ ភវរាគានុសយានំ ឯស-
វន្តោ អវិជ្ជានុសយានំ ឯសេវន្តោ ឧគ្ឃាឃាឧសន្តាឃា-
ឧភាលមហាវិក្ខមវិភឧត្តំតុវបេសុញ្ញមុសភភាឃាំ ឯត្ថេ
ឃាមភា អភុសលា ធម្មា អបរិសេសា និរុជ្ឈន្តីតិ

ព្រោះមានសការៈណាជាហេតុ សេចក្តីដែលបុគ្គលគប្បីត្រេកអរ បើមិនមានក្នុងសការៈនុ៎ះទេ ។ បេ ។ អកុសលធម៌ដ៏លាមកទាំងឡាយនេះ រមែងរលត់ទៅ ដោយមិនសេសសល់ក្នុងសការៈនុ៎ះ ដូច្នេះហើយក៏ស្រាប់តែស្តេចក្រោកអំពីអាសនៈ ចូលទៅកាន់វិហារទៅ ។ បពិត្រព្រះមានព្រះភាគដ៏ចំរើន កាលព្រះមានព្រះភាគស្តេចចេញទៅមិនយូរប៉ុន្មាន ខ្ញុំព្រះអង្គក៏ទាំងនោះ ក៏មានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នេះថា ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ព្រះមានព្រះភាគរបស់យើងឯ ទ្រង់សំដែងនូវទុក្ខសេះ ដោយសេចក្តីបំប្រួញណាស់ មិនទាន់ចែកសេចក្តីដោយពិស្តារថា ម្នាលភិក្ខុ ចំណែកនៃបបញ្ចសញ្ញា រមែងគ្របសង្កត់នូវបុរស ព្រោះមានសការៈណាជាហេតុ សូម្បីសេចក្តីដែលបុគ្គលគប្បីត្រេកអរ គប្បីពោល គប្បីប្រកាន់ (ថាអញ ថាយើង) បើមិនមានក្នុងសការៈនុ៎ះទេ សេចក្តីមិនត្រេកអរ ជារបស់មិនមានឯង ហៅថាទីបំផុតនៃរាគានុស័យ ហៅថាទីបំផុតនៃបដិឃានុស័យ ហៅថាទីបំផុតនៃទិដ្ឋានុស័យ ហៅថាទីបំផុតនៃវិចិកិច្ឆានុស័យ ហៅថាទីបំផុតនៃមានានុស័យ ហៅថាទីបំផុតនៃភវរាគានុស័យ ហៅថាទីបំផុតនៃអវិជ្ជានុស័យ ហៅថាទីបំផុតនៃការកាន់ដំបង កាន់សស្ត្រា បង្កហេតុជម្លោះ ទាស់ទែង ពោលពាក្យចាក់ដោតថាឯងថាមិន ទំនងពាក្យមុសាវាទ អកុសលធម៌ដ៏លាមកទាំងឡាយនេះ រមែងរលត់ទៅដោយមិនសេសសល់

តោ ឯកោ ឥមស្ស ភតវតោ សន្តិកេ ទុន្តិដ្ឋស្ស
ទុន្តិដ្ឋស្ស វិត្តារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស វិត្តារេន អត្ថំ វិភ-
ជេយ្យាតិ ។ តេសំ នោ ភន្តេ អម្ហាកំ ឯតទហោសិ អយំ
ខោ អាយស្មា មហាកច្ចានោ សត្ថុ ចេវ សំវណ្ណិតោ
សម្ភាវិតោ ច វិញ្ញូនំ សព្រហ្មចារីនំ បហោតិ ចាយស្មា
មហាកច្ចានោ ឥមស្ស ភតវតោ សន្តិកេ ទុន្តិដ្ឋស្ស
ទុន្តិដ្ឋស្ស វិត្តារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស វិត្តារេន អត្ថំ
វិភជិតុំ យន្នូន មយំ យេនាយស្មា មហាកច្ចានោ
តេនុបសង្កមេយ្យាម ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ មហា-
កច្ចានំ ឯតមត្ថំ បដិបុច្ឆេយ្យាមាតិ ។ អថខោ មយំ
ភន្តេ យេនាយស្មា មហាកច្ចានោ តេនុបសង្កមិម្ហ
ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ មហាកច្ចានំ ឯតមត្ថំ បដិ-
បុច្ឆិម្ហ ។ តេសំ នោ ភន្តេ អាយស្មតា មហាកច្ចានេន
ឯវមេវំ អាការេវំ ឯវមេវំ បនេវំ ឯវមេវំ
ព្យញ្ជនេវំ អត្ថោ វិភត្តោតិ ។ បណ្ឌិតោ កិរក្ខវេ

កន្ធសភាវៈទុំ ដូច្នេះហើយក៏ស្រាប់តែស្តេចក្រោកអំពីអាសនៈចូលទៅកាន់វិហារទៅ ក៏ក្នុងណាហ្ន៎ នឹងគប្បីចែកសេចក្តីនៃចុទ្ទសៈ ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងដោយបំប្រួញ មិនទាន់ចែកអត្ថ ឲ្យពិស្តារនេះ ឲ្យពិស្តារទៅបាន ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ខ្ញុំព្រះអង្គគំនិតនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នេះថា មហាកច្ចានៈដ៏មានអាយុនេះឯង ព្រះសាស្តាទ្រង់សរសើរគំនិតពួកសព្រហ្មចារីដោយអ្នកប្រាជ្ញក៏សរសើរដែរ មានតែមហាកច្ចានៈដ៏មានអាយុនេះ ទើបនឹងអាចចែកសេចក្តីនៃចុទ្ទសៈនេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងដោយបំប្រួញ មិនទាន់ចែកអត្ថឲ្យពិស្តារ ឲ្យពិស្តារទៅបាន បើដូច្នោះ គួរយើងគំនិតឡាយចូលទៅរកមហាកច្ចានៈដ៏មានអាយុលុះចូលទៅដល់ហើយ គប្បីសាកសួរសេចក្តីនេះ នឹងមហាកច្ចានៈដ៏មានអាយុ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ទើបខ្ញុំព្រះអង្គគំនិតនោះ នាំគ្នាចូលទៅរកមហាកច្ចានៈដ៏មានអាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ បានសាកសួរសេចក្តីនេះ នឹងមហាកច្ចានៈដ៏មានអាយុ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន មហាកច្ចានៈដ៏មានអាយុ បានចែកសេចក្តីដោយអាការគំនិតនេះដោយបទគំនិតនេះ ដោយព្យញ្ជនៈគំនិតនេះ ដល់យើងគំនិតឡាយនោះ ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់សរសើរថា ម្នាលកិកុគំនិតឡាយ

มหาสทฺโท มหาปฬิโพธิ ภิกฺขเว มหาสทฺโท ปาปิมา ภิกฺขเว ปาปิมา ปาปเกน ปาปกมฺมุนา ภิกฺขเว ตถาคตสฺส ปรินิพฺพานาย ปฏิปนฺโน ตถาคตสฺส ปรินิพฺพานาย ปฏิปนฺโนติ ฯ

(๒๔๐) ปาปิมาติ กสฺมา อาคโต กตาวกาโส ตถาคเตน สทฺธิ สลฺลปนฺโต ปุริเมน ปน ปฐมพุทฺธกาเล ปฏิปนฺนกาลโต ปฏฺฐาย ยาว ปรินิพฺพานา ตาว ปาปิมา ปาปเกน ปาปกมฺมุนา[1] สาธุ[2] ภนฺเต ภควา ปรินิพฺพาตุ

---

๑ ฉ. ปาปิมา ๒ ม. สาธุ ภนฺเต

មហាកច្ចានៈ (នេះ) ជាបណ្ឌិត[1] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មហាកច្ចានៈ (នេះ) ជាអ្នកមានប្រាជ្ញាច្រើន[2] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទុកជាអ្នកទាំងឡាយ សាកសួរសេចក្តីនេះនឹងតថាគត តថាគតក៏គង់តែពោលសេចក្តីនោះយ៉ាងហ្នឹងដែរ មហាកច្ចានៈពោលសេចក្តី នៃទុក្ខសនោះយ៉ាងណា សេចក្តីនៃទុក្ខសនេះយ៉ាងហ្នឹងហើយ អ្នកទាំងឡាយ ចូរចាំនូវសេចក្តីនោះចុះ ។

(២៥០) កាលបើព្រះមានព្រះភាគត្រាស់យ៉ាងនេះហើយ ព្រះអានន្ទដ៏មានអាយុ ក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ដូចបុរសដែលសេចក្តីស្រេកឃ្លាន គ្របសង្កត់ឲ្យមានកំឡាំងថយ ហើយស្រាប់តែបាននំផ្អែម បុរសនោះបានទទួលរសក្នុងកាលណា ក៏បាននូវសន្ធាញ់ដែលមិនលាយដោយទឹកធម្មតា ក្នុងកាលណោះ សេចក្តីនេះ

---

១ បណ្ឌិតក្នុងទីនេះជានដ៏ល់បគ្គលដែលប្រកបដោយអង្គ ៤ នេះ គឺ ធាតុកុសលោ ឈ្លាសវៃក្នុងពួកធាតុ ១ អាយតនកុសលោ ឈ្លាសវៃក្នុងពួកអាយតនៈ ១ បច្ចយាការកុសលោ ឈ្លាសវៃក្នុងបច្ចយាការនៃបដិច្ចសមុប្បាទ ១ ការណាការណកុសលោ ឈ្លាសវៃក្នុងហេតុនឹងមិនមែនហេតុ ១ ។ ២ មានបញ្ញាច្រើនក្នុងទីនេះ សំដៅយកបញ្ញាដែលកំណត់ដឹងនូវអត្ថគឺផលរបស់ហេតុ ឬសេចក្តីអធិប្បាយ ១ ធម្មគឺហេតុជាទីកើតនៃផល ឬជាលី ១ និរុត្តិគឺពាក្យពោលនូវអត្ថនឹងធម៌មិនបែរបែត ១ បដិភាណ ស្ទាត់ជំនាញក្នុងអត្ថនឹងធម៌ទាំងនិរុត្តិ ១ ។ អដ្ឋកថា ។

ឯវមេវ ខោ ភន្តេ ភេតសោ ភិក្ខុ ឥមញ្ចាតំ យោគា យតោ ឥមស្ស ធម្មបរិយាយស្ស បញ្ញាយ អត្តំ ឧបបរិក្ខេយ្យ លភេថ ទេវ[1] អត្តមនតំ លភេថ ច ភេតសោ បសាទំ តោ ឆាមាយំ ភន្តេ ធម្មបរិយាយោតិ ។ តស្មាតិហ ត្វំ អានន្ទ ឥមំ ធម្មបរិយាយំ មធុបិណ្ឌិកបរិយាយោត្វេវ នំ ធារេហីតិ ។ ឥទមវោច ភគវា អត្តមនោ អាយស្មា អានន្ទោ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទីតិ ។

មធុបិណ្ឌិកសុត្តំ អដ្ឋមំ និដ្ឋិតំ ។

---

๑ ឧ.ម. លភេថេវំ ។

យ៉ាងណា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន កិក្ខុដែលមានជាតិជាអ្នកនៅរំពឹងមានសភាពជាបណ្ឌិត គប្បីកំណត់នូវសេចក្តីនៃធម្មបរិយាយនេះ ដោយបញ្ញាកន្លះកាលណា ក៏ឋានន្តរៈជាអ្នកមានចិត្តរីករាយផង ឋានន្តរៈសេចក្តីជ្រះថ្លានៃចិត្តផង (ក្នុងកាលណោះ) ដូច្នោះឯង បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ធម្មបរិយាយនេះឈ្មោះដូចម្តេច ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលអានន្ទ បើដូច្នោះ ចូរអ្នកចាំទុកនូវសេចក្តីនោះថា ធម្មបរិយាយនេះឈ្មោះមធុបិណ្ឌិកបរិយាយដូច្នេះចុះ ។ ព្រះមានព្រះភាគបានសំដែងព្រះសូត្រនេះចប់ហើយ ព្រះអានន្ទដ៏មានអាយុក៏ពេញចិត្ត ត្រេកអរចំពោះភាសិតរបស់ព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ មធុបិណ្ឌិកសូត្រ ទី ៨ ។

ឥរិយំ ទ្វេជាវិតក្កសុត្តំ

(២៥១) ឯវម្មេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ ភិក្ខវោតិ ។ ភទន្តេតិ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្চស្សោសុំ ។

(២៥២) ភគវា ឯតទវោច បុព្ពេ វ មេ ភិក្ខវេ សម្ពោធា អនភិសម្ពុទ្ធស្ស ពោធិសត្តស្សេវ សតោ ឯតទហោសិ យន្នូនាហំ ទ្វេធា[1] កត្វា ទ្វេធា កត្វា វិតក្កេ វិហរេយ្យន្តិ ។ សោ ខោ អហំ ភិក្ខវេ យោ ចាយំ កាមវិតក្កោ យោ ច ព្យាបាទវិតក្កោ យោ ច វិហឹសាវិតក្កោ ឥមំ ឯកំ ភាគមកាសិំ យោ ចាយំ នេក្ខម្មវិតក្កោ យោ ច អព្យាបាទវិតក្កោ យោ ច អវិហឹសាវិតក្កោ ឥមំ ទុតិយំ ភាគមកាសិំ ។ តស្ស មយ្ហំ ភិក្ខវេ ឯវំ អប្បមត្តស្ស អាតាបិនោ បហិតត្តស្ស វិហរតោ ឧប្បជ្ជតិ កាមវិតក្កោ សោ ឯវំ បជានាមិ ឧប្បន្នោ ខោ មេ អយំ កាមវិតក្កោ

---

១ ឧ.ម. ទ្វិធាតិ ទិស្សតិ ។

ទ្វេធាវិតក្កសូត្រទី ៩

(៤៩១) ខ្ញុំបានស្តាប់មកហើយយ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់ក្នុងវត្តជេតពន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ជិតក្រុងសាវត្ថី ។ សម័យនោះឯង ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់នឹងភិក្ខុទាំងឡាយថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ។ ភិក្ខុទាំងនោះ ក៏ធ្វើយតបពុទ្ធដីកានៃព្រះមានព្រះភាគថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ។

(៤៩២) ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ដូច្នេះថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលដែលតថាគតនៅជាពោធិសត្វ មិនទាន់ត្រាស់ដឹងនៅឡើយ ក្នុងកាលមុនអំពីការត្រាស់ដឹង មានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នេះថា បើដូច្នោះមានតែអាត្មាអញត្រូវធ្វើវិតក្កៈឲ្យដាច់ណែកពីរ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ (លុះត្រិះរិះដូច្នេះហើយ) តថាគតនោះឯង ក៏ធ្វើនូវកាមវិតក្កៈ ព្យាបាទវិតក្កៈ នឹងវិហឹសាវិតក្កៈនេះឲ្យដាច់ណែកទី ១ ធ្វើនូវនេក្ខម្មវិតក្កៈ អព្យាបាទវិតក្កៈ នឹងអវិហឹសាវិតក្កៈនេះឲ្យដាច់ណែកទី ២ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលដែលតថាគតនោះ ជាអ្នកមិនប្រមាទ មានព្យាយោមជាគ្រឿងដុតនូវកិលេស មានចិត្តបញ្ជូនទៅយ៉ាងនេះហើយ កាមវិតក្កៈនោះ កើតឡើង តថាគត ដឹងច្បាស់យ៉ាងនេះថា កាមវិតក្កៈនេះ កើតឡើងដល់តថាគតហើយ

សោ ច ខោ អត្តព្យាពាធាយបិ សំវត្តតិ បរព្យាពាធាយបិ សំវត្តតិ ឧភយព្យាពាធាយបិ សំវត្តតិ បញ្ញានិរោធនិគោ វិឃាតបក្ខិកោ អនញ្ញាសំវត្តនិកោ អត្តព្យាពាធាយ សំវត្តតីតិបិ មេ ភិក្ខវេ បដិសញ្ចិក្ខតោ អព្ភតំ កច្ចតំ បរព្យាពាធាយ សំវត្តតីតិបិ មេ ភិក្ខវេ បដិសញ្ចិក្ខតោ អព្ភតំ កច្ចតំ ឧភយព្យាពាធាយ សំវត្តតីតិបិ មេ ភិក្ខវេ បដិសញ្ចិក្ខតោ អព្ភតំ កច្ចតំ បញ្ញានិរោធនិគោ វិឃាតបក្ខិកោ អនញ្ញាសំវត្តនិកោតិបិ មេ ភិក្ខវេ បដិសញ្ចិក្ខតោ អព្ភតំកច្ចតំ ។ សោ ខោ អហំ ភិក្ខវេ ឧប្បន្នុប្បន្នំ តាមវិតក្កំ បជហាមេវ វិនោទនាមេវ ព្យន្តីមេវ[1] នំ អកាសិំ ។ តស្ស មយ្ហំ ភិក្ខវេ ឯវំ អប្បមត្តស្ស អាតាបិនោ

---

១ ឧ. ព្យន្តេវ ។

កាមវិតក្កៈនោះឯង តែងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីបៀតបៀនខ្លួនផង ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីបៀតបៀនបុគ្គលដទៃផង ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីបៀតបៀនទាំងពីរខាងគឺខ្លួនឯងនឹងបុគ្គលដទៃផង (កាមវិតក្កៈនេះ) ជាធម៌ធ្វើបញ្ញាឲ្យរលត់ ជាចំណែកនៃសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ មិនប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីព្រះនិព្វានទេ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលតថាគតពិចារណាឃើញថា កាមវិតក្កៈនេះតែងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីបៀតបៀនខ្លួនដូច្នេះ ក៏កាមវិតក្កៈនោះដល់នូវសេចក្តីវិនាសទៅ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលតថាគតទើបតែពិចារណាឃើញថា កាមវិតក្កៈនេះ តែងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីបៀតបៀនបុគ្គលដទៃដូច្នេះ ក៏កាមវិតក្កៈនោះដល់នូវសេចក្តីវិនាសទៅ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលតថាគតទើបតែពិចារណាឃើញ កាមវិតក្កៈនេះ តែងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីបៀតបៀនទាំងពីរខាង គឺខ្លួនឯងនឹងបុគ្គលដទៃដូច្នេះ ក៏កាមវិតក្កៈនោះដល់នូវសេចក្តីវិនាសទៅ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតពិចារណាឃើញថា កាមវិតក្កៈនេះជាធម៌ធ្វើបញ្ញាឲ្យរលត់ ជាចំណែកនៃសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ មិនប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីព្រះនិព្វានដូច្នេះ កាមវិតក្កៈនោះដល់នូវសេចក្តីវិនាសទៅ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទើបតថាគតនោះលះបង់គឺបន្ទោបង់នូវកាមវិតក្កៈដែលកើតឡើងហើយ ។ ធ្វើកាមវិតក្កៈនោះមិនឲ្យសេសសល់នៅ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតនោះជាអ្នកមិនប្រមាទ មានព្យាយាមដារឿនដុតកំលេស

បហីនត្តាសច្ច វិហរតោ ឧប្បជ្ជតិ ព្យាធាទវិតក្កោ ។ បេ ។ ឧប្បជ្ជតិ វិហឹសាវិតក្កោ សោ ឃវំ បជានាតិ ឧប្បន្នោ ខោ មេ អយំ វិហឹសាវិតក្កោ សោ ច ខោ អត្តព្យាពាធាយបិ សំវត្តតិ បរព្យាពាធាយបិ សំវត្តតិ ឧភយព្យាពាធាយបិ សំវត្តតិ បញ្ញានិរោធិកោ វិឃាតបក្ខិកោ អនិព្ពានសំវត្តនិកោ អត្តព្យាពាធាយ សំវត្តតីតិបិ មេ កិក្ខវេ បជិសញ្ចិក្ខតោ អព្ភត្ថំ គច្ឆតិ បរព្យាពាធាយ សំវត្តតីតិបិ មេ កិក្ខវេ បជិសញ្ចិក្ខតោ អព្ភត្ថំ គច្ឆតិ ឧភយព្យាពាធាយ សំវត្តតីតិបិ មេ កិក្ខវេ បជិសញ្ចិក្ខតោ អព្ភត្ថំ គច្ឆតិ បញ្ញានិរោធិកោ វិឃាតបក្ខិកោ អនិព្ពានសំវត្តនិកោតិបិ មេ កិក្ខវេ បជិសញ្ចិក្ខតោ អព្ភត្ថំ គច្ឆតិ ។

មានចិត្តបញ្ជូនទៅយ៉ាងនេះហើយ ព្យាបាទវិតក្កៈនោះក៏កើតឡើង ។ បេ ។ វិហឹសាវិតក្កៈនោះក៏កើតឡើង តថាគតដឹងច្បាស់យ៉ាងនេះថា វិហឹសាវិតក្កៈនេះ កើតឡើងដល់អាត្មាអញហើយ ក៏ឯវិហឹសាវិតក្កៈនោះឯងតែងប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីបៀតបៀនខ្លួនឯងផង ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីបៀតបៀនបុគ្គលដទៃផង ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីបៀតបៀនទាំងពីរខាង គឺខ្លួនឯងផង បុគ្គលដទៃផង ជាធម្មជើបញ្ញាឲ្យរលត់ ជាចំណែកនៃសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ មិនប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីព្រះនិព្វាន ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលតថាគត ទើបតែនឹងពិចារណាថា វិហឹសាវិតក្កៈនេះ តែងប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីបៀតបៀនខ្លួនដូច្នេះ ក៏វិហឹសាវិតក្កៈនោះដល់នូវសេចក្តីវិនាសទៅ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលតថាគតពិចារណាថា វិហឹសាវិតក្កៈនេះតែងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីបៀតបៀននូវបុគ្គលដទៃដូច្នេះ វិហឹសាវិតក្កៈនោះក៏ដល់នូវសេចក្តីវិនាសទៅ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលតថាគតពិចារណាឃើញថា វិហឹសាវិតក្កៈនេះ តែងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីបៀតបៀនទាំងពីរខាងគឺខ្លួនឯងផង បុគ្គលដទៃដូច្នេះ វិហឹសាវិតក្កៈនោះ ក៏ដល់នូវសេចក្តីវិនាសទៅ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលតថាគតពិចារណាឃើញថា វិហឹសាវិតក្កៈនេះជាធម្មជើបញ្ញាឲ្យរលត់ ជាចំណែកនៃសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ មិនប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីព្រះនិព្វានដូច្នេះ វិហឹសាវិតក្កៈនោះ ក៏ដល់នូវសេចក្តីវិនាសទៅ ។

សោ ខោ អហំ តិក្ខត្តុំ ទុប្បដ្ឋុប្បដ្ឋំ វិហឹសាវិតក្កំ បដ្ឋហាមេវ វិនោទនមេវ ញត្តុមេវ រំ អកាសឹ ។ យញ្ញេវ តិក្ខត្តុំ តិក្ខំ ពហុលមនុវិតក្កេតិ អនុវិចារេតិ តជា តជា ឆតិ ខោតិ ចេតសោ ។ តោ វិតក្កំ ចេ តិក្ខត្តុំ តិក្ខំ ពហុលមនុវិតក្កេតិ អនុវិចារេតិ បហោសិ នេក្ខម្មវិតក្កំ តោ វិតក្កំ ពហុលមកាសិ តស្ស តំ តោ វិតក្កាយ ចិត្តំ ឧមតិ ។ ព្យាបាទវិតក្កំ ចេ តិក្ខត្តុំ តិក្ខំ.. ។ វិហឹសាវិតក្កំ ចេ តិក្ខត្តុំ តិក្ខំ ពហុលមនុវិតក្កេតិ អនុវិចារេតិ បហោសិ អវិហឹសាវិតក្កំ វិហឹសាវិតក្កំ ពហុលមកាសិ តស្ស តំ វិហឹសាវិតក្កាយ ចិត្តំ ឧមតិ ។ សេយ្យថាបិ តិក្ខត្តុំ វស្សានំ បច្ឆិមេ មាសេ សរទសមយេ កិដ្ឋសម្ភារេ តោចាលវតោ តាវតេ រក្ខេយ្យ សោ តាវតេ តតោ តតោ ឧណ្ហេន អាតោដ្ដេយ្យ បដិតោដ្ដេយ្យ សន្ធិរុន្ធេយ្យ សន្ធិវារេយ្យ ។ តំ កិស្ស ហេតុ ។ បស្សតិ ហិ សោ តិក្ខត្តុំ តោចាលវតោ

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទើបតថាគតនោះឯងលះបង់ តំបន្ទោបង់នូវវិហឹសាវិ-
តក្កៈដែលកើតឡើងហើយ ។ ធ្វើវិហឹសាវិតក្កៈនោះមិនឲ្យសេសសល់សោះ។
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុត្រិះរិះរឿយ ។ ពិចារណារឿយ ។ នូវអារម្មណ៍ដ៏
ប្រើនដោយអាការណា ។ ចិត្តក៏បង្អោនទៅកាន់អារម្មណ៍នោះដោយអាការ
នោះ ។ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើភិក្ខុត្រិះរិះរឿយ ។ ពិចារណារឿយ។
នូវកាមវិតក្កៈឲ្យច្រើនហើយ ក៏ឈ្មោះថាលះបង់នូវនេក្ខម្មវិតក្កៈ បើធ្វើនូវ
កាមវិតក្កៈឲ្យច្រើនហើយ ចិត្តរបស់ភិក្ខុនោះនឹងទន្ទេមទៅ ដើម្បីកាមវិតក្កៈ ។
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើភិក្ខុ (ត្រិះរិះរឿយ ។ ពិចារណារឿយ ។) នូវព្យា-
បាទវិតក្កៈ... ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើភិក្ខុត្រិះរិះរឿយ ។ ពិចារណា
រឿយ ។ នូវវិហឹសាវិតក្កៈឲ្យច្រើនហើយ ឈ្មោះថា លះបង់នូវវិហឹសា-
វិតក្កៈ បើធ្វើនូវវិហឹសាវិតក្កៈឲ្យច្រើនហើយ ចិត្តរបស់ភិក្ខុនោះនឹងទន្ទេមទៅ
ដើម្បីវិហឹសាវិតក្កៈ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជាគង្វាលគោ រក្សា
គោទាំងឡាយ ក្នុងទីបង្អែតដោយសំណាបក្នុងសរទសម័យ គឺទីជា
ទាងចុងនៃវស្សានរដូវ គង្វាលគោនោះវាយគោ កៀងប្រមូលនូវគោទាំង
ឡាយអំពីទីបង្អែតនោះ ។ ដោយដំបង ។ ដំណើរនោះព្រោះហេតុអ្វី ។
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះថា គង្វាលគោនោះឃើញនូវទោស គឺការ

តត្រោដ្ឋានំ វជំ ភ ពន្ធំ ភ ជាវធំ ភ ឥវរោធំ ភ
ឝវបេវ ខោ អហំ តិក្ខត្តុវ អច្ឆរិយំ អព្ភុតសលាធំ
ឆម្ហាវំ អាធីនវំ ទិតារំ សង្កិលេសំ តុសលាធំ
ឆម្ហានំ នេក្ខម្មេ អាធីសំសំ ភោធានបក្ខំ តស្ស មយ្ហំ
តិក្ខត្តុវ ឝវំ អប្បមត្តស្ស អាតាបិនោ បហិតត្តស្ស
វិហរតោ ឧប្បជ្ជតិ នេក្ខម្មវិតក្កោ សោ ឝវំ បជានាមិ
ឧប្បន្នោ ខោ មេ អយំ នេក្ខម្មវិតក្កោ សោ ច
ខោ នេវ អត្តព្យាពាធាយ សំវត្តតិ ន បរព្យាពាធាយ
សំវត្តតិ ន ឧភយព្យាពាធាយ សំវត្តតិ បញ្ញាវុឌ្ឍិ-
តោ អវិឃាតបក្ខិតោ និព្ពានសំវត្តនិតោ វត្តិញ្ជេបិ
នំ តិក្ខត្តុវ អនុវិតក្កេយ្យំ អនុវិចារេយ្យំ នេវ តត្រោ-
ដ្ឋានំ អយំ សមនុបស្សាមិ ។ និវសញ្ជេបិ នំ
តិក្ខត្តុវ អនុវិតក្កេយ្យំ អនុវិចារេយ្យំ នេវ តត្រោដ្ឋានំ
អយំ សមនុបស្សាមិ ។ វត្តិជ្ជិវញ្ជេបិ នំ តិក្ខត្តុវ

សម្រាប់ ការចាប់ចង សេចក្តីវិនាស នឹងពាក្យតិះដៀល ព្រោះតែគោស្ទ្រីរបស់បុគ្គលដទៃនោះជាហេតុ យ៉ាងណាមិញ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតបាននឹកឃើញនូវទោសដ៏ថោកទាប សៅហ្មង របស់អកុសលធម៌ទាំងឡាយ នឹងអានិសង្សខាងសេចក្តីផុតចេញក្នុងនេក្ខម្មៈ របស់កុសលធម៌ទាំងឡាយយ៉ាងនោះឯង ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលដែលតថាគតនោះជាអ្នកមិនប្រមាទ មានព្យាយាមដាក់ត្រឹងដុតនូវកិលេស មានចិត្តបញ្ជូនទៅយ៉ាងនេះហើយ នេក្ខម្មវិតក្កៈកើតឡើង តថាគតតែងដឹងច្បាស់យ៉ាងនេះថា នេក្ខម្មវិតក្កៈនេះកើតឡើងដល់អាត្មាអញហើយ នេក្ខម្មវិតក្កៈនោះឯង មិនប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីបៀតបៀនខ្លួនឯងទេ មិនប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីបៀតបៀនបុគ្គលដទៃទេ មិនប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីបៀតបៀនទាំងពីរខាងគឺខ្លួនឯងនឹងបុគ្គលដទៃទេ ជាវិតក្កៈធ្វើបញ្ញាឲ្យចំរើន ជាចំណែកនៃសេចក្តីមិនចង្អៀតចង្អល់ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីព្រះនិព្វាន ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើខ្ញុំតជាតថាគតត្រិះរិះរឿយ ។ ពិចារណារឿយ ។ នូវនេក្ខម្មវិតក្កៈនោះអស់មួយរាត្រី តថាគតក៏មិនបាននឹកញ័រព្រោះមាននេក្ខម្មវិតក្កៈនោះជាហេតុទេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើខ្ញុំតជាតថាគតត្រិះរិះរឿយ ។ ពិចារណារឿយ ។ នូវនេក្ខម្មវិតក្កៈនោះអស់១ថ្ងៃ ក៏តថាគតមិនបានឃើញនូវភ័យព្រោះមាននេក្ខម្មវិតក្កៈនោះជាហេតុឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ

อนุวิตกฺเกยฺย์ อนุวิจาเรยฺย์ เจว สเจ ฉนฺโท อุปฺปชฺชติ ภยำ สมนุปสฺสติ ฯ อถ ข เม อหิตำ อนุวิตกฺกยเต อนุวิจารยเต ตาเยว ตสิลเมยฺย ตาเยว ตสิลนฺเต[๑] ปิตฺตำ วิหาญฺเญยฺย[๒] วิหาเต ปิตฺเต อาว ปิตฺตำ สมาธิยฺหติ เสา เอว อหำ ตสิเนวเร อฆฺฆตฺตเมว ปิตฺตำ สณฺฐาเปมิ สนฺติริเยมิ ฆเตาธิ[๓] ตเถเมิ สมาธเยมิ ตำ ตสิสฺส เอวำ มา เม ปิตฺตำ อุกฺขฺปิตฺติ[๔] ฯ ตสฺส มยฺหำ ตสิเนวเร ฆำ อปฺปมตฺตสฺส อาตาปิโน ปหิตตฺตสฺส วิหรโต อุปฺปชฺชติ อยฺยาธานวิตกฺโก ฯ เป ฯ อุปฺปชฺชติ อหิ-หิสาวิตกฺโก เสา ฆำ ปชานามิ อุปปนฺโน เอว เม อยำ อหิหิสาวิตกฺโก เสา ข เอว เจว อตฺตพฺยาพาธาย สำวตฺตติ ข ปรพฺยาพาธาย สำวตฺตติ ข อุภยพฺยาพาธาย สำวตฺตติ ปญฺญาวุฑฺฒิเกา อหิยา-ปตฺติโก ขิญฺญสำวตฺตนิโก วฏฺฏญฺเปมิ ำ ตสิเนวเร

---

๑ ม. กิลมนฺเต ฯ ๒ ฉ.ม. อุหญฺญเยฺย ฯ ๓ ฉ. ฉเกวำ ฯ ๔ ฉ. อุหนฺติ ฯ ม. อุหตฺติ ฯ

បើខ្ញុំកដាតថាគតត្រិះរិះរឿយ ។ ពិចារណារឿយ ។ នូវនេក្ខម្មវិតក្កៈនោះអស់យប់ធំផង ក៏តថាគតមិនបានឃើញក័យ ព្រោះមាននេក្ខម្មវិតក្កៈនោះជាហេតុរឿយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត តថាគតនោះឯងគិតថា កាលតថាគតកំពុងត្រិះរិះរឿយ ។ ពិចារណារឿយ ។ យូរពេកទៅ កាយក៏លំបាក កាលបើកាយលំបាកហើយ ចិត្តក៏រួញរា កាលបើចិត្តរួញរាហើយ ចិត្តក៏ផ្លាយអំពីសមាធិ ទើបដម្កល់ចិត្តឲ្យនឹងនៅតែខាងក្នុង ធ្វើចិត្តឲ្យស្ងប់ ធ្វើចិត្តឲ្យមានអារម្មណ៍តែមួយ តាំងចិត្តឲ្យមាំ ដំណើរនោះព្រោះហេតុអ្វី ព្រោះតថាគតយាត់ចិត្តថា ចិត្តរបស់តថាគតកុំរើរវៃឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើតថាគតជាអ្នកមិនប្រមាទ មានព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកិលេស មានចិត្តបញ្ជូនទៅយ៉ាងនេះហើយ អព្យាបាទវិតក្កៈក៏កើតឡើង ។ បេ ។ អវិហឹសាវិតក្កៈក៏កើតឡើង តថាគតនោះ ដឹងច្បាស់យ៉ាងនេះថា អវិហឹសាវិតក្កៈនេះកើតឡើងដល់អាត្មាអញហើយ ក៏ឯអវិហឹសាវិតក្កៈនោះឯង មិនបានប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីបៀតបៀនខ្លួនឯងទេ មិនប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីបៀតបៀនបុគ្គលដទៃទេ មិនប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីបៀតបៀនទាំងពីរខាងគឺខ្លួនឯងនឹងបុគ្គលដទៃទេ ជាវិតក្កៈធ្វើបញ្ញាឲ្យចំរើន ជាចំណែកនៃសេចក្តីមិនចង្អៀតចង្អល់ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីព្រះនិព្វាន ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ

អនុវិតក្កេយ្យុំ អនុវិចារេយ្យុំ នេវ តតោនិទានំ អយំ សមនុបស្សាមិ ។ និវសនេបិ អាទីនវំ អនុវិតក្កេយ្យុំ អនុវិចារេយ្យុំ នេវ តតោនិទានំ អយំ សមនុបស្សាមិ ។ វត្ថន្តិវញ្ចេបិ អាទីនវំ អនុវិតក្កេយ្យុំ អនុវិចារេយ្យុំ នេវ តតោនិទានំ អយំ សមនុបស្សាមិ ។ អបិច ខោ មេ អត្ថវិំ អនុវិតក្កយតោ អនុវិចារយតោ តាយេវ តវិលមេយ្យ តាយេ អវិលេន្តេ ចិត្តំ ឯមាញ្ញេយ្យ ឯមាតេ ចិត្តេ រភតិ ចិត្តំ សមាធិម្ហាតិ សោ ខោ អហំ អាត្មវេ អជ្ឈត្តមេវ ចិត្តំ សណ្ឋបេមិ សន្និសីទេមិ ឯតោធំ តេវភេមិ សមាធមាមិ តំ តវិស្ស ហេតុ អា មេ ចិត្តំ ខុក្ឃាដ្ឋតិ ។ យញ្ញ-ទេវ អាត្មវេ អាក្ខុ ពហុលមនុវិតក្កតិ អនុវិចារតិ តថា តថា នតិ ហោតិ ។ នេក្ខម្មូតិតញ្ចេ អាត្មវេ អាក្ខុ ពហុលមនុវិតក្កតិ អនុវិចារតិ

បើខ្ញុំតជាតថាគតត្រិះរិះរឿយ ។ ពិចារណារឿយ ។ នូវអរិហ៏សាវិតក្កៈនោះ អស់ ១ ពាត្រីហ៏ាយ ក៏តថាគតមិនបានឃើញនូវភ័យព្រោះមានអរិហ៏សា-វិតក្កៈនោះជាហេតុឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើខ្ញុំតជាតថាគតត្រិះរិះរឿយ ។ ពិចារណារឿយ ។ នូវអរិហ៏សាវិតក្កៈនោះអស់ ១ ថ្ងៃ ក៏តថាគតមិនបានឃើញនូវភ័យ ព្រោះមានអរិហ៏សាវិតក្កៈនោះជាហេតុឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើខ្ញុំតជាតថាគតត្រិះរិះរឿយ ។ ពិចារណារឿយ។ នូវអរិហ៏សាវិតក្កៈនោះ អស់យប់ ១ ថ្ងៃ ក៏តថាគតមិនបានឃើញនូវភ័យ ព្រោះមានអរិហ៏សាវិតក្កៈនោះជាហេតុឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត តថាគតនោះឯងគិតថា កាលអាត្មាអញត្រិះរិះរឿយ ។ ពិចា-រណារឿយ ។ យូរពេកផៅ កាយក៏លំបាក កាលបើកាយលំបាកហ៏ាយ ចិត្តក៏រួញរា កាលបើចិត្តរួញរាហើយ ចិត្តក៏ឆ្ងាយអំពីសមាធិ ទើបដម្កល់ចិត្តឲ្យនឹងនៅតែខាងក្នុង ធ្វើចិត្តឲ្យស្ងប់ ធ្វើចិត្តឲ្យមានអារម្មណ៏តែមួយ តាំងចិត្តឲ្យមាំ ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ព្រោះតថាគតយោគចិត្តថា ចិត្តរបស់តថាគត កុំរួញរាឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុត្រិះរិះរឿយ ។ ពិចារណារឿយ ។ នូវអារម្មណ៏ដ៏ច្រើនដោយអាការណា ។ ចិត្តក៏ទន្ទេមៅកាន់អារម្មណ៏នោះ ដោយអាការនោះ ។ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើភិក្ខុត្រិះរិះរឿយ ។ ពិចារណារឿយ ។ នូវនេក្ខម្មវិតក្កៈដោយច្រើនហ៏ាយ

បហាសិ តាមវិតក្កំ នេក្ខម្មវិតក្កំ ពហុលមកាសិ តស្ស តំ នេក្ខម្មវិតក្កាយ ចិត្តំ នមតិ ។ អព្យាបាទវិតក្កំ បេ កិក្ខវេ កិក្ខុ... ។ អវិហឹសាវិតក្កំ បេ កិក្ខវេ កិក្ខុ ពហុលមនុវិតក្កេតិ អនុវិចារេតិ បហាសិ វិហឹសាវិតក្កំ អវិហឹសាវិតក្កំ ពហុលមកាសិ តស្ស តំ អវិហឹសាវិតក្កាយ ចិត្តំ នមតិ ។ សេយ្យថាបិ កិក្ខវេ កិម្ហានំ បច្ឆិមេ មាសេ សព្ពសេ្សសុ តាមន្តសម្ភវេសុ[1] គោចាលគោ តាវ រក្ខេយ្យ តស្ស រុក្ខមូលគតស្ស វា អព្ភោកាសគតស្ស វា សតិករណីយមេវ ហោតិ ឯតា តាវតិ ឯវមេវ ខោ កិក្ខវេ សតិករណីយមេវ អហោសិ ឯតេ ធម្មាតិ ។

(២៩៣) អារទ្ធំ ខោ បន មេ កិក្ខវេ វីរិយំ អហោសិ អសល្លីនំ ឧបដ្ឋិតា សតិ អប្បម្មុដ្ឋា[2] បស្សទ្ធោ កាយោ អសារទ្ធោ សមាហិតំ ចិត្តំ ឯកគ្គំ សោ ខោ អហំ កិក្ខវេ វិវិច្ចេវ

---

១ ខ.ម. សព្ពសស្សេសុ តាមន្តសម្ភវេសុ ។ ២ ខ. អសម្មុដ្ឋា ។ ម. អសម្មុដ្ឋា ។

ឈ្មោះថា លះបង់នូវកាមតិក្កៈ ហើយដើរនៃក្នុមតិក្កៈឲ្យបំពេញ បិត្តរបស់តិក្ខុនោះ រមែងទុនទៅដើម្បីនៃក្នុមតិក្កៈ ។ ម្នាលតិក្ខុទាំងឡាយ បើតិក្ខុត្រិះរិះរឿយ ។ នូវអព្យាបាទតិក្កៈ... ។ ម្នាលតិក្ខុទាំងឡាយ បើតិក្ខុត្រិះរិះរឿយ ។ ពិចារណារឿយ ។ នូវអវិហឹសាតិក្កៈឲ្យច្រើនហើយ ឈ្មោះថាលះបង់នូវវិហឹសាតិក្កៈ ដើរអវិហឹសាតិក្កៈឲ្យបំពេញ បិត្តរបស់តិក្ខុនោះរមែងទុនទៅដើម្បីអវិហឹសាតិក្កៈ ។ ម្នាលតិក្ខុទាំងឡាយ ដូចគង្វាលគោរក្សាគោទាំងឡាយ ក្នុងទីទាំងពួងដែលមាននៅក្នុងស្រុក ក្នុងវាលជាងបុងនៃគំហរដូវ គង្វាលគោនោះ ទោះបួលទៅកាន់ទីដ៏តឈើឬបួលទៅនៅក្នុងទីវាល គួរដើរសំដៅថា គោទាំងឡាយមានប្រមាណប៉ុណ្ណេះ សេចក្តីនោះយ៉ាងណាមិញ ម្នាលតិក្ខុទាំងឡាយ តិក្ខុគួរដើរសំដៅថា ធម៌ទាំងឡាយមានប្រមាណប៉ុណ្ណេះ សេចក្តីនេះក៏យ៉ាងនោះដែរ ។

(១៩៣) ម្នាលតិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តីព្យាយាមដែលតថាគតបានផ្តើមហើយ មិនបន្ធូរបន្ថយឡើយ ទាំងស្មារតីក៏តថាគតប្រុងមិនឲ្យមានភ្លាត់ កាយរបស់តថាគតក៏ស្ងប់រម្ងាប់មិនក្រវល់ក្រវាយ បិត្តក៏ទឹងល្អ ដាច់ចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ម្នាលតិក្ខុទាំងឡាយ លុះតថាគតឯង ស្ងាត់

តាមេហិ វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហាសិំ ។ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា អជ្ឈត្តំ សម្ប-សាទនំ ចេតសោ ឯកោទិភាវំ អវិតក្កំ អវិចារំ សមាធិជំ បីតិសុខំ ទុតិយំ ឈានំ ។បេ ។ តតិយំ ឈានំ... ។ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហាសិំ ។ សោ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ បរិសុទ្ធេ បរិយោទាតេ អនង្គណេ វិគតូបក្កិលេសេ មុទុភូតេ កម្មនីយេ ឋិតេ អានេញ្ជប្បត្តេ បុព្ពេនិវាសានុស្សតិញាណាយ ចិត្តំ អភិនិន្នាមេសិំ សោ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរាមិ សេយ្យថីទំ ឯកម្បិ ជាតិំ ទ្វេបិ ជាតិយោ ។ បេ ។ ឥតិ សាការំ សឧទ្ទេសំ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរាមិ ។ អយំ ខោ មេ ភិក្ខវេ រត្តិយា បឋមេ យាមេ បឋមា វិជ្ជា អធិគតា អវិជ្ជា វិហតា វិជ្ជា ឧប្បន្នា តមោ វិហតោ អាលោកោ ឧប្បន្នោ យថាតំ អប្ប-មត្តស្ស អាតាបិនោ បហិតត្តស្ស វិហរតោ ។

ចាកកាមទាំងឡាយ ស្ងាត់ចាកអកុសលធម៌ទាំងឡាយហើយ ចូលបឋ-
មជ្ឈាន ប្រកបដោយវិតក្កៈ វិចារៈ បីតិ សុខៈ ដែលកើតអំពីសេចក្តីស្ងប់
ស្ងាត់ជាអារម្មណ៍ ។ លុះតថាគតបានដល់ទុតិយជ្ឈាន ជាធម្មជាតកើតមាន
កងសន្តាន ចិត្តប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លា មានសភាពជាចិត្តខ្ងស់ឯក មិន
មានវិតក្កៈមិនមានវិចារៈ មានតែបីតិនឹងសុខៈដែលកើតអំពីសមាធិ ព្រោះ
រម្ងាប់បង់នូវវិតក្កៈនឹងវិចារៈ ។ បេ ។ ចូលតតិយជ្ឈាន... ។ ចូលចតុត្ថជ្ឈាន ។
កាលដែលចិត្តខ្ចាប់ខ្ជួន បរិសុទ្ធ ផូរផង់ មិនមានទីសៀតគឺកិលេស
ប្រាសចាកសេចក្តីសៅហ្មង ជាចិត្តទន់ គួរដល់កម្ម ជាចិត្តនឹងធឹង មិនបាន
ញាប់ញ័រ យ៉ាងនេះហើយ តថាគតនោះតំបង្អោនចិត្តទៅកន្លងបុព្វេនិវាសា-
នុស្សតិញ្ញាណ តថាគតនោះរលឹកនូវជាតិដែលអាស្រ័យនៅពីមុនមកបាន
ប្រើនប្រការ គឺរលឹកបាន ១ ជាតិខ្លះ ២ ជាតិខ្លះ ។ បេ ។ រលឹកនូវជាតិ
ដែលអាស្រ័យនៅពីមុនមកបានប្រើនប្រការ ព្រមទាំងអាការៈ ព្រមទាំង
ឧទ្ទេសដូច្នេះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បឋមវិជ្ជានេះឯងហើយ ដែល
តថាគត បានត្រាស់ដឹងក្នុងបឋមយាមនៃរាត្រី លុះដល់សេចក្តីល្ងង់ខ្ចាត់
ខ្ចាយទៅ សេចក្តីចេះដឹងកំកើតក្រោកដឡើង ងងឹតខ្ចាត់ខ្ចាយទៅ ពន្លឺកំកើត
ឡើងដល់តថាគតដែលកំពុងអត្តុយប្រឹងស្មារតីមិនប្រហែសឆេះ ខំប្រឹង
ដុតបំផ្លាញកិលេស មានចិត្តមូលស្មុង (ឥតមាននឹកនាដល់កាយនឹងជីវិត
ឡើយ) ដូចជាបណ្តិតទាំងឡាយដែលបាននូវបឋមវិជ្ជានោះដូច្នោះដែរ ។

សោ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ បរិសុទ្ធេ បរិយោទាតេ អនង្គណេ វិគតូបក្កិលេសេ មុទុភូតេ កម្មនីយេ ឋិតេ អានេញ្ជប្បត្តេ សត្តានំ ចុតូបបាតញាណាយ ចិត្តំ អភិនិន្នាមេសិំ សោ ឥទ្ធេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្ត-មានុសកេន សត្តេ បស្សាមិ ចវមានេ ឧបបជ្ជមានេ ។ បេ ។ ឥមេ វត កោឡោ សត្តា កាយេន ទុច្চរិតេន សមន្នាគតា ។ បេ ។ ឥតិ ឥទ្ធេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន សត្តេ បស្សាមិ ចវមានេ ឧប-បជ្ជមានេ ហីនេ បណីតេ សុវណ្ណេ ទុព្ពណ្ណេ សុគតេ ទុគ្គតេ យថាកម្មូបគេ សត្តេ បជានាមិ ។ អយំ ខោ មេ អភិក្កមេ វត្តិយា មជ្ឈិមេ យាមេ ទុតិយា វិជ្ជា អធិគតា អវិជ្ជា វិហតា វិជ្ជា ឧប្បន្នា តមោ វិហតោ អាលោកោ ឧប្បន្នោ យថាតំ អប្បមត្តស្ស អាតាបិនោ បហិតត្តស្ស វិហរតោ ។ សោ ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ បរិសុទ្ធេ បរិយោទាតេ អនង្គណេ

កាលដែលចិត្តខ្ជាប់ខ្ជួន បរិសុទ្ធ ផូរផង់មិនមានទីសៅគឺកិលេស ប្រាសចាក
សេចក្តីស្មៅហ្មង ជាចិត្តទន់ គួរដល់កម្ម ជាចិត្តនឹងដឹង មិនបានញាប់ញ័រ
យ៉ាងនេះហើយ ទើបតថាគតបង្អោនចិត្តទៅកន្លងបុព្វបុរេជាតញ្ញាណ (ប្រាជ្ញា
ដែលរលឹកឃើញនូវបុព្វនិវាសក្ខន្ធ) នៃសត្វចាំងឡាយ តថាគតនោះ
គិចារណាមើលនូវពួកសត្វ ដែលច្យុតទៅ កើតទៀត ដោយទិព្វចក្ខុដ៏
បរិសុទ្ធ កន្លងនូវចក្ខុនៃមនុស្ស ។ បេ ។ ថា អើហ្ន៎ សត្វចាំងឡាយអម្បាល
នេះ ប្រកបដោយកាយទុច្ចរិត ។ បេ ។ តថាគតពិចារណាមើលនូវពួក
សត្វដែលច្យុតទៅ នឹងកើតទៀត ជាសត្វថោកទាបនឹងខ្ពត្តម មានសម្បុរអ
នឹងអាក្រក់ ទៅកាន់សុគតិនឹងទុគ្គតិ ដោយទិព្វចក្ខុដ៏បរិសុទ្ធកន្លងនូវចក្ខុជា
របស់មនុស្ស ក៏ដឹងច្បាស់នូវពួកសត្វដែលអន្ទោលទៅតាមកម្មដោយប្រ-
ការដូច្នេះឯង ។ ម្នាលកុក្កុចាំងឡាយ វិជ្ជាទី ២ នេះឯងហើយ ដែល
តថាគតបានត្រាស់ដឹងហើយក្នុងឆមជ្ឈិមយាមនៃរាត្រី លុះដល់សេចក្តីល្ងង់
ខ្ចាត់ខ្ចាយទៅ សេចក្តីចេះដឹងក្រោកជក៏កើតទៀត ងងឹតខ្ចាត់ខ្ចាយទៅ
ពន្លឺក៏កើតទៀតដល់តថាគត ដែលកំពុងប្រុងស្មារតី មិនប្រហែសធ្វេស
ខំប្រឹងដុតបំផ្លាញកិលេស មានចិត្តមលស្ទុះ (ឥតមាននឹកនាដល់កាយ
នឹងជីវិតឡើយ) ដូចជាបណ្ឌិតចាំងឡាយដែលបាននូវវិជ្ជាទី ២ នោះដូច្នោះ
ដែរ ។ កាលដែលចិត្តខ្ជាប់ខ្ជួន បរិសុទ្ធ ផូរផង់មិនមានទីសៅគឺកិលេស

សីហនាទវគ្គស្ស ទេធាវិតក្កសុត្តំ តតិយំ វិដ្ឋំ

តត្ថ ភូតបុព្ពន្តិ ភូតបុព្ពកេ តេម្ហដយេ បឋមេ អ-
ទេញ្ញបព្ពតេ អាសវានំ ខយញ្ញាណាយ ចិត្តំ អភិ-
និន្នាមេសិំ សោ ឥទំ ទុក្ខន្តិ យថាភូតំ អព្ភញ្ញាសិំ
អយំ ទុក្ខសមុទយោតិ យថាភូតំ អព្ភញ្ញាសិំ
អយំ ទុក្ខនិរោធោតិ យថាភូតំ អព្ភញ្ញាសិំ អយំ
ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទាតិ យថាភូតំ អ-
ព្ភញ្ញាសិំ តស្មេ អាសវាតិ យថាភូតំ អព្ភញ្ញាសិំ
អយំ អាសវសមុទយោតិ យថាភូតំ អព្ភញ្ញាសិំ
អយំ អាសវនិរោធោតិ យថាភូតំ អព្ភញ្ញាសិំ
អយំ អាសវនិរោធគាមិនី បដិបទាតិ យថាភូតំ
អព្ភញ្ញាសិំ តស្ស មេ ឥមំ ជាននតោ ឥមំ បស្សតោ
កាមាសវាបិ ចិត្តំ វិមុច្ចិត្ថ ភវាសវាបិ ចិត្តំ វិមុច្ចិត្ថ
អវិជ្ជាសវាបិ ចិត្តំ វិមុច្ចិត្ថ វិមុត្តស្មឹ វិមុត្តមិតិ
ញាណំ អហោសិ ខីណា ជាតិ វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ

ប្រាសចាកសេចក្តីសៅហ្មង ជាចិត្តទន់ សមគួរដល់កម្ម ជាចិត្តឋិតឋិតមិនបានញាប់ញ័រយ៉ាងនេះហើយ តថាគតក៏បង្អោនចិត្តទៅ ដើម្បីអាសវក្ខយញ្ញាណ (ប្រាជ្ញាដែលជ្រាបច្បាស់នូវកិរិយាអស់ទៅនៃអាសវធម៌ទាំងឡាយ) តថាគតនោះដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះជាទុក្ខ ដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះជាហេតុនាំឲ្យកើតទុក្ខ ដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះជាសេចក្តីរលត់ទុក្ខ ដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះជាបដិបទាឲ្យដល់នូវសេចក្តីរលត់ទុក្ខ ដឹងច្បាស់តាមពិតថា ធម៌ប៉ុណ្ណេះជាអាសវៈ ដឹងច្បាស់តាមពិតថា ធម៌នេះជាហេតុនាំឲ្យកើតអាសវៈ ដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះជាសេចក្តីរលត់នៃអាសវៈ ដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះជាបដិបទាឲ្យបានដល់នូវសេចក្តីរលត់នៃអាសវៈ កាលដែលតថាគតដឹងយ៉ាងនេះ ឃើញយ៉ាងនេះហើយ ចិត្តតថាគតក៏ផុតស្រឡះចាកកាមាសវៈ (គ្រឿងត្រាំគឺកាម) ផង ផុតស្រឡះចាកភវាសវៈ (គ្រឿងត្រាំគឺភព) ផង ផុតស្រឡះចាកអវិជ្ជាសវៈ (គ្រឿងត្រាំគឺអវិជ្ជា) ផង កាលបើចិត្តតថាគតផុតស្រឡះ (ចាកអាសវធម៌) ហើយ ប្រាជ្ញាក៏កើតប្រាកដថា អាត្មាអញផុតស្រឡះ(ចាកអាសវធម៌) ហើយ តថាគតដឹងច្បាស់ថា កំណើត(របស់អាត្មាអញ) អស់ហើយ ព្រហ្មចរិយធម៌ អាត្មាអញបានប្រព្រឹត្តគ្រប់គ្រាន់

ตตฺถ กตมา ปุพฺเพนิวาสานุสฺสติญาณสฺส อภิญฺญาสุ ฯ
อยญ หิ เอตฺถ ปทวิภาคกถา ปุพฺเพนิวาสานุสฺสติญาณนฺติ
ตีสุ วิชฺชาสุ อนฺตรา อฏฺฐสุ วิชฺชาสุ ฉสุ อภิญฺญาสุ ปุพฺเพ-
นิวาสานุสฺสติญาณนฺติ ปุพฺเพนิวาสานุสฺสติญาณนฺติ ปุพฺเพ-
นิวาสานุสฺสติญาณนฺติ ปุพฺเพนิวาสานุสฺสติญาณนฺติ ฯ

(๒๔๕) เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว อญฺโญ ปุริโส มหนฺตญฺ
เทฺวปญฺ ปพฺพตญฺ มนฺเต มหนฺเต มหนฺตสงฺฆาเต ปุรโต
ปุรโต ปริวาเรยฺย เอวเมว โข ภิกฺขเว ปุริโส วิย โยคี
กุลปุตฺโต ทฏฺฐพฺโพ ตีณิ ปพฺพตา วิย ตโย ภวา ทฏฺฐพฺพา
มนฺเต มหนฺเต มหนฺตสงฺฆาเต วิย ตโย ภวา ทฏฺฐพฺพา
ปุรโต ปุรโต ปริวาเรยฺย วิย ปุพฺเพนิวาสานุสฺสติญาณนฺติ
ทฏฺฐพฺพนฺติ ฯ

(๒๔๖) เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว ปุริโส ปุรโต ปุรโต
ปริวาเรยฺย เอวเมว โข ภิกฺขเว โยคี กุลปุตฺโต ตีณิ ภวานิ
ปุรโต ปุรโต ปริวาเรยฺย ฯ

ហើយ សោឡសកិច្ចអាត្មាភាពញុំាងធ្លុះស្រេចហើយ កិច្ចដែលត្រូវធ្វើ
សោឡសកិច្ចនេះទៀតមិនមានឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ រឿងទី៣
នេះហើយ ដែលតថាគតបានត្រាស់ដឹងក្នុងបឋមយាមនៃរាត្រី លុះដល់
អរិដ្ឋាភាត់ចាត់ទៅ រឿងក៏កើតឡើង ឆងឹតភ្លាត់ចាត់ទៅ ពន្លឺក៏កើតឡើង
ដល់តថាគតដែលកំពុងប្រុងស្មារតីមិនប្រហែសធ្វេស ខំប្រឹងដុតបំផ្លាញ
កិលេស មានចិត្តមូលស្មុង (ឥតមានទឹកនាដល់កាយនឹងជីវិតឡើយ)
ដូចជាបណ្ឌិតទាំងឡាយដែលបាននូវរឿងទី ៣ ន៎ុះដូច្នោះដែរ ។

(៤៧៤) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជាត្រពាំងទំនាបធំ ក្នុងដងព្រៃធំ មានពួកម្រឹគច្រើន ចូលទៅអាស្រ័យនៅនឹងត្រពាំងនោះ បុរសណាមួយដែលប្រាថ្នានូវសេចក្តីវិនាស មិនប្រាថ្នានូវប្រយោជន៍ មិនប្រាថ្នានូវសេចក្តីក្សេមដល់ពួកម្រឹគនោះ បុរសនោះគប្បីទម្លុះរបងដែលក្សេមដែលប្រកបដោយសួស្តី នឹងគួរដល់សេចក្តីត្រេកអរ ដល់ពួកម្រឹគនោះ ហើយបើកផ្លូវទុក ស្រេះសម្រាស់ ចងទុកនូវមេម្រឹគឆ្កាក់ដូចម្តេចមិញ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ លុះសម័យខាងក្រោយមក ពួកម្រឹគច្រើននោះឯង ក៏ដល់នូវសេចក្តីវិនាស សូចស្តេចឆឹងទៅដូច្នោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយវិញទៀត បុរសណាមួយដែលប្រាថ្នានូវសេចក្តីចំរើន ប្រាថ្នានូវប្រយោជន៍ ប្រាថ្នានូវសេចក្តីក្សេមដល់ពួកម្រឹគច្រើននោះ បុរសនោះក៏

ยฺวาสฺส มาตฺรา เหเมา สหาวตฺถีกา ปณีตตมนฺเยา
ตํ มตฺถกํ ปาเรยฺย ตีณเยาฆา ตฺรุฏฺยตฺถกํ ปิยาเยยฺย (๑)
ตฺวิกจกรา ชาเสยฺย ตฺวิกจาตีตา ปฺรญฺญา สา ตสฺยาเ
มหา มีตสเงฺฆา อปเรน สมเยน ปุตฺตา ปิตฺรา
เปตุลา อาปเชยฺย ฯ ตฺรมา เอา เม อยํ ตสฺยาเ
กตา อตฺตสฺย ปฺรญฺญาปนาย ฯ อยญฺเจวตฺถ อตฺโ
มหนฺโ นิทฺโ ปริปูรนฺโ เอา ตสฺยาเ ตามาณเมตฺ
อธิเวจนานิ ฯ มหา มีตสเงฺฆาตา เอา ตสฺยาเ
สตฺถาณเมตฺ อธิเวจนานิ ฯ ปุริสา อนตฺถกา-
เมา อหิตกามา อโยคกฺเขมกามาเอา เอา
ตสฺยาเ มารสฺเสตานิ ตาปีมตา อธิเวจนานิ ฯ ตฺรุฏฺ-
ตาเอา เอา ตสฺยาเ อนฺตรายิกสฺเสตานิ มีชฺฌาทฏฺสฺย
อธิเวจนานิ เสยฺยถีทานิ มีชฺฌาทิฏฺยา มีชฺฌาสงฺกัป-
ปสฺย มีชฺฌาวาจาย มีชฺฌากมฺมนฺตสฺย มีชฺฌาอาชีวสฺย
มีชฺฌาวายามสฺย มีชฺฌาสตียา มีชฺฌาสมาธิสฺย ฯ
ตฺวิกจเกตา เอา ตสฺยาเ ชนฺตุกสฺเสตานิ อธิเวจนานิ ฯ

---

๑ ฐ.ม. ฆาเยยฺย ฯ

បើកន្ទូវផ្លូវដែលកៀមក្បាន្ត ដែលប្រកបដោយសួស្តី ទាំងគួរដល់សេចក្តី
ត្រេកអរដល់ពួកម្រឹគនោះ ហើយបើកន្ទូវផ្លូវនោះ បន្ទូវផ្លូវ រើយក
សម្រាស់បេញ ដើម្បីម្រឹគឆ្អាក់ឲ្យវិនាស ដូចម្តេចមិញ ម្នាលភិក្ខុទាំង
ឡាយ លុះសម័យខាងក្រោយមក ពួកម្រឹគប្រើននោះ កំដល់នូវសេចក្តី
ចំរើន កុះករ បរិបូណ៌ឡើង ដូច្នោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តី
ឧបមានេះ តថាគតធ្វើដើម្បីបញ្ជាក់នូវសេចក្តីនេះប៉ុណ្ណោះ ។ សេចក្តី
អធិប្បាយក្នុងពាក្យឧបមានេះ ដូចសំដែងតទៅ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ត្រង់
ពាក្យថា ត្រពាំងទំនាបដ៏នុ៎ះ គឺជាឈ្មោះរបស់កាមទាំងឡាយ ។ ម្នាល
ភិក្ខុទាំងឡាយ ត្រង់ពាក្យថា ពួកម្រឹគប្រើននុ៎ះ ជាឈ្មោះរបស់ពួកសត្វ
ប្រើន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ត្រង់ពាក្យថា បុរសមិនជ្រាបច្បាស់នូវសេច-
ក្តីចំរើន មិនជ្រាបច្បាស់នូវប្រយោជន៍ មិនជ្រាបច្បាស់នូវសេចក្តីក្សេមនុ៎ះ ជាឈ្មោះ
នៃមារដែលមានធម៌ដ៏លាមក ។ ត្រង់ពាក្យថា ផ្លូវខុសនុ៎ះ ជាឈ្មោះ
មិច្ឆាមគ្គ (ផ្លូវខុស) ប្រកបដោយអង្គ ៨ ប្រការ គឺ មិច្ឆាទិដ្ឋិ មិច្ឆាសង្កប្បៈ
មិច្ឆាវាចា មិច្ឆាកម្មន្តៈ មិច្ឆាអាជីវៈ មិច្ឆាវាយាមៈ មិច្ឆាសតិ មិច្ឆាសមាធិ ។
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ត្រង់ពាក្យថា សម្រាស់នុ៎ះ ជាឈ្មោះនៃនន្ទិរាគ ។

ทิสฺวาติ วิเสสาธิคเมน ขเย ญาณสฺส ปวตฺตนวเสน ปจฺจเวกฺขิตฺวา ๆ ปุริโสติ อตฺตภาโว ปาตภาโว เยภุยฺเยน ภาโว ปุริสาธิฏฺฐานตฺตา ขนฺธสนฺตาโน ปุริโสติ วุจฺจติ ตสฺส ปุริสสฺส ๆ อนิจฺจโตติ อนิจฺจลกฺขณโต ๆ ขยโตติ ขยฏฺเฐน ๆ วยโตติ วยฏฺเฐน ๆ วิราคโตติ วิราคฏฺเฐน ๆ นิโรธโตติ นิโรธฏฺเฐน ๆ ปฏินิสฺสคฺคโตติ ปฏินิสฺสคฺคฏฺเฐน ๆ

(๒๕๕) ๘ตัง ขฺวาหนฺติ ตเมว ปุริสปุคฺคลํ ขยโตติอาทินา นเยน ปจฺจเวกฺขิตฺวา ๆ ปหีนาติ สมุจฺเฉทปหาเนน ปหีนา ๆ ปหีนเหตุกาติ ปหีนมูลกา ๆ ปหีนปจฺจยาติ ปหีนอุปนิสฺสยา ๆ ปหีนาภาวกตาติ ปหีนาภาวกรณวเสน ปหีนาภาวกตา ๆ อายตินฺติ อนาคตกาเล ๆ อนุปฺปาทธมฺมาติ อนุปฺปาทสภาวา ๆ ปฏิสนฺธิวเสน ปุน อนุปฺปชฺชนกสภาวาติ อตฺโถ ๆ

---

๑ ฉ.ม. อหินฺติ

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ត្រង់ពាក្យថា មេម្រឹគឆ្កាក់នុះ ជាឈ្មោះនៃអវិជ្ជា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ត្រង់ពាក្យថា បុរសប្រុងប្ដូរនូវសេចក្ដីចំរើន ប្រុងប្ដូរនូវប្រយោជន៍ ប្រុងប្ដូរនូវសេចក្ដីក្សេមក្សាន្តនុះ ជាឈ្មោះនៃតថាគត ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ត្រង់ពាក្យថា ផ្លូវក្សេមក្សាន្ត ដែលប្រកបដោយសួស្ដី គួរដល់សេចក្ដីត្រេកអរនុះ ជាឈ្មោះនៃអរិយមគ្គប្រកបដោយអង្គ៨ប្រការ គឺ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បៈ សម្មាវាចា សម្មាកម្មន្តៈ សម្មាអាជីវៈ សម្មាវាយាមៈ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ ។

(២៥៥) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ផ្លូវដែលក្សេមប្រកបដោយសួស្ដី ជាផ្លូវគួរដល់សេចក្ដីត្រេកអរ តថាគតបានបើកហើយ ផ្លូវខ្មុំសត្រូវតថាគតបិទហើយ សម្រាស់ត្រូវតថាគតរើចោលហើយ មេម្រឹគឆ្កាក់ត្រូវតថាគតធ្វើឲ្យវិនាសហើយដោយប្រការដូច្នេះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កិច្ចណាដែលតថាគតជាសាស្ដា ជាអ្នកស្វែងរកប្រយោជន៍ មានសេចក្ដីអនុគ្រោះ ត្រូវធ្វើដល់អ្នកទាំងឡាយជាសាវ័កព្រោះអាស្រ័យសេចក្ដីអនុគ្រោះ កិច្ចនោះតថាគត បានធ្វើហើយ ដល់អ្នកទាំងឡាយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ

វុត្តម្បិ ខោ ឯតំ ភិក្ខវេ មយា ‘‘ឥទំ ទុក្ខន្តិ’’ ឥតិ ខោ បនេ

អ្នកចាំឆ្កាយសម្លឹងមើលទូវតល់ឈើចាំនុះទូវសុញ្ញាគារចាំនុះ ម្នាលភិក្ខុចាំឆ្កាយ អ្នកចាំឆ្កាយកុំប្រមាទ កុំមានសេចក្តីក្តៅក្រហាយស្តាយក្រោយឡើយ ។ នេះជាពាក្យប្រៀនប្រដៅរបស់តថាគត បំពោះអ្នកចាំឆ្កាយ ។ លុះព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ព្រះសូត្រនេះចប់ហើយ ភិក្ខុចាំនោះ មានសេចក្តីពេញចិត្តត្រេកអរ បំពោះភាសិតរបស់ព្រះមានព្រះភាគដ៏ម្ចាស់ ។

ចប់ ទ្វេធាវិតក្កសូត្រ ទី ៩ ។

ទសមំ វិត្ថកសណ្ឋានសុត្តំ

(២៥៦) ឯវម្មេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ ភិក្ខវោតិ ។ ភទន្តេតិ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្চស្សោសុំ ។

(២៥៧) ភគវា ឯតទវោច អដ្ឋិតត្តមយុត្តេន ភិក្ខវే ភិក្ខុនា បញ្ច និមិត្តានិ ការណេន ការេតព្ពានិ មនសិការេ ។ កតមានិ បញ្ច ។ ឥធ ភិក្ខវే ភិក្ខុនោ យំ និមិត្តំ អារព្ភ យំ និមិត្តំ មនសិករោតោ ឧប្បជ្ជន្តិ ចាបការ អកុសលា ឆន្ទូបសញ្ហិតាបិ[1] ទោសូបសញ្ហិតាបិ មោហូបសញ្ហិតាបិ តេន ភិក្ខវే ភិក្ខុនោ តម្ហា និមិត្តា អញ្ញំ និមិត្តំ ។ មនសិការេតព្ពំ កុសលូបសញ្ហិតំ តស្ស តម្ហា និមិត្តា អញ្ញំ និមិត្តំ មនសិករោតោ កុសលូបសញ្ហិតំ យេ ចាបការ អកុសលា វិតក្កា ឆន្ទូបសញ្ហិតាបិ ទោសូបសញ្ហិតាបិ មោហូបសញ្ហិតាបិ

---

១ ម. ឆន្ទូបសំហិតាបិ ។

វិត្ថក្កសណ្ឋានសូត្រ ទី ១០

(៤៥៦) ខ្ញុំបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់គង់នៅក្នុងវត្តជេតពន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ដែតក្រុងសាវត្ថី ។ សម័យនោះឯង ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់នឹងភិក្ខុទាំងឡាយថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ។ ភិក្ខុទាំងនោះក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ។

(៤៥៧) ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ដូច្នេះថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុប្រកបរឿយ ៗ នូវអធិចិត្ត គឺសមាបត្តិ ៨ ហើយគប្បីធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវហេតុទាំង ៥ ប្រការសព្វ ៗ កាល ។ ហេតុទាំង ៥ គឺអ្វីខ្លះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ អាស្រ័យនូវហេតុណា ធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវហេតុណា អកុសលវិតក្កៈដ៏លាមកទាំងឡាយ ដែលប្រកបដោយឆន្ទៈគឺលោភៈខ្លះ ប្រកបដោយទោសៈខ្លះ ប្រកបដោយមោហៈខ្លះ តែងកើតឡើងដល់ភិក្ខុនោះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុនោះគប្បីចេញចាកហេតុនោះ ហើយធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវហេតុដទៃដែលប្រកបដោយកុសលវិតក្កៈវិញ កាលបើភិក្ខុនោះចេញចាកហេតុនោះ ហើយធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវហេតុដទៃដែលប្រកបដោយកុសលវិតក្កៈ អកុសលវិតក្កៈដ៏លាមកទាំងឡាយណា ដែលប្រកបដោយឆន្ទៈខ្លះ ប្រកបដោយទោសៈខ្លះ ប្រកបដោយមោហៈខ្លះ

តេ បហីយន្តិ តេ អព្ភត្ថំ គច្ឆន្តិ តេសំ បហានា អដ្ឋង្គមេវ ចិត្តំ សន្តិដ្ឋតិ សន្និសីទតិ ឯកោទិភោតិ[1] សមាធិយតិ ។ សេយ្យថាបិ កិក្ខវេ ឧក្កា ជលតណ្ឋា វា ជលតណ្ឋង្គារភាសី[2] វា សុខុមាយ អាណិយា ឯឧម្ភារកំ អាណឺ អភិនីហរេយ្យ អភិនីហរេយ្យ អភិនិវ្ហរេយ្យ[3] ឯវមេវ ខោ កិក្ខវេ កិក្ខវោ យំ ឆដ្ឋំ អាភន្ត យំ ឆដ្ឋំ មនសិករោតោ ខុប្ប-ដ្ឋន្តិ ចាបភា អក្កុសលា វិតក្កា ឆន្ទូបសញ្ហិតាបិ ទោសូបសញ្ហិតាបិ មោហូបសញ្ហិតាបិ តេន កិក្ខវេ កិក្ខុនា តម្ហា ឆដ្ឋា អញ្ញំ ឆដ្ឋំ មនសិការតរំ កុសលូបសញ្ហិតំ តស្ស តម្ហា ឆដ្ឋា អញ្ញំ ឆដ្ឋំ មនសិករោតោ កុសលូបសញ្ហិតំ យេ ចាបភា អក្កុសលា វិតក្កា ឆន្ទូបសញ្ហិតាបិ ទោសូបសញ្ហិ-តាបិ មោហូបសញ្ហិតាបិ តេ បហីយន្តិ តេ អព្ភត្ថំ គច្ឆន្តិ តេសំ បហានា អដ្ឋង្គមេវ ចិត្តំ សន្តិដ្ឋតិ សន្និសីទតិ ឯកោទិភោតិ សមាធិយតិ ។

---

១ ម. ឯកោទិហោតិ ។ ២ ម. ម. បលគណ្ឌោ វា បលគណ្ឌង្គារភាសី វា ។ ៣ ម. អភិនិវ្ហរេយ្យ ។

អកុសលវិតក្កៈទាំងនោះនឹងសាបសូន្យទៅ នឹងដល់នូវសេចក្តីវិនាសហាត់បង់ទៅពុំខាន ព្រោះលះបង់នូវអកុសលវិតក្កៈទាំងនោះបានហើយ ទើបចិត្តខាងក្នុងក៏តាំងនៅស្ងួតស្ងប់ស៊ប់ស្ងួន ជាចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ជាចិត្តនឹងនៅក្នុងអារម្មណ៍ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជាជាងឈើ ឬកូនសិស្សជាងឈើដែលប្រសប់ គប្បីវាយបញ្ជូន នាំចេញ ដកចេញ នូវកន្ទាស់ធំ ដោយកន្ទាស់តូចដូចម្តេចមិញ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុអស្រ័យហេតុណា ធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវហេតុណា អកុសលវិតក្កៈដ៏លាមកទាំងឡាយដែលប្រកបដោយឆន្ទៈខ្លះ ប្រកបដោយទោសៈខ្លះ ប្រកបដោយមោហៈខ្លះ តែងតែតិចឆ្ងីចឆ្ងាយដល់ភិក្ខុនោះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុនោះគប្បីចេញចាកហេតុនោះហើយ ធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវហេតុដទៃដែលប្រកបដោយកុសលវិតក្កៈវិញ កាលភិក្ខុនោះចេញចាកហេតុនោះហើយ ធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវហេតុដទៃដែលប្រកបដោយកុសលវិតក្កៈ អកុសលវិតក្កៈដ៏លាមកទាំងឡាយណាដែលប្រកបដោយឆន្ទៈខ្លះ ទោសៈខ្លះ មោហៈខ្លះ អកុសលវិតក្កៈទាំងនោះ នឹងសាបសូន្យទៅ នឹងដល់នូវសេចក្តីវិនាសហាត់បង់ទៅពុំខាន ព្រោះលះបង់នូវអកុសលវិតក្កៈទាំងនោះបានហើយ ទើបចិត្តខាងក្នុងក៏តាំងនៅស្ងួតស្ងប់ស៊ប់ស្ងួន ជាចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ជាចិត្តនឹងនៅក្នុងអារម្មណ៍ដូចោះឯង ។

(៤៩៨) តស្ស ខេ កិក្ខវេ កិក្ខុនោ តម្ហា ន-
មិត្តា អញ្ញំ និមិត្តំ មនសិករោតោ កុសលូបសញ្ហិតំ
ឧប្បជ្ជន្តេវ ចាបការា អកុសលា ឆន្ទូបសញ្ហិតាបិ
ទោសូបសញ្ហិតាបិ មោហូបសញ្ហិតាបិ តេន កិក្ខវេ
កិក្ខុនោ តេសំ វិតក្កានំ អាទីនវេ ឧបបរិក្ខិតព្ពោ
ឥតិបិមេ វិតក្កា អកុសលា ឥតិបិមេ វិតក្កា សាវជ្ជា
ឥតិបិមេ វិតក្កា ទុក្ខវិបាកាតិ ។ តស្ស តេសំ វិតក្កានំ
អាទីនវំ ឧបបរិក្ខតោ យេ ចាបការា អកុសលា វិតក្កា
ឆន្ទូបសញ្ហិតាបិ ទោសូបសញ្ហិតាបិ មោហូបសញ្ហិ-
តាបិ តេ បហីយន្តិ តេ អព្ភត្ថំ គច្ឆន្តិ តេសំ បហានា
អជ្ឈត្តមេវ ចិត្តំ សន្តិដ្ឋតិ សន្និសីទតិ ឯកោទិហោតិ
សមាធិយតិ ។ សេយ្យថាបិ កិក្ខវេ វនិត្តំ វា បុរិសោ
វា ឧហរេ វា យុវា មណ្ឌនកជាតិកោ អហិកុណ-
បេន វា កុក្កុរកុណបេន វា មនុស្សកុណបេន វា
កណ្ឋេ អាលគ្គេន[1] អដ្ដិយេយ្យ ហរាយេយ្យ ជិ-
គុច្ឆេយ្យ ឯវមេវ ខោ កិក្ខវេ តស្ស ខេ កិក្ខុនោ

---

១ ម. អាសត្តេន ។

(៤៩៨) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើភិក្ខុនោះចេញចាកហេតុនោះ ហើយធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវហេតុដទៃដែលប្រកបដោយកុសលវិតក្កៈវិញ អកុសលវិតក្កៈដ៏លាមកទាំងឡាយដែលប្រកបដោយឆន្ទៈខ្លះ ប្រកបដោយទោសៈខ្លះ ប្រកបដោយមោហៈខ្លះ តែងកើតទៀតដល់ភិក្ខុនោះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ លុះភិក្ខុនោះកំណត់នូវទោសនៃវិតក្កៈទាំងនោះថា វិតក្កៈទាំងនេះ ជាអកុសល វិតក្កៈទាំងនេះ ប្រកបដោយទោស វិតក្កៈទាំងនេះឲ្យផលជាទុក្ខ ។ កាលភិក្ខុនោះកំណត់នូវទោសនៃវិតក្កៈទាំងនោះហើយ អកុសលវិតក្កៈដ៏លាមកទាំងឡាយណាដែលប្រកបដោយឆន្ទៈខ្លះ ប្រកបដោយទោសៈខ្លះ ប្រកបដោយមោហៈខ្លះ អកុសលវិតក្កៈទាំងនោះនឹងសាបសូន្យទៅ នឹងដល់នូវសេចក្តីវិនាសបាត់បង់ទៅពុំខាន ព្រោះលះបង់នូវអកុសលវិតក្កៈទាំងនោះចេញបានហើយ ទើបចិត្តខាងក្នុង តាំងនៅស្ងប់ស៊ប់សួន ជាចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ជាចិត្តនឹងនៅក្នុងអារម្មណ៍ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជាស្ត្រីឬបុរស កំឡុងវ័យក្រមុំ ប្រកបដោយជាតិជាអ្នកប្រដាប់តាក់តែងកាយ គប្បីនឿយណាយធុញទ្រាន់ខ្ពើមរអើមសាកសពគេ សាកសពឆ្កែ សាកសពមនុស្ស ដែលដាប់នៅត្រង់ក យ៉ាងណាមិញ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើភិក្ខុនោះ

ภิกฺขเว อนิมิตฺตา เจตោวิมุตฺติ อนิมิตฺตา อนิมิตฺตา เจตោวิมุตฺติ กุสลูปสญฺหิตา ปุญฺญูปคามินี ตถา อกุสลา วิตกฺกา อนูปสญฺหิตาปิ โนสูปสญฺหิตาปิ โนหูปสญฺหิตาปิ เตน ภิกฺขเว ภิกฺขุนา เตสํ วิตกฺกานํ อาทีนวโก อุปปริกฺขิตพฺโพ ตถาปิเม วิตกฺกา อกุสลา ตถาปิเม วิตกฺกา สาวชฺชา ตถาปิเม วิตกฺกา ทุกฺขวิปากาติ ฯ ตสฺส เตสํ วิตกฺกานं อาทีนวं อุปปริกฺขโต ยถา ตถา อกุสลา วิตกฺกา อนูปสญฺหิตาปิ โนสูปสญฺหิตาปิ โนหูปสญฺหิตาปิ เต ปหียนฺติ เต อพฺภตฺถं คจฺฉนฺติ เตสं ปหานา อชฺฌตฺเมว จิตฺตं สนฺติฏฺฐติ สนฺนิสีทติ เอโกทิ โหติ สมาธิยติ ฯ

(๒๕๙) ตสฺส เจ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน เตสं[๑] วิตกฺกานं อาทีนวं อุปปริกฺขโต อุปฺปชฺเชยฺย จาปิ อกุสลา วิตกฺกา อนูปสญฺหิตาปิ โนสูปสญฺหิตาปิ โนหูปสญฺหิตาปิ เตน ภิกฺขเว ภิกฺขุนา เตสं วิตกฺกานं อสติอมนสิกาโร อาปชฺชิตพฺโพ ตสฺส

๑ ฉ. ม. เตสมฺปิ ฯ

ចេញចាកហេតុនោះ ហើយធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវហេតុដទៃដែលប្រកបដោយ
កុសលវិតក្កៈវិញ អកុសលវិតក្កៈដ៏លាមកខាងក្នុងឯណាដែលប្រកបដោយឆន្ទៈ
ខ្លះ ប្រកបដោយទោសៈខ្លះ ប្រកបដោយមោហៈខ្លះ តែងកើតឡើងដល់
ភិក្ខុនោះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុនោះគប្បីកំណត់នូវទោសនៃវិតក្កៈទាំង
នោះថា វិតក្កៈទាំងនេះជាអកុសល វិតក្កៈទាំងនេះប្រកបដោយទោស
វិតក្កៈទាំងនេះឲ្យផលជាទុក្ខ ។ កាលភិក្ខុនោះកំណត់នូវទោសនៃវិតក្កៈ
ទាំងនោះ អកុសលវិតក្កៈដ៏លាមកខាងក្នុងឯណា ដែលប្រកបដោយ
ឆន្ទៈខ្លះ ប្រកបដោយទោសៈខ្លះ ប្រកបដោយមោហៈខ្លះ អកុសលវិតក្កៈ
ទាំងនោះនឹងសាបសូន្យទៅ នឹងដល់នូវសេចក្តីវិនាសឆាប់បង់ទៅពុំខាន
ព្រោះលះបង់នូវអកុសលវិតក្កៈទាំងនោះចេញបាន ទើបចិត្តខាងក្នុងតាំង
នៅស្ងប់ស្ងប់ស៊ប់ស្អាត ជាចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ជាចិត្តនឹងនៅក្នុង
អារម្មណ៍ ។

[๒๕๙] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើភិក្ខុនោះកំណត់នូវទោស
នៃវិតក្កៈទាំងនោះហើយ អកុសលវិតក្កៈដ៏លាមកខាងក្នុងឯណាដែល
ប្រកបដោយឆន្ទៈខ្លះ ប្រកបដោយទោសៈខ្លះ ប្រកបដោយមោហៈខ្លះ
តែងកើតឡើងដល់ភិក្ខុនោះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុនោះមិនគប្បី
រលឹក មិនគប្បីធ្វើទុកក្នុងចិត្តចំពោះវិតក្កៈទាំងនោះឡើយ កាលភិក្ខុនោះ

เตสํ วิตกฺกานํ อสติอมนสิการา อภาวา เยน จาปหา อกุสลา วิตกฺกา อุปฺปชฺชนฺติ เตสญฺจ ปหานา อชฺฌตฺตเมว จิตฺตสนฺติฏฺฐติ สนฺนิสีทติ เอโกทิ โหติ สมาธิยติ ฯ เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว ทกฺโข ภมฺมกาโร ปุริโส อาทีนวตานุปสฺสี อนเยสฺสนตาโย อสฺส เสยฺยถาปิ นิมิตฺเตฺวว ตสฺส ตสฺส วา อญฺชนสฺส วา อปเนยฺยาย เอวเมว โข ภิกฺขเว ตสฺส เจ ภิกฺขุโน เตสํ วิตกฺกานํ อาทีนวํ อุปปริกฺขโต อุปฺปชฺชนฺเต จาปหา อกุสลา วิตกฺกา อุปฺปชฺชนฺติ ฯ เป ฯ เอโกทิ โหติ สมาธิยติ ฯ

[๒๖๐] ตสฺส เจ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน เตสํ วิตกฺกานํ อสติอมนสิการา อภาวา อุปฺปชฺชนฺเต จาปหา อกุสลา วิตกฺกา อุปฺปชฺชนฺติ เตสญฺจ ปหานา อชฺฌตฺตเมว จิตฺตสนฺติฏฺฐติ

๑ ฉ. นิมิตฺเตฺวว ภ ฯ

มិនរលឹកមិនឆ្លើតក្នុងដំបូងចំពោះវិតក្កៈដ៏ទាំងនោះទេ អកុសលវិតក្កៈដ៏លាមកទាំងឡាយណាដែលប្រកបដោយឆន្ទៈខ្លះ ប្រកបដោយទោសៈខ្លះ ប្រកបដោយមោហៈខ្លះ អកុសលវិតក្កៈទាំងនោះនឹងសាបសូន្យទៅ នឹងដល់នូវសេចក្តីវិនាសបាត់បង់ទៅពុំខាន ព្រោះលះបង់នូវអកុសលវិតក្កៈទាំងនោះចេញបានហើយ ទើបចិត្តខាងក្នុងតាំងនៅស្ងួតស្ងប់ស៊ប់ស្អួន ជាចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ជាចិត្តនឹងនៅក្នុងអារម្មណ៍ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជាបុរសដែលមានចក្ខុមិនចង់ឃើញរូបទាំងឡាយដែលមកប្រាកដដល់ចក្ខុ បុរសនោះគប្បីធ្វើចក្ខុមិនគប្បីក្រឡេកមើលដោយហេតុដូច្នេះយ៉ាងណា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើភិក្ខុនោះកំណត់នូវទោសនៃវិតក្កៈទាំងនោះហើយ អកុសលវិតក្កៈដ៏លាមកទាំងឡាយដែលប្រកបដោយឆន្ទៈតែងកើតឡើង ។ បេ ។ ជាចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ជាចិត្តនឹងនៅក្នុងអារម្មណ៍ ។

(๔๖๐) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើភិក្ខុនោះមិនរលឹក មិនឆ្លើតក្នុងដំបូងចំពោះវិតក្កៈទាំងនោះទេ អកុសលវិតក្កៈដ៏លាមកទាំងឡាយដែលប្រកបដោយឆន្ទៈខ្លះ ប្រកបដោយទោសៈខ្លះ ប្រកបដោយមោហៈខ្លះ

តេន ភិក្ខវេ ភិក្ខុនោ តេសំ វិតក្កានំ វិតក្កសង្ខា-
រសណ្ឋានំ មនសិការាតព្ពំ ឥស្ស តេសំ វិតក្កានំ
វិតក្កសង្ខារសណ្ឋានំ មនសិករោតោ យេ ចាបតា
អកុសលា វិតក្កា ឆន្ទូបសញ្ហិតាបិ ទោសូបសញ្ហិតាបិ
មោហូបសញ្ហិតាបិ តេ បហីយន្តិ តេ អព្ភត្ថំ គច្ឆន្តិ
តេសំ បហានា អជ្ឈត្តមេវ ចិត្តំ សន្តិដ្ឋតិ សន្និសីទតិ
ឯកោទិភោតិ សមាធិយតិ ។ សេយ្យថាបិ ភិក្ខវេ
បុរិសោ សីឃំ គច្ឆេយ្យ ឥស្ស ឯវមស្ស ភិន្នុខោ
អហំ សីឃំ គច្ឆាមិ យន្នុខាហំ សនិកំ គច្ឆេយ្យន្តិ
សោ សនិកំ គច្ឆេយ្យ ។ ឥស្ស ឯវមស្ស ភិន្នុខោ
អហំ សនិកំ គច្ឆាមិ យន្នុខាហំ តិដ្ឋេយ្យន្តិ សោ
តិដ្ឋេយ្យ ។ ឥស្ស ឯវមស្ស ភិន្នុខោ អហំ
ចិរោ យន្នុខាហំ និសីទេយ្យន្តិ សោ និសី-
ទេយ្យ ។ ឥស្ស ឯវមស្ស ភិន្នុខោ អហំ និ-
សិន្នោ យន្នុខាហំ និបជ្ជេយ្យន្តិ សោ និបជ្ជេយ្យ

តែងកើតឡើងដល់តិក្ខុនោះ ម្នាលតិក្ខុទាំងឡាយ តិក្ខុនោះគប្បីធ្វើទុក
ក្នុងចិត្តនូវវិតក្កសង្ខារសេណ្ឌាន គឺហេតុទីតាំងនៃវិតក្កៈទាំងនោះ កាល
តិក្ខុនោះធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវវិតក្កសង្ខារសេណ្ឌាននៃវិតក្កៈទាំងនោះហើយ អកុ-
សលវិតក្កៈដ៏លាមកទាំងឡាយណា ដែលប្រកបដោយឆន្ទៈខ្លះ ប្រកប
ដោយទោសៈខ្លះ ប្រកបដោយមោហៈខ្លះ អកុសលវិតក្កៈទាំងនោះ
នឹងសាបសូន្យទៅ នឹងដល់នូវសេចក្តីវិនាសឆាប់ទៅ ព្រោះលះបង់នូវ
អកុសលវិតក្កៈនោះចេញបានហើយ ទើបចិត្តខាងក្នុងក៏តាំងនៅស្ងួតស្ងប់
សប់ស្ងួន ជាចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ជាចិត្តនឹងនៅក្នុងអារម្មណ៍ ។
ម្នាលតិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជាបុរសដើរលឿន បុរសនោះមានសេចក្តី
ត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា ហេតុអ្វីហ្ន៎កាត្មាអញដើរលឿនម៉្លេះ បើដូច្នោះមានតែ
អាត្មាអញដើរទៅសន្សឹម ។ (លុះគិតដូច្នេះហើយ) បុរសនោះក៏ដើរទៅ
សន្សឹម ។ បុរសនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា ហេតុអ្វីហ្ន៎ក៏
អាត្មាអញដើរសន្សឹម ។ ម្ល៉េះ បើដូច្នោះមានតែអាត្មាអញឈរ ហើយ
បុរសនោះក៏ឈរ ។ បុរសនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា ហេតុអ្វីហ្ន៎
កាត្មាអញឈរ បើដូច្នោះមានតែអាត្មាអញអង្គុយ ហើយបុរសនោះ
ក៏អង្គុយ ។ បុរសនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា ហេតុអ្វីហ្ន៎កាត្មា
អញអង្គុយ បើដូច្នោះមានតែអាត្មាអញដេក ហើយបុរសនោះក៏ដេក ។

ฯเปฯ สเจ ภิกฺขเว ปุริสสฺส จิตฺตานิ จิตฺตานิ
ฯเปฯ อกิตฺติสทฺโท[๑] สุขุมํ สุขุมํ ฯเปฯ
กาเยยฺย ฯเปฯ ขเว ภิกฺขเว ตสฺส เจ
ภิกฺขุโน เตสมิทิ วิตกฺกานิ วิตกฺกสงฺขารสณฺฐานิ
มนสิกาโรเต อุปฺปชฺเชยฺย อายตกา อกุสลา
วิตกฺกา ฉนฺทูปสญฺหิตาปิ ฯ เป ฯ ฌโคนิโคตา
สมาธิยติ ฯ

(๒๖๑) ตสฺส เจ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน เตสมิทิ
วิตกฺกานิ วิตกฺกสงฺขารสณฺฐานิ มนสิกาโรเต อุปฺปชฺ-
เชยฺย อายตกา อกุสลา วิตกฺกา ฉนฺทูปสญฺหิตาปิ
โนสูปสญฺหิตาปิ โมหูปสญฺหิตาปิ เตสง ภิกฺขเว
ภิกฺขุนา อาเทกิ ฉนฺทมาชาย ชิกฺขาย ตาลุ อาทาตุ
เจตสา จิตฺตง อภินิกฺขิปิตพฺพ อภินิปฺปีเฬตพฺพ อภิ-
สนฺตาเปตพฺพ ตสฺส เจ ภิกฺขเว ฉนฺทมาชาย ชิกฺขาย
ตาลุ อาทาตุ เจตสา จิตฺตง อภินิกฺขิปิตฺวา
อภินิปฺปีเฬยฺยเต อภิสนฺตาปยเต เย อายตกา
อกุสลา วิตกฺกา ฉนฺทูปสญฺหิตาปิ โนสูปสญฺหิตาปิ

๑ ฉ. อภิสงฺขาเรฺจว ฯ

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុរសនោះលះបង់ឥរិយាបថដ៏គ្រោតគ្រោតៗ យ៉ាងនេះហើយ គប្បីសម្រេបឥរិយាបថដ៏ល្អិតសុខុមវិញ សេចក្តីនេះយ៉ាងណាមិញ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើភិក្ខុនោះធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវវិតក្កសង្ខារ-សណ្ឋាននៃវិតក្ក:ទាំងនោះហើយ អកុសលវិតក្ក: ដ៏លាមកទាំងឡាយ ប្រកបដោយឆន្ទៈខ្លះ តែងកើតឡើងដល់ភិក្ខុនោះ ។ បេ ។ ជាចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ជាចិត្តនឹងនៅក្នុងអារម្មណ៍ សេចក្តីនេះដូច្នោះឯង ។

(៤៦១) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើភិក្ខុនោះធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវវិតក្កសង្ខារសណ្ឋាននៃវិតក្ក:ទាំងនោះហើយ អកុសលវិតក្ក:ដ៏លាមកទាំងឡាយ ដែលប្រកបដោយឆន្ទៈខ្លះ ប្រកបដោយទោស:ខ្លះ ប្រកបដោយមោហ:ខ្លះ នៅតែកើតឡើងទៀត ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុនោះត្រូវសង្កត់ធ្មេញខាងលើនឹងធ្មេញខាងក្រោម យកអណ្តាតទល់ពិតាន សង្កត់សង្កិន គាប កំជៅនូវអកុសលចិត្តដោយកុសលចិត្ត កាលភិក្ខុនោះកំពុងសង្កត់ធ្មេញខាងលើនឹងធ្មេញខាងក្រោម យកអណ្តាតទល់ពិតាន សង្កត់សង្កិន គាប កំជៅនូវអកុសលចិត្តដោយកុសលចិត្ត អកុសលវិតក្ក:ដ៏លាមកទាំងឡាយណា ដែលប្រកបដោយឆន្ទៈខ្លះ ប្រកបដោយទោស:ខ្លះ

មោឃបុរិសស្មិំ តាហំ ភគវា បហាយ ឯតេ អភូតំ តុច្ឆំ
តេសំ បហានា អរណវិហារេ ចិត្តំ សន្និដ្ឋតិ សន្និសីទតិ
ឯកោទិ ភោតិ សមាធិយតិ ។ សេយ្យថាបិ ភិក្ខវេ
ពលវា បុរិសោ ទុព្ពលតរំ បុរិសំ សីសេ វា គលេ វា
ខន្ធេ វា គហេត្វា[1] អភិនិគ្គណ្ហេយ្យ អភិនិប្បីឡេយ្យ
អភិសន្ថម្ភេយ្យ ឯវមេវ ខោ ភិក្ខវេ តស្ស ចេ
ភិក្ខុនោ តេសំ វិតក្កានំ វិតក្កសង្ខារសល្លក្ខណំ
មនសិការោ ឧប្បជ្ជេយ្យ បាបកា អកុសលា
វិតក្កា ឆន្ទូបសញ្ហិតាបិ ទោសូបសញ្ហិតាបិ មោហូ-
បសញ្ហិតាបិ តេន ភិក្ខវេ ភិក្ខុនា ឥន្ទ្រិយេ ឥន្ទ្រិយ-
ជាយេ ដិដ្ឋយ តាលុំ អាហច្ច ចេតសា ចិត្តំ អភិ-
និគ្គណ្ហិតព្ពំ អភិនិប្បីឡេតព្ពំ អភិសន្ថម្ភេតព្ពំ តស្ស
ឥន្ទ្រិយេ ឥន្ទ្រិយជាយ ដិដ្ឋយ តាលុំ អាហច្ច ចេតសា
ចិត្តំ អភិនិគ្គណ្ហតោ អភិនិប្បីឡយតោ អភិសន្ថ-
ភយតោ យេ បាបកា អកុសលា វិតក្កា

---

១ ឧ. សីសេ វា គហេត្វា ខន្ធេ វា គហេត្វាតិ ឥមេ បាឋា បញ្ញាយន្តិ ។

ប្រកបដោយមោហៈខ្លះ អកុសលវិតក្កៈទាំងនោះកំសាបសូន្យទៅ ដល់នូវសេចក្តីវិនាសហុតបង់ទៅពុំមាន ព្រោះលះបង់នូវអកុសលវិតក្កៈទាំងនោះបានហើយ ទើបចិត្តខាងក្នុងក៏តាំងនៅស្ងួតស្ងប់ស៊ប់ស្អួន មានអារម្មណ៍តែមួយ ឧទ្ទានៅក្នុងអារម្មណ៍ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជាបុរសដែលមានគម្ងាំង ចាប់បុរសដែលមានគម្ងាំងថយដាច ត្រង់ក្បាលក្តី ត្រង់កក្តី ត្រង់ខ្នងក្តី ហើយសង្កត់សង្កិនគាបកំដៅយ៉ាំងណាមិញ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើភិក្ខុនោះធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវវិតក្កសង្ខារសណ្ឋាននៃវិតក្កៈទាំងឡាយហើយ អកុសលវិតក្កៈដ៏លាមកទាំងឡាយដែលប្រកបដោយឆន្ទៈខ្លះ ប្រកបដោយទោសៈខ្លះ ប្រកបដោយមោហៈខ្លះ ទៅតែកើតឡើងទៀត ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុនោះត្រូវសង្កត់ធ្មេញខាងលើនឹងធ្មេញខាងក្រោម យកអណ្តាតទល់ពិតានសង្កត់សង្កិន គាបកំដៅនូវអកុសលចិត្តដោយកុសលចិត្ត កាលភិក្ខុនោះកំពុងសង្កត់ធ្មេញខាងលើនឹងធ្មេញខាងក្រោម យកអណ្តាតទល់ពិតាន សង្កត់ គាបកំដៅនូវអកុសលចិត្តដោយកុសលចិត្តហើយ អកុសលវិតក្កៈដ៏លាមកទាំងឡាយណា

ชนฺตุปสญฺเจตาปิ เนวสญฺเจตาปิ นาสญฺเจตาปิ
เต ปหีเยถ เต อภพฺพา ตฺถาย เตสํ ปหานา
อฏฺงฺคิโก มคฺโค วฑฺฒติ สีลกฺขนฺโธ สมาธิกฺขนฺโธ
ปญฺากฺขนฺโธ ฯ

(๒๖๒) ยโต โข[1] ภิกฺขเว ภิกฺขุโน อิมสฺมึ
ธมฺมวินเย อปฺปมตฺตสฺส วิหรโต อวิชฺชา ปหียติ
วิชฺชา อุปฺปชฺชติ ตสฺส อวิชฺชาวิราคา วิชฺโชปาทา
ชนฺตุปสญฺเจตาปิ เนวสญฺเจตาปิ นาสญฺเจตาปิ
เต ปหีเยถ เต อภพฺพา ตฺถาย เตสํ ปหานา
อฏฺงฺคิโก มคฺโค วฑฺฒติ สีลกฺขนฺโธ สมาธิกฺขนฺโธ
ปญฺากฺขนฺโธ ฯ เตสํ วิตกฺกานํ อาทีนวํ อุปปริกฺขโต ยโต ภิกฺขุ
อกุสลา วิตกฺกา ชนฺตุปสญฺเจตาปิ เนวสญฺ-
สญฺเจตาปิ นาสญฺเจตาปิ เต ปหีเยถ

๑ ฉ. อยํ ปาโฐ นตฺถิ ฯ

ដែលប្រកបដោយឆន្ទៈខ្លះ ប្រកបដោយវោសៈខ្លះ ប្រកបដោយមោហៈខ្លះ អកុសលវិតក្កៈទាំងនោះ ក៏សាបសូន្យទៅ ដល់នូវសេចក្តីវិនាស ជាតិបង់ទៅពុំខាន ព្រោះលះបង់នូវអកុសលវិតក្កៈទាំងនោះចេញបាន ទើបចិត្តខាងក្នុងក៏តាំងនៅស្ងួតស្ងប់ស៊ប់ស្ងួន មានអារម្មណ៍តែមួយ នឹងនៅក្នុងអារម្មណ៍ ។

(๒๖๒) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលណាបើភិក្ខុអាស្រ័យហេតុណា ធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវហេតុណាហើយ អកុសលវិតក្កៈដ៏លាមកទាំងឡាយដែលប្រកបដោយឆន្ទៈខ្លះ ប្រកបដោយវោសៈខ្លះ ប្រកបដោយមោហៈខ្លះ រមែងកើតឡើង ភិក្ខុនោះចេញចាកហេតុនោះហើយធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវហេតុដទៃដែលប្រកបដោយកុសលវិញ អកុសលវិតក្កៈដ៏លាមកទាំងឡាយណាដែលប្រកបដោយឆន្ទៈខ្លះ ប្រកបដោយវោសៈខ្លះ ប្រកបដោយមោហៈខ្លះ អកុសលវិតក្កៈទាំងនោះក៏សាបសូន្យទៅ ដល់នូវសេចក្តីវិនាសជាតិបង់ទៅពុំខាន ព្រោះលះបង់នូវអកុសលវិតក្កៈទាំងនោះចេញបាន ទើបចិត្តខាងក្នុងក៏តាំងនៅស្ងួតស្ងប់ស៊ប់ស្ងួន មានអារម្មណ៍តែមួយ នឹងនៅក្នុងអារម្មណ៍ ។ កាលភិក្ខុកំណត់នូវវោសនៃវិតក្កៈទាំងនោះហើយ អកុសលវិតក្កៈដ៏លាមកទាំងឡាយណាដែលប្រកបដោយឆន្ទៈខ្លះ ប្រកបដោយវោសៈខ្លះ ប្រកបដោយមោហៈខ្លះ អកុសលវិតក្កៈទាំងនោះ ក៏សាបសូន្យទៅ

តេ អព្ភត្តំ គច្ឆន្តិ តេសំ បហានា អជ្ឈត្តមេវ ចិត្តំ សន្ឋីទតិ សន្និសីទតិ ឯកោទិភោតិ សមាធិយតិ ។ តេសំ វិតក្កានំ អសតិអមនសិការា អាបជ្ជតោ យេ ចាបកា អកុសលា វិតក្កា ឆន្ទូបសញ្ហិតាបិ នោ-ស្ងូបសញ្ហិតាបិ មោហូបសញ្ហិតាបិ តេ បហីយន្តិ តេ អព្ភត្តំ គច្ឆន្តិ តេសំ បហានា អជ្ឈត្តមេវ ចិត្តំ សន្ឋីទតិ សន្និសីទតិ ឯកោទិភោតិ សមា-ធិយតិ ។ តេសំ វិតក្កានំ វិតក្កសង្ខារសណ្ឋានំ មនសិករោតោ យេ ចាបកា អកុសលា វិតក្កា ឆន្ទូបសញ្ហិតាបិ នោស្ងូបសញ្ហិតាបិ មោហូបសញ្ហិ-តាបិ តេ បហីយន្តិ តេ អព្ភត្តំ គច្ឆន្តិ តេសំ បហានា អជ្ឈត្តមេវ ចិត្តំ សន្ឋីទតិ សន្និសីទតិ ឯកោទិភោតិ សមាធិយតិ ។ ឧន្តេតិ ឧទ្ធមាយេ

ដល់នូវសេចក្តីវិនាសឫតត់បង់ទៅពុំខាន ព្រោះលះបង់នូវអកុសលវិតក្កៈ
ទាំងនោះចេញបាន ទើបចិត្តខាងក្នុងក៏តាំងនៅស្ងួតស្ងប់ស៊ប់ស្អួន មាន
អារម្មណ៍តែមួយ ធំឡើងក្នុងអារម្មណ៍ ។ កាលកិក្ខុមិនបាននឹកនា
មិនបានយកចិត្តទុកដាក់ចំពោះវិតក្កៈទាំងនោះហើយ អកុសលវិតក្កៈដ៏លា-
មកទាំងឡាយណា ដែលប្រកបដោយធន្លៈខ្លះ ប្រកបដោយទោសៈខ្លះ
ប្រកបដោយមោហៈខ្លះ អកុសលវិតក្កៈទាំងនោះក៏សាបសូន្យទៅ ដល់នូវ
សេចក្តីវិនាសឫតត់បង់ទៅពុំខាន ព្រោះលះបង់អកុសលវិតក្កៈទាំងនោះ
ចេញបានហើយ ទើបចិត្តខាងក្នុងក៏តាំងនៅស្ងួតស្ងប់ស៊ប់ស្អួន មានអា-
រម្មណ៍តែមួយ ធំឡើងក្នុងអារម្មណ៍ ។ កាលកិក្ខុឆ្លើតទុកក្នុងចិត្តនូវវិតក្ក-
សង្ខារសណ្ឋានដៃវិតក្កៈទាំងនោះហើយ អកុសលវិតក្កៈទាំងឡាយណា
ដែលប្រកបដោយធន្លៈខ្លះ ប្រកបដោយទោសៈខ្លះ ប្រកបដោយមោហៈខ្លះ
អកុសលវិតក្កៈទាំងនោះក៏សាបសូន្យទៅ ដល់នូវសេចក្តីវិនាសឫតត់បង់ទៅ
ពុំខាន ព្រោះលះបង់នូវអកុសលវិតក្កៈទាំងនោះចេញបានហើយ ទើបចិត្ត
ខាងក្នុងក៏តាំងនៅស្ងួតស្ងប់ស៊ប់ស្អួន មានអារម្មណ៍តែមួយ ធំឡើងក្នុង
អារម្មណ៍ ។ (កាលកិក្ខុនោះ) កំពុងសង្កត់ធ្មេញខាងលើធំធ្មេញខាង

ជិញ្ញយ តាលុំ អាមាឮ ខេតសា ចិត្តំ អភិនិក្ខណ្ណោ
អភិនិប្បន្នយោ អភិសន្តាបយោ យេ ចាបកា
អកុសលា ធម្មា ឧទ្ធច្ចសញ្ញោតាបិ ឧទ្ធច្ចសញ្ញោតា-
បិ មោហូបសញ្ញោតាបិ តេ បហីយន្តិ តេ អត្ថង្គំ គច្ឆន្តិ
តេសំ បហានា អជ្ឈត្តមេវ ចិត្តំ សន្តិដ្ឋតិ សន្និសីទតិ
ឯកោទិភោតិ សមាធិយតិ ។ អយំ ភិក្ខវេ
ភិក្ខុ វសី ហោតិ ឆព្ភិបរិយាយបថេសុ យំ ឆឡភិំ អា-
ភោគិសុតិ តំ ឆឡភិំ ឆឡភិសុតិ យំ ឆឡភិំ ជា-
ភោគិសុតិ ន តំ ឆឡភិំ ឆឡភិសុតិ អច្ចន្តំ តណ្ហំ
ឆឡភិយា[1] សញ្ញោជនំ សម្មា មានាភិសមយា អន្តមកា-
សំ ទុក្ខស្សតិ ។ ឥទមវោច ភគវា អត្តមនា តេ
ភិក្ខូ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទុន្តិ ។

តែកុសណ្ឋានសុត្តំ ទសមំ និដ្ឋិតំ ។

សីហនាទវគ្គោ ទុតិយោ ។

---

១ ឧ. ឆឡភិយា ។

ក្រោម អណ្តាតទល់ពិតាន សង្កិន គាប កំដៅនូវអកុសលចិត្តដោយ
កុសលចិត្តហើយ អកុសលវិតក្កៈដ៏លាមកខាំងឡាយណា ដែលប្រកប
ដោយឆន្ទៈខ្លះ ប្រកបដោយទោសៈខ្លះ ប្រកបដោយមោហៈខ្លះ អកុសល
វិតក្កៈខាំងនោះក៏សាបសូន្យទៅ ដល់នូវសេចក្តីវិនាសឋិតនៅមិនបាន
ព្រោះលះបង់អកុសលវិតក្កៈខាំងនោះចេញបានហើយ ទើបចិត្តខាងក្នុងក៏
តាំងទៅស្មើតស្មប់ស៊ប់ស្អាត មានអារម្មណ៍តែមួយ នឹងទៅក្នុងអារម្មណ៍ ។
ម្នាលភិក្ខុខាំងឡាយ ភិក្ខុនេះ តថាគតហៅថាជាអ្នកស្ទាត់ក្នុងគន្ថធម៌នៃវិតក្ក-
បរិយាយខាំងឡាយ ភិក្ខុនោះ (បើ) ប្រាថ្នានូវវិតក្កៈណា នឹងត្រិះរិះ
នូវវិតក្កៈនោះ (បើ) មិនប្រាថ្នានូវវិតក្កៈណា នឹងមិនត្រិះរិះនូវវិតក្កៈនោះ
ហើយផ្តាច់បង់នូវតណ្ហា លះបង់នូវសំយោជនធម៌ ធ្វើនូវព្រះនិព្វានជាទី
បំផុតនៃទុក្ខ ព្រោះបានត្រាស់ដឹងដោយចិត្តដ៏ប្រពៃ ។ លុះព្រះមាន
ព្រះភាគបានត្រាស់ព្រះសូត្រនេះចប់ហើយ ភិក្ខុខាំងនោះក៏មានសេចក្តី
ពេញចិត្ត ត្រេកអរចំពោះភាសិតរបស់ព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ វិតក្កសណ្ឋានសូត្រ ទី ១០ ។

ចប់ សីហនាទវគ្គ ទី ២ ។

តតិយំ

ឯវមេតំ មយា សុតំ ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ
វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ តត្រ ខោ
ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ ភិក្ខវោតិ ភទន្តេតិ តេ
ភិក្ខូ ភគវតោ បច្চស្សោសុំ ភគវា ឯតទវោច
ទេសេស្សាមិ វោ ភិក្ខវេ ធម្មបរិយាយំ តំ សុណាថ
សាធុកំ មនសិករោថ ភាសិស្សាមីតិ ។

បុគ្គលបិណ្ឌិបញ្ហាវិស្សជ្ជនានៃសីលក្ខន្ធវគ្គនោះឯង

ចូឡសីលក្ខន្ធសូត្រ ទី ១ មហាសីលក្ខន្ធសូត្រ ទី ២

មហាទុក្ខក្ខន្ធសូត្រ ទី ៣ ចូឡទុក្ខក្ខន្ធសូត្រ ទី ៤

អនុមានសូត្រ ទី ៥ ចេតោខីលសូត្រ ទី ៦

វនបត្ថសូត្រ ទី ៧ មធុបិណ្ឌិកសូត្រ ទី ៨

ទ្វេធាវិតក្កសូត្រ ទី ៩ វិតក្កសណ្ឋានសូត្រ ទី ១០

ព្រមទាំងកថា ដែលនិយាយ ពីហេតុ ៥ ប្រការ

ចប់ សីលក្ខន្ធវគ្គទី ២ តែប៉ុណ្ណោះ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស

មូលបណ្ណាសកំ

បឋមោ ភាគោ

មូលបរិយាយវគ្គោ

បឋមំ មូលបរិយាយសុត្តំ

	អង្កេ
មូលបរិយាយវគ្គស្ស មូលបរិយាយសុត្តេ បឋមនយភូមិបរិច្ឆេទោ	៣
ទុតិយនយភូមិបរិច្ឆេទោ	១១
តតិយនយភូមិបរិច្ឆេទោ	១៣
បញ្ចមនយភូមិបរិច្ឆេទោ	១៥
ឆដ្ឋនយភូមិបរិច្ឆេទោ	១៧
អដ្ឋមនយភូមិបរិច្ឆេទោ	១៩

ទុតិយំ សព្ពាសវសំវរសុត្តំ

មូលបរិយាយវគ្គស្ស សព្ពាសវសំវរសុត្តេ ទស្សនបហាតព្ពាសវា	២៣
សេវនាបហាតព្ពាសវា	៣១
អធិវាសនាបហាតព្ពាសវា	៣៣
វិនោទនាបហាតព្ពាសវា	៣៥
ទស្សនាទិបហីនាសវា	៣៧

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ

មូលបណ្ណាសក

ភាគទី ១

មូលបរិយាយវគ្គ

មូលបរិយាយសូត្រ ទី ១

			លេខទំព័រ
មូលបរិយាយវគ្គ	មូលបរិយាយសូត្រ	នយភូមិបរិច្ឆេទទី ១	៣
		នយភូមិបរិច្ឆេទទី ២	១១
		នយភូមិបរិច្ឆេទទី ៣	១៣
		នយភូមិបរិច្ឆេទទី ៥	១៥
		នយភូមិបរិច្ឆេទទី ៦	១៧
		នយភូមិបរិច្ឆេទទី ៨	១៩

សព្វាសវសំវរសូត្រ ទី ២

មូលបរិយាយវគ្គ	សព្វាសវសំវរសូត្រ	អាសវៈដែលត្រូវលះដោយការយើញ	២៣
		អាសវៈដែលត្រូវលះដោយការសេព .	៣១
		អាសវៈដែលត្រូវលះដោយការអត់ធន់ .	៣៣
		អាសវៈដែលត្រូវលះដោយការបន្ទោបង់	៣៥
		អាសវៈដែលបានលះហើយដោយការយើញជាដើម	៣៧

តតិយំ ធម្មាយាគសុត្តំ

មូលបរិយាយវគ្គស្ស ធម្មាយាគសុត្តេ តថាគតបិណ្ឌបាតកថា	៤១
ធម្មាយាគកថា . . .	៤៣
វិវេកានុសិក្ខាកថា . .	៤៥
វិវេកានុសិក្ខាកថា . .	៤៧
មជ្ឈិមា បដិបទា . .	៤៩

ចតុត្ថំ កាយគតាសុត្តំ

មូលបរិយាយវគ្គស្ស កាយគតាសុត្តេ បន្ធសេនាសនកថា . .	៥៣
សោឡសសេនាសន-	
បរិយាយា.	៥៥
កាយគតាសតិកថា	៦៧
អសម្មោហធម្មតា . . .	៦៩
បុព្វេនិវាសានុស្សតិញាណ-	
កថា	៧១
ចុតូបបាតញាណកថា	៧៣
អាសវក្ខយញាណកថា	៧៥
ឆឡាណុស្សាណិទ្ធាស-	
កត្តុទេសនា. . . .	៧៧

ធម្មទាយាទសូត្រ ទី ៣

លេខទំព័រ

មូលបរិយាយវគ្គ ធម្មទាយាទសូត្រ ពោលអំពីបច្ច័យជាគរបស់ព្រះតថាគត . . ៤១

ពោលអំពីការយកធម៌ជាមត៌ក ៤៣

ពោលអំពីការមិនហាត់ធ្វើឲ្យរំលែក ៤៥

ពោលអំពីការហាត់ធ្វើឲ្យរំលែក ៤៧

មជ្ឈិមាបដិបទា ៤៩

ភយភេរវសូត្រ ទី ៤

មូលបរិយាយវគ្គ ភយភេរវសូត្រ ពោលអំពីសេនាសនៈធំស្ងាត់ ៥៣

សេនាសនបរិយាយ ១៦ . . . . . ៥៥

ពោលអំពីភ័យនឹងសេចក្តីស្បើប. ៦៧

ភាវៈនៃសត្វមានសេចក្តីមិនរង្វែងជាធម្មតា . . ៦៩

ពោលអំពីបុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ ៧១

ពោលអំពីចុតូបបាតញ្ញាណ ៧៣

ពោលអំពីអាសវក្ខយញ្ញាណ. ៧៥

ការសំដែងខ្លួនជាឧបាសកជាណុស្សោណិព្រាហ្មណ៍ ៧៧

បញ្ចមំ អនង្គណាសុត្តំ

	អង្គ
មូលបរិយាយវគ្គស្ស អនង្គណសុត្តេ បត្តាភេ បុគ្គលា	៧៩
អង្គណំ អង្គណដ្ឋិ វចនំ	៨៥
បតុត្តង្គណំ	៨៧
សត្តមអដ្ឋមង្គណំ	៨៩
ទសមង្គណំ	៩១
ឯកាទសមង្គណំ	៩៣
តេរសមង្គណំ	៩៥
ឥច្ចាវចកុសលតា . . .	៩៧
តិបុក្ខូបមា	៩៩
ទហរយុវោបមា	១០៣

ឆដ្ឋំ អាកង្ខេយ្យសុត្តំ

មូលបរិយាយវគ្គស្ស អាកង្ខេយ្យសុត្តេ បញ្ចមាទិកា អាកង្ខា . .	១០៧
ឯកាទសមពារសមា អាកង្ខា	១០៩
បណ្ណរសមា អាកង្ខា. . .	១១១
សោឡសមា អាកង្ខា . .	១១៣

អនង្គណសូត្រ ទី ៥

លេខទំព័រ

មូលបរិយាយវគ្គ អនង្គណសូត្រ បុគ្គល ៤ ពួក ៣៩

ពាក្យដែលហៅថាអង្គណៈអង្គណៈ ៨៥

អង្គណៈ ទី ៤ . . . . . ៨៧

អង្គណៈ ទី ៧–៨ . . . . . ៨៩

អង្គណៈ ទី ១០ . . . . . ៩១

អង្គណៈ ទី ១១ . . . . . ៩៣

អង្គណៈ ទី ១៣ . . . . . ៩៥

ការៈនៃអកុសលត្រូវសង្កត់ចិត្តដោយអំណាចនៃ

សេចក្តីជ្រាជ្ញា ៩៧

សេចក្តីប្រៀបធៀបដោយដាងចាំង ៩៨

សេចក្តីប្រៀបធៀបដោយមនុស្សក់ខ្លោះឬដំទង់ ១០៣

អាកង្ខេយ្យសូត្រ ទី ៦

មូលបរិយាយវគ្គ អាកង្ខេយ្យសូត្រ សេចក្តីជ្រាជ្ញាដាធំរបៈ ៥ ដាដើម ១០៧

សេចក្តីជ្រាជ្ញាដាធំរបៈ ១១ និង ១២ . . . . ១០៩

សេចក្តីជ្រាជ្ញាដាធំរបៈ ១៥ . . . . . ១១១

សេចក្តីជ្រាជ្ញាដាធំរបៈ ១៦ . . . . . ១១៣

បឋមំ រត្តនបមសុត្តំ

	អង្គ
មូលបរិយាយវគ្គស្ស រតនបមសុត្តេ សោឡស ចបក្កិលេសា . .	១១៧
រតនត្តយេ អវេច្ចប្បសាទោ .	១២១
រតនត្តយេ បសាទផលំ . . .	១២៣
អប្បមញ្ញាភាវនាកថា	១២៥
ភគវតោ ភាសិតគាថា . . .	១២៧
សុន្ទរិកោ អរហត្តប្បត្តោ . .	១២៩

ទុតិយំ សល្លេខសុត្តំ

មូលបរិយាយវគ្គស្ស សល្លេខសុត្តេ ចតុព្ពិធំ រូបជ្ឈានំ.	១៣១
ចតុព្ពិធំ អរូបជ្ឈានំ	១៣៤
សល្លេខបរិយាយោ	១៣៥
បរិក្កមនបរិយាយោ	១៤១
ចបរិតាវបរិយាយោ.	១៤៥
បរិនិព្ពានបរិយាយោ	១៤៧
សុត្តាវសានគាថា	១៥១

វត្ថុបមសូត្រ ទី ៧

លេខទំព័រ

មូលបរិយាយវត្ថុ វត្ថុបមសូត្រ ឧបក្កិលេស ១៦ . . . . . ១១៧

សេចក្តីជ្រះថ្លាមិនញាប់ញ័រក្នុងព្រះរត្នត្រ័យ . . ១២១

ផលនៃសេចក្តីជ្រះថ្លាក្នុងព្រះរត្នត្រ័យ. . . . ១២៣

ពោលអំពីអប្បមញ្ញាភាវនា ១២៥

គាថាដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែង . . ១២៧

សុន្ទរិកភិក្ខុបានសំរេចព្រះអរហត្ត ១២៩

សល្លេខសូត្រ ទី ៨

មូលបរិយាយវត្ថុ សល្លេខសូត្រ រូបដ្ឋាន ៤ យ៉ាង ១៣១

អរូបដ្ឋាន ៤ យ៉ាង ១៣៣

ហេតុនៃសេចក្តីផ្សុះផង់ ១៣៥

ហេតុនៃការចៀសវាង ១៤១

ហេតុនៃការញុំាងខ្លួនឲ្យបានខ្ពស់ ១៤៥

ហេតុនៃសេចក្តីរំលត់ ១៤៧

គាថាជាទីបំផុតនៃសូត្រ. ១៥១

ឧបរិ សម្មាទិដ្ឋិសុត្តំ

	អង្គ
មូលបរិយាយវគ្គស្ស សម្មាទិដ្ឋិសុត្តំ កុសលាកុសលកថា.....	១៥៣
កិកូនំ បញ្ហាបុច្ឆា.....	១៥៥
អាហារវគ្គោ.....	១៥៧
សច្ចវគ្គោ.....	១៥៩
ជរាមរណវគ្គោ.....	១៦១
ជាតិវគ្គោ.....	១៦៣
ភវវគ្គោ.....	១៦៥
ឧបាទានវគ្គោ.....	១៦៧
វេទនាវគ្គោ.....	១៦៩
ផស្សវគ្គោ.....	១៧១
សឡាយតនវគ្គោ.....	១៧៣
នាមរូបវគ្គោ.....	១៧៥
សង្ខារវគ្គោ.....	១៧៧
អវិជ្ជាវគ្គោ.....	១៧៩

សម្មាទិដ្ឋិសូត្រ ទី ៩

លេខទំព័រ

អូសបរិយាយផ្តួ សម្មាទិដ្ឋិសូត្រ ពោលអំពីកុសលនឹងអកុសល ១៥៣

ការសួរប្រស្នានៃភិក្ខុទាំងឡាយ ១៥៥

អហិរាភិរៈ ១៥៧

សច្ចភិរៈ ១៥៩

ជីវមរណៈភិរៈ ១៦១

ជាតិភិរៈ ១៦៣

ភវភិរៈ ១៦៥

ឧបាទានភិរៈ ១៦៧

វេទនាភិរៈ ១៦៩

ផស្សភិរៈ ១៧១

សឡាយតនភិរៈ ១៧៣

នាមរូបភិរៈ ១៧៥

សង្ខារភិរៈ ១៧៧

អវិជ្ជាភិរៈ ១៧៩

អង្គុ

មូលបរិយាយវគ្គស្ស សមាធិដ្ឋសុត្តេ អាសវារហោ ១៨១

និគមវចនំ. ១៨៣

ឧសមំ សតិបដ្ឋានសុត្តំ

មូលបរិយាយវគ្គស្ស សតិបដ្ឋានសុត្តេ នវសីវថិកាបព្វំ. ១៨៥

អានាបានបព្វំ ១៨៧

ឥរិយាបថបព្វំ ១៨៨

បដិកូលបព្វំ ១៩១

ធាតុបព្វំ ១៩៣

នវសីវថិកាបព្វំ. ១៩៥

វេទនានុបស្សនាសតិ-

បដ្ឋានំ ១៩៩

ចិត្តានុបស្សនាសតិ-

បដ្ឋានំ ២០១

នីវរណបព្វំ ២០៣

ខន្ធបព្វំ ២០៩

អាយតនបព្វំ ២១៣

ពោជ្ឈង្គបព្វំ ២១៥

លេខទំព័រ

មូលបរិយាយវគ្គ សម្មាទិដ្ឋិសូត្រ អាសវោរ: ១៨១

ពាក្យដាន់តម ១៨៣

សតិប្បដ្ឋានសូត្រ ទី ១០

មូលបរិយាយវគ្គ សតិប្បដ្ឋានសូត្រ នវសីវថិកាបព្វ: ១៨៥

អានាបានបព្វ: ១៨៧

ឥរិយាបថបព្វ: ១៩៩

បដិកូលបព្វ: ១៩១

ធាតុបព្វ: ១៩៣

នវសីវថិកាបព្វ: ១៩៥

វេទានានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋាន ១៩៩

ចិត្តានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋាន ២០១

នីវរណបព្វ: ២០៣

ខន្ធបព្វ: ២០៩

អាយតនបព្វ: ២១៣

ពោជ្ឈង្គបព្វ: ២១៥

អង្គុ

មូលបរិយាយវគ្គស្ស សតិប្បដ្ឋានសុត្តេ សច្ចបព្ភំ. ២១៩

ទុក្ខំ អរិយសច្ចំ. ២៦១

ទុក្ខសមុទយោ អរិយសច្ចំ ២៦៥

ទុក្ខនិរោធោ អរិយសច្ចំ ២៦៩

ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា-
អរិយសច្ចំ. ២៧៣

ចតុស្សតិប្បដ្ឋានភាវនានិ-
សំសោ. ១៣៧

និគមវចនំ ២៣៩

សីហនាទវគ្គោ

បឋមំ ចូឡសីហនាទសុត្តំ

សីហនាទវគ្គស្ស ចូឡសីហនាទសុត្តេ ចតុព្ពិធោ សមណោ . . ២៤៣

និដ្ឋា. ២៤៥

ទ្វេ ទិដ្ឋិយោ ២៤៩

ចត្តារិ ឧបាទានានិ . . ២៥១

តណ្ហានិទានាទិកថា . . . ២៥៥

កតិវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទនំ ២៥៧

លេខទំព័រ

មូលបរិយោសានវគ្គ សតិប្បដ្ឋានសូត្រ សច្ចបព្វៈ ២១៩

ទុក្ខអរិយសច្ច ២២១

ទុក្ខសមុទយអរិយសច្ច. ២២៥

ទុក្ខនិរោធអរិយសច្ច ២២៩

ទុក្ខនិរោធគាមិនីបដិបទាអរិយសច្ច . . . ២៣៣

អានិសង្សនៃការចំរើនសតិប្បដ្ឋានទាំង ៤ . ២៣៧

ពាក្យជាទីគម. ២៣៩

សីហនាទវគ្គ

ចូឡសីហនាទសូត្រ ទី ១

សីហនាទវគ្គ ចូឡសីហនាទសូត្រ សមណៈមាន ៤ យ៉ាង ២៤៣

ទីបំផុតនៃសេចក្តីត្រិះរិះ ២៤៥

ទិដ្ឋិ ២ ប្រការ ២៤៩

ឧបាទាន ៤ យ៉ាង. ២៥១

ពោលអំពីឧបាទានមានតណ្ហាជាហេតុជាដើម ២៥៥

ការត្រែកអរចំពោះការសិតរបស់ព្រះមានព្រះ-

ភាគ ២៥៧

ទុតិយំ មហាសីហនាទសុត្តំ

	ទំព័រ
សីហនាទវគ្គស្ស មហាសីហនាទសុត្តេ សារីបុត្តវេសារជ្ជបរិសនំ	២៥៩
ឥទ្ធិវិធិកថា	២៦១
ទស តថាគតពលានិ. .	២៦៣
ចត្តារិ វេសារជ្ជានិ. . .	២៧១
អដ្ឋ បរិសា	២៧៥
ចតស្សោ យោនិសោ. .	២៧៧
បញ្ច គតិយោ	២៧៩
ឆសុ បឋមំ ឧបម្មំ . .	២៨១
ឆសុ ទុតិយំ ឧបម្មំ . .	២៨៣
ឆសុ ចតុត្ថំ ឧបម្មំ . .	២៨៥
ឆសុ បញ្ចមំ ឧបម្មំ . .	២៨៧
ឆសុ ឆដ្ឋំ ឧបម្មំ . . .	២៨៩
ចតុវង្គិកំ ព្រហ្មចរិយំ . .	២៩១
ទុក្ករកិរិយាបកោសោ . .	២៩៧
កេសញ្ចិ វាទទិដ្ឋិ. . . .	២៩៩

មហាសីហនាទសូត្រ ទី ៨

		លេខទំព័រ
សីហនាទវគ្គ មហាសីហនាទសូត្រ	ការចូលទៅស្រុកវេសាលីនៃព្រះសារីបុត្រ .	២៥៩
	ពោលអំពីឥទ្ធិវិធិ	២៦១
	តថាគតពលញ្ញាណ ១០ ប្រការ . . .	២៦៣
	វេសារជ្ជញ្ញាណ ៤ យ៉ាង . . .	២៧១
	បរិសទ្យ ៨ ពួក	២៧៥
	កំណេីត ៤ យ៉ាង	២៧៧
	គតិ ៥ យ៉ាង	២៧៩
	បណ្តាឧបមាទាំង៦ពោលអំពីសេចក្តីឧបមា–	
	ទី ១	២៨១
	បណ្តាឧបមាទាំង៦ពោលអំពីសេចក្តីឧបមា–	
	ទី ២	២៨៣
	បណ្តាឧបមាទាំង៦ពោលអំពីសេចក្តីឧបមា–	
	ទី ៤	២៨៥
	បណ្តាឧបមាទាំង៦ពោលអំពីសេចក្តីឧបមា–	
	ទី ៥	២៨៧
	បណ្តាឧបមាទាំង៦ពោលអំពីសេចក្តីឧបមា–	
	ទី ៦	២៨៩
	ព្រហ្មចរិយធម៌ប្រកបដោយអង្គ ៤ . .	២៩១
	ប្រភេទនៃទុក្ករកិរិយា	២៩៣
	ភាវៈធំងទិដ្ឋិរបស់សមណព្រាហ្មណ៍ពួកខ្លះ .	២៩៩

តតិយំ មហាទុក្ខក្ខន្ធសុត្តំ

អង្គ

សីហនាទវគ្គស្ស មហាទុក្ខក្ខន្ធសុត្តេ អញ្ញតិត្ថិយវាទា ๓๑๑

កាមានំ អស្សាទាទិ . . ๓๑๓

កាមានំ អាទីនវោ. . . . ๓๑๔

កាមានំ និស្សរណាទិ . . ๓๒๓

រូបានំ អាទីនវោ ๓๒๕

រូបបរិជានំ ๓๒๙

វេទនានំ អស្សាទោ . . . ๓๓๑

វេទនាបរិជានំ ๓๓๓

ចតុត្ថំ ចូឡទុក្ខក្ខន្ធសុត្តំ

សីហនាទវគ្គស្ស ចូឡទុក្ខក្ខន្ធសុត្តេ វេទនាបរិជានំ. ๓๓๗

កាមានំ អាទីនវោ . . . ๓๓๙

និគ្គន្ថានំ ទុព្ភដ្ឋកា. . . . ๓๔๗

និគ្គន្ថានំ បដិបុច្ឆនំ . . . ๓๔๙

សុទ្ធិវិហារិតរកថា ๓๕๑

មហាទុក្ខក្ខន្ធសូត្រ ទី ៣

		លេខទំព័រ
សីហនាទវគ្គ មហាទុក្ខក្ខន្ធសូត្រ	ឋានៈរបស់អន្តរត្ថរ័យ	៣១១
	គម្រោករបស់កាមទាំងឡាយជាដើម . .	៣១៣
	ទោសរបស់កាមទាំងឡាយ	៣១៥
	ការរលាស់ចោលនូវកាមទាំងឡាយជាដើម.	៣២៣
	ទោសនៃរូបទាំងឡាយ	៣២៥
	ការកំណត់ដឹងនូវរូប	៣២៩
	គម្រោកនៃវេទនាទាំងឡាយ. . . .	៣៣១
	ការកំណត់ដឹងនូវវេទនា . . . . •	៣៣៣

ចូឡទុក្ខក្ខន្ធសូត្រ ទី ៤

សីហនាទវគ្គ ចូឡទុក្ខក្ខន្ធសូត្រ	ការកំណត់ដឹងនូវវេទនា	៣៣៧
	ទោសនៃកាមទាំងឡាយ	៣៣៩
	ការឈរងើយនៃពួកនិគ្រន្ថ	៣៤៧
	ការទ្រង់សាកសួរពួកនិគ្រន្ថ. . . .	៣៤៩
	ពោលអំពីការនៅជាសុខលើសលុប. .	៣៥១

បញ្ចមំ អនុមានសុត្តំ

អង្កេ

សីហនាទវគ្គស្ស អនុមានសុត្តេ ទោវចស្សកវណធម្មា . . . ៣៥៥

សោវចស្សកវណធម្មា . . . ៣៥៩

អត្តនា អត្តានុមានបច្ចវេក្ខោ . ៣៦៣

អត្តនា អត្តបច្ចវេក្ខណា . . ៣៧១

មហាមោគ្គល្លានស្ស តាសិតំ

អកិនន្ទនំ ៣៨១

ឆដ្ឋំ ចេតោខីលសុត្តំ

សីហនាទវគ្គស្ស ចេតោខីលសុត្តេ បញ្ច ចេតោខីលា. ៣៨៣

បញ្ច ចេតសោ វិនិពន្ធា. . . ៣៨៥

បញ្ច ចេតោខីលា ៣៨៧

បញ្ច ចេតសោ វិនិពន្ធា . . ៣៨៩

កុក្កុដ្ឋណ្ឌបមា ៣៩៣

សន្និកន្ត្រាប៉ាមាត៌កា

អនុមានសូត្រ ទី ៥

លេខទំព័រ

សីហនាទវគ្គ អនុមានសូត្រ ធម៌ដែលធ្វើឲ្យជាអ្នកប្រើក្រ . . . ៣៥៥

ធម៌ដែលធ្វើឲ្យជាអ្នកប្រើងាយ . . . ៣៥៩

ប្រភេទនៃការគយគន់មើលខ្លួនដោយខ្លួនឯង ៣៦៣

ការពិចារណាខ្លួនដោយខ្លួនឯង . . ៣៧១

ការត្រេកអរចំពោះភាសិតរបស់ព្រះមហាមោគ្គល្លាន ៣៨១

ចេតោខីលសូត្រ ទី ៦

សីហនាទវគ្គ ចេតោខីលសូត្រ បង្គោលរបស់ចិត្ត ៥ ប្រការ . . . ៣៨៣

ចំណងរបស់ចិត្ត ៥ ប្រការ . . . ៣៨៥

បង្គោលរបស់ចិត្ត ៥ ប្រការ . . . ៣៨៧

ចំណងរបស់ចិត្ត ៥ ប្រការ . . . ៣៨៩

សេចក្តីប្រៀបធៀបដោយស៊ុតមាន់ . . ៣៩៣

សត្តមំ វនបត្តសុត្តំ អង្គ

សីហនាទវគ្គស្ស វនបត្តសុត្តេ វនបត្តូបនិស្សយប្បកោ . . . ៣៩៥

បុគ្គលូបនិស្សយប្បកោ . . . ៤០១

អដ្ឋមំ មធុបិណ្ឌិកសុត្តំ

សីហនាទវគ្គស្ស មធុបិណ្ឌិសុត្តេ ទុណ្ណាបាណិប្បញ្ញា ៤០៩

សង្ខិត្តេន ទុទ្ទេសោ ៤១១

វិត្ថារេន និទ្ទេសោ ៤១៥

វិភជិតប្បដិបុច្ឆា ៤២៣

អានន្ទត្ថេរបមាវចនំ ៤២៥

នវមំ ទ្វេធាវិតក្កសុត្តំ

សីហនាទវគ្គស្ស ទ្វេធាវិតក្កសុត្តេ ធម្មធាតុ វិតក្កា ៤២៩

តិស្សោ វិជ្ជា ៤៣៥

អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ ៤៣៩

តថាគតានុស្សាសនី ៤៤១

សីហនាទវគ្គស្ស វិតក្កសណ្ឋានសុត្តេ បឋមំ និមិត្តំ ៤៤៣

តតិយំ និមិត្តំ ៤៤៥

ចតុត្ថំ និមិត្តំ ៤៤៧

បញ្ចមំ និមិត្តំ ៤៤៩

អកុសលវិតក្កប្បហានំ . . ៤៥១

ទុទ្ធានគាថា ៤៥៣

វនបត្ថសូត្រ ទី ៧

		លេខទំព័រ
សីហនាទវគ្គ	វនបត្ថសូត្រ	ប្រភេទនៃការចូលទៅអាស្រ័យនៅជាឯព្រៃ . . ៣៩៥
		ប្រភេទនៃការចូលទៅអាស្រ័យនូវបុគ្គល . . ៤០១

មធុបិណ្ឌិកសូត្រ ទី ៨

សីហនាទសូត្រ	មធុបិណ្ឌិកសូត្រ	ប្រស្នារបស់ទេវបុត្តណាណិសក្យៈ . . . ៤០៩
		ការទ្រង់សំដែងដោយសេចក្តីសង្ខេប . . ៤១១
		អធិប្បាយដោយសេចក្តីពិស្តារ . . . ៤១៥
		ការក្រាបបង្គំទូលសួរចំពោះសេចក្តីដែលចែកហើយ ៤២៣
		ពាក្យឧបមារបស់ព្រះអានន្ទត្ថេរ . . . ៤២៥

ទេវទាវិតក្កសូត្រ ទី ៩

សីហនាទវគ្គ	ទេវទាវិតក្កសូត្រ	វិតក្កមាន ៦ យ៉ាង ៤២៩
		វិជ្ជា ៣ ប្រការ ៤៣៥
		មិច្ឆាមគ្គមានអង្គ ៨ . . . . . ៤៣៩
		ព្រះបណ្តាំនៃព្រះតថាគត ៤៤១
សីហនាទវគ្គ	វិតក្កសណ្ឋានសូត្រ	ហេតុទី ១ . . . . . ៤៤៣
		ហេតុទី ៣ . . . . . ៤៤៥
		ហេតុទី ៤ . . . . . ៤៤៧
		ហេតុទី ៥ . . . . . ៤៤៩
		ការលះបង់នូវអកុសលវិតក្ក ៤៥១
		ឧទ្ទានគាថា ៤៥៣

វិរុទ្ធាវិរុទ្ធបត្តំ

វិរុទ្ធទាហេតុ	អវិរុទ្ធទាហេតុ	អន្តោ	វណ្ណនាយំ
វិញ្ញាណញ្ញាយតនំ	វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ	៧	៦
វិញ្ញាណញ្ញាយតនតោ	វិញ្ញាណញ្ចាយតនតោ	”	”
កម្មនីយេ	កម្មនិយេ	៧១	៤
វាមិអត្តនោ	វាមិ អត្តនោ	៧៦	៨
សត្តេ	សុត្តេ	៨១	១
ឧបាសិកាយោ[1]	ឧបាសិកាយោ	៨៣	១០
”	”	”	១១
សត្តន្តបិដកេ	សុត្តន្តបិដកេ	៨៦	១
បវិវេតក្ខោ	បវិវិតក្ខោ	១០០	១៦
គច្ឆតិ	តច្ឆតិ	”	១៧
សុត្តេ	សុត្តេ	១០៩	១
អកិដ	អកិដ្ឋា	១១៧	៩
សុត្តនោ	សុត្តន្តោ	១៥១	១៥
អស្មីតិ	អស្មីតិ	១៦០	១៣
តណ្ហាសមុទយោ	តណ្ហាសមុទយោ	១៦៧	៥

វិរុទ្ធាវិរុទ្ធបត្តំ

វិរុទ្ធភាវោ	អវិរុទ្ធភាវោ	អង្គុ	វគ្គុលេខាយ
តណ្ហានិរោធោ	តណ្ហានិរោធា	”	៦
ទិដ្ឋី	ទិដ្ឋិ	១៧៤	១៥
អតតោ	អាតតោ	១៧៧	១៦
នដិយានុសយំ	បដិយានុសយំ	១៨២	១៤
ទដ្ឋមាននិ	ទដ្ឋមាននិ្ទ	១៩៤	១៧
សតិបដ្ឋាននិ	សតិបដ្ឋាននិ្ទ	១៩៨	”
ទន្ទបព្ភ	ទន្ទបព្ភំ	២១១	១
ឯត្តសោ	ឯត្តសា	២២៨	១០
បណិធាយ	បណិធាយ	២៨៧	១៧
តិត្តិ	តិត្តិ-	៣០៣	៤
បវិញ្ជកា	បវិញ្ជកា	៣១១	១៨
ទិស្សតិ	ទិស្សតិ	”	”
គោមយោ	គោបយោ	៣១៦	១១
អម្ប	អយម្ប	៣១៧	២
វិគ្គសិ	វិគ្គហ	”	១៤

វិរុទ្ធាវិរុទ្ធបត្តំ

វិរុទ្ធតាបៅ	អវិរុទ្ធចាបៅ	អន្ត្រ	វរ្ជលេខាយំ
តាវេន្តិ	តាវេន្តិ	៣១៩	១៥
សុក្ខសូរ	សុខសូរ	៣៣២	៦
អតិនន្តិ	អតិនន្តិ	៣៣៤	”
សុគន	សុគន	៣៣៦	១
ឯវរូបំ	ឯវរូបំ វ	៣៤០	៣
អនិដ្ឋមានោ	អនិញ្ញមានោ	៣៤២	១០
ចូឡទុក្កដន្តសុត្តំ	ចូឡទុក្កដន្តសុត្តំ	៣៤៣	១
សុវិហារំ	សុខវិហារំ	”	”
វត្តិនវនិ	វត្តិនវនិ	”	១០
អាបដិតព្ពំ	អាបដ្ឋិតព្ពំ	៣៤៤	៣
វិហាតព្ពំ	វិហាតព្ពំ	៣៧៧	១១
ឥស្សុកិ	ឥស្សុកី	”	១៤
អនិស្សុកិ	អនិស្សុកី	”	១៨
សមុទានេញ្ច	សមុទានេតញ្ច	៤០១	១១
វុសោ	អាវុសោ	៤១៣	១៣

វិរុទ្ធាវិរុទ្ធបត្តំ

វិរុទ្ធចាហៅ	អវិរុទ្ធចាហៅ	អន្លង់	វដ្ដុលេខាយំ
បនញ្ជាវុសោ	មនញ្ជាវុសោ	៤១៨	១០
បញ្ញាបេសតីតិ	បញ្ញាបេសក្ខតីតិ	៤២០	៨
បក្ខិតោ	បក្ខិកោ	៤៣៤	១៦
ខូហញ្ញេយ្យ	ឆហញ្ញេយ្យ	"	១៧
វិមុត្តមិតិ	វិមុត្តមីតិ	៤៣៧	១៤
(២៤៥)	(២៥៤)	៤៣៨	៧
កោបីតិ គមនីយោ	កោ បីតិគមនីយោ	៤៤០	៦
បីតិគមនីយោបិ ហិតោ	បីតិគមនីយោ បិហិតោ	"	១២
និមិត្តំ ។	និមិត្តំ	៤៤២	"
កិក្ខិនា	កិក្ខិនោ	៤៤៤	២
ខោសូបសញ្ហិតាបិ	ខោសូបសញ្ហិតាបិ	"	៥
មោហូបសញ្ហិតាបិ	មោហូបសញ្ហិតាបិ	"	"
អកិនិប្បីឡយតា	អកិនិប្បីឡយតោ	៤៤៩	១៥

សន្ទីកប្រៀបពាក្យ-ខុសត្រូវ

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
ព្រហ្មពិតហើយ	ព្រហ្មថាជានេវសញ្ញានា		
	សញ្ញាយតនព្រហ្មពិតហើយ	៧	១៧
សុត្តន្តបិដក	សុត្តន្តបិដក	១៤	១
នាឲ្យខប	នាំឲ្យខូច	៣៣	១៤
មូលបរយោយ	មូលបរិយោយ	៤៣	១
មិនជាក់ជុរៈ	ជាក់ជុរៈ	៤៧	១៣
កុងមារប្រព្រឹត្ត	កុងការប្រព្រឹត្ត	”	”
មិនជាក់ជុរៈ	ជាក់ជុរៈ	៤៨	៨
ការប្រព្រឹត្ត	ការប្រព្រឹត្ត	”	”
មិនជាក់ជុរៈ	ជាក់ជុរៈ	៤៩	៣
ការប្រព្រឹត្ត	ការប្រព្រឹត្តិ	”	៤
រលាង	រំលាង	៧៣	១០
ក្រលែង	ក្រៃលែង	”	១៣
ដ៏រិត	ដ៏រិត	៧៥	”
អមនុស្ស	មនុស្ស	៨៦	”

សន្ទឹកប្រាប់ពាក្យខុសត្រូវ

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
នោះនោះ	នោះ	១១៦	២
កក្រប	ប្រកប	១២១	៥
តែមើល	តែឆរមើល	១២៨	១៦
ទាំងឡា	ទាំងឡាយ	”	”
យ៉ាំនេះ	យ៉ាងនេះ	១៣៩	៤
សីលពុគ្គុបាទាន	សីលពុគ្គលបាទាន	១៦៧	៤
ស្រូវឡាប	ស្រូវឡាយ	១៩២	៣
២៤២៥	២៤-២៥	១៩៨	២០
មាន៥ឆគឺ	មាន៥គឺ	២១០	១៩
ជាជនកើត	ជាដែនកើត	២១១	២
ឥន្ទ្រីយ	ឥន្ទ្រីយ	២២០	១៨
ជីវិតិន្ទ្រីយ	ជីវិតិន្ទ្រិយ	២២១	៧
វិសនា	វិនាស	២២៤	១៤
សុត្តន្តបជក	សុត្តន្តបិដក	២៦០	១
សំដែងហើ	សំដែងហើយ	”	៦

សន្លឹកប្រៀបពាក្យខុស-ត្រូវ

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
អដ៏នោះ	អង្គនោះ	"	១៨
មាអានុភាព	មានអានុភាព	៤៦១	១៤
ត្រកូលតម្ព	ត្រកូលតម្ព ១	៤៦៣	"
នៃកុសល	នៃកុសល	៤៦៤	១៣
តាំងតាយ	តាំងឡាយ	៣១៤	"
ប៉ាណោះ	ប៉ុណ្ណោះ	៣១៥	១៦
ភាបស្នាន	ភាប់ស្នាន	"	"
មានយម	មានកាម	៣១៨	៧
មច័យ	បច្ចុយ	៣១៩	៤
ផ្ដោ	ផ្ដៅ	៣២០	"
ចំព្រុំ	ចំព្រុាំ	៣២១	១៧
កិក្ខ	កិក្ខុ	៣២៩	៣
វិត្តក	វិតក្ក:	៣៣០	៧
ដោយពិត	ដោយពិត	៣៣៩	៩
ខ្ញុកក្ខន្ត	ខ្ញុកក្ខន្ធ	៣៣៩	១

សន្ធឹកប្រាប់ពាក្យខុស-ត្រូវ

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
ពោសនៃ	តម្រែកនៃ	៣៣៩	១
ជំរឹត	ជីរឹត	”	១៥
នពន្ត	នព្វន្ត	”	១៧
ជាយ	ជោយ	”	១៨
និកាយស្ស	និកាយ	៣៤៤	១
មនុស	មនុស្ស	”	៧
ន្តវផល	នូវផល	”	១៤
ស្សក	សៃស្សក	៣៤៥	៨
នមាពុត	មានពុត	៣៥៧	១៨
ជវែជវែ	ជវែជវែ	៣៦៥	២
អ្នកចាទ	អ្នកចោទ	៣៦៦	៣
នៅតមែន	នៅតែមិន	៤០២	២
តមិន	តែមិន	”	១០
វេលាថ្ងៃ	វេលាថ្ងៃ	៤០៩	៧
សេចក្តី	សេចក្តី	៤១៣	”

សន្លឹកប្រៀបពាក្យខុស-ត្រូវ

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
ប៉ុន្មា	ប៉ុន្មាន	៤១៤	៣
ភាវគ្គចិត្តនឹន	ភាវគ្គចិត្តនឹង	៤១៨	១៣
យឺតយូរ	យឺតយូរ	៤១៩	២
ពិសារ	ពិស្តារ	៤២១	១
បពិត	បពិត្រ	៤២២	១៥
បគ្គល	បុគ្គល	៤២៥	១២
ទីរនេះ	ទីនេះ	”	១៥
និវត្តិ	និវុត្តិ	”	១៦
បដិកាណ	បដិកាណ	”	១៧
លបង់	លះបង់	៤៣៤	៥
[១៥៣]	[២៥៣]	”	១៣
បិទផ្លូវ	បិទផ្លូវខុស	៤៣៩	៣
សម្រែប	សម្រែប	៤៤៨	”
វិតក្ក	វិតក្ក	៤៥១	១
ការៈយើញ	ការយើញ	៤៥៤	១៧

INSTITUT BOUDDHIQUE